

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŐIVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 84

OSMANLI BELGELERİNDE
KIRIM SAVAŞI
(1853-1856)

ANKARA 2006

Proje Yöneticisi

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Doç. Dr. Mustafa BUDAK
Genel Müdür Yardımcısı

Dr. Önder BAYIR
Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Dr. Ahmet Zeki İZGÖER
Yayın İşleri Koordinatörü

Yayına Hazırlayanlar

Kemal GURULKAN
Dr. Mustafa KÜÇÜK
Yusuf İhsan GENÇ
Uğurhan DEMİRBAŞ
Ayhan ÖZYURT
Dr. Raşit GÜNDOĞDU

Harita

Ahmet ÖZKILINÇ

İngilizce Çeviri

Durmuş KANDIRA

Baskıya Hazırlayanlar

Murat ŞENER

Salih DUTOĞLU

ISBN

ISBN

**OSMANLI BELGELERİNDE
KIRIM SAVAŞI**

(1853-1856)

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti ile Rusya'nın ilişkileri asırlar önce başlamış ve iki devlet arasında önemli savaşlar meydana gelmiştir. Rusya, Çariçe II. Katerina döneminden itibaren bir dünya devleti olma politikasını benimsemiş, Boğazlar, Kafkaslar ve Balkanları ele geçirmek üzere savaş dahil her türlü yolu denemiştir. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile hedeflerine bir hayli yaklaşan Rusya, Osmanlı tabiiyeti altında yaşayan Ortodoksların himayesini elde ederek yakaladığı her fırsatı değerlendirmiş ve onları kışkırtmaya çalışmıştır. 1825 yılında Rus Çarı I. Nikola'nın tahta çıktığı andan 1841 Boğazlar Sözleşmesi'ne kadar pek çok avantajlı durumu ele geçiren Rusya, 1853 yılına geldiğinde özellikle Boğazlar üzerindeki hedeflerine ulaşmak için son noktayı koyabilmek amacıyla yeni bahaneler aramaya başlamış ve elindeki azınlıklar kozunu yeniden devreye sokmuştur. Bunun dışında Kudüs'teki kutsal yerlerin gözetimini bahane ederek yeni bir sorun ortaya çıkaran Rusya kendi ürettiği bu sorunların çözümüne kadar garantör olarak Eflâk ve Boğdan'ı işgal etmiştir.

Rusya'nın Balkanlar ve Boğazlar üzerindeki talepleri olayı uluslararası bir sorun boyutuna taşımıştır. Rusya'nın Doğu Akdeniz üzerinde etkin bir konuma gelme ihtimali karşısında son derece hassas davranan İngiltere, o güne kadar Rusya'yı Karadeniz'e hapsetme siyaseti güderken bu tarihten itibaren bununla da yetinmeyerek Rusya'nın denizlerdeki varlığını tümüyle yok etme siyasetine dönmüştür. Bu safhadan sonra Osmanlı Devleti'nin İngiltere, Fransa ve sonradan ittifaka dahil olan Sardunya ile Rusya'ya karşı çarpıştığı tek ve XIX. asrın en önemli savaşlarından biri olan 1853-1856 Kırım Savaşı başlamıştır.

Bir anlamda ilk modern dünya savaşı hükmünde gerçekleşen Kırım Savaşı'nın safhalarını Osmanlı belgelerine yansıyan satırlardan takip etme imkanı verecek olan çalışma altı bölüm olarak planlanmıştır.

Diplomatik İlişkiler ismini verdiğimiz birinci bölümde yer alan belgelerde savaşın başlangıcına kadar gerçekleşmiş olan mekik diplomasisi, savaş devam ederken tarafların özellikle kendi haklılıklarını Avrupa kamuoyuna anlatabilmek için yayınlamış oldukları beyannameler, savaş sırasında ya da savaş sonunda yapılan ittifaknâme ve antlaşma benzeri diplomatik belgeler bulunmaktadır.

Islahatlar ile ilgili ikinci bölümde Osmanlı Devleti'nin gerek savaşız bir şekilde sorunu hallededebilmek amacıyla, gerekse hem müttefiklerin hem de Rusların talepleri üzerine kendi hukukuna zarar vermeyecek şekilde ülke içinde gerçekleştirmiş olduğu ıslahatlar ve bunların uygulamalarına dair belgeler bulunmaktadır.

Askerî Faaliyetler isimli üçüncü bölümde savaşın cereyânı ve safhaları, Rus ordu ve donanmalarının Eflâk-Boğdan, Karadeniz, Kırım ve Kars'daki konuşlanışları ve faaliyetleri ile müttefiklerin bunlara karşı aldıkları önlemler ve gerçekleştirdikleri harekâtlarla ilgili belgelere yer verilmiştir.

Savaş ve Ekonomi isimli dördüncü bölümde; zaten zor durumda olan Osmanlı maliyesinin Kırım Savaşı'nın getirmiş olduğu yeni yükleri karşılayabilmek amacıyla tarihinde ilk kez gerçekleştirmek zorunda kaldığı dış borç alımı, bunların geri ödemeleri, alınan borçların sadece savaşta kullanılmasını denetlemek üzere kurulan komisyon ve bu komisyonun faaliyetlerine ait belgeler bulunmaktadır. Ayrıca dış borç haricinde savaşın yükünü birlikte omuzlayabilmek amacıyla din ve ırk ayrımı yapılmaksızın tüm Osmanlı tebaasının devletin yanında nasıl kenetlendiğine yine bu bölümün belgeleri arasında şahit olmaktayız.

Göç dünya tarihinin en dramatik olaylarından ve savaşlar her dönemde din, ırk ve renk ayırdetmeksizin tüm toplumları etkileyen sosyal bir durumdur. Kırım Savaşı, Osmanlı Devleti'ni göç ve göçmen sorunlarıyla ta-

nıştıran ilk savaş olma özelliğini taşımaktadır. Paris Antlaşması'nda "Savaş sırasında müttefiklerle birlikte hareket etmiş olsalar bile, Rus topraklarında yaşayan vatandaşlara karşı bir harekete girişilmeyeceği"ne dair özel bir hüküm olmasına rağmen akıbetlerinden endişe duyan Kırım Türklerinin müracaatları üzerine Osmanlı topraklarına bir göç hareketi yaşanmıştır. Muhacirlerin gelişi ile birlikte ihtiyaçlarının giderilmesi ve hayatlarını idame ettirebilmeleri amacıyla kendilerine yapılan yardımları da *Muhâcirler ve İskân* isimli beşinci bölümün belgeleri arasında görmekteyiz.

Ülkeler birbirleriyle savaşsalar da savaşın, kendi şartları içerisinde gelişen âlicenap davranışlara şahit olmak mümkündür. *Taltifât* isimli altıncı ve son bölümde ise müttefik orduları içinde başarılı hizmetleri görülen askerî ve sivil görevlileri taltif etmek amacıyla verilen madalya, taltifnâme ve çeşitli hediyeler ile düşman saflarda mücadele etmiş olmalarına rağmen karşılıklı olarak Osmanlı ve Rus görevlilerine takdim edilen madalyalar ile ilgili belgeler yer almaktadır.

1856 Paris Barış Antlaşması'nın imzalanışının 150. yıldönümünde hazırlanmış olduğumuz kitabımızı tüm dünyanın barış içinde yaşayacağı günlere ithaf ediyoruz.

Osmanlı Belgelerinde Kırım Savaşı isimli 84 konu başlığı ve 126 belgeden oluşan çalışmaya dördü kendi çizimimiz olan toplam 6 harita ve görsel malzemeler ilave edilmiş, ayrıca bir indeks hazırlanmıştır.

Çalışmayı gerçekleştiren Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı uzmanlarına, diplomasi alanında yabancı yer ve şahıs isimlerinin okunuşunda çalışmamıza destek veren Filiz ATAY hanımefendiye teşekkür eder eserin ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

PREFACE

Ottoman-Russian relations date back centuries and are characterized by numerous wars fought between the two empires. Beginning with the reign of Katherine II, Russia sought to be an important actor in the arena of international politics and concomitantly endeavored to establish its rule over the Bosphorus, the Caucasus, and the Balkans. The conclusion of the Treaty of Küçük Kaynarca in 1774 brought Russia one step closer to realizing her goals; by acquiring the right to serve as the protector of Orthodox Christians living under Ottoman rule, Russia used this position to incite co-religionists against the Ottoman state. From the accession of Czar Nikola I in 1825 to the signing of the 1841 Bosphorus Treaty, Russia had secured a stronger position vis-à-vis the Ottomans and by mid-century began to increasingly interfere in Ottoman affairs, with the ultimate goal of gaining control of the Bosphorus. This was also seen in Jerusalem, where under the pretext of observing sacred Christian sites Russia created a crisis which it then wanted to mediate, while in the interim seizing Walachia and Moldavia, provinces under Ottoman suzerainty.

Russia's claims on the Balkans and the Bosphorus gave this crisis an international dimension. While England had previously feared the possibility of Russia becoming a power in the Mediterranean and tried to limit her presence to the Black Sea, these new crises caused England to adopt a new approach and to pursue a policy of completely destroying Russian naval power. Thus, we see the formation of an Ottoman, British, French, and later Sardinian alliance that fought Russia between 1853 and 1856 in one of the most important wars of the 19th century, the Crimean War.

This study, which is comprised of six sections, provides us with the opportunity to follow this war, which in some respects can be

seen as the first modern world war, line by line through documents housed in the Ottoman archives.

The first section, *Diplomatic Relations*, is comprised of documents related to pre-war diplomacy; declarations designed to influence European public opinion during the war; and treaties and pacts concluded during and after the war.

The second section, *Reforms*, features documents pertaining to reforms undertaken by the Ottoman state in this period. These reform measures were early on designed to prevent war, but later to protect Ottoman sovereignty vis-à-vis both Russia and the Empire's allies.

As the heading *Military Activities* implies, the third section deals with the course of the war from a military perspective. This section includes documents related to Russian military and naval troops in Walachia and Moldavia, the Black Sea, Crimea, and Kars, as well as the Ottoman and allied response and military maneuvers.

The fourth section, *War and the Economy*, takes up the additional financial burdens of war on an already strained Ottoman economy. In order to meet the financial costs of war the state was forced to borrow, for the first time, from foreign lenders. These documents cover these loans, their repayment, and the activities of the foreign debt commission that was established to monitor Ottoman spending. In addition, this section includes documents which demonstrate how Ottoman subjects of all ethnic and religious backgrounds combined their efforts to shoulder the financial burdens of war.

Migration, one of world history's most dramatic events, has affected people of all religious, ethnic, and social backgrounds. For the Ottomans, the Crimean War was the first time the empire and its peoples were faced with the issue of substantial migration and refugees. Despite the conditions of the Treaty of Paris, which specifically stated that, even if Crimean Turks had assisted the Ottomans, Russia should not take any action in Russia against them; the end of the war brought a mass exodus of Crimean refugees to Ottoman lands. The fifth section, *Refugees and Settlement*, presents

documents related to the arrival and needs of these new refugees, and measures taken to settle and assist them in their new lives.

Even as nations wage war against each other, we bear witness to certain noble deeds and gestures between nations; Official Expressions of Favor and Gratitude, the sixth and last section of this study features documents related to medals and official recognition given to reward both military and civilian officers for their service. Furthermore, this section features documents related to the bestowal of recognition and medals on officers serving on opposite sides during the war.

On the 150th anniversary of the Treaty of Paris, we dedicate this book to a time when all nations of the world will one day live in peace.

The Crimean War in Ottoman Documents, features 84 subheadings and is comprised of 126 documents. It also includes six maps, four of which were drawn exclusively for this study. There is also an index designed to help researchers.

I would like to thank the experts in the Başbakanlık Archives, as well as Ms. Filiz Atay for her invaluable expertise in diplomacy and place and personal names, for their invaluable role in the realization of this study. It is my hope that those concerned with this important war in world history will benefit from the resulting study.

ASSOC. PROF.

**Yusuf SARINAY
General Director of State Archives**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
PREFACE	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
TABLE OF CONTENTS	XXI
KISALTMALAR	XXVII

I. BÖLÜM

BELGELERİN TRANSKRİPSİYONLARI

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
DİPLOMATİK İLİŞKİLER		
1	Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü ve istiklâlinin, Avrupalı devletlerce önemli bulunmasından dolayı Prens Mençikof'un sunduğu tekliflerin reddedildiği.....	5
2	Rus Elçisi Mençikof'un teklif ettiği maddelerin, diğer devletlerle birlikte Avusturyaca da kabul edilmeyeceği	7
3	Rusya'nın Osmanlı Devleti ile olan anlaşmazlığı ile ilgili olarak yayınladığı bildiri hakkında Avrupa basınında yayınlanan yazıların arzı	11
4	Tuna'da bulunan Rus gemilerinin belirlenen sınırı geçmeleri hâlinde sorumluluğun Rusya'da olacağına dair Ömer Paşa'nın Prens Gorçakof'a yazdığı mektup.	14
5	Rusların Eflak ve Boğdan'a girişi üzerine Osmanlı Devleti'nin durumu protesto ettiği ve bu durumun Osmanlı istiklâline ve hukukuna zarar vermeden nasıl çözülebileceğine dair bir tezkire hazırlanması isteği.....	22
6	İngiliz kamuoyunu etkilemek amacıyla Londra'daki Türk sefirin çalışmalar yapmasını sağlamak amacıyla gönderilen gizli yazı..	24

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
7	Resmî ilişkiler kesilmiş olmasına rağmen, Osmanlı ülkesinde yaşayan Rus vatandaşlarına iyi davranılmasından dolayı Rusya'nın duyduğu memnuniyet	25
8	Osmanlı Devleti'nin Rusya ile savaşa girmek zorunda kalmasının bütün sebeplerinin bir beyanname ile Avrupa devletlerinin elçiliklerine bildirilmesi	27
9	Rusya'nın on beş gün içerisinde Eflak ve Boğdan'ı tahliye etmemesinin savaşa yol açacağına dair Ömer Paşa'nın Prens Gorçakof'a mektubu	39
10	Rusya'nın gerginleşen Osmanlı-Rus ilişkilerine dair yayınladığı beyannameye Osmanlı Devleti'nin cevabı	40
11	Rus İmparatoru Birinci Nikola'nın Osmanlı Devleti ile savaşa girmek zorunda kalmalarının sebeplerini açıkladığı beyanname	42
12	Savaş başladığı takdirde Karadeniz'de bulunan Osmanlı gemilerine karşı Ruslar tarafından alınacak tedbirler.	44
13	İngiltere ve Fransa'nın yardım etmek üzere asker göndermek için Osmanlı Devleti'nin tek başına sulh yapmaması şartını öne sürdükleri	45
14	İran'ın Ruslarla birlikte harekete meyletmesi üzerine, İngilizlerin Basra Körfezi'ne harp gemileri göndereceklerine dair tehdidi	49
15	İngiltere ve Fransa'nın Rusya'ya resmen savaş ilân ettiği haberinin geldiği	52
16	Avusturya'nın İngiltere ve Fransa ile ittifak yaptığı haberinin değerlendirilmesi	53
17	Sardinya'nın on beş bin asker ile İngiltere, Fransa ve Osmanlı ittifakına katılacağını bildirmesi	54
18	Viyana Kongresi'nde görüşmelerin kesilmesi üzerine Osmanlı temsilcisi Sadriazam Âlî Paşa'nın geri dönmesi gerektiğinin kendisine bildirilmesi	55

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
19	Osmanlı, İngiltere ve Fransa devletleri arasında imzalanan İstikrâr Muâhede- si.	58
20	Kars'ın istilâsı haberleri üzerine, Rusya'nın Berlin Sefârethâne- si'nde yapılan kutlamalara bazı Prusyalı subayların da katılması- nın, bu devletin tarafsızlığına uygun düşmediğinin Prusya Kralı'na bildirilmesi.....	61
21	Rusya'nın İran'ı yanına çekmek için bazı girişimlerde bulunduğu haberleri üzerine vilâyetlere gönderilen talimat.....	62
22	Paris'te yapılacak olan barış görüşmeleri başlamadan, özellikle Hristiyan tebeanın durumu ile ilgili İngiltere'nin Osmanlılardan yapılmasını istediği islahatlar.....	63
23	Paris Muâhede- si'nin Türkçe metni.....	66
24	Paris Muâhede- si'nin imzalanması üzerine bütün Osmanlı tebea- sının duyduğu sevinç.....	79
25	Rusya'nın tek başına bir çıkar elde etmesine engel olmak üzere Osmanlı toprak bütünlüğünü, Batılı devletlerin garanti altına al- dıkları.....	81
26	Osmanlı Devleti'ne sığınmış olan Rusyalı zabitlerin; memle- ketlerinde kalan aile ve mallarını getirmek üzere Bâbîâli'nin teşebbüste bulunmasını istedikleri..	82
27	Eflak ve Boğdan halkının, Memleketeyn'in ayrı ayrı yönetilmesi isteklerine dair gönderdikleri mahzarlar	83
28	Paris Muâhede- si'nin sonucuna göre Eflâk ve Boğdan'ın statüsü.....	83

İSLÂHAT HAREKETLERİ

29	Osmanlı topraklarındaki Rus vatandaşlarına kötü davranılmaması ile ilgili ferman üzerine Rusya'nın Erzurum konsolosunun mem- nuniyet duyduğunu bildiren mektubu.	101
30	Savaş bahanesiyle Osmanlı vatandaşı olan hiç kimseye, din ve mezhebinden dolayı farklı muamelede bulunulmaması gerektiği... ..	102

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
31	Manisa ve İzmir Ermenileri'nin, Osmanlı askerleriyle birlikte savaşa katılma istekleri.....	104
32	Çerkeslerin yapageldikleri esirciliğin Avrupalı devletler nazarında Osmanlı Devleti'ni zor durumda bıraktığı ve önlenmesi gerektiği.	106
33	Islâhat Fermanı'nın yayınlanmasından duyulan memnuniyete dair Mısır'dan gelen yazılar.....	109
34	Islâhat Fermanı gereği gayr-i müslim cemaat liderlerinin bir yıl süreyle meclise tayini.....	110

ASKERÎ FAALİYETLER

35	Rusların Tuna boyunda yaptıkları yığınağa karşılık, Osmanlı ordusunun da Vidin ve diğer mahallere kuvvet takviyesinde bulunması gerektiği.....	115
36	Tuna'da bulunan Rus savaş gemilerinin Osmanlı kalelerini tehdit edecek yerlerde bulunmadığı, Osmanlı tarafının da aynı şekilde davranması gerektiği.....	118
37	Viyana Konferansı'ndaki görüşmelerde yapılan değişiklikleri Rusya'nın kabul etmemesi üzerine Osmanlı Devleti'nin savaş kararı aldığı.....	126
38	Savaş kararıyla birlikte alınacak askerî tedbirler ve halkın mümkün olduğunca rahatsız edilmemesi için dikkatli olunması.	129
39	Eflak ve Boğdan'ın boşaltılmasının General Gorçakof tarafından reddedilmesi üzerine bütün ordulara, Rusya'ya verilen sürenin bitimiyle beraber, savaşa hazır olmalarının bildirildiği.....	133
40	Karadeniz'deki Osmanlı donanmasının Rus gemileri ile karşılaşmalarında nasıl davranacaklarına dair verilen talimat.	137
41	Sinop baskını üzerine sahillerin korunması için Boğaz'da bulunan İngiliz ve Fransız donanmalarının Karadeniz'e çıkmaları hususunda Bâbîâli'nin talebi.....	138
42	Karadeniz'deki tüccar gemilerinin emniyetinin sağlanması ve muharebeden zarar gören Sinop halkına maddî yardımda bulunulması.....	143

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
43	İngiliz ve Fransız donanmalarının Karadeniz'e çıkacağı zaman Osmanlı donanmasının onlara katılmamasının uygun olmadığı hakkında kaptan paşanın tezkiresi.....	148
44	Osmanlı ordularında görev yapmak isteyen İngiliz ve Fransız tabip, cerrah ve eczacıların taleplerinin kabul edildiği.	151
45	Fransa'nın Şark Ordusu'ndaki asker sayısını artırmak niyetinde olduğu, ancak askerlerinin her türlü ihtiyaçlarının Osmanlı Devleti tarafından karşılanmasını istediği.	156
46	Varna ile Balaklava arasında deniz altından bir telgraf hattı inşası için İngilizlerin mühendis göndermek istedikleri.....	157
47	Sivastopol istihkâmlarının durumu ile ilgili ayrıntılı harita.	159
48	Harp esirlerinin mübadelesi yapılırken, sadece savaş sırasında esir düşmüş olanların bire bir olmak kaydıyla mübadeleye tâbi olmaları gerektiği.	159
49	Rusların Kars'a hücumu üzerine müttefiklerin yardımlarının talep edilmesi.	161
50	Rusya'nın Kars'a yaptığı harekât üzerine alınacak tedbirler.	165
51	Sivastopol muzafferiyetine dair manzum ve mensur eser.....	171

EKONOMİK FAALİYETLER

52	Batum Ordusu'nda görev yapan askerlerin tayinatı olarak Trabzon ve havalisindeki Müslümanlarla birlikte Rum, Ermeni ve Katolik zengin ve hayırseverlerden toplanan paranın nerelere kullanılacağı.	181
53	Savaş sebebiyle temel gıda maddelerinin İstanbul'dan çıkarılmasının kesin olarak engellenmesi.	205
54	İçinde bulunulan sıkıntılı dönemde herkesin elinden geldiği kadar fedakârlık yapması gerektiği.	205
55	İstanbul'da tedavülde bulunan faizsiz evrâk-ı nakdiyenin işlem şekli ve bir kısmının ordulara tahsis edilmesi.	208

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
56	Avrupa devletlerinden alınan ve yirmi sene vadeli borcun geri ödeme şartları.....	209
57	Yeni istikrâzın İngiltere ve Fransa'nın kefaleti olmadan alınmayacağı.....	211
58	Katolik Patrikliği ile Ermeni Patrikhânesi tarafından yapılan nakdî yardımların kabulü.....	213
59	Avrupa'dan istikrâz olarak alınıp Lira ve Frank olarak getirilen paranın devletçe belirlenen fiyattan kullanılması gerektiği.....	213
60	Harp masraflarının artması üzerine üç milyon sterlinlik yeni bir borcun alınmasının lüzumlu olduğu.....	216
61	Avrupa devletlerinden alınan istikrâz ile devletin masraf ve gelirlerinin değerlendirilmesi.....	219
62	Yardımcı askerî birlikler için alınan zahire ve çeşitli erzak fiyatlarının piyasaları etkilememesi amacıyla bir komisyon kurulması....	224
63	Harp masraflarını ve istikrazı denetlemek için oluşturulan komisyonun çalışma talimatı.....	225
64	İstikrâz edilen meblağın nerelerde ve nasıl harcanacağı.....	231

MUHACİR İSKÂNİ

65	Fransızların Kırım'dan çekilmesinden sonra Rusların zulmünden korkan Gözleve, Sivastopol ve Kerç ahalisinin Osmanlı topraklarına yerleşmek istedikleri.....	255
66	Kırım ahalisinden savaş sebebiyle Osmanlı topraklarına hicret edeceklerine nasıl muamele edileceği.....	260
67	Gözleve'den hicret eden halkın ihtiyaçlarını karşılamak üzere dağıtılan araç-gereç listesi.....	265
68	Yurt edinmeleri amacıyla Kırım muhacirlerine eski Karasu kasabası yerine Mecidiye adıyla bir kasaba kurulması.....	276

TALTİFÂT

69	Padişaha verilen “gazi” unvanının hutbelerde okunacağı.....	283

No:	Belgenin Konusu	Sayfa
70	Sinop Muharebesi sırasında ev ve dükkânları zarar gören halka padişahın hediyesi olarak maddî yardımda bulunulması üzerine gönderilen teşekkür.	285
71	Sivastopol muzafferiyeti üzerine Kapudan-ı Deryâ Ahmed Paşa'ya teşekkürnâme yazılması.	287
72	İngiltere Kraliçesi'nin Kırım zaferinden dolayı Osmanlı askerlerine madalya vermek istediği.	288
73	Kırım Birinci Ordu Kumandanı olan İngiliz Generali de Salles'e birinci rütbeden Mecidiye nişanı verilmesi.	289
74	İngiliz hastalarına bakmak üzere gelen hastabakıcı kadınlara padişah tarafından ihsanda bulunulduğu.	290
75	İngiliz hastalarına bakmak üzere gelen hastabakıcı kadınların reisine padişahın ihsanda bulunduğu.	291
76	Sardunya Kralı'na birinci rütbeden nişan verilmesi.	292
77	Kırım'da şehit düşen askerler için bir şehitlik yapılması ve Selim Paşa'nın mezarının düzenlenmesi.	293
78	Kırım Ordusu Defterdârı Rasih Efendi'nin üstün hizmetlerinden dolayı taltifi.	294
79	Ruslar tarafından Anadolu Ordusu müşirine, subay ve memurlarına verilen madalya ve rütbeler.	295
80	Sivastopol'da ölen Fransız general için dikilecek anıta paraca yardım yapılması.	297
81	Kırım Savaşı'na katılan İngiliz askerleri anısına Galatasaray'da kilise inşası.	298
82	Sinop Vakası'nda yanan kilisenin yeniden inşası için atıyye-i seniyye verilmesi.	298
83	Amerikalı Miralay Jean Gaven'in, Kırım'daki Türk mezarlıklarının kötü durumdan kurtarılması için yaptığı başvurudan duyulan memnuniyet sebebiyle kendisine madalya itası.	299
84	Florance Nightingale'in ölümü üzerine yapılacak Kırım Savaşı hatıra anıtına para gönderilmesi.	300

No: Belgenin Konusu Sayfa

II. BÖLÜM

BELGE FOTOKOPİLERİ 303

EKLER

HARİTA ve FOTOĞRAFLAR..... 487

REFERANSLAR 505

İNDEKS 509

TABLE OF CONTENTS

PREFACE	IX
TABLE OF CONTENTS	XXI

SECTION I

TRANSCRIPTIONS OF DOCUMENTS

No:	Subject of Document	Page
DIPLOMATIC RELATIONS		
1	European rejection of Prince Menchikov's proposal because it would weaken Ottoman territorial integrity and sovereignty.....	5
2	Austria and other European state's rejection of Russian Ambassador Prince Menchikov's proposal.....	7
3	European press coverage of a Russian declaration concerning disagreements between the Russian and Ottoman states	11
4	Ömer Lütfi Pasha's letter to Prince Gorchakov stating that Russia would be held accountable for any transgression of mutually agreed upon borders in the Danube.....	14
5	Ottoman protestation of the Russian invasion of Walachia and Moldavia and the Empire's request for a European recommendation on how to prevent further detriment to Ottoman sovereignty.. ..	22
6	A confidential memorandum sent to the Turkish Ambassador in London directing him to try to influence British public opinion	24
7	Russia's expression of appreciation for good treatment of Russians living under Ottoman rule, despite the termination of official relations between the two states.	25
8	Declaration sent to European embassies outlining the reasons why the Ottoman state was forced to go to war against Russia	27

No:	Subject of Document	Page
9	Ömer Lütfi Pasha's letter to Prince Gorchakov stating that Russia should evacuate Walachia and Moldavia within 15 days; otherwise the result will be warfare.....	39
10	The Ottoman state's response to Russian declaration concerning Ottoman-Russian relations.....	40
11	Declaration citing Tsar Nikola I's reasons for why it is indispensable to go to war against the Ottoman Empire.	42
12	Russia's description of measures to be taken against Ottoman ships in the Black Sea in the event of war.....	44
13	The British and French offer to send military fortifications to Crimea on the condition that the Ottomans refrain from independently entering into a peace treaty with Russia.	45
14	British threat to send a naval fleet to the Gulf of Basra in the case of Persian cooperation with Russia.	49
15	News of the official joint British and French declaration of war against Russia.	52
16	The Ottoman appraisal of news that Austria entered into an alliance with Britain and France.....	53
17	Sardinia's notification that it will commit fifteen thousand troops to the British, French, and Ottoman alliance.....	54
18	Notification sent to Grand Vizier Âli Pasha, the Ottoman representative to the Congress of Vienna, requiring his return to Istanbul due to the cessation of negotiations.....	56
19	The Credit Treaty signed between the Ottoman Empire, Britain and France.....	58
20	Ottoman correspondence sent to the King of Prussia stating that the participation of some Prussian officers in Russian celebrations of the invasion of Kars held in the Russian embassy in Berlin were not accordance with Prussian statements of neutrality.....	61

No:	Subject of Document	Page
21	Document stating that, upon news of Russian attempts to gain influence in Persia, it is needed to be cautious.....	62
22	British request for reform measures related to Christian subjects of the Ottoman Empire before the commencement of peace negotiations in Paris.. ..	63
23	The Turkish translation of the Treaty of Paris	66
24	Document describing the pleasure expressed by Ottoman subjects after the conclusion of the Treaty of Paris	79
25	Western guarantees of defending Ottoman territorial integrity in order to prevent Russia to gain interest.....	81
26	The requests of Russian officers seeking refuge in Ottoman lands for the Sublime Porte to help them bring their families and moveable goods from Russia	82
27	Petitions sent by the people of Walachia and Moldavia seeking the independent administration of the two provinces.....	83
28	The status of Walachia and Moldavia according to the Treaty of Paris.....	83

REFORM MOVEMENTS

29	Letter from the Russian consul in Erzurum expressing appreciation for the Ottoman imperial decree that Russians in Ottoman lands not be treated badly.. ..	101
30	Document stating that no Ottoman subjects, because of religion or sect, should be discriminated on the pretext of war	102
31	Requests from Armenian subjects in Manisa and İzmir to participate in the war together with the Ottoman troops	104
32	Document expressing that the slave trade conducted by Circassians is not looked upon favorably by Europe and must be circumvented by the Ottoman state	106

No:	Subject of Document	Page
33	Letters sent from Egypt expressing pleasure and gratitude upon the declaration of the Reform Decree.	109
34	The appointment of non-Muslim religious leaders to the Meclis (Parliament) for one-year terms, in accordance with the Reform Decree.	110
MILITARY ACTIVITIES		
35	The need for Ottoman reinforcements to be sent to Moldavia and its vicinity in response to Russian military concentration along the Danube	115
36	Document stating that Russia does not have any vessels in a position to threaten Ottoman fortifications and thus requesting that the Ottomans reciprocate.....	118
37	The Ottoman decision to go to war after Russia refused to accept the changes made during meetings in the Congress of Vienna.....	126
38	Document outlining military precautions to be taken and stating that care would be taken not to cause discomfort to the civilian population.....	129
39	An order to prepare troops for war upon the expiration of the period given to General Gorchakov to pull out of Walachia and Moldavia	133
40	Instructions to the Ottoman fleet on what action to take when encountering Russian ships in the Black Sea.....	137
41	The Sublime Porte's request, after Sinop raid, for British and French ships in the Bosphorus to sail into the Black Sea and protect the coast	138
42	Protection of merchant vessels in the Black Sea and financial help given to the people of Sinop to recover from war-related losses	143
43	Memorandum from the Admiral stating that it is not acceptable for the British and French navy to enter the Black Sea without Ottoman accompaniment	148

	No:	Subject of Document	Page
44		The acceptance of requests from British and French doctors, surgeons, and pharmacists to assist Ottoman troops	151
45		Document expressing France's desire to increase the number of troops in the Eastern Army under the condition that they be provisioned and provided for by the Ottoman state	156
46		British request to send engineers to build a subterranean telegraph line connecting Varna and Balaklava.....	157
47		Detailed map on the Sevastopol fortifications	159
48		The requirement that during the exchange of prisoners of war, only soldiers taken captive during active duty be exchanged.	159
49		Request for assistance from the allies after Russia's attack on Kars	161
50		Measures to be taken in response to Russia's attack on Kars..	165
51		Prose and verse work written in commemoration of the Sevastopol victory	171

ECONOMIC ACTIVITIES

52		Discussion on how to allocate money collected from charitable Muslims, Greeks, Armenians, and Catholics in and around Trabzon for payment to soldiers serving in Batum.....	181
53		A ban on basic foodstuffs being taken out of Istanbul under the pretext of war	205
54		Directive for all Ottomans to sacrifice as much as possible to offset the strains of war..	205
55		Document concerning interest-free currency circulation in Istanbul and its partial appropriation to the army	208
56		The conditions for repaying loans to European states over a twenty-year period.....	209
57		Document stating that new loans will only be given under the condition of British and French guarantorship.....	211

No:	Subject of Document	Page
58	The acceptance of cash contributions from the Catholic and Armenian Patriarchates	213
59	The need for loans taken from Europe in lira and franks to be allocated according to the price set by the government	213
60	The need for a new loan of three million sterlings to meet the increasing costs of the war	216
61	Government appraisal of loans from Europe, as well as state expenditures and revenues..	219
62	The creation of a commission charged with protecting the market from being affected by the purchase of grains and provisions for auxiliary military troops.....	224
63	Instructions to the commission charged with overseeing war expenditures and loans.....	225
64	Directive on how and where to spend loans.....	231

SETTLEMENT OF REFUGEES

65	Document stating that the people of Gözleve, Sevastopol, and Kerç seek to settle in Ottoman lands due to the onset of Russian oppression after the French withdrawal from Crimea.....	255
66	Document explaining how to deal with Crimeans fleeing to Ottoman lands due to the war.....	260
67	List of tools and materials distributed to refugees from Gözleve ...	265
68	The formation of a new town, Mecidiye, in place of the old town of Karasu to meet the needs of Crimean refugees.....	276

OFFICIAL EXPRESSIONS OF FAVOR AND GRATITUDE

No:	Subject of Document	Page
69	Document stating that the title of “gazi” conferred on the sultan should be included in the Friday sermons (<i>hutbe</i>)..	283
70	An expression of gratitude sent by those who suffered damage to their homes and businesses in the Battle of Sinop, following on the heels of financial assistance sent by the padishah.....	285
71	A <i>teşekkürnâme</i> (letter of gratitude) to Admiral Ahmed Pasha after his victory in Sevastopol.....	287
72	Document expressing the Queen of England’s desire to award Ottoman soldiers with medallions commemorating their bravery in battle.....	288
73	The awarding of a first grade medal of the Mecidiye Order to British General de Salles, the commander of the Crimean First Army.	289
74	Gifts and favor bestowed by the Sultan to nurses who came to look after English patients.....	290
75	Gifts and favor bestowed by the Sultan upon the headnurse in charge of caring for English patients	291
76	The conferral of a decoration of the first order on the King of Sardinia	292
77	Construction of the tomb for Selim Pasha and the building of a monument for soldiers who died in the Crimean war.	293
78	Appreciation expressed to Rasih Efendi, Crimean Army Minister of Finance.....	294
79	The medals and ranks conferred by Russia on the generals, officers, and officials of the Anatolian army	295
80	Financial assistance given for the construction of a monument dedicated to the French general who died in Sevastopol	297
81	The construction of a church in Galatasaray in memory of British soldiers who died in the Crimean War.	298
82	The conferral of an imperial gift for the reconstruction of a church burned down during the Battle of Sinop	298

No:	Subject of Document	Page
83	The conferral of a medal of gratitude to Jean Gaven, an American colonel who requested the recovery of Turkish graves in Crimea which are in deplorable conditions..	299
84	A contribution sent for the Crimean War Memory Monument which is to be built upon the death of Florance Nightingale	300

SECTION II

DOCUMENT PHOTOCOPIES	303

APPENDIXES

MAPS and PHOTOGRAPHS	487
REFERENCES.....	505
INDEX	509

KISALTMALAR

A. AMD	Sadâret Amedî Kalemi Evrakı
A. DVN. MHM	Sadâret Mektubî Kalemi Mühimme Evrakı
A.DVN. DVE.d	Bâb-ı Âli Düvel-i Ecnebiye Defterleri
A. DVNS. NMH	Divân-ı Hümâyun Nâme-i Hümâyun Defterleri
A. MKT. UM	Sadâret Mektubî Kalemi Umum Vilayât Evrakı
Bkz.	Bakınız
HR. MKT	Hâriciye Nezâreti Mektubî Kalemi
HR. SYS	Hariciye Nezâreti Siyasî Kalemi
HR. TO	Hariciye Nezâreti Tercüme Odası
İ. DH	İrâde Dahiliye
İ. HR	İrâde Hâriciye
İ. MISIR	İrâde Eyâlet-i Mümtâze (Mısır)
İ. MMS	İrâde Meclis-i Mahsus
MAD_d	Maliyeden Müdevver Defterler
ML. CRD_d	Maliye Nezâreti Cerîde Odası Defterleri
MV	Meclis-i Vükelâ Mazbataları

Hicrî Ayların Rumuzları

Muharrem	M.
Safer	S.
Rebûlevvel	Ra.
Rebûlâhir	R.
Cemâziyelevvel	Ca.
Cemâziyelâhir	C.
Receb	B.
Şaban	Ş.
Ramazan	N.
Şevvâl	L.
Zilka'de	Za.
Zilhicce	Z.

No: Subject of Document Page

No: Subject of Document Page

I. BÖLÜM

BELGELERİN TRANSKRİPSİYONLARI

DİPLOMATİK İLİŞKİLER

No: Subject of Document Page

Ma'rûz-ı bende-i kemîneleridir ki

Rusya mesele-i hâzırası üzerine Saltanat-ı Seniyye'nin istiklâl ve tamamîyet-i mülkiyesinin vikâyesine lâzım olacak esbâbın icrasıyla beraber asayiş-i umumînin muhafazası maddesine mu'ahharan Fransa Devleti cânibinden karar verilerek bu bâbda Avusturya Devlet-i fahîmesi efkâr-ı sahihasının dahi resmen istifsâr olunmasına dair Fransa Sefiri Baron Bourqueney cânibine bir talimât gönderilmiş olduğundan evvelki gün sefir-i mûmâileyh tarafından devletinin hakk-ı âlî-i Saltanat-ı Seniyye'de verdiği karar-ı hayırhâhânesi Avusturya kabinetosuna arz ve tebliğ kılınmasıyla beraber devlet-i İmparatoriyenin bu bâbda ittihaz edeceği usul ve hareket dahi sual olunmakla asaletli Kont Paul tarafından Fransa Devleti'nin işbu meselede olan karar ve efkârını biz dahi ma'a't-tahsin tamamıyla kabul ederiz ve asayiş-i umumînin muhafazasıyla beraber Devlet-i Aliyye'nin istiklâl ve tamamîyet-i mülkiyesinin vikâyesi hususunda bizim dahi Fransa ile beraber olduğumuzu resmen beyân ederim vâdisinde kuvvetli cevablar verilmiş olduğunu sefir-i mûmâileyh cenâbları bu kere savb-ı bendegâneme ifade etmiştir.

Kont-ı mûmâileyh tarafından bu bâbda evvel ve âhir verilen sözler ve ale'l-husus sefir-i mûmâileyhe resmen irâd kılınan cevablar, devlet-i İmparatoriyenin muhafaza-i hukuk-ı istiklâliye-i Devlet-i Aliyye'ye sâ'î olacağına kaviyyen delâlet etmekte olduğu misillü bu tarafda bulunan bütün süferânın ifadât-ı vâkı'asından müstefâd olduğuna nazaran umumen Avrupa devletleri, Saltanat-ı Seniyye'nin bu meselede hakk-ı yed-i âlîsinde olduğunu tasdik ve itiraf etmekte olmasıyla bâ-lütf-i Hak devlet ve milletimizin işbu muhafazadan sâlim olacağında şübhe olmadığından mafrûz-ı zimmetimiz olan ed'iyeye-i hayriye-i füzûnî-i ömr ü ikbâl ve muvaffakiyet-i hazret-i Hilâfet- penâhî gece gündüz arz-ı dergâh-ı Ehadiyet kılınmakda bulunmuştur.

Prens Mençikof'un harekât-ı vâkı'ası Viyana'ya mün'akis olduğu gibi erbâb-ı politika ezhânında azim telâş hâsıl olarak cümle nazarında dahi istiklâl-i Devlet-i Aliyye'yi mahv edercesine meydana koydukları teklifâtı hoş görünmemiş olduğundan şu hâli, yani kabinetolarda Rusya aleyhine ola-

rak birdenbire hâsıl olan sû-i efkârı mehmâ-emken gûş etmek için Rusya Devleti'nin istediği şeyler halkın i'zâm etdiği derecede ehemmiyet vermeğe şâyân maddeler olmadığından ve Saltanat-ı Seniyye'nin beher hâl kabul edeceğinden bi'l-mübâhase bu tarafda bulunan Rusya maslahatgüzârının türlü lisanlar kullanmakda bulunduğu fî 12 Ş. sene [12]69 tarihiyle takdim kılınan arıza-i ubeydânemde arz ve beyân kılınmış idi.

Rusyalıların bu suretle kullandıkları lisanın bazı mertebe te'sirâtı görülmeğe başlamış olup şöyle ki haşmetli İngiltere Kraliçesi cenâblarının yortusu namına olarak dün gece İngiltere sefiri cânibinden bir balo verilmiş olduğundan orada süferâdan ekserisi nezd-i bendegâneme gelip Devlet-i Aliyye'nin ma'âzallâhu Teâlâ bilâhire mûcib-i harâbiyeti olacak derecede muzır ve muhâtaralı olduğunda şübhe olmayan Rusyalıların teklifât-ı ma'lûmesi kabul buyurulması derecesine gelmiş olduğuna dair bazı havâdisler aldıkları ma'a't-te'essüf beyân ve ol bâbda ma'lûmat-ı bendegânemi istifsâr etmiş olup halbuki cümlelerin tasdik ve itiraf-kerdesi olduğu vechile teklifât-ı mezkûre hiçbir suretle şâyân-ı kabul şeyler olmadığı misillü Bâbıâli cânib-i sâ-mîsinden şimdiye kadar aldığım evrak-ı seniyyede dahi kabul ve müsaade maddesini ima edecek şeyler olmadığından taraf-ı ubeydânemden iktizâsı vechile tesliyet ve emniyet verilmiş olduğu mücerred ma'lûm-ı fahâmet-melzûm-ı cenâb-ı hidivîleri buyurulmak için arz ve iş'âr kılındı. Ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i men lehül-emr ve'l-ihsan efendimizdir.

Fî 27 Ş. sene [12]69

Sefir-i Viyana
Mehmed Ârif

*

Atûfetli efendim hazretleri

Londra ve Viyana ve Berlin Sefâret-i Seniyyeleri tarafından bu kere dahi vürüd eden çend kıt'a tahrirât melfûf gazete fıkralarıyla beraber meş-mûl-i nigâh-ı ma'âlî-iktinâh-ı hazret-i şehinşahî buyurulmak üzere takdim kılındı. Meâl-i iş'ârât mesele-i hâzırada Saltanat-ı Seniyye'nin hakk-ı âlîsi her tarafda tasdik ve itiraf olunmakda olduğunu mutazammın ve Viyana Sefiri saâdetli Ârif Efendi hazretlerinin tahrirât-ı ahîresi dahi Prens Mençî-

kof'un avdetini ilân eyledikten sonra gönderilen tahrirâtı aldığını ve onun üzerine Kont Paul ile suret-i mülâkatını mübeyyin olup gerek bu tahrirâtın ve gerek mu'ahharan devletli Veli Paşa hazretleri tarafından bi'l-vürûd beraberce manzûr-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmak için takdim kılınan şuk-kaların mezâyâlarından istinbât olunduğuna nazaran bu maddede Saltanat-ı Seniyye'nin hukuk-ı seniyyesi her devlet tarafından itiraf olunmakda olarak burada sefâretlerin tebligâtı ise bu iş'ârâtdan hem taze ve hem daha kuvvetli olduğundan inşaallahu Teâlâ bu meselenin hüsn-i neticesi eltâf-ı Samedâni-yeden me'mûl olmasıyla muvâfık-ı emr u ferman-ı cenâb-ı cihanbânî buyur- lduğu hâlde işbu iş'ârâta münasibi vechile cevablar verileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 6 N. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrâk-ı ma'rûza meşmûl-i lihâza-i şevket-ifâza-i hazret-i şâhâne ve meâl ve mü'ed- dâları ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmuş ve mesele-i mezkûrenin hüsn-i neticesi eltâf-ı celîle-i Samedâniyeden me'mûl olmasıyla zikrolunan iş'ârâta münasibi vechile cevablar yazılması ma'âlî-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî icab-ı âlîsinden olarak sâlifü'z-zikr evrak yine savb-ı savâb-nümâ-yı âsafîlerine iade ve tesyâr kı- lınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 N. sene [12]69 / [15 Haziran 1853]

İ. HR, 21220_6, 8

2

Atûfetli efendim hazretleri

İşbu şehri şerîfin yirmi ikinci salı gecesi Kuruçeşme'de kâin sahilsa- ray-ı âlîde daire-i âliye-i cenâb-ı Seraskerî'de mün'akid meclis-i meşveretde bundan bir hafta mukaddem Avusturya Elçisi Baron de Brock Nezâret-i Ha- ricîye ile mülâkat ederek devleti tarafından aldığı tahrirâtın hülâsasını i'tâ

etmiş olduğundan meâlinde Kont Nesselrode cânibinden vuku‘ bulan teklif-i ahîre taraf-ı Devlet-i Aliyye'den cevab-ı red verilmiş bulunduğu hâlde Prens Mençikof'un esnâ-yı azîmetinde vermiş olduğu takrîr müsveddesini Saltanat-ı Seniyye bir kere daha mütalaa ve ol hengâmda cânib-i Devlet-i Aliyye'den kaleme alınıp sureti min-gayri resmin prens-i mûmâileyhe verilmiş olan takrîr müsveddesiyle dahi muvâzene buyurup da iki takrîrin fark ve tefâvütü anlaşıldıktan sonra bunun ikisini birbirine takrîb eylediğinden bir şey yapmağa isti‘dad gösterilir ise bu hâl kendilerinin vesâtat-ı âtiyesini teshîl edeceği ve bununla taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den Petersburg'a gönderilmesi mutasavver olan sefirin hüsn-i kabulüne dahi orası imâle edileceği keyfiyâtı muharrer olup sefir-i mûmâileyhin tebligât-ı lisâniyesinde dahi bu keyfiyete suret-i müsaade gösterildiği hâlde çünkü Rusya Devleti'nin kuvve-i berriye ve bahriyesi el-hâletü hâzihî Prens Mençikof'un emri altında bulunduğu Memleketeyn'e asker idhâli maddesinin te‘hiri vesâyâsıyla prens-i mûmâileyhe tahrirât-ı mahsusa yazıp Odesa'ya vapur göndereceği ve Rusya Sefiri Mayındrof'un bugünlerde Petersburg'dan Viyana'ya avdeti vuku‘una mebnî bu husus onunla Avusturya Umûr-ı Ecnebiye Nâzırı Kont Paul beyinde müzakere olunmuş esaslıca bir madde olduğu kazâyâsı dahi beyân olunmuş olmakla bir taraftan iki takrîr beyinde beynûnet yalnız nizâ‘-ı lafzî kabilinden bulunsa bunun çaresini bulmak kolay ise de bu tarafın takrîr müsveddesinde münderic olan şübühât-ı ârızayı izâleye kâfi te‘minât ve öte cânibde aradığı ise kesb-i hukuk-ı cedîde için resmî taahhüdât olduğundan bu iki kazıyye-i mübâyenenin takrîb ve tevkîfi kâbil olamayacağı ve Saltanat-ı Seniyye'nin istiklâl-i âlîsine ve hukuk-ı mukaddesesine dokunacak suret-i muzırayı sair devletlerle beraber kendilerinin dahi tecvîz etmeyecekleri derkâr olup bununla beraber bu iki müsveddenin tekrar mütalaaıyla cevab-ı icabîsi verileceği sefir-i mûmâileyhe ifade olunup müteâkiben cânib-i nezârete irsâl ve irâ‘e eylediği tahrirâtda dahi Rusyalının şimdiki hâlinde yalnız Memleketeyn'e duhûl ederek ondan berilere tecavüz etmeyeceği Avusturya Devleti nezdinde bayağı tahakkuk etmiş hükmünde bulunduğu ve Rusyalının şu dereceden ileriye varamamak hâlinde bulunması taraf-ı Devlet-i Aliyye'den ittihâz buyurulan usul-i mu‘tedile iktizâsınca öte tarafa bir güne sebep ve ser-rişte verilmemesinden neş‘et etmiş olmakla bundan böyle dahi

yine cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den mu'tedilâne hareket ile onların Memleketeyn'e duhûlü akîbinde defaten harekât-ı hasmâneye mübâşeret olunmayıp da politikaca tedâbîrine bakılırsa bu maddeden kârlı çıkmış olacağı keyfiyâtı muharrer olmakla buna dahi Devlet-i Aliyye'nin hiçbir şeyde mülâhazasız hareket etmeyeceği cevabı verildiğini ve Avusturya Devleti bu maddede münferiden vesâtat etmek efkârında gibi anlaşılıp fakat Devlet-i Aliyye'ye göre asıl fâide dört büyük devletlerin vesâtat-ı müşterekesinde olarak Rusya Devleti cânibinden bunun adem-i vuku'una çalışılmakda ise de Saltanat-ı Seniyye'nin mesâisi semeresiyle bu suret-i matlûbenin husulü me'mûl bulunduğunu ve cânib-i Devlet-i Aliyye'den bu vesâtat-ı müşterekiyi istihsâl yolunda bulunularak bu defa dahi yine bu emeli te'yiden Avusturya sefiri mûmâileyhin verdiği tahrîrât hulâsasının derhâl suretleri yazdırılarak İngiltere ve Fransa ve Prusya sefirlerine irsâl ile re'yleri istenilmiş olduğundan onlar dahi Avusturya elçisi mûmâileyh dahi birlikde olduğu hâlde birkaç kere ictimâ' ederek baştercümanlarına talimât kılıklı başka başka tahrîren beyân-ı mütalaa edip bu talimnâmelerin her birinde bu iki takrîr müsveddesi birleştirilerek yeniden bir şey kaleme alınmasını ihtar vâdisinde bazı sözler var ise de madde-i teşvik bir derecede olmayıp bazısı kavîce ve bazıları daha hafifce olmasıyla beraber Saltanat-ı Seniyye'nin muhafaza-i hukuku bahsinde olan ibârât bir kuvvet-i mütesâviyede gibi olduğunu Nezâret-i Hariciye, Meclis'e beyân ve hikâye eyledikten sonra Avusturya elçisi mûmâileyhin verdiği sâlifü'z-zikr hulâsa ile süferâ-yı erba'anın mezkûr talimnâmeleri tercümeleri dahi sırasıyla kırâ'at olunarak iktizâsına lede'l-mülâhaza Avusturya kabinetosunun tebligâtına göre Rusyalı şimdiki hâlde Memleketeyn'e duhûl ile oradan berilere tecavüz etmeyecek gibi anlaşılacak bu ise vesâtat-ı düveliyeye ve gerek Devlet-i Aliyye'nin tedârikât-ı harbiyesini ikmâl vakit verecek bir suret olduğundan istifade olunacak bir keyfiyet olduğu ve cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den iltizâm buyurulan usul-i i'tidâliyede devam olunmaklık evvelden dahi mukarrer bulunduğu ve fi nefsi'l-emr vesâtat-ı münferideden fâide görülemeyeceği cihetle her hâlde vesâtat-ı müşterekenin tercihi ve daima onun kuvvetlendirilmesi yoluna gidilmek münasib olacağı keyfiyâtı huzâr-ı kirâm cânibinden ityân ile beraber böyle ikisi ortası bir takrîr-i cedîd kaleme alınmasında fâide olup olmayacağı Nezâret-i Harici-

ye'den sual olundukda çünkü Devlet-i Aliyye'ye göre asıl dikkat olunacak şey imtiyazât-ı mezhebiye maddesinde evvel ve âhir vaad ettiği te'minâtı vermeğe arz-ı isti'dad ile beraber Rusyalının aradığı taahhüd maddesinden daima ictinâb göstermek ve ona kat'â yaklaşmamak kazıyye-i dakikası olduğundan ve bu aranılan taahhüd manâsını mutazammın olacak bir ibareyi yazmaklığa erbâb-ı hamiyet ve sadâkatden hiç kimsenin kalemi muktedir olamayacağından farazâ yeniden kaleme alınacak takrîrde Prens Mençikofun müsveddesinde münderic olan şeylerden kilise ve hastahane inşası ve Rusya ruhbanları ve züvvârı için istenilen imtiyazât ve müsaadât hakkında bir sened-i resmî akdine bile mukaddemâ taraf-ı Devlet-i Aliyye'den muvâfakat gösterilmiş olması cihetiyle şimdi onlara dair olan fıkralarda Rusyalının istediği surete takrîb-i ibare olunmak ve Kudüs Meselesi hakkında olacak ilân-ı resmîyi dahi Fransa'ya dokunmayacak bir hâle koymak mümkün ve zararsız şeyler ise de mademki imtiyazât-ı mezhebiye bahsinde Saltanat-ı Seniyye evvelki kararı dairesinden çıkamayarak bi-hakkın sebat edecektir.

İbârât-ı te'miniye her nasıl renk ve kıyafete konulacak olsa bundan Rusyalının hoşnud olmasını akıl kesmeyip olsa olsa Rusya kabinetosu Devlet-i Aliyye'nin tasdik-i hukuk-ı seniyyesi emrinde düvel-i erba'anın ittihâd-ı ârâsını ve ez-cümle düvel-i bahriyenin harekât-ı fi'liyesini görüp de kendisinin bir mevki'-i müşkilde kaldığını lâykıyla anlayarak ondan bir suhûletle çıkmak, yani namus ve itibarını suret-i zâhirede olsun vikâyeye bir tarîk aramak dâ'iyesinde ise ol takdirde Rusyalının azı çoğa sayması ve noksanı tamam derecesinde tutması lâzım geleceği mülâhazasına nazaran yeniden yapılacak şeyden suretâ bir hoşnudluk ibrâzıyla çekilmesi ihtimali vârid-i hâtır olur ise de bu dahi bir zayıf ümid olarak maslahatın şimdiki bulunduğu hâl ve mevki'e göre böyle bir takrîr kaleme alınıp alınmaması müsavi gibi görüldüğü ve bu mütalaaya göre meclisin ekseriyeti tarafından herhangi sıkka meyil gösterilirse cânib-i Nezâretten dahi oraya re'y verileceği beyân olunmasıyla bunun üzerine dahi tûl u derâz mübâhasâtdan sonra mademki süferâ-yı erba'a tarafından bu madde reddolunmayıp bazı fâide melhûz olduğu dahi gösterilmiş olduğundan muhafaza-i hukuk-ı seniyye maksad-ı aslîsi dairesi dahilinde olmak üzere bir şey kaleme alınıp tekrar Meclisce mütalaa olunması sureti beyne'l-huzzâr tasvib olunmuş ise de mükemmil-i

ârâ-yı nâkîsa-i bendegân olan emr u ferman-ı hazret-i Hilâfet- penâhî her ne vechile sâniha-pîrâ-yı sudûr buyurulur ise icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr olunacağı ve mesele-i hâzıradan dolayı Kont Nesselrode'un ilânnâmesi tercümesi bu Meclisde kırâ'at olunmuş olduğundan bu tercüme ve gerek sair tercümeler asıllarıyla beraber manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı tacdârî buyurulmak için takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 26 N. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmile-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrâk-ı ma'rûza meşmûl-i enzâr-ı dekâyık-âsâr-ı hazret-i cihandârî buyurulmuş ve suret-i iş'âra nazaran mademki süferâ-yı erba'a tarafından bu madde redolunmayıp bazı fâide melhûz olduğu dahi gösterilmiş olduğundan muhafaza-i hukuk-ı seniyye maksad-ı aslîsi dairesi dahilinde olmak üzere bir şey kaleme alınıp tekrar Meclisce mütalaa olunması sureti münasib ve yolunda görünmüş olmasıyla tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechile icrâ-yı iktizâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî muktezâ-yı âlîsinden olarak mârru'l-beyân evrak yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade ve tesyîr kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i âlî-i âsafîleri buyuruldukda ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyül-emrindir.

Fî 27 N. sene [12]69 / [4 Temmuz 1853]

İ. HR, 21231_17

3

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Rusya Devleti tarafından mesele-i hâzıraya dair bu kere dahi tertib olunan diğer manifestin bir sureti manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı nezâret-penâhîleri buyurulmak için leffen takdim olunmuş olup mütalaaından ma'lûm-ı âlî-i hidivîleri buyurulacağı vechile devlet-i müşârunileyhânın Eflak ve Boğdan câniblerine sevk-i asker etmesi Fransa ve İngiltere donanmalarının Beşike pişgâhına gönderilmesinden neş'et eylediği zikrolunan

manifestin bir fıkrasında derpîş olunduğundan bunun üzerine Fransa Devleti tarafından dahi Saltanat-ı Seniyye'nin bu maddede olan hukuk-ı seniyyesini tasrih ve beyân ve Rusyalının haksızlığını irâd ve ilân zımında kaleme alınıp Petersburg'a ve sair icab eden mahallere gönderilmiş olan cevabın dahi bir kıt'a sureti takdim kılınmakla bunun dahi mütalaasından keyfiyet muhât-ı ilm-i sâmi-i âsaffleri buyurulacağı vechile Rusyalının bu suretle Memleketeyn'e asker sevinde aslâ hakkı olmadığını ve devlet-i müşârunileyhâ işbu harekât-ı vâkı'asıyla şimdiye kadar câri olan bir takım ahidnâmeleri fesh etmekte olduğunu ve Memleketeyn-i merkûme Memâlik-i Mahrûse-i hazret-i şâhâneneden olduğuna ve hasbe'l-ahd bir gûnâ sebep dahi olmadığına nazaran ve Rusyalının böyle oraya asker sevk etmesine Devlet-i Aliyye alâ'im-i cihâdiye nazarıyla bakarak Fransa ve İngiltere donanmalarını Dersaadet halicine celb etmekte her vechile haklı bulunduğu ve her ne kadar Eflak ve Boğdan'ın suret-i idareleri bir müddetden beri tarz-ı diğer kesb etmiş ise de Memleketeyn-i merkûmenin öteden beri ve cemî'-i zamanda Memâlik-i Mahrûse-i hazret-i şâhâneye merbût bulunduğunu Fransa Devleti cevab-ı mezkûrede iş'âr kılındığı tahkik olunup bu kere umûr-ı Dâhiliye nâzırıyla vuku' bulan mülâkât-ı çâkerânemde Rusya Devleti'nin bu defaki manifesti manzûr-ı asilâneniz olmuştur.

Devlet-i müşârunileyhâ Fransa ve İngiltere donanmalarının Beşike tarafına gönderilmelerine mebnî kendisi dahi Memleketeyn cânibine askerini sevk eylediğini buna sebep ittihâz ederek bazı sözler irâd ediyor. Buna Fransa ve İngiltere Devlet-i fahîmeleri tarafından ne denecekdir diye nâzır-ı mûmâileyhin bunun üzerine ne lisan kullanacağı yoklaştırdıkda cevab-ı mezkûru minvâl-i muharrer üzere kaleme alarak bir suretini Petersburg'a ve birer suretlerini dahi bütün devletler nezdlerinde bulunan sefirleri câniblerine göndermiş iseler de daha hiç kimsenin ma'lûmu olmadığını ve bunu İngiltere Devletiyle bi'l-ittifak tertib ve tanzim eylediklerini ve birkaç güne kadar *Moniteur* gazetesinde dahi derc ile ilân eyleyeceklerini ifade eylesine mebnî bir sureti dahi hâk-i pây-ı devletlerine takdim olunmak üzere taraf-ı çâkerânemden talep olduğuna mebnî şimdiki hâlde gayet mahremâne tutmak ifadesiyle suret-i mezkûru dahi cânib-i âcizîye i'tâ etmiş olup bu sırada mukaddemce takdim eylediğim arıza-i çâkerânemde iş'âr olduğu vechile

Fransa Devleti tarafından metâlib-i ma'lûmenin ta'diliyle Rusya kabinetosu cânibine irsâl olunan notun kabul olunup olunmadığına dair bir cevab zuhur edip etmediği lede's-sual kabul tarafında daha ziyade bulunurlar ise de bazı mahallerinin mahv ve isbâtını arzu ediyorlar cevabını vermesi üzerine Rusya Devleti bunun bazı yerlerini tebdil ve tagyir vesilesiyle maddeyi uzadıp mevsim-i şitâ dahi hulûl ederek meseleyi sürüncemede bırakmak ve Devlet-i Aliyye'yi bir takım masârif-ı zâideye düçâr etmek ve asâkir-i nizâmîye ve cünûd-ı saireyi ötede beride sefil ve sergerdân bırakmak emelinde olduğundan ve hususan Memleketeyn ahâlisi dahi orada Rusya askerinden bir takım te'addi ve renciş müşâhede edeceklerinden ve Rusyalının meseleyi böyle geciktirmesine meydan verilecek midir ve bu sualıme: "Hayır, tez vakit içinde bitirilmesine sa'y olunacaktır." cevabı vermesinin üzerine şu günlerde Avusturyalının ne hâl ve hareketde bulunduğu kendisinden lede'l-istifsâr devlet-i müşârunileyhâ dahi Fransa ve İngiltere Devletleri efkârına meyil suretinde bulunduğunu ve bu mesele üzerine Devlet-i Aliyye'ye faideli olarak Petersburg'a tesirlice mektublar dahi yazmış olduğunu iş'âr etmekte dirlir demekle bi'l-münasebe Prusya Devleti'nin ne ahvâlde bulunduğundan sual eylediğime mebnî Prusya Devleti bu maddenin bütün bütün haricinde olarak bî-terafılığı ihtiyâr ve iltizâm etmekde bulunduğunu ifade ve beyân eylemiş olup nâzır-ı mûmâileyhin işbu ifadât-ı vâkı'asına ve Rusya Devleti'nin ikinci manifestine verilen cevab-ı mezkûr meâl ve mezâyâsına göre Fransa ve İngiltere Devletleri kemâ fi's-sâbık Devlet-i Aliyye'nin bu bâbda olan hakk-ı sarîhini meydana koymakda bulunmuş ve bu cihetle her tür muâveneti icraya beynlerinde karar vermiş oldukları anlaşılmış olduğundan bunun üzerine olan karar-ı âlî ne merkezde olduğu bilinmek ve buraca ona göre lisân-ı münasib kullanmak üzere bu bâbda olan karar ve efkâr-ı âliyenin lütfen ve ihsanen savb-ı çâkerîye sür'at-i iş'ârına müsaade-i seniyye-i hidivîleri derkâr ve sezevâr buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emr ve'l-ihsan efendimindir.

Fî 12 L. sene [12]69

Sefîr-i Paris
Rifat Veliyyüddin

*

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Diğer arıza-i çâkerânemde tafsilen inhâ kılındığı üzere mesele-i muzır-ıraya dair Rusya Devleti tarafından tertib olunan manifesto ile Fransa Devlet-i fahîmesi cânibinden verilen cevap mu'ahharan *Moniteur* gazetesine tab' olunmuş olduğundan bunların matbu' suretleriyle hukuk-ı Saltanat-ı Seniyye'yi irâd ve beyân eder bazı fıkralar dahi gazetelere tab' etdirilmiş olduğuna binâen bunların dahi artıkları manzûr-ı âlî-i nezâretpenâhîleri buyurulmak üzere beraberce leffen takdimlerine mübâderet olunmağın her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 L. sene [12]69 / [19 Temmuz 1853]

HR. MKT, 61/35

4

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Rusyalı cânibinden bir hareket-i tecavüziye vuku' bulacak olur ise bu taraftan ne vechile muamele olunması lâzım geleceğini Silistre valisi devletli paşa hazretleri geçen gün çâkerlerinden sual eylemiş ve vâkı'a öte tarafın hareketi ne hâl ve dereceye gelinceye kadar bakılıp o hâlde beriden nasıl davranılması icab edeceği bilinerek bu bâbda vali-i müşârunileyh hazretlerinden başka el-hâletü hâzihî ol havalide bulunan asâkir-i nizâmiye-i şâhâne ümerâsına ona göre suret-i mahremânede ma'lûmât verilmek vâcibâtından görünmüş olmakla muvâfık-ı re'y-i rezîn-i sâmî-i hidivîleri buyurulur ise iktizâ-yı hâlin taraf-ı çâkerîye ve vali-i müşârunileyh cânibine beyân ve iş'ârı bâbında emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 23 Ş. sene [12]69

*

Atûfetli efendim hazretleri

Devletli, übbetli serasker paşa hazretlerinin evvelki Perşembe günü Tersâne-i Âmire'de Divânhâne'de ma'kûd Meclis-i Mahsus'da okutulan bir kıt'a tezkiresinde Rusyalı cânibinden bir hareket-i tecavüziye vuku' bulacak olursa beri taraftan ne vechile muamele olunması Silistre Valisi devletli

Said Paşa hazretleri tarafından sual olunmuş ve öte tarafın hareketi ne hâl ve dereceye gelinceye kadar bakılıp o hâlde beriden nasıl davranılması icab edeceği bilinerek bu bâbda vali-i müşârunileyh hazretlerinden başka el-hâletü hâzihî ol havalide bulunan asâkir-i nizâmiye-i şâhâne ümerâsına ona göre suret-i mahremânede ma'lûmât verilmek vâcibâtdan görünmüş olduğundan icab-ı hâlin taraflarına bildirilmesi iş'âr olunmuş olup çünkü Hudâ-negerde maslahat harbi müntic olacak olursa Rusyalıya kendi toprağında mukabele etmek ve memâlik-i Devlet-i Aliyye'nin meydan-ı muharebe olmamasına çalışmak muvâfık-ı kavâid-i harbiye olarak Memleketeyn ile Rusya memâlikini fâsıl olan Prut nehri yukarılarda ve Tuna dahi aşağı taraflarda hudud bulunduğundan bunlardan herhangiisini Rusya askeri mürûr edecek olsa bu hareketi Rusyalı tarafından harbe tasaddî farz etmek lâzım gelir ise de Prut nehrinin muhafazası şimdiden Memleketeyn'e asker idhaline mütevakıf olup buna ise rütbe-i kifayede kuvve-i askeriye henüz oralarda mevcut olmadığından başka idare-i dahiliyesi Rusyalı ile ahd altında bulunan bir mahalle öte taraftan bir gûne tasallut vuku' bulmaksızın beri cânibden asker idhal olunmak lâzım gelse bunu kendi hakkında bir hareket-i hasmâne adıyla Rusyalının harbe vesile ittihâz edeceği mülâhazası dahi böyle bir tasâmime mâni olacağına binâen şimdilik burasından sükût ile fakat Rusya askerinin yalnız Memleketeyn'e duhûl edip de orada tevakkuf eylediği takdirde edeceği ilânına göre meselâ defaten bir protesto edilerek ondan sonra tedâbîr-i kalemiye ve politikîye ile onların ol mahallerden çıkarılmasına bakılması veyahud ol vakte kadar tecemmu' edecek kuvvete güvenildiği hâlde Memleketeyn içinde üzerlerine varılması şıklarından birinin sonra icabına bakılmak üzere şimdiki hâlde meselâ Memleketeyn'den geçerek veyahud Prut'un Tuna'ya munsab olduğu mahallin aşağılarında Memleketeyn'e uğramaksızın doğru kendi memleketlerinden gelerek olsun herhangi taraftan olsun Rusya askeri Tuna nehrinin beri yakasına geçmek istediği hâlde artık hiçbir gûne te'vilâta dahi mahal kalmayacak vechile Rusya Devleti cânibinden nakz-ı ahd ve ilân-ı harb demek olacağından ve Anadolu hududunu bir hatve tecavüz dahi aynıyla bu kabilden bulunacağına şübhe olmadığına nazaran ol hâlde taraf-ı Devlet-i Aliyye'den dahi hasmâne mukabeleye her türlü hak ve salâhiyet olunacağı cümlelerin ma'lûmu olmasıyla beraber sonra

Avrupa tarafından bir gûne itiraza mahal kalmamak için keyfiyet İngiltere Sefâreti'nden lede'l-istifsâr öte tarafın Tuna nehrini mürûruna ve Anadolu hududunu tahattîsine harbe tasaddî manâsı vermiş ve ol vakit ve beri tarafından mukabele olunması usul-i düveliye ve hukuk-ı mülkiyeye muvâfık olacağını beyân sırasında farazâ kuvve-i vâfiye Tuna sevâhilinde mevcut bulunduğu takdirde Rusyalıya nehr-i mezkûru geçeceği esnâda mukabele olunmak mı lâzım gelir yoksa ordusunu daha içerilere ve Şumnu ve Balkan taraflarına alarak orada tutuşmak mı kazandırır, orası ordu-yı hümâyûnun büyük kumandanı bulunacak zâtın re'yine müfevvaz olmak icab edeceği dahi irâd olunmuş olup filhakika burası dahi pek becâ ve vârid olarak esnâ-yı müzâkerâtda meclise irâd ve beyân olduğuna nazaran Rumeli Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri devletli Ömer Paşa hazretlerinin dahi tarafına gönderilen tahrirâtın tarihi hesabıyla altı-yedi güne kadar Şumnu'ya vâsıl olacağı büyük kumanda müşir-i müşârunileyh hazretlerinde bulunacağı anlaşılmış olduğundan Rusyalı Tuna nehrinden mürûruna artık harbe kendi tasaddî etmiş ve cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den bir gûne sebebiyet verilmemesine mezîd-i itina kılındığı hâlde şu hareket öte taraftan zuhur eylemiş olacağına mebnî bunun üzerine fenn-i harbce nasıl hareket lâzım gelir ise re'yine ve ma'lûmât-ı müsellemesine mahsus olduğunun müşir-i müşârunileyh hazretlerine mahremâne olarak bildirilmesi ve şu kadar ki bu madde şayet tereşşuh edecek olup da bunun böyle bir ihtiyatı ve meşrût ruhsat olduğu dahi bilinmeyerek veyahud ağıâr cânibinden başka bir renge konularak ale'l-itlâk bir me'zûniyet gibi tutulacak olur ise işte ol vakit Rusyalının aradığı ser-rişte eline verilmiş olduğundan bu maddede gayet hakimâne ve ketûmâne hareket olunup aksi olarak şuyû'-ı kazıyyeden mes'ul olması ve vali-i müşârunileyhin dahi bundan habîr olup öte taraftan bağteten bir hareket zuhur eder ise müşârunileyh cânibinden dahi usul-i tekâbül ve tahaffuza derhâl ibtidâ eylemesi ve sair bazı mevâki'-i nâzikede bulunan vüzerâ-yı izâm hazerâtına dahi bundan ma'lûmât-ı hafıyye verilmesi icab-ı maslahatdan olacağı dermiyân olunup eğerçi Rusyalı tarafına ser-rişte aldırılması ve bunun netice-i vahîmesi görüleceği mülâhazasına ve hususıyla Rusyalı harbe mütasaddî olduğu takdirde valilerin derme çatma tedarik edebilecekleri asâkirin ona mukavemeti ihtimali olmayarak bu harekete Rabbimizin birliğine emânet

cünûd-ı nizâmiyenin mukabele edebileceği bedihiyâtdan bulunmasına nazaran bu emrin yalnız müşir-i müşârunileyh hazretlerine mahsusiyeti ve Tuna sevâhilinde iktizâ eden vülât hazerâtının ve sair me'murînin bu makûle şeylerde müşir-i müşârunileyhe müracaatları lüzumunun bildirilmesi ve çünkü her zamanda ve hususıyla böyle vakitlerde kılâ' ve tebaa-i şâhânenin emr-i muhafazası vülât ve me'murînin vazife-i zimmeti ve mütemmim-i uhde-i me'muriyeti bulunduğundan şuyû'-ı kazıyye havfına mebnî vuku' bulan sualine cevaben vali-i müşârunileyhe ve sair iktizâ eden me'murîne bu kazıyye ez-ser-i nev tavsiye ve te'kid kılınmak ve esas-ı hareketde müşir-i müşârunileyhe müracaatları bildirilmek kâfi gibi görüldüğünden maslahatın evvelki derecesinde bu kadar ile iktifa kılınması hatırlara geldiği misillü kılâ' mülâhâzasıyla vülâtın dahi haberdar olması irâd olunduğundan vali-i müşârunileyh ve Vidin Valisi devletli Sami Paşa hazretleriyle Varna muhâfızına dahi gayet mahremâne tutulmak ve şuyû'-ı maslahatda mes'uliyet-i azîmeye giriftâr olacakları mü'ekkedden anlatılmak şartıyla beyân-ı hâl olunması ve Anadolu tarafında dahi hududu tecavüz harbe tasaddî demek olacağına ve o tarafın kumandanı dahi Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri devletli Abdi Paşa hazretleri olacağı ifade kılındığına binâen yine suret-i mahremiyetde müşir-i müşârunileyhe ma'lûmat verilip o sırada bulunan übbetli Trabzon valisi ve devletli Erzurum valisi paşalar hazerâtına dahi te'kidât-ı mesrûde derciyle beyân-ı keyfiyet kılınması hususlarının taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye iş'ârı ve Bâbîâli'den dahi tahrirât-ı lâzime istârı beyne'l-huzzâr münasib gibi tezekkür olunduysa da herhalde mükemmil-i efkâr acz-i âşikâr-ı bendegân olan emr u ferman-ı hazret-i Padişahî bu madde-i nâzikede dahi her ne vechile şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulur ise mahz-ı isâbet onda olacağı zikrolunan tezkire meşmûl-i lihâza-i cenâb-ı şehriyârî buyurulmak için takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 26 Ş. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tezkire manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuştur.

İstîzân-ı âlf-i Sadâret-penâhîleri vechile husus-ı mezkûr üzerine fenn-i harb-
ce nasıl hareket lâzım gelir ise re'yine ve ma'lûmât-ı müsellemesine müfev-
vez olduğunun müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine mahremâne olarak
bildirilmesi ve vâkı'a bu maddede gayet hakimâne ve ketûmâne hareket
olunup aksi olarak şuyû'-ı kazıyyeden kendisi mes'ul olması ve ber-minvâl-i
muharrer usul-i mütekâbile emrinin yalnız müşir-i müşârunileyh hazretlerine
mahsusiyeti ve ol vechile vukû' bulan sualine cevaben Silistre valisi müşâ-
runileyhe ve sair iktizâ eden me'murîne bu kazıyye ez-ser-i nev tavsiye ve
te'kid kılınmak ve esas-ı hareketde ber-vech-i meşrûh müşir-i müşâruni-
leyhe müracaatları bildirilmek kâfi görüldüğünden maslahatın evvelki dere-
cesinde bu kadar ile iktifa kılınarak kılâ' mülâhâzasıyla müşârunileyhimâ
Silistre ve Vidin valileri hazerâtına ve Varna muhâfızına dahi gayet mahre-
mâne tutulmak ve şuyû'-ı maslahatda mes'uliyet-i azîmeye giriftâr olacakla-
rı mü'ekkiden anlatılmak şartıyla beyân-ı hâl olunması ve yine suret-i mah-
remiyetde müşârunileyh Abdi Paşa hazretlerine ma'lûmât verilip o sırada
Trabzon ve Erzurum valileri müşârunileyhimâ hazerâtına dahi te'kidât-ı
mesrûde derciyle beyân-ı keyfiyet kılınması hususlarının taraf-ı vâlâ-yı Se-
raskerî'ye iş'ârı ve Bâbîâli'den dahi tahrirât-ı lâzıme istârı müte'allik ve şe-
ref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı
celflinden bulunmuş ve tezkire-i mezkûre yine savb-ı sâmi-i âsâfilerine iade
kılmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyül-emrindir.

Fî 28 Ş. sene [12]69

*

*Fransızca'ya bi't-tercüme General Gorçakof'a yazılacak cevabnâme
müsveddesidir.*

Bu defa Yaş şehrinden Haziran'ın yirmi beşi ve diğer hesap ile Tem-
muz'un yedisi tarihiyle taraf-ı âcizâneme mersûl mektub-ı asilânelerinin vu-
sulüyle müftehir olduğumu iş'âr ederim. İşbu mektubda Eflak ve Boğdan
memleketlerinin askerce istilâsının esbâb-ı mûcibesinden bahsolunmuş olup
çünkü Devlet-i Aliyye bu istilâ maddesi aleyhine protesto etmeğe mecbur
olarak protestonâmesini dahi neşretmiş olduğundan işbu esbâb-ı mebhûsenin
cevabları ve bununla beraber Devlet-i Aliyye'nin Rusya Devleti hakkında

hüsn-i niyyât ve efkâr-ı muslihânesi kâffeten onda görüleceği cihetle burada beyhûde tafsilâta girişmekden ictinâb olunmuşdur.

Zikrolunan protestonâme mütalaasından ma'lûm-ı asilâneleri olacağı vechile Devlet-i Aliyye bin sekiz yüz kırk bir sene-i milâdiyesi muâhedesini imza eden devletler ile muhabere etmekde olduğundan maslahatın nasıl renk kesbedeceği anlaşılınca kadar Saltanat-ı Seniyye kendi muhafazası için bir hey'et-i müselleha ile durmaklığa karar vermiş olduğundan şu müddet içinde Tuna nehrinin sahil-i yesârından sahil-i yemînine bir güne tacavüzî keyfiyet vâkı' olmadıkça beri taraftan dahi karşı cânibe hasmâne hareket gösterilmemesi asâkir-i Devlet-i Aliyye kumandanlarının talimâtı iktizâsındandır ve nezd-i asilânelerinde mechul değildir ki Tuna nehrinin nehr-i Prut'un munsab olduğu mahalden yukarisına Rusya Devleti cenk sefinelerinin geçmesi ahden memnû' olmasıyla şayed ol mahalden yukarı sefine-i harbiye mürûr edecek olur ise bu da tahattî-i hududun nehrîsi demek olacağı derkâr olup her ne ise mahall-i mezkûrdan yukarı Devlet-i Aliyye'nin kal'aları bulunduğu cihetle mahall-i ma'hûdun berisine cenk sefineleri geçmesini tecviz edemeyeceği âşikâr olduğundan bu misillü bir harekete mümâna'at olunması nezd-i Devlet-i Aliyye'de mukarrer olmakla vuku'u takdirinde mes'uliyeti bu tarafa râci' olmayacağını zât-ı asilânelerinin dahi itiraf edeceklerinde şübhe olmadığı beyânıyla ihtirâmât-ı fâikamın i'tâ-yı te'minâtına ibtidâr kılınmıştır.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Rusya Devleti'nin süfün-i harbiyesi hakkında Tuna nehrinde ma'hûd olan suret bilinerek ona göre icab eden me'murlara talimât verilmesi taraf-ı sâmi-i Seraskerî'den mukaddemce istifsâr olduğundan ahkâm-ı ahde nazaran Prut nehrinin Tuna'ya munsab olduğu mahalden yukarı Rusya süfün-i harbiyesinin mürûru memnû' olduğu anlatılması üzerine devlet-i müşâruni-leyhânın süfün-i harbiyesi hudud-ı ahdiyeden ileri geçmek istedikleri hâlde me'murîn cânibinden nasıl muamele olunmak lâzım geleceği bâ-tezkire-i seraskerî istiş'âr kılınıp bu bâbda en doğru tarîk Rusya cenk gemileri mahall-i ma'hûdun berilerine geçmek istedikleri hâlde bir kere iktizâ-yı ahd

kendilerine ihtar olunarak ve gelemezler ise nakz-ı ahd onlar tarafından vuku' bulmuş olacağından ol hâlde harben men'-i mürûrlarına bakılması sureti olduğunda şübhe yok ise de vaktin nezâketi cihetiyle her şeyden ziyadece ta'mîk-i efkâr olunmak ehem ve elzem olduğuna ve bu hâlde ise mebde'-i harb olabilecek bir mesele-i nâzike bulunduğu binâen sonra devletler tarafından Devlet-i Aliyye'ye sebebiyet-i azv olunmamak için keyfiyet İngiltere elçisiyle istişare olundukda çünkü Devlet-i Aliyye Rusyalının Memleketeyn'e duhûlü aleyhine protesto ederek düvel-i fahîmeye beyân-ı hâl ile onlardan cevab gelinceye kadar bir hey'et-i müselleha ile durmaklığa karar vermiş olacağından şimdi bulunulan hâl-i sulh ile harb beyninde bir şey olarak bu müddet içinde muharebeye sebep vermekden ictinâb olunmaklık dahi iltizâm olacağına nazaran şayed Rusyalı mücerred harbe vesile aramak niyetiyle berilere sefine geçirmek isteyip de cânib-i Devlet-i Aliyye'den dahi kuvve-i harbiye isti'mâliyle men'e mübâderet olduğu hâlde hemen muharebeye başlamış olacağından bundan ihtirâzen meselâ mahall-i ma'hûdu geçip de Tuna'nın cânib-i yemînine uğramayarak ancak Memleketeyn sevâhiline gidecek olan sefinelere bir şey denilmeyip de fakat Tuna'nın beri yakasına tasallut edecek veyahud Silistre ve Rusçuk ve Vidin kal'alarının altına sokulacak olur ise ol hâlde harben def'lerine bakılması ve bununla beraber farazâ suların veyahud rüzgârın zoruyla zaruri beri yakalara düşen sefinelerin bir nev' ma'zûriyeti olacağından buralarının dahi gözedilmesi münasib olacağı sefir-i mûmâileyhin cümle-i mütâlaâtından olmasıyla bu keyfiyet meclis-i meşverete beyân olundukda eğerçi maslahatın sulhen biteceği meczûm olsa bu bâbda müsamaha olunabilir ise de şayed neticesi harbe dayanacak olur ise Rusyalı dahi dubalarını evvelce buralara geçirmiş olarak Tuna üzerinde kuvvetli bulunacağından ol hâlde kılâ'-ı şâhânenin mevki'leri hatarnâk olacağı mülâhazasından başka Rusya askerinin Tuna'nın herhangi mahallinden olsa beri yakaya geçmeleri dahi suhûletle olacağı ve'l-hâsıl bu gemilerin mürûruna mûmâna'at olunmadığı takdirde sevâhil-i nehriyeyi muhafaza kâbil olamayacağı hidemât-ı askeriyeye me'mur vüzerâ-yı izâm hazerâtı cânibinden müttefikân beyân olunarak bu mülâhaza ise doğrusu ziyadesiyle takdire şâyân görüldüğü hâlde şayed bu meselenin bir mahzuru mü'eddî olabilmesi vâhimesiyle şimdilik meskûn bırakılması sureti

dahi her ne kadar cânib-i vâlâ-yı seraskerîden ifade buyurulmuş ise de bu misillü mesâ'il-i dakîka bir hâlet-i meşkûkede bırakılmamak daha hayırlı olacağına ve yapılmakta olan istihkâmât sayesinde bu dubaların mahall-i ma'hûddan geçirilmemesi mümkün olacağı ve bunların men'i sureti takarrur eder ise ol hâlde hiçbir mahalden Tuna'nın beri yakasına Rusya askerinin mürûr edememesine söz verileceği dahi müşârunileyhim hazerâtı taraflarından beyân olunacağına binâen hazır böyle bir taahhüd-i kavî meydanda ve Devlet-i Aliyye'nin istinadı dahi fıkra-yı ahdiyeye olduğu hâlde doğrusu bunda müsamaha olunmak caiz olmayacağından sefir-i mûmâileyhin iskân ve ırzâsına çalışılacağı ve şu kadar ki bunu Rusyalılara hiç haber vermeksizin defaten icra etmekden ise Rusya Generali Gorçakof tarafına gelmiş olan tahrirâta icabı vechile bir cevab yazılması emr u ferman-ı cenâb-ı mülûkâne iktizâ-yı âlîsinden olup general-i mûmâileyh dahi tahrirâtında asâkir-i Devlet-i Aliyye cânibinden bir hareket vuku' bulmadıkça Rusya Devleti askeri bir şey yapmayacağını cevaben iş'âr eylemiş olduğundan Devlet-i Aliyye'nin dahi öte taraftan sebebiyet verilmedikçe kuvve-i müctemi'asıyla hazır ve müheyâ durup şimdilik onlara bir şey dememesi mukarrer bulunduğu general-i mûmâileyhe bu sureti mutazammın yazılacak cevabnâmede keyfiyet-i ahdiyenin beyânıyla Rusya Devleti'nin sūfün-i harbiyesi mahall-i ma'hûdu tecavüz eder ise mûmâna'at olunacağına dahi general-i mûmâileyhe peşince anlatılması muvâfık-ı usul olacağı keyfiyatı Hariciye Nezâreti tarafından bi'l-ifade meclisce dahi münasib görülmüş olmakla bu yolda general-i mûmâileyhe gidecek cevabnâme müsveddesi kaleme alınarak meclis-i diğerde lede'l-kırâ'e meâli matlûba muvâfık bulunmuş olduğundan müsvedde-i merkûme tercümesinin sefir-i mûmâileyhe irâ'esiyle muhâberât-ı kesîre cereyânından sonra onun muvâfakat-ı kâmilesi dahi istihsâl olunmuş olmakla ol vechile taraf-ı vâlâ-yı Seraskerîden devletli Ömer Paşa hazretlerine talimât gönderilmesi ve mûmâileyhe Gorçakof'dan gelen mektubun suretleri yazdırılarak derhal süferâ-yı erba'aya verilmiş olduğundan gidecek cevabnâme suretlerinin dahi hasbe'l-usul süferâ-yı mûmâileyhime i'tâsi keyfiyatı muktezâ-yı maslahatdan gibi görünür ise de ol bâbda ve müsvedde-i ma'rûzanın ahkâm ve ibârâtı hakkında her ne vechile emr u ferman-ı kerâmet-ünvân-ı hazret-i Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr

buyurulur ise mahz-ı isabet onda olacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 17 L. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle müsvedde-i mezkûre manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve müsvedde-i mezkûrenin ahkâm ve ibârâtı yolunda olarak husus-ı mezkûrun tıbkı tezekkür ve istîzân buyurulduğu üzere icrâ-yı iktizâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hümâyûn-ı cenâb-ı şehriyârî muktezâ-yı âlîsinden bulunmuş ve mârru'z-zikr müsvedde yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman-ı hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 L. sene [12]69 / [27 Temmuz 1853]

İ. HR, 21252_1-4

5

Paris ve Londra ve Berlin Sefâretlerine gönderilen tahrirâtın suretidir.

Süferâ-yı erba'a ile akdolunan meclis-i mükâlemede tezekkür olunduğu üzere Kont Nesselrode tarafına cânib-i Nezâret'den bir mektub tahriiriyle Eflak ve Boğdan'a Rusya askerinin duhûlünden dolayı devletlere resmen tebliğ olunan protestonâme suretlerinin irsâli Meclis-i Meşveret'de dahi karargâr olarak müte'allik buyurulan emr u ferman-ı hazret-i Padişahî muktezâ-yı münîfi üzere suret-i mukarrerinin derhâl icrâ-yı icabına ibtidâr olunmuş olmakla mektub-ı mezkûrun Türkçesi ma'lûmat olmak üzere işbu nemîka-i âcizî melfûfen savb-ı düstûrânelerine gönderilmiştir.

Devlet-i Aliyye'nin imtiyazât-ı mezhebiye maddesinde Rusya Devleti tarafından teklif olunan suret-i taahhüdiyeyi kabul edemeyeceği her tarafın ma'lûmu olarak bunun sözüne bile girişilmeyeceği derkâr ise de Rusya Devleti'nin mevzû'-ı bahs etdiği şübühâtı izâleye kâfi olacak derecede te'minâtı Devlet-i Aliyye evvel ve âhir vaad buyurmuş olduğundan bunda ne râddeye

kadar gidilebileceği sefâretler cânibinden sual olunduğuna binâen cümlelerin ittihâdıyla kaleme alınan takrîr müsveddesi nezd-i âlî-i hazret-i Padişahîde dahi tasvib buyurularak bunun süferâ-yı erba'aya i'tâsı dahi irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olmasıyla bugünkü günde süferâ-yı mûmâileyhim ile sahilhâne-i âcizîde bi'l-ictimâ' mün'akid olan meclis-i mükâlemede zikrolunan müsveddenin birer sureti resmen kendilerine i'tâ olunduğunu müteâkib bu yapılan şey Devlet-i Aliyye'nin karar-ı kat'îsi olup bundan ileri varılmak mümkün olamayacağı dahi ifade ve tefhîm olunmuş ve bu ifadât kâğıd üzerine alınarak bir sureti taraf-ı âcizîden bi'l-imza süferâyâ verildiği misillü diğer bir sureti dahi onlara imza etdirilerek bir tarafda tevkif kılınmış olmakla bunların dahi birer sureti savb-ı vâlâlarına gönderilmiştir.

İşte bu tahrirâtdan ve gerek melfûf olan evrakdan Saltanat-ı Seniyye'nin nihâyetü'n-nihâye ne yapabileceği anlaşılacağından ve bu dâire-i mahdûdadan çıkmak ma'âzallahu Teâlâ Devlet-i Aliyye'nin istiklâl-i âlîsini ve hukuk-ı mukaddese-i hükümdârîsini bitirmek demek olmasıyla buna -Rabbim göstermesin-, kimsenin mücîz ve mütecâsir olamayacağı bedihiyâtdan bulunduğu buralarının dahi bi'l-etrâf Umûr-ı Ecnebiye Nezâreti'ne tefhîmiyle alınacak cevabın serî'an iş'ârına himmet buyurmaları siyâkında nemîka-i âcizî terkîmine ibtidâr kılınmış olmakla her hâlde lütf u himmet efendimindir.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Geçende Kont Nesselrode'a yazılan mektubun ve bu kere meselenin netice-i kararı olmak üzere bâ-irâde-i seniyye süferâ-yı erba'aya verilen takrîr müsveddesinin suretleri irsâl olunduğuna dair Paris ve Londra ve Berlin Sefâret-i Seniyyelerine gönderilmiş olan tahrirâtn ve Viyana Sefîri saâdetli Ârif Efendi hazretlerine başkaca irsâl olunan mektubun suretleri manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i şehinşahî buyurulmak üzere arz ve takdim olunduğu beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 20 L. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i dest-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan suretler manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuş ve yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 21 L. sene [12]69 / [28 Temmuz 1853]

İ. HR, 21254_2, 3

6

Atûfetli efendim hazretleri

İngiltere'de efkâr-ı umûmiye Devlet-i Aliyye'ye her ne kadar müsaid ise de onu bir kat daha kuvvetlendirip onun vesâtatıyla dahi İngiltere vükelâsını mecburiyet hâlinde bulundurmamak mesele-i hazıraya faydalı olacağından ve hiçbir tarafa renk ve ser-rişte vermeyerek bu bâbda icrâ-yı tedâbîr-i mukteziyeye sefir Kostaki Bey muktedir olabileceğinden miting tabir olunan meclisler teşekkül ettirmek ve Devlet-i Aliyye lehinde vükelâyâ adres namıyla ma'rûf kâğıtlar göndertmek gibi bazı usule teşebbüs eylemesi zımında sefir-i mûmâileyhe tahrirât-ı hafiyeye gönderilmesi ve mûmâileyhin iktizâ eder ise bu uğurda biraz da akçe sarf etmesine ruhsat verilmesi Hariciye Nezâreti ve zât-ı âlî-i seraskerî ile bi'l-münasebe tezekkür olunmuş ise de icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fi 3 Za. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Râha-zîb-i tefhîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Hilâfet- penâhî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân buyurulduğu üzere sefir-i mûmâileyhe tahrirât-ı hafiyeye gönderilmesi ve mûmâileyhin ol vechile biraz da akçe sarf etmesine ruhsat verilmesi müte'allik ve

şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî icab-ı âlîsinden bulunmuş olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Za. sene [12]69 / [9 Ağustos 1853]

HR. SYS, 903/2_26

7

Atûfetli efendim hazretleri

Rusya Baştercümanı Mösyö Edgar Duplier bu aralık sair bazı vükelâ-yı fihâm hazerâtına vizite etdiği sırada Hariciye Nezâreti'ne dahi vürûd ile devleteyn beyninde inkitâ'-ı münasebât-ı resmîyeden beri Dersaâdet'de ve gerek memâlik-i Devlet-i Aliyye'nin sair mahallerinde bulunan Rusya konsolosları ve tebaası haklarında cereyan eden muamelât-ı dil-nüvâzî ve himayetkârîden memnun ve müteşekkir olduklarını ifade sırasında Viyana Müsveddesi'ne taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den tensib olunan tağyirât ile sefâretlere beyân-ı hâli mutazammın verilen takrîri görmüş olduğundan bahisle İmparator hazretleri Mençikof müsveddesinin bir harfini tağyire razı olmayacağını bütün âleme ilan etmiş iken Viyana Müsveddesi'nin Petersburg'da nasıl kabul olunduğuna kendisi hâlâ müte'accib olduğu hâlde şimdi bu tağyirâtın taraf-ı İmparatorîden kabul olunacağını aklı kesmediğini ve Rum milletinin imtiyazât-ı mezhebiyesi fi'l-hakika tâ Fatih Sultan Mehmed Han hazretleri zamanlarında verilmiş şey olduğundan tashihâtın bu mahalli hakikat-i hâle muvâfık bulunduğunu kendisi dahi itiraf edebilir ise de tağyirât-ı vâkı'aya göre Kaynarca Muâhedesinin hükmü küçülmüş ve sair mezâhib-i İseviyenin nâil oldukları menâfi'e Rum mezhebinin teşriki kazıyyesi dahi âhar bir surete konulmuş olduğunu ve Kudüs Maddesi'nin mukaddemce kalıb-ı âhara konulması İmparator hazretlerini ziyadesiyle infîâle düşürmüş olduğundan ol aralık Eflak ve Boğdan'ın taraf-ı İmparatorîden ilân-ı istiklâliyle beraber düvel-i Avrupa'ya dahi Rusya ile Devlet-i Aliyye beynine politikaca bir duvar olmak üzere bunun icra olunduğunun bildirilmesi her ne kadar tasavvur olunmuş ise de sonradan feragat olunup ol memleketleri te-

mellük etmeğe dahi hiçbir gûne niyet olmadığından ve şimdi orada Rusya askerinin bulunması dahi metâlib-i ma'lûmenin istihsâline kadar elde bir emniyet edecek şey bulunmak mülâhazasıyla olduğundan taraf-ı Devlet-i Aliyye'den sefâretlere verilen takrîrde münderic olduğu üzere Eflak ve Boğdan memleketlerinden dolayı devletler tarafından istenilen emniyet keyfiyetine mahal ve icab olmadığını mu'terizâne irâd etmesiyle beri taraftan Kaynarca Muâhedesi'nin hükmü küçültülmeyip fakat onun manâ-yı sahih ve sarîhi Hıristiyan diyânetinin taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den himâyeti vaadinden ibaret olmakla bu imtiyazât-ı mezhebiye maddesini onun netice-i tabiiyesi makamında tutup da ol muâhedeyi büyütmeye dahi Devlet-i Aliyye'nin razı olamayacağı ve sair mezâhibin menâfi'ine Rum mezhebini teşrîk etmeklikde Saltanat-ı Seniyye tereddüd etmez ise de öyle muâhede ve ahkâm-ı mahsusa tabirâtı gibi türlü te'vilâtı kabule kabiliyetli şeylere muvâfakat olunamayacağı ve Memleketeyn hakkında bir aralık nasıl tasmîmât-ı muzırrada bulunulduğunu kendi ifadesinden müstebân olarak el-hâletü hâzihî Rusya askerinin bu iki eyaletlerde bulunduğu dahi meydanda iken Devlet-i Aliyye'nin talep ettiği emniyet maddesine mahal ve icab yokdur sözünün dahi kabul olunamadığı cevabları verildikde bu emniyet kazıyyesi üzerine tekrar bahsedemeyip ve teşrîk-i menâfi'-i mezhebiye hususunda yine bazı mertebe söz söylemek istemiş ise de bunda dahi isbât-ı müdde'â edebilecek dereceye varamayıp fakat Kaynarca Muâhedesi ve imtiyazât maddesi hakkında mülâhazâtını galiba kuvvetli zannıyla ol mebhase rucû' ile Rusya Devleti cânibinden hakk-ı himâyet davâsında bulunulmayarak istenilen şey bu misillü hususâtda Devlet-i Aliyye'ye beyân-ı hâl etmek için bir avukat gibi hareket etmeye me'zuniyet suretinden ibaret olduğunu dermiyân eylediğine mukâbeleten: "Bir milletin velev mesâlih-i mezhebiyesi hakkında olsun metbû'u olan devlet indinde bir devlet-i ecnebiyenin vekil-i davâ-yı hâl ve istihkâkında bulunması az şey midir ve bizim asıl ictinâb ettiğimiz hakk-ı nezâret mahzuru bu değil midir?" yollu irâd olunan sözlerin tekrar cevabına tasaddî etmeyerek fakat Prens Mençikof'dan bu defa almış olduğu mektubda Viyana Müsveddesi kendisinin Dersaâdet'den hareketi esnasında taraf-ı Devlet-i Aliyye'den kaleme alınan müsveddeden pek de farklı olma-

dığı hâlde taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den kabul buyurulmaması prence bâ'is-i hayret olduğu muharrer olduğu dahi irâd etmesine binâen bu Viyana Müsveddesi'nin Devlet-i Aliyye müsveddesinden farkı olmadığı prens tarafından mu'terif olduğu hâlde Rusya Devleti cânibinden hazır Devlet-i Aliyye müsveddesini kabul ile işi bitirmek iktizâ eder cevabı verilmiş ve onun üzerine mûmâileyh avdet etmiş olmakla mücâvebât-ı meşrûha ma'lûm-ı âlî buyurulmak için iş'âr-ı keyfiyete ibtidâr kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 5 Z. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pirâ-yı tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî ve mücâvebât-ı meşrûha ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı cihandârî buyurulmuş olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i Sadâret-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Z. sene [12]69 / [11 Eylül 1853]

İ. HR, 21290

8

Sefâretlere beyânnâme müsveddesi

Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti beyninde tekevvün eden münâza'-âtın menşe' ve mebde' ve aralık aralık kesb ettiği renk ve suret ve Saltanat-ı Seniyye'nin bu madde hakkında nazariyât ve mütalaâtı vakt ü zamanıyla i'tâ ve neşrolunan evrâk-ı resmîyeden ma'lûm olduğundan şimdiki hâlde onları tekrar tafsil etmek iktizâ etmeyeceği misillü Viyana Müsveddesi'ne taraf-ı Devlet-i Aliyye'den bazı tağyirât icrasının esbâb-ı mübremesi dahi yine bir takrîr-i resmîde bildirilmiş olduğundan ondan dahi bahsolunmamak istenilir ise de icra olunan tağyirâtın Rusya Devleti cânibinden kabul olunmaması cihetiyle müsvedde-i mebhûsenin hey'et-i asliyesiyle taraf-ı Devlet-i Aliyye'den kabulü hakkında yine bazı teşvikât vuku' bulup Saltanat-ı Seniyye ise bu bâbda bir imkânsızlık hâlinde bulunarak çaresiz ihtiyâr-ı harb etmeğe

mecbur olduğundan bu hâlin ve gerek müttefikleri bulunan düvel-i fahîme-nin ihtarât-ı hayrhâhânelerini daima takdir etmişken bu defa nesâyih-i vâkı'alarına tamamıyla tevfiğ-i hareket edemediğinin esbâb-ı sahîhasını beyân etmekteki kendi vazifesinden addeylemiştir.

Devlet-i Aliyye'nin en evvel meydana koyacağı madde ibtidâ bu keşâ-keşlerin zuhuruna kendi tarafından aslâ sebep verilmediği ve hıfz-ı musâlaha emel ve arzusuyla bu nizâ'ın tâ bidâyetinden şimdiye değin nasıl mutedilâne ve muslihâne hareket ettiği keyfiyatı olup bu dahi erbâb-ı hakkâniyet indinde pek kolay isbat olunacak bir keyfiyettir. Rusya Devleti'nin Kudüs Meselesi'nde velev bazı şikâyâtı olsa bile ifadât ve ikdâmâtını yalnız ona hasredip de sadedden haric şeyler davâsında bulunmaması ve beyne'd-devleteyn dostâne görülecek bir madde için hududa asker götürmek ve Sivastopol'da donanma tehiyye etmek gibi ihâfe-âmiz hareketlere teşebbüs etmemesi lâzım gelir iken tamamıyla aksi kazıyye vâkı' olduğu cümlelerin ma'lûmudur.

Kudüs Meselesi her tarafın hoşnud olacağı vechile tesviye-pezîr olup bu maddenin cihet-i te'miniyesinde ve gerek Kudüsce sair bazı metâlilde dahi taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den isti'dâd-ı kâmil gösterildiğinin üzerine artık davâ etmek lâzım gelir iken Rum kilisesinin imtiyazâtı gibi Devlet-i Aliyye'nin kendi tarafından verilip muhafazasını dahi namus-ı hükûmetine ta'alluk etdirildiği ve hiçbir devletin nezâret ve müdahalesine razı olamayacağı bir husus hakkında bu rütbe ısrar göstermek muharebeye vesile aramak değil midir ve müteâkiben tahsil-i metâlibe kadar elde medâr-ı emniyet olmak şâyi'asıyla Eflak ve Boğdan eyaletlerine asâkir-i külliye idhal olunması Devlet-i Aliyye nazarında nakz-ı ahd ve mûcib-i harb addolunduğu gibi sair devletler tarafından dahi bu hâle başka nazarla bakılamamış olduğundan muharebe sebebiyetinin Rusya Devleti tarafında bulunduğu hiç kimsenin şübhesi var mıdır? Saltanat-ı Seniyye daima uhûd-ı mün'akidesine sadıkâne riayetle meşhur olduğu hâlde Rusya Devleti'nin bu rütbe şiddetine ve âdetâ nakz-ı ahd derecesine kadar gitmesine sebep verecek suretde Devlet-i Aliyye'nin acaba mugâyir-i ahd bir hareketi mi vâkı' olmuşdur, yoksa Kaynarca Muâhede'sinin hükmi sahîh ve sarîhi olan vaade mugâyir Hıristiyan kiliselerini yıkmak veyahud Hıristiyanları icrâ-yı âyinden men' etmek gibi bazı

keyfiyetler mi vuku' bulmuşdur? El-hâsıl Saltanat-ı Seniyye bu mebhasda bundan ziyade tafsilâtı tecvîz etmeyerek irâd olunan hususâtın hakka makrûn olduğuna müttefiki bulunan düvel-i fahîme tarafından hükm olunacağında hiç iştibâh etmez.

Devlet-i Aliyye'nin Viyana Müsveddesi'ni hey'et-i asliyesiyle kabul edememesi bahsine gelince: Çünkü bu müsveddenin tertib-i ibarâtı Prens Mençikof müsveddesine tamamıyla muvâfık olmamasıyla beraber Devlet-i Aliyye müsveddesinden dahi bazı fikarât derc olunduğu münker değil ise de hey'et-i mecmû'asına bakıldığı gibi ahkâmca ve kuvvetce Prens Mençikof müsveddesinden farklı olmadığı irâd-ı delâile muhtac değildir ve bu defa sefâretler tarafından müsvedde-i merkûmenin me'ânî-i muzırrasından dolayı arzolunan te'minât düvel-i metbû'alarının Devlet-i Aliyye hakkında olan niyyât-ı hasenelerini mü'eyyed olarak nezd-i Saltanat-ı Seniyye'de bâ'is-i memnuniyet olduysa dahi Rusya Devleti, Kaynarca Muâhedesi'nin gayet sarîh ve vâzıh olan bir fıkrasına istinad ile bu imtiyazât-ı mezhebiye davâsını meydana çıkarmış olduğu gözümüzün önünde iken daha Rusya Devleti'nin zuhurundan evvel mülûk-ı Osmaniye'nin Rum mezhebine ihsan buyurmuş oldukları muafiyet ve imtiyazât hakkında Rusya İmparatorları'nın memâlik-i Devlet-i Aliyye'de himmet-i mukaddemâneleri fıkrasını takrîre derc etmek ve imtiyazât-ı mezhebiyenin Kaynarca Muâhedesi'ne müte'allik olmadığını bir suret-i meşkûkede bırakmak ve Fransa ve Avusturya Devletleriyle Frenk vilâyet papazlarına dair olan muâhedâtı ima edecek tabirâtı tebaa-i Devlet-i Aliyye'den olup bir cemiyet-i kesîreyi terkib eden Rum mezhebi erbâbı hakkında istimâl eylemek lâzım gelse bunların bazıları hakikat-i hâlin dahi hilâfı olduğundan başka böyle çok manâlara şumûlü olabilecek bir takım fikarât-ı mübheme dahi Rusya Devleti'nin elinde bulunacak olur ise artık bunların asıl matlûb olan mezhebece himâyet ve nezâret davâlarına bir vesile-i kaviyye edileceğinde ve bu misillü mezhebece olan müdahalelerin istiklâl-i devlete ve hukuk-ı saltanata dokunur yeri yokdur deneceğinde şübhe olunamaz ve Rusya Devleti me'murlarının: "Bizim muradımız başka şey değildir, ancak imtiyazât-ı mevcudeye mugâyir bazı vuku'ât oldukça nezd-i Devlet-i Aliyye'de avukat suretinde hareket etmekden ibaretdir." yollu irâd ettikleri kelimât dahi Saltanat-ı Seniyye'nin sıhhat-i müdde'âsına burhan-ı kavîdir ve

Devlet-i Aliyye Viyana Müsveddesi'ne icra olunan tağyirâtın bekâsı hâlinde bile düvel-i fahîme tarafından te'minât i'tâsına lüzum görmüş olduğu hâlde tağyirât-ı mezkûrenin lağvıyla müsvedde-i mezkûrenin hey'et-i sâbıkasında kalması takdirinde Devlet-i Aliyye'nin hiçbir suretle mutma'innü'l-kalb olmayacağı ve bir kere tav'an kabul edemeyeceğini bütün âleme ilân ettiği bir maddeyi tekrar kabul edecek olsa ne enzâr-ı düveliye ve ne de kendi tebaası indinde itibarı kalmayarak namus-ı âlîsini kendi eliyle hetk etmek ve'l-hâsıl kendisini manen ve maddeten bitirmiş olacağı âşikârdır ve Rusya Devleti tarafından tağyirât-ı vâkı'anın adem-i kabulü her ne kadar mesele-i namusi-yeye bina olunmak istenilmiş ise de bunun asıl hakikati ser-rişte-i müdahale olabilecek ibarât-ı mübhemenin bir suret-i vâzıhaya konulması kazıyyesi olacağından bu keyfiyet dahi Devlet-i Aliyye'nin kabul etmemesini icab ettirecek mevâddandır ve dört büyük devletler sefâretlerinin Devlet-i Aliyye'ye işbu tağyirâtı talep ettiren esbâbı takdir etmeleri dahi Saltanat-ı Seniyye'nin müsvedde-i merkûmeyi hey'et-i sâbıkasıyla kabul etmemesinde haklı olduğunu isbata delildir ve müsvedde-i merkûmenin mehâziri bahsine girmekden murad düvel-i fahîmenin re'yi munzam olan bir suret-i tanzîmiyeyi tezyîf etmek manâsına olmayarak onların vuku'a gelen mesâisi Devlet-i Aliyye'nin muhafaza-i istiklâl ve hukukuyla beraber hıfz-ı musâlaha kazıyye-i hayriyesine ma'tûf olup bu dahi memdûh bir hareket olduğundan Saltanat-ı Seniyye nezdinde dahi takdir olunur ise de her devletin kendi hukukuna aid olan şeyleri temyizde vukûf-ı mahallîsi ve tecrübesi cihetiyle elbette daha ziyade suhûleti olduğundan Saltanat-ı Seniyye'nin bu bâbda beyân-ı hâl etmesi bidâyet-i maslahatdan beri kendi müttefiklerinin nesâyih-i hayırhâhânelerinden ayrılmamış iken bu defa bir mevki'-i mecburiyetde bulunmasından dolayı müte'essir olduğu cihetle mücerred bir arz-ı mazeret etmek maksudundan ibaretdir ve bir de Devlet-i Aliyye tarafından bir suret-i tanzîmiye ibrâzında müte'ahhırâne hareket vuku'u Avrupaca ta'cîl-i maslahata sebep olduğu irâd olunur ise Rusya askerinin Memleketeyn'e duhûlünden evvelce mücerred bu iki eyaletlerin istilâsı maddesini men' niyet-i hâlisesiyle fi'l-vâkı' bazı sefâretler tarafından Bâbîâlî'nin mukaddemâ kaleme aldığı müsvedde ile Prens Mençikof müsveddesinden bir müsvedde-i cedîde terkîb olunmasının lüzumu ifade olunup müteâkiben kendi taraflarından dahi mahremâne suretle ba-

zı suver-i mütenevvi'a müsveddeleri Bâbîâli'ye i'tâ olunmuş ise de hiçbir şey Devlet-i Aliyye'nin matlûbuna muvâfık olmadığından Saltanat-ı Seniyye tarafından dahi ihtar olunan vadide bir müsvedde kaleme alınarak sefâretler ile müzâkeresine girişilmek niyetinde bulunulduğu hâlde Rusya Devleti tarafından Prut nehri tecavüz edildiği haberinin vürûdu sebebiyle maslahatın rengi değişmiş olduğuna binâen Devlet-i Aliyye'nin istihzâr ettiği müsveddenin bir tarafa bırakılması ve bu nakz-ı ahd kazıyyesinin üzerine evvel-i emirde protesto edilerek düvel-i fahîmenin mütalaaları lâzım gelmiş olduğundan bu suretin icrasıyla bir taraftan cevaba intizâr olunup diğer taraftan dahi yine sefâretlerin ihtarına mebnî diğer bir müsvedde yapıp Viyana'ya gönderilmişken bunların cümlesine cevab olarak Viyana Müsveddesi zuhura gelmiş olmasıyla Devlet-i Aliyye müte'ahhirâne hareketden beriyyü'z-zimme olduğunu dahi beyân etmekliğe mecbur olmuştur.

Her nasıl ise Saltanat-ı Seniyye Rusya Devleti'ne umûr-ı mezhebiyede bir hakk-ı müdahale verecek şeyden bi-hakkın muhteriz olduğu cihetle mevzu'-ı bahs edilen şübühâtı izâleye kâfi te'minât i'tâsı derecesinin ilerisine varamayıp hususıyla Prens Mençikof burada iken kabul olunamayan şeyleri bunca teklifât ve masârifât ihtiyâr olunduktan sonra yine kabul etmek mümkün olamayacağından ve Rusya Devleti dahi arz olunan te'minâta kanaat etmeyip düvel-i fahîmenin bu hususda bunca himmet-i hayırhâhaneleri dahi bî-semere kaldığından Devlet-i Aliyyece bundan ziyade şu hâlin imtidâdı ve memâlik-i Devlet-i Aliyye'nin icrâ-yı mütemmimesinden olan iki eyaletin uzun uzadıya istilâ hâlinde kalması tecvîz ve tahammül olunacak mevâddan olmamakla nakz-ı ahd ve mûcib-i harb olan hareket Rusya Devleti tarafından vuku' bulmuş olduğu hâlde Devlet-i Aliyye dahi bi'l-mukabele ve mücerred istiklâlini ve hukuk-ı mukaddese-i hükûmetini tamamca muhafazaya çalışmak niyet-i hayriye ve sâbitesiyile Rusya Devleti'ne ilân-ı harb etmeğe mecbur olduğu ve Memleketeyn'in tahliyesi keyfiyetini Ömer Paşa hazretleri Prens Gorçakof'a resmen teklif ederek gönderilecek mektubun vusulü gününden itibaren on beş gün dahi müddet vermek ve bu müddet içinde cevab-ı red geldiği hâlde harekât-ı hasmâneye mübâşeret etmek üzere me'mur olarak kendisine bu meâlde talimât-ı kat'iyeye gönderildiğini Saltanat-ı Se-

niyye resmen ilân eder ve Prens Gorçakof'a yazılan mektuba cevab-ı muvâfık geldiği hâlde memâlik-i Devlet-i Aliyye'de bulunan Rusya Devleti me'murlarının buralardan tebâ'üdlere lâzım geleceği misillü tarafeyn tebaasının yekdiğerinin memâlikinde muâmelât-ı ticaretlerinin inkıtâ'ı dahi tabiat-ı maslahatdan olacağına binâen bunun iktizâsına bakılması musammem olup fakat Rusya Devleti tüccar sefâyinini eski âdetlere tatbikan buldukları limanlarda tevkif etmeliği Devlet-i Aliyye şîme-i hakkâniyetine yakıştıramadığından tayin olunacak müddet zarfında Bahr-ı Sefid ve Siyah'dan herhangi birine isterler ise azîmet etmeleri kendilerine bildirilecektir ve sair düvel-i mütehâbbe tebaasının münasebât-ı ticaretlerini müşkilâta düşürmeliği Devlet-i Aliyye tecvîz etmediğinden esnâ-yı muharebede dahi dost devletler tüccarı sefâyinine Boğazlar meftûh olacaktır.

Fi 28 Z. sene [12]69

(Mühürler)

*

Atûfetli efendim hazretleri

Rusya Devleti'ne ilân-ı harb olunması mukarrer olduğundan düvel-i erba'a sefâretlerine i'tâsı lâzım gelen beyânnâme ile harekât-ı hasmâneye şurû' olunmazdan evvel devletli Ömer Paşa hazretleri cânibinden General Gorçakof'a hasbe'l-usul irsâli icab eden tahrirât ve ilâmı mutazammın *Takvim-i Vekâyî*'e derc olunacak fıkra müsveddeleri Hariciye Nezâreti tarafından tehyi'e olunarak işbu şehri-i şerîfin yirmi sekizinci Cumartesi günü Bâb-âli'de mün'akid Meclis-i Meşveret'de meydana konmuş olduğundan birer birer lede'l-kırâ'e cümlesinin ahkâm-ı mundericesi muvâfık-ı hâl ve maslahat olduğu müttehiden irâd olunduktan ve beyânnâmede Rusya tüccar sefâyini hakkında şiddet tarafına gidilmemesi asrın icabâtına muvâfık bir tedbir olduğu misillü Avrupa tüccarının Karadeniz'den men'i bütün devletlerin nâ-hoşnudluğunu müciib olacağı bedihiyâtdan olarak hususıyla Avrupa'nın ekser mahallerinde bu sene zahîre müzâyakası olduğu cihetle memnû'iyetden azim şemâtetler zuhura geleceğinden ve bu dahi şu vakitte Devlet-i Aliyye'ye muzır olacağında şübhe yok iken dost devletler tüccar sefâyinine Boğazların meftûh bırakılması mülâhazasının yolunda bulunduğu dahi Meclisce tasdik

kılındıktan sonra müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerinin göndereceği tahri-râta general-i mûmâileyhin vereceği cevab üzerine üç nev' suver-i ihtimaliye hatıra gelerek bunun evvelkisi her ne kadar ihtimâl-i ba'îd ise de Memleketeyn'i tahliye edeceği sureti olup böyle bir cevab vürûd ettiği takdirde Rusya Devleti metâlibinden feragat etmiş ve bu cihetle harbe sebep kalmamış demek olacağından ol hâlde müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerinin hiçbir şeye tasaddî etmeksizin doğruca buraya beyân-ı hâl etmesi lâzım geleceği misillü general-i mûmâileyh tarafından cevab-ı red geldiği suretde dahi beri taraftan derhâl harekât-ı hasmâneye mübâşeret olunması tabiat-ı maslahatdan olduğuna binâen bunlarda zihinlere ışık verecek şey yok ise de şayet general-i mûmâileyh üçüncü suret-i muhtemeleye gidecek yani kendiliğinden buna cevab veremeyeceği mukaddimesiyle devletine müracaat edeceğini müşârunileyh Ömer Paşa'ya beyân eyleyecek olur ise ol takdirde ordu-yı hümâyûn cânibinden ne suretle muamele olunmak iktizâ edeceğinin dahi müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine gönderilecek talimâtda bir suret-i vâzıha olarak yazılması lâzım geleceği dahi huzzâra irâd olunmakla bunun üzerine cereyan eden müzâkerâtın fezlekesinde dahi çünkü Devlet-i Aliyye'nin ilân-ı harb hakkında karar-ı âlîsini Viyana'dan telgraf vasıtasıyla Rusya İmparatoru hazretleri çarçabuk duyarak müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerinin general-i mûmâileyhe yazacağı mektubun vusulünden evvelce Rusya Devleti cânibinden talimât-ı cedîde yetiştirileceğinde şübhe olmamasına nazaran general-i mûmâileyhin devlet-i metbû'asına müracaat maddesini meydana koyması beher hâl vakit kazanmak için bir nev' hud'a demek olacağından ve bu ise Devlet-i Aliyye'nin işine yaramayacağından general-i mûmâileyhin üçüncü şık yolunda cevabnâmesi gelecek olur ise onun dahi cevab-ı red hükmünde tutularak hemen hasmâne harekete mübâşeret olunması huzzârın mülâhazası iktizâsından olup bu sırada mezkûr beyânnâmede münderic olan on beş gün mehlin on güne tenzili sureti dahi bazı taraftan dermiyân olunmuş ise de o mehlin yine evvelki hâlinde bırakılması hususunda ittihâd-ı ârâ hâsıl olmuş olmakla zikrolunan beyânnâmelerin cânib-i Nezâret-i Hariciye'den memhûren ve birer muhtasarca takrîr-i resmîye matviyyen düvel-i fahîme sefâretlerine i'tâsı ve General Gorçakof'a gidecek tahrirâtın dahi sefâretlerin her birisine birer suretleri verilmesi ve

düvel-i erba'a nezdinde bulunan Devlet-i Aliyye süferâsına dahi işbu evrâk-ı resmîyenin birer suretiyle tahrîrât-ı mukteziye gönderilmesi ve fıkra-i mezkûrenin hemen çıkmak üzere bulunan *Takvim-i Vekâyi'* nüshasına derciyle eyalât ve elviyeye ilânı hâvi gidecek evâmîr-i aliyye müsveddesinin dahi çarçabuk kaleme alınarak atebe-i ulyâ-yı hazret-i Padişahîye arz edilmesi ve müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine gidecek talimâtta dahi general-i mûmâileyhden fakat evvelki şıkka muvâfık-ı cevab gelir ise tevakkuf ile bu tarafa beyân-ı hâl edip ikinci ve üçüncü şıkların ikisi dahi buraca bir hükümde tutulduğundan onların herhangi biri zuhur etse bilâ-tereddüd harekât-ı hasmâne mübâşeret eylemesi hususunun sarfhan yazılması ve General Gorçakof'un cevabı Şumnu'dan buraya ve buradan dahi Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu'na bildirilinceye kadar haylice vakit geçeceğinden Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri devletli Abdi Paşa ve Batum'da bulunan devletli Selim Paşa hazretlerine şimdiden beyân-ı hâl ile beraber hazır ve âmâde bulunarak müşârunileyh Ömer Paşa hazretleri cânibinden doğrudan doğruya kendilerine vâkı' olacak iş'âr iktizâsınca hemen hasmâne hareket etmeye me'zun oldukları bildirilip ve buradan bu husus için Varna'ya mahsusen bir vapur-ı hümâyûn irsâliyle orada bekletirilip müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine dahi General Gorçakof tarafından ikinci veyahud üçüncü şıklar yolunda cevab vürüd ettiği hâlde müşârunileyhimâ Abdi Paşa ve Selim Paşa hazretlerine birer tahrîrât yazarak zabîtân-ı askeriyeden birer münasib zâta i'tâ ile Varna'dan vapur-ı hümâyûna binmek ve icâleten mahallerine yetiştirmek üzere iktizâ-yı hâlinin icrası zımında me'zuniyet verilmesi ve General Gorçakof'a gönderilecek tahrîrâtın müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerinin yâverlerinden biriyle gönderilmesi muvâfık-ı usul olup şu kadar ki gidecek zâta Eflak yakasına geçtiği gibi uzunca müddet karantina bekletdirmek istemeleri melhûz olduğundan ol takdirde kendisi karantinadan çıktıktan sonra iktizâ eder ise general-i mûmâileyhin bulunduğu mahalle gitmek üzere hâmil olduğu tahrîrâtı karantina me'murlarından makbuz senedi ahzıyla irsâl etmek lâzım geleceğinin dahi müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine iş'âr kılınması hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı cihanbânî müte'allik buyrulur ise icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr olunacağı.

Fransa elçisi bugün Nezâret-i Hariciye nezdine vürûd ile yine Viyana Müsveddesi üzerine bir takım mübâhasâtdan sonra Devlet-i Aliyye'nin ilân-ı harbe karar vermesi cihetiyle artık bundan sonra bazı suver-i tanzîmiye hakkında bâb-ı mükâlemâtın bütün bütün mesdûd kalıp kalmayacağı hususunu istikşâf etmekle ondan evvelce sair bazı sefâretler taraflarından dahi bu vâdide sual vuku' bulmuş olduğundan onlara verilmiş olan cevap dairesinde olmak üzere beri taraftan Devlet-i Aliyye'nin mükâlemât tarîkıyla muhafaza-i hukukiyesi emeline vâsıl olmadığı cihetle ihtiyâr etmeğe mecbur olduğu cümlelerin ma'lûmu olup bu kere Memleketeyn'in tahliyesi maddesinde General Gorçakof tarafından cevap-ı red zuhur ettiği takdirde derhâl harekât-ı hasmâneye şurû' olunacağı ve Saltanat-ı Seniyye tâ muhafaza-i hukuk ve istiklâlinden itmînân-ı kalb hâsıl edinceye kadar muharebenin boşlanılmayacağı dahi musammem ve mukarrer ise de muharebe hâlinin ile'l-ebed devamı mümkün olamayıp her harbin neticesinde bir sulhün zuhuru âdât-ı dehiye iktizâsından olarak buna vusul dahi yine mükâlemât ve mükâtebât ile husul bulacağı ve bunların dahi şimdi olacak muharebeye mâni' olamayacağı ve'l-hâsıl bir vakitte hem muharebe ve hem mükâleme cereyânı sair devletlerde dahi görülmüş mevâddan bulunduğu suretleri beyân olundukda Rusya Devleti ile bilâ-vasıta maslahata bir suret vermek veyahud yine vesâtat-ı düveliye ile bir tarîk-ı tesviye aramak şıklarından hangisi Saltanat-ı Seniyye'nin marzîsine daha ziyade muvâfık olacağını dahi sefir-i mûmâileyh araştırmış olmasıyla farazâ Rusya Devleti bugünkü günde kabulü mümkün olmayan tekâlifden feragat ile Memleketeyn'i dahi derhâl tahliye ederek tecdid-i sulh u salâha meyil gösterecek olur ise bunun vesâtata muhtac olacak yeri kalmamak iktizâ eder ise de şimdiki hâlde bu suret henüz me'mûl olmadığından ve her nasıl olsa Devlet-i Aliyye emniyet-i matlûbe vesâtat-ı düveliyede bulunacağından Saltanat-ı Seniyye'nin müttefikleri olan düvel-i fahîme tarafından muhafaza-i hukuk-ı istiklâlî maddesinde zuhura gelecek himmet ve mesa'îyi bir vakitte reddetmeyeceği âşikâr olup fakat bu defa Viyana'da yapıldığı gibi Devlet-i Aliyye'ye müracaat olunmaksızın gıyabdan olarak her ne yapılacak olur ise kabul olunmayacağıın peşince bilinmesi lâzım geleceği dahi bi'l-etrâf tefhîm oldukdan sonra esnâ-yı harbde Boğaz-

ların Düvel-i Mütehâbbe cenk sefînelerine meftûh olup olmayacağı ve bi'l-farz Felemenk Devletinin donanması gelecek olsa ona müsaade olunup olunmayacağı dahi sefir-i mûmâileyhe sual edip bundan maksûd şayed Boğazlar, cümle devletler süfün-i harbiyesi hakkında açık bırakılacak ise kendi donanmaları geldiği takdirde Devlet-i Aliyye ile bir hareket-i müştereke suretinde olmayıp da ke-enne Boğazların umum hakkında olacak meftûhiyetden istifade ile onu bir bî-tarafâne geliş rengine koymak kazıyyesi olduğu tefferüs olmakla her nasıl olsa Boğazların muâvenet suretinde geleceklerden mâ'adâsına açık bırakılması câiz ve münasib olmamakla beri tarafdan verilen cevabda Boğazların cenk sefînelerine mesdûdiyeti nizâmı esnâ-yı harbde dahi câri olması ve seyircilik suretiyle bî-tarafâne geleceklere ruhsat verilmemesi lâzîmeden olup fakat Fransa ve İngiltere donanmaları Boğaz haricine Devlet-i Aliyye'ye muâvenet niyetiyle gelmiş olduklarından şimdi akîb-i ilân-ı harbde onların Devlet-i Aliyye donanmasıyla hareket-i müşterekeye davet olunmaları tabiat-ı maslahatdan olacağına binâen yalnız onlar hakkında müsaade-i istisnâiye icrası icab edeceği ve meselâ sair bazı devletler taraflarından arz-ı muâvenet olunur ise onun dahi iktizâsı mütalaa edileceği irâd olundukda donanmaların gelişi çünkü ol vakit Devlet-i Aliyye'nin bir gûne hazırlığı olmadığından Rusya Devleti tarafından bağteten memâlik-i Saltanat-ı Seniyye'ye bir hücum vâkı' olur ise muhafaza-i hizmetinde bulunmak için olup hâlbuki şimdi maslahat evvelki suretde olmayarak Devlet-i Aliyye düvel tarafından tanzim olunan takrîri reddederek ilân-ı harb etmiş olduğundan meselenin rengi değişmiş olduğu ve Fransa Devleti'nin muâvenetce artık işi kalmadığı sefir-i mûmâileyhin ityân etmesine cevaben beri cânibden donanmaların gelişi bidâyet-i maslahatda yalnız Rusyalının hücumundan memâlik-i Devlet-i Aliyye'yi muhafaza maksûdundan ibaret olmayıp asıl illet gâye-i Saltanat-ı Seniyye'nin muhafaza-i hukuku kazıyyesi olduğu ve Devlet-i Aliyye'nin devletler tarafından arzolunan takrîri kabul edememesi ve ihtiyâr-ı harb etmesi yine hıfz-ı hukuk niyetiyle olarak Rusyalının Memleketeyn'e girmesi cihetiyle nakz-ı ahd dahi onun tarafından vuku' bulmuş olduğundan ve vuku'ât-ı hâliyenin sebep-i müstakili Fransa Devleti'nin meydana çıkarmış olduğu Kudüs Meselesi bulunduğundan gâile-i

hâzırının nâ-hitâmına kadar Fransa Devleti'nin manen ve maddeten Devlet-i Aliyye'ye muâvenet etmesi gerek devlet ve milletin ve gerek bizzât Fransa İmparatoru hazretlerinin namusu iktizâsından bulunduğu keyfiyâtı ifade kılındıkda kendi taraflarından Kudüs maddesi ahidce meydana konulmuş ve şimdiye kadar mesele-i hâliyede mesa'î-i mümkünine dahi icra kılınmış olduğundan artık Fransa Devleti hiç diyecek kalmayacağını sefir-i mûmâileyhe tefevvüh etmekle beri taraftan Kudüs maddesi her ne kadar ahde mübtenî ise de müşkilâtı dahi cümlelerin ma'lûmu olduğundan Rusya Devleti tarafından bazı patırdılar zuhur eder ise Fransa Devleti'nin muâvenete hazır olduğuna dair Mösyö de la Valette tarafından bundan evvelki hey'et-i vükelâya olunan vaadleri dahi unutmamak lâzım geleceği ve Fransa Devleti her nasıl olur ise olsun maslahatın içinden çıkmak istediği hâlde Prens Mençikof müsveddesinin nazîresi kabîlinden olan Viyana Müsveddesi'nin kabulü hakkında icra etdiği nesâyihîyle Devlet-i Aliyye'nin âmil olamamasını vesile-i zâhire edebilir ise de bu suret erbâb-ı hakkâniyet indlerinde şâyân-ı itibâr olacak mazeret olmadığından bununla namusu kurtaramayacağı vâdisinde söylenilen sözlere cevaben sefir-i mûmâileyh güya Mösyö de la Valette'in talimât ve mükâtebâtında hiç bu misillü vaad sözleri göremediğini ve Devlet-i Aliyye ile Fransa Devleti beyninde harekât-ı müttefikaya dair bir gûne sened-i mukâvele olmadığını beyân etmekle ona dahi Mösyö de la Valette'in vaadlerini işiden zevât mevcut olduğundan ve ez-cümle meclisde hazır olan Mösyö Chiffer dahi ol vakit müstahdem olduğundan bunun isbatı kâbil olacağı harekât-ı müştereke için Fransa ve İngiltere Devletleriyle bir sened-i mukâvele tanzîmi mümkünâtdan bulunduğu cevabı verildikde işhâd olunan Mösyö Chiffer iltizâm-ı sükût edip fakat sefir-i mûmâileyhe Avusturya ve Prusya Devletlerinin dahi muâveneti istenilecektir demekle onların tarafından evvel ve âhir bir gûne muâvenet-i fi'liye nümâyişi zuhur etmediğinden bu iki devlete bu misillü teklifât icrası nezd-i Devlet-i Aliyye'de musammem olmayıp fakat İngiltere Devleti kendi parlamentosunda güzerân eden ifadât-ı taahhüdiye ile bu hususda Devlet-i Aliyye'ye bağlı olarak Fransa Devleti'ne ise maslahat-ı hâzıra bir mesele-i namusiye olduğunda iştibâh olmadığından teklif-i muâvenet ancak bu iki devlet-i bahriyeye münhasır olmak icab eder

denildikde bu sureti devletine yazacağı ifadesiyle avdet etmiş olduğundan mücâvebât-ı meşrûha dahi meclis-i meşverete hikâye olundukda verilen cevabların muvâfık-ı maslahat olduğu beyân olunmasıyla beraber Fransa ve İngiltere Devletlerinin muharebe esnâsında nasıl usul tutacaklarını çarçabuk meydana çıkarmağa donanmalarının harekât-ı müttefikaya davetinden a'lâ vesile olmayıp farazâ elçilerde olan talimâtın buna mesâğı yok ise devletlerinden talimât-ı cedîde celbî dahi pek az vakitte mümkün olacağına ve maslahatca dahi Rusyalıya bildirecek bir tedbir olduğuna binâen bu iki devletler donanmasının hemen şimdiden davet olunması sureti dahi karar-ı müzâkerât icabından ise de bu hususda dahi her ne suretle irâde-i kerâmet-âde-i hazret-i Hilâfet- penâhî sâniha-pîrâ-yı sudûr buyurulur ise mahz-ı hayr ve isâbet onda olacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fi 28. Z. [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemineleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan beyânnâme ve müsveddât meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i hazret-i Pa-dîşahî ve meâl ve mü'eddâları ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı şehriyârî buyurulmuşdur. Müsveddât-ı mezkûrenin ahkâm-ı mûndericesi münasib ve yolunda olarak hususât-ı muharrere hakkında meclisce cereyan eden müzâkerât dahi muvâfık-ı maslahat olmasıyla tıbkı tezekkür ve istîzân buyurulduğu üzere zikrolunan beyânnâmelerin cânib-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'den memhûren ve birer muhtasarca takrîr-i resmîye matviyyen düvel-i fahîme sefâretlerine i'tâsı ve General Gorçakof'a gidecek tahrirâtın dahi sefâretlerin her birisine birer suretleri verilerek düvel-i erba'a nezdinde bulunan Devlet-i Aliyye süferâsına dahi işbu evrâk-ı resmîyenin birer suretiyle tahrirât-ı mukteziye gönderilmesi ve fikra-i mezkûrenin hemen çıkmak üzere bulunan *Takvim-i Vekâyi'* nüshasına derciyle zikrolunan evâmîr-i aliyye müsveddesinin dahi çarçabuk kaleme alınarak arz edilmesi ve müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine gidecek talimâtda dahi cevab-ı muvâfık gelir ise tevakkuf ile bu tarafa beyân-ı hâl edip ikinci ve üçüncü şıkların ikisi dahi buraca bir hükümde tutulduğundan onların herhangi biri zuhur eder ise bilâ-tereddüd harekât-ı

hasmâneye mübâşeret eylemesi hususunun sarîhan yazılması ve müşârunileyhimâ Abdi Paşa ve Selim Paşa hazerâtına şimdiden beyân-ı hâl ile beraber hazır ve âmâde bulunarak ol vechile hareket etmeğe me'zûn oldukları bildirilip ve buradan bu husus için Varna'ya mahsusen bir vapur-ı hümâyûn irsâliyle orada bekletdirilip müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine dahi ber-minvâl-i muharrer me'zûniyet verilmesi ve General Gorçakof'a gönderilecek tahrirâtın ol suretle irsâli lâzım geleceğinin dahi müşârunileyh Ömer Paşa hazretlerine iş'âr kılınması ve bend-i sânde muharrer olduğu üzere nezâret-i müşârunileyhâ cânibinden verilen cevablar hâl ve maslahata muvâfık olarak mütalaa-i meşrûhaya binâen zikrolunan devletler donanmasının hemen şimdiden davet olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı tacdârî muktezâ-yı âlisinden olarak mârrü'l-beyân beyännâme ve müsveddât yine savb-ı sâmi-i âsafilerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 29 Z. sene [12]69 / [3 Ekim 1853]

HR. SYS, 903/2_37, 39

9

Devletli Ömer Paşa hazretleri tarafından Prens Gorçakof'a

İşbu mektubu devletimin emriyle taraf-ı asilânelerine irsâl ile kesb-i fahr ederim. Mücerred vikâye-i sulh u salâh ve muhafaza-i istiklâl-i âlisi zımında Saltanat-ı Seniyye kâffe-i vesâil-i te'lifiyeyi sarf etmekte iken Rusya Devleti tamamîyet-i Memâlik-i Mahrûse'den olan Eflak ve Boğdan memleketlerini istilâ ederek nakz-ı ahd eyleyinceye kadar îkâ'-ı müşkilâtdan fâriğ olmamıştır.

Devlet-i Aliyye ise usul-i muslihânesine riayeten mukâbele-i bi'l-misl hukukuna teşebbüs eylemekden sarf-ı nazarla bir suret-i sulhiyyeye irsâl edecek tarîkden ayrılmaksızın ol vakit protesto eylemekle iktifa etmiş idi. Hâlbuki Rusya Devleti izhâr-ı efkâr-ı mütekâbile edeceği yerde Saltanat-ı Seniyye'nin namus-ı âlisine ve emniyetine elzem olup düvel-i muazzama-i mutavassıta taraflarından tavsiye olunan teklifâtı külliyyen reddeylemiştir.

Binâ-berîn Devlet-i Aliyyece artık muharebeye müracaat etmekden gayrı bir çare kalmayıp fakat muharebenin esbâb-ı lâzimesi Memleketeyn'in istilâsıyla bundan terettüb eden nakz-ı ahd maddesi olduğundan Devlet-i Aliyye efkâr-ı muslihânesinin âsâr-ı hayriyesi olmak üzere Memleketeyn'in tahliyesini benim vasıtam ile taraf-ı asilânelerine teklif eyler ve buna muvâfakatiniz için dahi işbu mektubun vusulü tarihinden itibaren on beş gün mühlet i'tâ eder. İşbu mühlet esnasında savb-ı asilânelerinden tarafıma bir cevab-ı gayr-ı muvâfık tevârüd ettiği takdirde harekât-ı hasmâneye mübâşeret kazıyyesi onun netice-i tabîyesi olacaktır. Keyfiyetin beyân ve ifadesi zât-ı asilânelerine derkâr olan hürmet-i fâikamın tecdid-i teminâtına vesile olmuştur.

[4 Ekim 1853]

HR. SYS, 903/2_78a

10

Petersburg gazetesinde muahharan tab' olunan Rusya ilânnâmesi Paris'in resmî gazetesinde aynen derc olunduğu sırada zîrde mütercem bazı ifadât-ı itiraziye dahi tab' ve temsil olunmuştur. Şöyle ki Devlet-i Aliyye ile Petersburg kabinetosu miyânında cereyan eden mesele el-hâletü hâzihî cümlelerin ma'lûmu olup Avrupa devletlerinin ikdâmât-ı müstakîmânesi hilâfında mesele-i mezkûrenin kesb ettiği suver-i adîde asıl ve menşe'ini tagyîr edemez.

Kudüs-i Şerîf maddesi bitdiği gibi Prens Mençikof Şark kilisesinin bekâ-yı imtiyazâtı hakkında kendi devlet-i metbû'ası nâmına bazı tekeffülât talep ve iddia edip tekeffülât-ı matlûbe mücerred zaman-ı âtî için olduğu ve prens-i mûmâileyhin metâlîbi hiçbir vuku'ât-ı hakikiyeye ve Dersaâdet'deki Rum Patriği'nin hiçbir iştikâsına mebnî olmadığı hâlde Devlet-i Aliyye Rum milletinin kâffe-i imtiyazât-ı ruhâniyesini bu bâbda şeref-sünûh ve sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn ile ihtiyârî olarak tasdik ve te'kid buyurmuştur. Haşmetli Rusya İmparatoru'nun kendi tebaasından ekserisinin mu'tekidi olan bir mezheb hakkında himem-i vâkı'ası bir sebep-i sahîh ve müessire mebnî değil ise de Fransa ve Avusturya ve İngiltere ve Prusya Devletleri

ma'amâfih buna namus-ı celîl-i Saltanat-ı Seniyye ve tamamiyet-i hukuk-ı aliyyeye muvâfık suretde te'minât i'tâsıyla mukabele buyurulmasını taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye nasihat eylemişlerdir. Vıyana süferâsı tarafeyni hoşnud edecek bir suret-i ibareyi terkib etdiğini zannetmişler ise de bunların yaptıkları takrîr müsveddesine cânib-i Bâbîâli'den bazı itirazât ile mukabele buyurulup itirazât-ı vâkı'a eğerçi düvel-i fahîme indlerinde müstelzim-i esef ve keder olmuş ise de bu itirazât kabul ve tasdik olunmak üzere Petersburg kabinetosunu davet edecek derecelerde düvel-i müşârunileyhimin enzâr-ı dikkat ve itinalarını celb etmişdir. Lâkin Rusya Devleti übbehtli devletli Reşid Paşa hazretlerinin teklif buyurdıkları tağyirâtı kabulden istinkâf etmekden başka Kont Nesselrode'un tağyirât-ı mezbûrenin adem-i kabulünün esbabını beyân etmek üzere icra etdiğî tasrihât öyle bir suretde bulunmuşdur ki Fransa ve Avusturya ve İngiltere ve Prusya Devletleri Vıyana takrîri müsveddesinin hâl-i aslîsinde kabulünü cânib-i Bâbîâli'ye teklif etmek mümkün olmadığını müttehiden itiraf ve ikrar etmişlerdir.

İşte ahvâl-i meşrûha üzerine zât-ı şevket-simât-ı hazret-i mülûkâne ilân-ı harb buyurmağa karar verip hükümdâr-ı müşârunileyh hazretleri bu bâbda bütün mes'uliyeti üzerine alarak hareket buyurmuş ise de ancak Rusya'nın beyânnâmesinde ifade olunduğu misillü yani Devlet-i Aliyye'yi inad-ı a'miyânesinden vazgeçirmek için Avrupa'nın başlıca devletleri dahi abes yere sarf-ı mesâi etmişlerdir diye beyân olunması sahih değildir. Çünkü Avrupa'nın başlıca devletleri ve ale'l-husus Fransa ve İngiltere Devletleri eğerçi bilâkis kendi ikdâmât-ı muslihânelerinin hitâma resfide olmadığını anlamışlar ise de diğer taraftan dahi vuku' bulacak suret-i tanzîmiyenin muhâtarasını bizzât Petersburg kabinetosu göstermekliğı deruhde etmiş olduğu şerâit ile icra olunmaklık ba'd-ezîn mümkün olamayacağını dahi fehm etmişlerdir. Kaldı ki beyânnâme-i mezkûrenin âhirinde Rusya Devleti harbe davet olunmuş olduğundan Saltanat-ı Seniyye'yi muâhedât-ı mevcudeye riayet eylemeye icbâr etmek için artık Rusya'ya silâha davranmakdan başka çare kalmadığı irâd olunmuş ise de fakat muâhedâtın hangi maddeleri taraf-ı Devlet-i Aliyye'den nakzolunmuş olduğu beyân kılınmamıştır.

Küçük Kaynarca Muâhede-i İktizâsınca Devlet-i Aliyye, Hıristiyan di-yânetini kâffe-i kiliselerinde sıyânet buyurmayı taahhüd eylemiş ve bu defa Rum ve Ermeni cemaatleri taraflarından mazhar oldukları eltâf ve inâyât-ı cedîdeden dolayı hâk-i pâ-yı hümâyûn-ı hazret-i şehinşâhîye takdim olunan mahzarlar ile derkâr olan kemâl-i memnuniyet ve şükranîyetleri isbât olunmuşdur. Edirne Muâhede-i'nde Boğdan ve Eflak emâretleri hakkında bazı fevâid ve imtiyazât mûnderic olup Devlet-i Aliyye işbu imtiyazâta kemâl-i riayeti cihetiyle Esterbi bey ile Kiga beyi me'muriyetlerinde bırakmayı ten-sib buyurmuş iken şimdi Saltanat-ı Seniyye'nin fermân-ı âlîsi üzerine değil belki tebaa-i sâdîka-i Devlet-i Aliyye'den olmalarıyla artık ifâ-yı me'muriyete muktedir olmadıklarından dolayı Prens Gorçakof'un emriyle terk-i me'muriyet etmişlerdir ve yine Edirne Muâhede-i, devleteyn beyninde Prut neh-rini hadd-i hudud vaz' eylemişken nehr-i mezkûr esnâ-yı musâlahada Rusya ordusu cânibinden tecavüz olunmuşdur. Asâkir-i Osmâniye ise Tuna'yı mü-rûr ile tecavüzî hareket etmiş olmayıp mücerred muâhedât-ı mevcude ikti-zâsınca tayin olunmuş olan Memâlik-i Osmâniye'yi çend mâhdan beri zuhû-ra gelen istilâdan muhafazaya mübâşeret etmişlerdir. Bizim niyetimiz fâidesi olmayacak bir mübâhaseye girişmek değil ise de ahvâl-i vâkı'anın hakikat ve sıhhatini bizim fehm ettiğimiz vechile meydana koymak gâyetle lâzım ve muktezî görülmüşdür.

[Ekim] 1853

HR. MKT, 50/81_1

11

Rusya İmparatoru tarafından bin sekiz yüz elli üç senesi Teşrin-i Evveli'nin yirmisi tarihiyle müverrahan neşrolunan beyânnâmenin sureti tercümesidir.

Biz ki bi-lütfihî'l-Mevlâ kâffe-i Rusyalıların İmparatoru Birinci Nico-layız. Sene-i câriye Haziran'ının on dördü tarihiyle çıkarılan beyânnâmemiz-de Ortodoks kilisesinin hukuk-ı mukaddesi hakkında taraf-ı Devlet-i Aliy-ye'den bazı te'minât-ı nâ-mütegayyire istemeğe bizi mecbur etmiş olan es-bâbî ve gerek Saltanat-ı Seniyyeyi vasita-i ilzâmiye-i dostâne ile dâire-i in-

saf ve hakkâniyete celb etmek ve muâhedât-ı mevcudeye riayet olunmak kazıyelerine bezl ve sarf olunan ikdâmâtımızın cümlesi semeresiz kaldığını ve bu cihetle askerimizi Memleketeyn'e sevk ve idhal eylemeye bi'z-zarûr lüzum görmüş olduğumuzu tebaa-i sâdıka ve muhibbemize bildirmişdik ve işbu tedbir-i ahîri icra eylediğimiz vakit Devlet-i Aliyye kendi haksızlıklarını itiraf ederek metâlib-i muhikkânemizin ihkâk olunması hususuna karar verir me'mûl ve ümidinde olmuş isek de fakat keyfiyet intizârımız gibi zuhur etmeyip hatta Devlet-i Aliyye'yi inad-ı a'miyânesinden vazgeçirmek için de Avrupa'nın başlıca devletleri dahi abes yere sarf-ı mesâi etmişlerdir.

Fi'l-hakika devlet-i müşârûnileyhâ gerek Avrupa'nın ikdâmât-ı vâkı'a-i muslihânesine ve gerek bizim kemâl-i sabr ve tahammülümüze mukâbeleten Rusya Devleti aleyhine ilân-ı harbi mutazammın ve bir takım ithamât-ı kâzibeyi hâvi bir beyânnâme ile i'tâ-yı cevap eylemiş ve'l-hâsıl kendi sufûf-ı askeriyesi miyânına kâffe-i memâlikin ehl-i fesâdını celb ve kabul ile bu defa Tuna'da harekât-ı hasmâneye mübâşeret etmiştir. Bu takdirce Rusya Devleti harbe davet olunmuş olduğundan artık Devlet-i Aliyye'yi muâhedât-ı mevcudeye riayet eylemeye icbâr etmek ve bizim gâyetle mu'tedil olan metâlibimize ve Rus milletinin mu'tekîdi olan Ortodoks mezhebinin memâlik-i Şarkıyede hıfz u sıyâneti için derkâr olan himem-i meşrû'amıza mukabil Saltanat-ı Seniyye tarafından vuku' bulan tahkirâtın tarzıyesini istihsâl eylemek üzere kemâl-i emniyet-i kalbiye ile avn-i Bârf'ye istinaden silâha davranmaktan gayrı çaremiz kalmamıştır.

Ecdâd-ı mütedeyyinemizin cem'î zamanda kemâl-i hâhiş ve iltizâm ile muhafaza etdikleri davâ-yı sahîha ve mukaddesenin emr-i tervîcinde kullanacağımız esliha üzerine muzafferiyet-i Rabbâniyeyi temenni zımnında Hak celle ve a'lâ hazretlerine arz ve ifa edeceğimiz de'avât-ı hâlisemize tebaa-i sâdikamızın dahi müşterek olacaklarında kaviyyen ve kâmilen itikadımız olmakla hemen bunun mükâfatını Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîn'den âhiredde görmeklik mes'ul ve mütemennâmızdır.

20 Ekim 1853

HR. MKT, 50/81_2

Taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Rusya'ya ilân-ı harb olunduğundan dolayı Umûr-ı Maliye nâzırı âtiyü'l-beyân mevâddın tüccara ilân ve beyânını vazifesinden addeyleyler. Şöyle ki: Saltanat-ı Seniyye cânibinden Rusyalı aleyhine harekât-ı hasmâneye mübâşeret olunmuş olmasıyla devleteyn beyninde doğrudan doğruya her türlü münasebât münkâtı' olup şu kadar ki Devlet-i Aliyye Memâlik-i Mahrûse-i şâhâne limanlarında bulunan Rusya sefinelerini tevkif eylemedikten başka bunların istedikleri mahallere gidebilmeleri için kendülere tayin-i müddet olunacağını ve Karadeniz'e gidecek olan düvel-i mütehâbbe tüccar sefâyininin Boğazlardan serbestçe mürûr etmelerine mümâna'at olunmayacağını dahi vaad buyurmuş olduğuna mebnî Rusya Devleti dahi işbu efkâr-ı itidâliyyeye ittibâ'en bizim limanlarımızda bulunan Osmanlı sefinelerinin istedikleri tarafa şirâ'-güşâ-yı azîmet olabilmeleri için bunlara hesâb-ı Rumî üzere şehir-i Teşrîn-i Sâninin onuna kadar tayin-i mühlet etmiştir.

İşbu mehilden sonra bizim korsan teknelerimiz denizde mahmûl Osmanlı sefinelerine tesadüf edip de bu sefinelerin hamûleleri Rusya Devletiyle meveddet üzere bulunan devletler tebaalarının olduğu ve işbu yükler sefineye mehl-i mezkûrdan evvelce vaz' olunduğu derûn-ı sefinede olan defterlerden müstebân olduğu hâlde o makûle sefineler yollarından alıkonulmayıp hamûlelerine dahi aslâ dokunulmayacaktır.

Kaldı ki Saltanat-ı Seniyye, Rusya tüccar sefâyinini harbin icabından olan tedâbîr-i cebriyeden müstesna tutmamış olduğu cihetle bizim korsan teknelerimiz dahi denizde Osmanlı tüccar sefinelerini takib edecekler ve bunları tuttukları hâlde gerek tutulan sefineler ve gerek hamûleleri velev bir dost devlet tebaasının malları olsa bile yine preze olunacaktır. Bî-taraf devlet bayrağıyla geşt ü güzâr eden sefinelere gelince bunların seyr ü seferlerine esnâ-yı muharebede bile kemâl-i müsaade gösterilecek ve işbu bayrak altında bulunan tüccar sefâyini limanlarımıza kemâ fi's-sâbık serbest girip çıkabileceklerdir ve bir de Dersâadet ile Hocabey beyninde işleyen Rusya vapurları vasıtasıyla icra olunmakta olan münasebât-ı muntazamanın münkâtı' ol-

duğuna ve bu misillü münasebâtın ale'l-itlâk tüccar hakkında derkâr olan e-hemmiyetini devletimiz takdir eylediğine binâen esnâ-yı harbde Dersâadet ile Hocabey beyninde bir düziye işleyip yolcu ve mektub dahi taşımak üzere Lloyd Kumpanyası'na ruhsat vermişdir.

[Kasım] 1853

HR. MKT, 50/81_3

13

Makam-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'ye 1854 senesi Şubat'ının yirmi biri tarihiyle ve müverrahan Londra Sefîri Kostaki Bey tarafından takdim olunan arızanın tercümesidir.

İngiltere ve Fransa Devletlerinin Memâlik-i Mahrûse'ye gönderecekleri asâkir-i muâvine hakkında Saltanat-ı Seniyye ile devleteyn-i müşâruni-leyhâ miyânesinde akdolunacak ahidnâmeye dair talimâtı hâmil olarak yarın Paris'ten Dersâadet'e doğru hareket edecek kuruyer ile işbu arıza-i âcizâne-min irsâl olunmasını Kont Walewski ibrâm etmiş olmakla ahidnâme-i mezkûrun in'ikâdından muradât-ı muzmerenin biri dahi iki devlet-i Garbiyenin rızâ ve muâveneti olmadıkça Devlet-i Aliyye, Rusya Devletiyle musâlaha etmemek taahhüdünü istihsâlden ibaret olup devleteynin işbu murâdı mâh-ı hâlin on yedisinde Lord John Russell tarafından parlamento meclisine tebliğ olunmasıyla kemâl-i tahsin ve pesend ile kabul olunmuş ve cümle gazetelerin efkâr-ı mübeyyinesine nazaran halkın bi'l-umum mahzûziyetini celb etmiş olduğundan bu hususda Devlet-i Aliyye cânibinden izhâr-ı tereddüd buyrulur ise gerek Fransa ve gerek İngiltere'de sû-i te'siri müstelzim olacağı derkâr ise de ahidnâme-i mebhûseye taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den vaz'-ı imza buyurulmakla beraber politikaca hukuk ve menâfi'-i aliyyeyi hıfz ve sıyânet edecek bazı şerâ'it-i lâzıme ve kuyûd-ı ihtirâziyenin dahi derc buyurulması mümkündür. Bir de re'y-i âcizâneme göre Memâlik-i Mahrûse'ye irsâl olunacak Fransa ve İngiltere asâkir-i muayyenesinin i'zâmından evvelce devleteyn-i müşâruni-leyhâ ile Devlet-i Aliyye miyânında bir muâhedenin tanzimi fâideden hâlf olmayıp çünkü Lord Clarendon'a ihtar etdiğim üzere

devleteynin başka başka muâvenet edecek orduları Saltanat-ı Seniyye'nin bir ahidnâmeye derc olunacak rızâ-yı âlîsi evvelce istihsâl olunmaksızın Memâlik-i Mahrûse'ye idhal olunduğu takdirde Avusturya Devleti dahi Fransa ve İngiltere Devletlerinin eserine iktifa etmek ve kendisi dahi maddeten bir rehin ele geçirmek vesile-i müttehizesiyle bize müracaat etmeyerek rızâmız hilâfında meselâ Sırbistan'a bir ordu gönderebilir. Devleteyn-i müşârunileyhimâ ise mesele-i hazırada kendi ittihâd ve ittifaklarını kendi miyânelerinin teâtî olunan müttehidü'l-müfâd bir takrîrden ibaret bulunan bir sened-i resmî ile takrîr etdirmiş ve karîben muâhede-i resmîye bezl edecek işbu sened-i resmî mucebince devleteyn-i müşârunileyhâ Saltanat-ı Seniyye'nin muhafaza-i tamamîyet ve istiklâl-i âlîsine bi't-tekâbül muâvenet etmeğe müteahhid olup istihsâl-i menâfi'-i zâtiye ve tevsî'-i mülk ü nüfuz misillü hiçbir garezleri olmadığını beyân ve ilân eylemişlerdir.

Fransa İmparatoru'nun nâmesine cevaben Rusya İmparatoru'nun mâh-ı hâlin on sekizinde Paris'e vürûd etmiş olan nâmesi redd-i kat'î demek olup Lord Clarendon'un ifadesine nazaran işbu cevabnâme hâlisâne suretle tahrir olunmamış olması şöyle dursun Rusya hükümdarı cevabnâme-i mezkûrede Rusya Devleti bin sekiz yüz on iki sene-i Milâdiyesinde nasıl ise bin sekiz yüz elli dört sene-i câriyesinde dahi öyle olduğunu ihtar etdiğinden işbu ihtarât-ı mezbûre Üçüncü Napolyon'a beher hâl dokunacağı cihetle müşârunileyh Mesele-i Şarkîye'de İngiltere Devletiyle müttefikân ihtiyâr etdiğî meslek-i politikaya bundan böyle bir kat daha ziyade sebat ve metânet ile müdâvim olacağından dolayı lord-ı mûmaileyh mahzûziyet-i vâkı'asını çâker-i kemînelerinden ketm etmemişdir.

Rusya İmparatoru'nun işbu cevabı üzerine tarîk-ı muhâbere ve mükâleme mesdûd olmak lâzım geleceği cihetle emr-i muharebe Rusya ile düvel-i Garbiye miyânında muhakkaku'l-vuku' olduğundan İngiltere ve Fransa Devletleri eğer cevab-ı red i'tâ olunur ise kuvvet-i cebriyeye müracaat olunacağını beyân ile Memleketeynin seri'an tahliye olunmasını Rusya Devleti'ne emir ve tenbih etmek niyet ve tasavvurundadır. Narda ve Preveze ve Suli havâlisinde bazı hareket-i isyâniye vuku' bulduğu havâdis-i vâridesi Saltanat-ı Seniyye hayrhâhânına mûcib-i keder ve te'essür olup işbu hareket-i ârızanın

tevessü'-i melhûze ve mümkinesi üzerine telaş olunmaktadır. Havâdis-i mezkûrenin tafsilât-ı resmiyesine eğerçi henüz destres olunamamış ise de işbu haber tahakkuk ettiği hâlde ashâb-ı kabâyıh ibreten li's-sairin mücâzât olunmak ve işbu mücâzâtın icrasına me'mur buyurulacak zevâta kendilerinin elinden geldiği mertebe metbû'-ı muazzamımız zât-ı şevket-simât hazret-i Padişahînin merhamet ve ma'delet-i seniyye-i mülûkânelerine tehâlûf edecek ve el-hâletü hâzihî Saltanat-ı Seniyye'nin umum Avrupaca kesb buyurduğu makbûliyet-i aliyyesine dokunmağa düşmanlarımıza vesile olacak ef'âl-i şedîdeden ictinâb etmeleri zımnında talimât i'tâsıyla işbu fenalık zuhura gelir gelmez bastırılmak üzere tedâbîr-i serîa ve mü'essirenin i'mal ve ifa buyurulduğunda iştibâh-ı âcizânem yokdur. Havâdis-i vâride-i muharrededen dolayı Lord Clarendon dahi mütelâşi bulunmuş ve bâlâda beyân olunan re'y-i âcizâneme muvâfık efkâr beyân etmiş olmasıyla lord-ı mûmâileyhe Yunanistan hududunda ara sıra zuhura gelen bu misillü ihtilâlât, hükûmet-i Yunaniye'nin ruhsat-ı mahsusası olmayarak teşekkül eden her türlü mecâlis-i hafiyenin azâsına şediden hükm-i mücâzât eden Cinâyet Kanun-nâmesi'nin bir bendi meâl ve ahkâmı hilâfında hareket etmekte olan eteryaların desâyis-i ma'mûlesinden neş'et ettiği ve desâyis ü mekâyid-i vâkı'a Rusya Devleti tarafından akçe kuvvetiyle tahrik olunmaktan başka mezkûr eteryaların başlıca azâsından bulunan Yunan Kralının ministro ve generalleri dahi bu cemiyet-i hafiyelerin fi'len ve kaviyyen mu'în ve müdürü buldukları arz ve ihtar olunmakla beraber işbu ihtarât-ı âcizânemi Atina'da müddet-i ikâmet-i ubeydânemde istihsâline dest-resi olabildiğim bazı tahkikât-ı mahalliye ile isbât ederek mekâyid-i câriyenin önü alınmasının en iyi tedbiri Yunan Kralının nezdinde maddeten mutavassıt ve şediden hareket etmek olduğunu beyân ile hatm-i kelâm olundukda Lord Clarendon bu hususda hükûmet-i Yunaniye nezdine teşebbüsât-ı mü'essire icra edeceğini ifade etmiş ve ma'a-hâza tebaa-i Hıristiyanın hâlini iyileştirecek bazı icraâtın ilâmı lüzumunun ve böyle bir tedbirin neticesi Rusya Devleti'nin Rumeli'de mütemekkin ahali-i Hıristiyan'ı ayaklandırmağa meyyâl olan entrikalarını çürüteceğinin üzerine enzâr-ı itina ve rikkat-i aliyye-i Saltanat-ı Seniyye'yi celb etmeğe abd-i âcizlerini davet eylemiş olmakla taraf-ı âcizânemden ahali-i

Hıristiyan kendi hallerinden hoşnud ve himem-i tebaa-perverî-i şâhânededen müteşekkirdir.

Yunanistan'a gelen bazı tahrirâtda görüldüğü ve eğer sahih olsa serî'an bastırılacağı bî-iştibâh olduğu üzere hudud-ı Yunaniye kurbünde vuku'a gelen harekât-ı bâğiyâne, nâ-hoşnudî-i tebaadan neş'et etmemiştir. Bilakis Rusyalının tahrikâtıyla Yunanistan'da tervîc olunagelen entrikaların bir sû-i neticesi demektir. Çünkü öyle olsa işbu gulûv ve isyan, evkât-ı sâbıkada ve Yunanistan'dan ba'îd ve o tarafın entrikalarının te'sirâtından sâlim mevâki'de zuhura gelmek lâzım gelir idi denilmekle cevap verildikde Lord Clarendon'a eğer Devlet-i Aliyye te'minât-ı sâbıkası iktizâsınca kendi Hıristiyan tebaası lehinde bir şey yapmak murâdında ise menâfi'-i külliyyeye mazhar olabilmek için işbu murâd-ı âlîsini ahvâl-i hâzırada icra etmesi lâzımedendir diye tekrar bast-ı kelâm etmiştir. İşbu mükâleme esnasında lord-ı mûmâileyh Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu'nun el-hâletü hâzihî bulunduğu sû-i hâlden ve başı bozuk neferâtının Gürcistan ahalisine etdikleri mezâlîm ve ta'addiyât-ı nâ-revâdan beyân-ı esef ve te'essür ile ahvâl-i mürâfa'a Umûr-ı Ecnebiye Nezâreti makamına tevârüd eden haberlere göre ez-her cihet hüsn-i hâlde bulunan asâkir-i şâhânededen tekevvün etmeyip asâkir-i mezkûrenin başkumandanlarından neş'et ettiğini bu başkumandanlar eğer daha iyice bir muamelede bulunsalar idi asâkirin şeca'ati Gürcistan ahalisinin hârekât-ı mütemâyilânesine munzam olarak şimdye kadar Gürcistan'ı zabt ve istilâ etmiş bulunacaklarını ilâve ve ityân ettiği sırada Fransa ve İngiltereli zabîtânın kemâl-i hâhiş ile arzu-keş oldukları hizmet-i askeriye-i şâhâneye kabul buyurulmaları hakkında tasrîh-i emel etmiştir.

Mesele-i hazıra üzerine mu'ahharan parlamento meclisinde iki defa vuku'a gelen mübâhasât ve müzâkerâtın zabtını hâvi bazı evrâk-ı matbû'ayı leffen takdim ile kesb-i mübâhât olunmuştur. Evrâk-ı mezkûreden ma'lûm-ı dekâyık-melzûm-ı hidivîleri buyurulacağı vechile Lord John Russell ve Lord Palmerstone'un davâ-yı Saltanat-ı Seniyye'ye gayetle muvâfık surette irâd etdikleri makalât şâyân-ı itina olup makalât-ı mezkûre parlamentonun iki meclisinde dahi tahsinât-ı mükerrere ve bî-nihâye ile kabul olunarak işbu mübâhaseye girişen kâffe-i azâ ve ez-cümle o sırada tefevvuk eden Mösyö

Disraeli davâmızın sıhhatini tasdik ve te'kîd etmekde müttefikü'l-kelim olup bir takım ithamât ve müfteriyâta ve kelimât-ı mâlâyanîye bu defa dahi ta-saddî etmiş olan Mösyö Coppel'e ta'rîzan devlet ve millet-i Osmâniyeyi il-tizâm-ı mâlâ-keîâm ile muhafaza etmişlerdir.

Müzakerât-ı muharrere hitâmında Parlamento Meclisi, Umûr-ı Bahriye vekilinin teklifine mebnî bir komisyon teşkiliyle neferât-ı bahriyenin elli sekiz bin beş yüz kişiye iblâğ olunmasına ve neferât-ı mütezâyide için üç milyon altmış iki bin dokuz yüz doksan beş lira sterlin maaş ve masârif-ı tahsisiye ittifak-ı ârâ ile karar verildiği ifadesi atebe-i seniyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerine derkâr olan ubûdiyet-i kadîme ve kâmilemin te'kid ve tecdidine hüsn-i zerf'a ittihâz kılınmıştır.

Fî 23 Ca. 1270 / [21 Şubat 1854]

HR. TO, 52/55

14

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Tafsilâtı mukaddemce arz ve iş'âr kılındığı vechile hükûmet-i İraniye-ye Rusya tarafından vuku'ü me'mûl olan icbârâtın mahv-ı âsârına hazırlanmak üzere bir aydan beri İranlının takviyet-i gayretine bezl-i makdûr olup Âzerbaycan Eyaleti'nde müstahfız asker suretinde ber-vech-i mu'tâd on ikiden on beş tabura kadar serbâz bulunmasına taraf-ı kemterîden ibtidâ-yı emrde muvâfakat olunmuş iken sonradan mevsimin şiddeti bahanesiyle onların beş tabura tenziline karar verilmiş ve ihtiyat nev'inden olarak Âzerbaycan'da kâffe-i me'murînin ecnebiyle ihtilâtı ve mevâdd-ı hariceye müdahaesi mukaddemce emr-i şâh ile yasak olmuş iken tüccar mesâlihi me'muru Hacı Mehmed Han Kerbelâ ve Kotur mesâlihinden nâşi Dersâdet maslahatgüzârına bazı şikâyet yazmasından dolayı hân-ı merkûm tecrîm ve serhaddâta me'mur olan mîr-i tümen yani Ferik Fâzıl Ali Han dahi Tebriz'de Rusya konsolosuyla muhaberede olduğu haber alınmakla hizmet ve pâyesinden azil birle vilâyetine nefy etdirilmiş idi. Bu esnada Rusya'nın her hafta posta ile resmî matbû' zafernâmeleri gelip sefâretnâmeleri tarafından mahsusen a-

damlar çarşı ve pazarı dolaşarak erâcîf neşir ve şenlikler icra etmekle halkın zihnini doldurup fi'l-vâkı' küberâyı bile şaşırtarak kara kara haberleri yine garazkârâne meydan bırakıp şâhı kemâl-i mertebede vâhimeye düşürmüş ve sahîh havâdis almak üzere cânib-i sefâretten kâffe-i vülât ve me'muriyetle mükâtebeye ikdâm kılınmış ise de ol taraflardan alınan mekâtîbden bir haber anlaşılması muhâl olup bayağı evâhir-i Muharrem'den beri vuku'âtından büsbütün bî-haber kalınması ve bazı ecnebilere alınan havâdisât-ı hayriyenin hükûmete resmen tebliğ olunamaması mazarrat-ı azîmeyi müntic olması ihtimaline mebnî sükût, zarurî bir tedbir-i ihtiyârî makamında kullanılarak bunun da geçiştirilip İranlıyı tarîk-ı istikametde sebâta tergîb zımnında her nev' vesâile ibtidâ ve ihtimam kılınmakta idi. Bunun üzerine Petersburg'da bulunan İran sefiri itmâm-ı me'muriyetle avdet edip ma'iyetinde mihmandar nâmıyla üç nefer Rusya me'muru dahi gelerek öteden beri zuhuruna müterakkî bulunduğum talimâtı getirmeleriyle Rusya sefiri yine şah hazretlerini ve sadr-ı İran'ı üçer dörder defa mülâkatla bîzâr olmayıp geçenlerde kendiliğinden vaad ettiği muâvenet-i nakdiye ve askeriyeyi bu kere devleti tarafından resmen müteahhid olarak devletyn miyânesinde tahaffuzî ve tehâcümî muâhede yollu bir mukavele tanzimine ısrar etmiş ve temellük, tehdid ve nasihat kullanmadık söz bırakmamış ise de bir haftadır hiçbir iş göremeyip sadr-ı İran Devleti'nin bu zayıf hâlinde her tarafla hoş geçinip müşkilât-ı mesâil-i dahiliyesiyle meşgul olması ve hiçbir cânibe bir ahidlik etmeği kabul etmemesi niyetini dünkü gün resmen tahrir ve ilân edip Rusya'nın bu fedakârlığı da bir şeye yaramamıştır.

Fakat böyle üçüncü hamlesinde de kat kat mağlûbiyete mütehammil olamayıp Rusya'nın bahardan evvelce İran'a karşı vesâil-i icbâriyeye değin çıkışması muhtemel ise de ol vakit yine bazı tedâbîr-i isti'câliye sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i tacdârîde önleri alınabilmesi me'mûl-i kavî-i ubeydânemdir. Ancak yolların emniyetsizliği ve tahrirât îsâli için me'mur-ı mahsus çıkarılmakta mevânî' görülmesi cihetleriyle bu bâbda tafsilât-ı zâidenin arz ve tasrihinden kat'-ı nazar kılınıp fakat İngiltere Sefâreti'ne mu'ahharan talimât tevârüd ettiği hissölunarak Maslahatgüzâr Mösyö Thomson sadr-ı İran'a bazı mertebeye tebligât ifasına teşcî' ve icbâr olunup devleti İran'a gerek müzâheret ve gerek diğer cânibe dönmesine mümâna'at zımnında

Hind semtinden çend kıt'a süfün-i harbiye sevk edeceğini anlatmış olmakla bu iki sefâretin kelâmı ileride mesmû' olabilmek üzere fi'l-vâkı' serî'an birkaç kıt'a gemi gelmesine şiddet-i lüzum görüldüğünün imasıyla arıza-i hakirânem takdimine müsâra'at olunduğu muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı hidîvâ-neleri buyuruldukda kâffe-i ahvâlde irâde ve fermân hazret-i veliyyü'l-em-rindir.

Fî 15 R. sene [12]70

es-Seyyid Ahmed Vefik

Atûfetli efendim hazretleri

Tahrân Sefîri saadetli Ahmed Vefik Efendi tarafından bu kere vürûd eden bir kıt'a tahrîrât manzûr-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmak üzere takdim kılındı. Hülâsa-i meâli Petersburg'da bulunan İran sefiri avdet edip maiyyetinde mihmandar nâmıyla üç nefer Rusya me'muru gelerek Rusya elçisine talimât-ı cedîde getirmiş olduklarından elçi-i mûmâileyh geçenlerde kendiliğinden vaad ettiği muâvenet-i nakdiye ve askeriyeyi bu kere devleti tarafından resmen müteahhid olarak devleteyn beyninde tahaffuzî ve tehâcümî muâhede yollu bir mukavele tanzimine ısrar etmiş ise de İranlı cânibinden muvâfakat olunamayacağı cevabı verilmiş olduğunu ve İngiltere maslahatgüzârı mu'ahharan devletinden almış olduğu ta'limat iktizâsınca İngiltere Devleti İran'a muâvenet ve gerek diğer cânibine dönmesine mümâna'at için Hind tarafından süfün-i harbiye sevk edeceğini dahi anlatmış olduğundan tebligât-ı vâkı'ayı mü'eyyed olmak için oralara birkaç gemi gelmesi lüzumunu mübeyyin olup bu hâle göre Rusyalının bu defa dahi İranlıyı celbe sarf eylediği mesâ'î-i fedakârâne tâli'-i hümâyûn-ı hazret-i şâhâne âsârı olmak üzere bî-semere kalmış olmasıyla sefir-i mûmâileyhe iktizâsı vechile cevab yazılması ve İranlının Rusya ittifakına meyil ile Devlet-i Aliyye aleyhinde hareketi takdirinde İran'ı sıkıştırmak üzere İngiltere Devleti'nin bazı tedâbîr-i musammemesi evvelden anlaşılmış olmakla işbu iş'ârın dahi İngiltere Sefâretine tebliğ edilmesi hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı cihan-bânî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 23 Ca. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tahrirât meşmûl-i nazar-ı ma'âlf-eser-i hazret-i şehinşahî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân sefir-i mûmâileyhe iktizâsı vechile cevab yazılması ve işbu iş'ârın dahi İngiltere Sefâretine tebliğ edilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî muktezâ-yı münîfenden olarak tahrirât-ı merkûme yine savb-ı sâmf-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 24 Ca. sene [12]70 / [22 Şubat 1854]

HR. SYS, 1346/85

15

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Diğer arıza-i bendegânemde iş'âr kılındığı vechile İngiltere Devlet-i fahîmesinin Rusyalı aleyhine resmen ilân-ı harb etdiğine dair Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden telgraf ile gelen haberin varakasının birer suretleri derhâl çıkarılarak konsoloslara gönderildiğinden Fransız konsolosu nezd-i çâkerîye gelerek Fransa Devlet-i fahîmesi dahi Rusyalıya resmen ilân-ı harb etdiğine dair şimdi telgraf ile kendisine dahi haber gelmiş olduğunu resmen ifade etmiş olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî gurre-i Receb sene [12]70

Muhâfız-ı Belgrad

Ahmed İzzet

*

Atûfetli efendim hazretleri

İngiltere Devleti'nin Rusyalıya ilân-ı harb eylediği haber-i resmîsiyle Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden gelen telgraf mektubunun gönderildiğine ve bunu müteâkiben Fransa Devleti'nin dahi ilân-ı harb etdiğini haber-i resmîsini kezâlik telgraf ile aldığını Belgrad'da mukim Fransa konsolosu ihbar etmiş olduğuna dair Belgrad muhâfızı devletli paşa hazretlerinin vürûd eden

iki kıt'a tahrirâtı manzûr-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmak üzere arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 8 B. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enâmîl-zîb-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tahrirât manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i cihandârî buyurulmuş ve yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade ve tesyîr kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 10 B. sene [12]70 / [17 Nisan 1854]

İ. HR, 5284_2, 3

16

Atûfetli efendim hazretleri

Avusturya Devleti'nin İngiltere ve Fransa Devletleri ile tecavüzî ve tedâfü'î bir muâhede akd ve imza eylemiş ve devlet-i müşârunileyhânın iktizâ-yı hâle göre Rusyalıya ilân-ı harb etmesi ve keyfiyeti Rusyalıya resmen tebliğ eylemesi dahi muâhedenin ahkâmı icabından bulunmuş olduğu ifadesini mutazammın Viyana Sefâret-i Seniyyesi tarafından tevârüd eden telgraf mektubu hallettilererek manzûr-ı âlî buyurulmak için arz ve takdim kılınmış olup devlet-i müşârunileyhânın devleteyn-i müttefikayn ile birleşmesi mesele-i hâzırının pek çok müşkilâtını dâfi' olacağı mülâhazasına göre Saltanat-ı Seniyyece mahzûziyete şâyân vuku'âtdan görünüp fakat muâhede-i mün'-akidenin tafsîl-i ahkâmı henüz ma'lûm olamadığından hakikat-i hâl bundan böyle vârid olacak tebligâtdan anlaşılacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 25 Ra. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle zikrolunan mektub halli manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyu-

rulmuş ve devlet-i müşârunileyhânın devleteyn-i müttefikayn ile birleşmesi mesele-i hâzırânın pek çok müşkilâtını dâfi' olacağı mülâhazasına göre Saltanat-ı Seniyyece mahzûziyete şâyân vuku'âtdan görünüp hakikat-i hâl bundan böyle vârid olacak tebligâtdan anlaşılacağından hall-i mezkûr yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Ra. sene [12]71 / [16 Aralık 1854]

İ. HR, 5672

17

Atûfetli efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu üzere mu'ahharan Sardinya Devleti dahi düvel-i Garbiyenin ittifak-ı tecavüzîlerine dahil olarak düvel-i muâvine asâkiriyle bulunmak üzere bugünlerde on beş bin kişi göndermek üzere olduğu Sardinya Sefâreti tarafından ifade olunmasıyla beri tarafdan vâkı'a devlet-i müşârunileyhânın dahil-i dâire-i ittihâd olması Devlet-i Aliyyece mûcib-i mahzûziyet olacak mevâddan olup fakat gönderilecek asâkirin bu tarafa gelmesine İngiltere ve Fransa Devletiyle akdolunmuş olan muâhede-i ittifakiye kâfi olamayacağından evvel-i emirde bu tarafla dahi bir sened imza olunması lâzım geleceği ve Saltanat-ı Seniyye'nin mukaddemâ devleteyn-i müşârunileyhimâ ile akd ve imza buyurduğu ittifak muâhedesini iktizâsınca düvel-i saireden buna duhûle talib olanların şerâ'it-i mukarrereyi bi'l-kabul girmesine mesâğ olduğu beyân kılınmış olmasıyla bu kere devlet-i müşârunileyhânın muâhede-i merkûmeye muvâfakatini hâvi bu tarafda bulunan sefiri vasıtasıyla arz eylediği mukavelenâme müsveddesi ve bu vesile ile sefir-i mûmâileyhe orta elçilik rütbesi verildiğini ve sair bazı hususâtı mutazammın haşmetli Sardinya Padişahı hazretlerinin vârid olmuş olan çend kıt'a nâmelerinin suretleri tercümeleri manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i şehinşâhî buyurulmak için irsâl-i sûy-ı vâlâları kılındı.

Sefir-i mûmâileyh işbu nâmeleri bizzat takdim etmek emelinde olduğundan kendisinin mu'tad olan bendegân ile hangi gün ve ne vakitte Mâbeyn-i Hümayûn taraf-ı âlîsine gönderilmesi ve müsvedde-i merkûmenin

ahkâm-ı mündericesi Sardinya Devleti'nin Devlet-i Aliyye'nin İngiltere ve Fransa Devletleriyle olan ittifakına duhûlünü ve göndereceği asâkir-i muâvînenin muâmele-i mütesâviyeye mazhariyetini mübeyyin olarak ilişilecek yeri olmamasına nazaran hemen imzası zımnında iktizâ edecek ruhsatnâme ile zikrolunan nâmelere yazılacak cevabnâme-i hümâyûnların tanzim ve takdim kılınması hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı dekâyık-beyân-ı hazret-i Hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise muktezâ-yı münîfinin icrasına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 18 C. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriy- le zikrolunan müsvedde ve tercümeler manzûr-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmuş ve sefir-i mûmâileyhin mu'tad olan zevât ile bugün Mâbeyn-i Hümâyûn taraf-ı âlîsine gönderilmesi ve mezkûr müsveddenin hemen imzası zımnında iktizâ edecek ruhsatnâme ile zikrolunan cevabnâme-i hümâyûnların tanzim ve takdim kılınması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-beyân müsvedde ve tercümeler yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 C. sene [12]71 / [8 Mart 1855]

İ. HR, 5799_5

18

Atûfetli efendim hazretleri

Übbehletli devletli Reşid Paşa hazretleri me'muriyet-i celîle-i cedîdesi tarafına müteheyî'-i azîmet olup müşârunileyh hazretlerini götürüp zât-ı vâlâ-yı vekâlet-penâhîyi getirmek üzere müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hazret-i Padişahî muktezâ-yı âlîsınca münasib vapur tehyî'e

ve istikrâsı dahi derdest ise de konferansın tatili ve Fransa ve İngiltere murahhaslarının avdeti ve bu maddenin eseri olmak üzere Fransa Ecnebiye Nezâreti'nin tebeddülü gibi işidilen şeylerin üzerine müşârunileyh hazretlerinin azîmetleri tekrar mütalaa olunmak lâzım geldiğinden evvelki pazar günü mün'akid olan Meclis-i Vükelâ-yı fihâmda bu keyfiyet dermiyân [ve] mübâhase olup konferansın tatili veyahud te'hiri hâlinde müşârunileyh hazretlerinin murahhaslık me'muriyetlerince görülecek mevki'-i müşkil derpîş-i mütalaa kılınarak buna mukabil müşârunileyh hazretleri Avrupaca olan mesâlih-i Devlet-i Aliyye'nin tesviye ve ru'yeti me'muriyet-i umumiyesiyle Avusturya Devlet-i fahîmesi nezdinde fevkalâde büyük elçilik ünvanıyla muvakkaten ikamete me'muriyetleri ve murahhaslık hizmet-i celîlesinin ilâve-i me'muriyet kılınması sureti bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî karargîr olmuş ise de masârîf-ı harbiye için mebâliğ-i lâzîmenin suret-i tedarikine dair olan meclis mazbatasında dahi beyân olunduğu vechile emr-i mükâleme bütün bütün bitmek hâlinde olarak harbin devamı tarafı daha kuvvetlenmiş olduğu bazı akvâl ve hâlden istidlâl olduğu misillü Londra Sefiri Kostaki Bey'in bu kere vürûd eden Fransızca tahrirâtında dahi Avusturya Devleti ya düvel-i müttefika ile harbe girişmek veyahud konferans başladığı vakit yalnız tesviye-i mesâlih-i politikıyyeye karışmak veya bütün bütün bî-taraf kalmak hususlarında efkârı mütehayir olup buna dair henüz devletce bir karar yok ise de John Russell ile Druet ve Louis'in avdetinden sonra zât-ı Sadâret-penâhînin Viyana'da ikâmetlerine lüzum olup olmadığını Lord Clarendon tarafına sual ile bir gûne ikâmete sebep göremediği cevabını almış ve muharebe-i hâzırada düvel-i müttefika taraflarından bir muzafferiyet-i külliye vuku'uyla istenilen derecede bir sulhün husulü anlaşılmadıkça İngiltere Devleti'nin tekrar müzâkereye girişmeyeceği hiss olunmakta bulunmuş olduğunu beyân ve iş'âr eylemiş olmasıyla zât-ı vâlâ-yı Sadâret-penâhînin me'muriyet-i cedîde-i celîleleri vuku' bulmamış olsa bile devleteynin eserine gidilerek avdetleri lâzım gelir iken şimdi yeniden bir murahhas gönderilmesi onların nazarında bir acayib görüneceğinden başka müşârunileyh hazretlerinin me'muriyetleri yalnız sefârete hasr olunması dahi Avusturya Devleti'nin mükâlemâtın inkitâ'ı üzerine ne hâlde bulunacağı henüz tahak-

kuk etmediğine ve bi'l-farz bî- taraf kalsa sair devletler beher hâl muâhede-i ittifakıyelerinin icrasını talep edeceklerine mebnî hareket-i âtiyesi böyle bir hâl-i müşevveşde bulunan devlet nezdine böyle bir büyük zâtın irsâli sair müttetikler taraflarından itirazı davet edeceği melhûz olduğundan hakikaten emr-i mükâlemenin ne olacağı ve Avusturya Devleti'nin ne yola gideceği ta'ayyün ve tahakkuk edinceye kadar müşârunileyh hazretlerinin te'hir-i azîmeti münasib olacağı cânib-i huzzârdan müttehiden beyân olunmuş ve zât-ı hazret-i Sadâret-penâhînin me'muriyet-i celîle-i cedîdeleri için avdeti icab-ı hâlden olduğu misillü bu haller dahi ta'cil-i avdetlerini mûcib olup buradan vapur tedariki hususunun şimdilik terkiyle Lloyd Kumpanyası mü'essisi olan Maliye Nâzırı Mösyö Von Bruck ma'rifetiyle orada bir vapur tedarik olunacağı cihetle müşârunileyh hazretlerinin vürûdlarına intizâr etmeyerek ve saadetli Ârif Efendi hazretleri İngiltere ve Fransa Devletlerinin orada olan sefirleri yolunda hareket etmek üzere kendisine talimât bırakarak hemen Triyeste'ye inip bu tarafa gelmeleri hususunun savb-ı vekâlet-penâhîye iş'ârı ve şayed bu iş'ârın vusulüne kadar yine bir suretle konferansda müzakere[ye] başlanılmış veyahud başlanması melhûz olduğu ve müşârunileyh Reşid Paşa hazretlerinin azîmetine lüzum görüldüğü hâlde seri'an telgraf ile keyfiyetin bu tarafa bildirilmesi hususunun derc ve ilâvesi hususları dahi meclisce tahattur kılınmış ise de mümeyyiz-ârâ-yı bendegân olan emr u ferman-ı hikmet-beyân-ı cenâb-ı Padişahî her ne vechile şeref-sudûr ve sünûh buyurulur ise eser-i mülhemiyet olan mantûk-ı celîli infâz ve icra kılınacağı beyânıyla tezkire-i âcizî terkîm kılındı, efendim.

Fî gurre-i N. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i dest-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve tensîb ve istîzân buyurulduğu vechile müşârunileyh hazretlerinin te'hir-i azîmetiyle ber-minvâl-i muharrer hemen Triyeste'ye inip bu tarafa gelmesi hususunun savb-ı vekâlet-penâhîye iş'ârı ve husus-ı mezkûrun dahi ol vechile derc ve ilâvesi müte-

‘allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî iktizâyı âlîsinden bulunmuş olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliy-yü'l-emrindir.

Fî gurre-i N. sene [12]71 / [18 Mayıs 1855]

İ. HR, 5947

19

Devlet-i Aliyye ile Fransa ve İngiltere Devlet-i fahîmâneleri beyninde istikrâza dair akdolunan muâhedenin tasdiknâme-i hümâyûn müsveddesidir.

Biz ki bi-lütfihî Teâlâ Türkistan ve Türkistan'ın şâmil olduğu nice memâlik ve büldânın Padişahı es-sultan ibnü's-sultan es-Sultan el-Gâzi Abdülmecid Han ibnü's-Sultan el-Gâzi Mahmud Han ibnü's-Sultan el-Gâzi Abdülhamid Hanız.

İşbu tasdiknâme-i hümâyûnumuzla beyân ve ilân ederiz ki müttefiklerimiz olan haşmetli Fransa İmparatoru hazretleri ve haşmetli İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazretleriyle müttefikân Rusya'ya karşı el-hâletü hâzihî birlikte bulunduğumuz emr-i harbe Devlet-i Aliyyemiz kaviyyen müdâvemet etmek hâlinde bulunmak üzere bir istikrâz akdi için hükümdârân-ı müşâruni-leyhimâdan nâil-i teshîlât olmak zımnında müracaat eylemiş olduğuna ve Fransa İmparatoru hazretleri ile İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazretleri zât-ı şâhânenin talebine muvâfakat eylediklerine binâen hükümdârân-ı müşâruni-leyhimâ ile beynimizde bir muâhede akdiyle tedâbîr-i lâzîmenin ittihâzına karar verilerek işbu muâhedenin akdi için cânib-i meâl-i menâkıb-ı mülûkâ-nemden merâtib-i Devlet-i Aliyyemden rütbe-i ûlâ ricâlinden olup İngiltere Devleti nezdinde fevkalâde murahhas orta elçimiz bulunan ve Mecidiye nişan-ı hümâyûnumun üçüncü rütbesini hâiz ve Sardinya Devleti'nin Saints Maurice et Lazare Nişanı'nın birinci ve Yunan devletinin Sauveur Nişanı'nın üçüncü rütbesini hâmil olan Kostaki Muzurus Bey ruhsat-ı kâmile ile me'mur ve terhîs ve haşmetli Fransa İmparatoru hazretleri tarafından Senat Meclisi azâsından olup Légion d'honneur Nişanı'nın ikinci ve Mecidî nişân-ı hümâyûnunun birinci ve Sardinya Devleti'nin Saints Maurice et Lazare ni-

şasının dahi birinci rütbelerini ve Danimarka Devleti'nin Danebrog nişanının hâmilî olan ve İngiltere Devleti nezdinde büyükelçisi bulunan sieur [Jean Gilbert] Victor Fialin Comte de Persigny'i ve haşmetli İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazretleri tarafından dahi İngiltere Asilzâdegânı Meclisi'nin azâsından ve Kraliçe hazretlerinin meclis-i mahsusunda olan müsteşarâtından olup Jarrètiere nâm nişan-ı mu'teberî ve kezâlik Bain nişanının birinci rütbesini hâiz olan ve Kraliçe hazretlerinin umûr-ı ecnebiyesi nâzırı bulunan George Guillaume Frederic Comte de Clarendon Baron Hyde de Hindon murahas tayin olunmuş olmalarıyla bunların her biri ruhsatnâmelerini yekdiğere ibrâz ve irâ'e ile yolunda ve ahvâlînde gördüklerinden muâhede-i mezkûreyi beş madde üzerine akd ve tanzîm ile ol bâbda lâzım gelen senedleri imza ve temhîr olunmuş ve taraf-ı hümâyûn-ı şâhâneme arz edilmiş olduğundan mevâdd-ı mezkûre ber-vech-i âtî Fransızca olarak aynen zikr ve beyân olunur:

Birinci Madde: Zât-ı hazret-i şâhânenin mukâvele edecekleri beş milyon lira bir istikrâzın faizine haşmetli Fransa İmparatoru hazretleri Corps Législatif, yani Millet Meclisi'nin tasdiki tahtında olarak İngiltere Kraliçesi hazretleriyle birlikde ve zâmin olmak üzere kefalet etmeğe ve İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazretleri dahi kezâlik Fransa İmparatoru hazretleriyle birlikde ve zâmin olarak tekeffül etmek üzere parlamentosunun kendüyü terhîs eylemekliğe tavsiyeye taahhüd eylemiştir.

İkinci Madde: Zikrolunan beş milyon lira istikrâz üzerine te'diye olunacak faiz-i senevî yüzde dört olacaktır. Bundan başka Devlet-i Aliyye re'sül-mâlî te'diyeye sermaye olmak üzere işbu beş milyon lira sterlin re'sül-mâlîni yekûnu üzerine senevî yüzde bir dahi i'tâ edecekdir.

Üçüncü Madde: Zikrolunan istikrâzın faiz ve re'sül-mâlîni te'diye sermâyesi Devlet-i Aliyye'nin umum varidâtı ve be-tahsis Mısır vergisinden evvelki istikrâzına tahsis olunan cüz'ü tenzil olunduktan sonra senevî bâki kalan meblağdan ve bundan başka İzmir ve Beriyyetü's-Şam gümrüklerinin hâsılatından te'diye olunacaktır.

Zât-ı hazret-i Padişahî, Fransa İmparatoru ve İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazerâtının kefalet-i müştereke ve zâmineleri tahtında olarak mukâvele edecekleri işbu istikrâzın mecmû'-ı yekûnu veyahud mâl-i müstekraz kâ-

milen derdest oluncaya değin işbu istikrâzdan ele geçecek bir cüz'ü için altı aylık faiz ve re'sü'l-mâl te'diyesi akçesi tamamen beher senenin Haziran ve Kânûn-ı Evvel aylarının yirmi beşinci günlerinde veyahud bu vakitlerden evvel İngiltere Bankası'na teslim etdirmeği taahhüd eyler.

Dördüncü Madde: Fransa İmparatoru ve İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazerâtı Devlet-i Aliyye'yi havale ve nakil masrafına düçâr etmemegi arzu etdiklerinden hükümdârân-ı müşârunileyhimânın kefalet-i müştereke ve zâmineleri tahtında olarak mukâvele olunacak işbu beş milyon lira istikrâzın hâsılatı olan mebâligi Devlet-i Aliyye'ye teslim ve îsâl eylemeğe rızâ-dâde olmuşlardır. Bu maksada mebnî İngiltere ve Fransa Devletlerinin inzımâm-ı himmetleriyle taraf-ı Devlet-i Aliyye'ye teslim ve îsâl olunmak için işbu istikrâzdan hâsıl olacak akçeyi deruhde edecek kimseler Devlet-i Aliyye'nin hesabına olarak İngiltere Bankası'na teslim eylemek üzere karar verilmiştir.

Beşinci Madde: İşbu muâhede tasdik olunup tasdiknâmeleri mümkün mertebe az vakit içinde Dersaadet'de mübâdele olunacaktır. Binâenaleyh her bir cânibin murahasları işbu mukâveleyi imza ve mühürleriyle temhîr eylemişlerdir diye bin iki yüz yetmiş sene-i hicrîsi şehr-i Şevvâl-i mükerrerinin onikinci ve bin sekiz yüz elli beş sene-i Milâdîsi şehr-i Haziran-ı Rumînin on beşinci ve alafranga yirmi yedinci günü tarihiyle müverrah olarak mûmâileyhim murahaslar beyinde Londra'da mübâdele olunan sâlifü'z-zikr senedlerde münderic ve mezkûr olmakla mevâdd-ı mezkûreyi lede'l-mütalaa dil-hâhımıza muvâfık bulduğumuzdan hâvi olduğu şurût ve mevâddı tahsîn ve tasdik ve ifa etmiş olduğumuzu ve şerâ'it-i mezkûrenin hilâfi hareket zuhûra gelmeyerek tamamen ve kâmilan ifa ve icrası hususuna taahhüd eylediğimizi ilânen ve tasdikan işbu tasdiknâme-i hümâyûnumuz tahrîr ve hatt-ı hümâyûn ve mühürlerimizle tevşîh ve temhîr olunarak müşârunileyhimâ Fransa Devlet-i fahîmesi tarafına dahi i'tâ olundu.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-işrîn min şehri Şevvâli'l-mükerrerem li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'eteyn ve elf [28 Şevval 1271 / 14 Temmuz 1855]

Bir sureti _____

Ber-minvâl-i muharrer İngiltere Devlet-i fahîmesi tarafına dahi. *Aslı gibi.*

Devletli efendim hazretleri

Kars'ın haber-i istilâsı bu tarafa vürüd eyledikde dost ve düşman taraflardan görülen hüznün ve sürûr müstağnî-i külfe-i beyân olup ancak Hıristiyan âyini üzere Rusya Sefârethânesi derûnunda kâ'in bir küçük kilisede teşekkür ve nusret duaları okunup bu cemiyetde Prusya'nın official ve sair zabitân-ı askeriyesinden bir takım eşhâs ile Kral hazretlerinin mu'teberi ve müşirlik rütbesiyle generallerinin mukaddemi bulunan meşhur General Wrangel dahi mevcut bulunduğu tahkik olunmuş ve general-i mûmâileyhin hâiz olduğu rütbe ve mekânet cihetiyle bu makûle muamelâtda harekâtı, nazâr-ı resmî ile görülmekden kurtarılamayacağı cihetlerle bu keyfiyet cümleinin, ale'l-husus çâkerlerinin zihnime dokunarak şöylece dostâne bî-tarafılıkta bulunan bir devlet mukarriblerinin bu muâmele-i bâridede bulduklarından iğmâz edip levâzım-ı sıfat-ı bî-tarafîye adem-i riayeti tecvîz eylediğinden dolayı iştikâ-yı resmiyeye kadar iktizâ görmüş isem de hasbe'l-vakt ve'l-hâl buna tasaddî netice-i hayriyeyi müstelzim görülmediğinden ondan sarf-ı nazarla süferâ-yı düvel-i müttefika ile bu bâbda istişâre suretine teşebbüs olunmuş idi.

Ancak Fransa sefirinin validesi vefat etmek cihetiyle şimdilik kimesne ile görüşemeyerek hanesinde mükedder ve münzevî bulunduğu ve İngiltere ve Sardinya sefirleri dahi îd-i milâd ile meşgul oldukları mülâbesesiyle ilâhâze'l-ân onlar ile bir nev' mülâkât ve müzakerât sebkât eylememiş ve ma'amâfih evvelki gün Hariciye Müsteşarı Mösyö Ballack ile bi't-tesadüf görüşülerek buna dair serzeniş-gûne hayli mü'essir şeyler söylenilmiş ve diğer taraftan İngiltere sefirinin dahi tıbkı bu muamelede bulunduğu işitilmiş olup artık bunun te'sirinden mi her neden ise dünkü gün Kral hazretleri general-i mûmâileyhin bu harekâtını takbîh ile kendisini tevbih için mahsusca tarafıma bir âdem gönderip devletleri bî-taraf olduğundan bu makûle muamelede bulunmak bütün bütün yolsuz ve yakışsız bir şey görünmesiyle ba'demâ gerek general-i mûmâileyhin kendisi ve gerek zabitân-ı askeriyeden bir ferd bu makûle politikaya dokunur hâl ve mahallerde bulunmamaları için kaviy-

yen tenbih ve te'kid eylemiş olduğu işte şimdi İngiltere Sefîri Lord Bloomfield tarafından savb-ı çâkerîye ihbar olunmuş ve bir de dünkü gün Hariciye Vekili Baron Manteuffel, Kral hazretleriyle mülâkat ederek bir buçuk saat kadar mükâleme-i mahremânede buldukları ve bu sırada nezâket-i vakt ü hâli bast u beyân ile kâffe-i me'murîn taraflarından vikâye-i usul-i bî-taraffiye dikkat ve her hâlde iltizâm-ı basîret olunarak me'murîn-i düvel-i ecnebiye iddia ve iştikâya ser-rişte olacak hâlât vuku'a getirilmemesi cümleye mahfiyyen bildirilmek üzere Kral hazretleri tarafından mûmâileyh Manteuffel'e tenbih kılındığı bu sabah bir mahall-i mevsûkdan mahremâne istihbâr kılınmış olup bu takdirce husus-ı mezkûr zımında bir tarziye-i pür-fâide hâsil edilmiş olmakla ma'a't-teşekkür arz ve inhâya ibtidâr kılınmıştır. Ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 19 R. sene [12]72 / [29 Aralık 1855]

Sefîr-i Berlin
Kemal

HR. SYS, 903/5_65

21

Devletli efendim hazretleri

Rusyalı mesele-i hâzıranın zuhurundan beri İran'ı ele alıp Devlet-i Aliyye'ye o taraftan dahi bir gâile çıkarmak emeliyle her türlü vesâil-i mümki-neyi icra etmekde iken gûya bu esnada İmparator-ı cedîdin tebrik-i cülûs için tayin olunan İran sefiriyle mesele-i hâzıraya dair mükâlemeler sebkat edip hatta bir had ile ba'de't-tahdîd İran Devleti dahi Rusya ittifakına girmiş olduğu mütevâtir ve şâyi' ve bu had dahi -Rabbim hıfz eylesin- Erzurum'un istilâsı olduğu hatırlara lâyih olup Kars'ın zabt ve teshîri onun suhûletine ve bu ittifakın ilân ve icrasına kuvvet ve cesaret vereceği ecilden şimdiden Devlet-i Aliyye bu sureti dahi der-pîş-i mütalaa ederek bahara kadar aktâr-ı mezkûrede bizzat galebe esbâbını tehyi'e ve tanzim etmek ve İran'a karşı dahi icab eden mahallerde karaltı göstermek lâzım ve vâcibdir lakırdıları bazı erbâb-ı vukûf taraflarından mahsus beyân ve ihtar olunmakda olup her

ne kadar bunların ecvibe-i icabiyesi verilmekte ise de fî nefsi'l-emr çâker-i kemîneleri hayli müddet İran'da bulunduğum cihetle İranlının taassub-ı mezhebiyeden nâşî bizim tarafa şiddet-i adâvetleri ne derecelerde olduğu ma'lûm olduğu gibi Irak-ı Arab ve Bağdad hakkında ne mertebelerde vesile-cûy-ı taarruz buldukları hatta bundan çend sene mukaddem Necib Paşa merhûmun Kerbelâ'yı eyâdî-i mütegalibe-i Revâfızdan tahlîs eylediği sırada İsfahan'da bulunan en büyük müctehidleri: "Kerbelâ yolunda fedâ-yı can edenlerin derecesi küffâr ile gazâda şehid olanların derecesinden daha bâlâ-terdir." diyerek ifşa ve ilân eylediği meşhûd ve meczûm olup her çend kemâl-i za'fları ve İngiltereliden ihtirâzları bu emellerine mâni'-i kavî ise de Rusya'nın iğvâ ve iğrâsıyla şöyle bir dağdağa esnasında bir meşgale-i uhrâya tasaddî eylemeleri dahi ihtimalden ba'îd bulunmadığına binâen hâşâ muradım vükelâ-yı Saltanat-ı Seniyye'yi tedâbîr-i vâkî'a ve muâmelât-ı âtiyede ihtar demek olmayıp ancak burada cereyan eden kîl u kâlin beyânı sırasında lâyih-i hâtır-ı çâkerânem olan şu hususun dahi ifadesine cesaret olunmuş olmakla ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i menlehu'l-emrindir.

Fî 19 R. sene [12]72 / [29 Aralık 1855]

Sefîr-i Berlin
Kemal

HR. SYS, 903/5_64

22

Makâm-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'ye bin sekiz yüz elli altı senesi Kânûn-ı Sâni'si'nin yirmi beşi tarihiyle müverrahan Londra Sefîri Kostaki Bey tarafından takdim olunan bir kıt'a tahrirâtın tercümesidir.

Dün akşam Lord Clarendon ile görüşdüğümde mûmâileyh musâlaha mükâlemâtı meclisinin tekrar küşâdı takarrub etmiş olduğundan Devlet-i Aliyye'nin dahi taraf-ı âlîsinden murahas nasb ve tayinini cidden düşünmek lâzım geldiğini ifade ve beyân ettikten sonra cümleden mukaddem mükâleme meclisi akdölununcaya kadar Memleketeyn'e dair olan birinci madde ile Devlet-i Aliyye tebaasından olan Hıristiyanlara mütedâir bulunan dördüncü

maddenin cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den kat'iyen tanzim olunmuş, yani bitmiş maddeler sıfatını kesb eylemiş olmalarının ehem ve elzem olduğunu ilâve-i makâl eylemiştir.

Devlet-i Aliyye tarafından mu'ahharan madde-i mezkûreye dair olarak şurû' buyurulmuş ve hâssaten ve mükerreren Saltanat-ı Seniyye'nin dikkat-i âlîsi davet olunmuş olan müzâkerât-ı mezbûrenin derhâl ve bilâ-te'hir kararlaştırılmasının Devlet-i Aliyyece elzemiyetini kendi tarafından olarak telgraf vasıtasıyla hâk-i pâ-y-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine ifade ve beyân etmekliğimi teklif etmiştir. Bir de lord-ı mûmâileyh mükâlemât-ı cedîde meclisi tarafından işbu iki maddenin dermiyân kılınmasına ve hayfâ ki Viyana mükâlemâtı meclisinde vuku' bulmuş olduğu misillü işbu meclis-i cedîd-i mezkûr mazbatalarında maddeteyn-i mezkûreteynin zikrolunmasına cevâz vermemekliği tasmîm etmiş olduğundan Rusyalı tarafından bu bâbda vuku' bulacak olan kâffe-i iddiânın red ve teb'îdine muktedir olabilmesi için Saltanat-ı Seniyye'nin maddeteyn-i mezkûreteyne dair olarak nizâmât-ı kat'iyeye hükümünde meydana konulabilecek bir şeye karar vermesi lâzım geleceğini ve bundan başka Saltanat-ı Seniyye'nin işbu iki meseleye dair tertib buyuracağı nizamnâmenin mükemmel olması için te'hir olunmasından ve mükâleme meclisinde mübâhasâta sebep vermesinden ise nâkıs ve mücmel olarak serî'an ve kat'iyen karargîr olması daha ziyade arzu olunan mevâddan olduğunu hâk-i pâ-y-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine ihtar etmekliğimi beyân eyledi.

Mukaddemce taraf-ı Bâbîâli'ye arz ve beyân etmiş olduğum vechile mûmâileyh Lord Clarendon beylerin metbû'-ı a'zamımız zât-ı hazret-i şehinşâhînin taraf-ı bâhirü'ş-şeref-i mülûkânelerinden doğrudan doğruya ve karîha-i hükümdârîsinden sâdır olan emir ile yani memleketçe intihâb maddesi icra olunmaksızın ve Rusyalı tarafından idhal olunmuş ve fesh ve ilgâsı lord-ı mûmâileyh tarafından tasvîb ve tensîb olunmuş olan usule mugâyir olarak nasb ve tayin olunmaları emrinde daima ısrar etmektedir.

Velhâsıl Eflak ve Boğdan Meselesi'nin bazı tafsilâtına dair Devlet-i Aliyye ile düvel-i müttefikanın Dersâadet'de mukim süferâsı beyninde bir mugâyeret-i ârâ vuku'u imkânına mütedâir vuku' bulan ifadâtım üzerine mûmâileyh Saltanat-ı Seniyye'nin her hâlde işbu hususa dair efkâr ve irâde-i

seniyyesini izhâr buyurması lâzıme-i hâlden bulunduğunu cevab vermiş olduğundan lord-ı mûmâileyhin ihtarı iktizâsınca bâlâda mezkûr mevâddın hü-lâsasını rakam ile muharrer bir kıt'a telgraf tahrirâtı ile hâk-i pâ-yı âlî-i nezâret-penâhîlerine takdim ederek kesb-i fahr etmiş ve bugün tahrirât-ı mezkûreyi İngiltere Devleti telgrafı vasıtasıyla taraf-ı vâlâ-yı âsafânelerine îsâl eylemiştir.

Yeni mükâlemât meclisinin Paris'de akdolunacağını zannedebilirim. Londra ve Paris kabinetolarının Bomarsund'a aid olan şartta ve gerek ihtimal olunduğuna göre musâlahanın mukaddemâtı imza olunduktan sonra vuku' bulacak mütâreke meselesine dair tafsilât hakkında muvâfakat etmeğe henüz destres olamamış oldukları zannolunur ise de karîben bir muvâfakat-ı kâmilenin husulü dahi kırâ'at-i ahvâlden anlaşılmaqda olduğu beyânıyla takdim-i arîza-i ubûdiyet-farîzaya mücâseret kılınmıştır.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Mesele-i sulhiye hakkında Lord Clarendon'un bazı ifadâtını şâmil Londra Sefîri Kostaki Bey tarafından tevârüd eden tahrirâtın tercümesi man-zûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. İngiltere Devleti'nin vükelâsı taraflarından Hıristiyan tebaanın ıslâh-ı ahvâlleri hakkında vuku' bulmuş olan ihtarât bu bâbda mu'ahharan şeref-sudûr buyurulmuş olan emr u ferman-ı hazret-i şehinşâhî ahkâm-ı celîlesiyle bi't-tab' hâsıl olmuş olduğu misillü vükelâ-yı müşârunileyhin bu meseleyi, yani dördüncü maddeyi değil mukavelât-ı resmiye ve düveliyeye idhal etmek meclis-i mükâlemede bile bahsinin cereyan etmemesi hakkında olan niyyât-ı kat'iyeleri Saltanat-ı Seniyye'nin bu bâbda olan kararına tamamıyla muvâfık ve husul-i matlab için emniyet-bahş bir şey olarak memnun olacak mevâddan olduğundan muvâfık-ı emr u ferman-ı cenâb-ı mülûkâne buyurulur ise tahrirât-ı merkûmeye münasibi vechile cevabnâme yazdırılarak irâd olunan efkâr-ı hayırhâhâne ve hâlisânedan dolayı kendilerine beyân-ı mahzûziyet kılınması hususunun bilhâssa sefir-ı müşârunileyhe tavsiye kılınacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 23 C. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ihtirâm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr tercüme manzûr-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmuş ve bervech-i istîzân tahrîrât-ı merkûmeye münasibi vechile cevab yazdırılarak ol suretle beyân-ı mahzûziyet kılınması hususunun sefir-i müşârunileyhe tavsiye kılınmasını müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyârî muktezâ-yı münîfinden olarak tercüme-i merkûme yine savb-ı sâ-mî-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyü'l-emrindir.

Fi 24 C. sene 72 / [2 Mart 1856]

İ. HR, 6537_1, 2

23

Saltanat-ı Seniyye ile Avusturya ve Fransa ve İngiltere ve Prusya ve Rusya ve Sardinya Devletleri beyninde akdolunan muâhede-i umumiye-i sulhiyenin tasdiknâme-i hümâyûn.

İşbu ve zîrde muharrer diğer iki kıt'a ki cem'an üç kıt'a tasdiknâme-i hümâyûnlar iki yüz yetmiş iki senesi şehr-i Şaban-ı şerîfin yirmi ikinci ve Nisan-ı Frengînin yirmi yedinci ve Nisan-ı Rumînin on beşinci Pazar günü Paris'de mübâdele olunmuş olmakla şerh verilmiştir.

İşbu muâhedenin mukaddime ve hâtimesi Türkçe reyhânî hat ile ve mevâddı, yani Fransızca senedî aynen ve Fransız[ca] olarak derc olunarak yazılmışdır.

İşbu Paris Muâhede-i Umumiyesi'nin on bir, on üç ve on dördüncü bendleri ile Devlet-i Aliyye ve Rusya Devleti beyninde Bahr-ı Siyah'a dair kezâlik Paris'de akdolunan muâhede-i mahsusanın lağvı ve hususât-ı saireyi muhtevî fi 21 Zilhicce sene [1]287 tarihinde Devlet-i Aliyye ile düvel-i sitte beyninde dokuz madde ve bir hâtime üzerine Londra'da olunan Meclis-i Mükâleme kararı üzerine akdolunan Muâhedenâme Defteri'nde mukayyedir.

Biz ki bi-lütüfi'l-Mevlâ Türkistan ve şâmil olduğu memâlik ve büldânın Padişahı es-sultan ibnü's-sultan es-Sultan el-Gâzi Abdülmecid Han ibnü's-Sultan el-Gâzi Mahmud Han ibnü's-Sultan el-Gâzi Abdülhamid Hanız.

İşbu tasdiknâme-i hümayûnumuzla beyân ve ilân ederiz ki: Devlet-i Aliyyem ve müttelik-i müfahhamları olan Fransa ve İngiltere ve Sardinya Devletleri ile Rusya Devleti beyninde bir müddetden beri zuhura gelen ihtilâf ve muâdâtın ber- taraf olması ve Saltanat-ı Seniyyemin istiklâl-i âlîsiyle Memâlik-i Mahrûsemin tamamîyetini kefalet-i mü'essire ve mütekâbile ile bi't-te'min emr-i sulhün iade ve te'yid olunması zımında taraf-ı hümayûnumdan ve haşmetli Avusturya İmparatoru ve haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli Prusya Kralı ve Padişahı ve haşmetli bütün Rusyaların İmparatoru ve haşmetli Sardinya Kralı ve Padişahı hazerâtı taraflarından tayin kılınan murahhaslar Paris'de akdolunan Meclis-i Mükâleme'de bi'l-ictimâ' hâmil oldukları ruhsatnâmeleri mücebince bin sekiz yüz elli altı senesi alafranga Mart'ının otuzuncu günü tarihiyle imza ve temhîr eyledikleri Fransevîyyü'l-ibare Muâhede-i Umumiye ile munzama ve muvakkatesi der-bâr-ı şevket-karar-ı şâhâneme vürüd eylemiş olduğundan ber-vech-i âtî aynıyla ve Fransızca olarak zikir ve beyân kılınır:

Zât-ı hazret-i şâhâne ile haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli İngiltere Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli bütün Rusyaların İmparatoru ve haşmetli Sardinya Kralı ve Padişahı hazerâtı mesâ'ib-i harbiyeyi bertaraf etmek arzusunda olarak ve mevlid-i muharebe olan hâlât-ı muhtellenin avdetini men' eylemeyi isteyerek Saltanat-ı Seniyye'nin istiklâl-i âlîsiyle memâlikinin tamamîyetini kefalet-i mü'essire ve mütekâbile ile bi't-te'min emr-i sulhun iade ve te'yidi için vaz' olunacak esas üzerine haşmetli Avusturya İmparatoru hazretleriyle müzâkereye karar vermişlerdir. Bunun için müşâruni-leyhim hazerâtı murahhaslar tayin etmişlerdir. Yani zât-ı hazret-i mülûkâne tarafından Saltanat-ı Seniyye'nin sadrıazamı olup Mecidiye ve İmtiyaz nişân-ı hümayûnlarının birinci rütbelerini ve Fransa Devleti'nin Légion d'honneur ve Avusturya Devleti'nin Saint Etienne ve Prusya Devleti'nin Aigle Rouge ve Rusya Devleti'nin Sainte Anne ve Sardinya Devleti'nin Sa-

ints Maurice et Lazare ve İsveç devletinin Etoile Polaire nâm nişanlarının grand croixsını yani birinci rütbeleriyle daha sair devletlerin nişanlarını hâmil bulunan Mehmed Emin Âlî Paşa ile Saltanat-ı Seniyye'nin Fransa ve Sardinya Devletleri nezdinde fevkalâde murahhas büyükelçilik unvanıyla sefiri olup Mecidiye nişan-ı hümâyûnunun ikinci rütbesini ve Sardinya Devleti'nin Saints Maurice et Lazare nâm nişanının birinci rütbesini hâiz bulunan Mehmed Cemil Bey ve haşmetli Avusturya İmparatoru hazretleri tarafından İmparator-ı müşârunileyhin Chambellan ve müsteşar-ı hâslarından Hariciye nâzırı ve Meclis-i Vükelâ reisi olup Avusturya Devleti nişanlarından Leopold nâm nişanının birinci rütbesi ve Couronne de Fer nişanının şövalyeliğini ve Fransa Devleti'nin Légion d'honneur nişanının birinci rütbesini ve Prusya Devleti'nin Aigle Noir ve Aigle Rouge nişanlarının şövalyeliğini ve Rusya Devleti'nin murassa' Alexandre Newski ve Aigle Blanc ve Saint Jean de Jerusalem nişanlarının birinci rütbeleriyle Mecidiye nişan-ı hümâyûnunun birinci rütbesini ve daha sair nişanların hâmil bulunan sieur Charles Ferdinand Comte de Boul Schauenstein ile İmparator-ı müşârunileyhin müsteşar-ı hâslarından Fransa Devleti nezdinde murahhas orta elçisi olup Avusturya Devleti'nin Couronne de Fer nişanının birinci rütbesini ve Fransa Devleti'nin Légion d'honneur nişanının grand officierliğini hâmil bulunan sieur Joseph Alexandre Baron de Hübner ve haşmetli Fransa İmparatoru hazretleri tarafından İmparator-ı müşârunileyhin Umûr-ı Hariciyesi nâzırı olup Fransa Devleti'nin senatörlük rütbesini ve Légion d'honneur nişanının grand officierliğini ve Ordre Equestre des Seraphins ve Saints Maurice et Lazare nâm nişanların ve Mecidiye nişan-ı hümâyûnunun birinci rütbelerini hâmil bulunan sieur Alexandre Comte Colonna Walevski ile Fransa Devleti'nin Avusturya Devleti nezdinde fevkalâde murahhas orta elçisi olup Légion d'honneur nişanının ve Avusturya Devleti'nin Leopold d'Autriche nişanının birinci rütbeleriyle bir kıt'a murassa' tasvîr-i hümâyûn-ı Padişahînin hâmil bulunan sieur François Adolphe Baron de Bourqueney ve haşmetli İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazretleri tarafından İngiltere Devleti'nin senatörlerinden ve Kraliçe-i müşârunileyhânın meclis-i hâssı müsteşarlarından Umûr-ı Hariciyesi nâzırı olup Jarrètiere nişanlarının birinci rütbelerini hâmil bulunan tres-honore George Guillaume Frederic Comte de Clarendon Baron Hyde de Hin-

don ile İngiltere Devleti senatörlerinden ve Kraliçe-i müşârunileyhânın meclis-i hâssı müsteşarlarından ve Fransa Devleti nezdinde fevkalâde murahhas büyük elçilik unvanıyla sefiri olup Bain nişanının birinci rütbesini hâmil bulunan tres-honore Henri Richard Charles Baron Cowley ve haşmetli Rusya İmparatoru hazretleri tarafından İmparator-ı müşârunileyhin baş yâver-i harblerinden süvari generali ve asâkir-i hâssası kumandanı ve Rusya Devleti meclisi ve meclis-i vükelâsı azâsı olup İmparator Nicolas ile İmparator İkinci Alexandre'in murassa' tasvirleri nişanlarını ve Rusya Devleti'nin murassa' Saint Andre nişanının şövalyeliğini ve Avusturya Devleti'nin Saint Etienne ve Prusya Devleti'nin murassa' Aigle Noir ve Sardinya Devleti'nin Annociade nişanlarının birinci rütbelerini ve daha sair devletler nişanlarını hâmil bulunan sieur Alexis Comte Orloff ile Rusya Devleti müsteşar-ı hâslarından fevkalâde murahhas orta elçilik unvanıyla Hükûmet-i Müttehide-i Cermanya ve Hesse dükası nezdinde sefiri olup Rusya Devleti nişanlarından Saint Vladimir ve murassa' Saint Alexandre Newski ve Sainte Anne ve Saint Stanislas sınıf-ı evvel nişanlarının şövalyeliğini ve Prusya Devleti'nin Aigle Noir nişanının birinci rütbesini ve Avusturya Devleti'nin Saint Etienne ve Aigle Blanc nişanının commondeurluğunu ve daha sair devletler nişanlarını hâmil bulunan sieur Philippe Baron de Brunnow ve haşmetli Sardinya Kralı hazretleri tarafından Sardinya Devleti Umûr-ı Maliyesi nâzırı ve meclis-i vükelâsı reisi olup Saints Maurice et Lazare nişanının birinci rütbesini ve müretteb Civil de Savoie nişanının şövalyeliğini ve Fransa Devleti'nin Légion d'honneur nişanının ve Mecidiye nişân-ı hümayûnunun birinci rütbelerini ve daha sair devletler nişanlarının birinci rütbelerini hâmil bulunan sieur Camille Benso Comte de Cavour ile Sardinya Devleti'nin fevkalâde orta elçilik unvanıyla Fransa Devleti nezdinde sefiri olup Saints Maurice et Lazare nişanının birinci rütbesini ve Fransa Devleti'nin Légion d'honneur nişanının grand officierliğini hâmil bulunan sieur Salvatore Marquis de Villamarina murahhas tayin olunarak bunlar Paris'de akd-i meclis ve ictimâ' etmişlerdir ve beynlerinde teyemmünen ittifak hâsıl olmasıyla zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli Avusturya İmparatoru ve haşmetli Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli bütün Rusyalar İmparatoru ve haşmetli Sardinya Padişahı hazerâtı bin sekiz yüz kırk bir senesi

şehr-i Temmuz'unun on üçü tarihinde mün'akid olan mukavelenâme-yi imza eden haşmetli Prusya Padişahı hazretlerinin bu defa yapılacak tanzîmat-ı cedîdeden hissedâr olmak üzere davet olunması lâzım geleceğini Avrupa'nın menâfi'î iktizâsından olduğunu mütalaa eyleyerek ve işbu fi'l-i salâh-ı umûmîde Padişah-ı müşârunileyhin muâvenetinin zam ve ilâve edeceği kıymeti takdir ederek meclise murahhaslar göndermek üzere kendisini davet etmişlerdir.

Binâenaleyh Padişah-ı müşârunileyh hazretleri tarafından Prusya Devleti Umûr-ı Hariciyesi nâzırı ve meclis-i vükelâsı reisi olup Aigle Rouge nişanının sınıf-ı evvel şövalyeliğini ve Hohenzollern nişanının büyük commodeurluğunu ve Saint Jean nişanının şövalyeliğini ve Avusturya Devleti'nin Saint Etienne nişanının birinci rütbesini ve Rusya Devleti'nin Saint Alexandre Newski nişanının şövalyeliğini ve Sardinya Devleti'nin Saints Maurice et Lazare nişanının birinci rütbesini ve Saltanat-ı Seniyye'nin İftihar nişanını hâmil bulunan sieur Othon Theodore Baron de Manteuffel ile Prusya Devleti'nin müsteşar-ı hâslarından fevkalâde murahhas orta elçilik unvanıyla Fransa Devleti nezdinde sefiri olup Aigle Rouge nişanının sınıf-ı sânişi şövalyeliğini ve Hohenzollern nişanının sınıf-ı evvel şövalyeliğini hâmil bulunan sieur Maximilien Frederic Charles François Comte de Hatzfeldt Wildenburg Schauenstein murahhas tayin olunmuşdur. Murahhasûn-ı müşârunileyhim ruhsatnâmelerini yekdiğere irâ'e ederek muvâfık-ı usul bulmuş olduklarından mevâdd-ı âtiyetü'z-zikre karar vermişlerdir:

Birinci Madde: İşbu muâhedenin tasdiknâmelerinin mübâdelesi gününden itibaren bir taraftan zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli Sardinya Kralı ve Padişahı hazerâtı ve diğer taraftan dahi haşmetli bütün Rusya İmparatoru hazretleri beyinde ve gerek ahlâf ve vereseleri ve memâlik ve tebaaları arasında müebbeden sulh ve musâfât olacaktır.

İkinci Madde: Hükümdarân-ı müşârunileyhim hazerâtı beyinde teyemmünen iade-i sulh olunmuş olduğundan esnâ-yı muharebede ordularının teshîr veyahud temekkün etmiş oldukları arazi her taraftan tahliye olunacak-

dır. İşbu emr-i tahliyenin suret-i icrası için tanzimât-ı mahsusa yapılarak mümkün olduğu derece sür'at üzere icra kılınacaktır.

Üçüncü Madde: Haşmetli bütün Rusyaların İmparatoru Kars şehri kal'asını ve gerek Rusya asâkiri yedinde bulunan sair arazi-i memâlik-i Devlet-i Aliyye'yi cânib-i Saltanat-ı Seniyye'ye red ve iade eylemeği taahhüd eder.

Dördüncü Madde: Zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli Sardinya Kralı ve Padişahı Sivastopol ve Balaklava ve Kamış ve Gözleve ve Kerç ve Yenikale ve Filburun şehir ve limanlarını ve gerek asâkir-i müttefika tasarrufunda bulunan arazi-i saireyi haşmetli bütün Rusyalar İmparatoru hazretlerine red ve iade etmeği taahhüd ederler.

Beşinci Madde: Zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli bütün Rusyalar İmparatoru ve haşmetli Sardinya Kralı ve Padişahı hazerâtı kendi tebaalarından olup da düşmana müsaid suretle muharebe-i hâzıra vuku'âtından hissedâr olmuşları cümleten afv-ı umumî ile afv ederler. Şurası dahi mahsusen mukarrerdir ki düvel-i muharebe tebaasından olup da muharebe esnasında diğer bir muharib tarafın hizmetinde bulunmağa devam etmiş olanlar hakkında dahi afv-ı umumî-i mezkûrun şümûlü olacaktır.

Altıncı Madde: Harbde esir olanların cümlesi derhal yekdiğere iade olunacaktır.

Yedinci Madde: Haşmetli Fransa İmparatoru ve haşmetli Avusturya İmparatoru ve haşmetli Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı ve haşmetli Prusya Kralı ve Padişahı ve haşmetli bütün Rusyalar İmparatoru ve haşmetli Sardinya Kralı ve Padişahı hazerâtı Saltanat-ı Seniyye'nin Avrupa hukuk-ı umumiyesi ve cemiyeti menâfi'inden hissedâr olmağa dahil olduğunu ilân ederler ve hükümdârân-ı müşârunileyhimin her birisi ayrı ayrı memâlik-i Saltanat-ı Seniyye'nin tamamıyetiyle istiklâl-i âlîsine riayet etmeği taahhüd eder ve işbu taahhüdlerinin tamamî-i icrasına müstereken mütekeffil

olurlar. Binâberîn bunu ihlâli mûcib olacak her bir harekete menfaat-ı umumiye dokunur bir mesele nazarıyla bakılacaktır.

Sekizinci Madde: Devlet-i Aliyye ile düvel-i muâhedenin biri veya birkaçı beyninde ihlâl-i münasebâtlarına bâdî olacak bir ihtilâf vuku' bulunduğu takdirde Saltanat-ı Seniyye ve düvel-i müşârunileyhimin her birisi kuvve-i cebriye istimâlîne karar vermezden evvel işbu uygunsuzluğu tavassut tarîkıyla men' edebilmeleri için düvel-i muâhede-i saireye meydan vereceklerdir.

Dokuzuncu Madde: Zât-ı hazret-i Padişahî tebaalarının saâdet-i hâllerine masrûf olan himmet-i mütevaliyeleri iktizâsınca kavmiyet ve diyânet ayırmayarak cümlesi için mûcib-i salâh-ı hâl olmakla beraber memâlik-i şâhânelerinin Hıristiyan ahalisi haklarında niyyât-ı inâyetkârânelerini te'yid eder bir kıt'a fermân-ı âlî ihsan buyurmuş olduklarından ve bu bâbda olan efkâr-ı şâhânelerine bir delîl-i cedîd ibrâz etmek istediklerinden irâde-i müstakille-i şâhânelerinden sâdır olmuş olan işbu fermân-ı âlînin düvel-i muâhede-tebliğini tensîb buyurmuşlardır.

Düvel-i muâhede işbu tebliğin kadr-i âlîsini isbat ve te'yid ederler. Şurası kaviyyen mukarrerdir ki işbu tebliğ zât-ı hazret-i Padişahînin ne kendi tebaasıyla olan muamelât-ı şâhânelerine ve ne de Saltanat-ı Seniyyelerinin idare-i dahiliyesine gerek münferiden ve gerek müştereken müdahale etmek için hiçbir hâlde düvel-i muâhede bir hak ve salâhiyet vermeyecektir.

Onuncu Madde: Bahr-ı Sefîd ile Bahr-ı Siyah Boğazlarının insidâdına dair kâide-i kadîme-i Devlet-i Aliyye'nin bekâsını mutazammın olan bin sekiz yüz kırk bir senesi Temmuzunun on üçü tarihiyle mün'akid muâhede bi'l-ittifak ru'yet olundu. İşbu kâide ve usule tatbikan bu bâbda düvel-i muâhede beyninde akdolunmuş olan muâhede, muâhede-i hâzıraya rabt ve tezyîl kılınmış olduğundan bunun eczâ-yı mükemmelesinden bulunmuş gibi kuvvet ve kıymeti olacaktır.

On Birinci Madde: Bahr-ı Siyah bî-taraf kalıp her milletin tüccar teknelerine meftûhdur. Bahr-ı mezkûrun suları ve limanları işbu muâhedenin on dördüncü ve on dokuzuncu maddelerinde zikrolunan istisnalardan mâ'adâ gerek bahr-ı mezkûrun sevâhiline mutasarrıf olan devletler ve gerek sair

devletler cenk sefinelerine kat'iyen ve daimî olarak memnû' ve mesdûd olacaktır.

On İkinci Madde: Emr-i ticaret her bir müşkilât ve tas'îbâtdan vâreste olarak Bahr-ı Siyah'ın liman ve sularında muamelât-ı ticaretin tevessü'üne müsaid suretle tertib olunmuş sihiye ve gümrük ve polis nizamâtından başka şeylere tâbi olmayacaktır ve kâffe-i milelin kavâid-i ticaret ve seyr-i sefâyinine muktezî olan emniyeti icra etmek üzere Devlet-i Aliyye ve Rusya Devleti Bahr-ı Siyah sevâhilinde kâ'in limanlarına hukuk-ı milel kavâidine tatbikan konsoloslar ikâmesini kabul edeceklerdir.

On Üçüncü Madde: On birinci maddenin meâli mûcebince Bahr-ı Siyah bî-taraf kalmış olmakla sevâhilinde harb tersânelerinin ibkâsı ve icad ve inşası bilâ-lüzum ve lâ-maksûd olup binâenaleyh zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli Rusya İmparatoru hazretleri sevâhil-i mezkûrede hiçbir harb tersânesi yapmamak veya ibkâ etmemek hususunu müteahhid olurlar.

On dördüncü Madde: Zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli Rusya İmparatoru hazretleri sevâhillerinin hizmetine lâzım olacak kadar Bahr-ı Siyah'da bulundurulacak süfün-i hafîfenin kuvvet ve mikdarını tayin etmek zımında beyinlerinde muâhede-i mahsusa akd etmişler olup muâhede-i mezkûre senedi işbu muâhedeye rabt olunacak ve muâhedenin cüz-i mütemmimi gibi kuvvet ve kıymeti olacaktır ve düvel-i muâhedenin inzımâm-ı muvâfakati olmadıkça ne ilgâ ve ne de ta'dîl olunmayacaktır.

On Beşinci Madde: Viyana Kongresusi yani meclis-i mükâlemesi senedi birkaç devlet memâlikini tefrik eden veyahud içinden geçen nehirlerde seyr-i sefâyin maddesini tanzim etmeğe tahsis olunan usul ve kavâidi te'sis etmiş olduğundan düvel-i muâhede bu usul ve kâidenin ba'd-ezîn kezâlik Tuna nehri ve boğazları hakkında dahi mer'iyü'l-icra tutulmasını mukâvele eder ve bu kararı bundan böyle Avrupa'nın hukuk-ı düveliyesi icrasından addeylediklerini ve taht-ı kefaletlerine aldıklarını ilân ederler. Tuna nehrinde seyr-i sefâyin maddesi mevâdd-ı âtiyede munderic şerâ'it ile sarâhaten tayin olunmamış olan hiçbir mevâni' ve tekâlif tahtına konulamayacaktır. Binâenaleyh nehr-i mezkûrda yalnız geşt ü güzâr etmesi maddesi üzerine müessis olarak ne sefâyinden ve ne de sefâyin derûnunda bulunan eşyadan hiçbir

resm ve vergi ahz olunmayacaktır. Nehr-i mezkûrun tefrik veyahud derûnundan mürûr eylediği devletler memâlikinin emniyeti için te'sîs olunacak zabtiye ve sıhhiye nizamnâmeleri mümkün mertebe seyr-i sefâyini teshîl edecek suretde tertib ve tanzim olunacaktır. Bu nizamnâmelerden başka serbestî-i seyr-i sefâyine her nasıl olur ise olsun hiçbir dürlü mevânî' ikâ' olunmayacaktır.

On Altıncı Madde: Bend-i sâbıkda muharrer olan kararı kuvveden fi'le ihrac etmek zımnında Saltanat-ı Seniyye ve Avusturya ve Fransa ve İngiltere ve Prusya ve Rusya ve Sardinya Devletleri'nin her biri taraflarından birer me'mur tayin olunarak teşkil olunacak olan komisyon İsakçı'dan beri Tuna boğazlarıyla bu boğazlar civarında denizi tıkamakda olan kumlar ve sair mevânî'den kurtarıp nehr-i mezkûrun bu cüz'ünü ve denizin zikrolunan taraflarını seyr-i sefâyin hakkında en ziyâde mûcib-i suhûlet ve emniyet olacak bir hâle koymak için yapılması lâzım gelen şeyleri arz ve irâ'e ile icra ettirmeye me'mur olacaktır.

Gerek bu şeylerin ve gerek Tuna boğazlarını seyr-i sefâyine te'min ve teshîl zımnında yapılacak olan ebniyenin masârifına karşılık ittihâz olunmak için ekseriyet-i ârâ ve bir fi-i münasib ile komisyon tarafından tayin olunacak rusûmât-ı mukannene gerek bu hususda ve gerek cihet-i saire ile kâffe-i milel bayrağı hakkında bir müsâvât-ı kâmile ile muamele olunmak şart-ı sarîhiyle ahz olunacaktır.

On Yedinci Madde: Saltanat-ı Seniyye ile Avusturya ve Bavyera ve Wurtemberg Devletlerinin her biri tarafından tayin olunacak birer me'murdan mürekkeb bir komisyon teşkil olunacak ve bu komisyona Tuna sevâhîlinde kâ'in uç beyliklerin nasb ve tayini Saltanat-ı Seniyye tarafından tasvib olunacak olan komiserleri munzam olacaktır.

Daimî olacak olan işbu komisyon evvelâ nehirci seyr-i sefâyin ve zâbıtâ nizamnâmelerini tertib ve tanzim ve sâniyen Viyana Muâhede'sinde münderic bulunan kararın Tuna nehri hakkında icrasına hâil olan mevânî'i her neden ibaret ise tesviye ve bertaraf edecek ve sâlisen nehr-i mezkûrun bütün boyuna yapılması lâzım gelen şeyleri emir ile icra ve imâl ettirecektir. Râbi'an düvel-i muâhede me'murlarından mürekkeb olan komisyonun

infisâhından sonra nehr-i mezkûr boğazlarıyla deniz civarında olan etrâf-ı bahrın seyr-i sefâyin hakkında emniyet ve suhûletinin bekâ ve muhafazasına nezâret eyleyecektir.

On Sekizinci Madde: Düvel-i muâhede me'murlarından mürekkebe olan komisyon me'muriyetini ve Tuna sevâhiline mâlik olan devletler me'murlarından mürekkebe olan komisyon dahi madde-i sâbıkada birinci ve ikinci rakamlarıyla murakkam olan işlerini iki sene zarfında itmâm ve ikmâl eyleyecektir. Vâzı'-ı imza devletler bu keyfiyeti istihbâr eyledikleri gibi akd-i meclis-i mükâleme ile sebt ve kayd eyledikten sonra düvel-i muâhede me'murlarından mürekkebe olan komisyonun fesih ve ilgâsını emredeklerdir ve bundan sonra Tuna sevâhiline mâlik olan devletler me'murlarından mürekkebe olan mezkûr daimî komisyon düvel-i muâhede me'murlarından mürekkebe olan komisyonun ol vakte değın hâmil olduğu iktidar ve me'zûniyetinden istifade eyleyecektir.

On Dokuzuncu Madde: Bâlâda beyân olunan usul ve esas üzerine ittifak-ı ârâ ile yapılmış nizamâtın tamamî-i icrasını temin için düvel-i muâhedenin her birinin Tuna'nın Karadeniz'e munsab olan mahallerinde her zaman ikişer kıt'a ufak seffine bulundurmağa hakkı olacaktır.

Yirminci Madde: İşbu ahidnâmenin dördüncü maddesinde taahhüd olunan ve tahliyesi mukarrer olan şehir ve limanlar ile arazi-i saire mukabilinde ve Tuna seyr-i sefâyini serbestliğinin daha ziyade te'mini zımında Basarabya hududunun tashihine Rusya İmparatoru hazretleri izhâr-ı muvâfakat ederler. Hudud-ı cedîde Karadeniz sâhilinden ve Burnasula Gölü'nün bir kilometre, yani takrîben yarım mil-i Osmanî cihet-i şarkîsinden bed' ile amûden Akkirman tarîkına ve oradan bu tarîkçe gelerek Trajan Deresi'ne müntehî oldukdan sonra Bolgrad kasabası'nın taraf-ı cenûbiyesine geçerek Yalpuk nehri boyundan Saratsika üzerine kadar çıkıp Prut üzerinde vâkı' Katamori nâm mahalle müntehî olacaktır. Saltanat-ı Seniyye ile Rusya Devlet-i fahîmesinin işbu noktanın yukarı tarafında vâkı' hududu hey'et-i sâbıkasıyla ibkâ kılınacaktır. İşbu hatt-ı hududun tafsilât-ı sairesi düvel-i muâhedenin me'murları ma'rifetiyle tayin ve tahsis kılınacaktır.

Yirmi Birinci Madde: Rusya Devleti cânibinden terk olunacak işbu arazi-i mezkûre Devlet-i Aliyye'nin taht-ı tâbi'iyetinde olmak üzere Boğdan Eyaletine zam ve ilâve kılınacaktır arazi-i mezkûre ahalisi Memleketeyn'in hukuk ve imtiyazât-ı mukarreresinden hissedâr olacaklardır ve ahali-i merkûme üç sene müddet esnasında isterler ise emlâklarını serbestçe satıp başka mahallere nakl-i hâne etmekde muhtar olacaklardır.

Yirmi İkinci Madde: Eflak ve Boğdan beylikleri Devlet-i Aliyye'nin tâbi'iyet-i seniyyesi ve düvel-i muâhedenin kefaleti tahtında olarak mâlik oldukları imtiyazât ve muafiyâtın menâfi'inden mütemetti' olmağa devam edeceklerdir. Düvel-i mütekeffilenin hiçbirisi cânibinden işbu beyler üzerinde bir himâyet-i müstakille icra kılınmayacak ve mesâlih-i dahiliyelerine da hi hiçbir tarafın müdahale hakk-ı mahsusu olmayacaktır.

Yirmi Üçüncü Madde: Saltanat-ı Seniyye işbu beyliklerin idare-i müstakille ve milliye-i dahiliyelerini ve tamamî-i serbestî-i diyânet ve ticaret ve seyr-i sefâyin hususlarını ibkâya taahhüd buyurur. El-yevm câri olan kavânîn ve nizamât-ı memleket yeniden ru'yet kılınacaktır. Bu maddede ittifak-ı ârâ hâsıl olmak için suret-i terkîbi hakkında düvel-i muâhede taraflarından verilecek karar vechile bir mahsus komisyon teşkil olunacaktır ve işbu komisyon bilâ-imhâl Bükreş'de Devlet-i Aliyye komiserine iltihâk eyleyecektir ve me'murîn-i Memleketeyn'nin hâl-i hazırını tahkik etmek ve nizamât-ı âtiyesinin esasını arzulemek maddesinden ibaret olacaktır.

Yirmi Dördüncü Madde: Zât-ı hazret-i Padişahî Memleketeyn'in her sınıf ahâlisinin menâfi'ini gayet sıhhat ve hakikati üzere arz ve beyân etmeğe muktedir olacak suretde Memleketeyn'in her birinde birer divân-ı mahsus teşkilini vaad buyurur. Bu divânlar Memleketeyn'in nizamât-ı kat'iyesi hakkında ahalinin arzu ve metâlibini ifadeye me'mur olacaklardır. Zikrolunan komisyonun divânlar ile olacak münasebâtı meclis-i mükâleme tarafından tanzim kılınacak talimâtda beyân ve tayin kılınacaktır.

Yirmi Beşinci Madde: Zikrolunan divânların beyân edecekleri efkâr komisyon tarafından mütalaa kılınarak ba'dehû kendi mütalâat ve tedkikât-ı mahsusasının neticesi merkez-i meclis-i mükâleme olan Paris'e arz olunacak-

dır. Devlet-i metbû'a ile bu bâbda hâsıl olacak ittihâd-ı ahîr Paris'de düvel-i muâhede cânibinden tanzim kılınacak mukâvele-i mahsusa ile te'kid ve te'yid olacak ve işbu eyaletlerin ba'd-ezîn düvel-i muâhedenin kefalet-i müşterekesi tahtına konulmuş olan nizamâtını zikrolunan mukavele ahkâmına mutâbık şeref-sudûr olacak bir kıt'a hatt-ı hümâyûn kat'iyen te'sis eyleyecektir.

Yirmi Altıncı Madde: Beyliklerde emniyet-i dahiliye ve hududiyenin muhafazası zımında bir kuvve-i askeriye-i milliye tertibi karargâr olmuştur. Tecavüzât-ı ecnebiyenin def'i için Devlet-i Aliyye ile bi'l-ittifak Memleketeyn'in fevkâlâde olarak ittihâz edecekleri esbâb-ı tedâfü'iyeye hiçbir taraftan mümâna'at ve taarruz olunmayacaktır.

Yirmi Yedinci Madde: Memleketeyn'de dahilen bir rahatsızlık zuhur edecek veyahud asayiş-i dahilî halel-pezîr olacak olduğu hâlde emniyet ve râbita-i memleketin muhafaza ve tahkîmine lâzım olan esbâb ve tedâbîri Saltanat-ı Seniyye düvel-i saire-i müte'âhide ile bi'l-müzâkere icra eyleyecektir. İşbu devletler ile evvel be-evvel bir karar hasıl olmaksızın harben tavassuta müracaat olunmayacaktır.

Yirmi Sekizinci Madde: Sırp Beyliği dahi bundan böyle düvel-i muâhedenin kefalet-i müşterekeleri tahtında bulunacak olan hukuk ve muafiyâtını te'sis ve tayin eyleyen hutût-ı hümâyûn mücebince Saltanat-ı Seniyye tebe'iyetinde devam eyleyecektir. Binâenaleyh zikrolunan beylik idare-i müstakille-i milliyesi ile umûr-ı mezhebiye ve kanuniye ve ticaret ve seyr-i sefâyin serbestîsini muhafaza edecektir.

Yirmi Dokuzuncu Madde: Saltanat-ı Seniyye'nin asâkir-i müstahfaza ikâmesi hukuku bundan evvelki nizamnâmelerde meşrût bulunduğu vechile ibkâ olunmuştur ve düvel-i muâhede ile evvel-i emirde bir ittifak hâsıl olmaksızın Sırbistan'da hiçbir vesâtat-ı müsellaha vuku' bulamayacaktır.

Otuzuncu Madde: Zât-ı hazret-i Padişahî ve haşmetli bütün Rusyalar İmparatoru hazretleri Asya'da mutasarrıf oldukları memâliklerinin hududunu inkıtâ'-ı münasebâtdan mukaddem meşru'âne hâlde bulunmuş ise tamamen

yine ol hâlde ibkâ buyuracaklardır ve her dürlü münâza'ât-ı mahalliyeyi kable'l-vuku' men' etmek için tarafeynden hiçbirine arazice zarar isabet edemeyecek suretde hatt-ı hudud tahkik ve iktizâ eder ise tashih olunacaktır ve bu husus için Saltanat-ı Seniyye ile Rusya Devleti miyânesinde münasebât-ı politikiyenin iadesini müteâkib iki nefer Devlet-i Aliyye ve iki nefer Rusya Devleti ve bir nefer Fransa ve bir nefer İngiltere Devleti komiserlerinden mürekkeb olduğu hâlde bir muhtelit komisyon mevki'-i hududa irsâl olunacaktır ve bu komisyonun işleri dahi işbu ahidnâmenin mübâdelesini tarihinden itibaren sekiz ay zarfında hitâma resîde olması lâzım gelecektir.

Otuz Birinci Madde: Dersâdet'de bin sekiz yüz elli dört sene-i İseviyesi şehr-i Mart'ının alafranga on ikisi tarihiyle Devlet-i Aliyye ile Fransa ve İngiltere Devletleri beyninde akdolunmuş ve yine sene-i mezkûre Haziran'ının on dördünde Devlet-i Aliyye ile Avusturya Devleti ve bin sekiz elli beş sene-i İseviyesi Mart'ının alafranga on beşi tarihiyle Saltanat-ı Seniyye ile Sardinya Devleti beyninde mün'akid olmuş olan muâhedeler iktizâsınca haşmetli Avusturya İmparatoru ve Fransa İmparatoru ve İngiltere Kraliçesi ve Padişahı ve Sardinya Kralı ve Padişahı hazerâtı asâkirinin esnâ-yı harbde buldukları arazi işbu muâhede tasdiknâmeleri mübâdelesinden sonra ve mümkün olduğu mertebe süratle tahliye olunacaktır. Bu maddenin mühlet ve esbâb-ı icrası için Devlet-i Aliyye ile Memâlik-i Mahrûse'de asâkiri bulunan düvel-i muazzama beyninde bir suret-i tanzimiye yapılacaktır.

Otuz İkinci Madde: Muharebeden evvel düvel-i muhâribe* beyninde mevcut olan muâhedât ve mukavelât tecdid olunca veyahud bunların yerine senedât-ı cedîde yapıncaya kadar idhâlât veyahud ihracât ticareti muharebeden evvel her bir tarafda mer'ıyyü'l-icra olunan usul ve kâide mücebince icra olunacaktır ve tebaaları mevâdd-ı saire için dahi en ziyâde mazhar-ı müsaade olan millet gibi mazhar-ı müsâade olacaklardır.

Otuz Üçüncü Madde: Bir taraftan haşmetli Fransa İmparatoru ve İngiltere Kraliçesi ve Padişahı hazerâtı ve diğer taraftan dahi haşmetli bütün

*Metnin kenarına *muâhide* yazılmıştır.

Rusyalar İmparatoru hazretleri beyinlerinde Aland adalarına dair bugün akdolunan muâhede işbu muâhedeye merbût kalacak ve muâhede-i mezkûrenin bir eczâ-yı asliyesinden gibi kuvvet ve kıymeti olacaktır.

Otuz Dördüncü Madde: İşbu muâhede tasdik olunarak tasdiknâmeleri dört hafta ve mümkün ise daha az müddet zarfında Paris'de mübadele kılınacaktır. Binâenaleyh her bir devletlerin murahhasları muâhede-i mezkûreyi imza edip ve armalı mührünü vaz' eylemişlerdir.

İşbu muâhede bin sekiz yüz elli altı sene-i Milâdiyesi Mart'ının alaf-ranga otuzuncu günü Paris'de tanzim olunmuştur. Madde-i munzama ve muvakkate bugün Boğazlar'a dair imza olunan muâhede şerâ'iti düvel-i muharebe tarafından ordularının bahren iadeleri maddesinde istihdam olunacak sefâyin-i harbiye haklarında mer'î olmayacaktır. Lâkin şerâ'it-i mezkûrenin iade-i asâkir maddesi tekmil olduğu anda icraât-ı kâbilesine mübâşeret kılınacaktır. İşbu madde-i munzama dahi bin sekiz yüz elli altı sene-i Milâdiyesi Mart'ın alaf-ranga otuzuncu günü Paris'de tanzim kılınmıştır.

Hâtîme: İşbu muâhede ile madde-i munzama ve muvakkateyi muayene ve tedkik ederek hâvi olduğu mevâddın cümlesi ve her birisi taraf-ı şâhânemizden kabul ve tasdik kılınmış olmakla düvel-i muâhede-i müşârun-ileyhim taraflarına başka başka verildiği misillü Fransa Devlet-i fahîmesi tarafından dahi işbu tasdiknâme-i hümâyûnum i'tâ olundu.

Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Şabâni'l-muazzam sene isnâ ve seb'în ve mi'eteyn ve elf [9 Şabân 1272 / 15 Nisan 1856]

A. DVN. NMH, 12/157

Musalaha muâhede-i umumiyesinin bu kere karargâr olduğu tebşîriyle teşekküren mevâki'-i münasibeden bir gün beş nöbet top endâhtı ve gecesi şehrâyîn-i güzîn icrasıyla ilân ve tebşîr-i keyfiyet-i hayriye[ye] müsâra'at olunması hususu Yanya ve Tırhala eyaletleri valisi devletli paşa hazretleri bendelerine meserret-bahş-ı vürûd olan bir kıt'a emirnâme-i cenâb-ı kayma-

kamî-i vekâlet-penâhîlerinde emr u ferman buyurulmuş ve işbu musâlaha Cenâb-ı Feyyâz-ı bî-imtinânın avn ü inâyetiyle Devlet-i Aliyye'nin i'tilâ-yı şeref ü şamını mûcib ve hukuk ve menâfi'-i seniyyesine tamamıyla muvâfık olduğu beyân-ı âlîsiyle fermûde nâme-i seniyye-i âsafânelerinin suret-i mergûbe-i münîfesiyle ilân-ı keyfiyet-i mübeşşire-i hayriyeye müsâra'atla tıbk-ı fersûde-i dâverâneleri üzere bir gün beş nöbet top endâhtı ve gecesi dahi şehriyân icrası vali-i müşârunileyh hazretleri bendeleri tarafından sût-yı âci-zânemize emr u iş'âr olduğundan sâlifü'z-zikr fermânnâme-i hidîvâneleriyle vali-i müşârunileyh hazretlerinin tahrirâtı kemâl-i sürûr ve mübâhât ile meclis-i mahsus akdiyle feth ve kırâ'at ve derhâl Narda Kal'ası'ndan beş nevbet top endâht ve gecesi bi'lcümle ebvâb ü esvâk ve pazarda îkâd-ı kanâdil ile şehriyân icra ve keyfiyet nevâhî ve kurâya dahi Rumiyyü'l-ibare tahrirâtlar ile beyân olunmuş ve işbu musâlaha-i mübeşşere her kâr düşvârî-i âsân ve eser-i kuvvet-i kadr ü kudretini her şeyde nümâyân eden muvaffakiyet-i celîle-i hazret-i tâcdârînin eser-i celîli olduğu güneş gibi zâhir ve hüveydâ olmağın rûzân ve şebân mafrûz-ı uhde-i ubûdiyet-i enâm olan da'avât-ı icabet-âyât-ı hazret-i zıllullâhî ez-dil ü cân tekrar ve îsâl-i kabulhâne-i Cenâb-ı Perverdîgâr kılınmakla teşekküren ve tahammüden işbu mazbata-i umumiye-i çâkerânemiz terkîm ve takdim-i hâk-i pâ-yı ulyâ-yı âsafâneleri kılındı. Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Ş. sene [12]72

(Mühürler)

*

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Musâlaha madde-i hayriyesinin arz ve şükrâniyetini şâmil Galos ve Narda ve Berat sancaklarıyla Preveze kaza ahali-i İslâm ve Hristiyanı taraflarından bi't-tanzim vürûd eden Türkî ve Rumiyyü'l-ibare sekiz kıt'a mazbata-i umumiyenin arz ve takdimine ictisâr kılınmış olmakla ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Ş. [12]72 / [3 Mayıs 1856]

Vâli-i Eyalet-i Yanya ma'a-Tırhala

İzzet

A. MKT. UM, 235/78

Atûfetli efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğı vechile Saltanat-ı Seniyye'nin tamamıyet-i mülkiye ve istiklâl-i âlîsine beyenlerinde tekeffül eylediklerine ve muâhede-i sulhiyyeye mugâyir her bir harekete ilân-ı harb nazarıyla bakıp Devlet-i Aliyye ile bi'l-müzâkere kuvve-i harbiyelerini i'mal eyleyeceklerine dair İngiltere ve Fransa ve Avusturya Devletleri miyânında akd ve imza olunmuş olan muâhedenin suret-i matbû'ası irsâl olunduğı ve Basarabya hududuna tayin olunacak hatt-ı cedîdin kat' edeceğı bazı emlâk-ı mahsusa hakkında mu'tedilâne bir suret verilmesi için Kont Orloff'un bazı iş'ârı vuku' bulduğundan bu bâbda tahattur olunan ihtimalât üzerine İngiltere Devleti tarafından me'mur kılınmış olan komisere muâhedenin haricinde kat'â bir teklif kabul etmeyip devletine müracaat etmesi ve onun üzerine gönderilecek talimâta intizâr eylemesi tavsiye ve iş'âr kılındığını mutazammın taraf-ı vâlâ-yı sadrıazamîden tevârüd eden iki kıt'a tahrirât, mezkûr muâhede sureti ile manzûr-ı âlî buyurulmak üzere arz ve takdim kılındı. Vâkı'a düvel-i selâse-i muazzamanın işbu muâhedeleri ahvâl-i şarkıyede ittifaqlarını te'yid ve Devlet-i Aliyye'nin emniyet-i hariciyesini te'yid demek olarak muvaffakiyet-i celîle-i cenâb-ı Padişahînin bu dahi bir eser-i âlîsi bulunmakla mafrûz-ı uhde-i ubûdiyetimiz olan duâ-yı devam-ı ömr ü ikbâl-i şevket ü iclâl-i hazret-i mülûkânenin tekrarıyla tezyîn-i lisân-ı ubûdiyet olunduğı ve Basarabya hududu hakkında ihtar-ı vâlâ-yı Sadâret-penâhî vechile Devlet-i Aliyye me'muru saadetli Deriş Paşa hazretlerine dahi tenbihât yazılması hususunda her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı şehinşahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi icra olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 27 N. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i esâbi'-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı şevket-mevfûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuş ve Basarabya hududu hakkında ihtar-ı vâlâ-yı Sadâret-penâhî vechile paşa-yı müşâruni-

leyh hazretlerine dahi tenbihât yazılması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyarî muktezâ-yı celîlinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı âlî-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 N. sene [12]72 / [1 Haziran 1856]

İ. HR, 6703

26

Devletli atûfetli efendim hazretleri

Rusya Devlet-i fahîmesi zabitân-ı askeriyesinden olup mesele-i sâbıkanın hîn-i zuhûrundan beri zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh-ı Saltanat-ı Seniyye'ye dehâlet edenleri memleketlerinde bulunan evlâd ü iyâl ve emvallerinin bu tarafa celbi hususu devletçe tesviye buyurulacağı istihbar olunmuş ve kendilerinin dahi Revan'da bulunan eşya ve hayvanâtdan başka el-ân nezdinde bulunan senedât mücebince üç yük otuz altı bin altı yüz kırk altı kuruşluk emlâk ve nakid mevcudu kalmış ve yirmi bin kuruşa karîb düyûnu olup devletçe bu taraftan tesviyesi ve ödeyemediği hâlde kendisinin Dersaadet'e i'zâmı Miralay izzetli Ahmed Bey bendeleri tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimas olunmuş ve ümerâ ve zabitân-ı askeriyenin bilâ-istîzân bir mahalle i'zâmına irâ'e-i ruhsat olunmaması irâde-i kâtı'a-i cenâb-i seraskerîleri muktezâ-yı celîlinden bulunmuş olduğundan takrîr-i mezkûrun hâk-i pâ-yı âlî-i âsafânelerine takdimi lâzım geleceği Meclis-i Muvakkat-i Askerî'den bâ-ilâm ifade olunarak mezkûr takrîr matviyyen hâk-i pâ-yı ihсан-fermâ-yı sipehsâlârîlerine itâre ve takdim kılınmış ve icrâ-yı icabı menût-ı re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i haydarâneleri bulunmuş olmakla ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Muharrem sene 1273 / [21 Eylül 1856]

Müşir-i Ordu-yı Hümâyûn-ı Anadolu

İsmail Paşa

A. MKT. UM, 254/6

Tezkire-i Sâmîye

Memleketeyn'in ittihâd-ı idaresi marzîleri olmayıp kemâ-kân ayrı ayrı idare olunmaları emel-i samimîleri bulunduğunu mutazammın Boğdan Eyaleti'nde kâin Futuva ve Kaleş ve Bakiyo kazâları boyar ve tüccar ve ashâb-ı emlâk ve akarı olan cümle ahali tarafından tevârüd eden mahzarlar Boğdan kapı kethüdâsı cânibinden i'tâ ile diğer kazâlar ahalsinin mahzarları dahi gelmek üzere olduğu ifade olunup işbu mahzarların bu suretle vürûdu derdest-i hal ve tesviye olan Memleketeyn Meselesince suhûlet-bahş olacağı bedihî olmakla mezkûr mahzarlar meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i hazret-i şehinşahî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı ve şu maddede Boğdan kaymakamının doğrusu eser-i sadâkat ve gayreti görülmekle muvâfık-ı emru ferman-ı ma'âlf-nişân-ı hazret-i Padişahî buyurulur ise hizmeti takdir olduğunun kendisine münasibi vechile bildirileceği beyânıyla tezkire.

[1273-74/1857]

A. AMD, 80/41

"Mücebince amel oluna" diye bâlâsına mübârek hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı şâhâne keşîde buyurulmuşdur.

Fî gurre-i Ra. sene [12]75

Saltanat-ı Seniyyem ile Avusturya ve Fransa ve İngiltere ve Prusya ve Rusya ve Sardinya Devlet-i fahîmeleri miyânesinde geçen bin sekiz yüz elli altı senesi alafranga Mart'ının otuzu tarihiyle Paris'de teyemmünen akd ve imza olunmuş olan muâhede-i umumiye ahkâmınca Memâlik-i Mahrûse-i şâhânemden olan Eflak ve Boğdan eyaletlerinin mine'l-kadim nâil ve mazhar oldukları imtiyazât-ı mahsusalarının muhafaza ve takrîri ile beraber Devlet-i Aliyyemin hukuk-ı mülkiyesinin tahkim ve tevsîki ve nizamât-ı dahiliyelerinin ta'dîl ve ıslâhı zımnında mukaddemâ tasdîr ve tesyîr kılınan emr-i şerî-

fim mûcebince eyaleteynin her birinde birer divân-ı mahsus ile Saltanat-ı Seniyyem ve düvel-i müte'âhide-i müşârunileyhim me'murlarından mürekkeb bir komisyon teşkil kılınmış idi. Bunların ıslâhât-ı matlûbe için tedkikât-ı lâzime icrasıyla Memleketeyn'in usul ve hey'et-i idarelerinin tanzim-i kat'îsi hakkında beyân etdikleri karar-ı ahîrleri bir mukavelenâme ile te'sis olunmak üzere Devlet-i Aliyyem ile düvel-i muazzama-i müşârunileyhim murahasları Paris'de bi'l-ictimâ' mevâdd-ı âtiyeye karar vererek ol bâbda bin sekiz yüz elli sekiz senesi alafranga Ağustos'unun on dokuzu tarihiyle imza ve temhîr etdikleri Franseviyyü'l-ibare mukavelenâme ile şerâ'it-i intihâbiyeye dair yine tarih-i mezkûrda başkaca imza olunmuş olan mazbata tercümeleriyle beraber taraf-ı hümayûn-ı şâhâneme arz olunmuş olduğundan taraf-ı hümayûnumdan dahi tasdik kılınmış olmakla mezkûr mukavelenâmenin hâvi olduğu mevâddın tercümesi ber-vech-i âtî aynıyla zikr ve beyân kılınır:

Birinci Bend: Eflak ve Boğdan emâretleri bundan böyle "Eflak ve Boğdan Emâreteyn-i Müctemi'ası" nâmıyla te'sis ve tanzim olunmuş oldukları hâlde zât-ı hazret-i mülûkânenin zîr-i tâbi'iyetinde kalacaklardır.

İkinci Bend: Sultan Bayezid-i Evvel ve Sultan Mehmed-i Sâni ve Sultan Selim-i Evvel ve Sultan Süleyman-ı Sâni hazerâtı taraflarından tastîr buyurulup Emâreteyn-i mezkûreteynin Devlet-i Aliyye ile olan münasebâtını tayin ve tanzim ile beraber serbestî-i idare-i dahiliyelerini te'sis eden ve birkaç hutû-ı hümayûn ve hususuyla bin sekiz yüz otuz dört senesi tarihiyle müverrah olan hatt-ı hümayûn ile te'kid olunmuş olan uhûd-ı şerîfe mezâmîni ve mârru'z-zikr Paris Muâhede'sinin yirmi ikinci ve yirmi üçüncü bendleri ahkâmı mûcebince Emâreteyn-i mezkûreteyn, düvel-i muâhidenin kefalet-i müşterekeleri tahtında olarak mâlik oldukları imtiyazât ve muafiyâtdan istifade etmeğe devam edecekler ve binâenaleyh umûr-ı dahiliyelerini Devlet-i Aliyye tarafından hiçbir müdahale vuku' bulmaksızın düvel-i zâmine ile devlet-i metbû'a miyânelerinde hâsıl olan karar üzerine meşrût bulunan daire ve hudud dahilinde olarak serbestce idare edeceklerdir.

Üçüncü Bend: Memleketeyn'in her birinin hükûmet-i dahiliyesi, bir voyvoda ile ahali tarafından intihâb olunmuş bir meclis-i umumîye tefvîz o-

lunup bunlar işbu mukavelenâme ile muayyen olan ahvâlde Memleketeyn'in ikisine dahi müşterek olan bir komisyon-ı merkezînin inzımâm-ı muâvenetiyle hareket edeceklerdir.

Dördüncü Bend: Hükûmet-i icra'ıye voyvoda tarafından icra olunacaktır.

Beşinci Bend: Hükûmet-i kanuniye voyvoda ve meclis-i mezkûr ile komisyon-ı merkezî tarafından müttehiden icra olunacaktır.

Altıncı Bend: Memleketeyn'in her birinin menâfi'-i mahsusasına dair olan kavânîn voyvoda tarafından tehyi'e olunacak ve fakat işbu kavânîn meclis-i mezkûrun re'y ve tasvibiyle karargîr olacaktır ve Memleketeyn'in menâfi'-i müşterekelerine aid olan kavânîn komisyon-ı merkezî tarafından tehyi'e ve voyvodalar vasıtalarıyla meclis-i mezkûra teblîğ olunarak onun re'y ve tasvibiyle karargîr olacaktır.

Yedinci Bend: Umûr-ı de'âvî hükûmeti, voyvoda nâmına icra olunarak tarafından nasb olunacak hükkâma tefvîz ve ihale kılınacak ve hiçbir kimse hâkim-i tabi'îsinin zîr-i hükmünden alınamayacaktır. Hâkimlik menâsıbına kabul olunmaklığın ve o yolda ilerlemekliğın şerâ'iti nizam-ı mahsus ile tayin kılınacaktır. İşbu nizama adem-i infisâl usulünün bi't-tedric icrası esas ittihâz olunacaktır.

Sekizinci Bend: Emâreteyn-i mezkûreteyn Devlet-i Aliyye'ye bir vergi-yi senevî te'diye ve ifa edeceklerinden işbu verginin Boğdan memleketi tarafından verilecek mikdarı bir milyon beş yüz bin ve Eflak memleketi tarafından i'tâ olunacak mikdarı iki milyon beş yüz bin kuruşa bâliğ olması takarrur eylemiştir. Voyvodalığın resm-i nasb ve tevcîhi kemâ fi's-sâbık taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkânedden icra buyurulacaktır. Haricden bir hücum ile bi'l-ittifak tertib edecek ve Emâreteyn'de nizam ve asayiş muhâtara hâlinde bulunduğu takdirce düvel-i zâmine ile lede'l-ittifak asayişin iadesi için muktezî görünen tedâbîri Memleketeyn'e ittihâz ettirmek Devlet-i Aliyye'ye aid olacaktır. Devlet-i Aliyye ile düvel-i ecnebiye miyânesinde akdolunacak muâhedât, imtiyazât ve muafiyâtlarına dokunmadıkça Memleketeyn hakkında dahi kemâkân câri ve mer'î olacaktır.

Dokuzuncu Bend: Memleketeyn'in imtiyazât ve muafiyâtının nakz ve ihlâli takdirinde voyvodalar Saltanat-ı Seniyye'ye arz-ı müracaat edecekler ve eğer taraf-ı Devlet-i Aliyye'den ihkâk-ı hak olunmaz ise voyvodalar davâ-larını kapu kethüdâları vasıtasıyla Dersaâdet'de bulunan düvel-i muâhide süferâsına arz eyleyebileceklerdir. Voyvodaların nezd-i Saltanat-ı Seniyye'de kapu kethüdâları bulunacak ve bu kapı kethüdâlar Eflak ve Boğdan'da doğmuş olan ve hiçbir hükûmet-i ecnebiye tahtında bulunmayan kimesnelerden intihâb olunarak taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tasvib buyurulacaktır.

Onuncu Bend: Voyvodalar kayd-ı hayat ile zikrolunan meclis tarafından intihâb olunacaktır.

On Birinci Bend: Voyvodalık münhal olur ise bir yeni voyvoda nasbına değin emâretin idaresi Müdürân Meclisi'ne muhavvel olacak ve işbu meclis bi'l-istihkak idare-i umûr-ı memlekete mübâşeret eyleyecektir. Meclis-i mezkûrun vazâifi sırf idare-i memlekete ve temşiyet-i mesâlihe münhasır olarak cünhası kanunen sâbit olmadıkça hiçbir me'murun azline muktedir olmayıp fakat böyle isbat-ı cünha ederek bir me'muru azletdiği takdirde yerine diğerini yalnız muvakkat suretiyle tayin eyleyecektir.

On İkinci Bend: Voyvodalık münhal oldukda zikrolunan meclis-i umumî müctemi' ise sekiz gün zarfında bir yeni voyvoda intihâb etmesi ve eğer müctemi' değil ise derhâl azâları davet olunarak on gün zarfında cem' olunması ve münfesih ise on beş gün zarfında azâlarının yeniden intihâbına mübâşeret olunarak yeniden teşkil olunan işbu meclis kezâlik on gün zarfında cem' olunması ve yevm-i ictimâ'ından itibaren sekiz gün zarfında voyvodayı intihâb eylemiş olması ve emr-i intihâba mübâşeret olunabilmek için mukayyed olan azâlarının dört kısımda üç kısmının hazır bulunması ve sekiz gün zarfında intihâb hâsıl olunamadığı hâlde dokuzuncu gün vakt-i zuhrda ne kadar azâ mevcut olur ise olsun meclis-i mezkûrun emr-i intihâbı icra etmesi lâzım gelecektir ve voyvodalığın tevcîh-i resmîsi kemâ fi's-sâbık taleb olunarak nihayet bir ay müddet zarfında icra buyurulacaktır.

On Üçüncü Bend: Otuz beş yaşında ve Boğdanlı veyahud Eflaklı doğmuş birinin oğlu ve üç bin Macar altınına bâliğ bir emlak îrâdına mâlik ve

on sene müddet emâret hizmetinde müstahdem veyahud cem'iyetlerde azâ bulunmuş olan her bir kimse voyvodalığa intihâb olunabilecektir.

On Dördüncü Bend: Emâreteyn voyvodalarının her biri kendi tarafından nasb ve tayin olunacak müdürânın inzımâm-ı muâvenetiyle idare ve yapılacak kavânîni tasdik ve neşreyleyecek ve lede'l-hâce tasdikini reddedebilecektir ve cinâyâta dair mevâdda mücâzât-ı müterettibenin afvına veyahud tahfîfine hak ve salâhiyeti olup fakat umûr-ı mahkemeye suret-i âharla müdahaleye muktedir olamayacaktır. Her bir voyvoda, emâretinin menâfi'-i mahsusasına aid olan kavânîni ve hususıyla vâridât ve masârifâtı defâtirini tertib ve tanzim ve bunları Meclis-i Umumî'nin müzâkerâtına havale ve idare me'murlarının kâffesini nasb ve tayin ve kavânîni-i mevzû'anın icrası için iktizâ eden nizamnâmeleri tertib ve tanzim edecektir. Her bir voyvodanın muhassesâtı hîn-i nasbında defa-i vâhide olarak Meclis-i Umumî'nin re'yiyle tahsis kılınacaktır.

On Beşinci Bend: Voyvoda tarafından tastîr olunan her bir varaka-i resmiye iktizâ eden müdürân taraflarından dahi imza olunmalıdır. Müdürân, kavânînin nakz ve ihlâlinden ve hususuyla emvâl-i mîriyenin itlâf ve israfından mes'ul olacaklar ve mehâkim-i sairenin fesh-i ilâmâtına muktedir büyük mahkeme tarafından mahkûm olabileceklerdir. Müdürlerin icrâ-yı muhâkemeleri voyvoda veyahud cem'iyet tarafından teklif olunabilir. Meclis-i Umumî'nin hâzırın bi'l-meclis bulunan azâsının sülûsânına bâliğ olan bir ekseriyet hâsıl olmadıkça müdürân töhmet ile mahkûm olamayacaklardır.

On Altıncı Bend: İşbu mukavelenâmeye zeyl olunan şerâ'it-i intihâbiye mücebince her bir emâretin meclis-i umumîsi yedi sene müddetle intihâb ve teşkil olunacaktır.

On Yedinci Bend: Zikrolunan meclis-i umumîler voyvodaların davetiyle her senenin Kânûn-ı Evvel ayının ibtidâki pazar günü ictimâ' edecek ve müddet-i müzâkerât-ı âdiyeleri üç aydan ibaret olacaktır. Lede'liktizâ müddet-i mezkûre voyvodalar taraflarından temdid olunabilecektir. Zikrolunan meclisler voyvodalar tarafından suret-i fevkalâdede cem' ve teşkil veyahud fesh olunabilecektir. Voyvodalardan biri zikrolunan meclisi ber-vech-i muharrer fesh ettiği hâlde yeniden bir meclis-i umumî cem' ve teşkiline mec-

bur olduğundan işbu yeni meclisin üç ay zarfında ictimâ' eylemesi lâzım gelecektir.

On Sekizinci Bend: Metropolid ile piskoposlar bi'l-istihkak zikrolunan Meclis-i Umumî azâsından addolunacaklardır. Meclis-i mezkûrun riyâseti metropolide aid olup reis vekilleri ile meclis ser kâtibleri meclis-i mezkûr tarafından intihâb olunacaklardır.

On Dokuzuncu Bend: Mecâlisin nizamnâme-i dahiliyesinde münderic olacak ahvâl-i istisna'iyenin gayrı da efrâd-ı nâsın meclis mahalline kabul olunabilmelerinin şerâ'iti reis-i meclis tarafından tayin kılınacak ve reis-i mûmâileyh ma'rifetiyle meclisin her defa müzâkeresinin bir mazbata-i icmâlîsi tanzim olunarak resmî gazeteye derc etdirilecektir.

Yirminci Bend: Meclis-i Umumî, voyvoda tarafından havale olunacak kavânîn müsveddâtını ba'de'l-müzâkere re'y edecektir. Menâfi'-i müştereye müte'allik olan kavânîne gelince; meclis-i mezkûr bunları otuz altıncı bendde münderic olan şerâ'it ile tashih eyleyebilecektir.

Yirmi Birinci Bend: Emâret ministroları yani müdürânı, azâsından bulunmadıkları hâlde bile meclis-i umumîye dahil olarak kavânîn hakkında cereyan edecek mübâhasâtdan hissedâr olabilecekler ise de re'yleri dahil-i kur'a olamayacaktır.

Yirmi İkinci Bend: Her bir emâretin vâridât ve masârîfâtının muvâzene cedveli, beher sene o emâretin voyvodası tarafından tertib ve tanzim etdirilerek Meclis-i Umumî'ye havale olunacak ve meclis-i mezkûr zikrolunan cedvelleri tashihe muktedir olup her hâlde işbu cedveller meclis-i mezkûrun re'yi munzam olmadıkça kat'î addolunamayacaktır. Eğer işbu cedveller haklarında meclis-i mezkûrun vaktiyle re'yi munzam olmaz ise hükûmet-i icra'iyeye masârîf-i umumiyeyi sene-i sâbıka cedveli mücebince tesviye ve ifa eyleyecektir.

Yirmi üçüncü Bend: Şimdiye değin bazı mahâll-i mahsusa sandıkları vâridâtından olup emâret idaresi tarafından esbâb-ı muhtelifle ile sarf olunmakda olan mebâliğ-i muhtelifenin cedvel-i umumî-i vâridâta dahil olması lâzım gelecektir.

Yirmi Dördüncü Bend: Her bir senenin muhâsebe-i vâkı'asının tanzîm-i kat'îsini hâvi olan defâtir, o sene muhâsebâtının kapandığı tarihten itibaren nihayet iki sene zarfında meclis-i mezkûra irâ'e olunması lâzım gelecektir.

Yirmi Beşinci Bend: Meclis-i Umumî'nin müsaadesi olmadıkça hiçbir vergi te'sis veyahud tahsil olunamayacaktır.

Yirmi Altıncı Bend: Emâreteyn'in umûr-ı mâliyesine müte'allik olan kavânîn, menâfi'-i müştereke ve mahsusasına aid olan kavânîn ile idare-i umumîyesine dair nizamât misillü resmî gazetelere derc olunacaktır.

Yirmi Yedinci Bend: Komisyon-ı merkezînin makarrı Fokşani ve azâsı dahi sekizi Boğdanlı ve sekiz Eflaklıdan mürekkeb olmak üzere on altı neferden ibaret olacak ve işbu azâların dörder neferini voyvodalar meclis-i umumîler azâsından veyahud Memleketeyn'de menâsıb-ı refî'ada istihdâm olunmuş olan zevâtdan ve diğer dörder neferini dahi zikrolunan meclisler hâsaten kendi azâlarından intihâb edeceklerdir.

Yirmi Sekizinci Bend: Komisyon-ı merkezînin azâları, mensub oldukları meclislerde voyvoda intihâbına derkâr olan hak ve salâhiyetlerini muhafaza edeceklerdir.

Yirmi Dokuzuncu Bend: Komisyon-ı merkezî daimîdir. Fakat işlerinin müsaadesi olduğu takdirde bir müddet için te'hîr-i müzâkerât edebilir ise de bu müddetin hiçbir vakitte dört mâhı tecavüz etmesi câiz olamayacaktır. Gerek voyvodalar tarafından intihâb olunsun ve gerek meclis-i umumîler taraflarından intihâb olunmuş olsun, komisyon-ı mezkûrun her bir emârete mensub bulunan azâlarının müddet-i me'muriyetleri meclis-i umumîlerin müddetiyle mahdûd olacaktır. Fakat komisyon-ı mezkûrdan çıkan azânın me'muriyetleri azâ-yı cedide nasb olunmadıkça münfesih olmayacaktır. Zikrolunan meclis-i umumîlerin müddet-i me'muriyetleri bir vakitte münkazıye olup da yeni meclisler cem' ve teşkil olundukda Emâreteyn'in ikisi tarafından komisyon-ı merkezînin azâları tecdid olunacaklardır. Zikrolunan meclis-i umumîlerden yalnız birinin feshi takdirinde komisyon-ı merkezînin, yalnız meclis-i umumîsi tecdid olunmuş olan emârete mensub olan azâları

nın tecdid olunması iktizâ edecektir. Komisyon-ı merkezî'den çıkan azâ yenden intihâb olunabileceklerdir.

Otuzuncu Bend: Komisyon-ı merkezî'nin azâları muvazzaf olacaktır.

Otuz Birinci Bend: Komisyon-ı merkezî, reisini kendisi nasb ve tayin edecektir. Re'is intihâbı hususunda azânın re'yleri bir suret-i mütesâviyede iki nâmze[d] hakkında münkasım olur ise emr-i intihâb kur'a ile icra kılınacaktır ve riyâset me'mureti komisyon-ı merkezî azâlîği me'muriyetinin inkizâsıyla beraber münkazıye olup ba'dehû tecdid olunabilir. Müzâkerâtda suret-i mütesâviyede inkisâm-ı ârâ zuhurunda reisin re'yi hangi tarafda ise o tarafın re'yi galebe edecektir. Komisyon-ı mezkûr kendi nizamât-ı mahsusasını kendisi tertib ve tanzim eyleyecektir. Komisyon-ı mezkûrun her dürlü masârîfâtı ber-vech-i münâkasa Emâreteyn tarafından tesviye kılınacaktır.

Otuz İkinci Bend: Memleketeyn'in nizamât-ı idare-i cedidesinin mevâdd-ı esasıyesi komisyon-ı merkezînin zîr-i himaye ve muhafazasına ihale olunmuştur. Komisyon-ı mezkûr, ıslâhı elzem olan sûi-istimâlâtı voyvodalara beyân ile beraber idarenin şu'abât-ı muhtelifesinde icrası iktizâ eden ıslâhâtı ihtar edebileceklerdir.

Otuz Üçüncü Bend: Voyvodalar, Memleketeyn hakkında kavânîn-i müştereke müsveddesi hey'etine konulması fâideli olacağı me'mûl olunan kâffe-i levâyihî komisyon-ı merkezîye havale edebileceklerdir. Komisyon-ı merkezî dahi Emâreteyn'in menâfi'-i müştereke-i umumiyesine müte'allik kavânîn levâyihî tertib ve tanzim ederek bunları voyvodalar vasıtalarıyla meclis-i umumîlerin müzâkerâtına havale eyleyecektir.

Otuz Dördüncü Bend: Mutabakat-ı kavânîn ile gümrük ve posta ve telgraf ittihâdının te'sis ve muhafaza ve ıslâhı ve meskûkât fiâtının tayini ve Memleketeyn'in fevâ'id-i umumiye ve müşterekesinden olan sair mevâdd-ı muhtelifesine dair olan bi'l-cümle nizamât, menâfi'-i umumiyyeye aid kavânînden addolunacaktır.

Otuz Beşinci Bend: Komisyon-ı merkezî teşekkül eylediği gibi evvel-i emirde kavânîn-i mevcudeyi Memleketeyn'in nizamât-ı idare-i cedidesini teşkil eden senedin ahkâmına tevfiқан cem' ve tedvîn etmekle mübâşeret

edecek ve nizamnâme-i esasiye ve mevâdd-ı hukukîye ve cinâyet ve ticaret ve de'âvî kanunnâmelerini yeniden ru'yet ve muayene eyleyeceğinden bu surette sırf menâfi'-i mahalliyeden olan kavânîn müstesnâ olduğu hâlde meclis-i umumîler taraflarından re'y ve tasvib, voyvodalar taraflarından tasdik ve ilân kılındıktan sonra fî mâ-ba'd Memlekeyn'in ikisi hakkında dahi mer'iyü'l-icra olacak yalnız bir mecmû'a-i kavânînden başka bir kanun bulunmayacaktır.

Otuz Altıncı Bend: Menâfi'-i müşterekeden olan kavânîn müsveddesine meclis-i umumîler taraflarından tashihât icra olunduğu hâlde tashih olunan lâyiha komisyon-ı merkezîye iade olunacak ve komisyon-ı mezkûr dahi tashih-i vâkı'ayı mütalaa ve takdir eyledikten sonra bir müsvedde-i kat'îye tanzim edeceğinden zikrolunan meclisler müsvedde-i merkûmeyi ya kâmilen kabul veyahud reddetmekden başka bir şey yapmağa muktedir olamayacaklardır. Fakat komisyon-ı merkezî meclis-i umumîlerin ikisi taraflarından re'y olunmuş olacak tashihâtı kabule mecbur olacaktır.

Otuz Yedinci Bend: Emâreteyn'in her birinin menâfi'-i mahsû[sa]sına aid olan kavânîn, Memleketeyn'in nizamât-ı idare-i cedidesinin mevâdd-ı esasiyesi ahkâmına muvâfık olup olmadığı komisyon-ı merkezî tarafından takdir olunacağından bu misillü kavânîn, voyvoda tarafından komisyon-ı merkezîye tebliğ olunmadıkça tasdik olamayacaktır.

Otuz Sekizinci Bend: Emâreteyn'in ikisi için hem icrâ-yı muhâkemâta ve hem mehâkim-i sairenin ilâmâtını fesih ve ibtâle muktedir bir büyük mahkeme te'sis ve teşkil olunacak ve bu mahkemenin makarrı Fokşani olacaktır. Bu mahkemenin te'sisi bir nizamnâme-i mahsus ile icra kılınacaktır. Mahkeme-i mezkûrenin azâsı adîmü'l-infisâl olacaktır.

Otuz Dokuzuncu Bend: Emâreteyn'in ikisinde dahi sair divân-ı de'âvî ve mehâkim taraflarından verilen ahkâm ve ilâmâtın feshi talep olundukda bu bâbda yalnız zikrolunan büyük mahkemeye müracaat olunacaktır.

Kırkıncı Bend: Mezkûr büyük mahkeme il divânlarıyla sair mehâkim üzerine hukuk-ı teftişîye ve zâbita icrasına muktedir olacaktır ve mevâdd-ı cezâ'iyede kendi azâsının muhâkemesine yalnız kendisinin hak ve salâhiyeti olacaktır.

Kırk Birinci Bend: Mahkeme-i mezkûre büyük mahkeme-i adalet sıfatıyla voyvoda veyahud meclis-i umumîler taraflarından müdürân aleyhinde icrası teklif olunmuş olacak muhâkemâtı ru'yet ederek maslahatı suret-i kat'iyede hükmedecektir.

Kırk İkinci Bend: Emâreteyn'de el-hâletü hâzihî mevcut olan asâkir-i muntazama lede'l-hâce ictimâ' ederek yalnız bir ordu teşkil edebilmek üzere bir suret-i müttehidede tanzim kılınacak ve bu bâbda bir kanun-ı müşterek tertib ve tanzim olunacaktır. Bir de beher sene Emâreteyn asâkirinin umûr-ı teftişiyesine mübâşeret olunacağından iktizâ eden müfettişler bir ordunun iki fırkası sıfatını muhafaza etdirmeğe mahsus olan nizamâtın tamâmını icrasına nezâret etmeğe me'mur olacaklardır. Asâkir-i muntazamanın nizamnâme-i esasiye ile tayin olunmuş olan aded ve mikdârına evvel-i emirde devlet-i metbû'a ile bi'l-ittifak karar verilmedikçe bir sülüsden ziyade zam olunamayacaktır.

Kırk Üçüncü Bend: Her ne vakit Emâreteyn'in dahilen veyahud hududlarının emniyeti ihâfe olunur ise asâkir-i mezkûrenin ictimâ' eylemesi lâzım gelecektir ve emr-i ictimâ' iki voyvodaların biri tarafından davet olunabilir ise de müşârunileyhim voyvodalar miyânesinde ittifak-ı ârâ hâsıl olmadıkça emr-i ictimâ' vuku' bulmayacak ve bu bâbda devlet-i metbû'aya beyân-ı keyfiyet olunacaktır. Müfettişlerin vâki' olacak teklifi üzerine manevra ordusu suretiyle veyahud resm-i geçid icrasıçün asâkir-i mezkûrenin kâffesini veyahud bir mikdârını voyvodalar kezâlik cem' edebileceklerdir.

Kırk Dördüncü Bend: Asâkir-i mezkûrenin birleştirilmesi iktizâ eylediği hâlde baş kumandan, voyvodalar taraflarından bi'l-münâvebe tayin olunacaktır ve bu kumandanın Boğdanlı veyahud Eflaklızâde olması lâzım gelecektir ve kumandanı nasb eden voyvoda azlinde dahi muktedir olacaktır. Bu hâlde, yani kumandanın azli takdirinde yerine nasb olunacak yeni kumandan diğer voyvoda tarafından tayin olunacaktır.

Kırk Beşinci Bend: Asâkir-i merkûme şimdiki bayrakları ibkâ olunacak ise de işbu mukavelenâmeye zeyl olunan numûne mücebince işbu bayraklar üzerinde bundan böyle mâi renkli bir flândra bulunacaktır.

Kırk Altıncı Bend: Boğdanlı ve Eflaklıların kâffesi huzur-ı kanunda ve vergi te'diyesi hususunda müsâvi olacaklar ve Emâreteyn'in ikisinde dahi hıdemât-ı umumiyede istihdam olunabilecekler ve serbestiyet-i şahsiyeleri te'min olunacaktır. Kanunen icab etmedikçe hiçbir kimse ahz ve tevkif ve muhakemeye davet olunamayacaktır. Suret-i meşru'a ve menâfi'-i umumiyede olmadıkça ve bedeli verilmedikçe hiçbir kimsenin emlâki alınamayacaktır. Boğdanlı ve Eflaklılar hangi mezheb-i Hıristiyanda bulunur ise bulunsunlar hukuk-ı politikiyeden siyyânen istifade edeceklerdir. İşbu hukukun istifadesi ahkâm-ı kanuniye ile mezâhib-i saireye dahi tevsî' olunabilecektir. El-hâletü hâzihî bazı sınıf-ı ahalinin mâlik oldukları kâffe-i imtiyazât ve muafiyât ve inhisarât ifa olunacaktır. Köylülerin ahvâlini ıslâh zımınında ashâb-ı arazi ile zürrâ'ın münasebâtını tanzim eden kanunun bilâ-te'hir ru'yet ve muayenesine mübâşeret olunacaktır. Bi'l-cümle nizamât-ı belediye ve kurâ'ıye işbu mukavelenâme ahkâmının mütehammil olduğu derecede tevsî' kılınacaklardır.

Kırk Yedinci Bend: Otuz birinci bendde muharrer olan ru'yet-i kavânîn maddesine şurû' ve mübâşeret olununcaya değın Emâreteyn'de el-hâletü hâzihî mevcut olan kavânîn ve nizamât işbu mukavelenâme ahkâmına muğâyir olmadıkça mer'ıyyü'l-icra tutulacaktır.

Kırk Sekizinci Bend: Bin sekiz yüz elli altı senesi Mart'ının otuzu tarihinde Paris'de akdolunan muâhedenin Yirmi Beşinci bendi ahkâmının ifası için mukavelenâme-i mezkûr tasdiknâmelerinin mübâdelesi tarihinden itibaren nihayet on beş gün zarfında sebki işbu mukavelenâme ahkâmına muvâfik bir hatt-ı hümayûn ile mevâdd-ı meşrûha Memleketeyn'e ilân olunacaktır.

Kırk Dokuzuncu Bend: Zikrolunan hatt-ı hümayûnun hîn-i neşr ve ilânında Emâreteyn'in idaresi şimdiki kaymakamlar taraflarından nizamnâme-i esasiye ahkâmına tevfi'kan te'sis olunacak muvakkat komisyonlara, yani kaymakamlara teslim ve tevdi' kılınacaktır. Binâenaleyh işbu komisyonların bin sekiz yüz elli altı senesinde idare-i muvakkatelerin nasbından evvel en sonraki voyvodaların zaman-ı idarelerinde me'muriyetde bulunan voyvo-

da divânı reisi ile büyük lekofet ve dahiliye müdürlerinden mürekkebe olacaktır.

Mezkûr komisyonlar derhâl müntehablar defterlerinin tertib ve tanzimine mübâşeret edeceklerdir. İşbu defterlerin beş hafta zarfında yapılıp neş olunması lâzım gelecektir. Defterlerin neşrinden üç hafta sonra intihâbât icra olunacak ve intihâbâtın icrasının onuncu günü her bir emâretde meb'usân tecemmu' ederek bâlâda beyân olunan müddet zarfında voyvoda intihâbına mübâşer[et] edeceklerdir.

Ellinci Bend: "İşbu mukavenâme tasdik olunacak ve tasdiknâmeleri Paris'de beş hafta zarfında ve mümkün olur ise daha evvelce mübâdele kılınacaktır." diye münderic ve mezkûr olup zikrolunan mazbata dahi mukavenâmenin eczâ-yı mütemmimesinden olduğu cihetle bunun tercümesi dahi aynıyla tasrih ve beyân olunur:

Birinci Bend: Her bir emâretde meclis-i umumî sancak ve şehirler taraflarından intihâb olunmuş azâdan mürekkebe olacaktır. Metropolid ile pis-koposlar bi'l-istihkak meclis-i mezkûr azâsından bulunacaklardır.

İkinci Bend: Müntehablar ya birinci derecede veyahud ikinci derecede olacaklardır.

Üçüncü Bend: Sancaklarda lâ-ekal yüz Macar altını bir emlâk îrâdına mâlik olduğunu isbât edebilen kimesne birinci derecede müntehab olacaktır.

Dördüncü Bend: Yine sancaklarda lâ-ekal bin Macar altını emlâk îrâdına ve şehirlerde dahi emlâk ve san'at veyahud ticaret sermayesi olarak gerek hâssaten kendisinin ve gerek zevcesinden gelmiş olsun lâ-ekal altı bin Macar altınından ibaret bir sermayeye mâlik olan kimesneler ikinci derecede müntehab olacaklardır.

Beşinci Bend: Yirmi beş yaşını ikmal etmeyen ve Boğdanlı veya Eflaklı doğmuş veyahud yerli kaydolanmış olmayan hiçbir kimesne müntehab olamayacaktır.

Altıncı Bend: Evvelâ hükûmet-i ecnebiyeye tâbi' olan ve sâniyen icrâ-yı âyin etmesi men' olunan ve sâlisen iflâsa çıkıp iade-i itibar edememiş olan ve râbi'an mücâzât-ı şâkka ve terzîliye veyahud yalnız terzîliye ile mahkûm olmuş olan kimesneler müntehab olamayacaklardır.

Yedinci Bend: Her bir sancakda müntehablar defâtiri beher sene o sancagın idaresi tarafından tertib ve tanzim olunacaktır. Defâtir-i mezkûre ik-tizâ eden yerlerde şehir-i kânûn-ı sâninin ibtidâki pazar günü neşr' ve işâ'a kılınacaktır. Defâtir-i mezkûrenin neşr ve ilânını te'âkub edecek üç hafta zarfında her kimin bir istid'â ve şikâyeti var ise memleket idaresine arz edecek ve ashâb-ı istid'â veya iştikâ bu bâbda sancak mahkemesine müracaat edebileceklerdir. Bu mahkeme istid'â veya iştikâ-yı mezkûru derhâl ve kat'i-yen ru'yet edecektir.

Sekizinci Bend: Her bir müntehab kendisinin dahil bulunduğu deftere yazılmamış olan şahsın kaydolunmasını veyahud bi-gayri hakkın derc olunmuş olan şahsın terkîn olunmasını istid'â edebilecektir.

Dokuzuncu Bend: Müntehablar meclislerinin kâffesinde Eflaklı ve Boğdanlı doğmuş veyahud yerli kayıdolunmuş ve otuz yaşını ikmal etmiş olan ve lâ-ekal dört yüz Macar altını bir îrâda mâlik bulunan kimesneler bilâ-fark intihâb olabilecektir.

Onuncu Bend: Sancaklarda bulunan birinci müntehablar her bir kazâda üç müntehab nasb ve tayin edecek ve bu müntehablar dahi re's-i sancakda bi'l-ictimâ' sancak başına bir meb'us intihâb eyleyeceklerdir.

On Birinci Bend: Sancaklarda ikinci müntehablar sancak başına iki meb'us intihâb edeceklerdir.

On İkinci Bend: Şehirlerde ikinci müntehablar Bükreş ve Yaş şehirleri için üçer ve Krayova ve Biloveşti ve İbrail ve Kalas ve İsmail şehirleri için ikişer ve sancak başı olan sair şehirlerde dahi birer nefer meb'us intihâb edeceklerdir.

On Üçüncü Bend: Zikrolunan iki sınıf müntehablar cem'iyet-i mahsus suretiyle başka başka ictimâ' ederek emr-i intihâba şurû' ve mübâşeret edeceklerdir.

On Dördüncü Bend: İşbu müntehablar cem'iyetlerinin azâları, intihâb için tayin olunan günden hiç olmaz ise üç hafta evvel hükûmet-i icra'îye tarafından davet olunacaklardır.

On Beşinci Bend: Meb'us intihâbı kur'a-i hafiyeye ile icra kılınacaktır.

On Altıncı Bend: Emr-i intihâb ekseriyet-i ârâ ile vuku' bulacaktır. Tâliblerden hiçbirisi ekseriyet-i ârâyı istihsâl edemez ise defa-i sâniye olarak usul-i kur'a icra olunarak en ziyade istihsâl-i ârâ eden intihâb olunacaktır.

On Yedinci Bend: İntihâbâtın ma'mûlün-bih olup olmadığı inde't-tah-kik yalnız Meclis-i Umumî tarafından hükmolunacaktır.

On Sekizinci Bend: Birkaç dairede intihâb olunmuş olan meb'us şu intihâbın ma'mûlün-bih olduğunun tarih-i ilânından itibaren on gün zarfında hangi dairenin sıfat-ı meb'usiyetini ihtiyâr eylediğini Meclis-i Umumî reisine bildirmesi lâzımedendir. Meb'us-ı merkûm müddet-i mezkûre zarfında beyân-ı ihtiyâr etmediği hâlde hakkında usul-i kur'a icra olunacaktır.

On Dokuzuncu Bend: Meb'usândan birinin diğer bir idare meb'usiyetini ihtiyârından veya vefat veyahud istifasından veyahud sebab-i âhardan dolayı me'muriyeti münhal oldukda yerine diğer birisini intihâb etmesi iktizâ eden müntehab cem'iyeti'nin üç ay zarfında ictimâ' eylemesi lâzım gelecektir.

Yirminci Bend: Meclis-i Umumîlerin müddet-i ictimâ'ları esnâsında azâlarının hiçbirisi icrâ-yı mücâzât olunmak üzere tevkif ve muhâkeme olunamayacaktır. Fakat töhmet-i aleniye ile müttehem olan azâ meclisin ruhsatı ile tevkif ve muhâkeme olunabilecektir.

Yirmi Birinci Bend: İfade-i hilekârâne veyahud bâlâda beyân olunan nekâyisden birini ketm ve ihfâ ile kendisini müntehablar defterine kaydetmiş veyahud birkaç defâtir-i intihâbiye[ye] kaydolanmaklığını istid'â ve istihsâl etmiş veyahud müntehablar defterine mukayyed olmadığı veyahud hakk-ı intihâbdan sâkıt olmuş olduğu hâlde kur'a-i ârâyâ müdahale etmiş olan her bir şahıs yüz Macar altınından bin Macar altınına değin bir mücâzât-ı tecrîmiye veyahud sekiz günden üç aya kadar hapis ve tescîn ile te'dîb olunacaktır.

Yirmi İkinci Bend: Me'murîn-i idare taraflarından teşebbüs ve müsabakat olunmadığı hâlde on nefer müntehab ittifak ederek evvelâ intihâbât esnâsında intihâb pusulalarını sirkat veya tağyir veyahud başka pusulalar ilâve

edenleri ve sâniyen harekât-ı hilekârâne ve cebriye[-i] tahvîfiye ile icra'ât-ı intihâbiyeyi ve ârânın serbestiyetini ihlâl eyleyenleri mahkeme-i cinâyetde muhâkeme etdirmeğe muktedir olacaklardır.

Yirmi Üçüncü Bend: Bâlâda muharrer yirmi iki bendi şâmil olan şerâ'it-i intihâbiye mukavelenâmenin on altıncı bendi ahkâmı mûcebince Ağustosun on dokuzu olan bugün tarihiyle mukavelenâme-i mezkûreye zeyil olunmak lâzım geldiğinden:

"Düvel-i müşârunileyhim murahhasları şerâ'it-i mezkûreyi hâvi olan işbu senedi bin sekiz yüz elli sekiz senesi Ağustosunun on dokuzu tarihinde imza ve temhîr eylemişlerdir." diye münderic ve mastûr bulunmuş olmakla mevâdd-ı mezkûrenin harf be-harf icrası ve hiçbir vakitte hilâfî hâl ve hareket vuku'a gelmemesi irâde-i padişâhânem iktizâsından olduğunu ilânen ve tenbihen Divân-ı Hümâyûnumdan mahsusan işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve bâlâsı hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı padişâhânemle bi't-tevşîh mukavelenâme ve zeylin Fransızca suretleri ve asâkir-i Memleketeyn'in şimdiki bayraklarına ilâve kılınacak mâi renginde flândıranın bir kıt'a suret-i memhûresi işbu emr-i şerîfime matviyyen irsâl ve tesyâr olundu. Memleketeyn'in istikmâl-i ma'mûriyet ve saâdeti ve sekenesinin refah ve râhâtı nezd-i hümâyûnumuzda sahihan mültezim ve matlûb olduğu misillü müttefiklerimiz olan düvel-i fahîme-i müşârunileyhimin bu efkâr-ı hayriyyet-âsârımızda dahi ittifak ve ittihâdları derkâr olmasıyla tevâfuk-ı niyyât-ı hasene eseri olarak hâsıl olan netice-i meşrûhanın matlab-ı hakikîyi fi'le getireceği eltâf-ı Rabbü'l-âlemîn'den me'mûl olmakla cümle tarafından hâlisâne ve sâdıkâne hüsn-i icrasına ve ahkâmının her türlü halelden muhafazasına dikkat ve ihtimâm olunması irâde-i seniyye-i mülûkânem iktizâsından olduğu cümleye ilân ve işâ'at oluna.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî min şehri Rebülevvel sene hamse ve seb'în ve mi'eteyn ve elf.

Fî evâ'il-i Ra. sene [12]75

*

*Bu defa Boğdan Voyvodalığı uhdesine ihale ve tefvîz kılınan Alexandre Jean
Koza dâmet rütbetühûya hüküm ki*

Mülk-i mevrûs-ı padişâhânem olan Boğdan memleketi voyvodalığına erbâb-ı kiyâset ü fetânet ve sıdk u istikâmetden bir münasibinin bi'l-intihâb me'mur ve tayin kılınması lâzım gelip sen ki müşârunileyhsin, sen evsâf-ı mezkûre ile muttasıf bulunduğuna mebnî Boğdan ahalisi vekillerinin meclisinde ekseriyet-i ârâ ile intihâb kılınmış olduğundan bahisle voyvodalık-ı mezkûrun uhdene tefvîzi hususu bâ-mahzar istid'â ve iltimas olunmuş olmakdan nâşi avâtıf-ı aliyye-i şâhâne ve avârif-i behiyye-i padişâhânemden şeref-efzâ-yı sünûh ve sudûr olan emr-i hümâyûn-ı inâyet-makrûn-ı şehinşâhânem mücebinece zikrolunan Boğdan memleketi voyvodalığı işbu bin iki yüz yetmiş altı senesi Saferü'l-hayr'ının yirmi yedinci gününde sana tefvîz birle umûr-ı memleket ve asayiş-i ahali hususları uhde-i sadakatine ihale ve taklid kılınmış olmağın ilâmen ve tenbihen ve me'muriyetini ibtidâ'en Divân-ı Hümâyûnumdan mahsusan işbu emr-i celflü'l-kadrim ısdâr ve tesyâr olunmuşdur.

İmdi keyfiyet ma'lûmun oldukda muktezâ-yı me'muriyet ve lâzıme-i râstî ve sadakatin üzere Devlet-i Aliyyem [ile] düvel-i sitte-i zâmine arasında yapılmış olan muâhedât ahkâmı üzerine mukaddemâ ısdâr ve tesyâr olunmuş olan fermân-ı ma'âlf-üvânımda muharrer ve münderic olan nizamât-ı esasiye-i dahiliyenin tamamî-i icrasıyla memleket-i merkûme ahalisinin istihsâl-i esbâb-ı refah ve asayişlerine çalışıp taraf-ı eşref-i tâcdârânem için cümlesinden isticlâb-ı da'avât-ı hayriyyeye bezl-i kudret ve'l-hâsıl madem ki zabt u rabt-ı memleket ve istikmâl-i ârâmiş-i ahali hususlarında nızâ-yı meyâmin-irtizâ-yı hidivânemi mücib ve kemâl-i hoşnudî-i şehinşâhânemi müsteclib hâlât-ı marziyeye bezl-i iktidâr ve sa'y-ı bî-şümâr eyledikçe hakkında nev be-nev mehâsin-i teveccühât-ı mekârim-gâyât-ı şâhânem bî-dirîğ ve erzân kılınacağı[nı] cezmen ve yakînen bilip ona göre ibrâz-ı âsâr-ı sıdk u istikâmete nisâr-ı nakdîne vüs' ü tâkat eylesin.

Fî evâhir-i Safer sene 1276 / [27 Eylül 1859]

Bir sureti _____

Eflak memleketi için dahi müşârunileyhe hitâben başkaca. *Aslı gibi.*

A. DVN. DVE, 80/4

No: Subject of Document Page

İSLÂHAT HAREKETLERİ

No: Subject of Document Page

Devletli efendim hazretleri

Beyândan âzâde buyurulduğu vechile Rusya Devlet-i fahîmesinin Deraliyye'de mukim sefâreti tarafından kat'-ı muhabere-i resmiye-i sefire-sinden Memâlik-i Mahrûse-i hazret-i şâhânedede mukim devlet-i müşârun-ileyhâ me'mur ve tüccar ve tebaasına evvelkiden ziyade riayet ve hürmet ve sıyânet olunması bâbında emr u ferman-ı isabet-unvan-ı cenâb-ı tacdârî sezâvâr buyurulmuş ve ol vechile her bir mahal me'murlarına ilân buyurulmuş olmakdan nâşi taraf-ı müşir-i ehamîlerinden meşhûdumuz olan sıyânet ve himayetleri akdemce taraf-ı muhibbânemizden Tiflis serdâr-ı kaviyyü'l-iti-barı rütbetli dost-ı velâ-kârîlerinin diplomatik kaçıllarya tarafına vâki' olan arz ve iş'âr-ı dostânemizden memnun olarak devlet-i müşârunileyhâ memâlikinde mukim me'mur ve tüccarân ve tebaa-i Saltanat-ı Seniyye haklarında kemâkân ve daha ziyade riayet ve sıyânet olunması her bir me'mur ve ale'l-husus re's-i hududda kâin me'murlar tarafından bir gûnâ münâza'a çıkarılmaması ve beri taraf ahâlilerine mürâ'at ve mülâyemetle yola gidilmesi ekîden tenbih olunmuş ve zât-ı seniyyelerinden memnun olduklarını ifade ve iş'ârımızı işbu altmış dokuz senesi şehr-i Haziran'ın dokuzuncu günü tarihiyle müverrah ve dokuz yüz altmış numara ile mukayyed olarak bir kıt'a tahrirâtları vürûd etmiş olduğu ifadesiyle beyân-ı hâle ibtidâr ol[un]muştur.

Fî 26 N. sene [12]69 / [3 Temmuz 1853]

Mösyö Rana
Konsolos-ı Devlet-i Rusya
der-Erzurum
(Mühür)

HR. SYS, 1189/1_5

*Mülhakâtıyla Hüdavendigâr Eyaleti valisi olup Mecidiye nişân-ı
hümâyûnumun birinci rütbesini hâiz ve hâmil olan vezirim Halil Rifat Paşa
iclâluhûya hüküm*

Cümleye ma'lûm olduğu üzere imtiyazât-ı mezhebiye maddesinden dolayı Rusya Devleti tarafından dermiyân olunan teklifâtın kabulü hukuk-ı hükûmet ve istiklâl-i Saltanat-ı Seniyyeme dokunacağından mâ'adâ maâzal-lâhi Teâlâ envâ'-ı mazarrât-ı hâliye ve istikbâliyeyi mücib olacağından devlet-i müşârunileyhâ tarafından ihâfe suretinde tedârikât-ı askeriye dahi teşebbüs olduğundan taraf-ı Devlet-i Aliyyemden dahi tahaffuzî ve ihtiyatî olarak Anadolu ve Rumeli taraflarında hudud-ı hakaniyeme kuvve-i askeriye sevkiyle beraber bir taraftan dahi usul ve şe'âir-i muslihâne ve ahd-perverâne icabınca daima mu'azzez ve muhterem tutulan sulh u salâhın bekâ ve muhafazasına pek çok ikdâm ve gayret olunarak bu bâbda bir suret-i tanzimiye ve ta'diliye irâ'esiyle her türlü tedâbîr-i kalemiyenin icrasına sarf-ı himmet kılınmış olduğu hâlde bir güne te'sirâtı olamayıp nihayet geçenlerde Rusya askeri re's-i hudud olan Prut nehrini tecavüz ile mülk-i mevrûs-ı Padişahânem olan Eflak ve Boğdan memleketlerini zabt ve istilâ etmiş ve hâl böyle iken yine taraf-ı Saltanat-ı Seniyyemden bi'l-vasıta ıslâh-ı zâtü'l-beyn niyet-i hayriyesiyle muhafaza-i sulh u salâha çalışılmış ise de mümkün olamamış olduğundan şehir-i Zilhicce'ti's-şerîfe'nin yirmi ikinci ve yirmi üçüncü günlerinde Dersaâdetimde bulunan bi'l-cümle vükelâ-yı fihâm ve vüzerâ-yı izâm ve sudûr-ı kirâm ve ulemâ-yı a'lâm ve ümerâ-yı askeriye ve sair me'murîn-i Saltanat-ı Seniyyem Bâbîâlimize celb ve meclis-i umumî akdolunarak maslahatın her tarafı tedkik ve mülâhaza olundukda çünkü Devlet-i Aliyyemin muvâfakat edebileceği bir suret-i tanzimiye Rusya Devleti cânibinden kabul olunmayarak şu münâza'anın muslihâne suretle indifâ'ı kâbil olamayacağı tebeyyün etmiş ve Rusya askerinin Memâlik-i Mahrûseme tecavüz ve tahatfîsi cihetiyle nakz-ı ahd kazıyyesinin Rusyalı tarafından vuku' bulduğu cümlelerin ma'lûmu olmuş olduğundan ve şu hâlin imtidâdı dahi uyamayacağıın-

dan avn ü inâyet-i Hazret-i Bârî'ye tevekkül ve itimad ve imdad-ı ruhâniyet-i Cenâb-ı Risâlet-penâhî'ye tevessül ve istinad birle müste'înen bi-nusratillâhi Teâlâ ihtiyâr-ı harb ile harekât-ı askeriyye teşebbüs olunması hususuna ittifak-ı ârâ-yı umumî ile karar verilmiş ve ol bâbda taraf-ı şeyhülislâmîden bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe i'tâ kılınmış olduğundan keyfiyet taraf-ı hümâyûn-ı şâhâneme arz ile lede'l-istîzân meclis-i umumî kararı ve fetvâ-yı şerîfe mücebince icrâ-yı iktizâsı nezd-i mülûkânemde dahi bi't-tensib hatt-ı hümâyûn-ı mehâbet-makrûn-ı cihandârânem levha-zîb-i sudûr olmuş olmaktan nâşi muktezâ-yı münîfi üzere keyfiyet Rumeli ve Anadolu Ordu-yı Hümâyûnlarım ile bi'l-cümle Memâlik-i Mahrûse-i şâhâneme mahsus evâmîr-i celîle-i mülûkânem neşriyle bildirilmiş ve bu maddenin sebebiyeti bütün bütün Rusya Devleti tarafında kaldığından asâkir-i nusret-me'ser-i mülûkânemin havl ü kuvveti Hazret-i Hayru'n-nâsrîn ve teveccüh-i samimî-i kulûb-ı Mü'minîn ile mansûr ve muzaffer olmaları eltâf-ı İlâhiyeden mes'ul ve müsted'â bulunmuş olmakla sen ki vali-i müşârunileyhsin vusûl-i ferman-ı celîlü'l-unvan-ı mülûkânemde keyfiyeti zîr-i idarende kâ'in kaymakamlar ile bi'l-cümle mahaller ahalisine ilân ve işâ'at birle vâcibe-i zimmet olduğu vechile muzafferiyet-i Devlet-i Aliyyem da'avât-ı hayriyesine cümlelerin iştigâl ve muvâzabet eylemeleri hususunu tenbih ve ifhâm ile beraber çünkü bu muharebe hiçbir hak ve sebebi olmadığı hâlde Devlet-i Aliyyemin hukuk ve istiklâline dokunmak istemiş olan bir devlet hakkında olup bundan dolayı Saltanat-ı Seniyyemin sair düvel-i mütehâbbe ile olan muamelât-ı dostî ve müvâlâtına kat'â tegayyür gelmediğine binâen gerek onların ticaret ve seyahat ile Memâlik-i Mahrûsemde bulunan tüccar ve tebaası ve gerek edyân-ı muhtelifede bulunup can ve ırz ve malları şer'an kendi can ve ırz ve malımız gibi olan tebaa ve reâyâ-yı şâhânem haklarında bir taraftan zerre kadar taarruz ve sû-i muamele vuku'a getirilmeyerek ahkâm-ı münîfe-i şeriat-i mutahhara iktizâsınca her hâlde mazhar-ı adalet ve emniyet ve rahat olmaları ve'l-hâsıl mukaddemâ dahi ilân olunduğu üzere Rusya Devletiyle münasebet-i mezhebiyesi olan tebaa-i Devlet-i Aliyyem devlet-i müşârunileyhânın hareket-i malûmesinden dolayı mes'ul tutulmak şer'an ve aklen aslâ câiz olmadığı ve onun davâsı ancak kendi nüfuz ve menâfi'i için olarak tebaa-i merkûmenin

ecdâd-ı i'zâmım taraflarından ihsan buyurulmuş olan imtiyazât-ı mezhebiye-leri nice yüz seneden beri himayet-i mahsusa-i Devlet-i Aliyyemde kesb-i takarrur ve tevessü' etmiş olduğundan şimdi imtiyazât-ı mezkûreyi Rusya Devleti'nin muhafaza kaydında bulunması, onların dahi usul-i mezhebiyelerine za'f getirecek mevâddan olduğunu bildiklerinden işte bu dakikalar ve esbâb-ı zâhiriye-i muzafferiyetin biri her cins ve sınıf-ı tebaa-i Padişahâne-min birbirleriyle hoş geçinmeleri ve yekdiğeri bir hâl ve mahalde rencide ve tahkir ve ızrâr etmeyerek hepsinin müttehiden ve müttefikân hizmet-i vatan-ı umumîde bezl-i makdûr eylemeleri maddesi olmasıyla buraları dahi herkese etrafiyla anlatılarak ol bâbda kimesne tarafından hilâf-ı rızâ-yı hümayûnum hâl ve hareket zuhura gelmemesine fevka'l-gâye ikdâm u gayret ve cehl ü gaflete veyahud ağrâz-ı zâtiyeye mebnî tenbihât-ı meşru'a-i meşrûhanın muğâyiri tavır ve hareketde bulunanlar olur ise şedîden mes'ul ve mu'âteb olacakları mukaddemce meclis-i umumî kararı iktizâsından olarak karar-ı mezkûr bu defaki meclis-i umumîde dahi te'kid ve te'yid olunmuş olmakla buralarını bilip ona göre hareket eylemelerini dahi şimdiden herkese güzelce anlatıp her hâlde ifâ-yı lâzıme-i mehâmm-ı aşınayî ve reviyet-kârîye ihtimâm ve dikkat eylesin. Şöyle bilesin, alâmet-i şerîfeme itimad kılasın.

Tahrîren fî evâili şehri Muharremü'l-harâm sene seb'în ve mi'eteyn ve elf [10 Muharrem 1270 / 13 Ekim 1853]

HR. SYS, 903/2_80

31

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Manisa'da mütemekkin Ermeni milletinden kırk nefere yakın kimesneler muteber kefil irâ'esiyle hizmet-i askeriyede bulunmak üzere Ordu-yı Hümayûn-ı hazret-i şâhâne cânibine gitmek emel ve istid'âsında buldukları Saruhan Kaymakamı izzetli Sadık Bey bendeleri tarafından savb-ı çâkerîye bâ-tahrirât iş'âr olunmuş ve İzmir'de dahi böyle Ermeni ve Rum milletlerinden ve mülteci takımından ol vechile hizmet-i askeriyede bulunmak istid'âsında bazı kesân olup bundan sonra dahi zuhur edeceği melhûz olduğuna

ve zıll-i zalîl-i merhamet-delil-i hazret-i şehinşahîde müstezıl olan sunûf-ı tebaa-i Saltanat-ı Seniyye taraflarından bu bâbda dahi ibrâz-ı âdâb-ı ra'iyet ve sadakat olunması mücerred veli-nimet-i bî-minnetimiz veli-nimet-i cihan efendimiz hazretlerine mevhibe-i celîle-i Sübhâniye olan şîme-i müşfika-i tebaa-perverî semere-i celîlesi olduğuna mebnî keyfiyet fî 23 S. sene [12]70 tarihinde makam-ı vâlâ-yı cenâb-ı seraskerîye arz ve inhâ ve tahrirât-ı merkûme dahi takdim ve isrâ kılınmış olduğu ve işbu arîza-i çâkerânemin dahi hâk-i pâ-yı sâmi-i hidvânelerine tarih-i mezkûrda takdimini emel etmiş isem de posta vapurunun hareketi cihetle yetişdirilemediği beyânıyla vuku'-ı hâl ma'lûm-ı mekârim-melzûm-ı âsafâneleri buyurulmak ma'razında takdim-i arîza-i çâkerîye ibtidâr kılındı. Ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 27 S. sene [12]70

Vali-i Eyalet-i İzmir

İsmail

*

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Manisa ve İzmir'de tebaa-i Devlet-i Aliyye'den bazı kesân ile mülteci takımı hidemât-ı celîle-i askeriyede bulunmak arzusunda olduklarına dair İzmir valisi devletli paşa hazretleri tarafından tevârüd eden tahrirât manzûr-ı vâlâ-yı sipehsâlârîleri buyurulmak üzere leffen takdim kılınıp bu hususun evvelce savb-ı sâmi-i âsafânelerine bildirildiği dahi gösterilmiş olmasıyla bu hususda olan re'y-i rezîn-i sipehdârîlerinin iş'ârı bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 6 Ra. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Müfâd-ı iş'âr-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri ve tahrirât-ı mezkûre mü'eddâsı rehîn-i ittılâ'-ı çâkerî olarak keyfiyet Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'ye lede'l-havale merkûmların bu emel ve istid'âda bulunmaları taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'ye olan kemâl-i sadakatları iktizâsından olup fakat şimdiki hâlde Ordu-yı Hü-mâyûnlarda mevcut ve müretteb olan asâkirden ziyade askere lüzum görün-

mediği cihetle kendilerine beyân-ı mahzûziyetle beraber ileride iktizâ eder ise Ordu-yı Hümâyûn'a i'zâm ve istihdam kılınacaklarına dair güzel lisan ile cevap verilmesi hususuna dair cevabnâme-i sâmi-i Sadâret-penâhîleri tastîri münasib olacağı ifade olunmuş ve tahrirât-ı mezkûre yine pişgâh-ı âlf-i âsafânelerine iade ve takdim kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 R. sene [12]70

Mehmed Ali

*

İzmir valisine tahrirât-ı sâmiye

Manisa ve İzmir'de bulunan tebaa-i Devlet-i Aliyye'den bazı kesân ile mülteci takımının hidemât-ı celîle-i askeriyede bulunmak arzusunda olduklarına dair fî 27 S. sene [12]70 tarihiyle müverrahan makam-ı vâlâ-yı Nezâret-i Hariciye'ye meb'ûs tahrirât-ı devletleri me'âli, ma'lûm-ı senâverî olarak übbetli devletli serasker paşa hazretleriyle lede'l-muhabere merkûmların işbu emel ve istid'âda bulunmaları taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'ye olan kemâl-i sadakatları iktizâsından ise de şimdiki hâlde Ordu-yı Hümâyûnlarda mevcut ve müretteb asâkirden ziyade askere lüzum görülmediği cihetle bunlara beyân-ı mahzûziyetle beraber ileride iktizâ eder ise kendilerinin ordu-yı hümâyûnlara bi'l-i'zâm istihdam kılınacaklarına dair güzel lisan ile cevap verilmesi tensib ve iş'âr kılınmış olmakla beyân-ı hâl siyâkında şukka.

[Ocak]1854

HR. SYS, 1346/52

32

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Geçen sene Ahışa ve Şekvetil taraflarında vuku' bulan muharebelerde re's-i hudud[d]a bulunan Gürcistan kurâsı ahalisinden bazı çoluk çocuk beri taraftan alınmış ve bir takım genç delikanlıları dahi Rusyalıdan ahz-ı

sâr kasdıyla taraf-ı eşref-i Saltanat-ı Seniyye'ye dehâlet eylemiş olmasıyla bunlar ve mu'ahharan bazı Çerkesler vasıtasıyla ol taraf familyalarından çaldırılmış olan ufa[k]rak kız ve oğlan çocukları eğerçi külliyyet üzere değil ise de bunların cümlesi esir sıfatına konularak ekserisi ümerâ-yı zabitân-ı askeriye yedlerine geçerek kalmış ve sonraları dahi bir takımı ucuzca baha ve kıymet ile esircilere ba'de'l-intikâl şuna buna satılıp el-hâletü hâzihî bu kâr-ı mekrûh buralarda ve ordu bulunan mahallerde câri ve o misillü kul ve halâyık sıfatına konulmuş olan bî-çareler gitmiş ve kalmış olan ümerâ-yı zabitân-ı askeriye ve sairenin taht-ı temellük ve tasarruflarında olan bâki olup bu keyfiyet Devlet-i Aliyye tebaa-i Hıristiyanı indlerinde şöyle dursun tebaa-i İslâm nazarlarında bile çirkin görünmekte olduğundan başka bu madde-i mekrûhenin devamı Rusyalılara dahi bir büyük ser-rişte olarak işte Devlet-i Aliyye daha buralara vaz'-ı yed etmeksizin âbâ vü ecdâdınızın görmüş oldukları zulüm ve i'tisâfin eseri zuhura gelmeye başlayıp çocuklarınız Türkler ellerinde esir olarak alınıp satılmakta ve eğerçi galebe ederler de buraları yedlerine geçer ise ol vakit hâliniz nice olacağını şimdiden bi't-tefekür bunca vakitden beri alışmış ve nâz u na'îm ile büyütmüş olduğunuz evlâd ve familyalarınız kul ve halâyık olup ve kemâl-i asayiş ve emniyet ile celb ve cem' eylediğiniz emvâl ve eşya ve canınız dahi telef ve vatanınız harab ve bî-nişân kalıp bu bâbda encâm-ı kârı teyakkun eylemelerini Rusyalı ma'raz-ı nesâyihde ahali-i merkûmeye irâd ile kendi taraflarına ısındırmak ve cânib-i Saltanat-ı Seniyye'ye olan meyl ve muhabbetlerinin inkitâ'ıyla daima tebrîd ve tevhiş eylemek suretinde bulunduğu sahihan rivayet kılınmakta olduğundan ve şu mahzur ve müşkilâtdan mâ'adâ bunlara bu tarafda rikk u rakabe nazarıyla bakılarak tenâsül mebhasinde olan mazarrât-ı şer'îye dahi meydanda olduğuna ve mevki'-i harb ü cidâlde istirkâk olunacak üserânın rikkıyyeti ise cânib-i şeriat-ı garrâdan i'tâ buyurulacak fetevâ-yı şerîfe üzerine taraf-ı Devlet-i Aliyye'den izin ve ruhsat-ı seniyye olmadıkça esirlikleri nâ-meşru' olduğu ve bu misillü harekât-ı gayr-i makbuleye usul-i cariye-i âdile ve merhamet-i seniyye kâil olmayacağı keyfiyeti dahi nezd-i hakâyık-vefd-i âsafânelerinde kazâyâ-yı müsellemeden bulunduğu nazaran bunlardan alınıp satılmış olanlar pek de biliş ve suver-i meşru'asını an-

layış üzerine olmadığından ashâbına dahi gadr olmamak için bahaları müte-selsilen rüçû‘ olunmak üzere zükûrundan kabul-i İslâm eyleyenlerinin elve-rişli ve istek edenlerinin silk-i delâil-i askeriyye idhali ve henüz hitânları icra olunmayıp memleketlerine avdet emelinde bulunanlarının dahi mâr-ru'l-beyân tevhiş olunmuş olan familya ve sairelerinin te'minleri zımnında mümkün olabilirse vilâyetleri cânibine i'zâmı ve çocuk ve gayr-i müdrük bulunanlarıyla inâsından şeref-i İslâm ile müşerref olanlarının dahi münasib miktar nafaka tahsisiyle kız ve erkek çocukların familyasından arayan olur ve tebdil-i dîn etmemiş ve gitmek arzusunda bulunur ise ba'de's-sübût teslim olunmak ve inâsın kebîreleri dahi tezevvüçüne tâlib zuhurunda icabı icra kılınmak üzere bâ-ma'rifet-i şer'-i şerîf şimdilik birer emin mahallere yerleş-tirilmesi ve bu kabîlden olarak Anadolu'nun bazı havalisine ve birkaç ruûs dahi avdet eyleyen ümerâ ile Dersaâdet'e getirilmiş olduğu işidilmekte oldu-ğundan meşmûlü'l-âfâk olan ve emsalleri hakkında icrası merhamet-i seniyye-yeye nisbetle me'mûl-i kavî bulunan kemâl-i lütf u merhamet-i seniyyeden onlar dahi mahrum kalmamaları için icab-ı hâlin ifası ve bu tebdîle bilâ-ruh-sat-ı seniyye bu makûle fezâhata kimesne tarafından mucâseret olunamama-sı çaresinin istihsâl ve istikmâli hususlarının mahremâne olarak atebe-i ul-yâ-yı âsafânelerine arz ve iş'ârını vazife-i zimmet-i müsâdakât ve memlûki-yet addeylediğimden ve irâd olunan suver -hâşâ sümme hâşâ- irâ'e-i tarîk olmayıp min gayri haddin kâsırâne hâtıra kabilinden olarak bu misillü umûr her hâlde ârâ-yı sâibe ve efkâr-ı âdile-i müşkil-güşâyî-i âsafâneleriyle pezî-râ-yı hüsn-i husûl olacağı azher olduğundan icrâ-yı icabı mutlaka re'y-i re-zîn-i isabet-karîn-i hidivîlerine vâbeste ve menût bulunmuş olmakla ol bâbda ve kâffe-i hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Ra. sene [12]71 / [28 Kasım 1854]

Defterdar-ı Ordu-yı
Hümâyûn-ı Anadolu
Abdülvehhab

HR. MKT, 93/62

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri cümle cihanın sermâye-i asayiş ve refahı ve müfârık-ı ibâdullahı zıllullâhı olan zât-ı hümayûn-ı hazret-i Hilâfet-penâhîyi cihan durdukça dîhîm-i şevket-vesîm-i mülkdârîlerinde ber-karar buyursun. Meşmûl-i cihan olan kemâl-i merhamet ve ma'delet-i celîle-i cenâb-ı mülûkâne iktizâ-yı âlîsınca bazı ıslâhât-ı hayriye-i mülkiyeyi mutazammın olarak bâlâsı mübarek hatt-ı hümayûn-ı meymenet-makrûn-ı cenâb-ı şehriyârî ile müveşşah şeref-sâdır olan emr-i âlî-şânın matbu' suver-i münîfesinden lüzumu mikdarının irsâl buyurulduğuna dair hâme-zîb-i ibcâl ve tevkîr olan bir kıt'a tahrirât-ı sâmiye-i hidivîleri müfâd-ı âlîsi karîn-i iz'ân-ı âcizî ve suver-i celîle-i mezkûre dahi ârâyîş-sâz-ı dest-i çâkerî olmuş ve suver-i mezkûreden münasib mikdarı Mısır ve İskenderiye ve sair ekâlîm-i Mısıriyenin her bir tarafına irsâl ile kırâ't ve mazmûn-ı adalet-meşmûnu herkese ilân ve işâ't olunmuş ve bu yüzden dahi sunûf-ı tebaa ve ra'iyenin mazhar-ı nimet ve ma'delet ve nâil-i emniyet ve istirahat olmalarından dolayı herkes iktisâb-ı imtiyâz ve iftihar ile me'lûf ve meşgul oldukları ed'iyeyi hayriye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîyi tekrar eylemiş ve bunun gibi devlet ve mülk ü millete hayırlı, menfaatli nice nice âsâr-ı hayriyeye zât-ı hümayûn-ı hazret-i zıllullâhînin hüsn-i muvaffakiyet-i seniyyeleri Cenâb-ı Hak'dan temenni ve niyaz olunmakta bulunmuş olduğu bi-lütfihî Teâlâ muhât-ı ilm-i âlî-i hidivîleri buyuruldukda ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 15 B. sene [12]72

Mehmed Said

*

Atûfetli efendim hazretleri

İslâhâta dair geçende şeref-sâdır olan ferman-ı âlînin gönderilen suver-i matbu'ası eyalet-i Padişahînin her tarafına neşr ve irsâl ile kırâ't ettiği

rilmiş ve cümle tarafından teşekküren duâ-yı âlî-i hazret-i mülûkâne ne vec-hile yâd ve tekrar olunmuş olduğu ifadesini mutazammın Mısır valisi fahâ-metli devletli paşa hazretlerinin tevârüd eden bir kıt'a tahrirâtı mücerred manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak üzere arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 20 Ş. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolu-nan tahrirât manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman haz-ret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Ş. sene [12]72 / [27 Nisan 1856]

İ. MTZ. 05, 632

34

Atûfetli efendim hazretleri

Tebaa-i Saltanat-ı Seniyye'nin umumuna aid ve râci' olan maddelerin müzakerâtında Meclis-i Vâlâ'da bulunmak üzere her cemaatin rüesâsıyla ta-raf-ı eşref-i hazret-i şâhânedan olarak birer me'murun bir sene müddetle ta-yin olunması ıslâhâta dair sâdır olan ferman-ı âlînin mevâdd-ı mündericesin-den olduğundan ve Hıristiyan tebaadan alınacak îâne-i umumiyenin usul ve fûrû'u kararlaştırılarak mevki'-i icraya konulacak ise de buna rüesâ-yı mi-lel-i muhtelifenin inzımâm-ı ma'lûmâtı olmasında fevâid-i külliye olacağı cihetle bu usulün icrasıyla karar-ı mezkûrun onlara dahi bildirilmesi münasib olduğundan bu me'muriyet için münasiblerinin intihâbı zımında keyfi-yet dün gece akdolunan meclis-i mahsusda dermiyân ile cemaat-i mezbûre-nin reis-i ruhânîlerinden başka olarak işbu tayin olunacak me'muriyetler için her bir cemaatden muteber ve umûr-âşinâ olanlar taharrî ve ta'dâd olunduk-da hatırlara gelenlerin içlerinde Rum milletinden Stefanaki Bey ve Katolik

No: Subject of Document Page

takımından Mihran Bey ve Ermeni milletinden Barutcubaşı Ohannes ve Protestan tâifesinden milletvekili ve Yahudilerden Sarraf Hanım'ın oğlu Menahim ve Latin takımından dahi vekil Corci kıdem-i hizmet ve liyakat ve di-rayetce emsâline müreccah görüldüğünden mûmâileyhimin ber-mûceb-i ferman-ı âlî ruesâ-yı mûmâileyhim ile birlikde olarak lede'l-iktizâ meclise celb ve davet olunmak üzere müddet-i meşrûha ile tayin kılınmaları beyne'l-huzzâr tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechile irâde-i isabet-âde-i cenâb-ı cihanbânî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise icrâ-yı muktezâ-yı münîfine ibtidâr kılınacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 8 N. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i enâmîl-i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechile mûmâileyhimin ber-mûceb-i ferman-ı âlî ruesâ-yı mûmâileyhim ile birlikde olarak lede'l-iktizâ meclise celb ve davet olunmak üzere müddet-i meşrûha ile tayin kılınmaları müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne muktezâ-yı celîlinden bulunmuş olduğu muhât-ı ilm-i âlî-i âsafîleri buyuruldukda ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 N. sene [12]72 / 14 Mayıs 1856

İ. HR, 6668

No: Subject of Document Page

No: Subject of Document Page

ASKERÎ FAALİYETLER

No: Subject of Document Page

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Bu kere leffen takdim kılınan çend kıt'a muharrerât ve evrak mü'eddâlarından müstebân olacağı üzere Rusyalının haylice kuvve-i askeriyesinin Memleketeyn taraflarında tecemmu' etmekte olduğu derkâr ve asâkir-i mezkûre mikdarı evrâk-ı merkûmenin bazısında yetmiş beş ve bir rivayetde elli ve rivâyet-i âharda otuz bin nefer yazılmış olup ancak tahkikât-ı vâkı'a-i ubeydâneme göre mecmû'u elli bin mikdarı olduğu nümûdâr bulunmuştur. Asâkir-i merkûmenin ekserisinin cünûd-ı nusret-mev'ûd-ı cenâb-ı şâhâne karşısında Tuna'nın sol cânibinde mevâki'-i ma'lûmeye tayin ve tevsîk olunmalarına nazaran eğerçi sahihan nehr-i Tuna'yı beri yakaya geçmek niyetleri var ise yukarı Bulgaristan taraflarından mürûr etmek efkârında bulunacakları zann-ı galib görünmesine ve şu cihetle bizim tarafımızdan buna mukabil olmak üzere ol havalı, yani Vidin Eyaleti taraflarında bulunan kuvve-i askeriyenin tezyîd ve teksîriyle daha ziyade takviyet verilmesi icab-ı maslahatdan bulunmasına mebnî sevâhil-i Tuna'nın hem aşağı tarafının her bir mevâki'-i mukteziyede kuvve-i askeriye, lüzum-ı mevki'iyesine göre zayıf ve nâkıs olmayarak derece-i nisâbında bulunmak ve hem de yukarı Vidin taraflarında bulunan kuvve-i askeriye icabı üzere takviyet vermek ve bununla beraber inde'l-hâce icab edecek mahalle sevk olunmak üzere başkaca sebûkbâr bir fırka-i müfreze tertib ve ihzâr kılınmak efkârında bulunduğumdan ona göre Dersaâdet'den asâkir-i şâhâne vürûd ettikçe peyderpey lâzım gelen yerlere tayin olunmakda ve sair tedâbîr-i harbiye ve istihkâmiye icra kılınmakda olduğu misillü Şumnu'da mevcut olan kuvve-i askeriyeden on bir tabur muvazzaf piyade ve sekiz bölük süvari ve otuz kıt'a muhtelif topdan mürekkeb ve dokuz bin adedi hâvi bir fırka-i askeriye tertib ve tanzim ve cephane ve mühimmât ve sairelerinin nakline muktezî araba ve mekâripleri hemen harekete muktedir olacak suretle ma'iiyetinde hazır bulunmak üzere tedarik ve tetmîm ile hem Şumnu'ya karîb olmak ve hem de

Niğbolu ve Rahova sevâhiline yakın bulunmak üzere münasib mahalle sevk olunacaktır.

Rusya Askerî Kumandanı General Gorçakof'un Bükreş'e vusûlünde Bükreş boyarlarının iktizâ-yı mizâc-ı kıbtıye ve cibillet-i habîseleri üzere hemen tehâlükâne suretle istikbal eylemiş oldukları tahkik olunmuş ve fakat Voyvoda İsperti Bey'in sahihan Avusturya memâlikine firar edip etmediği henüz öğrenilememiş ve general-i merkûm eğerçi yetmiş beş bin askere vefâ edecek mikdarı tayinât ihzâr olunmasını ilâm ve tenbih eylemiş ise de bu gûne ziyade tayinât tertib olunması hud'a-i harbiyeden kinaye olup Memleketeyn'e şimdiye kadar gelen askeri ber-vech-i muharrer elli binden ibaret bulunmuşdur.

Rusyalının bu suretle askerini nehr-i Tuna sevâhiline taksim ve tesvîk eylemesi Bulgaristan taraflarını ifsâd ile reâyâ beyninde bir ihtilâl tahaddüs etdirip bununla nev'a-mâ sefere istihkâk hâsıl eylemek emeline mebnî olduğu mülâhazadan gayr-i ba'îd bulunmuş olmasıyla şayed reâyâ-yı merkûme beyninde öyle bir şey zuhuru teferrüs olunur ise gayet uslûb-ı mülâyimâne ile def'i esbâb-ı hakîmânesinin istihsâline himmet buyurulması hususu bu defa savb-ı çâkerîden Vidin valisi devletli paşa hazretleriyle Vidin cânibinde bulunan Kuvve-i Askeriye Kumandanı saâdetli İsmail Paşa hazretleri ve Tırnova kaymakamı izzetli paşa bendelerine yazılmış ve bu mülâhazaya mebnî Rumeli Ordu-yı Hümâyûnu'nun gelmekte olan üçüncü ve yedinci alaylarının iki taburu üç kıt'a top ile beraber Tırnova'da tevkîf kılınmıştır.

Rusyalı gerek bu havalide gezip yürümekte olan Avusturya tebaaları ve gerek reâyâ ma'rifetleriyle ve bir de el-ân kendi konsolosu Varna'da bulunarak mükâtebesi dâimiyyü'l-vuku' olduğundan onun vasıtasıyla bu tarafın her bir ahvâl ve harekâtını tahkik ile kesb-i vukûf etmekte ve karşı tarafın Tuna boyunda ise Eflaklının kordonu bulunduğu ve şu aralık külliye kat'-ı ihtilâla Devlet-i Aliyye tezkiresiyle kimesneyi kabul etmediklerinden nâşi bizce karşı taraftan ahz ve istirâk-ı ahvâle yol bulunamamakda olduğuna mebnî onların dahi beri tarafça tahkikâtı tas'îb olunmak üzere Tulcı'dan tâ Vidin'e kadar sevâhil-i Tuna'da süvari asâkir-i şâhâne tarassud karakolları vaz'ıyla bir kordon tertib olunmakta olup fakat onlara mukabeleten beri

tarafdan dahi karşı yaka ihtilâtının kat'ına cesaret olunamamış olmakla bu maddenin icra ve adem-i icrası hakkında müte'allik buyurulacak irâde-i seniyye-i dâverîlerinin emr u iş'ârı lütf u ihsân-ı seniyyelerine mevkûfdur.

Rusya İmparatoru cenablarının melfûf ilânnâmesi sureti mebâhis-i dîniyyeyi mutazammın ve maslahatı gayret-i diniyye ile tuttuğunu mübeyyin olup bundan muradı dahi ilânnâme-i mezkûrenin bu tarafa sirayet edeceği cihetle reâyânın celb-i kulûb ve ifsâd-ı ezhânları demek olmasıyla bunların ilânâtına mukabil cânib-i Saltanat-ı Seniyye-i ebediyyü'd-devâmdan dahi Patrikhane ma'rifetiyle veyahud suret-i âharla reâyâ-yı Devlet-i Aliyye'nin refah ve rahatları ne vechile sair tebaalardan ileride olduğu ve Kudüs-i Şerîfe ve gerek kiliselerine serbest üzere âmed-şüd ile usul-i diniye ve âyin-i mezhebiyelerini ne suretle bilâ-mâni' ve mezâhim icra etmekde buldukları neşr u beyân olmasının fevâidi mutazammın ve mezkûr ilânnâmenin tekzîbini mu'lin olacağı lâyh-i hâtır-ı çâkerî olmuş ise de bu misillü keyfiyât esnâ-yı hakâyık ve dakâyık-ı umûr olan zât-ı mehâsin-pezîr ve Felatun-pesend-i âsafânelerine muhavvel hâlâtındadır.

Vidin Kal'ası pişgâhında vâki' adanın kal'a-i mezbûreye kurbiyeti ve derûnuna olan nezâreti hükmünce istihkâmı pek ehem ve elzem bulunduğu, müşârunileyh İsmail Paşa hazretleri bendeleri tarafından çend rûz evvel iş'âr ve ol bâbda olacak mütalaa-i çâkerî istiş'âr olunmuş ve zikrolunan adanın vâki'a ehemmiyeti ve lüzum-ı istihkâmı derkâr olup fakat bu adanın Eflak Eyaleti dahilinde bulunmasıyla istihkâmına mübâşeret nakz-i ahde işaret olacağına ve eğerçi Rusyalı Memleketeyn'e tahattî ile nakz-i ahd suretini göstermiş ise de bir taraftan o mukabelede harekete me'zuniyet olmadığına mebnî ba'dehû şeref-sânih olacak irâde-i seniyye iktizâsına tevffikan hareket olunmak üzere şimdilik ada-i mezkûre istihkâmına ilişilmemesi cevaben müşârunileyh bendelerine tahrir ve izbâr kılınmış olmakla bu bâbda müte'allik buyurulacak irâde-i isabet-âde-i dâverîlerinin sür'at-i emr u iş'ârı menût-ı eltâf-ı aliyye-i sipeh-sâlârileridir.

Hâssa Ordu-yı Hümâyûnu Dördüncü Redif Alay'ının bugün Şumnu'ya muvâsalet eylemiş olan ikinci ve üçüncü taburları dört kıt'a top ve iki kıt'a

No: Subject of Document Page

obüsden mürekkebe bir süvari bataryasıyla beraber bâlâda beyân olunduğu üzere Vidin'de olan kuvve-i askeriyenin teksîri zımnında yarınki gün Şumnu'dan Plevne cânibine irsâl olunacağı inşâallahu Teâlâ muhât-ı ilm-i âlî-i dâverfleri buyuruldukda ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 15 L. sene [12]69 / [22 Temmuz 1853]

Müşir-i Ordu-yı Rumeli
Ömer Lütfi

HR. MKT, 61/59_2

36

Prens Gorçakof zât-ı asîlâneleri tarafından Şumla'da ikâmet eden asâkir-i Osmaniye'nin seraskeri Ömer Paşa hazretlerine hitâben yazılmış olan bir mektubun tercümesi

Taraf-ı hazretinizden Temmuz'un on günü tarihiyle müverrah taraf-ı âcizâneme tahrir olunmuş olan bir kıt'a mektub yedime vâsıl olup işbu mektuba cevaben âti'l-beyân ifade kılınır şöyle kim; Rusya askerinin Eflak ve Boğdan memleketlerine duhûl eylediği hengâmında zîr-i idarende bulunan Moskov askeriyeye Eflak ve Boğdan memleketlerini muvakkaten zabt eyledim ise metbû'um olan İmparator hazretlerinin evâmir-i seniyyesi mücebince nehr-i Tuna öte tarafında bulunan asâkir-i Osmaniye ve kal'aların asker muhâfızaları ile her hareket-i hasmâne ve taarruziyeden ictinâb edeceğimi mübeyyin Bâbîâlî'nin Umûr-ı Hariciye nâzırına benim tarafımdan bir mektub ile haber verilmiş idi ve ondan mâadâ asâkir-i Osmaniye cânibinden Tuna beri tarafına harekât-ı taarruziyenin izhârı belki iki asâkir beyinlerinde müstehıkku't-teessüf tesadüflere mücib olacak diye işbu belânın def'i için mârru'z-zıkr benim evâmirime imtisâlen Osmanlı askeri zâbitlerine tenbihât-ı lâzımının ısdârı iktizâ eder mi etmez mi? Bâbîâlî'nin re'y-i rezîn ve fikr-i isabet-karînine havale olunmuştur.

Eflak ve Boğdan memleketlerine duhûl eylediğim vakitte Kalas ve İbrâil iskeleleri bir eslâhlı istilâyâ mazhar olacakları buraya gelen haberlerden anlaşılmuş olduğundan bu misillü muhâtaranın def'i zımında mezkûr iskeleler tarafına şalop kanoniyer deme ile ma'rûf cenk teknelerinin tesyîri emrolunmuş ama zât-ı hazretinizin mektubu içinde zikrolunmuş olan ponton dedikleri teknelerin Kalas ve İbrail iskelelerine gönderilmesini hâvi benim tarafımdan bir gûne emir ve tenbih vuku'a gelmedi. Umûr-ı Hariciye nâzırının cevabı yed-i âcizâneme vâsil olduğu vakitte mârru'z-zikr şaloplar mahallerinde bulunmuş idiler ve Tuna'nın yesâr cânibinden taraf-ı yemînine bir nev'i istilâ yahud asker tecavüzü zuhura gelinceye kadar asâkir-i Osmaniye zâbitlerine her hareket-i hasmânedan ictinâb eylemeleri hususunda tenbihât-ı lâzime ısdâr olunmuş olduğu işbu cevabnâme içinde yazılmış idi. Ondan mâadâ Prut nehrinin Tuna'ya munsab olduğu mahallin yukarısına Rusya cenk sefinelerinin geçmesi hudud-ı sevâhiliyelerine hâlel getirecek olduğundan ve mahall-i mezkûrun yukarısında kal'alar mevcut bulunduğundan sefâyin-i mezkûrların tecavüzü Bâbıâli indinde caiz olmayacağını müş'ir ihtarât cevabnâme-i mezkûrda mevcut olunmuş ise de benim zu'mum üzere bu misillü re'y kabul olunur mevâddan değildir. Zirâ ki Boğdan ve Eflak memleketlerinin zabt-ı muvakkati ahvâl-i müstesnâyı mebnî vuku'a gelmiş olduğu sebepten nehr-i Tuna sevâhilinde bulunan iskelelerin tasallutuna ve sevâhilinin muhafazasına bi'z-zarur mecbur oluruz ve Kalas ve İbrail kur-bünde bulunan şaloplar Umûr-ı Hariciye nâzırının zikreyledikleri kalelerin civarından dışarı ikâme üzere olduklarından mücerred hareket-i taarruziyenin tedafü'ü için ol mahallerde bulunmaları bedihî ve aşikârdır. Bu sebep için ve askere iktiza eden tedarikât-ı zahirenin Tuna tarîkıyla getirilmesine her gûne memnû'iyeti bertaraf etmesi niyeti ile mârru'z-zikr şalopları durdukları mahallerde bırakmalarına mecbur oldum ama her bir yanlışı def' etmesi ve iki devletler asâkiri beynlerinde bir tesadüfün her sebebinin kaldırılması için zât-ı hazretinize ihbâr ediyorum ki Rusya cenk sefineleri İbrail yukarısında mevcut olan Osmanlı kal'aları civarında bulunmuyor. İşbu ifadelerinden mâ'adâ metbû'um olan İmparator hazretlerinin evâmir-i seniyyelerine imtisâlen Tuna öte cânibine her hareket-i adâvet-kârânedan

ictinâb edeceğimi mübeyyin te'minât-ı tekrariyeyi zât-ı hazretinize takdim ve tebliğ eyliyorum. Zât-ı hazretinizin muttasıf oldukları akıl ve ferâset ve emr-i harbde kesb eylediği tecrübe muktezâsınca mârru'z-zıkr mülâhazalarının sıhhat ve savâbı tarafınızdan kabul olunacağı ve yine iki devletlerin efkâr-ı hayırhâhanelerine mugâyir tesadüflerin def'i zımnında tedâbîr-i lâzîmesinin istihsâline teşebbüs olunacağı nezdimde emr-i meczûm ve nâ-meşkûdur.

İşbu mektubu tekâmîl eylediğim vakitte bu tarafda haber alınmıştır ki Maçin asker-i muhâfızasından birkaç nefer başıbozuk soldatlar ot biçmek murâdlarında beş sandal ile Tuna nehri ve karantino hududları ba'de'l-mürûr Eflak memleketine duhûl etmişler ve bu misillü tecavüz tekrar vuku'a gelmemesi zımnında taraf-ı hazretinizden ahvâl-i hâliyeye nazaran evâmîr ve tenbihât-ı lâzîmenin ısdârı buyurulacağı hususunda bir şübhem olmadığı beyânıyla ihtiramât-ı fâikamın te'yid-i teminâtına ibtidâr kılındı.

*

Devletli Ömer Paşa hazretleri tarafından General Gorçakof'a yazılacak cevabnâme müsveddesidir.

Bu defa Ağustos'un ikisi ve on dördü tarihiyle ahz etdiğim cevabnâme-i asilânelerinde el-hâletü hâzihî Kalas ve İbrail limanlarında bulunan sefinelerin Devlet-i Aliyye'nin kılâ'ı havalisine gönderilmeyeceği va'diyle beraber nakl-i zehâyir için sefinelerin nehr-i Prut'un Tuna'ya munsab olduğu mahallin yukarısına geçmelerinin lüzumundan dahi bahsolunmuştur. Zikrolunan limanlarda bulunan sefineler İbrail'den yukarı geçmeyip de yalnız geldikleri mahalle avdet edecek oldukları hâlde onlara bir şey denilmeyeceği derkâr olup fakat zehâyir nakli mutlaka cenk sefinesine mahsus ve münhasır olmayarak asıl tüccar sefâyiniyle olmak lâzım geleceğinden bu mülâhazalarına müşâreket edememekde ma'zur olduğuna binâen mahall-i ma'hûddan beriye yeniden cenk sefineleri geçecek olduğu takdirde mukaddemce dahi beyân etmiş olduğum vechile memnû'iyet hakkında talimâtımın ahkâmını icraya mecburiyetde bulunacağım derkârdır ve mücerred bir yanlılık olma-

mak için tekrar keyfiyetin iş'ârı ihtiramât-ı fâ'ikamın savb-ı asîlânelerine te'yid-i te'minâtına vesile ittihâz olunmuştur.

*

Devletli efendim hazretleri

Müstağnî-i arz ve beyân olduğu üzere şu aralık usul-i politika-i Saltanat-ı Seniyye'ye dokunur münasebetsiz lakırdıların miyâne-i nâsda tefevvü-hâtının önü kesdirilmesi pek dikkat olunacak mevâddan olarak tebaa ve re-âyâ-yı Devlet-i Aliyye'den bu uygunsuzluğa cesaret eden zuhur ettiği halde icabı vechile habs ve te'dîbâtına bakılmakda olup ancak Avusturya Devleti'nin Rusçuk'da mukîm konsolosu mukaddemce tahaddüs eden bir sefine münâza'ası maddesinde Rusyalı için bu tarafda icra etdirmiş olduğu tarziye hususundan dolayı bir kıt'a nişan kapması üzerine mesele-i hâzıraca âdetâ Rusyalının casusu hükmünde bulunması iç yüzünde harekât-ı vâkı'asından müstedil ise de bunun sübût derecesine getirilmesine pek de çare bulunamayıp fakat bu tarafda ezhân-ı reâyâyâ makâlât-ı fesâd-âmiz ilkâsı ve karşı tarafta dahi akvâl-ı nâ-mülâyime aks ve işâ'ası yolunda konsolos-ı mûmâileyh asıl himâyelilerinden ve reâyâ-yı Devlet-i Aliyye'den iken bir takrîb ile patente verdiği kesândan bazılarını âlet-i mefsetet ittihaz etmekte ve bunların ahvâli dahi taraf-ı âcizânemden tahkik etdirilmekte olduğundan ve işbu himâyelilerin töhmet-i meşrûhası hasebiyle konsolos-ı mûmâileyhe teslim olunmasıyla matlûb hâsıl olamayacağından bunlardan töhmet-i mezkûresi derece-i sübût ve vuzûha takrîb olunanların doğruca hâk-i pâ-yı âlî-i dâverîlerine i'zâm kılınması mütalaa-güzâr-ı çâkerânem olarak istîzân-ı keyfiyete ibtidâr kılınmış olmakla icrâ-yı icabı bâbında emr u irade hazret-i veliy-yü'l-emrindir.

Fî 10 Za. sene [69]

Mehmed Said

*

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Rusya Devleti'nin nehr-i Tuna'daki süfün-i harbiyesi hakkında savb-ı bendegânemden General Gorçakof tarafına terkîm ve tesyârı tasvîb ve irâde

buyurulmuş olan tahrirâtın ne vechile izbâr ve itâre kılındığı bundan evvelce arz ve beyân olunmuş idi. Tahrirât-ı merkûmenin tarih-i arıza-i çâkeri gününde alınan cevabnâmesi birer suretleri ba'de'l-ahz Türkçe tercümesiyle beraber leffen takdim-i hâk-i pâ-yı vâlâ-yı sipehsâlârîleri kılınmış olmakla keyfiyet meâlinden bi'l-etraf ma'lûm-ı âlî-i âsafâneleri buyurulacağı derkâr ve fakat cevabnâme-i mezbûrenin bend-i ahîrinde Maçin'den karşı Eflak yakasına bir takım başı bozuk askerinin mürûr eyledikleri muharrer ise de zikrolunan Maçin mevki'inde başı bozuk yani neferât-ı muvazzafanın gayr-i mevcûd olmasıyla beraber haber-i mezkûrun sıhhati takdirinde mürûr edenlerin yerli ahalden olacakları nümûdâr olup her ne ise ba'd-ezîn o misillü müsellah adamların karşı tarafa tecavüzlerinden be-gâyet ictinâb olunması ve haber-i mezbûrun mukârin-i sıhhat midir, değil midir, bi't-tahkik ser'ân ve izahan sû-yı çâkerîye iş'âr ve tenmîk kılınması hususları İsakçı cânibinde bulunan Ferik saâdetli Abdülhalim Paşa hazretleri bendelerine derhâl ekîden iş'âr ve bu gûne evzâ' ve hâlâtın zinhar vuku'a getirilmemesi esbâb-ı kaviyyesinin istihsâl-i daimîsine kemâl derece ihtimâm ve dikkat olunması Tulcı kaymakamıyla Silistre ve Vidin valileri devletli paşa hazerâtı bendelerine dahi tezbîr ve ihtar kılınmış ve zikrolunan mürûr maddesi keyfiyet-i hakikasının bundan sonra arz ve inhâsına ibtidâr olunacağı ve general-i mûmâileyh tarafına sû-yı çâkerîden tekrar bir şey yazılmadığı vâzihadan bulunmuş olmakla arz ve beyân-ı hâle müsâra'at ve cür'et olundu. Her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

İşbu arıza-i çâkerî çıkarılmak üzere iken Silistre Valisi devletli Said Paşa hazretleri bendeleri taraflarından tevârüd eden bir kıt'a tahrirât dahi mevâdd-ı nâzikeyi mutazammın olduğundan ve iş'âr olunan keyfiyet hakkında istîzân-ı irâde-i sâ'ibe-i dâverîleriyle ba'dehû şeref-sânih olacak emr u ferman-ı hikmet-beyân-ı sipeh-sâlârîlerine tevfiik-i hareket olunmak iktizâ-yı hâlden bulunduğu tahrirât-ı merkûmenin bir sureti ba'de'l-ahz aynı leffen takdim-i hâk-i pâ-yı vâlâ-yı haydârâneleri kılınmış ve keyfiyet mü'eddâ-

sından dahi müstefâd olacağı üzere konsolos-ı merkûmun keyfiyet-i mişvâr-ı mefsetet-âsârı geçende dahi tafsîlen arz ve beyân olunmuş olmakla husus-ı mezkûr hakkında müte'allik buyurulacak re'y-i rezîn-i isabet-rehîn-i âsafâ-nelerinin sür'at-i emr ü iş'ârına ihsân-ı seniyye-i seraskerîleri erzân ve şâyân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Za. sene [12]69

Ömer Lütfi

Müşir-i Ordu-yı Rumeli

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Ma'lûm-ı âlî-i âsafâneleri buyurulduğu üzere mukaddemce mahall-i ma'hûdu geçmiş olan dubalar ile ba'de-zîn geçmek isteyenler hakkında bu taraftan gönderilen müsvedde vechile devletli Ömer Paşa hazretleri taraftan General Gorçakof'a yazılan tahrirâta cevaben general-i mûmâileyhin vârid olan mektubunu bu defa müşir-i müşârunileyh hazretleri bâ-tahrirât savb-ı âcizîye irsâl eylemiş ve mektub-ı mezkûrun aslı dün akşam Hariciye nâzırı übbetli devletli paşa hazretlerine i'tâ olunarak tercümesi dahi manzûr-ı sâmi-i hidivîleri buyurulmak için tahrirât-ı mezkûre ile beraber leffen ve Avusturya Devleti'nin Silistre'de bulunan konsolosu hakkında şikâyeti hâvi Silistre valisi devletli paşa hazretlerinin melfûf tahrirâtı dahi ma'an pişgâh-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine takdim kılınmış olmakla müşir ve vali-i müşârunileyhimâ hazerâtının suret-i iş'ârları hakkında her ne vechile irâde-i aliyye-i dâverîleri müte'allik buyurulur ise serî'an mahalline bildirilmek üzere savb-ı çâkerîye iş'ârı bâbında emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 15 Za. sene [12]69

Mehmed Ali

*

Atûfetli efendim hazretleri

Rusya Devleti'nin Tuna nehrinde mahall-i ma'hûdu geçecek olan cenk sefineleri hakkında Meclis-i Vükelâ kararını mutazammın bâ-irade-i seniyye bu taraftan gönderilen müsvedde vechile devletli Ömer Paşa hazretleri taraftan General Gorçakof'a yazılan tahrirâtın cevab-ı meb'ûsu tercümesiyle

ol bâbda müşir-i müşârunileyh hazretlerinin tahrirâtı bir kıt'a tezkire-i seras-kerî ile şehir-i cârinin yirminci Perşembe günü akdolunan Meclis-i Mahsus'da lede'l-kırâ'e meâl-i tercümeden müstebân olduğu vechile general-i mûmâileyh sefinelerin ma'hûd olan mahalli geçmelerini Memleketeyn'in istilâ-yı muvakkati icabâtından ve limanların ve sevâhilin muhafazası ve zehâir nakli levâzımından addederek ol vadide cevaba tasaddî eylemiş ve bununla beraber bunların Devlet-i Aliyye kılâ'ı semtlerine yaklaşılmayacağına dahi va'd etmiş olup hâlbuki devlet-i müşârunileyhâ cenk sefâiyininin Tuna'nın yukarılarında tekessürü pek muzır olacağı kavâid-i harbiyeye bina olunarak beyân olunduğu cihetle buna mûmâna'at olunması Meclisce mukarrer olarak eğerçi bunların kılâ'a yaklaşılmayacağı her ne kadar general-i mûmâileyhin cevabnâmesinde muharrer ise de bunun manâ-yı sahihi İbrail'den yukarı geçirilmeyecek demek midir, yoksa yalnız kılâ'ın devâir-i tabîyesine yaklaşmayıp da karşı taraflardan geçirilmek sureti mi istenilecektir? Fransızcasının ibâresi pek mübhem olduğu cihetle burası şübühâtı müstelzim olup hususuyla zehâyir celbi asıl ticaret sefâiyiniyle olmak lâzım geleceğinden bu te'vilât emr-i mûmâna'atda bedihî olan mecburiyet ve kararı tağyîr eyleyecek suretde görünmediğine mebnî yine müşir-i müşârunileyh hazretleri tarafından olmak üzere evvelki tahrirât ahkâmını mü'eyyid olarak general-i mûmâileyhe cevabnâme yazılması sureti beyne'l-huzzâr müttahiden merkez-i kabul ve tasvîbde görünmüş ve bu yolda kaleme alınan cevabnâme müsveddesi dahi okutularak ahkâm-ı mûndericesi ve hemen müşir-i müşârunileyhe irsâl ile general-i mûmâileyhe îsâl etdirilmesi tensîb olunmuş olup fakat bu cenk sefinelerinin Tuna nehrinde çoğalması ve yukarılara doğru yayılması buraca pek muzır görünmekte olduğundan bu men' tarîkına gidilmekte ise de çünkü müşir-i müşârunileyh hazretleri bunun me'mur-ı mahsus ve müstakili olduğundan şayed bu maddede ol kadar tekellüfe hâcet, yani işbu sefinelerin yukarılara geçmesinde mazarrat görmez ise ol hâlde bu maddenin i'zâm edilmesi icab etmeyeceği bazı zevât-ı fihâm hazerâtı câni-binden beyân olunmasıyla bunun üzerine deverân eden müzakerâtda müşir-i müşârunileyh hazretlerine zikrolunan müsvedde-i ahîrenin irsâliyle beraber şu mülâhazanın dahi iş'ârı ve şu kadar ki bu bâbda mütalaasını tekrar buraya bildirip cevabına intizâr etmesiyle vakit geçirilmesi muvâfık-ı maslahat ol-

mayacağından buranın re'yi, müsvedde-i mezkûre dairesinde bulunduğundan böyle bir cevabnâme göndermesi münasib görüldüğünün beyânı sırasında mülâhaza-i mezkûre yani sefinelerin yukarılara geçmesinde mahzursuzluk kazıyyesi takdir olunur ise ol hâlde cevabnâmenin tevkîfide dahi müşârunileyh tahyîr olunması ve müşir-i müşârunileyhin tahrirâtında Silistre'de mukîm Avusturya konsolosundan dolayı munderic olan şikâyâtın sâye-i şevket-vâye-i hazret-i mülûkânede ayrıca icabına bakılacağına dahi müşir-i müşârunileyhe iş'ârı ve bu bâbda Avusturya Sefâreti'ne dahi ifadât-ı lâzıme icrası beyne'l-huzzâr müttefikân tezekkür olunduysa da ol bâbda her ne vechile emr u ferman-ı isabet-unvan-ı hazret-i şehinşâhi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mahz-ı isabet onda olacağı ve buna dair evrak meşmûl-i lihâza-i cenâb-ı Padişahî buyurulmak için takdim kılınmakla zikrolunan cevabnâme müsveddesinin ahkâm ve medlûlü hakkında dahi ne vechile emr u irade-i isabet-âde-i hazret-i mülûkâne şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulur ise muktezâ-yı münîfi icra kılınacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 22 Za. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı ma'rûza meşmûl-i lihâza-i şevket-ifâza-i hazret-i şâhâne buyurulmuş ve zikrolunan cevabnâme müsveddesinin ahkâm ve medlûlü münasib ve yolunda görünmüş olmasıyla tıpkı tezekkür ve istîzân buyurulduğu üzere müşir-i müşârunileyh hazretlerine irsâliyle beraber mülâhaza-i mezkûrenin dahi iş'âr ve ol vechile müşârunileyhin tahyîr olunması ve şikâyât-ı muharrenin ayrıca icabına bakılacağına müşir-i müşârunileyh hazretlerine iş'ârı ve bu bâbda Avusturya Sefâreti'ne dahi ifadât-ı lâzıme icrası ma'âlî-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-beyân evrak yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Za. sene [12]69 / [28 Ağustos 1853]

İ. HR, 21278/1, 2, 5-8

İşbu mazbata manzûr ve meâl ve mü'eddâsı ma'lûmum olmuş ve husus-ı mezkûr hakkında ittîfak-ı ârâ ile verilen karar tarafımızdan dahi kabul ve tasdik kılınmış olmakla icrâ-yı iktizâsına ibtidâr olunsun. Rabbimiz Teâlâ ve tekaddes hazretleri Resûl-i Ekrem'i efendimiz hürmetine Devlet-i Aliyyemizi nusret ve tevfikât-ı İlâhiyesine mazhar buyura, âmîn.

26 Z. sene [12]69

İşbu şehir-i Zilhiccetî's-şerîfe'nin yirmi ikinci Pazar ve yirmi üçüncü Pazartesi günlerinde Bâbîâlî'de akdolunan Meclis-i Umumî'de Viyana Müsveddesi üzerine taraf-ı Devlet-i Aliyye'den icra olunan tağyîrâtın Rusya İmparatoru cânibinden kabul olunmadığının haber-i resmîsi ve maslahatın bidâyetinden beri hamiyet-i Hilâfet-i kübrâ iktizâsınca taraf-ı eşref-i cenâb-ı Padişahîden hukuk-ı Saltanat-ı Seniyye ve istiklâl-i devletin muhafazası emrinde kemâliyle dikkat ve itina buyurularak bendegânın vazife-i zimmetleri dahi bu kazıyye-i hayriye olduğundan ona göre bu maddenin mebde'inden bugüne gelince teşebbüs olunan usul ve tedâbîr meclise bi't-tebliğ bu maddeye müte'allik evrâk-ı mukteziye dahi kırâ'at olundukda eğerçi müsvedde-i merkûmenin bilâ-tağyîrât taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den kabul olunması sureti süferâ-yı erba'a tarafından teklif olunduğu tekârîr-i resmîyeleri meâlinden anlaşıl原因 Devlet-i Aliyye'nin icra ettiği tağyîrâtın esbâbı kendi indlerinde takdir olunduğu ve Saltanat-ı Seniyye'nin mülâhaza ettiği mehâzîri râfi' olmak için bazı te'minât ve kefâlet i'tâsına isti'dâd gösterildiği keyfiyyâtı dahi tefehhüm ve teyakkun olunmuş ise de işbu te'minât ve kefâlet kazıyyelerinin madde-i hukukiyede faydası olsa bile mes'ele-i namusiyece kâfi görülemeyip müsvedde-i merkûmenin hey'et-i hâliyesiyle kabulü ise maâzallâhi Teâlâ semm-i kâtil isti'mâl etmek demek olduğundan ve lehül-hamd sâye-i şevket-vâye-i hazret-i Padişahîde haylice kuvve-i askeriye ve bahriye müctemi' ve sair iktizâ eden eşya dahi mevcut olarak avn-i Hak'la az vakitte ikmâlîne sa'y ü ikdâm olunacağı dahi me'murîn-i kirâmî hazerâtı taraflarından haber verildiğinden Hak Teâlâ hazretlerinin nusret-i Samedâniyesine itimâd ve Risâlet-penâh Efendimiz'in imdâd-ı ruhâniyet-i celîlelerine istinâd ile ihtiyâr-ı

harb olunmak sureti cümle huzzâr tarafından müttahiden tasvîb olunmuş ve bu bâbda cânib-i şer'-i âlîden fetvâ-yı şerîfe verileceği dahi taraf-ı Meşîhat-penâhîden ifade kılınmış olduğundan müte'allik buyurulacak emr u ferman-ı hazret-i Hilâfet-penâhî muktezâ-yı münîfi üzere hareket olunmak lâzım geleceği ve şimdiye kadar kazanılan zaman zâyî' edilmeyerek tedârikât-ı harbiye ve tertibât-ı icabiyeye himmet olunmuş olduğu misillü bundan böyle dahi noksanlarımızın ikmâli zımnında sarf-ı mesâi olunmak icab edeceği ve düvel-i saire ile şimdiye kadar cereyan eden muamelât yolunda olarak ba'd-ezîn dahi onların hüsn-i idaresiyle Devlet-i Aliyyece def'-i mazar-rat ve celb-i menfaatlerine çalışmak iktizâ eyleyeceği ve ilân-ı harb maddesi Rusya Devleti'ne râci' olup yoksa tebaa-i Devlet-i Aliyye'den olan Hristiyanların himâyet ve bir vechile rencide olmamalarına evvelkinden ziyâde ihtimam ve dikkat olunarak bunlara sû-i muamele sebebiyle düvel-i sâirenin husumetlerini davet edecek şeylerden kemâliyle sakınılması levâzımât-ı mülkiye ve ehemmi-i mehâmdan olduğu ve Rusyalı ağır bir düşman olduğundan her bir şeye lâyıkıyla dikkat olunarak ve bu husus devletce ve hey'etce pek mu'tenâ tutularak ona göre icabına bakılmak farîzadan bulunduğu keyfiyatı dahi tezekkür kılınmış ve hitâm-ı meclisde muvaffakiyet ve tezâyüd-i ömr ü şevket-i hazret-i şehriyârî ed'iyye-i hayriyesi dahi te'diye ve ifa olunmuş olmakla suret-i karar hakkında her ne vechile emr u irâde-i cenâb-ı mülûkâne müte'allik buyurulur ise mahz-ı hayr ve isabet onda olacağı ve bu suret muvâfık-ı emr u ferman-ı hazret-i cihandârî buyurulduğu hâlde suret-i ilân ve icrası ve müteferri'ât-ı sairesi keyfiyeti Meclis-i Vükelâ'da bi'l-etraf müzakere ile hâk-i pâ-yı âlîden istîzân kılınacağı rehîn-i ilm-i âlî buyuruldukda her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Z. sene [12]69

(Mühürler)

*

Minhu't-tevfik

Bu mesele beyânında e'imme-i Hanefiye'de cevab ne vechiledir?

Sultan-ı İslâm -halledallâhu Teâlâ Hilâfete-hû ilâ-yevmi'l-kıyâm- efendimiz hazretleri dârü'l-harb olan bir dârın meliki ile li-maslahatin akd-i

muvâza'a etdiklerinden sonra bir müddet mürûrunda ol dârın meliki el-ıyâzü billâhi Teâlâ tahammül ve kabulü şevket-i İslâmiyenin tevânını mûcib ve millet-i Ahmediyenin tezlînini mü'eddî olan tekâlîf-i şâkkanın Müslimîne tahmîl-i sû-i kasdı üzerine ısrar ve gurûren ve istikbâren küffâr-ı bed-karar ile müteheyi'en li'l-harâb hudud-ı memâlik-i İslâmiyeyi tecavüz ve ikâ'-ı şürûr ve zırâr eylese hâmî-i din-i metin sultanü'l-Müslimîn -eyyedehullâhu Teâlâ bi'n-nasri'l-mübîn- efendimiz hazretleri Müslimînde kuvvet ve kefer-i mersûme ile kıtâle kudret-i zâhire olıcak cihâd-ı Müslimîn, haklarında hayr olmağla "ve kâtîlû fî-sebîlillâh*" emr-i şerîfine imtisâlen cünûd-ı nusret-mev'ûd-ı İslâmiyeyi kavm-i mesfûr üzerine sevk ve irsâl ve i'zâz-ı din-i -İslâm niyet-i hâlisasıyla müsta'înen billâhi'l-Meliki'l-Müte'âl kefer-i mersûme ile cihâd ve kıtâl farz mıdır, beyân buyurula ?

El-cevab: Vallâhu Teâlâ a'lem farzdır.

Ketebehu'l-fakîr
İsmet Beyzâde Ârif Hikmet
el-Hüseynî
ufiye anhumâ

*

Atûfetli efendim hazretleri

Haşmetli Rusya İmparatoru hazretlerinin tağyîrât-ı ahîreyi kabul etmesi üzerine müte'allik buyurulan emr u irâde-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı âlîsi üzere şehir-i cârinin yirmi ikinci ve yirmi üçüncü günlerinde akdolan meclis-i umumîde meşâhîr-i ulemâ dahi buldukları hâlde cereyân eden müzakerât-ı kesîrenin hulâsası olarak kaleme alınan mazbata huzzârın ihtiyâr-ı samimileriyle zîri cümleten temhîr olunarak manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılınmış olmakla cenâb-ı Meşîhat-penâhîden i'tâ buyurulan melfûf fetvâ-yı şerîfe ahkâm-ı münîfesi ve huzzârın fezleke-i müzakerâtı vechile ihtiyâr-ı harb olunup suret-i ilânın ve teferru'âtının ba'dehû bi'l-müzakere hâk-i pâ-yı âlîden istîzân kılınması ve mazbata-i mezkûre bâlâsının teyemmünen ve teberrûken mübârek hatt-ı hümayûn-ı şevket-merhûn-ı hazret-i şehinşâhî ile tezyîn ve tevşîhine

* Bakara Suresi, 190.

müsaade-i seniyye sezâvâr buyurulması hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı isabet-nişân-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı ve Viyana Sefâret-i Seniyyesi'nden vürûd edip ve düvel-i erba'a sefâretlerinden i'tâ olunup işbu iki meclisde kırâ'at etdirilen evrâk ve tercümelere dahi manzûr-ı ma'âlî-neşûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmak üzere takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 24 Z. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve fetvâ-yı şerîfe ve evrâk manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuş ve fetvâ-yı şerîfe-i mezkûre ahkâm-ı münîfesi ve huzzârın fezleke-i müzakerâtı vechile ihtiyâr-ı harb olunup suret-i ilânının ve teferruatının ba'dehû bi'l-müzakere istîzân kılınması müte'allik ve şeref-sünûh buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfenden bulunmuş ve mazbata-i mezkûrenin iktizâ-yı celfî icra buyurularak zikrolunan fetvâ-yı şerîfe ve evrâk ile beraber yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i Sadâret-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Z. sene [12]69 / [30 Eylül 1853]

İ. HR, 21300

38

Atûfetli efendim hazretleri

Bi-tevfikihî ve nusretihî Teâlâ ihtiyâr-ı harbe dair verilen karar-ı umumî üzerine bazı tedârikat ve tehyi'âtın ikmâline dair übbehetli devletli serasker paşa hazretlerinin bir kıt'a tezkirelerine melfûf bend bend müzekkire şehriyârî cârînin yirmi altıncı Perşembe günü akdolunan meclis-i mahsusda lede'l-kırâ'a bend-i evvelde münasib sergerdeler kumandasında olmak üzere Rumeli tarafı için Konya ve Ankara ve Adana ve Haleb ve Şam ve Sayda

eyaletlerinden bin beş yüz ve Kütahya ve Karahisar-ı Sâhib sancaklarından beşer yüz işe yarar süvari ve Nablus sancağıyla Dürzilerden ve sair ol havalide vâki' dağ ahalilerinden beş bin mikdarı piyade yazılarak Dersââdet'e i'zâmı ve bend-i sânde saâdetli Resul Paşa'nın tedârik edebileceği mikdar süvari ile Anadolu tarafı ordu-yı hümâyûnuna sür'at-i azîmeti ve bend-i sâlisde Sivas ve Harput ve Diyarbekir ve Musul ve Erzurum eyaletlerinden tedârik olunabilecek mikdar süvarinin kezâlik Anadolu Ordu-yı Hümâyûnuna celbi ve bend-i râbi'de İçel Kaymakamlığı'na tayin olunan Hakkı Paşa'nın kumandasında olmak ve Sofya'da bulundurulmak üzere Kigalık'dan beş bin nefer asker yazılması ve bend-i hâmisde evlâd-ı fâtihândan iki-üç bin asker tahrir ve tehyi'esiyle icab eden mahalle sevk olunmak üzere mahallerinde âmâde tutulması ve bend-i sâdisde cânib-i Mısır'dan üç alay piyade ve ma'a-zabitân üç bataryalık topçu ile icab eden bahâsı mürettebât-ı Mısıriyye'den tenzil ve mahsub suretiyle elli bin tüfenk taleb kılınması ve bend-i sâbi'de mühimmât-ı mükemmelesiyle Tophane-i Âmire'den yeniden yüz aded top hazırlanması ve sekizinci bendde Niş Kal'ası'yla ol havalide bulunan sair kılâ' ve palangaların istihkâmât-ı lâzimesinin serî'an yaptırılması hususunun Tophane-i Âmire müşiri devletli paşa hazretlerine havalesi ve dokuzuncu bendde Karadağ sahil ve civarında bulunan kılâ' ve palanga ve kulelerin serî'an tamirât ve istihkâmâtının icra ve mühimmâtının tehyi'esi ve dokuzuncu bendde şimdiden Trabzon'a beşer yüz atım hesabıyla ma'a mühimmât-ı mükemmele otuz top gönderilmesi ve onuncu bendde Edirne'ye mikdâr-ı kifâye mühimmât irsâliyle orada elli bin keyl hinta ve elli bin keyl şa'îr iddihâr etdirilmesi ve on birinci bendde Sofya'da tecemmu' edecek asâkirin kumandasına Yanya Valisi esbak devletli Ali Rıza Paşa hazretlerinin tayin ve on ikinci bendde Konya Valisi esbak Hasan Hakkı Bey'in ibkâ-yı rütbe-i vezâretiyle Rumeli Ordu-yı Hümâyûnu müşiri devletli paşa hazretleri refâkatine i'zâm kılınması ve on üçüncü bendde Trablusgarb'da iktizâsına göre redif kullanılmak üzere oradaki iki taburun Mirliva izzetli Şükrü Paşa ile Dersââdet'e celbi ve on dördüncü bendde Maraş sancağından bin beş yüz nefer süvari ve bin beş yüz nefer piyade tedârik ve celbi suretleri muharrer olup doğrusu işbu tertibât-ı musammeme pek elzem ve suret-i

tertibi yolunda ve taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'den meşhûd olan ikdâmât-ı kâmilenin eseri olmasıyla cümleten merkez-i kabul ve tasvibde görünerek bunun müzakereye muhtac olan teferruâtının müzakerâtına ibtidâr olundukda çünkü bunda asıl dikkat ve itina edecek madde celb olunacak asâkirin cem' ve sevkinde haklarında icra olunacak muamele-i lütfiye ve bu maddeler için neşr ve irsâl olunacak evâmîr ve tahrirâtlarda münasibine göre ibârât-ı terğîbiyede pek ziyade dikkat ve itina olunarak işbu hizmet-i celîlede halkın hâhiş ve arzuları esbâb-ı maneviyesinin kemâ-yelik gözedilmesi ve Sayda tarafından celb olunacak asâkire dair gönderilecek evâmîrde mukaddemâ Dürz[1] Beyi Mir Emin'in hizmet-i celîlede bulunmağa gösterdiği arzusundan bahisle işte şimdi vakt-i hizmet hulûl etmesiyle kendisi istek eylediği hâlde bu asker ile beraber bulunmasının kelimât-ı müessire-i teşvikiye ile kendisine beyân etdirilmesi ve bu defa celb ve sevk olunacak asâkirin süvarisine yem ve kendilerine ekmek ve piyadesine yalnız ekmek i'tâ ve mahalleri meclislerinde kat'ı lâzım gelen maaşları dahi ifa olunacağı misillü esnâ-yı harbde hayvanâtı telef olanlara cânib-i mirîden tüvânâ hayvan verileceğinin şimdiden ilân edilmesi dahi esbâb-ı müşevvikadan olmasıyla bunun dahi yazılacak evâmîre derci ve asâkir-i matlûbenin mahallerinde kat' olunacak maaşları hesabıyla iki aylıkları peşinen kendilerine i'tâ ve esnâ-yı râhda yem ve yiyecekleri emsalleri gibi geçecekleri memleketler sandıklarından ifa edilmesi ve Sayda tarafından celb olunacakların bahren ve mâ'adâsının berren celbi ve her zamanda ve bâ-husus böyle vakitlerde sunûf-ı tebaa-i şâhânenin celb-i kulûbu ferâyiz-i umûrdan olmasıyla işbu asâkir-i mürettebe din ü devlet uğrunda hizmet-i mebrûreye me'mur olduklarından kendilerinin niyet ve azîmetleri âdetâ hacc-ı şerife azîmet eder gibi sıdk u ihlâs üzere bulunması lâzım geleceğinden işbu asâkirin geçecekleri kaza ve kasabalarda kimseyi rencide etmemeleri ve ırz ve edebleriyle olmaları hususlarının ruesâsı tarafından kendilerine hüsn-i tefhîmiyle bunların halka bir türlü rahatsızlık vermemele-ri esbâb-ı kaviyyesinin dahi pek etraflı tavsiye ve te'kid edilmesi meclisin hulâsaten müzakerâtı olmağla bu bâbda iktiza eden evâmîr ve tahrirâtın, lâzım gelen teşvikât ve iş'âr olunacak mevâddın pek az vakitte icrâ-yı icabâtı

zımında tasavvur kılınan te'kidât ile hemen tanzim ve irsâl ve me'muriyetleri tasavvur olunan zevâtın dahi hemen tayin ve i'zâm olunması ve asâkir-i hâssa ve Dersâdet Ordu-yı Hümâyûnları bakiyye-i redffinin suret-i cem' ve celbi hakkında Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'nin bir kıt'a müzekkiresiyle beraber olan tezkire-i hazret-i seraskerî dahi esnâ-yı meclisde kırâ'at etdirildikde müzekkire-i mezkûrenin ahkâm-ı mundericesi pek yolunda görünmesiyle ber-mantûk-ı müzekkire serî'an icrâ-yı icabâtının taraf-ı hazret-i seraskerîye havalesi ve kezâlik esnâ-yı meclisde kırâ'at etdirilen diğere tezkire-i cenâb-ı sipeh-sâlârî meâlinden müstefâd olduğı vechile Dağıstan ümerâsından Dersâdet'de bulunan Halil Bey ve İbrahim Bey uhdelerine Istabl-ı Âmire Müdürlüğü rütbesi tevcih buyurularak kendilerine münasibi kadar harcırah ihsânıyla Şeyh Şamil Efendi hazretleri tarafına i'zâm ve efendi-i mûmâileyhe iş'âr kılınan emr-i âlînin ısdâr ve bu tezkirede muharrer olan suret-i müdirâneye tevffikan harekete ibtidâr olunması dahi beyne'l-huzzâr tensîb kılınmış ise de hususât-ı mezkûre hakkında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı şehinşâhî müte'allik ve şeref-sûdur buyurulur ise muktezâ-yı münîfi üzere hareket olunacağı ve zikrolunan tezâkir ve evrak meşmûl-i lihâza-i hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 26 Z. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tezâkir ve evrâk meşmûl-i nazar-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmuş ve hususât-ı mezkûrenin tıbkı tensib ve istîzân buyurulduğu üzere icrâ-yı icabâtı münasib ve yolunda olduğundan ber-minvâl-i meşrûh iktizâlarının icrası müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-beyân tezâkir ve evrâk yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade ve tesyîr kılınmış olmağla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 Z. sene [12]69 / [2 Ekim 1853]

HR. SYS, 903/2_38

İşbu mâh-ı Eylül'ün 27'[nci] gününde sabahın üç saat sularında fî 26 Eylül-Rûmiye tarihiyle müverrah olan mektubunuz vâsıl olmuş olduğu ifadesiyle kesb-i fahr ederim. Bu inhâlarınızın mübâhasesine girmeyerek velinimetim efhamım İmparator hazretleri taraflarından gerek musâlaha ve gerek muharebe maddelerine veyahud Eflak ve Boğdan memleketlerinin zîr-i idaremdede olan asâkirden tahliyeleri hususuna idare-i kelâm eylemek hiçbir gûne me'zuniyetim olmadığını zât-ı aliyyenize ihbâr ve ifade etmekle zât-ı müşîrânelerine derkâr olan hürmet-i fâikamın te'minâtına ibtidâr olundu.

*

*Anadolu Ordu-yı Hümayûnu Müşiri devletli paşa ve Batum'da bulunan devletli Selim Paşa hazerâtına yazılan muharrerâtın suretidir.
Fî 9 Muharrem sene [12]70*

Devletli efendim hazretleri

Mes'ele-i hâzıra hakkında düvel-i erba'a taraflarından yapılan suret-i tanzimiye üzerine Devlet-i Aliyye cânib-i âlîsinden bi-hakkın icra buyurulan bazı tağyîrât Rusya Devleti tarafından kabul olunmaması ve mezkûr suret-i tanzimiyenin hey'et-i asliyesiyle kabulü ise Saltanat-ı Seniyye-i ebed-müddet hakkında mazarratı müntic bulunması hasebiyle harbe kıyâm olunmasına karar verilerek ol bâbda isabet-ârâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u ferman-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhî mücebince evvel emirde on beş gün mehîl i'tâ olduğu derciyle Memleketeyn'in tahliyesi için savb-ı âcizîden General Gorçakof'a bir kıt'a tahrîrât irsâliyle teklif olunması ve bunun üzerine general-i mûmâileyhden Memleketeyn'in tahliyesine ibtidâr olunacağı cevabı vürûdu takdirinde hey'et-i hâliye ile durulup bir şey yapılmaması ve cevab-ı red geldiği veyahud bu bâbda metbû'u tarafına müracaata mecburiyet gösterdiği hâlde bu dahi cevab-ı red hükmünde tutulacağından sâlifü'z-zikr tahrîrâtın general-i mûmâileyhe vusûlü gününden itibaren tahsis olunan on beş gün müddet münkaziye oldukda icabı üzere harekât-ı hasmâneye ibtidâr ve

mübâşeret ve savb-ı vâlâ-yı dâverîlerinden dahi ona göre muktezâ-yı hâlin icrası için general-i mûmâileyhden gelecek cevab üzerine suret-i hâlin sûy-ı âcizîden taraf-ı vâlâ-yı hidivânelerine ve devletli Selim Paşa hazretlerine bi't-tahrirât-ı mahsusa bildirilmesi için mahsusan bir kıt'a vapurla Varna'ya ve iki nefer yâver-i harb-i cenâb-ı seraskerînin bu tarafa irsâl buyurulmuş olduğundan ol vechile harekete mübâderet kılınması taraf-ı zî-şeref-i hazret-i Sadâret-penâhî ve seraskerîden bâ-evâmirnâme-i sâmiye irâde ve iş'âr buyurulmuş ve ber-mûceb-i irâde-i seniyye tahrirât-ı mezbûre me'mur-ı mahsus ile buradan general-i mûmâileyhe gönderilmesiyle tarih-i arıza-i bendegânem günü zuhur eden cevabnâmede sulha ve muharebeye ve Memleketeyn'i tahliyye devleti tarafından me'zuniyet ve talimâtı olmadığını general-i mûmâileyhe inbâ eylemiş ve bu cihetle hitâm-ı müddetde hareket-i hasmâneye mübâşeret olunmak lâzım gelip tahrirât-ı mezbûrenin general-i mûmâileyhe tarih-i vusûlü bugünle beş gün demek olduğuna ve bu suretçe müddet-i mevzû'a ve mahdûdenin inkızâsı işbu mâh-ı Muharrem'in on dokuzuncu Cumartesi gününe merhûn bulunduğu ve refâkat-i âcizânemde bulunan cünûd-ı zafer-mev'ûd-ı hazret-i şâhânenin her bir levâzimât-ı harbiyesi mükemmel ve âmâde olduğuna binâen müddet-i mezkûre inkızâsında bi-havillillâhi Teâlâ buraca icrâ-yı hareket-i hasmâneye bed' ve mübâşeret olunacağı muhât-ı ilm-i âlî-i âsafâneleri buyuruldukda müte'allik buyurulan irâde-i seniyye iktizâsınca taraf-ı vâlâ-yı âsafânelerinden dahi yevm-i mezkûrda icabât-ı hâliye ve mevki'iyeye göre muktezâ-yı hâlin hüsn-i icrası bâbında ve her halde emr u irâde hazret-i men lehül-emrindir. Hemen Cenâb-ı Hayru'n-nâsırîn umum asâkir-i zafer-me'ser-i hazret-i şâhâneyi fevz ü nusret ve her halde hüsn-i muvaffakiyete rehin buyursun, âmin.

*

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Fî 5 Muharrem sene [12]70 tarihiyle müverrahan dünkü gün ârâyış-hâme-i efham olan emirnâme-i sâmi-i Sadâret-penâhîlerinde savb-ı bendegânemden General Gorçakof'a mersûl olan tahrirât üzerine derhâl cevab-ı red i'tâsıyla beraber bir güne harekete tasaddî etmemesi takdirine göre Saltanat-ı

Seniyye'nin usul-i sâbite ve rast-kârânesi enzâr-ı âlemde yeniden te'yid buyurulmak üzere i'tâ kılınan mehlin inkızâsına kadar esbâb-ı lâzıme-i tehyi'e-kârî ve intibâha riayetle beraber muamele-i hasmânede te'ennî olunması ve mehlin inkızâsı günü artık bir şeye bakılmayıp hareket-i mukteziyeye teşebbüs ve ibtidâr kılınması irade ve ferman buyurulmuş ve her bir emr u ferman-ı ma'âlf-ünvân-ı seniyye-i vekâlet-penâhîlerinin harf be-harf infaz ve ahkâm-ı celîlesine müsâberet farîza-i zimmet-i ubûdiyet-i bendegânem bulunmuş ve general-i mûmâileyhe gönderilen tahrirât-ı çâkerânem tarih-i arîza-i çâkerîde zuhur edip aynen takdim-i hâk-i atebe-i seniyye-i Sadâret-penâhîleri kılınan cevabnâme mü'eddâsına nazaran icrâ-yı hareket-i hasmâneye müsâberet olunması muktezâ-yı irâde-i seniyyeden ve tahrirât-ı mezkûrenin general-i mûmâileyhe vusûlü dahi mâh-ı hâlin beşinci Cumartesi gününden itibar olunduğu cihetle beş gün mürûr edip müddet-i mevzû'anın inkızâsı daha on gün mürûruna yani mâh-ı Muharrem'in on dokuzuncu Cumartesi gününe merhûn olduğu bedihiyâtdan bulunmuş ve mevâki'de bulunan kumandarân-ı askeriyyeye icabı üzere talimâtlar verilmiş olmakla inkızâ-yı müddet-i mezkûrede tıbkı irâde ve iş'âr-ı âlf-i Sadâret-penâhîleri vechile bi-havillillâhî Teâlâ icrâ-yı harekât-ı hasmâneye teşebbüs ve mübâşeret olacağı nümûdâr ve Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri devletli Abdi Paşa ve Batum'da bulunan Selim Paşa hazerâtı bendeleri taraflarına yazılıp birer suretleri leffen takdim kılınan iki kıt'a tahrirât-ı çâkerî me'mur buyurulan yâverler ma'rifeti ve Varna'da mevcut ve müheyyâ bulunan vapur-ı mahsus vasıtası ile tarih-i arîza-i çâkerânem günü müşârunileyhimâ hazerâtı taraflarına gönderildiği zâhir ve âşikârdır. Hemen Cenâb-ı Rabb-i Nâsır ve Menân, Devlet-i Aliyye-i sermediyü's-saltanata envâ'-ı fevz ü nusret ve galebe ve muvaffakiyetler ihsan buyursun, âmin. Arz ve beyân-ı hâl ma'razında arîza-i çâkerânem terkîm ve izzetli Tefvik Paşa bendeleri mu'âvedetiyle hâk-i pâ-yı Sadâret-penâhîlerine takdim kılınmıştır. Ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Muharrem sene [12]70

Müşir-i Ordu-yı Rumeli
Ömer Lütfi

*

Atûfetli efendim hazretleri

Muktezâ-yı irâde-i seniyye üzere General Gorçakof'a gönderdiği mektubun vürûd eden cevabına dair Rumeli Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri devletli Ömer Paşa hazretleri tarafından dün tevârüd eden tahrirât takımıyla beraber meşmûl-i lihâza-i âlî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Meâllerinden istifade olunduğuna göre general-i mûmâileyh ne musâlaha ve muharebeye ve ne de tahliyye dair müzakereye me'muriyeti olmadığını beyân etmiş olduğundan bu suret cevab-ı red demek olup onun üzerine mukaddemce verilen me'zuniyet ve ruhsatları üzere inkızâ-yı müddet-i mu'ayyenede harekât-ı hasmâneye teşebbüs edeceklerinde şübhe yok ise de bundan böyle ordu-yı hümâyûnlar müşir ve kumandanları hazerâtının berren ve donanma-yı hümâyûnun dahi bahren icra edecekleri usul ve harekât-ı umumiyelerine ve müteferriât-ı sairesine dair hususâtın müzakeresi ve mülâhazası zımnında bugünkü Çarşamba günü meclis-i umumî akdi tasmîm olunmuş olmakla karar-ı müzakerât-ı vâkı'a arz ve istîzân olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 16 Muharrem sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tahrirât ve evrak manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i şâhâne ve meâl ve mü'eddâları ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmuş ve hususât-ı muharrerinin mülâhazası zımnında ol vechile meclis-i mahsus akdolunmuş olması merkez-i isabetde olarak karar-ı müzakerât-ı vâkı'anın istîzân buyurulması şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne icab-ı celîlinden bulunmuş ve tahrirât-ı merkûme takımıyla yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Muharrem sene [12]70 / [19 Ekim 1853]

İ. HR, 21313/3-5, 7

Bu kere çend kıt'a vapur-ı hümâyûn-ı şâhâne ile Bahr-ı Siyah cânibine tayin ve i'zâm kılınan Ferik saâdetli Ahmed Paşa hazretlerine talimâtdır.

Paşa-yı müşârunileyh hazretlerinin me'muriyeti Bahr-ı Siyah cânibinin Anadolu ve Rumeli sevâhilinde bulunan Memâlik-i Mahrûse-i şâhânenin ve Karadeniz'de mürûr u ubûr eden Devlet-i Aliyye ve sair devletler tüccarı sefâininin emr-i muhafazalarına dikkat ve mübâderet eylemek olduğundan müstashab-ı ma'iyeti olan süfün-i hümâyûn-ı mülûkâne ile Rusya donanmasına tesadüf eylediği mahalde müsta'înen billâhi Teâlâ muharebe etmek icab-ı me'muriyetinden olup fakat mevcud-ı ma'iyeti olan süfün-i hümâyûnunun mikdarına nazaran tesadüf olunan Rusya sefâinine galebe me'mûl olduğu hâlde muharebeye tasaddî ile olmadığı surette icabına göre hareket ve ma'iyetinde bulunan sefîne-i hümâyûnları havanın ve mevki'inin icabına göre filosundan ayırmayıp daima topluca bulunup süfün-i hümâyûn-ı mezkûnenin bir güne tehlike ve muhâtaraya düçâr olmamaları esbâbının istihsâline daima ihtimam ve dikkat eyleyecektir.

Paşa-yı müşârunileyh hazretleri Bahr-ı Siyah'da bulunan süfün-i donanma-yı hümâyûn-ı şâhâneye kumandar olarak cümlesi me'mur-ı ma'iyeti olacağından her birisi müşârunileyhin emir ve re'yine mutâba'at etmek ve her ne mahalde ikâmet ve ne tarafa azîmet olunmasını emir ve tenbih eder ise derhal icraya müsâra'at kılınmak lâzım geleceğinden bu bâbda kâffe-i ümerâ-yı bahriye ve süvariler taraflarından ihtimam ve dikkatle hilâfına hareketden mücânebet ve müşârunileyh hazretleri dahi iktizâ-yı dirâyet ve hamiyeti üzere icab-ı hâl ve maslahata göre hareketle bi-avnihi Teâlâ bi'l-muharebe hüsn-i muzafferiyet ve muvaffakiyeti bârgâh-ı Cenâb-ı Ehadiyetden temennî ile ümerâ ve zabitan-ı mûmâileyhimden emr u re'yinin hilâfına hareket edenler olur ise müşârunileyh hazretleri tebdîl ve te'dîb ile keyfiyeti makam-ı celîl-i cenâb-ı kapudanîye inhâya me'zun ve murahhas olarak her hâlde âsâr-ı reviyet-mendi ve dirâyeti ibrâza bezl-i cehd ve gayret edecektir. Bazen hava müsaid olarak Rusya sevâhiline doğru gidilmesi dahi müm-

kün olduğu hâlde ol havaliye dahi azîmetle görülen Rusya korsan sefâininin bi'l-muharebe galebe olunarak kazanılması melhûz olup ve göze kestirildiği suretde derhâl üzerine varılarak hareket-i hasmâneye mübâşeretle ele geçirilmesi esbâbının istihsâline müşârunileyh hazretleri tarafından sa'y ü miknet kılınacaktır.

Fî 27 S. sene [12]70

Meclis-i Bahriye

İşbu talimâtın ahkâm-ı mündericesi ferik-i müşârunileyh hazretleri tarafından harf be-harf icra ve her hâlde ibrâz-ı hüsn-i hizmet ve me'muriyete dikkat ve itina olunarak hilâf-ı hareket vuku'undan be-gâyet hazer ve mücânebet ve filo tertibi hususuna güzelce nezâret ve hususât-ı meşrûhayı ifaya dikkat olunmak buyuruldu.

Fî 27 S. sene [12]70 / [29 Kasım 1853]

Kapudan-ı Derya
Es-Seyyid Mahmud

İ. HR, 5182/26

41

Bu defa Sinop'dan gelmiş olan Taif Vapur-ı Hümayûnu süvarisiyle zabîtanının memhûr müzekkiresidir.

Ferik saâdetli Mustafa Paşa hazretleri bendelerinin ma'iyyetiyle geşt ü güzâr ve hitâm-ı me'muriyetle Sinop Limanı'na avdet olunmuş ve patrona paşa ma'iyyeti olan sefâin ile limanda bulunmuş ve ferdâsı günü Hüseyin Paşa dahi birkaç sefîne ile vürûd etmiş ise de diğer sefâin perakende ve perişan birer ve ikişer gelmişler ve hasbe'l-icab Taif ve Ereğli Vapurlarını sefâinin ma'iyetine tevkîf ederek geçen Salı günü ma'iyyeti vapurları ile Sinop'dan kıyâm ve hareket etmiş ve ferdâsı yevm-i Çarşamba rüzgâr gün doğrusu olduğu hâlde Rusya'nın perde sütununa bandıra çeker kumandanı üç

kıt'a kapak ve bir kıt'a berik ki cem'an dört kıt'a sefâin ile limanın karşı tarafında yani altı-yedi mil bu'd-ı mesafe Gerze nâm mahalde müşâhede olunmuş ve Gerze tabyasından donanmaya ve Sinop Kal'ası'na düşman sefinesi geldiğini bildirmek üzere bir pâre top atılmış ve der-akab Ereğli Vapuru kıyâm etdirilerek ne cins sefâin olduğunu tahkik için göndermişler ise de düşman sefinesi olduğu anlaşılmiş ve Taif'in ocağı fûrûzân olundukda kalkıp rûzgâr üzerine çıkmak üzere patrona paşadan işaret keşîdesiyle kıyâm edilmiş ve Hüseyin Paşa: "Yelken üzerine kalkalım." diye işaret çekmiş ise de: "Kalkmağı azacık te'hir eyle." diye Osman Paşa'dan iki defa işaret keşîde olduğundan tevakkuf olunmuş ve sefineler mümkün mertebe filo olduğundan: "Uyarına göre cenk etmeye hazır olun" diye Osman Paşa'dan işaret keşîde ve cümlesi hazır ve âmâde olmuşlar ve düşman sefâini limana pupa gülle menzilinden cüz'î uzak inmişler ve Taif dahi önlerine doğru gitmekte iken düşmanın kumandanı işaret keşîdesinde cümlesi limana girmek üzere iken tekrar yine dışarıya çıkıp abluka tarîkıyla yelken üzerinde durup yanlarında bulunan bir yük sefinesini ol aralık bir mahalle göndermişler ve bu hâl üzere mezkûr üç kıt'a kalyon gece ve gündüz görünmekte olduğundan bunların ne hareketde oldukları bilinmek üzere kal'adan donanma-yı hümâyûna işaret tertib olunmuşdu ve bu sefinelerden mâ'adâ dört kıt'a sefâin dahi Ayancık tarafında su almak üzere olduklarını rivâyet etmişler ise de bu rivâyete bizim taraftan itibar olunmamıştı.

Bir gün cümle süvarileri patrona sefinesine celb olunarak vapurumuzdan süvari-i sâin gönderildikde patrona paşa ifadesinde: "Düşman sefâini görünüyorlar, bunlara mukabele olunamayacak, denize çıkılsa kayboluncak, iyisi gelirler ise toplanımız tamam oluncaya kadar harb edip şayed alacak olurlar ise demirleri bırakıp kıyı tarafına inerek sefinelerinizi ihrâk edin." diye cümle sefâin süvarileri tarafına tenbihât-ı lâzıme icra ve bunun üzerine karar verilmiştir. Ol vakit keyfiyetin Deraliyye'ye bildirilmek üzere taşradan berren adam ihrac olunup olunmadığı Nizamiye Süvarisi Kadri Bey vasıtasıyla sual olunmuş ise de: "Tatar gönderdiler." diye cevap verilmiş ve bir saat sonra Hüseyin Paşa: Taif'e gelip düşman sefâini adanın üzerinde olduğu halde: "Karadan Deraliyye'ye haber gönderdiniz mi?" diye sual olun-

dukda: "Karadan geç gitdiğinden Nemçe Vapuru gelecek onunla göndereceğim." cevabını vermiş ve gönderildiği dahi işitilmiştir. Leyl ü nehâr Der-aliyye'den vapurlar veyahud imdad gelecek diye intizâr üzere iken yevm-i Salı İngilizin Vesbalt posta vapuru vürûd etmiş ve bu tarafın ahvâli sual olundukda; "Vapurlar ve gemiler çıkmadı" cevabını vermiş ve bunlar görüldüğünün sekizinci günü ve mâh-ı Safer'in yirmi dokuzuncu yevm-i Çarşamba hava sis ve bârân olup taşradan gemileri görememiş olmalarıyla rüzgâr dahi gün doğrusu poyraz olduğundan ve saat altı buçuk kararları düşman adadan içeri girdiğini Nâvek-i Bahrî müşâhede ederek işaret keşîde etmiş olmasıyla hikmet-i Hüdâ sis kalkıp birdenbire üç kıt'a üç anbarlı ve üç kıta kapak ve iki kıt'a firkateyn donanmanın üzerine gelmekte iken Taif'in ocağını yakıp rüzgâr üzerine çıkmasına dair patrona paşadan işaret keşîde olunmasıyla derhâl kıyâm etmek üzere hazırlanmıştır. Donanmaya da şu vechile işaret keşîde olundu ki: "Nâm ve şân almak ve Padişahımıza hizmet etmek ancak böyle günde belli olacak, göreyim sizi gayret edin." diye bildirdikde cümlesi hazır ve âmâde olduğu hâlde düşman donanması liman ve gemilere o kadar yakın geldi ki güya çatma menziline bulmuş idi ve arkalarında birer sandal ve birer filikaları var idi. Bu hâl görüldükde patrona paşa tekrar: "Gayret edin" işaretini çekti. Saat yedide muharebeye mübâşeret olunup ve ol vakit Taif'in zinciri bırakılarak çarklar hareket ettirilip donanmanın kıyı tarafından çıktıkda iki kıt'a düşman firkateyni yelken üzerinde abluka ederek üzerimize gelip bizimle muharebeye mübâşeret etmesiyle kıyı tarafına gidilerek firkateynden biraz uzayıp kurtulmak çaresi aranır iken ada tarafından üç kıt'a düşman vapuru zuhur ederek üzerimize geldiler ve bir buçuk saat muharebe olundu. Mezkûr vapurlara düşman sefinesinden işaret çekilip bizi terk ile sefineleri tarafına döndüler ve Sinop Limanı'na doğru nazar olundukda düşman sefinesinden bazılarının çubukları düşmüş olduğu müşâhede kılındı. Zikrolunan Nizamiye ve Avnullah ve Dimyat'ın birden muharebe için top atmalarına nazaran bir kıt'a üç anbarlı ve bir kalyon batmış olduğu me'mûldür. Ba'dehû bizim vapura isabet eden güllelerin mahalleri kapatılmış ve memleketin Rum mahallesinden ateş zuhur ettiği görülmüştür ve gündüz saat yediden akşam on ikiye kadar top sadası işitilip ve on ikiden saat dörde kadar bazı cebhane atılır gibi aralık aralık alâmetler müşâhede o-

lunmuşdur. Donanmanın limandan kalkıp gidilmesi bazıları tarafından birkaç defa patrona paşaya ifade olunmuş ise de bu bâbda ihtilâf vuku'una mebnî kalkılamamış ve bundan sonra ne vechile, yani muharebenin ne neticeyi kesb eylediği meçhulümüz bulunmuşdur. Zira muharebenin ne suret kesb eylediğini tahkik için oralarda tevakkuf etmek lâzım geleydi mukaddemâ arkamıza düşmüş olan üç vapur tekrar üzerimize gelir ve maâzallahi Teâlâ bir fenalık olur mütalaasıyla tahkikden sarf-ı nazarla hemen Deraliyye'ye doğruca yol verilmiş ve bi-hamdihî Teâlâ işbu Cuma günü Boğaz'dan içeriye duhûlü müyesser olmuşdur.

Fî 2 Ra. sene [12]70

Birinci Yüzbaşı-yı vapur-ı mezkûr Osman	Üçüncü Yüzbaşı-yı vapur-ı mezkûr Ali	Bahriye yüzbaşısı olup vapur-ı mezkûr[da] olan Mahmud
Süvari-i Evvel-i vapur-ı mezkûr Yahya	Süvari-i Sâñî-i vapur-ı mezkûr Es-Seyyid İsmail	Çarçamba başı-yı vapur-ı mezkûr Aziz Seyyid Ahmed

*

Rusya sefâin-ı harbiyesinin Sinop havalisinde dolaşmakta oldukları bundan evvelce taraf-ı asilânelerine takrîr-i resmî ile beyân ve ihbâr olunmuş idi. Bu defa Sinop'dan vürûd eden Taif Vapuru kumandanının vâki' olan ifadesinden müstefâd olduğu vechile şehir-i Safer'in yirmi dokuzuncu Çarşamba günü Rusyalının üç kıt'a üç anbarlı ve üç kıt'a kapak sefinesiyle iki fırkateyni Sinop Limanı'na duhûl ederek Devlet-i Aliyye donanmasından fırkateyn ve korvetden mürekkebe olarak orada bulunan bir fırka-i bahriye ile muharebeye tasaddî etmişlerdir. Muharebenin neticesi henüz ma'lûm değil ise de işbu fırka-i müfrezenin bulunduğu mevki'e ve düşman sefinelerinin daha kuvvetli bulunmasına nazaran ziyadece sakatlık olması melhûzâtandır. İngiltere ve Fransa Devletleri donanmalarının Boğaziçi'nde bulunmaları Devlet-i Aliyye'nin memâlik-i sahiliyesini muhafaza niyet-i hâlisesiyle olup şimdi Rusya kuvve-i bahriyesinin şu hareketi ise gözüne kesdireceği mahallere tasallut edeceğine delâlet eder bir keyfiyet olarak bu kadar sevâhil-i ve-

sî'anın muhâresesi dahi ve derece-i kifâyede dahi kuvve-i bahriyenin Karadeniz'de bulunmasına mütevakkıf olduğundan ve Saltanat-ı Seniyye her ne kadar kendi donanmasını Bahr-ı Siyah'a çıkarmak niyetinde ise de işbu Sinop Vak'ası sebebiyle gidecek kuvve-i bahriye kifâyet mertebesinde olamayacağından iki devlet-i müttelikanın himmet-i fi'liyesine müracaat lâzım gelmiş olmakla bu keyfiyetin Fransa Devleti Sefâretine bildirildiği misillü taraf-ı asilânelerine dahi beyânı zâten derkâr olan ihtirâmât-ı fâ'ikamın te'yidine zerî'a ittihâz olundu.

Fî 3 Ra. sene [12]70

Mustafa Nâîf	Es-Seyyid Ahmed Arif	Rauf	Mustafa Reşid	Es-Seyyid Mehmed Ali	Fethi Paşa (Bulunamadı)
Mehmed Rifat	Es-Seyyid Mahmud	Mehmed Paşa (Bu dahi)	Ali Galib	Safvetî	Es-Seyyid Mehmed Hasib
Ârif	Mehmed Hayreddin	Yunus Kâmil	Mehmed Arif	Şevket	Hüseyin Bey (Bu dahi)
Mazlum Bey (Bu dahi)	Ziver Ahmed	Mahmud Nedim	Es-Seyyid Ismail Afif	Habbab	

*

Atûfetli efendim hazretleri

Donanma-yı Hümâyûn'dan Sinop Limanı'nda bulunan kuvve-i müfreze üzerine Rusyalı tarafından kuvve-i bahriyesi gelip bir şedîdce muharebe vuku' bulduğu bu defa vürûd eden Taif Vapur-ı Hümâyûnu kumandanı tarafından haber alındığına dair devletli kapudan paşa hazretlerinin bir kıt'a tezkiresiyle kumandan-ı mûmâileyhin alınan takrîri şehr-i halin üçüncü Pazar gecesi Bâb-ı Hazret-i fetvâ-penâhî'de akdolunan meclis-i mahsusda kırâ'at olunup bu misillü muharebelerde iki taraftan telefât vuku'a geleceği bedihî olmakla hemen Cenâb-ı Hak, zât-ı şevket-simât-ı hazret-i Padişahîye tükenmez ömr ü afiyet ihsânıyla nice türlü mazhar-ı muzafferiyet buyurması eltâf-ı İlâhiyeden istid'â kılınmış olup bunun üzerine düvel-i muâvine sefâretlerine verilmek üzere esnâ-yı meclisde kaleme alınan bir kıt'a takrîr müsveddesi dahi lede'l-kırâ'e cümle tarafından kabul ve tensib olunarak zîri cânib-i huzzârdan temhîr kılınmış ve işbu takrîrin çarçabuk iki sefâretlere ve-

rilmesi dahi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda ve müsvedde-i merkûmenin medlûl ve ifadesi hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli icra olunacağı ve evrâk-ı mezkûre manzûr-ı âlî buyurulmak için takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 3 Ra. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan evrâk manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve müsvedde-i merkûmenin medlûl ve ifadesi münasib ve yolunda görünmüş olmakla tezekkür ve istîzân buyurulduğu üzere işbu takrîrin çarçabuk iki sefâretlere verilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve evrâk-ı mezkûre yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Ra. sene [12]70 / 4 Aralık 1853

HR. SYS, 903/2_73

42

Atûfetli efendim hazretleri

Sinop Limanı'nda vuku' bulan muharebe haber alınarak onun üzerine eyaletçe lâzım gelen tedâbîr-i mümkinenin suret-i icrasını ve Sinop'un tezyîd-i kuvve-i askeriyesi lüzumunu mutazammın Kastamonu valisi devletli paşa hazretlerinin mührüyle memhûr Kastamonu Meclisi'nde akdolunan meclis-i umumînin Cuma günü bir mazbatası vürûd etmiş ve süfün-i hümayûn-ı şâhânenin ne hâlde kaldıkları ve asâkir-i şâhânenin ne vechile cansipârâne muharebe eyledikleri keyfiyâtına dair Sinop kaymakamı saâdetli paşanın dahi müte'âkiben bir kıt'a şukkası alınmış idiğine ve geçen Pazar günü istihbâr-ı keyfiyet zımnında cânib-i sefâretten gönderilmiş olan İngiltere

beylik vapuruyla beraber gönderilen müşavir paşa dahi gelmiş bulunduğuna mebnî yevm-i mezkûrda Hariciye Nezâreti hanesine gidilerek bazı vükelâ-yı fihâm hazerâtı dahi oraya gelip mûmâileyh müşavir paşa celb olunarak istif-sâr-ı hâl ve keyfiyet olunmasıyla ifadât-ı vâkı'ası Sinop tarafından vuku' bulan iş'ârâta tevâfuk edip asâkir-i şâhânenin gayret ve şecâatlerini ve üç-beş saat muharebe ile cansipârâne hizmetlerini ve düşman askerinden dahi hayli telefât olup gemilerinde dahi sakatlık olarak birkaçı gark olma derecesinde vapurlara rabt ile Cuma günü oradan çekildiklerini ve Sinop'da kalan bazı neferât-ı bahriye ile yüz on nefer kadar paralıları vapura alıp getirdiğini ve daha sair meşhûdâtını beyân eylemiş olduğundan sair vükelâ-yı fihâm hazerâtı dahi celb ve davet ve ol gece akd-i encümen i meşveret olunup Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes hazretleri zât-ı şevket-simât-ı hazret-i Padişahiye tükenmez ömür ü afiyet ihsan buyursun ve bu misillü muharebât-ı şedîdede telefât vuku'u dahi olabileceğinden inşaallahu Teâlâ bundan böyle nice nice muzafferiyet-i celîleye mazhariyetle meserrât-ı azîme zuhuru eltâf-ı İlâhiyeden mes'ul ve mütemennâ bulunmuşdur. Bunun üzerine iktizâ-yı hâl lede'l-mülâhaza geçen gün verilen karar üzere Anadolu ve Rumeli sahillerinde dolaşmak ve lâzım gelen mahallere asker ve cebhane götürüp memâlik-i sahiliye ahvâlini teftiş ve tahkik eylemek üzere mevcut olan vapur-ı hümâyûnlar tehyi'e etdirilip ve derdest-i tamir olan Taif vapur-ı hümâyûnu dahi çend gün zarfında çıkabileceğinden onu dahi alıp ve bunların süvari kapudanları ve zabitân-ı sairesi bi'l-intihâb tertib ve tayin kılınıp devletli kapudan paşa hazretleri bizzat Karadeniz'e çıkacağını beyân etmiş ve vâkı'a şu vuku'âtın üzerine Anadolu sevâhilinde bulunan ve hususuyla Batum tarafında olan mahalleri görmek ve me'murlarıyla görüşüp keyfiyetlerini anlamak ve noksanlarını sual etmek ve medâr-ı emniyet ve tesliyet olmak üzere süfün-i hümâyûnun gitmesinde faide olduğu bedihî ise de hasbe'l-mevsim yelken gemileri çıkarılmağa emniyet olunamayacağı ve vukûf-ı kâmilleri cihe-tiyle taraf-ı vâlâ-yı seraskerîden dahi ifade olunduğu cihetle bu işleri büyücek vapurlara olsun gördürmek münasib görüldüğü misillü ümerâ-yı bahriye beyninde ifade ve der-miyân olunan ihtilafât-ı ârâ ve harekâta nazaran bu hâl ile zikrolunan vapurların dahi şöylece gönderilmesine bazı mütalaât-ı müte-nevvi'aya göre pek de emniyet-i kalbiye hâsıl olamayacağından ahvâl-ı zâ-

tiye ve ma'lûmât-ı bahriyelerine itimad hâsıl olur. Ümerâ intihâb olunarak el-hâsıl faide-i matlûbesi mazarrât-ı melhûzasına galebe eder suretde tedâbîr-i lâzimesi icra olunmasına dair hayli müzakerât cereyan eylemiş olup düvel-i muâvine donanmaları Memâlik-i Mahrûse-i sahiliyenin muhafazası zımnında buraya gelmiş olduğundan donanma-yı hümâyûndan bazı süfün-i şâhânenin Karadeniz'e çıkarılacağı ve bu sırada kendilerinin dahi muâvenetleri hususuna dair geçen gün muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i şâhâne üzerine sefârete verilen takrîrin cevabı gönderileceği ve muhafaza-i memâlik-i sahiliyede evvelki kararlarında buldukları keyfiyeti İngiltere Tercümanı Mösyö Brany vasıtasıyla cânib-i sefârete ihbar olunmuş olup ancak min-gayri me'mûl düvel-i muâvine vapurları çıkmayacak olsa bile yine vapur-ı hümâyûnların ihracı lâzımeden olarak vapurlar her nasıl olsa kendilerini muhafaza edebilip yani mukabele edebilecek suretde düşman gemisi gördükleri hâlde muharebe ederek düşman gemilerinin kesretini gördükleri ve mukabele edemeyeceğini anladıkları hâlde savuşabilmeleri mümkün olduğundan ve sahillerde tüccar sefineleri görünmesinde hâl başka olacağından Batum'dan beri Anadolu sahiliyle Rumeli sahili kıyılarında görünüp ve icabına göre tahkik-i ahvâl eyleyip bu tarafa dahi bildirmeleri ve geşt ü güzâr eden tüccar sefinelerini mümkün mertebe muhafaza eylemeleri muhassenâtı mûcib olacağından ber-minvâl-i muharrer iktizâ-yı hâlin icrası ve Rusya amirali tarafından Sinop'da olan Avusturya konsoloshânesine bir kıt'a ilânnâme bırakılıp meâlinde Devlet-i Aliyye Çerkesistan ve sair ol havaliyi Rusya aleyhinde ayaklandırmak ve mühimmât-ı harbiye irsâliyle muâvenet eylemek için bu sefineleri gönderdiği istimâ' olunduğu cihetle işbu muharebe vuku'a gelip bu aralık memleket dahi zedelenmiş ise de Rusya Devleti Sinop'u zabt ve tahrib etmek ve ahalisini tazyik eylemek efkârında olmadığı beyân olunmuş olup çünkü düvel-i muâvinenin muhafaza-i sahiliyeye me'muriyetlerini ve bu bâbda olan talimâtlarını Rusyalı bildiği cihetle onların hareketlerine esbâb-ı mûcibe vermemek için bu desiseyi kullanmış ise de Avrupa enzârında şâyân-ı kabul olacak şey olmayıp hatta bu desiseyi İngiltere elçisinin derhâl anlamış olduğu dahi mûmâileyh Mösyö Brany'nin ifadesinden müstefâd olarak her ne ise bunun üzerine bir vasıta ile Sinop ahalisine iâne-i nakdiye gönderip de fukarâ-yı ahali tarafından dahi şayed kabul

olunur ise bunun pek ziyade su-i te'siri olacağından ve sâye-i makderet-va-ye-i hazret-i şâhânede harîkzedegândan münasib olanlara ve fukarasına iâne olunması şân-ı mekârim-nişân-ı âlî iktizâsından bulunduğundan vali-i müşârunileyh hazretlerine derhâl tahrirât-ı lâzıme gönderilip el-yevm gitmemiş ise serî'an Sinop'a inip ahalisinin ahvâline ve me'kûlât ve meşrubât ve malzeme-i sairelerinin tesviyesine ve münasib mahallere îvâ ve iskânlarına bakıp o makule harîkzedegânın defteri yapılarak yüz-yüz elli bin ve iki yüz bin kuruşla mı olur her ne vechile ise emvâl-i eyaletden serî'an münasib ve kifâyet mikdarı akçe tedârik olunarak ve suret-i taksimini ve mikdarını kararlaştırıp defterlerini bu tarafa takdim ederek istihsâl-i asayiş ve istirahatlerine fevka'l-gâye ikdâm ve gayret eylemesi ve vapur-ı hümâyûnlar ile cerrahlar dahi gönderileceğinden eğer mecrûh ve yaralı kimseler var ise onlara dahi bakdırılması hususunun bi'l-etraf iş'âr ve tavsiye edilmesi ve Cenâb-ı Hak âfâtdan masûn buyursun lehü'l-hamd Memâlik-i Mahrûse-i şâhânenin vüs'at-i arazisine ve kabiliyetine ve ahalisinin istidâd ve gayretlerine göre kendi tabakasında bulunan büyük devletler gibi kuvve-i kâmile olmak lâzım geldiği hâlde mücerred cümlemiz taraflarından vuku' bulmuş olan takayyüdsüzlüğün neticesi olmak üzere iktizâ eden şeylere lâyıkıyla bakılamaması cihetiyle böyle geride kalınmak doğrusu teessüf olunacak mevâddan olduğu misillü teksîr-i vâridât-ı hasene ile bir kuvve-i kâmile-i sahiha meydana çıkarılsa ve herhangi düşman olur ise olsun âharın iânesine hâcet kalmaksızın cevab verilse bu dahi fevka'l-gâye arzu olunur hâlât-ı hasene-i matlûbeden olmasıyla inşaallahu Teâlâ bundan sonra esbâb-ı lâzımesine teşebbüs olunarak bu hâl-i matlûbun sekiz-on sene zarfında vücuda getirilmesi mümkinâtdan olup fakat şimdi tez elden ikmâl-i kuvve-i bahriye zımnında Amerikalılardan ve sair bulunabilecek mahalden iki kît'a viralı kapak ve üç kît'a fırkateyn vapur mübâya'a olunması ez-her cihet fevâid ve muhassenâtı istilzâm edeceği bedihî olmasıyla hazine-i celîlenin hâl-i hazırı buna mütehammil olamayıp Masârif-ı seferiye için haricden celb olunacak mebâliğ-i ma'lûmeden tesviyesi kâbil olacağından ve bu haftalar içinde devletli Namık Paşa hazretlerinden bir haber-i muvâfık gelmesi me'mûl bulunduğundan onun vürûdünden sonra bu maddenin dahi icrâ-yı icabına bakılması ve Londra'da derdest-i inşâ olan cenk vapurunun bir an evvel itmâmına ikdâm olunmak ve

verilmemiş olan akçesinin mikdarı dahi bi't-tahkik bu tarafa iş'ârıyla üst tarafı alınacak akçeden verilmek ve bir-iki ay zarfında vapur-ı mezkûrun ikmâliyle buraya yetiştirilmek üzere müşârunileyh Namık Paşa hazretlerine yazılması hususları beyne'l-huzzâr tezekkür olunmuş ise de hususât-ı meşrûha hakkında mütemmim-i ârâ-yı kâsıra-i bendegân olan emr u ferman-ı ilhâm-beyân-ı hazret-i Padişahî ne vechile sâniha-ârâ-yı sudûr buyurulur ise mahz-ı hayr ve isabet onda olacağı ve zikrolunan mazbata ve şukka dahi manzûr-ı âlî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm olundu, efendim.

Fî 10 Ra. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve şukka manzûr-ı âlî-i hazret-i şâhâne buyurulmuştur. İş'âr-ı âlî-i âsafâneleri vechile vapur-ı hümâyûnların zikrolunan kıyılarda görünüp ve icabına göre tahkik-i ahvâl eyleyip bu tarafa dahi bildirmeleri ve geşt ü güzâr eden tüccar sefinelerini muhafaza eylemeleri vâkı'a muhasenâtı mûcib olacağından ber-minvâl-i muharrer iktizâ-yı hâlin icrası ve Rusyalı cânibinden ol vechile Sinop ahalisine iâne-i nakdiye gönderilip de ahali tarafından dahi şâyed kabul olunur ise bunun pek ziyâde sû-i te'siri olacağından ve sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedede harîkzedegândan münasib olanlara iâne olunması şân-ı âlî iktizâsından bulunduğundan vâli-i müşârunileyh hazretlerine derhal tahrirât-ı lâzıme gönderilip el-yevm gitmemiş ise serî'an Sinop'a inip ahalinin ahvâline ve me'kûlât ve meşrubât ve malzeme-i sairelerinin tesviyesine ve münasib mahallere îvâ ve iskânlarına bakıp o makule harîkzedegânın defteri yapılarak ol vechile emvâl-i eyaletden serî'an münasib ve kifâyet mikdarı akçe tedârik olunarak ve suret-i taksimini ve mikdarını kararlaştırıp defterlerini bu tarafa takdim ederek istihsâl-i asayiş ve istirahatlarına fevka'l-gâye ikdâm ve gayret eylemesi ve vapur-ı hümâyûnlar ile cerrahlar dahi gönderileceği cihetle eğer mecrûh ve yaralı kimseleler var ise onlara dahi baktırılması hususunun bi'l-etraf iş'âr ve tavsiye edilmesi ve müşârunileyh Namık Paşa hazretlerinden gelecek haberin vürûdundan sonra zikrolunan vapurların mübâya'ası maddesinin dahi icrâ-yı

icabına bakılması ve Londra'da derdest-i inşâ olan cenk vapurunun bir an evvel itmâmına ikdâm olunmak ve verilmemiş olan akçesinin mikdarı dahi bi't-tahkik bu tarafa iş'âr ile üst tarafı alınacak akçeden verilmek ve bir-iki ay zarfında vapur-ı mezkûrun ikmâliyle buraya yetiştirilmek üzere keyfiyetin müşârunileyh Namık Paşa hazretlerine yazılması hususları münasib ve yolunda görünmüş olmasıyla hususât-ı meşrûhanın tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechile icrâ-yı icabâtı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı celfînden olarak mârru'l-beyân mazbata ve şukka yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Ra. sene [12]70 / [13 Aralık 1853]

İ. HR, 5133

43

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Rehîn-i ilm-i dakâyık-karîn-i hazret-i Sadâret-penâhîleri buyurulduğu vechile mesele-i hâzıradan dolayı Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l-karar ile devlet-i fahîmeteyn merkez-i ittifakda bulunarak bu tarafda olan donanmalarının bu kere Bahr-ı Siyah cânibine çıkmak üzere olduğuna ve mukaddemâ çıkdıklarında donanma-yı hümâyûn-ı hazret-i şâhânedan bunlar ile birlikde yelken sefâyini gitmeyip ordu-yı hümâyûnlara gidecek olan eşya ve asâkir ile yalnız vapur-ı hümâyûnlar gidip hâlbuki böyle bir mes'ele-i vâkı'a hakkında iâne için ittifak husule geldiği hâlde hüsn-i hal ve tesviye-i maslahata değin ol devletlerin harekât ve fi'liyât ve sekenât ve muamelât-ı berriye ve bahriyesinin derece-i müsâvâtda bulunmak üzere ale't-tevâlî yekdiğerle muhaberât-ı lâzıme ve ihtarât-ı icabiyesinin icrası ve her hâl ü kârda beraber bulunması şerâit-i kaviyye-i ittifakiyenin üss-i esâsı bulunduğu umûr-ı müsellemeden olduğu ve lehü'l-hamd ve'l-minne Saltanat-ı Seniyye-i sermediyyü'l-kıyâmın kuvve-i bahriyesi Bahr-ı Siyahca hasmın kuvve-i bahriyesinden pek de geri kalmadığı hâlde bu defa dahi zikrolunan donanmalar Bahr-ı Siyah'a çıkıp da Donanma-yı Hümâyûn'un bu tarafda seyirci gibi durması

enzâr-ı düveliye ve umumiyece hüsnüsüz ve çirkin bir şey görüneceği derkâr olduğuna binâen sâye-i ihsân-vâye-i hazret-i Hilâfet-penâhîde çâkerlerinin dahi azîmet-i çâkerânem lâzım geldiği hâlde bu bâbda zuhur-ı irâde-i seniyye akîbinde hazır ve âmâde bulunacağım iktizâ edeceği misillü zikrolunan donanmalar ile birlikde sevk ve i'zâm olunmak üzere her bir levâzımâtı mükemmel olduğu suretde Boğaz'da müteheyi' ve âmâde olan süfün-i hümayûnun bir kıt'a pusulası bi't-tanzim manzûr-ı âlî-i hidivîleri buyurulmak üzere leffen hâk-i pây-ı sâmi-i safderîlerine takdim kılınmış ve işbu süfün-i mezkûreden yalnız Feyz-i Bârî Vapur-ı Hümayûnu'nun dümeni Bahr-ı Siyah'a geçen gidişinde şikest olup tanzimi ise havuza idhaline mevkûf olarak şimdiki hâlde dahi boş havuz olmadığından bi-mennihî Teâlâ evvel be-evvel havuzdan çıkacak olan sefinenin yerine vapur-ı mezkûr konularak birkaç gün zarfında serî'an dümeni bi't-tanzim bunun dahi donanma-yı hümayûn nezdine irsâl olunacağı bedihî bulunmuş olmağla kavâid-i mer'ie-i ittifak-kârîden olduğu üzere zikrolunan defterde muharrer süfün-i hümayûnun vapur-ı mezkûrdan mâ'adâsının kâmilen mezkûr donanmalar ile birlikte sevk ve tahriki veyahud bir kuvve-i müfreze-i bahriye olarak bir kumandar bendelerine terfikan emr u ferman buyurulacak mikdarının sevk ve tayini ile mâ'adâsının yine Boğaz'da bulunmak üzere tevkîfi ve işbu üç donanmanın harekât ve sekenâtı yekdiğere muvâfık ve mutâbık olmak üzere amiraller tarafından muhaberâtın her bâr icrası keyfiyetinin makam-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'den cânib-i sefâretlere bildirilmesi hususu irâde-i dakâyık-âde-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine tevâfuk eder ise icrâ-yı muktezâsı bâbında emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 21 C. sene [12]70

Mehmed Rüşdü

*

Atûfetli efendim hazretleri

Mesele-i hâzıradan dolayı düvel-i müttefika donanmalarının bu kere Bahr-ı Siyah cânibine çıkmak üzere bulunması ve mukaddemâ çıktıklarında

donanma-yı hümâyûn-i şâhânededen bunlar ile birlikde yelken sefâyini olmayıp yalnız vapur-ı hümâyûnlar gitmesi cihetiyle tanzim olunan bir kıt'a pusulada gösterildiği üzere sâye-i şevket-vâye-i hazret-i Padişahîde her bir levazımâtı mükemmel olmak üzere Boğaz'da müteheyi' ve âmâde bulunan süfün-i hümâyûnun istishâbıyla bizzat azîmet eylemesi veyahud bir kuvve-i müfreze olarak bir kumandara terfikan irâde buyurulacak mikdarının sevk ve tayiniyle kusurlarının tevkîf kılınması ve işbu üç donanmanın kâffe-i harekât ve sekenâtı yekdiğere mutâbık olmak üzere bu bâbda amiraller tarafından muhaberât-ı muktezîyenin her bâr icra olunması istîzânına dair devletli kapudan paşa hazretlerinin bir kıt'a tezkiresi manzûr-ı âlf buyurulmak için mezkûr pusula ile beraber arz ve takdim kılındı. Kapudan-ı müşârunileyh hazretlerinin suret-i iş'âr ve istîzânı kavâid-i mer'iyeye-i ittifak-kârîye ve icab-ı maslahata muvâfık olarak hatta Devlet-i Aliyye kuvve-i bahriyesi Karadeniz'e çıkacak olduğu hâlde düvel-i müttefika amiralleriyle bi'l-müzakere tayin-i harekât-ı müştereke olunmasının lüzumu onlar tarafından dahi beyân olunmakta olmakla keyfiyetin amiraller ile muhabere ve müzakeresiyle ol hâlde verilecek karar ve tedbirin be-tekrar beyân ve istîzân olunması hususunun kapudan-ı müşârunileyhe bildirilmesi ve cânib-i Nezâret-i Hariciye'den dahi bu yolda sefâreteyne tebligât-ı icabiye icra edilmesi hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı cihanbânî müte'allik ve şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise ona göre harekete ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 23 C. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle zikrolunan tezkire ve pusula manzûr-ı ma'âlf-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulması ve ber-vech-i istîzân keyfiyetin amiraller ile muhabere ve müzakeresiyle ol hâlde verilecek karar ve tedbirin be-tekrar beyân ve istîzân olunması hususunun kapudan-ı müşârunileyh hazretlerine bildirilmesi ve cânib-i nezâret-i müşârunileyhâdan dahi bu yolda sefâreteyne tebligât-ı icabiye icra edilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hümâyûn-ı

cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mezkûr tezkire ve pusula yine savb-ı sâmi-i âsafilerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 C. sene [12]70 / [26 Mart 1854]

HR. SYS, 903/2_77, 78

44

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Mukaddemce atebe-i sidre-mertebe-i cenâb-ı nezâret-penâhilerine arz ve inhâ olunan bazı İngiliz ve Lehli ofisiyallerin Ordu-yı Hümâyûn ma'iyette istihdam olunmaları hakkında olan istidâları kabule şâyân buyurulmayı bir hüsn-i suretle savuşdurulması emr u ferman-ı mekârim-unvân-ı hazret-i şehinşâhî iktizâ-yı celîlinden bulunduğunu âmir 19 Rebülevvel sene [1]270 tarihiyle müverrahan Zenit'de esâbi'-tefhîm ve ibcâl olan bir kıt'a emirnâme-i übbehet-allâme-i âsafileri mü'eddâ-yı lutf-ihtivâsı karîn-i iz'ân-ı ubeydânem olup tıbkı emr u irâde-i seniyye-i hazret-i nezâret-penâhîleri vec-hile merkûm ofisiyaller bir suret-i hasene ile savuşdurulmakda olduğu derkâr olup bazı İngiliz hekimlerinin dahi kezâlik ordu-yı hümâyûn ma'iyetinde istihdamları arzuları olduğu akdemce arz ve beyân kılınmış olduğundan işbu fermannâme-i sâmi-i hidivîlerinde kabul ve adem-i kabullerine dair mahsus bir emr u irâde buyurulmadığından merkûm ofisiyaller misillü birer suretle savuşdurulmakda iseler de bunlar ofisiya[l-i] merkûmûndan istisna buyurulur ise lütfen ve merhameten savb-ı kemterîye emir ve iş'âr buyurulması ricasıyla takdim-i arıza-i rikkıyyet-farıza-i bendegîye ictirâ' olundu. Ol bâbda ve kâtibe-i hâl ü kârda emr u ferman ve lütf u merhamet ve ihsan hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 R. sene [1]270

Sefir-i Londra
Kostaki

*

Devletli atüfetli efendim hazretleri

Ordu-yı hümayûnlar ma'yyetinde istihdamları istid'âsında olan bazı İngilizli hekimlere ne cevab verilmesi lâzım geleceği sualine dair Londra Sefâret-i Seniyyesi tarafından gelen mektub müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî iktizâ-yı celîli üzere leffen sûy-ı sâmi-i Seraskerîlerine irsâl kılınmış olmakla suret-i iş'âra göre bu hususda vâki' olacak re'y ve mütalaa-i behiyye-i sipehdârîlerinin iş'ârı ve mektub-ı mezbûrun iadesi bâbında irade efendimindir.

Fî 20 Ca. sene [1]270

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Müfâd-ı iş'âr-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri ve tahrirât-ı mezkûre mü'eddâsı rehîn-i îkân-ı çâkerî olarak keyfiyet Mekteb-i Tıbbiye-i şâhâne Nezâret-i Behiyyesi'yle muhabere olunduktan sonra Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'ye lede'l-havale nâzır-ı müşârunileyh hazretlerinin suret-i iş'ârına ve Mekteb-i Tıbbiye Mec-lisi müzakeresiyle tanzim olunan pusulada muharrer olunduğuna nazaran ma'lûmatça derece-i ûlâ ve sâniyede olmak üzere bin ve bin beş yüz kuruş maaş ve muharrerü'l-mikdar tayinât ile yirmi dokuz nefer tabib ve kezâlik pusula-i mezkûrede murakkam maaş ve tayinât ile yirmi dört nefer cerrah ve otuz beş nefer eczacının Avrupa cânibinden celbine lüzum görüldüğü anlaşıl-mış ve bunların mikdar-ı maaş ve tayinâtları hadd-i itidâlde ve celbleri hakkında beyân olunan sair şerâit dahi yolunda görünmüş olduğu misillü bunlardan mâ'adâ bi-mennihî Teâlâ bundan böyle celb ve tertib olunacak asâkir-i redîfe-i şâhâne için üç alaylık olarak yani altı nefer tabib ve on iki cerrah ve üç nefer eczacıya daha ihtiyac görüneceği cihetle bunlar dahi pusula-i mezkûra zam ve ilâve kılınmış olduğuna ve eğerçi merkûmların Paris ve Londra ve Sardinya ve Toskana ve Belçika taraflarından celbi irâd olunmuş ise de bunların kâffesinin Paris'den celbi mümkinâtdan olarak bununla beraber Londra etıbbâsından bazıları hizmet-i şâhânedede bulunmak arzusunda buldukları dahi tahrirât-ı mezkûre meâlinden müstefâd olmuş olmasıyla etıbbâ-i merkûmeden bir mikdarının Londra'dan ve kusûr etıbbâ ve cerrah ve eczacıların Paris'den celbi sureti mu'ahharan nâzır-ı müşârunileyh hazretleri

cânibinden beyân olunmuş olduğuna mebnî ma'lûmatca derece-i ûlâ ve sâ-niyede olmak üzere şerâit-i muharrere ile celbine lüzum görünen otuz beş nefer tabibden on beşinin Londra cânibinden ve kusûr iktizâ eden yirmi nefer tabib ile cerrah ve eczacıların Paris tarafından celbi münasib olacağı tezekkür ve ifade olunmuş ve şerâit-i lâzımeği mutazammın olan varaka manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı âsafâneleri buyurulmak üzere tahrirât-ı mezkûrenin iadesiyle beraber leffen pîşgâh-ı âlî-i Sadâret-penâhîlerine takdim kılınmış olmakla muvâfık-ı irade-i aliyye-i hidivîleri buyurulur ise merkûmların İngiltere ve Fransa Sefâret-i Seniyyeleri ma'rifetleriyle bi't-tedârik şerâit-i muharrere vechile kendileriyle mukavele ve kontrato olunarak hemen irsâlleri hususuna dair makam-ı Celîl-i Nezâret-i Hariciye'den sefâret-i müşâruniley-himâ cânibine tahrirât-ı mahsusâ tasfîriyle mezkûr şerâit-i lâzımeği mutazammın olan varakanın birer kıt'asının leffen tesyîri bâbında emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Receb sene [12]70

Rıza

*

Diplomalı doktor tabib nefer	Officier de sant�, yani ikinci derecede tabib nefer	Diplomalı eczacı nefer	Diplomasız eczacı nefer	Mütefennin cerrah nefer
15	14	15	20	24
<u>3</u>	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>12</u>
18	17	17	21	36

1- Alay tabâbetinde istihdam olunacak diplomalı doktor tabibe, şehriye bin beşer yüz kuruş maaş ve yevmiye dörder nefer erzak ve hazarî birer ve seferî ikişer yem şa'îr tayinâtı verileceği,

2- Tabur tabâbetinde istihdam olunacak officier de sant  yani ikinci derecede tabibe şehriye biner kuruş maaş ve kezâlik yevmiye dörder nefer erzak ve hazarî birer ve seferî ikişer yem şa'îr tayinâtı verileceği,

3- Alay eczacılığında istihdam olunacak diplomalı eczacıya şehriye altışar yüz kuruş maaş ve kezâlik yevmiye dörder nefer erzak ve hazarî birer ve seferî ikişer yem şa'îr tayinâtı verileceği,

4- Tabur eczacılığında istihdam olunacak diplomasız mütefennin eczacıya şehriye dörder yüz kuruş maaş ve yevmiye ikişer nefer erzak ve seferî birer yem şa'îr tayinâtı verileceği,

5- Alay ve tabur cerrahlığında istihdam olunacak mütefennin cerraha şehriye beşer yüz kuruş maaş ve yevmiye ikişer nefer erzak ve seferî birer yem şa'îr tayinâtı verileceği,

6- Tabib ve cerrah ve eczacînden herhangi biri olur ise olsun Dersâdet'e vürûdlarında usulü üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de imtihan olunup ehliyeti tebeyyün eylediği hâlde kabul ve istihdam olunacağı,

7- Hîn-i imtihanda ehliyeti tebeyyün ederek kabul ve istihdam olunacakların mahallinden Dersâdet'e vusûllerine değin ikinci posta hesabı üzere icab eden vapur navulları cânib-i mîrîden i'tâ buyurulacağı,

8- Kabul ve istihdam olunacakların maaş ve tayinâtları Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de imtihanı icra olunduğu günden itibaren işleyeceği,

9- Hîn-i imtihanda isbât-ı ma'lûmat edemeyenler kabul ve istihdam olunmayacağından başka vapur navulları dahi cânib-i mîrîden verilmeyip kendi taraflarından ifa olunacağı,

10- Kabul ve istihdam olunacaklar Irak Ordu-yı Hümâyûnu'ndan mâ'adâ Anadolu ve Rumeli câniblerinde bulunan ordu-yı hümâyûnlardan icabına göre herhangi ordu-yı hümâyûna me'mur olurlar ise Dersâdet'den merkez-i me'muriyetlerine varıncaya kadar harcırah mütâlebesine salâhiyetleri olmayacağı,

11- Fakat merkez-i me'muriyetlerine vusûllerine kadar Masârif-ı râhiyelerinin tesviyesi zımnında tarih-i me'muriyetlerinden itibaren işleyecek aylıklarına mahsûben birer aylık maaşlarının ale'l-hesab suretiyle ber-vech-i peşin i'tâ olunacağı,

12- Avdetlerinde harcırah namıyla habbe-i vâhide mütâlebe etmeğe istihkakları olmayacağı.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Ordu-yı hümâyûnlar ma'iyyetinde istihdamları istid'âsında olan bazı İngiliz hekimlere dair Londra Sefâret-i Seniyyesi tarafından bi'l-vürûd müte'allik buyurulan irâde-i seniyye mücebince bâ-tezkire taraf-ı Seraskerî'ye gönderilen tahrirât üzerine Mekteb-i Tıbbiye Nezâreti'yle olunan muhabere ve Dâr-ı Şûrâ'dan verilen karar vechile ma'lûmatca derece-i ûlâ ve sâniyede olmak üzere Avrupa'dan celbine lüzum görünen otuz beş nefer tabibden on beşinin Londra'dan ve kusûr yirmi nefer tabib ile cerrah ve eczacıların dahi Paris'den celbi tensîb olunarak melfûf varakada muharrer şerâit vechile mukavele ve kontrato edilip hemen bu tarafa irsâlleri hususunun Paris ve Londra Sefâret-i Seniyyelerine iş'âr olunması taraf-ı sipeh-sâlârîden cevaben beyân ve iş'âr kılınmış olduğundan tezkire ve varaka-i mezkûre manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı tacdârî buyurulmak için arz ve takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile emr u ferman-ı hazret-i padişâhî müte'allik buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 27 B. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmile-pîrâ-yı tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tezkire ve varaka manzûr-ı âlî-i hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve husus-ı mezkûrun istîzân-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri vechile Paris ve Londra Sefâret-i Seniyyelerine iş'âr olunması şeref-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı tacdârî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mârru'l-beyân tezkire ve varaka yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 B. sene [12]70 / [27 Nisan 1854]

İ. HR, 5320/1-4

Fransa Devleti maslahatgüzârı tarafından 1854 senesi Kânûn-ı Evvel'inin sekizi tarihiyle müverrahan Sefâret Baştercümanı Mösyö Chiffer'e i'tâ olunan bir kıt'a talimâtın tercümesidir.

Mikdar-ı mevcudu evvelkine nisbetle ziyadesiyle kesb-i tezâyüd ve terakkî edeceği âşikâr olan Şark Ordusu'na külliyetli imdad askeri irsâl olunmak bâbında haşmetli İmparator hazretlerinin derkâr olan niyetini Umûr-ı Hariciye nâzırı übbetli devletli paşa hazretlerine arz ve beyân eylediğim sırada asâkirimizin her türlü ihtiyacâtına bakmağa me'mur olan idare-i askeriyenin işbu keyfiyetden dolayı hidemât-ı muhtelifesiyle her gûne ebniyesini tevsi' etmeğe muhtac olacağını dahi hâk-i pâ-yı âlî-i hidivânelerine ifade ve ilân ile kesb-i fahr etmiş idim. Binâberîn her gûne mukteziyât ve ihtiyacâtı def' edebilecek bazı mahalleri idare-i mûmâileyhânın taht-ı tasarrufuna vaz' etmek elzem olmakla bu bâbda vuku' bulan bir takım tecessüsât ve taharriyât-ı mükerereden sonra Mekteb-i Harbiye ile Topkapı Kışlası'nın idare-i mûmâileyhâya elzem olduğu anlaşılmuş olmasıyla artık bu bâbda Fransa Ordusu müdür-i umûru ile söyleşip uyuşması için devletli atûfetli serasker paşa hazretlerine Bâbiâli tarafından evâmîr-i mukteziye irsâl buyurulmasını nâzır-ı müşârunileyh hazretlerine arz ve istid'â etmeniz mültemes olduğu beyânı zaten derkâr olan hürmet-i mütemeyyizemin ibrâzına vesile ittihâz olunmuştur.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Fransa maslahatgüzârı tarafından sefâret baştercümanına i'tâ olunup tercümesi manzûr-ı şevket-nüşûr-ı hazret-i mülkdârî buyurulmak için leffen takdim olunan talimâtnâme meâlinden müstefâd olduğuna ve mesbûk olan ifadât-ı saireye göre Kırım'da olan Fransız askerinin mikdarı külliyetlice olarak teksîr olunmakda olmasıyla muhassas olan hastahaneler bir vechile kifâyet edemeyeceğinden Mekteb-i Harbiye-i hazret-i şâhâne ile Topkapı Kışla-i Hümâyûnu'nun dahi bu hizmete tahsisi istid'â olunmuş olup asâkir-i

merkûmenin hidemât-ı me'murelerinin illet-i ma'lûmesi ve tabiat ve keyfiyeti iktizâsınca Devlet-i Aliyyece her türlü teshilât-ı mümkünenin ifası lâzıme-i hâlden olarak şu kadar ki bu iltimasın tesviyesi mekteb-i mezkûr şâkir-dânının başka bir mahalle yerleştirilmesi ne suretle kâbil olacağını ve Topkapı Kışlası'nın ne vechile verilebileceğinin evvel emirde kararlaştırılmasına menût olacağından buralarının bi'l-mütalaa icrâ-yı icabâtı hususunun taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye havalesi münasib gibi mülâhaza olunmuş ise de bu maddelerde dahi irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî ne merkezde isabet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulur ise muktezâ-yı âlîsinin icrasına mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 22 Ra. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tercüme manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve bervech-i istîzân husus-ı mezkûrun taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye havalesi müte'alik ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hümâyûn-ı cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı âlîsinden bulunmuş ve tercüme-i mezkûre yine savb-ı savâb-nümâ-yı Sadâret-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyül-emrindir.

Fî 23 Ra. sene [12]71 / [14 Aralık 1854]

İ. HR, 5666/1-2

46

İngiltere Sefâreti tarafından Sefâret baştercümanına verilen bir kut'a talimât-nâmenin sureti tercümesidir.

Varna ile Balaklava miyânında deniz altından bir telgraf tarîkını te'sis ve inşa etmek üzere İngiltere'den bir me'mur-ı mahsus ile bazı mühendislerin hemen buraya vürûd eylemek üzere bulduklarını übbetli ve devletli Âlî Paşa hazretlerine ifade ederek merkûm mühendislere ifâ-yı muâvenet ile

beraber bu madde-i mülteziminin teshil-i muamelâtı ve mezkûr telgrafa mevkif ittihâz olunabilecek bir mahall-i münasibin irâ'e olunması zımında Varna me'murînine hitaben bir kıt'a tahrirât-ı sâmiyenin i'tâ buyurulmasını tarafımdan niyâz eylesiniz. Me'murîn-i mahalliye bu bâbda İngiltere konsolosuyla bi'l-müzakere karar vereceklerdir. Zikrolunan mühendisler telgrafın demir telini birkaç gün zarfında vaz' etmeği müte'ahhid bulduklarından tahrirât-ı sâmiye-i mezkûrenin sür'at-i mümkinine ile tarafıma i'tâ buyurulmasını temenni eylerim.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Varna ile Balaklava beyninde deniz altından bir telgraf hattı te'sis ve inşâ eylemek için İngiltere'den tayin olunmuş olan me'mur-ı mahsus ile bazı mühendisler hemen buraya gelmek üzere olduklarından muâvenet-i mümkinenin icrası niyâzını mutazammın İngiltere Sefâreti tarafından Baştercüman Mösyö Brany'ye i'tâ olunan talimnâmenin sureti tercümesi manzûr-ı âlî buyurulmak için takdim kılındı. İşbu telgrafın inşası ahvâl-i harbiyenin icabâtından olduğundan ve bu bâbda teshilât ve muâvenet-i kâmilenin icrasıyla beraber mezkûr telgrafa Varna'da mevkif ittihâz olunabilecek bir münasib mahallin irâ'e olunması dahi tabi'at-ı maslahatdan bulunduğu istenilen tahrirâtın hemen tastîr ve i'tâ olunması münasib gibi görünüyor ise de ol bâbda her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli icra olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 18 R. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tercüme manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuş ve istîzân-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri üzere istenilen tahrirâtın hemen tastîr ve i'tâ olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî muktezâ-yı münîfinden olarak mezkûr tercüme yine savb-ı sâmi-i

âsafilerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyü'l-emrindir.

Fî 19 R. sene [12]71 / [9 Ocak 1855]

İ. HR, 5709

47

Atûfetli efendim hazretleri

Zât-ı vâlâ-yı serdâr-ı ekremî dört bin kadar asâkir-i hazret-i şâhâne [ile] Sivastopol'dan Gözleve'ye vürûd etmiş oldukları geçende ifade ve iş'âr kılınmış idi ve bu kere dahi daha bir alay vürûd eylemiş ve şimdilik iş'âra şâyân bir gûne vuku'ât zuhura gelmemiş olduğu ve bu kere Sivastopol'un üzerine düvel-i müttefika tarafından yapılan istihkâmât ve tabyaların mufasal bir kıt'a hari'tâsı bi't-tersîm manzûr-ı âlîleri buyurulmak üzere leffen takdim-i hâk-i pâ-yı seniyyeleri kılınmış olduğu ifadesi bâbında ve her hâlde emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir .

Fî 11 Ş. sene [12]71 / [29 Nisan 1855]

Seyyid Ahmed

A. MKT. UM, 197/15_2

48

Atûfetli efendim hazretleri

Mübâdele-i üserâ hakkında Gözleve karşısında bulunan Rusya kumandanı ile cereyan eden mukavele ve kararın tafsilâtını hâvi serdâr-ı ekrem devletli paşa hazretlerinin tevârüd eden tahrirâtı tezkire-i behiyye-i Seraskerî ile beraber manzûr-ı dakâyık-mevfûr-ı cenâb-ı cihanbânî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Siyâk-ı iş'âra nazaran öte taraftan verilen söz üzerine orada bulunan üserâ-yı harbiyenin mübâdelesine karar verilmiş olduğuna ve vâkı'a tarafeyn üserâ-yı harbiyesinin vakt-i harbde mübâdelesi düvel-i me'

nûsenin kaide-i mer'iyeleri iktizâsından bulunduğuna mebnî bu bâbda bir diyecek olmayıp fakat tarafeyn ahalisinden tav'an veya cebren yekdiğerin havza-i hükmüne girmiş olan kimselerin mübâdelesi buna makîs olmayarak bu makûlelerin mübâdelesi veya yekdiğerin toprağına avdeti hâlinde haklarında bir gûne sû-i muamele vuku'a gelmemesi maddesinin beyne'd-devleteyn mukavele olunması usul-i mer'iyeye iktizâsından olduğundan ve bu ise esnâ-yı muharebede icra olunacak şey olmayıp husul-i sulh u salâha muhtac mevâddan olduğundan Gözleve'de kalmış olan Rusya tebaasıyla Tuna sevâhilinden Rusya memâlikine geçirilmiş olan tebaa-i şâhânenin emr-i mübâdelesi bu surete aid olarak eğerçi tebaa-i şâhânedan öte tarafa geçirilmiş olanlar avdet eyledikleri hâlde mazhar-ı afv ve emân olarak haklarında bir gûne renciş muamelesi gösterilmeyeceği bedihî ise de bu taraftan verilecek kimseler hakkında Rusyalının ne muamele edecekleri ma'lûm olmadığından ve bu adamlar kendiliklerinden dehâlet ve iltica edip de şimdi öte tarafa geçmeği istemezler ise icbâr olunmak ve hususan neferât-ı askeriye den firaren bu tarafa gelmiş olanların red ve iade olunmaları bir vechile caiz olmayacağından yalnız harben tutulmuş olan üserâ-yı askeriye adedi adedine olmak üzere verilen karar mücebince mübâdele olunması ve Gözleve'de bulunan ahalinin suret-i dehâletleri ne vechiledir ve bunlar ne kadar adamdır ve ne kadarı İslâmdır ve bunlar öte tarafa gitmek arzusunda mıdır yoksa mübâdele olunmak iktizâ etse icbar olunmak mı lâzım gelecektir ve asâkir firarisi var mıdır ve ne kadardır? Bunların bi'l-etraf bu tarafa iş'arı zımında serdar-ı ekrem-i müşârunileyh hazretlerine tahrirât tastîri hakkında her ne vechile emr u ferman-ı merâhim-nişân-ı hazret-i cihandârî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i âcizî terkîm kılındı, efendim.

Fî 13 N. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i Âsafâneleriyle zikrolunan tezkire ve tahrirât manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve ber-minvâl-i muharrer yalnız harben tutulmuş olan üserâ-yı askeriye

adedi adedine olmak üzere verilen karar mücebince mübâdele olunması ve hususât-ı muharrerinin bi'l-etraf bu tarafa iş'ârı zımında serdar-ı ekrem-i müşârunileyh hazretlerine tahrirât tastîri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i cenâb-ı şehinşâhî iktizâ-yı âlîsinden olarak mârru'z-zikr tezkire ve tahrirât yine savb-ı vâlâ-yı âsafilerine iade ve tesyîr kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 N. sene [12]71 / [30 Mayıs 1855]

İ. DH, 20797

49

Bâbiâli
Hariciye Nezâreti
Hazine-i Evrak Müdüriyeti

İngiltere Sefâreti'ne takrîr-i resmî

Dünkü gün Kars Ordu-yı Hümâyûnu'ndan vârid olan bir kıt'a tahrirâtın sureti leffen irsâl-i savb-ı sefirâneleri kılındı.

Hulâsa-i meâlî:

Kars üzerine gelmiş olan Rusya askeri suret-i keşifte birkaç kere istihkâmât üzerine gelerek bazı küçük muharebelerden sonra çekilmiş ve henüz başlıca bir hareket göstermemiş ise de bunun maksadı Revan'dan vürûduna intizâr etdikleri askerin vusûlüyle ba'dehû mevki'-i mezbûru hasr ve tazyik eylemek mütalaası olduğu ifadesiyle beraber şimdiye kadar talep olunmakda olan muâvenetin sür'at-i icrasının kemâlül-hâsıla ihzârından ibarettir.

Kars mevki'i Anadolu serhaddinin kilidî makamında olarak -Allah etmesin- Rusyalılar orayı istilâ edecek olsalar evvel be-evvel Erzurum'un tehlikeye düşeceği şöyle dursun, bütün Anadolu tarafını ihâfe edeceği bî-ıştîbâhdır. Yalnız Devlet-i Aliyye için değil umum ittifak için Anadolu kıt'ası esbâb-ı harbin menba'ı olmasıyla düşmanın o tarafa ilerlemesi pek büyük fenalıkları müstelzim olacağından başka Kars'da Rusyalının galebesi ummen ittifak için âlemce sû-i te'siri olacak bir mağlûbiyet olacağı emr-i bedihîdir.

Saltanat-ı Seniyye işbu mütalaaları derpîş ederek muhâtara-i melhûze-nin önünü almak için bir tedbir-i serî'in ittihâzı lüzumunu meydana koymuşdur. Doğrudan doğruya Kars'a bir küçük muâvenet icra olursa oranın şimdi bulunduğu hâle göre ne içeride bulunan kuvvete iltihak ile savlet-i düşmanı men'e ve ne de haricde hareket ederek Rusyalıyı Kars etrafından tard u def'e muktedir olamayacağı misillü Kars'da olan askeri bozup ve Kars'ı alıp ilerleyecek ve düşmana mukavemet hâlinde bulunamayacağı emr-i âşikâr olduğundan Rusyalıyı Kars tazyikinden ve Anadolu içine ilerlemekten men' ile ric'ate icbâr edecek kavî ve başlı[ca] bir hareketin icrası çâre-i münferid hükmünde görünmüştür.

Devlet-i Aliyye'nin iki büyük kuvve-i askeriyesinin birisi Kırım'da ve diğeri Tuna boyunda olup Kırım maslahatı ittifak için bir mesele-i hayatiye olarak orada intizâr olunmakda olan muzafferiyetin husulünü te'min edecek kuvvete za'f gelmesini Saltanat-ı Seniyye bir vechile tecvîz etmeyeceği misillü Tuna tarafında bulunan kuvve-i askeriyenin dahi tecavüzî hâlde bulunmaz ise de bir kuvve-i ihtiyatiye derecesinde olsun bulunması elzem olduğundan o havali kuvvetinin dahi bütün bütün zayıflatdırılması münasib görülmemiştir.

Şu mütalaanın cümlesi pîş-i nazar-ı im'âna konularak Rusyalıyı Kars'dan geri çekilmeye mecbur eylemek için kırk bin kişiden mürekkebe bir ordu ile Redut Kal'ası esas olmak üzere Kutayis üzerinden Tiflis'e doğru bir hareket gösterilmesi serî'üt-te'sir bir tedbir olarak düşünülüp ve bunun icrası için harekât-ı umumiyyeye dokunmayacak suretle bir tarîk bulunmak üzere ber-mûceb-i muâhede İngiltere Devlet-i fahîmesi ordusu ma'iyetine verilecek yirmi bin nefer asâkir-i Osmaniye ile Batum'da bulunan kuvve-i mevcudeye Rumeli Ordu-yı Hümâyûnu'ndan bir beş bin kişi daha alınarak ilâve olunup bu maslahat-ı mühimmeye tayin kılınması suret-i arz ve beyân olunup taraf-ı sefirânelerine bu maddenin ehemmiyeti ve tedbir-i mezkûrun yolunda olduğu bi't-tasdik devlet-i mufahhamalarının re'y ve emrine müracaat kılınmış ve gelen cevabda esas-ı madde muvâfık-ı hâl ve maslahat görünüp fakat kontenjan askerinin henüz matlûb olan yolda teşekkülleri hâsıl olmuş olduğundan bu askerinin şu harekete tayini münasib olacağı mütalaası

irâd kılındığı cânib-i Bâbîâli'ye ifade olunmuşdu. Bunun üzerine hem İngiltere Devlet-i fahîmesinin re'y ve mütalaasına tevfiik-i hareket olunmak ve hem de şu emr-i ehemmi vücuda getirmek için kontenjan askeri Kırım'a gönderilerek onun yerine orada bulunan kuvve-i Osmaniyeden yirmi bin asker alınıp Redut Kal'ası tarafına sevk olunması veyahud kontenjanı ikmal için verilmesi mukarrer olan on bin neferin şimdilik te'hir-i i'tâsıyla yine elde olan on bin kontenjan askeri ba'dehû Kırım'a gönderilmek üzere el-ân Kırım'da bulunan asâkir-i şâhânedan on bin nefer alınıp bu maslahata tayin kılınması suretleri beyân ve teklif kılınmışdı. Bu harekete lâzım olan esbâbi Devlet-i Aliyye bir tarafta tehyi'e ve istihzâra başlamış ise de icrâ-yı fi'lîsine teşebbüs için muntazır olan cevab-ı kat'î ve resmîye henüz destres olamadığından işbu maslahat-ı mühimmenin emr-i şurû'u bile kesb-i te'ahhur eylemişdir.

Anadolu tarafınca olan ehemmiyet etrafıyla zât-ı sefirânelerine beyân kılınmış olduğu misillü Redut Kal'ası tarafından icra olunacak harekâtda olan fevâid ve menâfi'in dahi derecâtı meydana konulmuş olmasıyla bu iki cihette dahi tavzîh-i maddeye hâcet görülemez ve kontenjanın bir hareket-i mahsusada bulunmaklığı sureti devlet-i fahîmelerinin mütalaasına tevâfuk eylemiş ise de bu askerin hareket-i umumiye içinde olarak Kırım'da bulunması hem emr-i teşkilleri ta'cil ve hem de hizmet-i matlûbelerini te'min eyleyeceği bedihîdir. Kaldı ki Devlet-i Aliyye şu Anadolu hakkında bu tedbirden kavî bir suret bulunamayacağı ve bunun fi'len mevki-i icraya konulmasından her gûne emin olduğu cihetle doğrudan doğruya Kars'a kuvvet vermek değil orada bulunan askere teslimiyet gösterecek bir îâneye bile hâcet görmemiş olduğundan şu te'ahhur bi't-tab' kendisini bir büyük hâl ve telaş altında bıraktığından ve tahrirât ve irâde-i ahîre ise ehemmiyet-i maddeyi bir kat dahi meydana koyduğundan bunun taraf-ı sefirânelerine beyân ve tebliğine karar verilmiş iken işbu hareket-i askeriye üzerine devlet-i fahîmeleri tarafına vuku' bulmuş olan iş'ârâta cevaben tevârüd eden tahrirâtın Bâbîâli'ye irâ'e olunan hulâsasında Kars ordusuna muâvenetin lüzum ve ehemmiyeti İngiltere Devlet-i fahîmesi indinde dahi sabit olup fakat bu muâvenetin Trabzon tarafıyla Erzurum tarafına icrası münasib olacağı ve Redut Kal'a-

sı'yla Kutayis arasında bir müddetçik eğlenmeğe muhtac olacak askerin vahim havalı bir yerde bulunacağı ve Rusya Ordusu'nu arkasından vurmaktan ise Kars ordusunu arkasından kuvvetlendirmek daha münasib olacağı mütalaları irâd kılınmıştır.

Devlet-i Aliyye'nin Kars ve o cihetle Anadolu'yu görünen tehlikeden kurtarmağa nasıl mecbur olduğunu tekrar tarife hâcet olmayıp buna muvafak olmak dahi münhasıran bu Redut Kal'ası tarafından icrası tasavvur olunan harekete mütevakıftır. Çünkü Kars'ı kurtarmak lâ-ekal Rusyalının Kars'ı muhasara eden kuvvete müsâvi bir kuvvet gönderilmeğe menûtdur. Böyle bir kuvvet Trabzon'a gönderilmek lâzım gelse yolların gayet fena olması cihetiyle ol kadar asker, top ve mühimmâtıyla belki üç-dört ayda Erzurum'a kâmilten varamaz ve o hâlde Rusyalı yapacağını yapmış olacağından bir faidesi olamaz.

Eğer bir kuvve-i cüz'iyeye gönderilse ne Kars'a yardım edebilir ve ne de Erzurum'u muhafaza kılabilir. Bu cihetle Trabzon tarîkıyla Kars'a iânenin imkânı olamayacağı mertebeye-i sübûtda olup Redut Kal'ası'ndan Kutayis ve Tiflis'e doğru giden tarîk ise gayet düz ve top ve mühimmât nakline müsaid olmasıyla bu yolda öyle bir kuvve-i külliye sür'at ve suhûletle sevk olunabileceğinden başka bu kuvvet düşman ordusunun verâsına ve Rusyalının memâlik-i Kafkasya'da ruhu mesâbesinde olan Tiflis'e doğru hareket edeceğinden biraz ilerlediği gibi Rusya Ordusu Tiflis ve Savarim taraflarının muhafazası zımınında Kars'ı terk ile geriye çekilmeğe mecbur olacağı bedihîdir. Serdâr-ı ekrem hazretleri işbu tebirden başka Anadolu'yu kurtaracak bir çare olmadığını beyânda Devlet-i Aliyye'nin umum me'murîn-i askeriyesi ile müttetik olduğu gibi ve devleteyn-i fahîmeteyn ümerâ-yı askeriyesi indlerinde dahi bu mütalaanın teslim olunduğu muhakkaktır.

Redut Kal'a[sı] havalisinin vehâmet-i havası bahsine gelince; münhasıran Redut Kal'ası askerlerin daimî ikâmetgâhı olmayıp bu askerin sevki hakkında icrası matlûb olan sür'ate nazaran oralarda asker pek az bir vakit duracağından ve vatanını kurtaracak bir asker ise daha başka büyük müşkilât ve belki muhâtarâtı bile gözüne kestireceğinden şu mütalaa bu hareketi icraya mani' olamaz ve asker dökülecek sevâhil ile hattü'l-hareket olan mahal-

ler hakkında icra etdirilmiş olan keşif dahi mevki'in her suretle şu harekete müsaid olduğunu, yani sahilin birkaç saat ilerisinde havaca ve sair cihetle ordugâh olmağa müsta'id yer bulunduğu gösterilmiştir.

Hâsılı Anadolu'nun tehlikesi Devlet-i Aliyyece pek büyük olduğundan ve buna şu hareket-i musammameden başka kavî ve serî' bir çare bulunamayacağından her hâlde Kırım maslahatına sekte ve za'f gelmemek üzere kontenjan askerinin oraya ve Kırım'da bulunan Osmanlı Ordusu'ndan yirmi bin neferin bu harekete tayin olunması veyahud kontenjanı ikmâl edecek on bin neferin te'hir-i itâsıyla bâlâda beyân olunan suret-i ahîrenin icrası hususlarından birinin tercihiyle şu hareket-i askeriye hakkında Saltanat-ı Seniyye'nin müttefik-i müfahhamları taraflarından matlûb olan emr-i muâvenet ve teslihâtın kemâlül-hâsıla istid'âsına karar verilmiş ve saffet-i mütemâyize-i asilâneleri olan kemâl-i dirâyet ve hasâfete itimad ile ehemmiyet-i madde tahrîren dahi taraf-ı sefirânelerine arz olunmak sür'at-i tesviye-i maslahata sebep-i kâfi görülmüş olduğu beyânı zât-ı asilânelerine derkâr olan hürmet-i fâikamın tecdid-i te'minine vesile ittihaz kılınmıştır.

Fî 18 Za. sene [1]271 / [2 Ağustos 1855]

HR. SYS, 1190/20

50

Rusyalının Anadolu tarafında zuhura gelen hareket-i tasallutiyesi üzerine ittihâzı lâzım gelen tedâbîrin her ciheti mevki'-i bahs ve müzakereye konularak ve müttefikler sefâretleriyle dahi söyleşilerek olunan tasavvurât ve verilen karar atabe-i ma'âlî-mertebe-i hazret-i şehinşâhîye arzla istîzân olunmuş ve emr u ferman-ı hakâyık-beyân-ı Padişahî dahi ol merkezde şeref-sudûr buyurulmuş olmakla infaz-ı muktezâ-yı celîline müsara'at kılınacağı bedihî olup fakat tedâbîr-i mutasavvere gerek Devlet-i Aliyyece ve gerek emr-i ittifakça harekât-ı cesîme-i askeriye ve umûr-ı mühimme-i politikiyeden olmasıyla tekrar be-tekrar ta'mîk-ı efkâr olunarak ve maslahatın mebd'e' ve müntehâsı meydana konularak verilen karardan başka bir suret-i hase-ne olup olmadığı tebeyyün ve tahakkuk eylemek ve müzakerât-ı vâkı'anın

neticesinde hâsıl olan ittihâd-ı ârâ sarihan ve kat'iyen ta'ayyün etmek lâzımeden olduğu cihetle işbu mütalaaya mebnî şehri hâlin altıncı Pazar günü akdolunan Meclis-i Hâs'da maslahat be-tekrar mevki'-i müzakereye konulmuş ve o günü bi't-tesadüf Erzurum'dan gelen tahrirât ile Kars'dan ber-takrîb çıkıp gelen yâver-i miralayî dahi meclise celble vuku' bulan ifadât-ı şifâhiyesi mezâyâsı mübâhase-i cedîdeye esas ittihâz kılınmış olmakla miyâne-i ubeydânemizde bu kere dahi cereyân-ı müzakerâtın netice ve kararı şu vecihedir ki; nasılsa Kars ordusu bir hâl-i za'fda bulunduğu hâlde Rusyalı ikiüç kat ziyâde kuvvet ile gelip hasr ve tazyike başlamış olduğu haberi alındığı anda Hudâ-negerde Kars mevki'-i Rusyalının pençe-i istilâsına düşer ise Erzurum'a doğru ilerleyip çünkü artık önüne geçecek bir kuvvet ve mâni' olmayacağından Erzurum'a müstevli olacağından başka bütün Anadolu tarafını tehlikeye koyacağı emri bedihî olduğundan ve Anadolu tarafının ehemmiyeti ise bizce pek büyük olduğundan şu muhâtaranın def'i çaresi derhâl düşünülmüş ve esbâb-ı müdafaa ve iktidar ortaya konularak yapılabilecek her ne ise ona teşebbüse karar verilmiş idi.

Bidâyet-i meseleden beri Anadolu Ordusu bir muvaffakiyetsizliğe düçâr olarak yazık ki şimdiki bulunduğu hâl düşmüş olduğuna ve bahra yüz saat bu'du ve pek fena bir tarîkı olan bir mahalde bulunan bir orduyu, asker ve mühimmâtıyla hâl-i sâbıkına koymak lâ-ekal bir yıl zamana muhtac olduğuna binâen başlıca bir tedbire vakit müsaîd olamayıp nihayet bir îânet-i mahsusa ile Kars'da bulunan asâkire kuvvet ve tesliyet vermekden başka çare görünmediğinden Devlet-i Aliyye'nin kuvve-i külliyesinin bir cüz'ü Kırım'da meşgul olup onun tenkîsine müttefikler razı olmadıkları misillü diğer cüz'ü dahi Tuna sahilinde bulunarak bunun bir mikdarı alınıp ber-mûceb-i muâhede İngiltere Ordusu ma'iyetine konulacak kontenjan askerine verilmiş ve birazı dahi yine alınıp o işe tayin olunmak üzere bulunmuş olmakla daha bundan ziyade Rumeli'nden asker almak uyamayacağı cihetle şu îâneye kâfi elde kuvvet bulunmadığından her ne kadar bir tedbir-i kavî görünmemiş ise de imkânın müsaadesi mertebesi olmak üzere Batum'da bulunan on-on iki bin askerin altı bini alınarak Batum'dan bir emniyetli tarîkle Kars'a doğru gönderilmesine karar verilmiş ve hatta bu hareketin icrası Batum'da bulunan

kumandan paşaya dahi yazılmış idi. Lâkin bu kuvvet süvarisiz ve yolların fenalığı cihetiyle topsuz gideceği cihetle Batum'la Kars arasında olan dağları aşıp da öte tarafda olan ovaya çıktıkda Rusyalı önüne gelecek olur ise muhâtaraya uğrayacağı mülâhazasıyla beraber bu olmasa bile Kars'a girmesi meş-kûk olduğuna ve bi'l-farz girse Kars'ın müzâyakası yalnız askerın azlığından olmayıp zahiresizlik ve mühimmâtsizlikten olmağla bu askerın Kars'a girmesi emr-i müdafaaya faide vermeyip belki mahsûriyetce bir yük olacağı misillü haricde kalsa dahi Rusyalı Kars'ı aldıktan sonra ilerleyecek olur ise velev Erzurum'da bulunan kuvvet ile ittihad etsin yine mümana'ât ve müdafaaya muktedir olamayacağına binâen bu tedbirin maksûd-ı aslîye tamamıyla mukâbil olamayacağı tahattur olunarak ve asıl Rusyalıyı Kars'ı muhasaradan terke ve Anadolu içine ilerlemekden men'e sâlih bir tedbir-i kavînin itti-hâzı mütala'a kılınarak fenn-i harbce diversiyon denilen usul üzere Rusyalının Gürcistan memâliki içine doğru bir hareket gösterilse, yani Redut Kal'a[sı] sevâhiline bir kuvvet gönderilip çünkü gerek sahil ile Tiflis arasında ve gerek nefsi Tiflis'de Rusyalının kuvve-i külliyesi olmadığından arada bulunan Kutayis şehrine varılarak ihtimâl-i akreb olmak üzere pek kolaylıkla orası zabt olunacağından oradan dahi Suram Boğazı eğer asker var ise zorlanarak geçilip Tiflis'e doğru tecavüzî bir hareket olursa Kars tarafında bulunan Rusya Ordusu emr-i müdafaada üssü'l-hareketleri olmak lâzım gelen ve memâlik-i Kafkasya'nın merkez-i hükûmet ve idaresi bulunan Tiflis şehrinin ve Gürcistan kıt'asını tehlikede ve arkasını muhâtarada bırakmamak için bi'z-zarure Kars'dan çekilip berilerini muhafaza kaydına düşeceği fenn-i harbce kazayâ-yı müsellemeden görüldüğüne ve bi'l-farz doğrudan doğruya Kars'a îaneyeye kâfi askeri olsa bile Kars'ı muhasara eden düşmanı yüzünden vurup geri ric'at etdirecek askerın mikdarı nihayet kırk binden aşağı olamayacağından böyle bir kuvveti süvarisi ve topu ve mühimmâtı ile Trabzon'dan Kars'a îsâl eylemek için bir altı ay lâzım olup ve bu kuvvet Rusya Ordusu'na beş saat kalıncaya kadar yaklaşmadıkca Rusyalıya hiçbir te'siri olmayıp ol tarafdandan girecek kuvvetin eserini düşman hissedinceye değin Kars'da işini bitireceğinden şöyle bir hareketle musammem olan diversiyon usulü karşılaştırıldıkda diversiyon yolunda vuku' bulacak hareketin mebde'i yani Redut Kal'a[sı] sevâhiline gönderilecek

kuvvetin bir cüz'ü vâsıl olup da Batum'da bulunan asâkir ile birleşerek mukaddime-i icra olmak üzere ileri doğru bir hareket zuhura getirildiği anda Rusyalının derhâl yukarıda tebdîl-i hareket etmeğe mecburiyeti bedihî bulunduğundan şu mukayesede dahi bu tedbir her cihetle müreccah olduğu yalnız bizce ve buraca değil müttefikîn zabitânının itirafıyla ve Kars'ı tahlîs etmek Gürcistan tarafına böyle bir hareket olunmağa mütevakkıf olduğu Kars'da bulunan kumandan ve ümerânın mütalaası iktizâsından olduğu o taraftan vuku' bulan iş'ârıyla dahi sabit olduğuna mebnî şu tedbirin icrası gerek def'-i mazarrat ve gerek celb-i menfaat mütalaalarıyla en hayırlı bir şey görünmüş ise de şu hareketi icra eylemek, yani Rusyalıya Gürcistan'ın tehlikede olduğunu gösterip Kars'dan çekilmeğe mecbur edilmek bir kırk bin kişiden aşağı kuvvet ile hâsıl olamayacağı bedihî olup hâlbuki bâlâda arz ve beyân olunduğu vechile Kırım'dan asker kaldırmak nâ-kâbil ve kontenjana verilecek askerden fazla olarak Rumeli'den külliyetli asker almak dahi gayr-i mümkün olduğundan maslahatın her tarafını tevfiğ edecek bir suret tahattur ve tezekkür olunmuş idi. Şöyle ki: Yirmi bin kontenjan askeri derhal ikmâl olunarak ve Rumeli'den beş bin kişi ilâve kılınarak Gürcistan'a sevk ve irsâl ile Batum kuvvetiyle birleştirilip ve biraz daha asker gönderilip hâsıl olacak kırk bin nefer kadar bir kuvvet ile şu hareketin icrası pek eshel suretle hâsıl olacağı mütalaa kılınmış idi. Lâkin bu tedbirin icrası yani kontenjan askerinin irsâli İngiltere Devletinin muvâfakatine mütevakkıf olacağından ol tarafa müzakere-i maslahata başlanılıp ma'lûm-ı âlî buyurulduğu üzere bir hayli zaman mükâlemât ve muhaberât vuku'undan sonra kontenjanın bu işe tayin olunmasına İngiltere Devleti tarafından muvafakat olunmamış olmasına ve şu tedâbiri kendisinden sual üzerine bizzat arz-ı mütalaa eylemek üzere serdâr-ı ekrem paşa buraya gelip tedbir-i musammemi kâmilen kabul ve tasdik eylediğinden başka bizzat bu hareketi icraya muktedir ve hâzır olduğunu beyân eylemiş olmasına mebnî bir ikinci suret-i tesviye meydana konulmuş yani kontenjan askeri Kırım'a gönderilerek ve onun yerine ol kadar asker alınarak tahaşşüdü tasavvur olunan sair asâkir ile birleştirilip bu hareketin icrası tasavvur olunmuş idi. Bu suret dahi İngiltere ve Fransa Sefâretlerine beyân ve tebliğ olunup birçok müzakerât ve muhaberât cereyanından sonra nihayet kontenjanın Gözleve'ye irsâli ile oradan asker alın-

masına ve bu hareketin serdâr-ı ekrem uhdesine tevdi'ine Fransa ve İngiltere Devletleri tarafından muvâfakat olunduğu haberi alınıp esas-ı maddede ittifak hâsıl olarak eğerçi kontenjanın Gözleve'ye gönderilmesi ilişiği kalmış ise de burası fûrû'âtdan olduğuna ve taraf-ı serdâr-ı ekremîden verilen takrîr sefâretlere gönderilip ahkâmının takdiriyle ol bâbda dahi muvafakatlari hâsıl olacağı me'mûl-i kavî bulunduğuna binâen ibtidâ-i tasavvurda tehyi'esine şurû' olunmuş olan esbâb-ı icraiye'nin hemen fi'iliyâtına teşebbüs ile beraber keyfiyetin müttetikîn sefâretlerine tebliğine karar verilmiş ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hakâyık-beyân-ı cenâb-ı Padişahî mantûk-ı celîlinin infazına müsara'at olunmuş idi.

Ahvâl-i ma'rûza işbu meselenin tarihiyesi gibi olup bu meclisde dahi cümlesi pîş-i nazar-ı im'ândan geçirilerek ve maslahat be-tekrar teşrî' olunarak bir daha müzakere ve tedkik olundukda eğer şu tedbir tasavvur olduğunda vakitte icra olunabileydi şimdiye kadar eseri çokdan görülmüş, yani Rusyalı Kars'dan çekildikten başka Gürcistan için de faide-bahş olacak birçok haller zuhura gelmiş olur idi. Ne çare ki ihtiyâr elde olmadığından yani şu hareketin mevkûfun-aleyhi olan askerin tahrîki müttetiklerimizimizin muvâfakatlarına mütevakıf olup eğerçi iki aydır bunu istihsâle her suretle çalışılmış ve onlar dahi Anadolu tarafının tehlikesini görerek orayı tahlîs edecek bir hareketin icrasını ez-dil ü can istemişler ise de maslahatın ukdesi Sivastopol pişgâhında hallolacağı mütalaasıyla oranın kuvvetine za'f getirmemek için bir takım mülâhazât-ı mühimme irâd ederek bununla bi'z-zarure vakit geçmiş ve elde başka kuvvet bulunmamış olduğundan maslahatda zuhura gelen te'ahhur-ı zaruriyle bu hareketi icrada olan kuvvet ve emniyet doğrusu evvelki derecede değil ise de şimdiki hâle nazaran acaba bir başka tedbir ittihâzı lâzım gelir mi burası dahi araşdırıldıkda yine iki tarîk olup birisi böyle bir kuvveti doğrudan doğruya Trabzon'dan Erzurum'a göndermek ve diğeri dahi şu diversiyon usulünü icra etmek olup bidâyet-i maslahatda Trabzon tarîkiyle asker göndermekde olan müşkilât ve mehâzir şimdiki hâlde daha ziyâde ve usul-i mezkûrenin icrası bu vakitte bir çâre-i münferid hükmünde olup bu iki suretin üçüncüsü dahi hiçbir şey yapmayarak şöylece durmak yolu ve buna ise hamiyet ve sadâkat ve insaf ve ubûdiyet razı ve kâ'il olmayacağı celî ol-

mağın her hâlde şu diversiyon usulünün icrasıyla bu bâbda bi'l-müzakere karrargâr olan suver-i icraiye'nin hemen fi'le çıkmasına sarf-ı mesâi olunması ve bu tedbir ve hareketin faide-i sahihasını görmek dahi Gürcistan sahiline gönderilecek kuvvetin bir on beş yirmi güne kadar oraya vusûlüyle mukaddime-i hareketin icrasına mütevakıf olduğundan ve bu dahi düvel-i müttefikânın edecekleri muâvenet-i nakliyenin sür'at-i ifasıyla hâsıl olup eğer yine te'ahhurât vuku'a gelir ise Anadolu'nun hâli Devlet-i Aliyyece pek mühim olduğundan başka umum ittifakca dahi envâ'-ı müşkilât ve muhâtarâta sebep olup o hâlde mes'ûliyetden Saltanat-ı Seniyye mes'ûl olmaması lâzım geleceğinin münasibi vechile sefâretlere tebliğiyle şimdiki halde maslahatın olup olmaması onların elinde bulunmasıyla ta'cîl-i tesviyeye sarf-ı mesâ'i kılınması suretleri be-tekrar müttahiden miyâne-i âcizânemizde tezekkür ve tensîb olunmuş ve Erzurum ve Kars'dan vârid olan muharrerât dahi Rusyalılar Kars'daki olan kuvvetlerinden bir kıt'a ifrâziyle Köprü köyünde olan kuvve-i müfreze üzerine gelerek işbu kuvvet dahi Erzurum'la kendisi arasında düşman girer ise bir hâl-i hatarda bulunacağını anlayarak devletli Vâsıf Paşa hazretlerinin mukaddemce göndermiş olduğu talimâta mebnî geriye çekilmiş olduğu ve Rusyalı dahi ilerleyerek Erzurum'a birkaç saat kadar bir yere gelmiş ise de sonradan nasılsa orada ilişemeyip yine geri Kars tarafına çekildiğini mübeyyin ve Kars'dan gelen haber dahi zahîre ve mühimmâtca ancak bir aylık şey kaldığından ne suretle ise icrâ-yı muâvenet olunması ifadesinden ibaret olarak bu iş'arât ve ifadât dahi tedbir-i musammemin icrasını ta'cîl etmekle beraber bir başka çare dahi olmadığını tekraren te'yid eylediği ind-i çakerânemizde tahakkuk eylemiş olmakla mücerred bu bâbda meclisce hâsıl olan ittihâd-ı ârâ ve efkârın arz ve beyân maksadıyla işbu mazbata-i âcizânemizin terkîm ve takdimine müsara'at kılındığı muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda her hâlde emr u ferman hazret-i men lehül-emrindir.

Fî 10 Z. sene [1]271

(Mühürler)

*

Devletli efendim hazretleri

Rusyalının Anadolu tarafında zuhura gelen hareket-i tasallutiyesi hakkında bâ-irâde-i seniyye ittihâz olunan tedâbir ve karar Kars tarafından mu'

ahharan vârid olup meşmûl-i nazar-ı dakâyık-eser-i hazret-i şehinşâhî buyurulmuş olan evrak üzerine tekraren mevki'-i bahse konularak ve şu hâle daha esra' ve daha mü'essir bir başka tedbir olup olmadığı ez-ser-i nev taharrî ve mülâhaza olunarak Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu'na iâne için evvel ve âhir tezekkür olunduğu vechile tedbir-i mezkûrdan gayrı bir tarîk ve çare bulunamayacağından suret-i mukarrerinin bi-mennihî Teâlâ sür'at-i icrasına ibtidâr olunması bahsinde huzzâr-ı kirâm hazerâtının ittihâd-ı ârâ ve efkârları be-tekrar tebeyyün ve tahakkuk etmeğin bunu müeyyid olmak üzere tanzim ve temhîr olunan mazbata manzûr-ı hakâyık-nüşûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılınmakla müzakerât-ı mûnderice hakkında her ne vechile emr u ferman-ı isabet-ünvân-ı hazret-i şehinşâhî kerâmet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfî üzere harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 14 Z. sene [12]71

Ma'rûz-ı çaker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle mezkûr mazbata manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuş ve müzakerât-ı mûnderice yolunda görünmüş olmasıyla ber-mûceb-i istîzân suret-i mukarrerinin bi-mennihî Teâlâ sür'at-i icrasına ibtidâr olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i cihanbânî muktezâ-yı münîfinden olarak mazbata-i merkûme yine savb-ı âlî-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Z. sene [12]71 / [29 Ağustos 1855]

İ. DH, 21259

51

Fetihnâme-i Sivastopol

Bütün âlemin ma'lûmu olduğu üzere Rusyalı bir müddetden beri kemâl-i gurur ve istikbâr ile bir olmaz ve başa çıkmaz davâya düşerek emniyet-i âmmeyi ihlâl ve bi'l-husus zîr-i sâye-i übbebet-vâye-i Saltanat-ı Seniyye

ye'de âsûde ve hemîşe ni'am-ı asayiş ile perverde olan Rum milletinin umûr-ı mezhebiyece Hükûmet-i Seniyye aleyhinde hiçbir suretlerle itiraz olunacak sû-i hâl meydanda yok iken mücerred merâm-ı hafîsi bulunan ve nice nice emsâli meşhûd olan ifsâd-ı millet ile gasb-ı memleket sevdası üzerine millet-i mezkûrenin tervîc-i umûr-ı mezhebiyesi davâsıyla güzêrân eden altmış dokuz tarihinden Mençikof nâm Rusya sergerdesini sefâretle Dersâdet'e irsâl ile bu bâbda Devlet-i Aliyye'nin ve nasafet-i ma'lûmeleri iktizâsınca dahil-i daire-i dostî ve muvâfakat bulunan düvel-i mütehâbbenin nazâr-ı dikkatlerini câlib olmuş idi. Çünkü Rusyalı insaniyet ve hakkâniyet efkârında bulunmadığından bütün âlem kendilerine düşman olmasının üzerine bin yüz otuz tarihinde Avusturyalıya muîn olarak açtığı muharebeye dair mest-i rahîk-i irfân-vehbî-i mu'ciz-beyânın suret-i edâ-yı hüsn-i tabir olarak şîrâze-bend-i tahrir olduğu *Risâle-i Sulhiyesinde* himâr-neşve-i kadrden ârız olan keder ve derd-i serin şimdilik idare-i câm-ı musâlaha ile def'ine tedbir ve neş'e-i ser-i şâr-ı intisârî asr-ı âhire te'hir eylemek evvelî-ter görüldü diye rîhte-i piyâle-i tasrîh eylediği edâ-yı dil-pezîr-i cennet-mekân Sultan Mahmud Hân-ı Evvel hazretleri asrında vuku'-yâfte olan fütûhât-ı celîle ile tamir edilmiş ise de ondan sonraları zuhur eden hâlât-ı müte'ellime nice müddet zâhir-i bünyân-ı avâmın a'sâb-ı hamîyyetlerine îrâs-ı fütûr ve nîrû-yı bâzû-yı himmetlerine icab-ı kusur etmekle ol vakitden beri Rusyalı ile dermiyân olan şatranc-ı harb ü kifâh ve cenâh-ı sulh u salâhda ekseriyâ galebe cânib-i düşmanda hüveydâ olmasıyla bu vakte gelinceye değin tâife-i merkûmeden ber-vefk-ı merâm ahz-ı sâr ve intikâm ile ne muharebâtda kemâ yenbağî ilkâ-yı hüccet-i galibiyet ve ne Müslümanlara tahmîl-i girân-bâr-ı minnet olunması keyfiyetleri müyesser olmamaktan nâşi hâme-i hümâ-yı din ve belki kâffe-i Müslimîn dâğ-ı ber-dil-i gayret ve gedâhte-i pûte-i hamîyyet olarak âyâ Rusyalının dahi şikest-i tılsım-ı istidrâcî ile ne vakitte tebrîd-i harâret-mizâc ve ne eyyâmda tahsil-i kuvvet-i meserret ve ibtihâc ederiz diye dâr ve hâne-i inâyet-i İlâhiyeden bu dâdü'l-udâlın devâsına dest-güşâ-yı mes'elet ve eşk-rîz-i ibtihâl ve dirâ'at oldukları ve tâife-i merkûme ile vakit be-vakit te'sis ve temhîdine zaruret ilcâ eden mebânî-i semt-i bünyâd-ı mi-hâd neye meyl ve rağbetde gâh sû-i tedbir-i serasker ve gâh tüvânî ve taksîr-i leşker ile bast-ı mukaddemât-ı i'tizâr olunmak mültezem olup hatta Vehbî-i

merhûmun çekîde-i hâme-i nezâket-eseri olan *Makale-i Sulhiyesi* gibi ondan sonra olunan musâlaha risâleleri dahi i'tizâr-ı zarifâne ve hüsn-i taklidden ibaret bulunduğu hâlde bu yaralar acısını unutturacak ve âlemin yüzünü güldürecek vechile mev'ûd-ı lütf-i İlâhî kabîlinden olarak Mençikof'a irâd olunan kelimât-ı muslihâne ve onun Dersaâdet'den mu'âvedeti üzerine devleti tarafına icra kılınan bunca vesâyâ ve te'minât-ı dostânenin adem-i te'siriyle Rusyalı tarafından barbarca zuhura gelen nakz-i ahd ve tecavüz-i had keyfiyeti cümlelerin ma'lûmu olup Cenâb-ı Hak efzâyiş-i azm ve himmeti bâ'is-i perişanî-rû-siyah-kârân olan Süleyman-meniş-i zaman ve İskender-reviş-i deverân es-Sultan ibnü's-Sultan es-Sultan Abdülmecid Han efendimiz hazretlerini ile'l-ebed erîke-pîrâ-yı şevket buyursun.

Zât-ı şevket-âyât-ı hazret-i Padişahînin muttasıf ve mecbûlün min-indilâh oldukları şîme-i fahîme-i mehâm-perverî ve sarâmet ve şenşene-i aliyey-i usul-i âşinayî ve nezâket-i celîle-i mübteğâ-yı âlîsi ve şimdiye kadar vuku'-yâfte olan bunca muazzamât-ı umûrun cümlesinde müsellemler bulunan tedâbîr-i âlem-pesend-i şâhâne ve muvaffakiyet-i celîle-i husrevâneleri iktizâyı sâmisî üzere bu meselede dahi i'mâl-i tedâbîr-i hasene ile Avrupa sâhib-i serîrlerinin a'zam ve akdemi ve kemâl-i insaniyet ve hakkâniyet ile muttasıf olan hükümdârân-ı azamet-ünvânın efhamı bulunan İngiltere Kraliçesi ve Grand Britanya memâliki Padişahı haşmetli Victoria hazretleriyle Fransa İmparatoru haşmetli Napolyon hazretlerinin Saltanat-ı Seniyye ile yek-dil ve yek-cihet olarak Rusyalı aleyhine hüsn-i ittifakını ve mu'ahharan dahi Avusturya ve Sardinya Devlet-i fahîmelerinin muvâfık ve muâvenet-i fi'liyyesini tahsile muvaffak olmuş ve ol vechile Rusyalı üzerine cümleten ilân-ı harb ile başına ne felâketler getirilmekte bulunmuş olduğu misillü şimdiye kadar miftâh-ı mekâlîd-i kılâ' ve mukaddeme-i feth u teshîr-i memâlik ü bukâ' olan Sivastopol'un fethiyle iştigâl ve iş'âl-i nâ'ire-i cidâl olunduğu muhtac-ı beyân olmayıp çün Müfettih-i ebvâb-ı fevz ü nusret ve merâtib-i esbâb-ı tevfiik-i nisâb-ı galibiyet Teâlâ şânühû mefâtîh-i çîre-i dostî-i hikmet-i bâhire ve makâlîd-i i'câz-kârî-i kuvvet-i kâhiresi ile reşk-i ehrâm-ı kûh-ı bünyâd olan bir tılsım-ı üstüvâr-bend ü şüvâr-küşâdın feth u teshîrin murâd eyledikde ibtidâ ilel ve esbâbın icâd ve miyâdı ve mukaddemâtin temhîd ve i'dâd eyle-

mek muktezâ-yı feyz-i âdi ve düvel-i müttefika-i mufahhamanın işbu Rusya-
lı meselesinde Devlet-i Aliyye ile müyesser olan hüsn-i ittifak ve ictimâ'ı
dahi: "İnnallâhe yü'eyyidü hâze'd-dîne bi-ekvâmin lâ-halâka lehüm"* hadis-i
mu'ciz-beşâreti vechile cânib-i İslâmiyânda fevz ü nusretin husul-i istidâdı
olmakla her ne kadar mukaddemce neşrolunan haritası nâlık olduğu vechile
Sivastopol istihkâmâtı fi'l-hakika envâ'-ı sanâyi'-i hendese-kârî ve esnâf-ı
bedâyi'-i fenn-i mimarî ile mürtesem ve müstahkem olduğundan başka istih-
kâmât-ı mezkûre üzerine birçok leşker-i a'dâ dahi ictimâ' eylemiş olmasıyla
oraların kabza-i teshîre geçmesi derece-i istihâlede gibi görünür iken düvel-i
müttefika-i erba'a başkumandanları hazerâtının fenn-i muharebede ber-ke-
mâl olan maharet ve mertebe-i nihayede bulunan akl ü dirâyet ve şecâ'atları
icabı vechile bu yolda taraf taraf metrisler hafr ve i'dâd ve mahal be-mahal
müteaddid ve cesîm tabyalar ile kal'a-küp ve ra'd-âşûb toplar ve sâ'ika-nü-
mûn humbara havanları vaz' ve icad kılınarak ve birçok kuvve-i maliye ve
aralık aralık vuku' bulan muharebelerde ızâ'a-i miknet-i bedeniye olunarak
ve hayli sıkıntılar çekilerek ve'l-hâsıl bu keşâkeş üzerine düvel-i müttefika
asâkir-i şecâ'at-me'serinin muttasıf oldukları metânet ve akvâm-ı semere-
siyle ol tılsım-ı ateş-i müşkil-güşâdest himmet-i askeriye ile hallolunmuş bir
muammaya dönmüş, yani gayret-i mütevâliye te'sirâtıyla bu defa dâiren mâ-
dâr Sivastopol'un feth ü teshîri müyesser olduğu ilânât-ı resmîyeden müste-
fâd olmuştur.

Bidâyet-i muhabereden beri Tuna sevâhilinde ve bi'l-husus Silistre üze-
rinde olunan muharebâtda düşmanın çektiği hezîmet ve Saltanat-ı Seniyye-
ye'nin kazanmış olduğu bunca nisâb-ı galibiyet veli-nimet-i bî-minnetimiz
Padişahımız efendimiz hazretlerinin terbiyet-kerde-i şâhâneleri olan asâkir-i
nusret-me'ser-i cenâb-ı mülûkânenin müstakillen kemâl-i şecâ'atlarına aid
ve işbu müyesser olan Sivastopol fethinde dahi düvel-i erba'a-i müttefika a-
sâkir-i şecâ'at-me'seri müşârik ise de hakku'l-insaf cümleden ziyâde sarf-ı
gayret ve ifnâ-yı miknet eyleyen Fransa ve İngiltere cünûd-ı şecâ'at-nümûdu
olmasıyla işbu orduların bahadırılıklarını ve devlet-i metbû'alarının bir kat

* Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, c. I, s. 236: "Allah Teâlâ, bu dini, ondan nasibi olmayanlar eliyle
dahi sağlamlaştırır."

daha şan ve şevketini cünûd-ı mezkûra teksîr ile ilâ-kıyâmi's-sâ'a âlemde te-fâhur ve tebâhî eyleyeceklerdir. Kaldı ki bu misillü fütûhât-ı azîmede erbâb-ı sühanın nazm ve nesir yolunda arz-ı tebrik ve zabt-ı vuku'ât eylemesinin e-hemmiyeti meydanda bulunmasıyla bu bâbda arz-ı hüner eyleyecek bir ta-kım dâniş-verân-ı zamanenin âsâr-ı gül-rûyâtı arasına girmiş bir şekl-i si-yah-simâya mümâsil olur ise dahi kemâl-i acz ve iftikâr ile çend beyt bir ka-sidecik ile târih-i fethi inşâda ictisâr eyledim.

Nazm

Gayret-i hünkâr ile
Dost-ı vefâdâr ile
Asker-i besyâr ile
Kırım'a at salındı.

Yani Mecid Han'a kim
Gayret-i dostâne kim
Bir nice peymâne kim
Rusya pek alındı.

Çünkü o kavm-i muzır
Cürmünü ola mukır
Harbe de olsa musır
Gayrı beli salındı.

Fetih müyesser oldu
Hasım müdemmer oldu
Nâs mübeşşer oldu
Mûsikalar çalındı.

Kafiye kâfi değil
Bahse de vâfi değil
Dil ise sâfi değil
Özr ile çün kalındı.

No: Subject of Document Page

Kilk tecellî etdi
Târih-i cevher dedi
Düşmanı bozdu gitti
Sivastopol alındı.

Nesr

Hakkâ ki düvel-i müttefika-i mufahhamanın işbu muvaffak oldukları fütûhât-ı celîle, nevâdir-i âsâr-ı rûzgârdan ve sair memâlik-i düşmana velvele verecek satvet-i kâhireden bulunmuş ve bu muzafferiyet-i seniyye Petersburg'a doğru istilâyâ bir tarîk-ı münasib açmış olmasıyla zât-ı şevket-âyât-ı hazret-i Padişahî ile İngiltere Kraliçesi ve Fransa İmparatoru müşârunileyhimâ hazerâtı ve haşmetli Sardinya Kralı hazretlerinin nâm-ı âlîlerine olarak zabt-ı fütûhât ve arz-ı teşekkürâta ibtidâr kılındı.

İşidip fethin dedim İzzet iki târih-i tâm
Her biri olsa sezâ âvize-i gûş-i kabul
Kal'a-i Sivastopol alındı seyf-i zecrle
Seyf ile kahren alındı sâhil-i Sivastopol

*

Cenâb-ı Rabb-i Perverdigâr, din ve şeriat-ı aliyyenin sebep-i bekâ ve kıvâmı ve mülk ü milletin bâ'is-i asayiş ve intizâmı olan veli-nimet-i bî-minnetimiz şehinşâh-ı cihan efendimiz hazretlerinin her rûz-ı zafer-endûz-ı şâhânelerini diğerinden sad-hezâr ve livâ-yı meyâmin-iltivâ-yı şevket ü ikbâl-i mülûkânelerini nev be-nev zîbâyîş-nümâ-yı cilve-gâh-ı envâ'-ı fevz ü intisâr-ı bî-şümâr ile emin-i mücerred rehnümâyî-i kuvve-i tâli'-i zafer-metâli'-i hazret-i tacdârî âsâr-ı celîlesi olmak üzere bir müddetden beri izhâr-ı rûy-ı muhâsama eden Rusyalı ile bidâyet-i emrden şimdiye kadar vuku' bulan her bir muharebâtda tâife-i merkûmenin suret-i hâl-i hazelân-meâlleri cilve-nümâ-yı âyîne-i kahr-i dimâr olageldiği misillü bir müddetden beri i'mâl-i edevât-ı harb ve kıtâl ile hasr ve tazyikine teşmîr-i bâzû-yı iktidâr olunan kılâ'-ı rasîn-i Sivastopol harben ve darben bu kere ne suretle evride-i kabza-i feth u teshîr ve hürmet-i sabr u sebât-ı a'dâ ne vechile suhte-i bârika-i şemşîr oldu-

ğunun haber-i meserret-eseri bu defa alınan *Cerîde-i Havâdis*'den ve muhar-
rerât-ı vâride-i saireden istihbâr ve istibşâr olundukda cümle-i bendegân ve
bilhassa bu ibâd-ı müsâdakat-ünvânları müstağrak-ı deryâ-yı fart-ı şâdî ve
sürûr ve dilsîr-i mâü'l-hayât-ı hubûr olarak bu vechile şîve-nümâ-yı mey-
dan-ı husul olan işbu fevz ü zafer nice nice fütûhât-ı celîle ve me'âsir-i ce-
mile-i hayriye-i müte'addidenin bi-mennihî Teâlâ karîben ve müteâkiben
hayret-efzâ-yı zuhur olmasına delil-i hayriye ve mukaddime-i aliyye olduğu
vâzih ve ezhar olarak bâ-avn-i Hak işbu Sivastopol'un feth u teshîri keyfiye-
tinin bendegân ve duâgûyân-ı Saltanat-ı Seniyye'ye tebşîr ve ilâniyla izhâr-ı
sürûr-ı şâdmanî olması hususu Meclis-i Kebîr-i Eyâlet'de tezekkür-i dâime
ve muhtarân ve vücûh-ı belde mahkemede celb ve tecemmu' ile üç gün kal-
'adan beş nevbet yedişer top endâht ile ve leylen Yanya Çarşısı açık olduğu
hâlde dekâkîn ve sair mürtefi' mahallerde ikâd-ı kanâdîl ile herkes kemâl-i
hâhiş ve şevk ile şenlikler icra ve ol suretle mafrûz-ı zimmet-i ubûdiyetimiz
olduğu vechile de'avât-ı hayriyyet-âyât-ı hazret-i şehinşahî ma'aş-şevk
ve's-sürûr ref'-i kabulgâh-ı Cenâb-ı Kibriyâ kılınmış olmakla arz-ı beyân-ı
keyfiyet ve ifâ-yı farîza-i teşekkür ve mahmidet ma'razında takdim-i maz-
bata-i umumiye-i çâkerânemize ictisâr kılınmış olmağın ol bâbda ve her hâl-
de emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 29 Muharrem sene [12]72 / [11 Ekim 1855]

(Yanya Eyaleti İdare Meclisi azâlarının mühürleri)

İ. DH, 21633

No: Subject of Document Page

No: Subject of Document Page

EKONOMİK FAALİYETLER

No: Subject of Document Page

Devletli efendim hazretleri

Batum Ordu-yı Hümâyûnu ma'iyetine me'mur şeyşaneli asâkiri zabitan ve neferâtının maaşlarına mahsûben şimdiye kadar kendilerine bir şey verilememesi cihetiyle zaruret-i hâliyeleri derece-i kemâle resîde olduğundan Trabzon Eyaleti emvâlinden havale olunan akçeden bi'l-müsâra'a üç-beş yüz bin kuruşun yetiştirilmesi geçenlerde savb-ı âlîlerine ve izzetli defterdar efendi bendelerine tahrir ve iş'âr olunmuş ise de şimdiye değin bir akçe zuhur etmemiş ve Ordu-yı Hümâyûnca dahi masârifât-ı vâkı'anın tesviyesi külliyetli akçeye mütevakkıf bulunmuş olduğundan keyfiyet Dersâdet'e dahi yazılmış ve henüz cevab vürûd etmemiş ise de bugünlerde biraz şey zuhuru me'mûl olduğu misillü asâkir-i merkûme maaşlarına mahsûben kendilerine birer mikdar akçe i'tâsı ve yevmiye vuku' bulan masârifât-ı zaruriyenin tesviyesi zmnında çarçabuk birkaç yüz bin kuruşun tedarikine ihtiyac-ı hakikî olmakla muktezâ-yı himem-kârî ve âtîfet-i seniyyeleri üzere ne vecchile olur ise olsun şimdilik hiç olmaz ise beş-altı yüz bin kuruş mikdarı akçenin sür'at-i tedarikiyle Ordu-yı Hümâyûna irsâl ve îsâline himem-i vâlâ-nâm-ı âlîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 17 Ra. sene [12]70

(Mühürler)

Devletli efendim hazretleri

Asâkir-i merkûmenin tesviye-i maaşları kemâl derece kesb-i nezâket ve ehemmiyet etmiş ve Dersâdet'den istenilen akçenin vürûduna kadar üç-beş gün zarfında bir çâre-i serî'ası istihsâl olamadığı takdirde maslahat fenayî netice vereceği revîş-i hâlden anlaşılmış olduğundan mahremâne iş'âra ibtidâr kılınmış olmakla Trabzon emvâlinden mi olur yahud bazı muteberân-ı tüccardan istikrâz suretiyle mi uyuşdurulur, ne vecchile uyar ise lütfen birkaç gün zarfında iki yüz elli bin kuruş mikdarı akçenin ordu-yı hümâyûna

yetiştirilmesi mütemennâ-yı mahsus-ı âcizânemiz olmakla emr u irâde hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Ra. sene [12]70 / [18 Aralık 1853]

(Mühürler)

*

Atûfetli efendim hazretleri

Trabzon valisi devletli paşa hazretleri tarafından bi'l-vürûd melfûf defter ve şukka ile beraber manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılınan tahrirâtda mukaddemâ inhâ eylediği iki yük elli bin kuruş iâne akçesi bu defa dahi nefsi Trabzon ve gerek bizzat idare olunan sair kazalarda bulunan ashâb-ı servet ve kudret taraflarından kemâl-i memnuniyet ve hüsn-i muvâfakat ile verilen mebâliğ ile beraber dört yük elli altı bin iki yüz elli kuruşa bâliğ olup Batum Ordu-yı Hümâyûnu maiyyetinde bulunan asâkir-i şâhâne maaşlarının tesviyesi zımında iki yük elli bin kuruş talep olunarak meblağ-ı mezbûrdan derhal yüz elli bin kuruş irsâl olunmasıyla kusuru olan üç yük elli altı bin iki yüz elli kuruşun ne mahalle i'tâ olunması istîzân olunmuş olup ma'lûm-ı âlî buyurulduğu üzere zikrolunan iki yük elli bin kuruş iânenin evvelki iş'âr ve suali üzerine ordu-yı mezkûr cânîbine göndermesinin tarafına iş'âr olunması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i mü'lûkâne üzere taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye bildirilmiş ve ol vechile keyfiyet vali-i müşârunileyhe yazılmış olacağı derkâr bulunmuş olduğundan ve ordu-yı mezkûrun müzâyaka-i maliyesi cihetiyle mebâliğ-i merkûmenin tamamen gönderilmesi lâzım geleceğinden keyfiyetin derhal vali-i müşârunileyhe iş'ârıyla savb-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye ve Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne dahi beyân ve iş'âr olunması emrinde ve vali-i müşârunileyhin iş'ârı vechile defter-i mezkûrun *Cerîde-i Havâdis*'e tab' ve temsili hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyarî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 23 R. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı ma'rûza meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i hazret-i tacdarî buyurulmuştur. İstî-

zân-ı sâmi-i vekâlet-penahîleri vechile mebâliğ-i merkûmenin tamamen ordu-yı hümâyûn-ı mezkûra gönderilmesi zımnında keyfiyetin derhal vali-i müşârunileyhe iş'ârıyla savb-ı vâlâ-yı Seraskerî'ye ve nezâret-i müşârunileyhâya dahi beyân ve iş'âr olunması ve defter-i mezkûrun *Cerîde-i Havâdis'e* tab' ve temsili müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyarî muktezâ-yı münîfinden olarak evrak-ı merkûme yine taraf-ı sâmi-i âsafânelerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 24 R. sene [12]70 / [24 Ocak 1854]

*

Nefs-i Trabzon ve mülhakâtı olan kazalarda bulunan ashâb-ı servet ve kudret taraflarından îâne-i cihâdiye olarak min gayri haddin takdim olunan mebâliğin defteridir ki zikr-i cât beyân olunur.

Nefs-i Trabzon

	<u>Kurus</u>
Müderrişin-i kirâmından fesâhatli Müftü Mustafa Efendi	2.000
Hatuniye Müderrişi faziletli Süleyman Efendi	500
Müderrişin-i kirâmından mekremetli el-Hâc Mehmed Pîr en-Nazîfî Efendi	1.000
Dersiâmdan mekremetli Süleyman Efendi	500
Dersiâmdan mekremetli Hâşim Efendi	<u>500</u>
	4.500
Azâ-yı meclisden Hacı Salihzâde Rifatlı Süleyman Ağa	6.000
Azâ-yı meclisden Kalcızâde Rifatlı Mehmed Bey	3.000
Azâ-yı meclisden Nüfus Nâzırı Âsım Efendi	2.500
Azâ-yı meclisden Kalcızâde fütüvvetli Hacı Ömer Beyefendi	2.000
Azâ-yı meclisden Abanoszâde fütüvvetli Mahmud Ağa	<u>2.500</u>
	20.500
Azâ-yı meclisden Kalcızâde fütüvvetli Ali Ağa	2.000
Hanedandan Murad Hanzâde Ömer Bey	1.000
Hanedandan Murad Hanzâde Murad Bey	1.000
Hanedandan Duhân Gümrüğü Müdürü Kömürcüzâde Hasan Ağa	1.000
Hanedandan Kalcızâde Ömer Ağa	<u>1.000</u>
	26.500
Hanedandan İmâmecizâde Mustafa Efendi	1.000
Hanedandan Bânizâde Hâfız Rifat Efendi	1.000
Hanedandan Hazine Kâtibi esbak Halil Efendi	3.000
Tüccar-ı muteberândan Nemlizâde Hacı Salih Ağa	4.000
Tüccar-ı muteberândan Sipahizâde Hacı Mustafa Efendi	<u>4.000</u>
	39.500

No:	Subject of Document	Page
	Tüccar-1 muteberândan Altıparmakzâde Halil Ağa	4.000
	Tüccar-1 muteberândan Sipahizâde Murteza Efendi	4.000
	Tüccar-1 muteberândan Hammamîzâde Mehmed Temel Ağa	3.000
	Tüccar-1 muteberândan Hartamaszâde Mustafa Ağa	3.000
	Tüccar-1 muteberândan Dervîşzâde Hacı Mehmed Efendi	<u>3.000</u>
		56.500
	Tüccar-1 muteberândan Hacı Emin Alemdarzâde Hacı Ahmed Efendi	3.000
	Tüccar-1 muteberândan Kasımzâde Hacı Ruşen Ağa	2.500
	Tüccar-1 muteberândan Arnavudzâde Hacı Mehmed Ağa	2.000
	Tüccar-1 muteberândan Hacı Ömerzâde Hacı Mustafa Efendi	2.000
	Tüccar-1 muteberândan Hacı Ârif Ağazâde Emin Hilmi Efendi	<u>2.000</u>
		68.000
	Tüccar-1 muteberândan Hacı Hasanzâde Ali Hâfız Efendi	2.000
	Tüccar-1 muteberândan Ömerzâde Hacı Ahmed Ağa	2.500
	Tüccar-1 muteberândan Dervîş Kapudanzâde Osman Yazıcı	1.250
	Tüccardan Dervîş Hartamaszâde Hacı Dervîş Ağa	1.000
	Tüccar-1 muteberândan Golozâde Hacı Ahmed Efendi	<u>1.000</u>
		75.750
	Hanedandan Kömürçüzâde Mustafa Ağa	500
	Emtia Gümrük Kâtibi Hüseyin Raif Efendi	1.000
	Tüccardan Hacı Abdülgafurzâde Hâfız Hamdi Efendi	1.000
	Tüccardan İshakzâde Hüseyin Ağa	1.000
	Tüccardan Hallaczâde Ahmed Ağa	<u>1.000</u>
		80.250
	Tüccardan Boztepe İmamızâde Hâfız Hasan Efendi	1.000
	Tüccardan İsmail Reiszâde Hacı Osman Ağa	1.000
	Tüccardan Çulfaszâde Mehmed Efendi	1.000
	Tüccardan Nîm Bıyıkzâde Kâmil Efendi	1.000
	Tüccardan Terzi Mustafazâde Ali Ağa	<u>1.000</u>
		85.250
	Tüccardan Arnavud İbrahim Ağa	1.000
	Tüccardan Ofluzâde Mustafa Ağa	1.000
	Tüccardan Duhâncı Hacı Hüseyin Ağa	1.000
	Tüccardan Maçkalı Debbâğ İsmail Ağa	1.000
	Tüccardan Sürmeneli Molla Delil	<u>1.000</u>
		90.250
	Tüccardan Ömeroğlu Hacı Mehmed Efendi	1.000
	Kalafatzâde Hasan Kapudan	1.000
	Emtia Gümrük Kâtibi Süleyman Razi Efendi	750
	Çarşı Müezzinzâde Hacı Reşid Ağa	750
	Pir Selimzâde İsmail Efendi	<u>750</u>
		94.500

No:	Subject of Document	Page
	Çulfaszâde Hasan Ağa	750
	Hammamîzâde Hacı Ahmed Efendi	750
	Beşirzâde Hacı Mustafa Ağa	750
	Kazzâz esnafından Hacı Mikdat Ağa	750
	Göncü esnafından Eviyananzâde Mustafa Ağa	<u>750</u>
		98.250
	İbrahim Efendizâde Ali Yazıcı	700
	Hacı Zaimzâde Mustafa Efendi	500
	Tüccardan Hamzazâde Ahmed Ağa	500
	Tüccardan Ustazâde Hacı Ahmed Ağa	500
	Tüccardan Vanlızâde Memiş Ağa	<u>500</u>
		100.950
	Tüccardan Kudalzâde Hacı Ahmed Ağa	500
	Tüccardan Zâlimzâde Ahmed Efendi	500
	Tüccardan Kalaycızâde Hacı Mehmed Ağa	500
	Karındaşı Hacı Hasan Ağa	500
	Mazlumzâde Süleyman Ağa	<u>500</u>
		103.450
	Subaşızâde Abdülaziz Ağa	500
	Kara Levendin yeğeni İsmail Ağa	500
	Barutcuzâde Ruşen Ağa	500
	Kazzâz esnafından Hacı Seyyid Ağa	500
	Kazzâz esnafından Küçük Müezzinzâde Hacı Emin Efendi	<u>500</u>
		105.950
	Kazzâz esnafından Hacı İslâm Ağa	500
	Trabzon tüccarından Firarzâde Hacı Hâfız Efendi	500
	Attar esnafından Seletenzâde? Hacı Pir Efendi	500
	Attar esnafından Dukavî Hacı Ömer Efendi	500
	Tüccardan Hatha? Hasan Dilsiz	<u>500</u>
		108.450
	Kalafatzâde Hacı Kâmil Kapudan	500
	Şahbazoğlu Hacı Mustafa Ağa	500
	Deli Mehmedoğlu Hüseyin Kapudan	500
	Tüccardan Hacı Hattat Efendi	500
	Kitabcı Tâhircâde Hâfız Efendi	<u>500</u>
		110.950
	Hacı Muhsinoğlu bezzâz esnafından Hacı Ömer Ağa	500
	Çilingir esnafından Hacı Süleyman Ağa	500
	Attar esnafından Ruşen Efendi	500
	Çilingir esnafından İmamoğlu Süleyman Ağa	500
	Tüccardan Hacı Polatzâde Şakir Ağa	<u>500</u>
		113.450

No:	Subject of Document	Page
	Sandıkçı esnafından Kalafatoğlu Hacı Hasan Ağa	1.000
	Duhân Gümrük Kâtibi Hacı Temel Efendi	500
	Tüccardan Bölükzâde Veli Ağa	500
	Duhâncı esnafından Hacı Abdullah Ağa	500
	İksirci esnafından Hacı Reşid Ağa	<u>500</u>
		116.450

Millet-i Rumiyân

	<u>Kurus</u>
Kuyumcubaşı oğlu Hacı Kostantin	3.200
Kadvan oğlu Dimitraki	3.000
Kadvan oğlu Yorgi	2.000
Beşyani oğlu Yorgi	2.000
Kunir oğlu Yorgi	<u>2.000</u>
	12.200

Hacı Toma oğlu Hacı İlya	1.500
Avir'in oğlu Braşkova	1.500
Hacı Kakul oğlu Banika	1.500
Kuş oğlu İlya	1.500
Kuş oğlu Gavril	<u>1.500</u>
	19.700

Kocabası-i millet-i mezbûr Braşkova oğlu Banika	500
Kandil oğlu Pandeli	1.250
Hacı Moysis'in oğulları	1.500
Kakul oğlu Banika	1.500
Karib oğlu Nikola	<u>3.000</u>
	27.450

Akdem oğlu Lazari	1.200
Yordan oğlu Yorika	1.000
Koşul oğlu Agatonik	1.000
Bıçak oğlu Efitemivil	1.000
Kudiç oğlu Yani	<u>1.000</u>
	32.650

Hacı Lefter oğlu Yorika	1.000
Cahir Sava	1.000
Ustabaşı Yorika	1.000
Kalan oğlu Yorgi	750
Keşiş oğlu Dimitri	<u>600</u>
	37.000

No:	Subject of Document	Page
	Loğ oğlu Kostantin	600
	Haçık oğlu Hacı Filipo	500
	Braşkova oğlu Nikola	500
	Yazıcı oğlu Hacı Efitemivil	500
	Tanaş oğlu Sava	<u>600</u>
		39.700
	Moyis oğlu Hristo	750
	Kürhan oğlu Kostantin	600
	Karagöz oğlu Hacı Todori	500
	Karpuz oğlu Gorgorani	500
	İmra oğlu Yorgi	500
		42.550
	Ustabaşı oğlu Borika	500
	Kalpakçı oğlu Yani	500
	Karpuz oğlu Kostantin	500
	Kongal oğlu Hacı İlya	500
	Efokson oğlu Efokson	<u>500</u>
		45.050
	Sofiyani	500
	Yazıcı oğlu Hacı Yano	500
	Setmür oğlu Sava	500
	Sarı Kostantin damadı Borika	500
	Çizmeci Andon	<u>500</u>
		47.550
	Sırgancı oğlu Nikola	500
	Zayıf oğlu Yorika	<u>200</u>
		48.250

Millet-i Ermeniyân

		<u>Kurus</u>
	Boyacı Mazlum Çorbacı	2.000
	Karagöz oğlu Makdis Serkis	2.000
	Atas oğlu Makdis Karabet ve Agbab	1.000
	Yakavur oğlu Serkis ve Yakop	1.000
	Karagöz oğlu Stefan ve Kirkor	<u>900</u>
		6.900
	Türk oğlu Melkon	500
	Türk oğlu Tomas	500
	Humarcı oğlu Mardiros	500
	Sara oğlu Kaspar ve Melkon	<u>500</u>
		8.900

No: Subject of Document Page

Millet-i Katolikân

	<u>Kurus</u>
Kerek'in oğlu Stefan orbacı 500 keyl hinta bedeli	10.000
Kasran oğlu Evanis	1.400
Arap oğlu Evanis	800
Badkendak oğlu Artin	500
Yoran oğlu Evanis	500
	13.200
Mamil oğlu Bogos	500
Nurihan oğlu Mıgırdıç	500
Marim oğlu Mıgırdıç	500
Gümüşhaneli oğlu Kürkçü Evanis	500
Çopur oğlu Hakop	500
	15.700
şıran oğlu Bedros	500
	16.200

Cem'an yekûn 189.800 kuruş

Kaza-i Yomra

Müdüri kaza şaturzâde Ahmed Bey	1.000
Galafka karyesinden İskender oğlu Bekâr Ahmed Ağazâde Hasan Ağa	1.500
Mesonalı Uzun Mehmed oğlu Ali Ağa	750
Kuhla karyesinden Uzun Mehmed oğlu Hurşid ve Ali Ağalar	750
Ladom karyesinden çürük oğlu Hacı Mehmed Ağa	700
	4.700
Karye-i mezbûreden Hacı Bilâl Ağa	500
Hara karyesinden Kadı oğlu Hacı Ali Ağa	500
Foşalı Fırar Hacı Mehmed Ağa	500
Karye-i mezbûreden akal oğlu Hacı Hasan Ağa	500
Oğuz karyesinden Tiryaki oğlu Hacı Hasan Ağa	500
	7.200
Arsin karyesinden Bekâr oğlu İsmail Ağa	600
Kodil karyesinden Kâmil Ağa	500
Varvara karyesinden Halt İsmail oğlu Tufan	500
Azâdan Kalmukzâde Ali Ağa	500
Azâdan İskenderzâde Osman Ağa	500
	9.800

No:	Subject of Document	Page
	Azâdan Kemhacı oğlu Pir Ağa	500
	Hara karyesinden Hacı Osmanzâde Tufan Ağa	500
	Şanalı Yılanıcı oğlu Mehmed Ağa	300
	Karye-i mezbûreden İbşir oğlu Ömer Ağa	<u>300</u>
		11.400

Millet-i Rumiyan

	<u>Kuruş</u>
Durana karyesinden Saltalı Keşiş oğlu	500
Komara karyesinden Batcir oğlu Dimitri	500
Karye-i mezbûreden Adam oğlu Yor	<u>500</u>
	1.500
Ermeniyândan Galafkalı Tomas oğlu Serkis	<u>500</u>
	2.000

Cem'an yekûn 13.400 kuruş

Kaza-i Rize

Müdür-i kaza Rifatlı Reşid Ağa	1.000
Azâdan Mataracızâde Hacı Mustafa Ağa	1.000
Mani' oğlu Hacı Ömer Kapudan	1.000
Azâdan Hacı Genç Ağa	500
Azâdan Tuzcuzâde İsmail Ağa	<u>500</u>
	4.250
Nüfus Mukayyidi Mahmud Efendi	500
Kul oğlu Hacı Hasan Ağa	750
Suyabatmaz Hacı Reşid Ağa	750
Hacı Ömerzâde Hacı Tahir Efendi	750
Kaşıkçızâde Ömer Ağa	<u>800</u>
	7.800
Şabanzâde Hacı Hasan Ağa	1.000
Beşikçi oğlu Hacı Haşim Efendi	700
Kota'nın oğlu Hacı Hasan Ağa	700
Hacı Genç Ağa biraderi Hacı İsmail Ağa	700
Mapavri'den Şerif oğlu Hacı Yusuf Ağa	<u>700</u>
	11.600
Emir Ahmedzâde Hacı Ahmed Ağa	500
Hacı Mahmudzâde Hacı Yahya Ağa	500
Halduz Mahallesi'nden Mahmud Yazıcı	500
Hacı Abdülhamid Yazıcı	500
Bekirzâde Hacı Mehmed Ağa	<u>500</u>
	14.100

No:	Subject of Document	Page
	Zedezâde Yusuf Ağa	500
	Tat oğlu Hacı Ömer Ağa	500
	Kara Hasanzâde Hacı Ali Ağa	500
	Afacan oğlu Osman Reis	500
	Merzifonluzâde Hacı Ahmed Kapudan	<u>500</u>
		16.600
	Sikriklizâde Hacı Osman Ağa	500
	Şabanzâde Hacı Ali Ağa	500
	Güveli Hacı Ahmed Ağa	500
	Hacı Derviş Ağa	500
	Deli Hüseyin oğlu Hacı Ali Ağa	<u>500</u>
		19.100
	Hacı Osman Efendizâde Ali Efendi	300
	Sukyasizâde Yusuf Ağa	500
	Kovaroz Mahallesi'nden Küçük Hacı Amiş Ağa	500
	Hantal oğlu Mehmed Kapudan	500
	Erkutu karyesinden Molla Kadir	<u>500</u>
		21.400
	Cimilli Kazancı İbrahim	500
	Hacı Ömerzâde Hacı Osman Kapudan	500
	Kanter Beyoğlu Hasan Reis	500
	Karındaşı Hüseyin Reis	500
	Meto'nun oğlu Ali Ağa	<u>500</u>
		23.900
	Tavil oğlu Ali Ağa	500
	Kasarcı Alaca oğlu Yakub Ağa	500
	Manlı karyesinden Ali Reis	500
	Kumuş oğlu Hacı Hasan Ağa	400
	Lahana'nın oğlu Hacı Hüseyin Ağa	<u>300</u>
		26.100
	Yılcıncı oğlu Hacı Ahmed	300
	Vela karyesinden Kukur oğlu Hacı	400
	Karye-i mezbûreden Amiş Ağa	400
	Dumuş karyesinden Amiş Ağa	400
	Laz oğlu Mehmed Reis	<u>400</u>
		28.000
	Papakir oğlu Ali Efendi	<u>500</u>
		28.500

No: Subject of Document Page

Kaza-i Of

	<u>Kuruş</u>
Müdür-i kaza Osman Ağa	2.000
Fotinos karyesinden Hacı Ömer oğulları	1.500
Holaysa karyesinden Baltacı oğulları	2.000
Alano karyesinden Tiriyaki oğulları	1.000
Karye-i mezbûreden Galat oğulları	<u>500</u>
	7.000
Miço karyesinden Hacı Salih oğlu Mehmed Ağa	500
Balaban karyesinden Çufaruksalı Hacı Mustafa oğulları	600
Alano karyesinden Cibil Ömer oğlu Ali	500
Hacı Bektaşzâde Mustafa Ağa	500
Taka oğlu Hacı Kahraman Ağa	<u>500</u>
	9.600
Makili Hacı Sarmısak oğulları	500
Gül Hacı oğlu Hacı	500
Hastikozlu Harun Ağa	300
Yığa karyesinden Hüsam oğulları	500
Zisino karyesinden Balek oğlu Hacı Hüseyin	<u>500</u>
	11.900
Hanedandan Hacı Osmanzâde Hacı Genç Ağa	1.000
Çufaruksa karyesinden Hacı Keleş oğlu Hacı Ahmed Ağa	500
Malisona karyesinden Abdi oğulları	500
Melinos karyesinden Hacı Ömer oğlu Ali Bey	400
Karye-i mezbûreden Kaba Hasan oğulları	<u>400</u>
	14.700
Hundez karyesinden Deveci oğlu	500
Karye-i mezbûreden Arap oğlu	350
Haksa karyesinden Uzun Ali oğlu Mehmed Ali Ağa	350
Tarval karyesinden Kara Ali oğlu	350
Karye-i mezbûreden Şâb oğulları	<u>500</u>
	16.750
Fotinos karyesinden Taka oğlu Ahmed Ağa	500
Karye-i mezbûreden Hacı Osman oğulları	750
Kadahor karyesinden Kofi oğlu Abdullah Ağa	1.000
Anaso karyesinden Hacı Dola Ağa	500
Alitinos karyesinden Hacı Feyzi	<u>500</u>
	20.000

No:	Subject of Document	Page
	Karye-i mezbûreden Hacı Mehmed Efendi	300
	Karye-i mezbûreden Mahmud oğlu Hacı Mehmed	300
	Şur karyesinden Kara Hüseyin oğulları	500
	Kondu karyesinden Süleyman Beşe oğlu Memiş	400
	Karye-i mezbûreden Hacı Hamza oğlu Mehmed	<u>300</u>
		21.800
	Gorgoras karyesinden Miş oğlu Mustafa	400
	Karye-i mezbûreden Hacı Paşalı oğlu Molla İbrahim	300
	Zeno karyesinden Şahin oğlu Hacı Mustafa	500
	Karye-i mezbûreden Turumat oğlu Molla Hüseyin	400
	Hobşara karyesinden Demirci Hacı Osman oğulları	<u>500</u>
		23.900
	Hazal karyesinden Birinci oğlu Hacı	350
	Hobşara karyesinden Hacı Kumbasar oğlu	350
	Karye-i mezbûreden Mustafa oğulları	400
	Kadahor karyesinden Hacı Ahmed oğlu Mehmed	400
	Çufaruksa karyesinden Hacı Ömer oğlu Hacı Salih Efendi	<u>500</u>
		25.900
	Yavan karyesinden Atmaca oğulları	500
	Şur karyesinden Kurd oğlu Koca Ağa	400
	Fotinos karyesinden Taka oğlu Hacı Mustafa	500
	Halman karyesinden Vahab oğlu	<u>500</u>
		27.800
Kaza-i Sürmene		
		<u>Kurus</u>
	Müdür-i kaza Rifatlı Ali Bey	3.000
	Mahno'da Hacı Mustafa oğlu Hacı Ahmed Ağa ve oğlu Hacı Tahir Kapudan	4.000
	Hacı Mustafa oğlu Hacı Yusuf Ağa	2.000
	Müslim oğlu Hacı Ahmed Ağa	2.500
	Sarı Mehmed oğlu Hacı Mustafa Ağa ma'a karındaşları	1.000
	Granda oğlu Hacı Mehmed Ağa	<u>750</u>
		13.250
	Koç Ali oğlu Hacı Ali Kapudan	1.000
	Koç Ali oğlu Hacı Mustafa ma'a karındaşları	500
	Alemdar oğlu Hacı Ahmed	1.000
	Ayân oğlu Hacı Ali Kapudan	500
	Müslim oğlu Hacı Hasan Efendi	<u>500</u>
		16.750

No:	Subject of Document	Page
	Hacı oğlu Ahmed Ağa ma'a karındaşları	750
	Akbaş oğlu Ahmed Reis	500
	Meveş oğlu Hacı Salih	500
	Küçük Ahmed oğlu Hacı Ahmed	750
	Hacı Hasan oğlu Hacı Yakub	<u>500</u>
		19.750
	Hamandoz karyesinden Alık oğlu	500
	Gölonsa karyesinden Büyük Limanlı'nın oğlu Hacı Cevahir Kapudan	2.000
	Hacı Yahya oğlu Seyyid Kapudan ve Süleyman Kapudan	2.000
	Hacı Mustafa oğlu Hacı İbrahim	750
	Balek oğlu Hacı Mustafa	<u>500</u>
		25.500
	Dereli Hacı Mustafa	500
	Hacı Mehmed oğlu Mahmud Ağa	500
	Hacı Ali'nin oğlu Hacı İbrahim	750
	Molla Ali oğlu Hasan Reis	500
	Kukudalının oğlu Hacı Mehmed	<u>500</u>
		28.250
	İsmail Dayı'nın oğlu Hasan	500
	Aso Deresi'nden Hacı Süleyman oğlu Hacı Süleyman ve Ömer Ağalar	1.500
	Ahmed oğlu Hacı Süleyman	500
	Gölonsa karyesinden şatır oğulları	1.000
	Ömer oğlu İbrahim	<u>500</u>
		32.250
	Zarhalı Öksüz oğlu Beşe ve Asım	500
	Guzeralı Hamza Çebi oğlu Hacı Süleyman	2.000
	Kuzne oğlu Hacı Ahmed	750
	Kefeli oğlu Hacı Arif Ağa	1.500
	Hamza Çebi oğlu Hacı Mustafa	<u>750</u>
		37.750
	Hamza Çebi oğlu Hacı Hasan	500
	Kefeli oğlu Kara Hasan	500
	Kefeli oğlu Hüseyin	500
	Kefeli oğlu Mehmed ve karındaşı Paşa	500
	Göneşaralı Hacı Efendi oğlu Ahmed Efendi	<u>750</u>
		40.500

No:	Subject of Document	Page
	Göneşaralızâde Ali Ağa	1.500
	Araklı'dan Hacı Ahmed'in oğlu Zorba	1.000
	Araklı'dan Küçük Ahmed oğlu Mustafa Reis	500
	Karye-i mezbûreden Uzun Hasan oğlu Tufan	300
	Samayer karyesinden Kahveci oğlu Mehmed	<u>500</u>
		44.300
	Pirgi'nden Yakubcu oğulları	750
	Kadaol karyesinden Ali Bey oğlu	250
	Karye-i mezbûreden Ali Bey oğlu Mehmed	250
	Aho karyesinden Emin oğlu Mehmed	500
	Karye-i mezbûreden Hacı'nın oğlu Mahmud	<u>200</u>
		46.250
	Tahir Ağazâde Kara Mehmed Ağa	750
	Pervane karyesinden Suiçmez oğlu Mahmud Ağa	2.000
	Karye-i mezbûreden Hacı Ahmed oğlu Mahmud	1.000
	Karye-i mezbûreden Veli Ağazâde Mustafa Ağa	1.000
	Ohi karyesinden Dulkarı oğlu Ahmed	<u>250</u>
		51.250
	Zimla karyesinden Hacı Resul oğlu Hüseyin Ağa	500
	Haruksa karyesinden Cin oğlu Osman	200
	İvyan karyesinden Köse oğlu İbrahim	250
	Karye-i mezbûreden Kara Ali oğlu Mehmed	250
	Durağın oğlu Balat	<u>250</u>
		52.700
	Foşa karyesinden Boyacı oğlu Salih	500
	Zimla karyesinden Hacı Mustafa	1.000
	Karye-i mezbûreden Osman oğlu Bilâl	250
	Deli Hüseyin	250
	Bifera karyesinden Horos oğlu Molla Mehmed	<u>500</u>
		55.200
	Karye-i mezbûreden Genç Ali oğlu Hüseyin	500
	Hacı Mahmud'un oğulları Mehmed ve karındaşları	500
	Marzuba karyesinden Bazızâde Mahmud Ağa ve Kibar Ağa	500
	Karye-i mezbûreden Hasan Hasbî oğlu Genç Ağa	700
	Vizera karyesinden Hacı Mahmud oğlu Hacı Ali	<u>500</u>
		57.900
	Karye-i mezbûrede Hacı Ömer Bey	750
	Mahura karyesinden Hacı Ali	750
	Kucera karyesinden Ömer oğlu Hüseyin	750
	Aso karyesinden Kara Süleyman oğlu Hacı Süleyman	1.500
	Karye-i mezbûreden Lafcı oğlu Keleş	<u>500</u>
		62.150

No:	Subject of Document	Page
	Bifera karyesinden Hacı Mahmud oğulları	500
	Lakçı oğlu Hacı Mehmed'in oğlu	750
	Gorgor karyesinden Berbad oğlu Firar	500
	Karye-i mezbûreden Belusi oğlu Seymen	500
	Ebe karyesinden Türid'in oğlu Mehmed	<u>500</u>
		64.900

Millet-i Rumiyan

	<u>Kuruş</u>
Melamen oğulları	1.500
Aso karyesinden Koçi'nin oğlu	750
Humurgan karyesinden Kara Banika	750
Karye-i mezbûreden Şimol oğlu Banika	500
Kostantin oğlu Kostantin ve karındaşları	<u>750</u>
	4.250
Humurgan karyesinden Karaşe oğlu Todori	500
Gölonsa karyesinden Vasil oğlu Kostantin ve karındaşı Braşkova	1.500
Stavrat oğlu Topal Banika	500
Dode oğlu Harta	500
Stavrat oğlu Apostol	<u>500</u>
	7.250
Humurgan karyesinden Karakaş ma'a karındaşı	1.000
İpekçi oğlu Banika	<u>750</u>
Yekûn	9.000

Cem'an yekûn 73.900 kuruş

Kaza-i Akçaabad

	<u>Kuruş</u>
Müdür-i kaza fütüvvetli Hüseyin Efendi	500
Azâdan Hacı Salihzâde Osman Ağa	350
Azâdan Serdarzâde Emin Ağa	250
Azâdan Kazancızâde Hasan Ağa	250
Ziraat Müdürü Serdarzâde Reşid Ağa	<u>300</u>
	1.650
Nüfus Mukayyidi Lermizâde Musa Efendi	500
Hanedandan Hacı Ömerzâde Hacı Hâfız Efendi	1.000
Karındaşı Mehmed Efendi	500
Ustazâde Hacı Ahmed Ağa	1.000
Kâmilzâde Abdülhamid Ağa	<u>750</u>
	5.400

No:	Subject of Document	Page
	Tüccarândan Bağdadlızâde Osman Ağa	500
	Tüccarândan Gavril oğlu İsmail Ağa	500
	Tüccarândan Hacı Abdülgani Kapudan	750
	Cemşid oğlu	500
	Kangal oğlu Bekâr Ağa	<u>500</u>
		8.150
	Odabaşı oğlu Ahmed Ağa	500
	İhtiyar oğlu	500
	Âbidin oğlu Hacı Mehmed Reis	500
	Molla İbrahim oğlu İbrahim Ağa	750
	Tüccardan Yamak'ın Ahmed Ağa	<u>750</u>
		11.150
	Mısır oğlu Hüseyin Ağa	500
	Şal oğlu Paşa	500
	Tamtakır oğlu Mehmed Ağa	700
	İmam oğlu Mustafa Ağa	500
	Tüccardan Topal İbrahim Efendi	<u>500</u>
		13.850
	Boz oğlu Ahmed Efendi	500
	Hanedandan Hacı Pehlivanzâde Osman Ağa	500
	Molla Osman oğlu Mustafa Ağa	1.000
	Kulak oğlu İsmail Ağa	500
	Çapa oğlu Ömer Ağa	<u>500</u>
		16.850
	Sardan oğlu Hasan Ağa	500
	Hacı oğlu Mustafa Ağa	500
	Arslan oğlu Ömer Ağa	500
	Hanedandan Hacı Salihzâde Ahmed Ağa	500
	Karındaşı Ali Ağa	<u>500</u>
		19.350
	İmamkızı oğlu Temel Ağa	500
	Hacı Tosun oğlu Mehmed Ali Ağa	500
	Basmacızâde Hasan Ağa	500
	Ustazâde Hâfız Efendi	500
	Abdurrahman Hâfız Efendi	<u>400</u>
		21.750

No:	Subject of Document	Page
	Kürkçü oğlu Mehmed Ağa	400
	Çolak oğlu Osman Efendi	400
	Çolak oğlu Temel Ağa	200
	Hacı Ömerzâde Hüseyin Yazıcı	300
	Hacı Derviş Efendi	<u>300</u>
		23.350
	Kiliseli Memiş Ağa	250
	Kolatlı oğlu Mehmed Ağa	250
	Karziya karyesinden Hacı oğlu Osman Ağa	250
	Bayram oğlu Mustafa Ağa	200
	Ceyran oğlu Mehmed Ağa	<u>300</u>
		24.600
	Vara karyesinden Uzun Hüseyin oğlu	250
	Ömer oğlu Hasan Ağa	300
	Visera karyesinden Maçkalı Ali Ağa	200
	Kazzâz oğlu Hüseyin Ağa	250
	Karye-i Zankarya'dan Şalbur oğlu Temel	<u>350</u>
		25.950
	Karye-i mezbûreden Kara Osman oğlu Yeğen Ali	200
	Oksi karyesinden Yusuf oğlu Mustafa	400
	Karye-i mezbûreden Kabas oğlu Ömer'in oğlu Mustafa	200
	Karye-i mezbûreden Soni oğlu Temel	200
	Argalya karyesinden Samancı oğlu Hüseyin	<u>300</u>
		27.250
	Karye-i Holamana'dan Hacı oğlu Tufan	250
	Karye-i mezbûreden Berber oğlu Mehmed	250
	Karye-i mezbûreden Hacı Ömer'in oğulları	300
	Karye-i Karziya'dan Molla Mehmed oğlu	250
	Karye-i mezbûreden Abdi oğlu	<u>200</u>
		28.500
	Kisarna karyesinden Takoz oğlu Ahmed Ağa	200
	Karye-i mezbûreden Topal Osman oğlu Aziz	250
	Karye-i mezbûreden Hızarcı oğlu Pir	200
	Karlık karyesinden Mahmud oğlu Emin	200
	Karye-i mezbûreden Şahin oğlu Halil	<u>400</u>
		29.750

No:	Subject of Document	Page
	Karlık karyesinden Şahin oğlu Ahmed	200
	Karye-i mezbûreden Şahin oğlu Abdullah	200
	Karye-i mezbûreden Değirmenci oğlu Mahmud	200
	Karye-i mezbûreden Tavşan oğlu	400
	Karye-i mezbûreden Ejder oğlu İsmail	<u>200</u>
		30.950
	Âbidin oğlu Hüseyin	200
	Molla Durmuş oğlu Mehmed	200
	Türkmen oğlu Ali	<u>250</u>
		31.600
Millet-i Rumiyan		
		<u>Kurus</u>
	Gebreyani oğlu Yanika	750
	Kocabaşı Hacı Vasil	500
	Hacı Yor oğlu Yorika	500
	Kalan oğlu Banika	250
	Bezi oğlu Yorika	<u>250</u>
		2.250
	Kuristin oğlu Yani	200
	Kör oğlu Kehya	700
	Kör oğlu Yor Reis	300
	Kârhâneci Gorgor ve Yani	500
	Anton oğlu Dimitri	<u>750</u>
		4.700
	Kara Sava	500
	Yakim oğulları Yani ve Karakaş	500
	Kara Yani oğlu Kaba Sakal	200
	Kireççi oğlu Kehya	300
	Ohani oğlu Mavrodiyi	<u>300</u>
		6.500
	Papasın damadı Yorika	300
	Luis oğlu Todori	300
	Taşcı Vasil'in oğulları	300
	Gorgor oğlu Stefan	200
	Keşiş oğlu Panayot	<u>300</u>
		7.900

No:	Subject of Document	Page
	Lefter oğlu Yor	350
	Tonas oğlu	300
	Manol'un karındaşı Yor	300
	Kul oğlu Vasil	400
	Kalpak Sava	<u>300</u>
		9.550
	Yasavul oğlu Pani	300
	Argalya karyesinde Papas	300
	Karye-i mezbûrede Taşçı Usta Marad oğulları	200
	Kisarna karyesinden Andronik	200
	Karye-i mezbûreden Sanikaz oğlu	<u>200</u>
		10.750
	Karye-i mezbûreden Keşiş oğlu	200
	Karye-i Polita Millet Kehyası	300
	Karye-i mezbûreden Kazancı oğlu Dirayrafıl	500
	Karye-i mezbûreden Kanbur oğlu Yorika	500
	Karziye karyesinden Sava oğlu Yani	<u>750</u>
		13.000
	Galinos karyesinden Gümüşhaneli oğlu Panayot	<u>300</u>
		13.300

Cem'an yekûn 44.900 kuruş

	<u>Kurus</u>
Müdüri-i kaza Uzunzâde Ali Ağa	500
Azâdan Seyyazâde Süleyman Ağa	1.000
Hacı İslâmzâde Hacı Osman Ağa	1.000
Hacı İslâmzâde Hüseyin Ağa	750
Dukavî Kürt Alizâde Hacı Ali Ağa	<u>750</u>
	4.000
Zamanis oğlu Hacı Mehmed Ağa	750
Hacı Halil Ağa	1.000
İskefiyeli Hacı Hasan Ağa	750
Makranyoz karyesinden Pir Reis oğlu Molla Mehmed	500
Karye-i mezbûreden Ali Molla	<u>500</u>
	7.500

Kaza-i Görele

	<u>Kuruş</u>
Müdür-i kaza hamiyetli Şakir Ağa	600
Nâibi Ahmed Efendi	300
Azâdan Sinirlizâde Hacı Mustafa Ağa	1.000
Azâdan Tavacızâde Hâfız Abdullah Efendi	500
Nüfus Mukayyidi Melikzâde Mustafa Efendi	<u>500</u>
	2.900
Hanedandan Emanetzâde Tufan Ağa	1.000
Dervişzâde Hacı Osman Ağa	1.000
Dandinzâde İbrahim Ağa	1.000
Orta karyesinden Seyyartzârde Hacı Osman Ağa	1.000
Karye-i mezbûreden Hacı Abdurrahman Ağa	<u>1.000</u>
	7.900
Gökçe oğlu Hacı Mehmed Ağa	500
Gümrük Me'muru Kadızâde Kara Mustafa Ağa	500
Kümbilzâde Mehmed Yazıcı	500
Toygarzâde Ali Ağa	500
Purtulzâde Ömer Ağa	<u>500</u>
	10.400
Menarzâde Ahmed Ağa	500
İmamzâde Hüseyin Kapudan	500
Terzizâde Osman Ağa	500
Kadızâde Zaim Ağa	500
Ömerzâde İbrahim Ağa	<u>500</u>
	12.900
Ekizzâde Osman Ağa	500
Hacı Alizâde Hacı Muhtar Ağa	500
Kılınçzâde Hacı İsmail Ağa	500
Çobanzâde Hacı Ali Ağa	500
Alacazâde Hacı İbrahim Ağa	<u>500</u>
	15.400
Eyübzâde Hasan Efendi	500
Akhisarlı Mehmed Efendi	500
Genç Ali oğlu İbrahim Ağa	500
Hacı Kadızâde Halil Ağa	500
Zekeriya oğlu Mehmed Ağa	<u>500</u>
	17.900

No:	Subject of Document	Page
	İncirkuş oğlu Mustafa Ağa	500
	Hıdır oğlu Mehmed Usta	500
	Mahya oğlu Mehmed Usta	500
	Oğuzlu oğlu Mehmed Reis	<u>500</u>
		19.900

Millet-i Rumiyân

		<u>Kuruş</u>
	Büyük Simon Çorbacı	700
	Çobanoğlu Todis	700
	Küçük Simon Çorbacı	<u>500</u>
		1.900

Millet-i Ermeniyân

		<u>Kuruş</u>
	Çobanoğlu Agyap Tori	700
	Agdaz oğlu Serkis	500
	Metra Çorbacı	500
	Ohan Çorbacı	<u>500</u>
		2.200

Cem'an yekûn 24.000 kuruş

Kaza-i Tirebolu

		<u>Kuruş</u>
	Müdür[-i kaza] fütüvvetli el-Hâc Rifat Efendi	1.750
	Azâdan Zaim Kapudan	1.000
	Hacızâde Hacı Emin Kapudan	1.000
	Hacı İbrahimzâde Hacı Ömer Efendi	1.000
	Hacı Tayyib Efendi	<u>500</u>
		5.250

	Hacızâde Hacı	500
	Şiretzâde Hacı Ali Ağa	700
	Çolakzâde Hacı Ömer Efendi	500
	Hacı Pir Ağa	600
	Karındaşı Hacı Temel Ağa	<u>500</u>
		7.050

No:	Subject of Document	Page
	Yüzbaşının karındaşı Hacı Ahmed Ağa	500
	Hacı Memişzâde Hacı Ali Ağa	500
	Molla Hasan oğlu el-Hâc Ömer Efendi	500
	Kara Hasan oğlu Salih Kapudan	500
	Kârhâneçizâde Ömer Kapudan	<u>500</u>
		10.800
	Nakibzâde Numan Kapudan	500
	Abdülkadir Yazıcı	500
	Kasaboğlu Hüseyin Ağa	600
	Deli oğlu Ömer Ağa	400
	Karındaşı Süleyman Ağa	<u>300</u>
		13.100
	Dursun oğlu Hacı Mehmed Ağa	400
	İbrahim Efendi'nin oğlu Sadık Efendi	750
	Kalyoncu oğlu Mahmud Ağa	400
	Karayakalı Ömer Yazıcı	500
	Espiye Muhtarı Emin Bölükbaşı	<u>500</u>
		15.650
	Yağlıdereleli Böcü oğlu Emin Bölükbaşı	600
	Lahnas'da Bıdı oğlu İbrahim	500
	Hancı oğlu Hacı Mehmed Ağa	500
	Yırtık oğlu Hacı'nın oğlu İbrahim	<u>500</u>
		17.750

Millet-i Rumiyân

		<u>Kurus</u>
	Mihail Çorbacı	1.000
	Hacı Kakul	1.000
	Hacı Braşkova	1.000
	Hacı Sava	1.000
	Hacı İlya	<u>1.000</u>
		5.000
	Tutis Çorbacı	500
	Kapudan Yor	750
	Anton oğlu Kapudan Kostantin	500
	Abacı Dimid Çorbacı	500
	Kaba oğlu Gorgor	600
	Lefter Kapudan	<u>500</u>
		8.350

No: Subject of Document Page

Millet-i Ermeniyân

	<u>Kurus</u>
Boyacı Serkis Çorbacı	750
Kaynı Hatuk Çorbacı	1.000
Çoban oğlu Makdis Agop	1.000
Karagöz Çorbacı	1.000
Ağlamış oğlu Makdis Agop	<u>1.000</u>
	4.750
Karakaş oğlu Serkis	750
Kofas oğlu Mıkır	500
Atam Çorbacı	600
Makdis Kirkor	600
Lahnas Madeni'nde Makdis Kirkor oğulları	700
Karahisarî Kirkor oğulları Haçik ve Agop	<u>1.000</u>
	8.900

Cem'an yekûn 35.000 kuruş

Kaza-i Keşab

	<u>Kurus</u>
Müdür-i kaza Mehmed Ağa	500
Hanedandan ve azâsından Dorazâde Murad Bey	2.000
Hanedandan Tektaşzâde Mustafa Ağa	500
Hanedandan Hamalzâde Hacı Mehmed Ağa	1.000
Ceyranzâde Hacı Cemal Ağa	<u>400</u>
	4.400
Tüccardan Molla Mustafa oğlu Hasan Ağa	500
Tüccardan Hacı Derviş Ağa	750
Molla İbrahimzâde Hasan Ağa	500
Molla Osmanzâde Süleyman Ağa	500
Saraycık karyesinden Osman oğlu Ali Reis	<u>500</u>
	7.150
Türidi oğlu Hasan Reis	350
Ceyran oğlu Hüseyin Reis	350
Vanazid Muhtarî Hacı Efendi Mehmed Ağa	<u>350</u>
	8.200

No: Subject of Document Page

Millet-i Rumiyan

	Kurus
Eşekçi oğulları	1.000
Çeşkil oğulları	1.000
Saraycık karyesinden Kazancı Çorbacı	750
Kuşkaya karyesinden Hacı Yor	500
	3.250

Cem'an yekûn 11.400 kuruş

İşbu defterin nâtik olduğu kazahâ-yı mezbûre ahâliyelerinin iâne-i cihâdiye olan mebâliğin mikdarı

Cem'an yekûn 456.250 kuruş

Yalnız dört yük elli altı bin iki yüz elli kuruşdur.

İâne-i cihâdiye olarak iki yük elli bin kuruşun min gayri haddin takdimi tasavvur olunup lütfen ve tevazu'an hüsn-i kabulü hakkında müsaade-i âlînin istihsâl olunması ve valimiz devletli İsmet Paşa bendelerinden mukaddemce bâ-arzuhâl istid'â olunmuş ise de iâne-i mezkûre için ashâb-ı servet ve kudret taraflarından bi't-tav' ve'r-rızâ kemâl-i memnuniyetle i'tâ kılınan mebâliğin mikdarı ber-vech-i bâlâ yalnız dört yük elli altı bin iki yüz elli kuruşa bâliğ ve resîde olmakla ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i men lehu'l-emrindir.

ed-Dâ'î Müftî-i Trabzon Mustafa		ed-Dâ'î Müderris-i Medrese-i Hatuniye Süleyman		ed-Dâ'î el-Müderrisü Medrese-i Bursa Mehmed Pir en-Nazîfi		ed-Dâ'î el-Müderrisü ed-Dersü'l-âm Ahmed Hâşim
ed-Dâ'î el-Müderrisü ed-Dersü'l-âm Süleyman	an-Serbevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî ve Azâ-yı Meclis-i Kebir Süleyman	an-Serbevvâbîn-i Dergâh-ı Âlî ve Azâ-yı Meclis-i Kebir Ali	an-Azâ-yı Meclis-i mezkûr Mehmed Âsım	an-Azâ-yı Meclis-i mezkûr Ömer	an-Azâ-yı Meclis-i mezkûr Mehmed	
an-Hanedan Murad	an-Hanedan Ömer	an-Hanedan İsmail	an-Hanedan Seyyid Süleyman	an-Tüccar Mustafa	an-Tüccar (Mühür)	
an-Tüccar Mustafa	an-Tüccar Mustafa	an-Tüccar Osman	Kocabaşı-i Millet-i Rum (Mühür)	Kocabaşı-i Millet-i Ermeni (Mühür)	Kocabaşı-i Millet-i Katolik (Mühür)	

İ. DH, 18184

Emtia gümrüğü emini saadetli efendi

Dersaâdet sekenesinin havâyic-i zaruriyelerinden olup tüccar ve ashâbı ma'rifetleriyle Dersaâdet'e getirilen dakik ve piriñç ve fasulye ve revgan-ı zeyt ve sair erzak-ı mütenevvi'anın tekrar harice çıkarılması hiçbir zamanda caiz olmadığı misillü mesele-i hazırardan dolayı o makûle erzaktan bir tane-sinin harice gitmemesine her vakitden ziyade itina ve dikkat olunması fari-zadan olup ancak beş-on günden beri Dersaâdet'de tüccar ve ashâbı yedlerin-de bulunan mütenevvi' erzaktan bazı kesânın bi'l-iştirâ bahren harice çıkar-dıkları istimâ' olunmakta olduğuna ve bunun önü kesdirilmesi esbâbının istihsâli ve ez-cümle aktarma olarak Bahr-ı Sefid'e gönderilen hıntanın bir müddetcik terkiyle Dersaâdet'de satdırılması icâb-ı hâlden olduğuna mebnî bi-inâyetillâhi Teâlâ ileride bir gûne müşkilât görülmemek üzere iktizâ-yı hâlin sür'at-i icrasıyla beraber keyfiyetin tüccar ve sair icab edenlere tenbih kılınması İhtisâb nâzırı atûfetli beyefendi hazretleri tarafından bâ-tezkire inhâ ve ihtar olunmaktan nâşi keyfiyet Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-havale, vâkı'a bu aralık erzakın harice çıkarılması kat'an tecvîz olunamayacağından ve Bahr-ı Sefid'e gönderilen aktarma hıntaların dahi bir müddetcik terk etdi-rilmesi münasib olacağından ber-vech-i iş'âr erzak-ı mütenevvi'anın harice ihracına kat'an mesâğ gösterilmemesi ve aktarma usulünün dahi muvakkâ-ten men' olunması hususlarının nâzır-ı müşârunileyhle savb-ı şeriflerine ve zahire gümrüğü mültezimine bildirilmesi tezekkür olunmuş ve ol vechile keyfiyet müşâr ve mûmâileyhimâya yazılmış olmakla ber-minvâl-i muharrer icabının icrasına itina ve himmet eylesin diye buyuruldu.

Fî 22 C. sene [12]70 / [22 Mart 1854]

HR. SYS, 903/4_12

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu vechile geçen şehir-i Rebûlevvel'in evâsı-tında mün'akid olan mecâlis-i umumiyyeden şimdiye değin mesele-i hazırâ hakkında ittihâz ve icra olunan tedâbîr-i dahiliye ve hariciye ve bunun fü-

rû'âtı ve bugünkü günde maslahatın bulunduğu hâl ve hey'et ve İngiltere ve Fransa Devletleri âdetâ daire-i ittifakiyede bulunup Avusturya ve Prusya Devletleri cânibinden dahi şimdiki hâlde gösterilen suret-i müsaade keyfiyâtı müte'allik buyurulan emr u ferman-ı cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı âlîsi üzere işbu şehir-i Cemâziyelâhire'nin yirmi yedinci Pazartesi günü akdolunan meclis-i umumîde beyân ve izah olunup şu mesele-i cesîmenin böyle bir hüsn-i ittifak ve netâyici müstenbi' olması veli-nimet-i bî-minnetimiz Padişahımız efendimizin kâffe-i umûr-ı müşkile ve mühimmede teshilât-bahş olan hüsn-i tâli'-i mes'adet-metâli'-i şâhâneleri ve mesâlih-i Devlet-i Aliyelerinde meşhûd-ı enâm ve müselle-i âlemiyân olan ikdâmât-ı celîle ve mütevâliye ve bendegân-ı cenâb-ı mülûkânelerine ihsan buyurmakda oldukları talimât-ı hikmet-âyât ve teşvikât-ı kudsiyet-gâyât-ı Padişahâneleri âsâr-ı celîlesi olup cümle bendegânın ise veli-nimetleri ve metbû'-ı meşrû'-ı muazamları olan Padişahımız efendimizin emr u fermanlarından iktibâs-ı feyz ve tevfiik ile umûr-ı askeriye ve bahriye ve mülkiye ve maliye ve hariciyede sarf-ı mesai ve gayret etmeleri vezâif-i zimmetlerinin akdemi olarak inşâallahu Teâlâ bundan böyle dahi yine bu yolda çalışılacağı huzzâra bi'l-etrafi tefhîm olunmasıyla ve Yunan hududlarında zuhura gelen harekât-ı müfsidânenin menşe' ve mebâdîsi ve bunun bir gün evvel men' u def'i hususunda şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i şâhâne üzerine ittihâz kılınan ve derdest-i icra bulunan tedâbîr-i serî'a ve mü'essire dahi tafsil ve ilân kılınmasıyla Devlet-i Aliyyece mesele-i hayatiye olan böyle bir mesele-i cesîmenin sâye-i şevket-vâye-i hazret-i Padişahîde böyle bir suret-i hasene kesb eylemesi doğrusu memnun olacak mevâddan olmakla şimdiye kadar tutulan usulün cümle indinde şâyân-ı teşekkür bulunduğu ittihad-ı samimî-i kulûb ile tekrar be-tekrar ifade olunarak işbu muvaffakiyet-i celîleye teşekküren de'avât-ı füzûnî-i ömr ü şevket-i hazret-i veli-nimeti terdîfen mesele-i mevcudenin Devlet-i Aliyye hakkında mahz-ı hayr ve muzafferiyet olacak netâyici dahi Hazret-i Rabbü'l-âlemîn'den yek-zebân olarak cümle tarafından istid'â kılındığı ve hâris-i Din-i Mübin olan işbu Devlet-i ebed-müddetin ve bâ-husus hukuk-ı mukaddese-i cenâb-ı veli-nimetin muhâresesi için mâlen ve cânen hizmet-i fariza-i zimmet ve emr-i mafrûz-ı cihadın bedenlen mafrûziyeti olduğu misillü bedelen dahi vücûb ve meşru'iyeti ulemâ-yı a'lâm câ-

nibinden ve cümleten beyân olunarak ve Devlet-i Aliyye şu vakt-i zaruretde isti'ânede tayin-i mikdar ve belki halkı böyle bir hizmet-i hayriyeye icbâr etmekde musîb olduğu hâlde öyle herkesin iânesini yed-i ihtiyârına teslim eylemek kazıyyesi dahi Padişahımız efendimizin âmme hakkında himayet-i celîle-i cenâb-ı mülûkâneleri olduğundan dolayı dahi ibrâz-ı şükranîyet ile beraber huzzâr tarafından arz-ı iâne-i nakdiyeye bi'l-memnuniye mübâşeret ve herkesin verebileceği şey esnâ-yı meclisde terkîm ve işaret olunarak bu suret-i mukarrerinin erbâb-ı iktidar ve itibara mahsusiyet vadisinde olmak üzere Dersâdet sekenesine ve gerek kâffe-i eyalâta neşir ve ilânı münasib olacağı dahi müttehiden dermiyân olunmuş olduğu ve şu mesele-i mühimmenin hâl-i hazırı inşaallahu Teâlâ hüsn-i neticesinden dolayı herkese emniyet ve ümid-bahş olması cihetiyle beyân-ı kemâl-i memnuniyetle beraber işbu mazbata-i âcizânemiz tanzim ve tahtîm ve atebe-i gerdûn-mertebe-i hazret-i Padişahîye takdim kılındığı rehîn-i ilm-i âlî buyuruldukda her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 C. sene [12]70 / [27 Mart 1854]

(Mühürler)

*

Atûfetli efendim hazretleri

Muktezâ-yı emr u ferman-ı hazret-i Padişahî üzere bugün akdolunan meclis-i umumîde mesele-i hazıranın evvelki meclis-i umumîden bu tarihe gelince cereyan eden ahvâl ve keyfiyatı ve mu'ahharan zuhur eden Yunan fesadı üzerine ittihâz ve icra olunmuş ve olunacak tedâbîr-i lâzime bi'l-etraf huzzâr-ı meclise beyân olunarak cümle tarafından izhâr-ı şükranîyet ve memnuniyet olunmuş ve ulemâ-yı kirâm cânibinden ifade olunduğu vechile uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı Saltanat-ı Seniyye'de mâlen ve bedenen hizmet etmeklik bi'l-cümle ehl-i İslâma vâcib olduğu cihetle bu bâbda herkes rıza ve ihtiyarıyla ve hâl ve kudretine göre arz-ı hizmet-i nakdiye ederek bir defter terkîm kılınmış olduğundan esnâ-yı meclisde kaleme aldırılan bir kıt'a mazbata dahi ba'de'l-kırâ'e cânib-i huzzârdan temhîr olunarak mezkûr defter ile beraber manzûr-ı âlî-i cenâb-ı cihanbânî buyurulmak için arz ve takdim kılınmakla mazbata-i merkûme ahkâmı vechile keyfiyetin suret-i münasibe ile

Dersaâdet'de ve sair Memâlik-i Mahrûse'de ilân ve işâ'ası ve *Takvim-i Vekâ-yi'* ve *Cerîde-i Havadis'e* dahi derci ve mebâliğ-i ma'rûzanın Maliye Hazine-i Celîlesi'ne teslim etdirilmesi hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı hazret-i cihandarî mûte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 27 C. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve defter manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i tacdarî buyurulmuş ve mazbata-i merkûme ahkâmı vechile keyfiyetin suret-i münasibe ile Dersaâdet'de ve sair Memâlik-i Mahrûse'de ilân ve işâ'ası ve *Takvim-i Vekâ-yi'* ve *Cerîde'*ye derci ve mebâliğ-i ma'rûzanın Maliye Hazine-i Celîlesi'ne teslim etdirilmesi ma'âlî-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u ferman-ı hü-mâyûn-ı cenâb-ı şehriyârî iktizâ-yı celîlinden olarak mârru'l-beyân mazbata ve defter yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade ve tesyîr kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 C. sene [12]70 / [28 Mart 1854]

İ. MMS, 1/17_1, 3

55

Sâye-i kudret-vâye-i hazret-i Padişahîde ordu-yı hü-mâyûnlar idaresinin teshîli zımında Dersaâdet'de tedâvül eden faizsiz onluk ve yirmilik evrak-ı nakdiyeden ma'lûmü'l-mikdarının ordu-yı hü-mâyûnlara tahsisen tefrîkıyle üzerlerine alâmet-i fârîka olmak için ordu-yı hü-mâyûnlara mahsus varaka olduğunu mutazammın temhîr kılınmış olduğu ve evrak-ı mezkûrenin taşralarda revâc-ı mal-ı mîrîye mahsûben verildikde kabul olunmasıyla hâsıl olacağından evrak-ı mezkûre nakid makamında olacağı ve bundan kimseye zarar tertib etmeyeceğinden vergi ve sair metâlib-i mîrîye te'diyesinde mal sandıkları tarafından bilâ-tereddüd kabul kılınması beyân-ı âlîsiyle bunun muhafaza-i revâc ve itibarı ve nakde tebdilinde ziyade iskonto

aldırılmaması ve erbâb-ı fesad ve hilenin bu sırada sahte evrak karışdırıp sürmemesi mahallerince ne esbâb ve tedâbîre muhtac ise ol suretin istihsal ve icrası suretlerine kemâl-i itina ve dikkat olunması irâde-i ma'delet-ifade-i cenâb-ı Padişahî iktizâ-yı celîlinden bulunmuş olduğu emr u fermanını hâvi şeref-sünûh buyurulan emirnâme-i ma'âlî-daime-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri me'âl-i ma'âlî-iştimâli rehin-i müdrike-i abd-i kadîmleri olmuş ve irâde-i seniyyenin sür'at-i infâz [ve] icrası farîza-i me'muriyet-i ubeydânemiz bulunmuş olduğundan emr u ferman-ı rahîmâneleri mantûk-ı münîfi cümlesine ilân [ve] işâ'at birle evrak-ı mezkûre nakid makamında eyâdî-i nâsda tedâvül etmekte olup bu hususa taraf-ı çâkerânemizden ve cümle ahali taraflarından izhâr-ı memnuniyet ve teşekkür olunarak devam-ı eyyâm [ü] ömr-i ikbâl-i mülûkâne ve terakki-câh-ı derecât ve iclâl-i mün'imâneleri ed'îye-i hayriyesi bi-hulûsi'l-bâl dest-i küşâdla ref'-i bârgâh-ı Cenâb-ı Vâhibü'l-âmâl kılınmış olduğu ve evrak-ı mezkûrenin vikâye-i revâc [ve] itibarı için karar-ı mezkûra tevfikân ber-vefk-ı matlûb hüsn-i icrası hususuna bezl-i mâ-hasal-i liyakat olunacağı inşaallah muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı rahîmâneleri buyuruldukda ol bâbda ve kâffe-i ahvâlde emr u ferman hazret-i men lehü'l-emr [ve'l-] ihsanıdır.

Fî 1 Ş. sene [12]70 / [29 Nisan 1854]

(Mühürler)

A. MKT. UM, 156/47

56

Üç milyon beş yüz otuz bin lira sterlin istikrâz olunarak yüz lira yerine seksen beş lira ahz olunduğu hâlde Hazine-i Celîle üç milyon elli bin lira ahz edecektir. İşbu deyn yirmi senede te'diye olunacak olduğu hâlde Devlet-i Aliyye'nin beher sene sermaye-i deyni ifa için yüz yetmiş altı bin beş yüz

No: Subject of Document Page

lira te'diye etmesi lâzım gelecektir. İşbu miktara sermayenin yekûnundan alınacak olup iki yüz seksen iki bin dört yüz liraya bâliğ olan yüzde sekiz faiz dahi zam olundukda ilk sene için te'diye olunacak mebâliğ cem'an dört yüz elli sekiz bin dokuz yüz lira sterline bâliğ olur.

Lira-i sterlin

458.900 : İlk sene için sermaye-i faiz cem'an
55.068.000 : Beher lirası yüz yirmi kuruş olmak üzere

	Sermaye	Faiz	Yekûn
Birinci sene için	176.500	282.400	458.900
İkinci sene için	176.500	268.280	444.780
3	176.500	254.160	430.660
4	176.500	240.040	416.540
5	176.500	225.920	402.420
	882.500	1.270.800	2.153.300
6	176.500	211.800	388.300
7	176.500	197.680	374.180
8	176.500	183.560	360.060
9	176.500	169.440	345.940
10	176.500	155.320	331.820
	1.765.000	2.188.600	3.953.600
11	176500	141.200	317.700
12	176500	147.080	303.580
13	176500	112.960	289.460
14	176500	098.840	275.340
15	176500	084.720	261.220
	2.647.500	2.753.400	5.400.900
16	176.500	0.070.600	247.100
17	176.500	0.056.480	232.980
18	176.500	42.360	218.860
19	176.500	28.240	204.740
20	176.500	14.120	190.620
	3.530.000	465.200*	6.495.200

* Tabloya göre ödenen faiz miktarının toplamını vermesi gereken bu rakam, 2.965.200 olması gerekirken yukarıdaki şekilde yazılmıştır.

İstikrâzı tesviye için yüzde iki komisyonu dahi faizlerin yekûnuna zam etmek lâzıme-i hâldendir. İşbu komisyon yetmiş bin altı yüz lira sterline bâliğ olup ikramiye ve faizler ile beraber cem'an üç milyon beş yüz altmış beş bin sekiz yüz liraya bâliğ olur. Mebâliğ-i mezkûre Devlet-i Aliyye'nin yirmi sene müddet istifade buyuracağı istikrâz akçesinin mukabilinde sarf edeceği mikdara müsâvi bulunmuşdur.

Bâlâda muharrer hesaba göre birinci sene için elli milyon kuruşa bâliğ olup ilk senelerde te'diye olunması lâzım gelen mebâliğ için rehin olmak üzere senevî otuz milyon kuruşa iltizâm olunan İzmir ve Beriyyetü's-Şam gümrüklerinin hâsılı ve senevî yirmi beş milyon kuruş tahmin olunabileceği derkâr olan kâffe-i Memâlik-i Mahrûse kâffe-i ma'âdininin bedel-i iltizâmı i'tâ olunabilir. İşbu mebâliğ cem'an istikrâzın sermaye ve faizinin te'diyesini gereği gibi te'min etmek için matlûb olan akçeye müsâvi bulunmuşdur. İşbu üç milyon elli bin lira sterlin beher lirası yüz yirmi kuruşa olmak üzere üç yüz altmış milyon altmış bin kuruş olup takriben yedi yüz yirmi bin keseye bâliğ olur.

HR. MKT, 77/78

57

Makam-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'ye 1854 senesi Temmuz'unun on üçü tarihiyle müverrahan Londra Sefîri Kostaki Bey tarafından takdim olunan bir kit'a tahrirâtın tercümesidir.

İngiltere ve Fransa Devletlerinin kefaletleri olmaksızın istikrâz edebileceğimizi me'mûl etmekdeyim. Mösyö Ballack ile Mösyö Durant'ın dahi mesâi ve mechûdâtları işbu maddeye sarf olunmaktadır. Kaldı ki talimât-ı seniyye-i hazret-i nezâret-penâhîleri mücebince me'murîn-i mûmâileyhimâ yed-i iktidârlarında olan kâffe-i esbâb ve vesâil-i mümkineyi isti'mâl etdikten sonra bilâ-vasıta istikrâza destres olunmak mümkün olamayacağına cezm hâsıl etmedikçe devleteyn-i müşârunileyhânın kefaletini iltimas eylemeyeceğimiz bedihî ve âşikârdır. Fakat İngiltere Devleti'nin Meb'usân-ı Millet Kamarası tarafından me'zun olmadıkça kefalet veremeyeceği ve par-

lamento meclisi ise gelecek ayın ibtidâlarına doğru hitâm-pezîr olacağı ci-
hetlerle devlet-i müşârunileyhâ bizim bu bâbda olan niyyet-i kat'iyemizi bil-
meğe isti'câl etdiğinden me'murîn-i mûmâileyhimânın kâffe-i esbâb-ı mez-
kûreyi sarf için lüzumu görünen dikkati bulabilecekleri cây-ı iştibâhdır.
İstikrâz akçesinin sarf ve isti'mâline nezâret etmek için bir komisyon-ı mah-
lût teşkil olunması efkârını red ve cerh zımnında vâki' olan itirazât-ı âcizâ-
nemi hâk-i pây-ı âlî-i hazret-i nezâret-penâhîlerine arz ve ifade ile kesb-i
fahri etmiş idim. Fakat işbu nezâret ve teyakkuz usulünden bütün bütün sarf-ı
nazar olunmadığı ve belki istikrâz akçesinin bir mikdarı tevkif olunması ü-
zerine ısrar olunacağı maznûn ve muhtemeldir.

Eğer işbu ihtiyatdan murad Devlet-i Aliyye'nin bir istikrâz-ı cedîde
veyahud îâne-i nakdiyeye muhtac olmaksızın gelecek sene dahi muhare-
beye devam buyurması esbâbını te'min etmekden ibaret ise re'y-i âcizâ-
ne[me] göre işbu fart-ı ihtiyâta riayet için Saltanat-ı Seniyye'nin namus-ı
âlisine daha ziyade münasib olan başka çareler bulunması mümkinâ-
tdandır. İşbu çareler dahi ya Fransa'nın istikrâz-ı ahîri misillü istikrâz-ı
mezkûrun teslimât-ı ahîresinin ceste ceste bir müddet-i medîde zarfında
icra olunmasından veyahud beş milyon lira sterlinden ibaret olan istik-
râzın yalnız bir mikdarı şimdilik ahz u kabz olunarak işbu mebâliğin bâ-
kîsi bir istikrâz-ı cedîd ile tahsil olunmaktan ibaret bulunmuşdur. Her
nasıl ise kâffe-i şurût-ı nezâret ve teyakkuz-ı talimât-ı seniyye-i hazret-i
nezâret-penâhîlerinin haricinde bulunduğundan ve Paris ve Londra'da
mukim Devlet-i Aliyye süferâsı dahi Saltanat-ı Seniyye cânibinden bir
izin ve ruhsat-ı mahsusa olmadıkça şurût-ı mezkûreyi kabul edemeyecek-
lerinden devleteyn-i müşârunileyhimânın kefaletini iltimasa kendimizi
mecbur göreceğimiz hâlde ona göre tevfiik-i hareket edebilmekliğimiz
için bu bâbda talimât-ı mukteziyenin taraf-ı âcizânemize irsâl buyurul-
ması menû-ı re'y-i rezîn-i hazret-i nezâret-penâhîleri olduğu zât-ı übbe-
het-simât-ı hidivîlerine derkâr olan ubûdiyet-i amîkamın arz ve ibrâzına
ni'me'l-vesile ittihâz kılınmıştır.

HR. TO, 52/78

Maliye Nezâreti'ne Tezkire-i Sâmiye

Katolik Patriği ile bazı rehâbîn taraflarından hizmet-i nakdiye olarak takdim olunmuş olan yirmi beş bin kuruş ile Ermeni Patrikhânesi cânibinden Maliye Hazine-i Celîlesi'ne i'tâ olunup suret-i kabulü bir kıt'a tezkire-i behiyyeleriyle istifsâr olunan altmış sekiz bin kuruşun emsâline tevfiқан icrâ-yı icabı hususuna emr u ferman-ı hümâyûn-ı cenâb-ı cihanbânî şeref-sünûh ve sudûr buyurularak salifü'z-zikr yirmi beş bin kuruş taraf-ı devletlerine irsâl kılınmış olmakla ber-mûceb-i irâde-i seniyye Hazinece tesviye-i icabı mütevakkıf-ı himem-i müşirîleridir efendim.

HR. MKT, 82/8

Atûfetli efendim hazretleri

Avrupa'dan istikrâz olunup nakden lira ve frank olarak celb olunan akçenin sarfında hem Hazine-i Celîle'ye zarar terettüb ve hem de düvel-i muâvine orduları hakkında muvakkaten i'tâ olunan müsaadeye halel tetarruk etmemek üzere zikrolunan ordular me'murları cânibinden verilen fiâta tatbikan yani liranın beheri yüz yirmi beş ve yirmi frank itibarında olan Fransa altınının dahi yüz kuruşa sarf ve i'tâ ve fakat matlûbât-ı Hazine için ahz ve kabulden ittikâ olunması ifadesini mutazammın Masârif-ı Harbiye Komisyonu'nun bir kıt'a mazbatası ve Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin ol bâbda olan takriri şehr-i sâbık evâhirinde akdolunan meclis-i mahsusanın birinde kırâ'at olundukda işbu nükûdun devletçe mukarrer olan fiâtı ile eyâdî-i nâsda tedâvülündeki kıymeti beyinde fark olması cihetiyle sarfı hakkında bir usul tutulması icab edeceğinden keyfiyet lede'l-müzakere istikrâz olunan mebâliğin hîn-i sarfında liranın fî-i mukarreri olan yüz on kuruşa ve Fransa altınının dahi kıymet-i sahihasına göre verilmesi lâzım gelse bundan Hazine-i Celîle'ye küllî hasar terettüb edeceği misillü bu altınların düvel-i muâvine askerî me'murları tarafından sarf olunduğu gibi liranın yüz yirmi beş ve Fransa altınının dahi yüz kuruş itibarıyla alınıp verilmesi yani fiât-ı nükûdun kabartıl-

ması bir kere devletçe kabul ve tasdik olunduğu gibi bir müddetden beri ahz u i'tâda câri olan fiâtı dahi şimdiki râddesinde kalmayarak meselâ şimdi beyne'n-nâs yüz otuz ile kırk beyinde tedâvül eden lira yüz elli kuruşa ve daha ziyadeye ve Fransa altınının dahi buna göre çıkacağında iştibâh olmadığı erbâb-ı vukûf ve ticaretin ifadât-ı vâkı'ası iktizâsından olmağın bu iki suretin birinde Hazine-i Celîle'ye ve diğerinde ahali ve tebaaya hasar ve zarar görünmesiyle bunların ikisi de karîn-i cevâz olamamış ve mu'ahharan birkaç meclisde buna dair mübâhesât vuku' bulmuş ise de yine karar ve neticesiz kalmış idi. Husus-ı mezbûr mâh-ı hâlin on üçüncü Pazar günü mün'a-kid olan Encümen-i Meşveret'de dahi açılarak nükûd-ı mezkûrenin fiât-ı muharrere vechiyle sarf ve i'tâsı ve fakat Hazine matlûbâtı için alınmaması sureti eğerçi komisyonca tedbir-i münferid hükmünde irâd olunmuş ise de işbu fiâtlar Saltanat-ı Seniyye'nin mukarrer olan fiâtlarına mugayir olacağı ve ber-vech-i muharrer liranın yüz yirmi beş kuruşa alınıp verilmesine alenen mesâğ ve ruhsat gösterilmesinde dahi pek çok mehâzîr ve İngiliz lirasını ve Fransa altınını Hazine-i Celîle'nin ol fiâtla verip de sonra matlûbâtına mah-sûben alması da ma'delet-i seniyyeye gayr-i muvâfık olduğu misillü bu nükûdu fiât-ı mukarrere ile vererek Hazine-i Celîle'nin bundan ziyan görmesini ve hususuyla mi'yâr-ı muamelât-ı dâd ü sited olan liranın vaktiyle taraf-ı Devlet-i Aliyye'den bunca himmetler sarf olunarak takarrur etmiş olan yüz on kuruş fîsinin böyle bir suret-i resmiye ve aleniyyede olarak bozulmasını tabiat ve ubûdiyet tecviz etmediğinden ve çünkü fiât-ı nükûd maddesi kâffe-i muamelâtın esası olup Hazine-i Celîle'nin hasardan vikâyesiyle beraber muamelât-ı hâliye ve istikbaliye ve usul-i mukarrere-i Saltanat-ı Seniyye'nin tetarruk-ı halelden vikâyesi ferâiz-i umûrdan bulunduğundan ol bâbda cereyan eden mübâhesâtın neticesinde istikrâz olunan nükûd taraf-ı Devlet-i Aliyye'den masârıfa aynen sarf ve i'tâ olunacak olur ise lâ-mehâle ya fiât-ı mukarrere veyahud kıymet-i câriye ile verilmek lâzım gelip ve bu suretler ise muvâfık-ı usul ve maslahat olmayıp bu hâlde ikisi beyinde bir suret bulunmak icab eylediğinden ve liranın fiât-ı câriyesinden dolayı murâbahacıların ticaretine meydan verilmemek üzere istikrâzdan gelen altınların lüzumu mikdarı komisyonun kararı ve müte'allik buyurulan emr u ferman-ı hü-mâyûn-ı hazret-i tacdarî mücebince Hazine-i Celîle'den bi'l-vasıta satılacak

olduğundan bundan alınacak evrak ile buraca mübâya'a olunacak erzak ve eşya pek kolay alınacağı misillü ordu-yı hümâyûn bunlara irsâli muktezî olan nükûd için dahi yine bu satılacak altından hâsıl olacak kâr ve faideden iskontosu verilmek üzere atîk beşlik ve altılık olarak akçe alınıp masârif-i harbiyeye sarf ve i'tâ olunduğu takdirde hem nükûdun fiât-ı mukarreresi bozulmaksızın ve usul-i Saltanat-ı Seniyye'ye dokunmaksızın rayiciyle sürülmüş ve hem de Hazine-i Celîle lirayı yüz on ve Fransa altını dahi fî-i sahihi ile vermesi hâlinde terettüb edecek zarar ve ziyandan muhafaza olunmuş olacağı derkâr olup şu kadar ki işbu beşlik ve altılık akçe Hazine-i Celîle tarafından aranıp alınacak olsa iskontolu tüccarın ziyade istemesi mülâhazadan ba'îd olmadığına ve ber-vech-i muharrer Hazineden satılacak işbu altınlar komisyon azasından bulunan Glavani ve Revalaki ma'rifetiyle fûrûht olunacağına ve bunlar ise zâten muteber bâzergân ile hayırhâh adamlar bulunduğuna mebnî tedarik olunacak akçe dahi mûmâileyhimâ vasıtasıyla alındığı suretde kendileri beher gün borsada câri olan fiâtı bildikleri cihetle tüccarın ziyade istikrâz alabilmeleri mahzûrunu bertaraf edeceğinden ve maslahat dahi devlet ile görülmeyip tüccar ma'rifetiyle yapılmış olacağından bir kere komisyona dahi beyân-ı hâl olunarak bu karar oranın da mülâhazasına tevâfuk eder ise nükûd-ı mezkûrenin bu suretle sarf ve i'tâsı hususunun nezâret-i müşârunileyhâya havalesi beyne'l-huzzâr müttehiden tasvib ve keyfiyet nezâret-i müşârunileyhâ tarafından komisyona beyân olundukda karar-ı mezkûr komisyonca dahi tertib olunmuş ise de ol bâbda her ne vechile irâde-i isâbet-âde-i cenâb-ı cihanbânî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi icra olunacağı ve mârru'l-beyân mazbata ve takrir manzûr-ı âlî-i hazret-i mülûkâne buyurulmak için arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 19 Ra. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmile-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle zikrolunan mazbata ve takrir manzûr-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmuş ve ve nükûd-ı mezkûrenin suret-i muharrere üzere sarf ve i'tâsı hususunun nezâret-i müşârunileyhâya havalesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr

u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mâru'l-beyân mazbata ve takrir yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine irsâl kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Ra. sene [12]71 / [11 Aralık 1854]

İ. MMS, 3/103

60

Atûfetli efendim hazretleri

Mesele-i hazıradan dolayı cereyan etmekte olan masârifât-ı fevkalâde-nin tesviyesi için evvelki istikrâzın bakiyesi olan iki milyon liranın üzerine üç milyon daha ilâvesiyle yine Avrupa'dan alınacak beş milyon liranın tedarikinde ziyade fedakârlık vuku' bulmamak için İngiltere ve Fransa Devlet-i müttetikalarının kefalet ve muâvenetlerinin icrası zımında burada sefâretlerine iktizâsına göre tebligât-ı mü'essirenin ifası Meclis-i Vükelâ-yı fihâm-da tezekkür olunmuş ve ol bâbda irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne müte'allik buyurulmuş idi.

Hariciye Nezâreti'yle birlikte bulunulduğu hâlde İngiltere elçisi ve Fransa maslahatgüzârı ile geçen Çarşamba gecesi sahilhâne-i âcizîde mülâkât olunarak Saltanat-ı Seniyye'nin vakt-i sulhda îrâd ve masârıfı tekâbül eder iken muharebe-i hazıra münasebetiyle kuvve-i askeriyesini tezyîd buyurmasından ve hâl-i harbden dolayı masârıfı artıp eğerçi bunu bir zaman vâridât-ı âdiye ve bazı tedâbîr-i dahiliyesiyle idare buyurmuş ve sonra Avrupa sermayedârânından ahzına karar verdiği beş milyon liranın yalnız üç milyonunu alıp sarf etmiş ise de hâl-i harbin zuhura getirdiği masârıf-ı fevkalâde-nin müsbit ve müsellemler olan derecesine nazaran böyle az şeyle idare kâbil olmayıp ve vâridât-ı âdiye ve daimîye dahi fevkalâde masârıfın içine karışıp idare-i âdiyenin muvâzenesini dahi bozmuş ve bu muharebede yine devam mecburiyeti görünmüş olduğundan ve mukaddem ki karar hiçbir vechile kâfi olamadığından şimdilik eski istikrâzın bakiyesiyle beraber olmak üzere müceddeden beş milyon lira istikrâza ve bunun gerek faiz ve gerek re'sü'l-malının te'diyesine Mısır vergisinin mukaddemki mikdar-ı muayyeni fazlasıyla

Beyrut ve İzmir gümrükleri gibi vâridât-ı kaviyye irâ'esine karar vermiş olduğundan ve Saltanat-ı Seniyye'nin kendi kendisine bu işi tesviye etmesi hâlinde ziyade fedakârlıklar icra eylemesi lâzım geleceğinden hem maslahata suhûlet vermek ve hem de kendisinin ihtiyar eylediği fedakârlıkları tahfff eylemek üzere müttetikleri tarafından bu bâbda arz-ı kefalet ve muâvenet arzusunda olduğu keyfiyeti ifade ve bunun tafsilâtı üzerine irâd-ı kelimât-ı mü'essire kılınıldıkda elçi ve maslahatgüzâr-ı mûmâileyhimâ bu tebligâtın hakkâniyetini itiraf birle keyfiyeti devlet-i metbû'alarına yazacaklarını beyân eyledikleri sırada elçi-i mûmâileyh tarafından eğerçi bu alınacak akçe hakkında Fransa'da ârâ-yı milliyeye müracaat lâzım gelmez ise de İngiltere'de böyle olmayarak milletin bu bâbda re'yi bulunması iktizâ edeceğinden onlarca te'min-i efkâr için Saltanat-ı Seniyye'nin şu muharebe evânında masârif-ı vâkı'ası yine bâliğ olduğundan ve bundan böyle masârif-ı harbiyesi ne mikdara bâliğdir tahminî olarak tayin olunması lâzım geleceği dahi dermiyân olunup bu ifadeye çünkü meselenin ibtidâ-yı zuhurundan bir hayli müddet mürûruna değin bu masârif-ı fevkalâde vâridât-ı âdiyeden ve mu'ahharan icra olunan tedâbîr-i dahiliye ve ondan sonra dahi mebâliğ-i müstekrazadan tesviye olunarak bu cihetle muhasebâtı henüz toplanamamış olduğundan bunun için bir mikdar-ı sarfîh beyân olunamaz ise de tahminî ve takribî olarak i'tâ-yı ma'lûmât olunmasında güçlük olmadığı ve mukaddem alınan üç milyon liranın sarfı hususunda ittihâz olunmuş olan usul-i tedkikiyenin yine devamına muvâfakat olunacağı cevabı irâd kılınmış ve bunun üzerine mûmâileyhimâ cânibinden bu tebligâtın kendilerine taraf-ı Devlet-i Aliyye'den tahriren dahi icrası münasib olacağı ityân olunmuş ve bu sırada da Devlet-i Aliyye'nin bi-hakkın muhtac olduğu ıslâhât-ı mülkiye ve maliyeye dair söz açarak bu yola gidilmez ise hâlen ve istikbâlen görünen mehâzîr ve mehâliki dahi elçi-i mûmâileyhe uzun uzadıya beyân eylemiş olmakla tafsilât-ı meşrûha evvelki gece yine sahilhâne-i âcizîde mün'akid olan meclis-i mahsus-ı meşveretde hikâyet ve o yolda kaleme alınan takrir-i resmî müsveddesi dahi kırâ'at olundukda elçi ve maslahatgüzâr-ı mûmâileyhimâyâ olunan tebligât maslahatı bi-avnihî Teâlâ merkez-i husule îsâl edecek suretde ve müsvedde-i merkûme dahi pek etraflı kaleme alınarak ahkâmı yolunda görüldüğünden bunun bi't-tebyîz mûmâileyhimâyâ verilmesi ve mesele mü-

nasebetiyle şu fevkalâde mesârif için şimdiye kadar nakden ve havaleten i'tâ olunan mebâliğin keyfiyet ve kemmiyeti Maliye ve Nizamiye ve Tersane hazineleriyle umûr-ı harbiyeye müte'allik sair dairelerde olan kuyûddan mümkün mertebe istinbât ile Saltanat-ı Seniyye'nin âtiyen farazâ bir ayda veyahud bir sene müddetde bunun için ne mikdar akçe sarfına ihtiyacı olabileceğinin kıyas ve tahminî olarak derhal bir hesabı dahi yapılp meydana konulması yalnız arz-ı kefalet edecek devleteyn-i müttefikeyni te'min için olmayıp bizce dahi hesabımızı bilmek ve hâlimizin ne olduğunu anlamak için emr-i ehem olduğundan şu muvâzene-i muvakkate ve mahsusanın ol suretle tanzim kılınması beyne'l-huzzâr tensib olunmuş ve bununla beraber geçende dahi tezekkür olduğu vechile devletlerce umûr-ı maliyede hüsn-i idare medâr-ı itibar olunarak haricde akçe bulunup alınması dahi böyle te'minât-ı fi'liye ve aleniye gösterilmesine menût olmasıyla ve Devlet-i Aliyye'nin ise idarece şimdiki hâlde fevkalâde bir şey olarak ahvâl-i âtiyeyi şimdiden mülâhaza ile bir şey yapılmaz ise de Hudâ-nekerde iş bütün bütün çığırından çıkacağında şübhe olmamasıyla bunun dahi peşince esbâbını istihzâr ile beraber haricen tezyîd-i itibar, dahilen tevkîr-i iktidar edecek bir hâlde girilmenin çaresi bulunmak dahi farîzadan bulunduğu binâen Hazâyin-i Şâhâne me'murları olan vükelâ-yı fihâm ve Meclis-i Vâlâ azâsından birkaç zât Meclis-i Âlî-i Tanzimat ile birleşerek bir sahîh ve kavî yolda müzakere-i maslahat ile yapılacak şeylerin hemen icrasına teşebbüs olunmasının vücûb ve ehemmiyeti be-tekrar tezekkür olunmuş ise de ol bâbda ve zikrolunan takrir-i resmî müsveddesinin sebk ve hükmü hakkında her ne vechile irâde-i isâbet-âde-i cenâb-ı Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mahz-ı hayr olan mantûk-ı münîfi icra olunacağı ve müsvedde-i merkûme manzûr-ı âlî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i âcizî terkîm olundu, efendim.

Fî 11 N. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i enâmîl-tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan müsvedde manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehinşahî ve me'âl ve müeddâları ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı şehriyarî buyurulmuş ve müsvedde-i mer-

kûmenin sebk ve hükmü münasib ve yolunda görünmüş olmasıyla bi't-tebyîz mûmâileyhimâya verilmesi ve tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechile zikrolunan muvâzene-i muvakkate ve mahsusanın ol suretle tanzim kılınması ve ber-minvâl-i muharrer Hazâin-i Şâhâne me'murları olan vükelâ-yı fi-hâm ve Meclis-i Vâlâ azâsından birkaç zât Meclis-i Âlî-i Tanzimat ile birleşerek bir sahih ve kavî yolda müzakere-i maslahat ile yapılacak şeylerin hemen icrasına teşebbüs olunması şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan emr u ferman-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfînden olarak mârru'l-beyân müsvedde yine savb-ı vâlâ-yı âsafânelerine iade ve tesyâr kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i âsafâneleri buyuruldukda ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 N. sene [12]71 / [28 Mayıs 1855]

İ. MMS, 5/162

61

Bâbîali
Hariciye Nezâreti
Hazine-i Evrak Müdüriyeti

İngiltere ve Fransa Sefâretlerine Takrîr-i Resmî

Ma'lûm-ı sefirâneleri olduğu üzere daima ve her devletde hâl-i harb pek büyük masraf açıp Saltanat-ı Seniyye'nin vakt-i sulhda îrâd ve masrafı tekâbül eder iken mücerred muhafaza-i hukuk ve istiklâli için teşebbüs etmiş olduğu muharebe-i hazıra münasebetiyle kuvve-i askeriyesini iki ve belki bir aralık üç katına olarak tezyîd eylediğinden başka hâl-i harbin istilzâm ettiği bunca masârîfâta dahi düçâr olarak ve mündefi' olan vak'a-i Yunaniye sebebiyle iki başlı bir muharebe hâlinde bulunarak buna vâridât-ı âdiye-i devletinin kifâyet eylemesi ihtimali olmadığından bir aralık dahilen bazı tedâbîr-i mahsusa ile idare-i hâl olunmuş ve sonra beş milyon lira istikrâza karar verilerek bunun yalnız üç milyonu ahz ve istîfâ ile masârîf-ı vâkı'aya verilmiş ise de hâl-i harbin zuhura getirdiği masârîf-ı fevkalâdenin müsbet ve müselse-

lem olan derecesine nazaran böyle az şeyle idare kâbil olmadığından ve vâri-dât-ı âdiye ve daimiye dahi fevkalâde masârıfın içine karışıp idare-i âdiyenin muvâzenesini dahi bozmuş olduğundan bu hâl mümkün mertebe muvakkaten mukabele için geri kalmış olan iki milyonun dahi istikrâzına karar verilmiş ve ahvâl-i hazıra münasebetiyle sermâyedârâna medâr-ı teşvik ve te'min olmak ve o cihetle Saltanat-ı Seniyye pek ziyâde fedakârlığa mecbur olmak için işbu bakıyye-i istikrâzın tesviyesinde müttetik-i hâlisleri olan iki devlet-i muvâfakının arz-ı kefalet eylemeleri iltimâs olunmuş idi.

Devleteyn-i fahîmeteynin Saltanat-ı Seniyye hakkında an be-ân izhâr eylemekde oldukları âsâr-ı hayırhâhî ve fütüvvetkârîyi bu yüzden dahi tek-mîl ve emr-i müşterek olan maslahat-ı hayriye-i hazırayı teshîl için bu bâbda Devlet-i Aliyye'nin taleb ve arzusuna muvâfakat edeceklerinde şübhe olmayıp fakat müttetikleriyle beraber Saltanat-ı Seniyye şân ve menâfi'-i umumiyye muvâfik bir sulh-ı kavîye rızâ etmekden geri durmadıkları hâlde hasm-i müşterekin nâ-hak muhalefeti imal-i silâhda devam mecburiyetini vermiş ve bu hâlde göre lâzım olan tedâbîre teşebbüsün vücûbu tebeyyün eylemiş olduğundan ve mukaddemki karar ve mikdarı hiçbir vechile kâfi olamadığından hâl-i hazırın yalnız şimdiki derecesine kıyasla eski istikrâzın bakıyesi olan iki milyona üç milyon daha ilâvesiyle müceddeden beş milyon lira istikrâzına karar verilmiştir.

Şöyle bir muharebe-i cesîmenin istilzâm ettiği masârıfın mikdarı devleteyn-i fahîmeteynin bizzat ettikleri fedakârlıkların derecesiyle mukayese ederek bulabilecekleri misillü yalnız bir kere alınmış olan üç milyon lira ile bazı tedâbîr-i dahiliye ile buna mukabelenin imkânı olamayacağı[nı] teslim edeceklerinden Saltanat-ı Seniyye'nin muhafaza-i hukuk ve menâfi'î zımnında bunca himmetleri ma'a't-teşekkür meşhûd olan devleteyn-i fahîmeteynin şu maddede dahi Devlet-i Aliyye'nin maslahatına ve o cihetle maslahat-ı umumiyyeye suhûlet vermek ve kendisinin ihtiyâr eylemiş olduğu fedakârlıkları tahfîf eylemek için işbu istikrâzda sermâyedârâna medâr-ı te'min olacak ve Saltanat-ı Seniyye için şerâit-i makbule istihsâlini teshîl edecek emr-i ke-

faletin arzı hususunda Saltanat-ı Seniyye müttetik-i samimisi olan devleteyn-i fahîmeteynin himmet-i hâlisânelerine müracaat eyler.

Saltanat-ı Seniyye daima böyle muamelâtda kemâl-i sıdk u hulûs ile hareket etmeyi iltizâm eylemiş olduğundan şu tedbirde olan mecburiyetini müttetikleri olan iki devlet-i fahîmeye isbât için işbu muharebeden dolayı fevkalâde olarak düçâr olmuş olduğu masârıfın mikdarını meydana koymak murâdında olduğu gibi istikrâz olunacak akçenin suret-i sarfı hakkında mukaddem ittihaz olunmuş olan kaide-i tedkikiye her hâlde makbulü olup bunda yine devam olunacağını beyân ile beraber bu kere istikrâzına karar verilmiş olan akçenin gerek faizine ve gerek te'diye-i tadrîciyesine mukabil olacak te'minât-ı nakdiyenin i'tâsı dahi mukarrer olup Mısır vergisinin otuz milyon kuruşa mukabil beş milyon liraya mukabil tutulmuş olduğu hâlde bunun yalnız üç milyon lirası alınmış olmasıyla otuz milyon kuruşdan buna mukabil olacak mikdarı ba'de't-tenzil geriye yeni yapılacak istikrâzdan iki milyon liraya mukabil olacak te'minât-ı nakdiye kalacağından fazla üç milyon lira için dahi Beyrut veyahud İzmir gibi gümrüklerin vâridâtından te'minât-ı nakdiye gösterilmesi karar-ı âlî iktizâsındandır.

İngiltere Padişahı hazretlerinin devlet-i mufahhamaları tarafından Saltanat-ı Seniyye hakkında şimdîye kadar ibrâz kılınmış ve kılınmakta olan âsâr-ı hayırhâhîye ilâveten bu maddede dahi Devlet-i Aliyye'nin şu talebini icraya sarf-ı himmet edeceği peşince meczûm olduğu misillü bu maslahatda Devlet-i Aliyye için en menfaatli ve kârlı bir suret-i tesviyenin husûlünde dahi bilhassa ibrâz-ı gayret olunacağı ve ahvâlin ehemmiyet ve isti'câline nazaran tesviye-i matlûbenin bir an evvel husûlüne dahi himmet kılınacağı me'mûl-i âlî olduğunu ve keyfiyet bu suretle Fransa Sefâreti'ne dahi ifade kılınmış olduğunu bâ-irâde-i seniyye-i Padişahî beyân ve tebliğ ile zât-ı asâlet-simât-ı sefirânelerine derkâr olan ihtirâmât-ı fâikamın tekrîr-i te'minine müsâra'at eylerim.

Fî 14 N. sene [1]271

*

Bâbîali
Hariciye Nezâreti
Hazine-i Evrak Müdüriyeti

Fî 10 L. sene [12]71 / [25 Haziran 1855] Pazar günü bu, min gayri resmî ve bilâ-numara ve tarih İngiltere Sefâreti'ne verilmiştir.

“Vakt-i sulhde vâridât ve masârifât-ı Devlet-i Aliyye arasında müsâvât vardır.” demekden murâd, muvâzene defteridir. Filhakika vâridât, masârifâ tekâbül edip biraz açık görünür ise de idare-i Maliye'ye sekte ve müşkilât verecek derecede değil idi. Çünkü iki milyon keseye yakın olan vâridât ile örtülen masrafda belki bir elli-altmış bin kese tefâvüt olurdu. Bunun dahi cüz'-i a'zamı bir müddet mücerred menâfi'-i ticaret zımnında kambiyou tutmak için Devlet-i Aliyye'nin ettiği fedakârlığın eseri olmuş idi. Emr-i ziraat ve ticaret günden güne tazâyüd ile bundan hâsıl olan vâridât-ı devlet terakkî etmekte olmasıyla ve bir taraftan dahi emr-i tasarrufa riayet kılınmasıyla bu açığın örtüleceğinde hiç şübhe yok idi. Mücerred bu ümniyeye mebnî bu açığı tekâlîf-i memleketin tezyîdiyle kapatmak efkârında bulunulmuş idi. Yoksa Devlet-i Aliyye bu elli altmış bin kese açığı memlekete tarh etmiş olaydı hiss olunmayacak suretle tahsil olunabilirdi. Bu kere vâridât ve masârifât-ı âdiye-i devletin muvâzene defteri bir suret-i cedîde ve muntazama olarak yapılacağından vâridât ve masârifin nisbeti be-tekrar ta'ayyün edecektir. Harbin masârif-ı fevkalâdesi ayrı tutulur ise de yine hâl-i harbin fiât-ı eşyaya getirdiği terakkiden ve sair esbâbdan dolayı masârif-ı âdiyenin dahi tezâyüd etmiş olmasında şübhe olmayıp fakat şurası ma'a't-teşekkür beyân olunur ki hâl-i harbin her memleketde olan te'siri ma'lûm iken Memâlik-i Devlet-i Aliyye'de servet-i umumiyeye tedennî getirmeyerek umum milletin ettiği fedakârlığa Cenâb-ı Hak pek büyük feyz ve bereketler ile mükâfat eylemekdedir.

“Devlet-i Aliyye'nin kuvve-i askeriyesi harb münasebetiyle iki ve belki bir aralık üç kat olmuştur.” demekden maksad dahi berrî ve bahrî kuvveti filhakika üç yüz ve bir aralık dört yüz bini geçmiş olduğunu beyândır. Bu hesabda asâkir-i gayr-i muntazama dahi dahil olmadığı gibi Mısır ve Tunus eyaletlerinden gelen asâkir-i şâhâne dahi muvakkaten burada idare olunduk-

larından bu hesaba idhal olunmak iktizâ eder. Vak'a-i mündefia'-i Yunaniye münasebetiyle yalnız Yanya ve Tırhala ve Selanik taraflarında muntazam ve gayr-i muntazam kırk bine yakın asker toplanmış olduğu bu davâyı te'yid eyler denilen mikdar bir tahmin-i umumî olup masârif-ı fevkalâde-i harb muvâzenesi dahi başkaca yapılmakta olduğundan her vakitte ne kadar asker tutulmuş olduğu kat'î olarak ta'ayyün eder.

Masârif-ı âdiye ile fevkalâdenin karışmış olması hesabça karışıklığı demek olmayıp masârif-ı âdiyeye mukabil olan vâridât-ı âdiye masârif-ı fevkalâdeye verilmekte olduğunu beyân etmek demektir. Masârif-ı fevkalâdenin hesapları derdest-i ru'yet olup karışıklıktan kurtulacağı derkâr ise de fevkalâde masârif-ı karşı fevkalâde esbâb oldukça masârif-ı harbi te'hir etmek kâbil olmadığından el-ân olduğu gibi Hazine-i Celîle masârif-ı fevkalâdenin pek mühimlerini vâridât-ı âdiye ile ödemek hâlinindedir.

Masârif-ı Harbiye Komisyonu'nun hakikaten ve sahihan faide ve emniyet verecek bir hâle konulması Devlet-i Aliyye'nin dahi arzu ettiği şey olup bunun dahi iktizâsı derdest-i tasavvurdur. Masârif-ı fevkalâdenin derdest olan muvâzene defterinin tanziminde deyn-i mîrî ve tedâhül-i emvâl keyfiyeti başkaca görülecektir.

Bâlâda beyân kılındığı vechile muvâzene defterleri derdest-i tanzim olup gereği şimdiki kadar vuku' bulan masârif-ı harbiye ve ona mukabil olan esbâb-ı fevkalâde ve gerek bundan sonra hâl-i harbin devamı takdirinde senevî vuku' bulacak mesârif tahminî ve takribî olarak tayin olunacaktır. Bunun vâridâtına gelince; Devlet-i Aliyye tebaa-i şâhâneye bir gûne bâr olmak için masârif-ı harbiye mukabilinde memleketden hiçbir şey istememiştir. Eğerçi milletçe ibrâz-ı hamiyet olarak takaddüm suretiyle biraz şey verilmiş ise de bu dahi külliyetli bir şey olmayıp her ne ise muvâzene defterinde bu dahi gösterilecektir.

İstikrâzın faizi ve re'sü'l-malı te'diye için karşılık tutulan vâridâtın cins ve mikdarı verilen takrirden tayin ve beyân olunmuştur.

Arazi fûrûhtu hakkında olan mütalaa başlıca bir madde olup arazi-i memâlik-i Devlet-i Aliyye ale'l-umum tebaa-i şâhâne uhdesinde olup onun haricinde öyle pek çok arazi yoktur. Olsa dahi dahilde müşterisi bulunma-

yacağı derkârdır. Haricden gelecek tâliblerine verilmek bahsinde dahi muâhedâtın ecânib hakkında tayin eylediği istisna'ât ta'dil olunmadıkça hâl-i hazırın tağyîri kâbil olamaz. Bunun için şu madde bir kaide ve esasa mübtennî olduğundan bir re'y-i kat'î irâd olunamaz. Hâsılât-ı araziye tahsis olunan kereste maddesine gelince; bu şeyler Devlet-i Aliyyece tasavvur olunup fi'le çıkarılması esbâbı taharrî olunmakda olan ıslâhâtdan ise de şu günkü günde Devlet-i Aliyyece meydanda olan ihtiyaca mukabele edecek bir şey olmadığı derkârdır. Toplar bahsinde dahi aynıyla bu mütalaa vârid olup bundan başka usul-i muhafazaya olan bir şeyde şu günkü günde taklîbât icrası münasib olmayacağı misillü bi'l-farz mevcut olan tunç topar demir topar ile mübâdele olursa yeni topar ile onlara lâzım olan mühimmât-ı mahsusaya verilecek akçeden fazla kalacak şey yine şimdi aranılan bir hâle çare olamaz.

Fî 10 L. sene [12]71 / [26 Haziran 1855]

HR. SYS, 1190/18

62

İngiltere, Fransa, Sardinya Sefâretlerine

Beyândan müstağnî olduğu üzere düvel-i muâvine-i mufahhama asâkiri malzemesi için Dersâdet'de ve gerek taşralarda mübâya'a olunan zehâir ve erzak-ı saire bir takım mühtekirler ellerinden fâhiş fiât ile alınmakda olduğundan bu hâl hem asâkir-i muâvineye ve hem de bu sebeble olan fark-ı fiâtından dolayı asâkir-i şâhânenin tesviye-i levâzımâtı hususunda Hazine-i Celîle'ye mazarrat ve hasâret-ı külliye müstelzim olduğundan başka her sınıf ahali ve tebaanın dahi havâyic-i zaruriyelerini tedarik ve tesviyede düçâr-ı müzâyaka olmalarını mü'eddî olduğuna ve böyle bir hâlin men' u izâlesi için bu bâbda bi'l-ittifak bir tedbire teşebbüs olunması mukteziyâtdan bulunduğu binâen ba'd-ezîn asâkir-i muâvine malzemesi için mübâya'a olunacak zehâir ve erzak-ı sairenin vakt ü zamanında mutedil baha ile mahallerinden tedarik ve celbi zımında düvel-i muâvine taraflarından birer ve cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den dahi biri Bâbîâli'den ve diğeri Bâb-ı Seraske-ri'den olarak iki me'mur tayiniyle bir komisyon teşkil kılınması suretine bu

kere bâ-irâde-i seniyye karar verilmiş ve bu suret hem düvel-i muâvine-i mufahhamanın ziyade fiât ile olan mübâya'âtlarından dolayı vuku' bulan hasâreti ve hem de fark-ı fiât cihetiyle halkın düçâr oldukları müzâyaka ve mazarratı râfi' bulunmuş olduğundan bu bâbda icab eden me'murun intihâb ve tayini zımında keyfiyetin Fransa ve Sardinya Devlet-i fahîmeleri süferâsı taraflarına beyân ve iş'âr kılındığı misillü savb-ı asilânelerine dahi ifade ve izbârı zaten derkâr olan ihtiramât-ı mütemâyizemin tecdîd-i tevsikâtına vesile ittihâz olundu.

HR. SYS, 903/4_37

63

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu vechile istikrâz akçesinin münhasıran umûr-ı harbiyye sarf olunmasına dikkat eylemek için teşkili mukarrer olan muhtelit komisyonun esas-ı hareketi olmak üzere İngiltere ve Fransa sefâretleri tarafından ikinci defada verilmiş olan lâyiha'nın cihet-i umumiyesi taraf-ı eşref-i Saltanat-ı Seniyye'den evvelce kabul buyurulan usul-i tedkikiyenin esasına muvâfık görüldüğünden bunun tasdikiyle beraber fûrû'âtda zuhuru muhtemel olan müşkilâtı def' için tayin olunan kuyûd ve izahât-ı mukteziye derc ve tastîr olunarak zikrolunan sefâretlere birer kıt'a takrir verilmiş idi.

Bunun üzerine bu iki sefâret cânibinden bir diğêr lâyiha yapılarak bâ-takrir Bâbıâli'ye tebliğ kılınmış ve lâyiha-i cedîdede zikrolunan takrir ile talep olunmuş olan kuyûd ve izahâta göre eskisinin bazı bendleri tashih olunup fakat mübâya'ât-ı askeriyeye dair olan bend evvelki hâli üzere ibkâ olunmuş olduğundan işbu lâyiha geçen gün vuku' bulan ictimâ'da dermiyân ve kırâ'at olundukda lâyiha-i ahîrenin gidişi şu mübâya'ât maddesinde fûrû'ât üzerine kuyûd ve izahât-ı muayyene dairesine girmeyerek onlarca evvelce mukarrer olan suverin icrası talebini tekrar ve te'yid yolunda görünmeğin icâb-ı hâl lede'l-mütalaa umûr-ı müsellemeden olduğu vechile imalât ve mübâya'ât-ı askeriyeye maddesi ne rütbe daire-i mazbûtiyet içinde bulundu-

rulsa ol kadar faide-bahş olarak müttetik orduların idareleri buna müsaid ise de Saltanat-ı Seniyye'nin kuvve-i askeriyesi bunca memâlik ve mevâki'e münkasim ve usul-i idaresi dahi bütün bütün başka yolda olduğundan lâ-yiha-i mezkûrenin bu mübâya'ât maddesine dair olan kuyûd ve usulünün tamamı tamamına icrası usul-i idare-i me'lûfe iktizâsınca tesviye-i maslahatı te'hirât ve tas'îbâta düşüreceği cihetle müşkil görünüp ve sefâretlerin bu teklifleri kaide-i idare-i me'lûfeye adem-i vukûfları münasebetiyle kendi usul ve idare-i askeriyelerine kıyasen bunda suhûlet görmelerinden neş'et eylediği dahi bedihî olup bununla beraber bu maddenin taraf-ı Devlet-i Aliyye'den külliyyen reddinde ısrar buyrulsa bir mesele tahaddüs ederek mübâhasât-ı gayr-i mütenâhiye ile aradan pek çok günler geçeceğine ve hâlbuki bundan sonra istikrâzdan akçe sarf eylemek bu komisyonun teşekkülüne mütevakkıf olarak böyle müzakerât ile geçecek vakit içinde akçece zaruret çekileceğine ve mevâdd-ı merkûmeden icraatça en ziyade te'hirâta sebep verebilmesi melhûz olan sekizinci maddede münderic olan suret yani bazı mertebe cesâmeti olan mübâya'âtın evvelce lâyihasını komisyona göstermek ve onun üzerine münâkasa usulünün neticesi yine komisyona bildirilmek kazıyyesi olup eğerçi cesîmce kaydıyla mübâya'ât-ı cüz'iyenin müstesna tutulduğu anlaşılır ise de bu kayıd mübhem bulunduğuna binâen mübâya'ât maddesi ikiye taksim ile meselâ birkaç yük kuruşluğa kadar alınacak eşyanın iştirâsı usul-i kadîme vechile icra olunup ondan yukarısı kaide-i cedîdeye göre yapılmış olsa çünkü pek külliyyetli ve başlı mübâya'ât zuhurât nev'inden ma'dûd olmayarak her vakit vuku' bulur şey olmamasıyla ve evvelce bi'l-mülâhaza komisyona haberi verilmek dahi mümkünâtdan olmasıyla onun maslahata ol kadar te'siri olamayacağından bunun için bir mikdar-ı mahdûd tayin olunması hususunun Nezâret-i Celîle-i Hariciye tarafından zikrolunan sefâretlerle söyleşilmesi müzakerât-ı vâkı'anın hülâsası olarak tensib olunmuş ve nezâret-i müşârunileyhâ tarafından gerek burası ve gerek lâyihanın ilişkili olan ânifü'l-beyân maddesi hakkında iki sefârete dahi uzun uzun beyân-ı mülâhazât olunarak mübâya'ât hakkında îrâd olunan mülâhaza takdir ile mübâya'âtın hududu hakkında altı yüz bin kuruşu tecavüz edecek dereceye hasr olunmasına muvâfakatları hâsıl olmuş olmağın keyfiyet tekrar miyâne-i

âcizânelerimizde mülâhaza ve tezekkür ve ehemmiyet-i maslahat dahi tefek-
kür olundukda çünkü masârifât-ı harbiyede şu usul-i tedkikiyenin esasen ic-
rası evvelce mukarrer ve maksûd-ı hakikî dahi nukûd-ı müstakrazanın
mâ-vudî'a lehine sarfı maddesi olup fakat hîn-i icrasında fûrû'âtın zuhura
getirebilmesi melhûz olan müşkilâtı mündefî' olmak için tayin ve tebliğ o-
lunmuş olan kuyûd ve izahât öte taraftan tamamıyla merkez-i kabulde tutul-
muş olsa daha ziyade teshîl-i icraâtı müstelzim görünür ise de ne çâre ki bu
matlab kâmilen hâsıl olamamış olduğuna ve ordu-yı hümâyûnlarca derdest
bir takım masârif-ı mühimme ve müsta'cele olarak ve akçe alınıp bunların
tesviyesi ise şu komisyonun tayin-i harekât-ı esasıyesıyla ictimâ'ına vâbeste
görünerek sefâretler ile bu mesele hakkında yine birçok mübâhasât ve mübâ-
dele-i efkâr ve mütalaât ile imrâr-ı evkât olunmak lâzım gelse zayi edecek
zamanın pek çok zararı olacağı müsellemtâdan bulunduğu mebnî ihtiyâr-ı
ehaffu's-şerreyn kabîlinden olmak üzere şimdi hâsıl olabilen derecede ta'dil
ile bi'l-iktifâ maslahata başlatılması ehven görünmüş olup fakat gâile-i azî-
me-i harbiye münasebetiyle el-hâletü hâzihî makam-ı Seraskerî'nin meşgu-
liyet-i daim ve kesîresine masârifât-ı harbiyenin ru'yetine şu suretle tayin
olunacak kaide cihetiyle Bâb-ı Seraskerî ile zikrolunan komisyon beyninde
hâsıl olacak muamelât ve münasebât dahi buna munzam olduğu hâlde pek
ağır olacağı makam-ı Seraskerî'den beyân olunmakda olup vâkı'a makam-ı
müşârunileyhin ma'zeret-i vâkı'ası tamamıyla becâ görünmesiyle beraber
mesâlih-i askeriye ve tedâbîr-i harbiyeye akçesizlikden dolayı ârız olacak
sektenin icab ve intâc edeceği mehâzîr dahi gayet büyük olarak bunun def'i
ise şu tarîke gidilmeğe menût olacağına cezm hâsıl olup başka çare ve imkân
görünemediğinden ve cümlemiz bir velî-nimet bendesi bulunduğumuz cihet-
le sâye-i teshîlât-vâye-i hazret-i şâhânede mesâlih-i me'mure-i âcizâneleri-
mizin el birliğiyle tesviyesine çalışmak zimmet-i ubûdiyet ve memlûkiyeti-
mizin farîza-i mühimmesi olduğundan bu hususun icraâtında müşkilât görü-
necek olur ise ıslâhına taraf-ı âcizânelerimizden çalışılmak ve bunda dahi
edâ-yı farîza-i me'muriyete âcizâne ikdâm olunmak üzere mübâyâ'ât mad-
desinde kararlaştırılan kaydın ilâvesiyle ve makam-ı müşârunileyhin mütala-
laa-i vâkı'asının kabulüyle lâyiha-i ahîre ahkâmının icrası mücerred teshîl ve

ta‘cîl-i maslahat için müttehiden ve müttefikân münasib gibi mülâhaza olunmuş olduğu muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda ve her hâlde emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 6 Ca. sene [1]272

(Mühürler)

*

İstikrâz akçesinin suret-i sarf ve isti‘mâline dikkat etmeğe me‘mur komisyonun vezâif-i me‘muriyetine dair yapılan kararnâmenin suretidir.

Birinci Madde: Saltanat-ı Seniyye ile Fransa ve İngiltere Devletleri câniblerinden tayin kılınacak azâdan mürekkeb bir komisyon tertib ve teşkil olunacak ve işbu komisyonun vazifesi devleteyn-i müşârunileyhimânın taht-ı kefaletlerinde bulunan istikrâz hâsılâtının muharebe-i hazıranın ihtiyacâtına sarf olunmasına teyakkuz ve nezâret eylemek hususundan ibaret olacaktır.

İkinci Madde: Muharebenin bâ‘is olduğu masârîfâtın mufassal bir defteri cânib-i Bâbîâlî'den komisyon-i mezkûra i‘tâ olunup işbu defterde müstahdem olan asâkir-i berriye ve bahriyenin mikdarı kâffe-i tafsilât-ı lâzımının ilâvesiyle bildirilmesi lâzım geleceğinden âdi defterlerde bulunan kuvve-i askeriyenin ve asâkir-i redife ve gayr-i muntazamanın mikdarı ve gerek bunların mevâki‘ ve merkezleri ve gerek idareleri için sarf olunmakta olan mebâliğ ve işbu mesârif, vâridât-ı devletden ne mikdar mebâliğ ve istikrâz akçesinden ne kadar şey i‘tâ olunacağı yegân yegân tasrih olunacaktır. İşbu mufassal defterden başka komisyon-ı mezkûr me‘muriyet-i vâkı‘asını ifa ve icraya lâzım addettiği kâffe-i ma‘lûmâtı cânib-i Devlet-i Aliyye'den talep ve iltimas etmek salâhiyetini uhdesinde hıfz eyleyecektir.

Üçüncü Madde: Nezâretler fevkalâde mesâriflerinin defterini makam-ı âlîden tasdik etdirdikden sonra lüzumu müsellemlen olan meblağın bir mikdarını beher mâh istikrâz akçesinden ahz edebilecekler ise de fakat bu vechile akçe teslimi maddesi dahi istikrâz akçesinin adem-i kifâyeti hâlinde ihtiyacâtın ehemmiyet ve elzemiyetini ve gerek bunların hangisi tercih olunmak lâzım geldiğini takdir buyuracak olan zât-ı hazret-i Sadâret-penâhî tarafın-

dan izin ve ruhsatı hâvi bir kıt'a tezkire-i sâmiye ahz olunduktan sonra icra olunacaktır. Komisyon-ı mezkûr nezâretlere i'tâ ve teslim olunan mebâliğin nereye sarf olunduğuna dair bir kıt'a icmâl defterini beher mâh ahz edecektir.

Dördüncü Madde: İlâveten veyahud fevkalâde olarak akçe i'tâsına dair vuku' bulan her bir istid'â yeniden akçe verilmesini icab ettiren kâffe-i esbâbı hâvi bir kıt'a takrir-i mahsus ile komisyon-ı mezkûrun muayene ve teftişine havale olunacaktır.

Beşinci Madde: Her bir mâhın âhirinde veyahud evkât-ı muayyenede tebriye-i zimmet hususu âti'l-beyân evrakın irâ'esiyle ikmâl olunacak ise de fakat komisyonun hukuku işbu evrakın esâmîsini zikretmekle mahdud olmayıp ikinci maddenin nihayetinde muharrer olan ahkâmın icra olunacağı derkârdır. Evrak-ı mezkûre ise eyaletlere irsâl olunan mebâliğ için vali ve defterdarın veyahud ordu defterdarlarının makbuz senedâtından ve bir müddetden sonra masârîfın mufassal defterlerinden veyahud akçenin te'diye olunmasına izin ve ruhsat i'tâ eyleyen meclislerin mazbatalarından Dersaâdet'de sarf olunan mebâliğ için dahi her bir nezâretler tarafından verilmesi lâzım gelen defâtir-i mezkûreden ibaret bulunmuştur.

Altıncı Madde: Komisyon-ı mezkûrun nezâretler ile münasebâtı zât-ı hazret-i Sadâret-penâhî vasıtasıyla icra olunacaktır. Maamâfih komisyon-ı mezkûrun kendisine i'tâ olunmuş olan evraka dair kalemlerden ma'lûmât veyahud izahât talebine ve gerek kendisinin muhtac olabileceği ma'lûmâtı tarafına i'tâyâ muktedir olan zevâtı davet ve istintâka salâhiyeti olacaktır. Zevât-ı mezkûre memurîn-i Devlet-i Aliyye'den buldukları hâlde bunların davet oldukları taraf-ı hazret-i vekâlet-penâhîye ifade ve ihbar olunacaktır.

Yedinci Madde: Bazı mertebe ehemmiyeti olan yani altı yüz bin kuruşdan yukarı bulunan siparişât ve mübâya'ât ve müzâyedelerin lâyihası komisyon-ı mezkûra tebliğ olunup bu dahi itirazât ve mütalaâtını beyân etmesiyle beraber icraâtın netâyicine kesb-i vukûf eyleyecektir. Komisyon-ı mezkûr kezâlik verilecek eşyanın keyfiyâtı ve bunların nereye gönderilecekleri ve

hüsn-i isti'mâli hakkında Bâbîâli komisyon tarafına i'tâ-yı vukûf ve ma'lûmât edecektir.

Sekizinci Madde: İstikrâz sermayeleri teslim olundukça bir mahsus sandığa vaz' olunarak İngiltere ve Fransa sefirlerinin muvâfakatlarıyla Devlet-i Aliyye tarafından nasb ve tayin buyurulacak bir sandıkdâra teslim olunacaktır. İşbu sandıkdâr kendisine havale olunan umûrdan dolayı komisyon-ı mezkûr tarafından mes'ul tutulacak ve komisyon-ı mezkûr azâsının bundan sonra karar verilecek suretde olan ruhsat veyahud emirleri vuku' bulmadıkça sandıkdâr tarafından hiçbir akçe verilmeyecektir.

Dokuzuncu Madde: Komisyon-ı mezkûrun münasib gördükçe gerek bi'l-cümle azâsı ma'rifeti veya azâ-yı mûmâileyhimden me'mur edeceği bir zât vasıtasıyla sandıkdârın muharrerâtını teftiş ve tahkike ve sermayelerin aynen ne hâlde bulunduğunu muayeneye hakkı olacaktır. Suisti'mâl veyahud sû'-i idare vuku'u takdirinde sefâretler taraflarından vâki' olacak taleb üzerine işbu me'murun te'dib veyahud azli cânib-i Bâbîâli'den icra olunacaktır. Sandıkdâr-ı mûmâileyhin kefalet-i nakdiye vermesi ve Memâlik-i Mahrûse-i şâhânedede emvâl-i mîriyyeyi idare eden kimselerden matlûbu usulden olan kâffe-i kefâlât-ı saireyi i'tâ eylemesi lâzım gelecektir.

Onuncu Madde: Komisyon-ı mezkûr Dersaâdet'de istikrâz sermayelerine destres olmak usulünü tanzim edeceğini ihtiyacâtın lüzumuna göre peyderpey İngiltere'den celb olunacak akçenin yekûnunu tayin edecek ve işbu sermayelerin vusulünü ve bâlâda zikrolunan mahsus sandığa vaz' olunduğunu tahkik eyleyecektir.

On Birinci Madde: Komisyon-ı mezkûra havale olunabilecek işleri görmek için lüzumu kadar me'murîn ve tercümanlardan mürekkeb bir kalem komisyon-ı mezkûrun maiyetine verilecektir.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Masârif-ı Harbiye Komisyonu'nun esas-ı hareketi olmak üzere iki devlet-i müttefika sefâretlerinden mukaddem gelen lâyiha üzerine bazı kuyûd ve izahâtı mutazammın bâ-irâde-i seniyye i'tâ olunan tahrir zikrolunan sefâretler taraflarından mütalaa olunarak ahkâm-ı mündericesinden hayli şeyler

ahzıyla diğerk bir lâyiha-i cedîde kaleme alınıp verilmiş olmakla işbu lâyiha havâss-ı vükelâdan mürekkeb akdolunan encümen-i meşveretde bi'l-kırâ'a lâyiha-i merkûmenin mübâya'ât hakkında olan maddesi üzerine maznûn olan biraz müşkilât inşâallahu Teâlâ emr-i icrada kesb-i suhûlet edeceğini ve bunun için maslahatın te'hiriyle ordu-yı hümâyûnlar tertibâtının te'ahhur eylesmesi câiz olamayacağını hâvi tanzim olunan mazbata zikrolunan lâyiha-i ahîre ile beraber manzûr-ı hakâyık-nüşûr-ı âlî buyurulmak için arz ve takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i ma'âlî-âde-i cenâb-ı zıllul-lâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre harekete mübâşeret olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 8 Ca. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i enâmîl-ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr mazbata ve lâyiha manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve zikrolunan mazbatada beyân olunduğu vechile lâyiha-i ahîre ahkâmının icrası şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî iktizâ-yı âlîsinden olarak mârru'l-beyân mazbata ve lâyiha yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade ve isbâl kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Ca. sene [12]72 / [17 Ocak 1856]

İ. MMS, 6/234_2, 3, 6

64

İSTIKRÂZ-I CEDÎDİN TOPYEKÛNU

Altın-ı mezkûrun hîn-i sarfında fazlası olup bâ-zimemât başkaca îrâd kaydolunan

Kurus	[Para]	
129.845		Fî 25 Kânûn-ı Evvel sene 1271
104.420,5		Fî 24 Kânûn-ı Evvel sene 1271
153.589,5		Fî 4 Şubat sene 1271
387.855		

No: Subject of Document Page

10.860,5	15	Fî 20 Şubat sene 1271
20.000		Fî 26 Haziran sene 1272
110.228		Fî 26 Haziran sene 1272
438.428,5		Fî 26 Haziran sene 1272
41.411,5		Fî 28 Ağustos sene 1272
1.008.783,5		
681.050	30	Fî 8 Mayıs sene 1274

Bu defa istikrâzı icra olunan beş milyon liraya mahsûben bu tarafda aynen ahz olunan altının fiâtıyla mikdarı

Kuruş	Lira	Beheri	
70.000.000	500.000	140	Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene 1271
56.000.000	400.000	140	Fî 7 Şubat sene 1271
13.500.000	100.000	135	Fî 18 Şubat sene 1271
699.125	5.000	140	Fî 20 Şubat sene 1271
13.500.000	100.000	135	Fî 22 Şubat sene 1271*
153.699.125	1.105.000		
13.500.000	100.000	135	Fî 3 Mart sene 1272
13.500.000	100.000	135	Fî 10 Mart sene 1272
13.432.006	100.000	Muhtelif	Fî 22 Mart sene 1272
18.900.000	150.000	126	Fî 2 Nisan sene 1272
37.800.000	300.000	126	Fî 5 Nisan sene 1272
250.831.131	1.855.000		
24.800.000	200.000	124	Fî 17 Nisan sene 1272
12.152.656	100.000	Muhtelif	Fî 18 Nisan sene 1272
11.600.000	100.000	116	Fî 25 Nisan sene 1272
23.200.000	200.000	116	Fî 5 Mayıs sene 1272
23.200.000	200.000	116	Fî 7 Mayıs sene 1272
345.783.787	2.655.000		
23.608.333	200.000	Muhtelif	Fî 10 Mayıs sene 1272
78.420.443	650.000		Fî 31 Mayıs sene 1272
24.403.168	200.000		Fî 11 Haziran sene 1272
875			Beş bin liranın simsariyesi olup îrâd ve masraf olan
472.216.606	3.705.000		

* Metnin sol tarafında *kavâim-i nakdiye* ibaresi mevcuttur.

İstikrâz-ı mezkûra mahsûben Avrupa Bankası üzerine keşide olunan poliçelerin bedeli olarak îrâd ve masraf vechile teslim kılınan liranın miktarı

Kuruş	Para	Lira	Beheri		
26.349.147		183.232		Mahalline	Fî 11 Mart sene 1272
6.605.820		48.932	135		Fî 10 Nisan sene 1272
11.012.460		82.448		Mahalline	Fî 22 Nisan 1272
43.967.427		314.612			
3.150.000		25.000	126		Fî 31 Mayıs sene 1272
3.660.000		30.000	122		Fî 11 Haziran sene 1272
2.362.500		17.500	135		Fî 11 Haziran sene 1272
2.205.000		17.500	126		Fî 13 Haziran sene 1272
55.344.927		404.612			
18.427.875		148.648		Mahalline	Fî 14 Haziran sene 1272
398.448,5	30	3.126	126		
74.171.250,5		556.422			
1.911.326		14.263	134		Fî 22 Teşrin-i Sâni sene 1272
2.614.148		21.230	122,5		Fî 3 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.
78.696.801,5		592.025			

İstikrâzı icra olunan beş milyon liradan Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben ahz olunup sarf olunan liranın îrâd kaydı fiâtıyla sarfı beyninde noksanı görünen mebâliğ olup bâ-suret masraf kaydı icra olunan

Kuruş		
1.534.268,5		Fî 11 Haziran sene 1272
1.416.882,5		Fî 11 Haziran sene 1272
2.951.151		
1.322,5		Fî 27 Ağustos sene 1272

Tırhala'ya gönderilen beş bin keselik liranın fark-ı fiâtı olup bâ-suret îrâd ve masrafı icra olunan

Kuruş		
2.500.000		Fî 14 Haziran sene 1272
2.480.000		Fî 26 Haziran sene 1272
20.000		

İstikrâz faizine mahsûben Maliye Hazinesi mevcudundan verilen

Kuruş	Lira	Beheri	Tarihi	
2.108.750	17.500	120,5	20 Haziran sene 1272	an-taksit-i sâlis
2.135.000	17.500	122	10 Temmuz sene 1272	an-taksit-i râbî'
3.057.687,5	25.375	120,5	14 Ağustos sene 1272	an-taksit-i evvel ikinci altı aylık
386.489	2.142	123	26 Temmuz sene 1272	Kusur-ı faiz evvelki altı aylık
3.155.064	25.375		17 Eylül sene 1272	an-taksit-i sânf ikinci altı aylık evrak-ı nakdiye olup ma'a-iskonto verilen
11.132.990,5	87.892			
3.399.742,5	25.375	132	18 Teşrîn-i Sânf sene 1272	an-taksit-i sâlis ve ikinci altı aylık ma'a-iskonto evrak-ı nakdiye verilen
1.911.367	14.263		22 Teşrîn-i Sânf sene 1272	an-taksit-i râbî' ikinci altı aylık îrâd ve masraf
1.511.216	11.111	134	25 Teşrîn-i Sânf sene 1272	an-taksit-i mezkûr evrak-ı nakdiye olarak ma'a-iskonto verilen
454.431	2.606	126	3 Kânûn-ı Sânf sene 1272	Kusur an-taksit ikinci altı aylık
18.419.747	142.247			
845.833	6.666,5	125	4 Mart sene 1273	an-taksit-i evvel altı aylık ma'a-iskonto
825.533	6.666,5	122	26 Mart sene 1273	an-taksit-i sânf altı aylık ma'a-iskonto
852.600	6.666,5	126	28 Nisan sene 1273	an-taksit-i sâlis altı aylık ma'a-evrak-ı nakdiye

İstikrâz-ı cedîd akçesine mahsûben Maliye Hazine-i Celîlesi'ne bi'd-defaât teslim olunan mebâligîn miktarıyla Masârîfât Muhâsebesi'nden terkîm kılınan suver ve ilmühaberler mantûkunca zikri âtî mahallere masraf ve i'tâ kılınan mebâligîn hulâsa vechile pusulası

Küsür	Kese	Kuruş	Lira	Beheri	
	140.000	70.000.000	500.000	140	Fî 21 Teşrîn-i Sânf sene 1271
	112.000	56.000.000	400.000	140	Fî 7 Şubat sene-i minh.
	27.000	13.500.000	100.000	135	Fî 18 Şubat sene-i minh.
125	1.398	699.125	5.000	140	Fî 29 Kânûn-ı Sânf sene-i minh.
125	280.398	140.199.125	1.005.000	-	
	27.000	13.500.000	100.000	135	Fî 22 Şubat sene 1271
	27.000	13.500.000	100.000	135	Fî 3 Mart sene 1272
125	334.398	167.199.125	1.205.000		
	27.000	13.500.000	100.000	135	Fî 10 Mart sene 1272

No: Subject of Document Page

147	52.698	26.349.147	183.232	Muhtelif	Fî 11 Mart sene 1272	Poliçehâ irâd ve masraf
272	414.096	207.048.272	1.488.232			
6	26.864	13.432.006	100.000	Muhtelif	Fî 22 Mart sene 1272	
	37.800	18.900.000	150.000	126	Fî 2 Nisan sene 1272	
	75.600	37.900.000	300.000	126	Fî 5 Nisan sene-i minh.	
278	554.360	277.280.278	2.038.232			
320	13.211	6.605.820	48.932	135	Fî 10 Nisan sene-i minh.	
	49.600	24.800.000	200.000	124	Fî 17 Nisan sene-i minh.	
	24.800	12.400.000	100.000	124	Fî 18 Nisan sene-i minh.	
98	641.972	321.086.098	2.387.164			

Mebâliğ-i müstakraza-i mezkûreden zikri âtî mahallere verilen

Nizâmiye Hazinesi'nin fevkalâde masârıfı için verilen

Küsûr	Kuruş	Lira	Beheri		
80	44.999.920	321.428	140	Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene 1271	
	30.000.040	214.286	140	Fî 15 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	
40	4.999.960	35.714	140	Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	
120	79.999.920	571.428			
	9.877.005	73.163	135	Fî 26 Şubat sene-i minh.	
	4.938.502,5	36.581,5	135	Fî 5 Mart sene 1272	
	182.927			Fî 5 Mart sene 1272	Kavâim-i nakdiye
120	94.998.354,5	681.172,5			
	13.500.000	100.000	135	Fî 10 Mart sene 1272	
	14.867.749,5	102.891	144,5	Fî 11 Mart sene 1272	Îrâd ve masraf
	4.521.601	33.997	133	Fî 29 Mart sene-i minh.	
	22.680.000	180.000	126	Fî 5 Nisan sene-i minh.	
	6.605.820	48.932	135	Fî 10 Nisan sene 1272	Îrâd ve masraf
120	157.173.525	1.146.992,5	-		

Tersâne-i Âmire Hazinesi'ne verilen

Küsûr	Kuruş	Lira	Beheri		
60	7.499.940	53.571	140	21 Teşrîn-i Sâni sene 1271	
80	9.999.920	71.428	140	18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	
140	17.499.860	124.999			
	3.951.585	29.271	135	Fî 27 Şubat sene 1271	
	1.975.792,5	14.635,5	135	Fî 5 Mart sene 1272	
	73.166			Minh.	Kavâim-i nakdiye
140	23.500.403,5	168.905,5			
	7.499.937,5	51.902	144,5	Fî 11 Mart sene 1272	Îrâd ve masraf

No: Subject of Document Page

	5.040.000	40.000	126	Fî 3 Nisan sene-i minh.
	6.300.000	50.000	126	Fî 5 Nisan sene-i minh.
140	42.340.341	310.807,5		
	9.920.000	80.000	124	Fî 17 minh.
140	52.260.341	390.807,5		

Tophâne-i Âmire Hazinesi'ne verilen

Küsür	Kuruş	Lira	Beheri	
60	7.499.940	53.571	140	Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene [12]71
	4.999.960	35.714	140	Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.
60	12.499.900	89.285		
	1.646.325	121,95	135	Fî 27 Şubat sene-i minh.
	823.162,5	6.097,5	135	Fî 5 Mart sene 1272
	30.494	-	-	Fî minh. Kavâ'im-i nakdiye
60	14.999.881,5	107.577,5		
	3.981.460	28.439	140	Fî 11 Mart sene [1]272
	1.260.000	10.000	126	Fî 3 Nisan sene-i minh.
	2.520.000	20.000	126	Fî 5 Nisan sene-i minh.
60	22.761.341,5	166.016,5	-	
	4.960.000	40.000	124	Fî 17
60	27.721.341,5	206.016,5		

Fevkalâde masârifâtdan dolayı Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben verilen

Küsür	Kuruş	Lira	Beheri	
80	9.999.920	71.428	140	Bâ-ilmühaber Fî 21 Ra. sene 1272
20	999.980	42.857	140	Bâ-ilmühaber Fî 28 Ca. sene-i minh.
100	15.999.900	114.285	-	
	11.525.085	85.371	135	Fî
	576.242,5	42.685,5	135	Fî 5 Mart sene 1272
	213.413	-	-	Fî minh. Kavâ'im-i nakdiye
100	33.500.940,5	242.341,5	-	
	8.910.405	66.003	135	Fî 24 Mart sene-i minh.
	12.600.000	100.000	126	Fî 3 Nisan sene-i minh.
	6.300.000	50.000	126	Fî 5 Nisan sene-i minh.
100	61.311.345,5	458.344,5		
	2.480.000	20.000	124	Fî 17
115	856.644	69.081	124	Fî 18
215	72.277.389,5	547.425,5	-	
	72.277			
	144.555			
	160			
	144.715			

No: Subject of Document Page

İstikrâz akçesinin ahz u sarfı kuyûdunu tutmak üzere me'mur buyurulan Mümeyyiz-i Sâlis Ahmed Efendi ile Veznedâr Mehmed Ağa'nın tayin ve me'mur olduklarına dair Masârifât Muhasebesi'nden vârid olan ilmühaberdir.

Fî 18 Ra. sene 1272

Maliye Hazine-i Celîlesi'nin fevkalâde masârifâtı için bu defa İngiltere ve Fransa Devletleri kefaletleriyle bi'l-istikrâz Hazine-i Celîle-i mezkûreye îrâd kaydolunan mebâliğin mikdarı

Lira/Aded	500.000
Beheri/Fiâtı	140
Kuruş	70.000.000
Kese	140.000
Teslim-şud. Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene 1271	

Minhâ _____

Harbiye Komisyonu kararı ve müte'allik buyurulan irâde-i seniyye mantûku üzere Masârifât Muhâsebesi'nden terkîm kılınan suver mücebince mebâliğ-i müstakraza-i mezkûreden olarak zikri âtî masârifât için verilen

Küsûr	Kuruş	Lira	Beheri	
80	44.999.920	321.428	140	Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene 271 Nizamiye Hazinesi'nin masârifât-ı fevkalâdesi için verilen
60	7.499.940	53.571	140	Fî minh. Tophâne-i Âmire'nin masârifât-ı fevkalâdesi için verilen
60	7.499.940	53.571	140	Fî minh. Tersâne-i Âmire Hazinesi'nin masârifât-ı fevkalâdesi için verilen
80	9.999.920	71.428	140	Fî 21 Ra. sene 272 Tarihiyle Masârifât Muhâsebesi'nden gelmiş olan ilmühaber mantûkunca masârifât-ı fevkalâdeye sarf olunan akçeden dolayı Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben tevkif olunan
280	69.999.720	499.998		
280	280	2		Küsûr-ı kuruşdan hâsıl olan iki aded lira olup zam olunan
	70.000.000	500.000		

No: Subject of Document Page

İkinci defa olarak bi'l-vürûd Maliye Hazine-i Celilesi'ne fi'-i muharrere ile irâd
kaydolunan liranın miktarı

İlmühaber-dâde

Lira/Aded	400.000
Beheri/Fiâtı (Kuruş)	140
Kuruş	56.000.000
Kese	112.000
Teslim-şud. Fi 7 Şubat sene 1271	

Minhâ

Mebâliğ-i müstakraza-i mezkûreden olarak zikri [âtî]
mahallere sarf ve i'tâ kılman

Küsür	Kuruş	Lira	Beheri		
	30.000.040	214.286	140	Fi 15 Kânûn-ı Sâni sene [12]71	Nizâmiye Hazinesi'ne verilen Fi 7 Şubat sene 1271
40	4.999.960	35.714	140	Fi 18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	Defa Hazine-i mezkûreye verilen Fi minh sene 1271
	4.999.960	35.714	140	Fi minh.	Tophâne-i Amire'ye verilen Fi minh sene 1271
80	9.999.920	71.428	140	Fi minh.	Tersâne-i Amire'ye verilen Fi minh sene 1271
20	5.999.980	42.857	140	Fi 28 Ca. sene 1272	Tarihiyle Masârîfât Muhâsebesi'nden gelen ilmühaber mücebince Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben ikrâz olunup hazine-i mezkûreye tevkif olunan
140	55.999.860	399.999	-		
140	140	1	-		
	56.000.000	400.000	-	Küsür-ı kuruşlardan hâsıl olan bir aded lira olup zam olunan	

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben bu defa dahi
ahz olunan liranın miktarı

Kuruş	Lira	Beheri/Fiât	
13.500.000	100.000	135	Fi 18 Şubat sene 1272
12.500.000	100.000	135	Fi 22 Şubat sene 1272
Kese	54.000		

No: Subject of Document Page

Minhâ

Meblağ-ı müstakraza-i mezkûreden olarak âti'z-zikr mahallere verilen

Kuruş	Lira	Beheri/Fiât		
11.525.085	85.371	135	Fî 27 Şubat sene 1271	Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben verilen
9.877.005	73.163	135	Fî minh Şubat 1271	Nizâmiye Hazinesi'ne verilen. Fî 17 Haziran sene 1272
3.951.585	29.271	135	Fî minh.	Tersâne-i Amire Hazinesi'ne verilen Fî minh.
1.646.225	12.195	-	Fî minh	Tophâne-i Amire Hazinesi'ne verilen. Fî minh.
27.000.000	200.000	-		

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben bu defa dahi ahz olunan liranın mikdarı

Kuruş	Lira	Beheri/Fiât		
13.500.000	100.000	135	Fî 3 Mart sene 1272	
13.500.000	100.000	135	Fî 10 Mart sene 1272	
27.000.000	200.000	-		

Minhâ

Meblağ-ı müstakraze-i mezkûreden ber-mûceb-i mazbata-i komisyon zikri âti mahallere tertib olunup verilen

Kuruş	Lira	Beheri-Fiât		
5.762.542,5	42.685,5	135	Fî 5 Mart sene 1272	Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben verilen
4.938.502,5	36.581,5	135	Fî minh.	Nizâmiye Hazinesi'ne verilen. Fî 17 Haziran sene 1272
1.975.792,5	14.635,5	135	Fî minh.	Tersâne-i Amire Hazinesi'ne verilen. Fî minh.
823.162,5	6.097,5	135	Fî minh.	Tophâne-i Amire Hazinesi'ne verilen. Fî minh.
13.500.000	100.000	-		
13.500.000	100.000	135	Fî 10 Mart sene 1272	Nizâmiye Hazinesi'ne verilen. Fî 7 Temmuz sene 1272
27.000.000	200.000	135		

İstikrâz akçesine mahsûben bu kere dahi ahz olunan liranın mikdarı

Kuruş	Lira			
13.432.006	100.000	Fî'i muhtelif	Ber-mûceb-i mühür	Fî 22 Mart sene 1272

Minhâ

**Ber-mûceb-i mazbata-i Komisyon-i Hazine istikrâz-ı mezkûre
akçesinden olarak verilen**

Kuruş	Lira	Beheri/Fiât		
8.910.405	66.003	135	Fî 24 Mart sene 1272	Maliye Hazinesi'nin matlûbuna mahsûben verilen
4.521.601	33.997	133	Fî 29 Mart sene 1272	Nizâmiye Hazinesi'ne verilen Fî 29 Nisan sene 1272
13.432.006	100.000	268		

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben bu kere dahi ahz olunan liranın mikdarı

Numara		Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
40	Fî 2 Nisan sene 1272	126	150.000	18.900.000

Minhâ

Zikri âtî mahallere ber-mûceb-i mazbata-i komisyon verilen

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş	
Maliye Hazine-i Celilesi'ne verilen.	Fî 3 Nisan sene 1272	126	100.000	12.600.000
Tersâne-i Amire Hazinesi'ne verilen. Fî 29 Nisan sene 1272	Fî minh.	126	40.000	5.040.000
Tophâne-i Amire Hazinesi'ne verilen . Fî minh.	Fî minh.	126	10.000	1.260.000
		-	150.000	18.900.000

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben bu defa dahi ahz olunan

Numara		Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
45	Fî 5 Nisan sene 1272	126	300.000	37.800.000

Minhâ

Ber-mûceb-i mazbata-i Komisyon-ı Harbiye zikri âtî mahallere verilen

	Beheri-Fiât	Lira	Kuruş	
Nizâmiye Hazinesi'ne verilen Fî 29 Nisan sene 1272	Fî 5 Nisan sene 1272	126	180.000	22.680.000
Maliye Hazinesi'ne verilen	Fî minh.	126	50.000	6.300.000
Tersâne-i Amire Hazinesi'ne verilen Fî 29 Nisan sene 1272	Fî minh.	126	50.000	6.300.000
Tophâne-i Amire Hazinesi'ne verilen Fî 29 Nisan sene 1272	Fî minh.	126	20.000	2.520.000
		-	300.000	37.800.000

İstikrâz akçesine mahsûben bu kere dahi ahz olunan

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Fî 17 Nisan sene 1272	124	200.000	24.800.000

No: Subject of Document Page

Minhâ

**Harbiye Komisyonu'ndan terkîm kılınan mazbata
mûcebince zikri âtî mahallere verilen**

		Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Tersâne-i Âmirî Hazinesi'ne Fî 14 Haziran sene 1272	Fî 17 Nisan sene 1272	124	80.000	9.920.000
Nizâmiye Hazinesi'ne Fî minh.	Fî minh.	124	60.000	7.440.000
Tophâne Hazinesi'ne verilen	Fî minh.	124	40.000	4.960.000
Beş bin kese behemehâl Tırhala'ya gönderilmek üzere Hazine-i Celîle'ye Fî 14 Haziran sene 1272	Fî minh.	124	20.000	2.480.000
		-	200.000	24.800.000

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben defa ahz olunan

	Beheri/Muhtelif Fiât	Lira	Kuruş
Fî 18 Nisan sene 1272		100.000	12.152.656

Minhâ

Ber-mûceb-i mazbata-i Komisyon-ı Harbiye zikri âtî mahallere verilen

		Beheri/Fiât	[Lira]/Aded	Kuruş	Kesr
Maliye Hazinesi'ne verilen	Fî 18 Nisan sene 1272	124	69.081	8.566.044	115
Defa Maliye Hazinesi'ne verilen	Fî 26 Nisan sene 1272	116	30.918	3.586.488	9
		-	99.999	12.152.532	124
	Kesr-i kuruşdan	124	1	124	124
		-	100.000	12.152.656	-

*Mukaddemâ Maliye Hazinesi'nden bâ-suver ta'vîzan zikri âtî dairelere verilip
ba'dehû istikrâz akçesinden ahz olunan*

Kese

Tersâne Hazinesi'ne		5.000
Tophâne'ye		5.000
Nizâmiye Hazinesi'ne		7.132
Ber-mûceb-i ilmühâber. Fî gurre-i Za. sene 1272		17.132
		159

İstikrâz-ı cedîde mahsûben bu kere dahi ahz olunan

	Beheri/Fiât	Lira/Aded	Kuruş
Fî 25 Nisan sene 1272	116	100.000	11.600.000

Minhâ

İstikrâz Komisyonu kararı mûcebince verilen

		Beheri/Fiât	Lira/Aded	Kuruş
Maliye Hazine-i Celîlesi'ne	Fî 26 Nisan sene 1272	116	100.000	11.600.000

No: Subject of Document Page

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben bu kere dahi ahz olunan

	Beheri/Fiât	Lira/Aded	Kuruş
Fî 5 Mayıs sene 1272	1	200.000	
Fî 7 Mayıs sene 1272		200.000	
Fî 10 Mayıs sene 1272		200.000	
		600.000	

Minhâ

Harbiye Komisyonu'ndan terkîm kılınan mazbata mantûkunca verilen

		Beheri	Lira	Kuruş	Küsûr
Nizâmiye Hazine-i Behiyyesi'ne	Fî 12 Mayıs sene 1272	116	300.000	24.800.000	
Fî 14 Haziran sene 1272					
Tersâne-i Amire Hazinesi'ne Fî minh.	Fî minh.	116	200.000	23.200.000	
		-	500.000	58.000.000	
Nizâmiye Hazinesi'ne	Fî 29 Mayıs sene 1272	120	83.333	9.999.960	40
Fî 14 Haziran sene minh.					
Maliye Hazinesi'ne verilen	Fî 3 Haziran sene 1272	120,5	16.667	2.008.253	80
		-	599.999	70.008.213	120
		-	(Kesr)1	120	120
		-	600.000	70.008.333	

Bir kît'a mazbata mûcebince Nizâmiye Hazinesi'nin matlûbâtından mahsûb olmak üzere Maliye Hazinesi'ne tevkif olunan

	Lira	Kuruş
Kusûr-ı mevcut-ı sandıktan verilen	475.780	10
Zirde murakkam mevcut liradan verilen	16.666	80
	459.113	50,5

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben defa ahz olunan

	Beheri/Fiâtı	Lira
Fî 31 Mayıs sene 1272		650.000

Minhâ

Ber-mantûk-ı mazbata-i Komisyon-ı Harbiye verilen

		Beheri/Fiât	Lira/Aded	Kuruş	Kesr-i Kuruş
Maliye Hazinesi'ne verilen	Fî 3 Haziran sene 1272	120,5	459.113	55.323.116,5	50,5
Nizâmiye Hazinesi'ne verilen	Fî 13 Haziran sene 1272	121	184.031	22.267.751	83
Fî 23 Haziran sene 1272					
Maliye Hazinesi'nin kusûr-ı matlûbu için	Fî minh.	121	6.854	829.334	108
		-	649.998	78.420.201,5	241,5
		Kesr-i kuruşdan	2	241,5	241,5
			650.000	78.420.443	-

No: Subject of Document Page

Ber-mûceb-i mazbata-i komisyon Maliye Hazinesi'ne verilen

	Lira/Aded	Kuruş
	24.399	119
Zirde murakkam mevcut-ı liradan verilen	17.545	11
	6.854	108

İstikrâz-ı ma'lûmeye mahsûben bu defa dahi ahz olunan

Fiât/Beheri	Lira/Aded
Fi 11 Haziran sene 1272	200.000

Minhâ

Ber-mûceb-i mazbata-i komisyon zikri [âtî] mahallere verilen

	Beheri/Fiâtı	Lira/Aded	Kuruş	Küsür-ı Kuruş	
Maliye Hazinesi'nin kusûr-ı matlûbu için	Fi 13 Haziran sene 1272	121	17.545	2.122.945	11
Tersâne Hazinesi'ne	Fi 20 Haziran sene 1272	122	161.740	19.732.280	-
Fi 23 Temmuz sene 1272					
Maliye Hazinesi'ne	Fi 5 Temmuz sene 1272	123	20.714	2.547.822	110
		-	199.999	24.403.047	121
	Kesr-i kuruşdan	1	1	121	131
		-	200.000	24.403.168	-

Bu defa İngiltere ve Fransa Devletleri kefaletleriyle istikrâzı icra olunan beş milyon lira sterline mahsûben Mösyö Horasi Lando ma'rifetiyle Londra Bankası üzerine keşide olunan poliçelerin bahâları olup bâ-zimemât Maliye Hazine-i Celîlesi'ne teslim kılınan mebâliğin miktarı

	Beheri/Fiât	Lira/Aded	Kavâ'im-i Nakdiye
Mösyö Lando ma'rifetiyle Mösyö Isancari üzerine keşide kılınan poliçenin bedeli	140	5000	699.125
Fi 29 Kânûn-ı Sâni sene 1271			
İrâd ve masraf vechile Maliye Hazinesi'ne teslim olunan			875
			700.000

Yüzde beş para hesabıyla simsâriye olup Mösyö Lando tarafından tevkîf olunan

Lira
700.000
875
699.125

Minhâ

Komisyon mazbatası kararı üzere kavâ'im-i mezkûreden zikri âtî mahallere verilen

	Kuruş	
Maliye Hazine-i Celîlesi'nin matlûbuna mahsûben verilen	Fi 5 Mart 1272	213.413
Nizâmiye Hazinesi'ne verilen.	Fi minh.	182.927
Fi 17 Haziran sene 1272		

No: Subject of Document Page

Tersâne-i Âmire Hazinesi'ne verilen. Fî minh.	Fî minh.	73.166
Tophâne-i Âmire Hazinesi'ne verilen. Fî minh.	Fî minh.	30.494
		500.000
Nizâmiye Hazinesi'ne verilen. Fî 27 Mayıs sene 1272	Fî 29 Mart sene 1272	199.125
		699.125
Bâlâda muharrer evrak-ı nakdiyenin simsâriyesi olarak bâ-suret îrâd ve masraf vechile verilen	Fî 27 Mayıs sene 1272	625
Bu dahi	Fî 17 Haziran sene 1272	250
		700.000

Bu kere istikrâz olunan beş milyon liraya mahsûben Londra Bankası üzerine Harbiye Komisyonu ma'rifetiyle keşide olunan liranın bedeli olup bâ-zimmet îrâd kaydolunan

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş	(Para)
	14.867.749,5	144,5	102.891	
	3.981.460	140	28.439	
	7.499.937,5	144,5	51.902	27
	26.349.147	-	183.232	27

Minhâ

Komisyon-ı mezkûr ma'rifetiyle zikri âti hazâ'in-i mezkûreye verilen bâ-îrâd ve masraf

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş	(Para)
Nizâmiye Hazinesi'ne	Fî 11 Mart sene 1272	144,5	102.891	14.867.749,5
Tophâne'ye	Fî minh.	140	28.439	3.981.460
Tersâne'ye	Fî minh.	144,5	51.902	7.499.937,5
			183.232	26.349.147
				27

Bu defa dahi istikrâz olunan beş milyon liraya mahsûben Londra Bankası üzerine Harbiye Komisyonu ma'rifetiyle keşide kılınan liranın bedeli olup bâ-zimmet îrâd kaydolunan mebâliğin miktarı

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Fî 22 Nisan sene 1272	133	56.391	7.500.003
Fî minh.	133	2.619	348.327
Fî minh.	135	23.438	3.164.130
	-	82.448	11.012.460

Minhâ

Komisyon-ı mezkûr ma'rifetiyle ber-mûceb-i suret ve bâ-îrâd ve masraf zikri âti mahallere verilen

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Tophâne Hazinesi'ne	Fî 22 Nisan sene [1]272	133	56.391
Nizâmiye Hazinesi'ne	Fî minh.	133	2.619
Tersâne Hazinesi'ne	Fî minh.	135	23.438
		82.448	11.012.460

No: Subject of Document Page

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben Harbiye Komisyonu ma'rifetiyle Londra Bankası üzerine poliçe keşide olunan liranın bedeli olup bâ-zimmet îrâd kaydolunan

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Fî 11 Haziran sene 1272	135	17.500	2.362.500

Minhâ

Bâ-suret îrâd ve masraf vechile verilen

		Kuruş
İstikrâz-ı mezkûrun evvelki altı aylık faizi için	Fî 11 Haziran sene 1272	2.362.500

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben Harbiye Komisyonu ma'rifetiyle Londra Bankası üzerine poliçe keşide olunan liranın bedeli olup bâ-zimmet îrâd kaydolunan

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Fî 13 Haziran sene 1272	126	17.500	2.205.000

Minhâ

Bâ-suret îrâd ve masraf vechile verilen

		Kuruş
İstikrâz-ı mezkûrun taksit-i sâni faizi için verilen	Fî 13 Haziran sene 1272	2.205.000

Altun-ı mezkûra dair varaka bahâsıyla gelen ilmühâberdir.

Fî 13 Haziran sene 1272 / [25 Haziran 1856]

Bu kere istikrâz olunan beş milyon liraya mahsûben Harbiye Komisyonu ma'rifetiyle Londra Bankası üzerine poliçe keşide olunan liranın bedeli olup bâ-zimmet îrâd kaydolunan

	Beheri/Fiât	Lira / Kuruş
Fî 11 Nisan sene 1272	135	48.932 / 6.605.820

Minhâ

Bâ-suret ve îrâd ve masraf vechile verilen

		Beheri-Fiât	Lira	Kuruş
Nizâmiye Hazinesi'ne verilen	Fî 10 Nisan sene 1272	135	48.932	6.605.820

No: Subject of Document Page

İstikrâz akçesine mahsûben Avrupa'ya keşide olunan poliçenin bedeli olup bu tarafda Kamando bâzergândan ahz olunup Maliye Hazinesi'ne teslim kılınan liranın bedeli

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Fî 31 Mayıs sene 1272	126	25.000	3.150.000

Minhâ

Bâ-suret verilen

		Kuruş
Nizâmiye Hazinesi'ne	Fî 31 Mayıs sene 1272	3.150.000

İstikrâz akçesine mahsûben Avrupa'ya keşide olunan poliçenin bedeli olup bu tarafda Kamando bâzergândan ahz olunup Maliye Hazinesi'ne teslim olunan liranın bedeli

	Beheri/Fiât	Lira	Kuruş
Fî 11 Haziran sene 1272	122	30.000	3.660.000

Minhâ

Bâ-suret verilen

		Kuruş
Nizâmiye Hazinesi'ne	Fî 11 Haziran sene 1272	3.660.000

İstikrâz-ı ma'lûme akçesine mahsûben Avrupa'ya keşide olunan poliçenin bedeli olup bâ-zimmet Maliye Hazinesi'ne îrâd kaydolunan

	Fiât	Lira	Kuruş
Nizâmiye Hazinesi için	124	44.163	5.476.212
Bu dahî	122	2.212	269.864
Tersâne Hazinesi için	124	102.273	12.681.799
Fî 14 Haziran sene 1272		148.648	18.427.875

Minhâ

Bâ-suret verilen

		Kuruş
Nizâmiye Hazinesi için	Fî 14 Haziran sene 1272	5.746.076
Tersâne Hazinesi için	Fî minh.	12.681.799
		18.427.875

No: Subject of Document Page

Beş milyon liraya mahsûben İngiltere Bankası'na keşide olunan poliçenin bedeli olup Maliye Hazinesi'ne irâd kaydolunan

Fiât	Lira	Sümün	Kuruş
126	3162	5	
Fî 14 Haziran sene 1272			398.448,5 30 (Para)

Minhâ

Bâ-suret masraf kaydolunan

		Kuruş
Mübâya'a olunan Karabina bahâsı için	Fî 14 Haziran sene 1272	398.448,5 30 (Para)

İstikrâzı icra olunan beş milyon liraya mahsûben ahz olunup zikri âtî mahallere verilen mebâliğin mikdarı

Nizâmiye Hazinesi'ne verilen

	Beheri/Fiât	Lira	Kese	Küsûr Kuruş
Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene 271	140	321.428	90.000	
Fî 15 Kânûn-ı Sâni sene 271	140	214.286	60.000	40
Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene 271	140	35.714	10.000	
Fî 27 Şubat sene 271	135	73.163	19.754	5
Fî 5 Mart sene 1272	135	36.581,5	9.877	2,5
Fî minh. (Evrak-ı Nakdiye)	-	-	365	427
	-	681.172,5	189.996	474,5
Fî 10 Mart sene 1272	135	100.000	27.000	
Fî 11 Mart sene 1272 (İrâd ve masraf)	144,5	102.891	29.735	249,5
Fî 29 Mart sene 1272	133	33.997	9.043	101
Fî 5 Nisan sene 1272	126	180.000	45.360	-
Fî 10 Nisan sene 1272 (İrâd ve masraf)	135	48.932	13.211	320
	-	1.146.992,5	314.347	145
Fî 17 Nisan sene 1272	124	-	14.880	-
Fî 29 Mart sene minh. (Evrak-ı nakdiye)	-	-	398	125
Fî 22 Nisan sene 1272 (İrâd ve masraf)	133	2.619	696	327
Fî minh. (İrâd ve masraf)	135	23.438	6.328	130
	-	1.233.049,5	336.650	227
Fî 12 Mayıs sene 1272	116	300.000	69.600	-
Fî 29 Mayıs sene-i minh.	120	83.333	20.000	-
Fî 31 Mayıs sene 72 (İrâd ve masraf)	126	25.000	6.300	-
Fî 11 Haziran sene-i minh. (İrâd ve masraf)	122	30.000	7.320	
Fî 13 Haziran sene 72	121	184.031	44.535	334
		1.855.413,5	484.406	61

No: Subject of Document Page

Fî 14 Haziran sene 72 (<i>îrâd ve masraf</i>)	-	46.375	11.492	76
	-	1.901.788,5	495.898	137
Fî 3 Haziran sene-i minh	120,5	475.780	114.663	-
	-	2.377.568,5	610.561	137
Ber-müceb-i ilmühaber. Fî gurre-i Za. 272			7.132	159

Tersâne-i Âmire Hazinesi'ne verilen

	Beheri/Fiât	Lira	Kese	Küsûr Kuruş
Fî 21 Teşrîn-i Sâni 1271	140	53.571	15.000	-
Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	140	71.428	20.000	-
Fî 27 Şubat sene-i minh.	135	29.271	7.903	85
Fî 5 Mart sene 1272	135	14.635,5	3.951	292,5
Fî minh. (<i>Evrak-ı nakdiye</i>)	-	-	146	166
	-	168.905,5	47.001	43,5
Fî 11 Mart sene 1272 (<i>îrâd ve masraf</i>)	144,5	51.902	14.499	437,5
Fî 3 Nisan sene 1272	126	40.000	10.080	-
Fî 5 Nisan sene 1272	126	50.000	12.600	-
Fî 17 Nisan sene 1272	124	80.000	19.840	-
	-	390.807,5	104.520	481
Fî 12 Mayıs sene 1272	116	200.000	46.400	-
Fî 14 Haziran sene 1272 (<i>îrâd ve masraf</i>)	124	102.273	25.363	299
	-	693.080,5	176.284	280
Fî 20 Haziran sene 1272	122	161.740	39.464	280
	-	854.820,5	215.749	60
Ber-müceb-i ilmühaber. Fî gurre-i Za. 272	-	-	5.000	-

Tophâne-i Âmire Hazinesi'ne verilen

	Beheri/Fiât	Lira	Kese	Küsûr Kuruş
Fî 21 Teşrîn-i Sâni 1271	140	53.571	15.000	
Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene 1271	140	35.714	9.999	460
Fî 27 Şubat sene 1271	135	12.195	3.292	325
Fî 5 Mart sene 1272	135	6.097,5	1.646	162,5
Fî minh. (<i>Evrak-ı nakdiye</i>)	-	-	60	494
	-	107.577,5	29.999	441,5
Fî 11 Mart sene 1272 (<i>îrâd ve masraf</i>)	140	28.439	7.962	460
Fî 3 Nisan sene 1272	126	10.000	2.520	
Fî 5 Nisan sene 1272	126	20.000	5.040	
Fî 17 Nisan sene 1272	124	40.000	9.920	
	-	206.016,5	55.442	401,5
Fî 22 Nisan sene 1272 (<i>îrâd ve masraf</i>)	133	56.391	15.000	3
	-	262.407,5	70.442	404,5
Ber-müceb-i ilmühaber. Fî gurre-i Za. 1272	-	-	5.000	

No: Subject of Document Page

Maliye Hazinesi'nin fevkalâde masârifinden dolayı matlûbuna mahsûben verilen

	Beheri/Fiât	Lira	Kese	Küsür Kuruş
Fî 21 Teşrîn-i Sâni sene 1271	140	71.428	20.000	-
Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	140	42.857	12.000	-
Fî 27 Şubat sene-i minh.	135	85.371	23.050	85
Fî 5 Mart sene 1272	135	46.685,5	11.525	42,5
Fî minh. (Evrak-ı nakdiye)	-	-	426	413
	-	242.341,5	67.002	40,5
Fî 24 Mart sene 1272	135	66.003	17.820	405
Fî 3 Nisan sene 1272	126	100.000	25.200	-
Fî 5 Nisan sene 1272	126	50.000	12.600	-
Fî 17 Nisan sene 1272	124	20.000	4.960	-
Fî 18 Nisan sene 1272	124	69.081	17.132	158
	-	547.325,5	144.715	104,5
Fî 26 Nisan sene 1272	116	30.919	7.172	498
Fî minh.	116	100.000	23.200	-
Fî 3 Haziran sene 1272	120,5	475.780	114.663	-
Fî 13 Haziran sene 1272	121	24.399	5.904	398
	-	1.178.523,5	295.655	499,5
Fî 5 Temmuz sene 1272	123	20.714	50.095	432
	-	1.199.237,5	300.751	431,5
Nizâmiye mahalline işâret olunmuşdur.	120,5	475.780	114.663	-
		723.457,5	186.088	431,5
Ber-müceb-i ilmühaber Fî gur-re-i Za. 1272. Tenzil be-mahâll-i mezbûra i'tâ şude	124	69.081	17.132	159
Kese:		654.376,5	168.956	272,5
Nizâmiye Hazinesi'ne 7.132	159			
Tophâne'ye 5.000				
Tersâne'ye 5.000				
17.132	159			

İstikrâz-ı ma'lûme akçesinden zikri âtî masârifât için verilen

		Fiât	Lira	Kuruş
İstikrâz-ı mezkûrun taksit-i evvel faizi için	Fî 11 Haziran sene 1272	135	17.500	2.362.500
Taksit-i sâni faizi için	Fî 13 Haziran sene 1272	126	17.500	2.205.000
Karabina bahâsi için	Fî 14 Haziran sene 1272	126	3.162	398.448,5
			38.162	4.965.948,5
Karabinaların kusûr bahâsi için	Fî 3 Kânûn-ı Sâni sene 1272	122,5	21.340	2.614.184

No: Subject of Document Page

Defter-i evvelde istikrâz akçesine mahsûben Maliye Hazinesi'ne teslim olunan beş yüz bin aded liradan hazîne-i merkûmenin matlûbuna mahsûben ifrâz olunan yetmiş bir bin dört yüz yirmi sekiz aded liradan olarak zikri âtî mahallere aynen sarf ve i'tâ kılınan mebâliğin miktarıyla sarfı beyinde zuhur eden fazlası olup bâ-pusula-i zimmet istikrâz-ı mezkûreye îrâd kaydolunan mebâliğin keyfiyeti

Beheri/Fiât	Lira, Aded	Kuruş
140 Kuruş	71.428	9.999.920

Minhâ

El-Medfû'ât

		Beheri/ Fiât	Lira/ Aded	Kuruş
Nakl-i mühimmât için isticâr olan Kanfar ve Lablat vapurların ücretleri için Liman me'muru Ma'suk Paşa'ya verilen	24 Teşrîn-i Sâni sene 271	147,5	2.516	371.110
Tophâne-i Âmire için mübâya'a olunan kurşun ve güherçile bahâsı için Tophâne'ye verilen	26 Teşrîn-i Sâni sene 271	145	17.241	2.499.945
Nakl-i mühimmât için isticâr olunan Hansa nâm vapurun nisf aylığı olarak Ma'suk Paşa'ya	28 Teşrîn-i Sâni sene 271	145	2.988	433.260
Faş Nehri'nde istihdâm olunmak üzere mübâya'a olunan vapurun nisf bahâsı için Ma'suk Paşa'ya.	Fî minh.	145	3.125	453.125
Nakl-i mühimmât için isticâr olunan Zuhâf nâm vapurun ücreti için Ma'suk Paşa'ya	Fî 29 minh.	145	1.966	285.070
		-	27.836	4.042.510
Kezâlik isticâr olunan Canekrol ve Şeldirek nâm vapurların ücretleri için Ma'suk Paşa'ya	Fî 1 Kânûn-ı evvel sene-i minh.	145	2.946	427.170
Tersâne için mübâya'a olunan maden kömürü bahâsı için Tersâne'ye verilen	Fî 3 minh.	145,5	4.403	640.636,5
Cânib-i Hicaz'a verilmiş olan zehâyir bahâsından Mısır Hazinesi'nin Maliye Hazinesinde olan matlûbuna mahsûben verilen	Fî 6 minh.	148	1.689	249.972
Nakl-i mühimmât için isticâr olunan Hazine-i Hâssa Kumpanya vapurunun ücreti için Ma'suk Paşa'ya	Fî minh.	147	2.240	329.840
Kezâlik isticâr olunan Etnelop vapurunun ücreti için Ma'suk Paşa'ya	Fî 12 minh.	147	2.772	408.177
		-	41.886	6.098.305,5
Tersâne-i Âmire haddehânesi lâzimesi için mübâya'a olunan kömür bahâsı için Tersâne'ye verilen	Fî 17 minh.	147,5	1.294	190.865
Nakl-i mühimmât için isticâr olunan William Main nâm vapurun ücreti için Ma'suk Paşa'ya	Fî minh.	147,5	1.000	147.500

No: Subject of Document Page

Kezâlik istikrâ olunan Esterlocnir nâm vapurun ücreti için Ma'suk Paşa'ya	Fî 24 minh.	147,5	1.625	239.687,5
Defa istikrâ olunan Hansa nâm vapurun nisf mâhiyesi için Ma'suk Paşa'ya	Fî minh.	147,5	2.988	440.730
Konya'da kâ'in güherçile fabrikasının idaresi için Tophâne'ye verilen	Fî 25 minh.	140	2.250	315.000
		-	51.043	7.432.088
Tersâne-i Âmire'de mevcut vapurlar lâzimesi için mübâya'a olunan maden kömürü bahâsı için Tersâne'ye verilen	Fî 26 minh	147,5	1.920	283.200
Pâris cânibinden celb olunacak fenerlerin bahâsına mahsûben Mösyö Michel'e verilen	Fî minh.	147,5	487	71.832,5
Nakl-i mühimmât için isticâr olunan Empri Ohani ve Lablat vapurlarının ücreti için Ma'suk Paşa'ya	Fî 27 minh.	147,5	2.665	393.087,5
Kezâlik istikrâ olunan Şeldirek nâm vapurun ücreti için Ma'suk Paşa'ya verilen	Fî minh.	147,5	1.699	250.602,5
Erzurum'a gönderilmek üzere Trabzon'da müterâkim olan mühimmâtın nakli için Bâb-ı Seraskerî'ye verilen	Fî 28 minh.	140	7.142	999.880
		-	64.956	9.430.690,5
İngiltere Donanması vapurlarından Valros nâm vapur neferi Tomas Hepşin neferi atıyye olarak verilen	Fî 4 Kânûn-ı Sâni sene 71	148 [10 para]	100	14.825
Pâris cânibinden mübâya'a olunacak fenerlerin bahâsı için Mösyö Michel[e] verilen	Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene-i minh.	148,5 [15 para]	6.372	942.259,5
		-	71.428	10.387.775
Ber-vech-i bâlâ îrâd kaydı fiâtıyla esmânı		-	71.428	9.999.920
Ber-beyân-ı bâlâ hîn-i sarfında zuhur eden fazlası olup bâ-pusula-i zimemât îrâd kaydolunan		-	-	387.855
Îrâd-ı hasene Fî 15 Kânûn-ı Evvel sene 1271				129.845
Îrâd-ı hasene Fî 24 Kânûn-ı Evvel sene 1271				140.420,5
Îrâd-ı hasene Fî 4 Şubat sene 1271				153.589,5

No: Subject of Document Page

İstikrâz-ı cedîdden ikinci defada Maliye Hazine-i Celîlesi'ne teslim olunan dört yüz bin aded liradan hazîne-i merkûmenin matlûbuna mahsûben ifrâz olunan kırk iki bin sekiz yüz elli yedi aded liradan olarak zikri âtî mahallere aynen sarf ve i'tâ kılınan mebâliğin mikdarıyla sarfı beyninde zuhur eden fazlası olup bâ-pusula-i zimmet istikrâz-ı mezkûreye îrâd kaydolunan mebâliğin keyfiyeti

	Beheri/Fiât	Lira/Aded	Kuruş
Cidde Hazinesi'nin def'-i müzâyakası zımında yüz altın	140	42.857	
bi't-tebdîl irsâl olunmak üzere Hazine-i Hâssa'ya verilen		40.726	
İlmühâber dâde Fî 28 Ca. sene [12]72		2.131	298.340

Minhâ

Zikri âtî mahallere verilen

		Beheri/Fiât	Lira	Kuruş	Para
Pâris'den mübâya'a olunan fenerler bahâsı için	Fî 18 Kânûn-ı Sâni sene 271	147,5 Kuruş 15 Para	603	89.168,5	15
Nakl-i mühimmât için vapur ücretine verilen	Fî 28 Kânûn-ı Sâni sene 271	144	1.528	220.032	
			2.131	309.200,5	15
Ber-vech-i bâlâ îrâd kaydı fiâtıyla esmâni			2.131	298.340	-
Ber-beyân hîn-i sarfında zuhur eden fazlası olup bâ-pusula-i zimmet îrâd kaydolunan	Fî 20 Şubat sene 1271			10.860,5	15

Fî 1 Za. sene [12]72 / [4 Temmuz 1856]

MAD, 11944

No: Subject of Document Page

MUHACİR İSKÂNİ

No: Subject of Document Page

Gözleve ahalisi Fransa Devlet-i fahîmesi kuvve-i askeriyesinin oradan çekildiklerini görüp ordu-yı hümâyûnun dahi hareket edeceğini hisseylediklerinden ve Rusyalının kendilerini Kazan semtine nakletmek gibi efkârda olduğunu işitdiklerinden ziyade mahzun olmakda ve Gözleve müftüsü efendi ile muteberân-ı ahaliden dört-beş kişi tarafına gelip Saltanat-ı Seniyye tarafından Dobruca'da kendilerine bir yer gösterilir ise ahalinin ekserisi nakil ve hicret efkârında olup bu bâbda arz-ı mahzar takdimiyle istirhama dahi hazır iseler de şayed müsaade buyurulmaz ise haklarında daha ziyade muzır olacağından havf etmekde oldukları ve bunların mikdarını mübeyyin verdikleri defter gönderildiğinden nakillerine müsaade buyurulur ise ekserisi nakil ve hicrete müteheyyi' olduklarından pek cüz'isi kalacağı ve ol hâlde Gözleve ahalisinden müretteb süvari alayının dahi tamamen nakli kâbil olacağı beyânıyla ol bâbda müte'allik buyurulacak irâde-i seniyyenin serî'an tarafına bildirilmesi hususu devletli Ahmed Paşa hazretleri cânibinden bâ-tahrirât inhâ olunup maslahatın ehemmiyetine mebnî mâh-ı hâlin on ikinci Perşembe günü Tersâne-i Âmire Divânihânesi'nde mahsus komisyon akdıyla keyfiyet dermiyân olundukda siyâk-ı inhâya nazaran ordu-yı hümâyûnun Düvel-i Müttefika ordularının oraya vusûlünde şu ahalinin bazı hizmet ve muâvenetleri zuhura gelmek hasebiyle şimdi orada kaldıkları hâlde Rusyalıdan emin olamayacaklarından beri tarafa nakletmek arzusunda olarak bu bâbda müsaade-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî şâyân buyurulmasını rica etmiş olmalarıyla istid'âlarının reddi meşmûlü'l-âfâk olan merâhim ve eşfâk-ı seniyyeye muvâfık olamayacağından ber-mûceb-i niyâz iktizâsının icrası şân-ı âlî icabından olup fakat ahali-i merkûme Gözleve'de bulunan akar ve emlâk ve sermayelerini terk ile hicret edeceklerinden ve sâye-i Hilâfet-pîrâye-i şâhânesi kehf-i emân-ı bendegân ve melâz ü melce-i hâcet-mendân olan veli-nimet-i bî-minnetimiz Padişahımız efendimiz hazretlerinin zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-fe-

lâh-ı Saltanat-ı Seniyyelerine ilticâ edenler haklarında her türlü müsaadât-ı celîle ve a'tâf-ı aliyye-i hazret-i mülûkâneleri bî-dirîğ ve şâyân buyurulagel-
diğinden ahali-i merkûme dahi herhangi milletden olur ise olsun nakil ve hicret edenler âsâr-ı merhamet ve inâyet-i seniyye-i Padişahîden hisseyâb
olmak ve sâye-i mekârim-vâye-i mülkdârîde yeni baştan mesken ve me'vâ
tedarikiyle esbâb-ı ziraat ve ta'ayyüşleri tanzim ve tevsî' kılınmak üzere ma-
hall-i mezbûrede ve sair münasib yerlerde kendilerine lüzumu olan arazi ve
emlâkin taraf-ı Devlet-i Aliyye'den meccânen tahsis ve i'tâ ve hayvanatça ve
tohumca ve sair levâzımatça dahi muâvenât-ı lâzımının icra olunması ve
kendilerine servet ü kudret gelinceye kadar ahali-i merkûmeden on sene
müddet a'sâr-ı şer'îye ve tekâlif-i saire ahz olunmamak ve yirmi beş sene
müddet dahi kendilerinin kur'adan müstesna tutulmak üzere mazhar-ı mü-
saadât-ı seniyye olmaları ve şu kadar ki bu keyfiyetin açıkdan açığa ilâniyle
ahalinin teşviki pek de münasib olamayacağından müftî-yi mûmâileyh ile
bazı münasib olanlar müşârunileyh Ahmed Paşa nezdine celb ile hususât-ı
muharerenin mahremâne beyân ve ifade kılınması ve ahali-i merkûmenin
iskân ve ikameleri maddesinin derkâr olan ma'lûmât-ı mahalliye ve zâtiye-
sine mebnî Silistre Valisi devletli Said Paşa hazretlerine havale olunması ve
şu kadar ki ahali-i merkûmenin defaten iskânı kâbil olamayacağı cihetle ib-
tidâ-yı vürûdlarında bazı münasib kasaba ve karyelere âriyet vechile yerleş-
dirilip ba'dehû mütalaât-ı kâmile üzerine iktizâsı icra olunmak lâzım gele-
ceği cihetle ibtidâ-yı emrde bir ân evvel ve bir hüsn-i tedbir ile Gözleve'den
hemen Balçık İskelesi'ne nakil ve ihracları münasib olduğundan ve ordu-yı
hümâyûnun nakli zımnında iktizâ eden vapurlar ve süfün-i donanma-yı hü-
mâyûn tertib olunarak bunlardan başka şimdilik on kıt'a tüccar sefinesi dahi
tedarik kılındığından ahali-i merkûmenin dahi işbu sefâin ile nakli ve fakat
bunlar başkaca sefinelere vaz' olundukları takdirde adam kaçırılmak için
mahsus sefâin gönderilmiş gibi bir hüküm terettüb ederek şayed bazı kıl u
kâli mûcib olacağından böyle olmakdan ise asâkir-i şâhâne sefâine irkâb o-
lundukça ahalinin cünûd-ı şâhâne ile hâsıl eyledikleri ülfet münasebetiyle
kendiliklerinden katılmış yollu asker ile beraber çoluk çocukları ve aldıkları

eşyalarıyla beher sefineye sülüsü askerden ve sülüsânı ahaliden olmak üzere râkib olmalarına iğmâz olunarak sefâin-i mezkûre ibtidâ-yı emrde ahaliyi Balçık'a ihrac ile ba'dehû derûnlarında bulunan asâkir-i şâhâneyi tayin olunan mahallere îsâl ve ihrac etmeleri ve yerliden müretteb süvari alayı zabitân ve neferâtından dahi hicret emelinde olanların istedikleri vechile hizmet-i askeriyede kullanılmak veyahud hemşehrileriyle birlikde iskân ve ikamet olunmak üzere asâkir-i şâhâne ile beraber naklolunması ve Balçık'a varıncaya kadar ahali-i merkûme için iktizâ eden kumanya asâkirin kumanyasıyla beraber sefâine konulup fakat Balçık bir dar mahal olarak ahali-i merkûme orada sığışamayıp behemehâl mekâna ve me'kûlâta muhtac olacaklarından muvakkaten iskân ve idareleri için mikdar ve kemiyetlerine göre on beş-yirmi günlük kalita ile lüzumu mikdar çadırın cânib-i ordu-yı hümâyûndan tertibi ve evvel be-evvel gidecek sefinelere vaz'ıyla Balçık'a irsâl olunması ve çünkü bunlar için Dobruca Ovası'nda iktizâ eden mahallerin tanzimiyle sair malzemenin tertib ve tesviyesi defaten ve çarçabuk kâbil olamayacağından ahali-i merkûme Balçık'a geldikçe bunların âriyet vechile şimdilik Hacıoğlupazarı ve Şumnu ve sair civar kasaba ve kurâya serpişdirilerek iskân ile mahallerinin tanzimine kadar refah ve asayişleri esbâbının istihsâl ve istikmâline itina kılınması lâzımeden olmasıyla bunların gerek Balçık'a vürûdunda ve gerek havâli-i mezbûreye sevk ve nakillerinde görüp gözetmek üzere müşârunileyh Said Paşa hazretlerinin hemen Balçık'a azîmet eylemesi keyfiyetinin telgraf vasıtasıyla kendisine ihbar kılınması ve ahali-i merkûmenin havâyic-i zaruriye ve esbâb-ı nakliyelerine sarf olunmak için ale'l-hesab suretiyle iki bin kese akçenin bi't-tertib Rusçuklu izzetli Numan Efendi bendeleri vasıtasıyla hemen vali-i müşârunileyh hazretlerine isrâ ve efendi-yi mûmâileyh Maliye Hazine-i Celîlesi'nden harcırah olarak on beş bin kuruş i'tâsıyla icab eder ise kendisinin ve sair münasib olanların bu umûrda istihdâm olunmaları bâbında taraf-ı eşref-i âsafânelerinden vali-i müşârunileyh hazretlerine olmak üzere tahrirât-ı sâmiye tastîr buyurulup efendi-i mûmâileyhe teslimen ve serî'an irsâli lâzım geleceği misillü ahali-i merkûmenin asıl suret-i iskânları hakkında icrası lâzım gelen usul ve tedâbîre dair iktizâ eden talimâ-

tın dahi mu'ahharan bâ-tanzim irsâl kılınacağından bu keyfiyetin dahi tarafına bildirilmesi ve istihbar olduğuna göre Sivastopol ve Kerç câniblerinde bulunan ahaliden dahi bir takımı hicret etmek emelinde olduklarından ve Sivastopol'da Fransa Devleti tarafından kumandan olduğu misillü Kerç'de dahi İngiltere kumandanı bulunduğundan bunlara sefâretler taraflarından mahsus mektublar istihsâl ve birer kıt'a vapur dahi irsâl olunarak bunlardan nakil ve hicreti istek edenler olduğu hâlde Gözleve ahali hakkında icra olunacağı gibi bunların dahi zikrolunan vapurlarla beri tarafa naklolunması ve ahali-i merkûme haklarında bu vechile erzân buyurulan müsaade-i celîleyi mahremâne kendilerine tefhîm ve beyân eylemek üzere Gözleve civarı hanelerinden bu tarafda bulunan Veli Bey'in Gözleve'ye ve kezâlik mahall-i mezbûr ahali ve ulemâsından Moteş Efendi'nin dahi Sivastopol'a iadesi ve mûmâileyhimâdan Veli Bey'e on bin ve Moteş Efendi'ye dahi beş bin kuruş atıyye-i seniyye ihsan buyurulması suretleri tensib ve fakat ma'lûm-ı âlî-i âsafâneleri buyurulduğu vechile tasdiknâmelerin mübâdelesine şunda bir on gün kalarak ahalinin nakilleri ondan sonraya kalacak olur ise bu suretin icrası su'ûbetli olacağından husus-ı mezbûra hemen bugünlerde mübâşeret kılınması icab-ı hâlden olarak suret-i hâlin makam-ı Seraskerî'den müşâruni-leyh Ahmed Paşa ve mesned-i celîl-i Kapudanî'den dahi Donanma-yı Hümâyûn Kumandanı devletli Ahmed Paşa hazerâtıyla Gözleve'de bulunan Bahriye kumandanı bey bendelerine bâ-tahrirât iş'ârı ve müheyâ bulunan ma'lûmü'l-mikdar vapur ve beylik ve tüccar sefâininin dahi sür'at-i i'zâm ve tesyârı tasvib olunarak iktizâsı icra kılınmış olmakla muvâfık-ı emr u irâde-i dâverâneleri buyurulur ise hususât-ı saire-i muharrerinin dahi serf'an ifâ-yı muktezâları bâbında emr u ferman hazret-i men lehül-emrindir.

Fî 14 Ş. sene [12]72

Safvetî	Mehmed Fuad	Ömer Lütfi	Mehmed	es-Seyyid Mehmed Ali

Atûfetli efendim hazretleri

Gözleve ahalisinden ekseri ve Sivastopol ve Kerç taraflarından dahi bazıları mesele-i hazırada Rusyalıyı dilgîr etmiş olmalarıyla yerlerinde kalmaktan havf u telaş ederek hicret emelinde buldukları ve bu bâbda düvel-i müttetika taraflarından dahi ifadât vuku' bulduğu cihetle bunların suret-i nakl ü iskânı hususuna dair mahsus komisyon akdiyle kaleme alınan mazbata meclis-i meşveretde kırâ'at olunup melce' ü penâh-ı hâcet-mendân olan sâye-i Hilâfet-pîrâye-i hazret-i Padişahîye iltica arzusunda bulunan ahali-i merkûmenin kabulü meşmûl-i cihan olan merâhim ve eşfâk-ı seniyyeye muvâfık olacağından ve bunlar mahallerinde bulunan akar ve emlâk ve sermayelerini terk ile hicret edecekleri cihetle haklarında her türlü müsaadât-ı celîle ve a'tâf-ı aliyye-i hazret-i mülûkâne bî-dirîğ ve şâyân buyurulmak lâzım geleceğinden hicret edecek ahali her ne milletden olursa olsun âsâr-ı merhamet ve inâyet-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhîden hisseyâb olmak ve sâye-i mekârim-vâye-i mülkdârîde yeni başdan mesken ve me'vâ tedarikiyle esbâb-ı ziraat ve ta'ayyüşleri tanzim kılınmak için Dobruca'da vesair münasib yerlerde kendilerine lüzûmu olan arazi ve emlâkin taraf-ı Devlet-i Aliyye'den meccânen tahsis ve i'tâ ve hayvanâtça ve tohumca ve sair levazımâtça dahi muâvenet ve müsaadât-ı saire-i mukteziye icra olunmak üzere ahali-i merkûmeden bu arzuda bulunanların bir ân evvel hüsn-i tedbir ile Balçık İskeleyi'ne nakil ve ihraçları suretinin ve ber-mûceb-i mazbata müteferri'âtının sür'at-ı icrası beyne'l-huzzâr dahi tasvib kılınmış olup çünkü muâhede-i umumiye tasdiknâmelerinin mübâdelesi zamanı takarrüb ederek ahali-i merkûmenin ise ondan sonraya bırakılması münasib olmayacağından vaktin ziyade darlığı cihetiyle bunlar tasdiknâmelerin mübâdelesinden evvel mahallerinden çıkarılmak için mahall-i merkûmeden naklolunacak asâkir-i şâhâne ile beraber ahaliden iskânlı olanların birlikde gelmeleri esbâbının mukadde-mâtına teşebbüs olunmuş olmağın gerek esas-ı madde ve gerek teferruât-ı meşrûhası hakkında her ne vechile emr u ferman-ı merâhim-beyân-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise muktezâ-yı âlîsi icra olunacağı ve mezkûr mazbata beraber olan evrak ile manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı

hazret-i şehinşâhî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine mübâderet olundu, efendim.

Fî 18 Ş. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve evrak manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuşdur. Gerek esas-ı madde ve gerek teferruât-ı meşrûha münasib ve yolunda görünmüş olmasıyla tasvib ve istîzân buyurulduğu üzere iktizâlarının sür'at-i icrası müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-beyân mazbata ve evrak yine savb-ı âlî-i âsafîlerine iade ve tesyîr kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Ş. sene [12]72 / [25 Nisan 1856]

İ. MMS, 7/266

66

Kırım ahalisinden Rumeli cânibine nakil ve hicret edenlerin suret-i iskânlarına dair Silistre valisi devletli paşa hazretlerine verilen talimât-nâmedir.

Ahali-i merkûmenin vapur ve yelken sefineleriyle Balçık İskelesi'ne hîn-i vürûdlarında oraya çıkarılıp evvel-i emirde icabına göre çadırlara muvakkaten Balçık civarında bulunan münasib kaza ve kurâyâ ne vechile yerleşdirilmeleri lâzım geleceği mukaddemâ tahrirât-ı mahsusa ile taraflarına bi'l-etraf iş'âr ve ahali-i merkûmenin havâyic-i zaruriye ve esbâb-ı nakliyelerine sarf olunmak için izzetli Numan Efendi bendeleri vasıtasıyla ale'l-hesab olarak iki bin kese akçe dahi tesyâr olunmuş olduğundan ol vechile ic-

râ-yı iktizâsına himmet buyurmuş olacakları cihetle şimdi burada ona dair bir şey tahririne hâcet yoktur.

Ahali-i merkûmeden kehfü'l-emân-ı Saltanat-ı Seniyye'ye ilticâ ile oraya gelenler gerek İslâm ve gerek Hıristiyan olsun cümlesi hakkında eltâf-ı bî-pâyân-ı merâhim-nişân-ı şâhâne bî-dirîğ ve erzân ve kendilerine servet ü kudret gelinceye kadar on sene müddet a'şâr-ı şer'îye ve tekâlif-i saire ahz olunmamak ve yirmi beş sene müddet dahi kur'adan müstesna tutulmak üzere haklarında müsaade-i mekârim-âde-i Padişahâne sezâvâr ve şâyân buyurulmuş olduğundan ve bunlar müteferrikan bazı kaza ve kurâya iskân olunsane kendilerince ve ne mülkçe bir faide hâsıl olamayacağından mikdarlarına göre bunlara münasib olan ve suyu olup nehir veya bahre oldukça yakın bulunan yerlerde hâlî ve münbit ve mahsuldâr arazi irâ'e ve tahsisiyle birbirlerine yakınca müstakil karyeler yapıldığı ve rençberlik ile ülfeti olanlar ziraat ve harâset ve hiref ve sanayi' ile mü'telif bulunanlar o karyelerde hırfet ve san'atlarıyla iştigâl ettikleri hâlde az müddetde kesb-i servet ü yesâr edeceklerinden ve Dobruca ve havalisinde ise bunların iskânlarına vâfi münbit ve mahsuldâr külliyyetli hâlî arazi bulunup buraları ise vali-i müşârunileyh hazretlerinin cümleden ziyade ma'lûmları olduğundan evvel-i emirde bunların mikdarlarına nazaran iskânları münasib olan mahalleri bi'l-muayene tefrik ve her mahallin arazisine nisbetle bir karyeye ne mikdar nüfus iskân lâzım gelir ise mikdarını ve yapılacak karyelere müceddeden tesmiyesi lâzım gelen esâmîyi tahsis ve her şahsın hâline göre muhtac olacağı araziye bi't-tahdid tayin ile müfredât vechile defterini yapıp bu tarafda icab eden mahalle kayıd ile isimlerine tasrîhan ve meccânen başka başka tapu senedleri yaptırılarak gönderilmek üzere irsâline himmet buyuracaklardır.

Bend-i sâbıkda muharrer olduğu üzere tertib olunacak karyelerde iskân kılınacak ahalinin içlerinde muktedirceleri bulunup da hanelerini kendileri yapabilecek olurlar ise fihâ olmadıkları hâlde bunların iskânlarına muktezî evlerin oraların usul ve âdetine tevfikân mümkün olduğu derecede taraf-ı Devlet-i Aliyye'den yaptırılması ziyade masârif olmamak için civarda bu-

lunan kurâ ahali taraflarından bu evler için muktezî olan kereste ve saire-
nin naklinde angarya suretinde olmayarak komşuca muâvenet ve teshîlâtın
bi't-teşvik icra etdirilmesi lâzım geleceğinden bu suretle iktizâ eden hânele-
rin hemen şimdiden masârıflarını ber-vech-i tahmin keşif ile defterlerini tan-
zım ve isrâ ve bir taraftan dahi emr-i inşalarına mübâşeret ve ibtidâ ve fakat
yapılacak evler her ne kadar ahşap olacak ise de mümkün mertebe bir tarzda
ve bir sırada yapılmasına ve sokaklarının müsavât ve vüs'at üzere olmasına
itina buyuracaklardır.

Bu evlerin sür'at-i inşasına her ne kadar itina olursa yine tabi'î bir
hayli vakte muhtac olup oralara iskân olunacak ahali hânelerinin hitamına
kadar intizâr ile boşda durdukları hâlde sene-i âtiyede harâset ve ziraata
muktedir olamayacaklarından bend-i sânde muharrer olduğu vechile bunla-
ra tahsis olunacak araziye nisbetle muhtac olacakları öküz ve araba ne mik-
dar olacağını evvel be-evvel sebt-i defter edip sâye-i ihsan-vâye-i şâhânedeki
bu öküz ve arabalar şimdilik taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den tedarik ve i'tâ
olunmak ve ahali-i merkûme bu sene hiç olmazsa muhtac olacakları nadas-
ları şimdiden tanzim edip sene-i âtiyede ziraata muktedir olabilmek üzere bu
bâbda yapılacak defterlerin sür'at-i irsâline ve Rumeli Ordu-yı Hümâyû-
nu'nda haylice öküz ve külliyyetli araba olup bunların ahali-i merkûmeye
i'tâsı mutasavver ise de bununla matlûb hâsıl olamayacağından ve ordu-yı
mezkûrede mevcut olan öküz ve arabaların mikdarını müş'ir defterlerini
yapıp bir kıt'asını vali-i müşârunileyhe i'tâ ve diğerini bu tarafa isrâ etmek
üzere makam-ı vâlâ-yı Seraskerî'den Ordu-yı Hümâyûn kumandanı tarafına
iş'âr olunduğundan bundan başka ne mikdar öküz ve araba alınıp verilme-
sine ihtiyac hisseder ise oralardan ne mikdarının tedariki mümkün olabilece-
ğinin ve hangi taraftan sür'at ve suhûletle celbi kâbil olacağını iş'ârına
himmet buyuracaklardır.

Ahali-i merkûmenin muktedir bulunanlarıyla erbâb-ı hiref ve sana-
yi'den olanlarına tohumluk zahire i'tâsı iktizâ etmez ise de bî-kudret olup
harâset ve ziraat edecek takımlara vaktiyle tohum i'tâsı iktizâ edeceğinden

ve pek kudretsiz olanlarına birer mikdar yemeklik zahire i'tâsı dahi iktizâ-yı şân-ı merâhim-nişân-ı Saltanat-ı Seniyye'den olacağından bunların ne mikdar ve ne cins tohumluk ve yemeklik zahireye muhtac olacaklarını dahi sebt-i defter edip vaktiyle bu tarafa irsâle himmet buyuracaklardır.

Ahali-i merkûmenin muhtac olacakları hâne ve tohum ve öküz madde-lerinin iktizâsı bâlâda muharrer bendlerde beyân olunmuş ise de bunlara iktizâ edecek edevât-ı çift ve saire oralarca kendilerine tedarik ve bu makûle şeylerde civar komşuları bi't-teşvik iâne etdirilmek lâzım geleceğinden böyle şeylerde tedâbir-i lâzımının hakîmâne icrasına himmet buyuracaklardır.

İkinci bendde beyân olunduğu vecih üzere ahali-i merkûmeden müddet-i ma'lûme zarfında a'sâr ve vergi ve asker alınmayacağı derkâr ise de husûl-i inzibâtları zımında nüfuslarının nizamât-ı belediyeye tevfikân icrâ-yı tahriiriyle defterlerinin birer nüshası orada bi'l-ibkâ nüsha-i sâniyeleri bu tarafa isrâ ve her karyeye kendi beynlerinde e'imme ve muhtarlar ve icabına göre bu karyeler bir veya birkaç kaza itibar olunarak yine kendi müntehablarından o kazalara birer müdür ve birer nüfus mukayidleri ve cümlesine bir nüfus nâzırı nasb ve tayiniyle nizamı üzere isimlerini ve bunlara ehvence olarak tahsisi lâzım gelen maaşları bâ-mazbata inhâ ve bu karyelerin münasib bir kazaya rabtıyla mevâdd-ı şer'iyelerinin o kaza nâibi tarafından bizzat veyahud tayin olunacak nâib vasıtasıyla icra ve müdürler maiyetlerine kifâyet mikdarı zabtiye neferi tertib ve i'tâsıyla nizamı vechile defterinin tanzim ve isrâsına himmet buyuracaklardır.

Ahali-i merkûmenin muhtac olacakları öküz ve tohum ve saire her ne kadar taraf-ı Saltanat-ı Seniyye'den tertib ve i'tâ buyurulacağı ve bu şeylerden haricden mübâya'a olunanların bahaları külliyetli akçeye muhtac olacağı derkâr ve bunlara servet ü yesâr hâsıl oluncaya kadar bu şeylerin şimdilik iâne suretiyle verileceği âşikâr ise de sâye-i ihsan-vâye-i şâhâne kendilerine ileride vüs'at-i hâl hâsıl olduktan sonra bu sermaye suretiyle verilen şeylerin bahasının emsâli vechile icabına göre refte refte istîfa ve istihsâliyle

bütün bütün Hazine-i Celîle'ye bâr olmaması lâzım geleceğine ve bu takrib verilecek şeylerin bahalarını vaktiyle edâ etmeleri için hîn-i i'tâsında *Ziraat Nizamnâme*-i matbu'asında münderic kefâlet-i müteselsile usulünün meclis-ce icrasıyla keyfiyetlerinin bâlâsı defterli mazbatalarla inhâsına himmet buyuracaklardır.

Ahali-i merkûme haklarında icrası münasib olup hatıra gelen tedâbîr bâlâda bend bend yazılmış ise de hatıra gelmeyip oraca icrası lâzım gelen tedâbîri dahi muktezâ-yı fetânet ve dirâyetleri üzere vali-i müşârunileyh hazretleri bi't-te'emmül icra ve bazı istîzânı lâzım gelen hususâtı dahi bu tarafa iş'ârıyla icrâ-yı icabına itina ve bunların husûl-i esbâb-ı istirahat ve asayişleri hakkında iktizâ eden tedâbîrin lâykıyla ifasına himmet-i evfâ buyuracaklardır.

*

Atûfetli efendim hazretleri

Kırım ahalisinden hicret edecekler hakkında icra olunacak muâmelâta dair Silistre valisi devletli paşa hazretlerine irsâli lâzım gelen talimâtın müsveddesi manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Müsvedde-i mezkûrenin sebk ve hükmü ve bi't-tebyîz vali-i müşârunileyh hazretlerine gönderilmesi hakkında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı mülkdârî müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı, efendim.

Fî 27 Ş. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enâmîl-zîb-i ihtirâm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan müsvedde manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve müsvedde-i mezkûrenin sebk ve hükmü münasib ve yolunda görünmüş olmasıyla ol vechile bi't-tebyîz vali-i müşârunileyh hazretlerine gönderilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı tacdârî muktezâ-yı münîfînden bulunmuş ve mârru'l-beyân müsvedde yine savb-ı

sâmî-i âsafânelerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 Ş. sene [12]72 / [4 Mayıs 1856]

İ. DH, 22622

67

Bihî

Kırım'da kâin Gözleve'ye tâbi' kurâlar ahalisinden Balçık'a hicretle kehfü'l-emân-ı Saltanat-ı Seniyye'ye dehâlet ve Yemşenli nahiyesinde ikamet eden erbâb-ı ziraat ve muhtac olanlarına öküz ve araba verilmesi lâzım gelen kesânın bir kıt'a müfredât defteridir.

Fî 20 L. sene [12]72

Kaza-i ————— Gözleve

Kaza-i mezbûra tâbi' Baylavcık karyesi ahalisinden İmam Salih Efendi Cemaati

Nüfus: 8 Garvan-ı Sağır karyesinde İmam Salih Efendi Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi Ersalih bin Kırış Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Musadin bin Merakay Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi Bay Mehmed bin Bakime Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi Emir Ahmed bin Mehmed Emin Öküz Çift 1
Nüfus: 3 Bu dahi Zin Ali bin Zitekay Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Garvan-ı Sağır karyesinde Hacı Kadir Efendi bin Hayreddin Öküz Çift ...	Nüfus: 2 Bu dahi Kurban Ali bin Begli Ömer Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi Ali bin Ömer Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi Hacı Murad bin Akay Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Nüfus: 3 Bu dahi Ağun Ali bin Baybörü Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Emil Tutay Hatun Öküz Çift ...	Nüfus: 9 Bu dahi Alemcan bin Kurt Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 55 Kuyucak karyesinde Nuri Mehmed bin Vani Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi 57 Bu dahi Gül Mehmed bin Vani Öküz Çift 1
Nüfus: 5 Bu dahi 52 Bu dahi Sabit bin Mirzakay Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 49 Bu dahi Ak Mehmed bin İsmail Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 60 Bu dahi Abdullah Bin Cemakay Öküz Çift ...	Nüfus: 2 Bu dahi 59 Bu dahi Ahmed bin Abdullah Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 46 Bu dahi Mehmed bin Gül Mehmed Öküz Çift 1
Yekûn: Öküz çift aded 17 Bir kıt'a senedi alınmıştır. Hane: 3 Müstahak olmayan kesânın beyânı.				

Kasaba-i mezkûra tâbi' Karanayman karyesi ahalisinden Bakış Efendi Cemaati

Nüfus: 5 Der-karye-i Mervanlar Numara 66 Kadı karyesinde Bakış Efendi bin Kadir Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 1 Bu dahi Numara 68 Bu dahi Kutbeddin bin Abdurrefi Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Numara 69 Bu dahi Cemaldin bin Abdullah Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi Numara 84 Bu dahi Şemseddin bin Atay Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi Numara 91 Bu dahi Abir bin Mehmed Öküz Çift 1
Nüfus: 3 Bu dahi Numara 95 Bu dahi Hacıy bin [E]r Salih Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi Numara 81 Bu dahi Habibullah bin Begli Ömer Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Numara 87 Bu dahi Celaleddin bin Gül Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi Numara 117 Bu dahi Kurt Ömer bin Ali Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Mehmed mahallede idüğü, Mahalle-i Kurt Mehmed Efendi aded 31 Bu dahi Kurt Dede bin Gaffar Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Nüfus: 9 Gözleve'nin Otay karyesinden Tekirderesi karyesinde iskân etmiş olduğu Zin Ali bin Hacıoğlu Numara 57 Babadağı Kaza Hacı Eyvad karyesinde iskân edilmiştir. Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Numara 66 Bu dahi Hacı Eyvad karyesinde Bu dahi Abdülhamid bin Abdülgayyar Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 67 İslâm bin Abdülkerim Nukilet Öküzü eniştesi Abdürrefi bin Genç Akay'a verilmiştir. Bu dahi Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Der-karye-i Mervanlar Numara 73 Karanayman karyeli Gölpınar karyesinde Salihüddin bin Osman Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi Numara 99 Bu dahi Said bin Şems Öküz Çift 1	
Nüfus: 5 Der-karye-i Mervanlar Numara 82 Bu dahi Kurman bin Ernelat Beg Öküz Çift 1	Nüfus: 6 Bu dahi Numara 74 Na'lıcılar karyesinde Seyyid Ali bin Hayrullah Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi Numara 71 Bu dahi Seyyid Ahmed bin Hayrullah Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi Numara 78 Bu dahi Kurt Said bin Hayrullah Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Numara 90 Bu dahi Çal Mehmed bin Seyyid Ahmed Öküz Çift 1	
Nüfus: 2 Bu dahi Numara 89 Bu dahi Kurt Nasr bin Ulakay Öküz Çift 1	Nüfus: 7 Karabaki karyesinde Numara 103 Semen karyeli Sevindik karyesinde iskân Şerifüddin bin Nebay Öküz Çift 1	Nüfus: 1 Der-karye-i Mervanlar Numara 97 Bu dahi Abdülhalim bin Bursem Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Numara 96 Bu dahi Gaffar bin İsmail Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Kumluk Mahallesi'nden Kadı karyesinde Temur Kaya bin Yesarca Öküz Çift 1	Begli İsa Bin Sultangeldi Kerç kasabasında İli karyesinden Bazergân karyesinde Öküz Çift 1
Yekûn: Öküz çift aded 25 Senedi alınmıştır. Hane: Aded 1 Müstahak olmadığı					

No: Subject of Document Page

Kasaba-i mezbûra tâbi' Direklice karyesi ahalisinden Kadı Halim Efendi Cemaati

Nüfus: 3 Kara karyeli 81 Azaplar karyesinde Kadı Halim Efendi bin Ahmed Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi 90 Bu dahi Halim Efendi bin Ahmed Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 104 Bu dahi Abbas bin Abdullah Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 102 Bu dahi Begli Ömer bin Beg Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 101 Bu dahi Şeyh Seyyid bin Cemay Öküz Çift 1	
Nüfus: 5 Bu dahi 83 Bu dahi Kerim bin Mecid Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 85 Bu dahi Bor Ahmed bin Kurt Ahmed Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 87 Bu dahi Seyyid İbrahim bin Er Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 107 Bu dahi Begli Ömer bin Salih Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 95 Bu dahi Ecir Salih bin Celâl Öküz Çift 1	
Nüfus: 2 Bu dahi 94 Bu dahi Temur Şah bin Ak Seyyid Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi 114 Bu dahi Hüseyn bin İvaz Öküz Çift 1	Nüfus: 6 Bu dahi 98 Bu dahi Hayreddin bin Cemil Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Mecidiye'de idüğü, Selim Efendi mahallesi Numara 35 Bu dahi Kutbeddin bin Şerifeddin Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Karakoylu 109 Kayaklı karyesinde Emir Ahmed bin Ak Molla Öküz Çift 1	
Nüfus: 4 Bu dahi 92 Bu dahi Er Mehmed bin Abdurrahim Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi 114 Bu dahi Aziz bin Ak Molla Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 111 Bu dahi Settar bin Mehmed Emin Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 116 Bu dahi Sadi bin Ak Molla Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Karı karyesinden Yaracık Er Muttalib karyesinde iskân Halil bin İbrahim Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Emin bin Seyyid Öküz Çift 1
Yekûn: Öküz çift aded 21 Senedi alınmıştır.					

No: Subject of Document Page

Kasaba-i mezbûra tâbi‘ Şungurcu karyesi ahalisinden Akmolla Cemaati

Nüfus: 5 Büyük Mervanlar karyesinde Numara 49 Karakuşam karyesinde Ak Molla bin Şeyh Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Numara 52 Bu dahi Yad Beg bin Yari Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Numara 54 Bu dahi Şeyh Zahid bin Kadir Öküz Çift 1	Nüfus: 7 Bu dahi 57 Bu dahi Ömer bin Emirzak Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Numara 62 Damadı Şeyh Ahmed bin Ahmed ismiyle mukayyed olup karye-i mezbûrde idüğü Bu dahi Kerime Hatun Öküz Çift 1
Nüfus: 2 Büyük Mervanlar karyesinden Numara 61 Bu dahi Murtaz bin Kucay Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Numara 24 Mecidiye Selim Efendi Mahallesi'nde Bu dahi Halil bin Ahmed Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Mecidiye İsmail Efendi Mahallesi'nde Numara 51 Bu dahi Kurt Nazir bin Himmet Öküz Çift 1	Nüfus: 1 Büyük Mervanlar karyesinden Numara 120 Bu dahi Habibullah bin Dokuzoğlu Öküz Çift 1	Nüfus: 1 Bu dahi Numara 122 Bu dahi Kart Mehmed bin Selâmi Öküz Çift 1
Nüfus: 5 Büyük Mervanlar Numara 55 Bıraklar karyesinde Mümeyyüzüddin bin Hayati Öküz Çift 1	Nüfus: 6 Büyük Mervanlar karyesinden Numara 13 Bu dahi Mir Nasr bin Kurti Öküz Çift 1		Nüfus: 5 Şirin karyesinde Numara 21 Bu dahi Salihüddin bin Osman Öküz Çift 1	
Yekûn: Öküz çift, aded 13, senedi alınmıştır. Hane: Aded 1, müstahak olmayan kesân				

Kasaba-i mezbûra tâbi‘ Karkaz karyesi ahalisinden Bilal Efendi Cemaati

Nüfus: 5 Karakoylu 38 Köseler karyesinde Bu dahi Bilal Efendi bin Selamet Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 36 Bu dahi Halil bin Selamet Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 41 Bu dahi Pir Mehmed bin Begli Ahmed Öküz Çift 1	Nüfus: 6 Bu dahi 43 Bu dahi Settar bin İbrahim Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi 48 Bu dahi Settar bin Mehmed Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Nüfus: 6 Bu dahi 45 Bu dahi <i>Bakış bin Kurt</i> Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 50 Bu dahi Selame bin Mirakay Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 54 Bu dahi Ahmed Şah bin Murad Şah Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 56 Bu dahi Abdurrahim bin Abdülkerim Öküz Çift 1
Yekûn Öküz çift aded 9 Senedi alınmıştır.			

Kasaba-i mezkûra tâbi' Konak karyesi ahalisinden İmam Kurt Dede Cemaati

Nüfus: 4 Umurca Karyesi 48 Karasulular karyesinde İmam Kurt Dede bin Gaffar Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 68 Bu dahi Seyyid Mehmed bin Bahri Öküz Çift 1	Nüfus: 8 Bu dahi 75 Bu dahi Şeyh Gazi bin Hacı Ömer Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 52 Bu dahi Hasan bin İsmet Osman Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi 73 Bu dahi Abdülkerim bin Yunus Öküz Çift 1
Nüfus: 7 Bu dahi 65 Zeybek karyesinde Seyyid Abdullah bin Emir Hasan Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Bu dahi 64 Bu dahi Emir Beg bin Seyyid Ahmed Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 81 Bu dahi Hacı Mehmed bin Hüseyin Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Numara 62 Umurca karyesinde iskân Gerenci karyesinde Ali bin Seyyid Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 5 Numara 60 Bu dahi Bu dahi Kurt Molla bin İbrahim Öküz Çift 1
Nüfus: 3 51 Yerkesek karyesinde iskân Bu dahi Bayram Gazi bin Gül Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Numara 63 Umurca karyesinde Bu dahi Hayrullah bin Gül Mehmed Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Numara Henüz Umurca karyesine gelmemiş Bu dahi Er Mehmed bin Genç Ali Öküz Çift 1	Nüfus: 4 Bu dahi 90 Çekelek karyesinden Karaali karyesinde iskân Mustafa bin Begli Hasan Öküz Çift 1	Nüfus: 2 Bu dahi Umurca karyesi 91 Hacı Molla bin Bekir Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Nüfus: 3 Bu dahi Musa bin Ali Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Bu dahi Şeyh Ahmed bin İslâm Öküz Çift 1	Nüfus: 7 Hanbula karyesinden Bu dahi Hacı bin Cemay Öküz Çift 1	Nüfus: 3 Numara 100 Konak karyesinden Bu dahi Bav Beg bin Abdullah Öküz Çift 40 Fevt Öküzü Şirmerd karyesinde Seyyid Hasan'a verilmiştir.	Nüfus: 3 Karakoylu 53 Bu dahi Begli Hacı bin Abdülğani Öküz Çift 1
Yekûn: Öküz çift, aded 20, senedi alınmıştır.				

Gözleve'ye tâbî' Dadılcar karyesi ahalisinden Ahmed Kul Efendi Cemaati

Dobremir-i Zîr karyesinde Numara 40 Büyük Mervanlar karyesinde Ahmed Kul Ahmed bin Osman Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 4 Hayreddin bin Kadircan Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 5 Cemaleddin bin Hüseyin Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 7 Kusa bin Zekeriya Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 9 İsa bin Zekeriya Öküz Çift 1
Bu dahi Numara 22 Dahi Abdülbari bin Şems Öküz Çift 1	Bu dahi Numara 11 Dahi Gül Mehmed bin Sefer Öküz Çift 1	Bu dahi Numara 35 Dahi Murad Şah bin Bay Mehmed Öküz Çift 1	Bu dahi Numara 27 Dahi Zahid bin Kurt Dede Öküz Çift 1	Yemişan Kazanda Buğdaylı karyesinde ikamet dahi olunmuş. Vani bin Burun Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Dahi Büyük Mervanlar karyesinde Numara 65 Mehmed bin Nur Mehmed Öküz Çift 1	Bu dahi 119 Dahi Osman bin Paşa Öküz Çift 1	Sarıca karyesinde Bu dahi Numara 203 Zahid bin Bay Mehmed Öküz Çift 1	Fındıklı Yenice karyesinde Bu dahi 36 Nazir bin Gemekay Öküz Çift 1	Dahi Numara 16 Bu dahi Numara Han Timur bin Hasan Öküz Çift 1
Dahi Bu dahi Numara 26 Bor Mehmed bin Tas Mehmed Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 29 Nuri Mehmed bin Muhsin Öküz Çift 1	Yenice karyesi Bu dahi Numara 14 Beg Timur bin Nurlan Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 30 Şeyh Ahmed bin Karsvişan Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 34 Kaya Ali bin Gökşe Öküz Çift 1
Fındıklı karyesinde Bu dahi Numara 19 Bakış bin Hasan Öküz Çift 1	Bu dahi Numara 24 Dahi Sefer bin Kerim Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 25 Şemakay bin Kerim Öküz Çift 1	Yekûn Öküz çift, aded 25 Araba, aded 25 Bir kıt'a sened alınmıştır.	

Gözleve'ye tâbi' Sırlı Mescid Mahallesi'nde Şeyh [A]kay Efendi Cemaati

Karaali karyesi Begli Hacı bin Hayreddin Öküz Çift 1	Bu dahi Arif bin Hayreddin Öküz Çift 1	Dahi Kurt Behre bin Hayreddin Öküz Çift 1	Numara 71 Mecidiye İsmail Efendi Mahallesi'nde Dahi <i>Halil bin Şah</i> Öküz Çift 1	Dahi Sabit bin Seyyid Ali Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Dahi Şeyh [A]kay Efendi Öküz Çift 1	Dahi Abdürrefi bin Şerif Öküz Çift 1	Dahi İsmail bin Abdullah Öküz Çift 1	Dahi Abdurrahman bin Atayi Öküz Çift 1	Dahi İsmail bin Azamet Öküz Çift 1
Dahi Kul Ahmed bin Cemakay Öküz Çift 1	Numara 15 Mecidiye Selim Efendi Mahallesi'nde Dahi Azamet bin Ali Öküz Çift 1	Dahi Habibullah bin Ömer Öküz Çift 1	Başpınar karyesi Mecidiye İsmail Efendi Mahallesi'nde Numara 50 Hacı Ağa bin Selami Öküz Çift 1	Dahi Numara 69 Mecidiye İsmail Efendi Mahallesi'nde Cemakay bin Ehal Öküz Çift 1
Mecidiye Mahalle-i Kutbeddin Dahi Numara 40 Kurt Dede bin Ömer Öküz Çift 1	Bu dahi Numara 43 Dahi Gaffar bin Abdurrahman Öküz Çift 1	Kadı karyesi Hacı Molla bin Serat Öküz Çift 1	Karaali karyesi Abdüttahir bin Bölük Öküz Çift 1	Çamurlu karyesi Mecidiye Mahallesi'nde Hüseyin Efendi Numara 112 Şerüfeddin bin Yunus Öküz Çift 1
Dahi Çamurlu'da kalmış Keşfeddin bin Yunus Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Şemseddin bin Yunus Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Hayreddin bin Yunus Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Cemaleddin bin Hayrullah Öküz Çift 1	
Yekûn Öküz çift, aded 34 Araba, aded 24 Bir kıt'a senedi alınmıştır.				

No: Subject of Document Page

Gözleve'nin Yeni Mahalle'sinden Abdülkerim Cemaati

Dobremir-i Bâlâ Kurt Molla Mahallesi Numara 89 Abdülkerim bin Osman Öküz Çift 1	Dahi Mecidiye Muhterem Efendi Numara 96 İbrahim bin Abdurrahman Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 98 Hasan bin İsa Mehmed Öküz Çift 1	Dahi Kurt Molla Mahallesi Numara 92 Tahir bin Abdülkerim Öküz Çift 1
Yekûn Öküz Çift, aded 16 Hane, aded 16 Senedi alınmıştır.			

Gözleve'ye tâbi' Başbak karyesi ahalisinden Abdülcelâl Cemaati

Bakikapusu karyesi Der-karye-i Balcı Numara 31 Abdülhalim bin Şemseddin Öküz Çift 1	Dahi Der-karye-i Balcı Numara 21 Hacı Ömer bin Önbedin Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 34 Mustafa bin Şemseddin Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 42 Abdülhalim bin Abdurrahman Öküz Çift 1	Korkud karyesi Der-karye-i Balcı Numara 7 Kaya bin Kurti Öküz Çift 1
Dahi Bu dahi Numara 39 Er Mehmed bin Hoca Ahmed Öküz Çift 1	Dahi Der-karye-i Balcı Numara 32 Murtaza bin Sadullah Öküz Çift 1	Dahi Der-karye-i Balcı Bu dahi Numara 5 Abdülcelâl bin Hayreddin Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 4 Cemal bin Hayrullah Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 8 Ziyadin bin Şerefeddin Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Kara Ahmed karyesi Bu dahi Numara 11	Dahi Der-karye-i Balcı Numara 1	Dahi Bu dahi Numara 37	Dahi Der-karye-i Balcı Numara 27	Dahi Der-karye-i Balcı Numara 19	Dahi Bu dahi Numara 50
Hacı Molla bin Kurt Dede	Kurtkay bin Molladin	Mehmed bin Ahmed	Bor Mehmed bin Yunus	Seyyid bin Selamet	Selamet bin Ahmed
Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1

Yekûn: Öküz çift, aded 16
Araba, aded 16
Senedi alınmıştır.

Gözleve'ye tâbi' Karbol karyesi ahalisinden Ömer Cemaati

Hasatçı karyesi Ömer bin Mehmed	Dahi Emir Mehmed bin Hasan	Dahi Hayır Mehmed bin Hasan	Mecidiye Hâfiz Efendi Mahallesi Numara 25 Begli Ahmed bin Iyvaz	Deli Yusuf karyesi Ömer bin İsmail
Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1
Dahi Mustafa bin Murtaza	Dahi Borakay bin Şemakay	Dahi Kurt Dede bin Halil		
Öküz Çift 2	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1		

Yekûn
Öküz, çift aded 9
Araba 9
Senedi alınmıştır.

Gözleve'ye tâbi' Bahçelik Mahallesi ahalisinden Begli Hacı Cemaati

Karanlık karyesi Mecidiye Hüseyin Efendi Numara 15	Mecidiye Hüseyin Efendi Numara 8 Dahi	Bu dahi 17 Dahi	Mecidiye Kurt Mehmed Efendi Numara 29	Mecidiye Şeyh İslâm Efendi 77 Çukur karyesi
Begli Hacı bin Abay	Cafer bin Mehmed	Hacı Mehmed bin Hokan	Nur Mehmed bin Mehmed	Salih bin Murad Hâsıl
Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1	Öküz Çift 1

No: Subject of Document Page

Mecidiye Arif Efendi Mahallesi Numara 5 Dahi Abdurrahman bin Mustafa Öküz Çift 1	Dahi Bu dahi Numara 8 <i>Abdi bin İsmail</i> Öküz Çift 1	Dahi Osman Fakih Numara 26 Abdülkadir bin Mevlüdgazi Öküz Çift 1
Yekûn Öküz, Çift 8 Araba, Aded 8 Senedi alınmıştır.		
Kâffe-i Yekûn Öküz, Çift 191 Araba, Aded 191		

Fî 20 L. sene [12]72 / [24 Haziran 1856]

ML. CRD, 1753

68

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Nâm-ı nâmî-i hazret-i şehinşâhîye mensub olmak ve Kırım muhacirlerinin tavtîn ve iskâmı için yapılacak köylere merkez ittihâz kılınmak üzere kadim Karasu kasabası yerine inşası musammem olan kasabanın tersîm olunan haritası gönderildiğinden bahisle muhacirînden başka sair istek edenlerin dahi orada ebniye ve dekâkin inşa etmeleri istîzânına ve bu bâbda şeref-ta'alluk buyurulacak irâde-i seniyye fezleke-i meâl-i âlîsinin telgraf vesâta-tıyla tebliği hususuna dair Silistre valisi devletli paşa hazretleri tarafından tevârüd eden tahrirât manzûr-ı mekârim-mevfûr-ı hidivîleri buyurulmak üzere mezkûr harita ile beraber leffen hâk-i pâ-y-ı âlî-i âsafânelerine takdim kılınmış ve haritada irâ'e olunan sokakların derece-i vüs'atleri ne mikdar olduğu bilinmek üzere haritanın bir sureti ihrac etdirilerek tanzim olunan fihrist pusulası mücebince mikdar-ı zira'ları Ebniye Meclisi'nden derûnlarına işaret ve terkîm etdirilmiş ve mütalaasından ma'lûm-ı âlî-i âsafâneleri olacağı vec-

hile çarşı ile memleket beyinde olan büyük caddenin arzan yirmi beş ve memleketin ortasında olan ve yemîn ü yesârında bulunan caddelerin arzları onar ve memleketin ve çarşının sair sokaklarının arzları sekiz zira' olduğu ve fakat cadde tarîkının vüs'ati zararsız ise de sair sokakların vüs'atleri azca olacağı anlaşılmış ve bu hususa dair müşârunileyh hazretleri tarafından tevârüd eden tahrirât mukaddemce hâk-i pâ-y-î âlî-i dâverîlerine takdim kılınarak istîzân-ı keyfiyet olunmuş ise de henüz irâde-i seniyyeleri şeref-vürüd etmemiş olmasıyla bu bâbda müte'allik buyurulacak irâde-i seniyyelerinin telgraf vesâtatıyla müşârunileyh hazretlerine bildirilmesi zımnında sür'at-i emr u iş'ârıyla mezkûr harita hakkında dahi müte'allik olacak emr u ferman-ı isâbet-nişân-ı âsafânelerinin dahi li-ecli't-tahrir savb-ı âcizâneme ihtar ve ferman buyurulması bâbında emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 27 Za. sene [12]72

Safvetî

Devletli efendim hazretleri

Müfâd-ı iş'âr-ı sâmilere ve melfûf tahrirât mü'eddâsı karîn-i ilm-i senâverî ve zikrolunan harita dahi mütalaa-güzâr-ı hulûsverî olmuş ve muhacirînden başka mahall-i mezkûrede ebniye inşa eylemek isteyenler hakkında ne vechile muamele olunmak lâzım geleceği geçende diğer tezkire-i behiyeleri hâmişine cevaben yazılmışdır. Kasaba-i mezkûrenin sâye-i ma'muriyet-vâye-i hazret-i mülkdârîde bir şehir-i cedid olacağına mebnî suret-i muntazamada yapılmış ve bu cihetle sokaklarının vüs'atli olması lâzım geleceğinden ona göre tashihıyla hâk-i pâ-y-î âlî-i hazret-i şâhâneye arz ve takdim olunması için yine iade olunmak üzere harita-i mezkûre savb-ı vâlâlarına irsâl kılındığı beyânıyla terkîm-i hâmişe ibtidâr kılındı.

Fî 6 Za. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Müfâd-ı emr u iş'âr-ı âlî-i Sadâret-penâhîleri meâl-i âlîsi karîn-i iz'ân-ı bendegânem olarak zikrolunan harita Ebniye Meclisi'ne bi'l-i'tâ tıbk-ı emr u ferman-ı mekârim-üvân-ı âsafâneleri üzere tashih ve tebdil etdirilerek lef-

fen hâk-i pâ-yı merâhim-peymâ-yı hidivîlerine iade ve takdim kılınmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 22 Za. sene [12]72

Safvetî

*

Atûfetli efendim hazretleri

Nâm-ı nâmî-i hazret-i şehinşâhîye mensub olmak ve Kırım muhacirlerinin tavtîn ve iskânı için yapılacak köylere merkez ittihâz kılınmak üzere kadim Karasu kasabası yerine inşa olunacak kasabanın tanzim kılınan haritası mücebince inşası ve muhacirînden sair istek edenlerin dahi orada dükkân ve sair ebniye inşa eylemelerine ruhsat gösterilmesi istîzânına dair Ticaret nâzırı devletli paşa hazretlerinin muhabereli bir kıt'a tezkiresi zikrolunan harita ile ma'an manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı mülkdârî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Zikrolunan haritanın mahallince suret-i tersîmi pek de yolunda olmadığından kasaba-i mezkûrenin sâye-i ma'mûriyet-vâye-i hazret-i mülkdârîde bir şehir-i cedid olacağına mebnî suret-i muntazamada yapılması ve sokaklarının vüs'atlı olması lâzım geleceğinden harita-i mezkûre o yolda olarak Ebniye Meclisi ma'rifetiyle tashih ve tebdil etdirilmiş olduğundan ve oraya muhacirînden mâ'adâ sair istek edenlerin dahi ebniye inşa eylemeleri husûl-i ma'mûriyete medâr olacağından kasaba-i mezbûrenin işbu haritaya tatbikan inşası ve hâhişker olanları orada dükkân ve sair ebniye yapmalarına dahi ruhsat i'tâsı hususlarında her ne vechile emr u ferman-ı i-sâbet-beyân-ı hazret-i Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr olundu, efendim.

Fî selh-i Z. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ihtirâm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tezkire ve harita manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurumuş ve istîzân buyurulduğu vechile kasaba-i mezbûrenin harita-i mezkûreye

No: Subject of Document Page

tatbikan inşası ve hâhişker olanların orada dükkân ve sair ebniye yapılarına dahi ruhsat i'tâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şâhâne muktezâ-yı münîfinden olarak mezkûr tezkire ve harita yine savb-ı âlî-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Muharrem sene [12]73 / [2 Eylül 1856]

İ. DH, 23226

No: Subject of Document Page

No: Subject of Document Page

TALĪFAT

No: Subject of Document Page

Muhafaza-i hukuk-ı mukaddese-i Saltanat-ı Seniyye ve muhârese-i şân-ı celîlü'l-ünvân-ı Hilâfet-i aliyyede şimdiye değin meşhûd-ı uyûn ve a'yan ve bendegân ve teslim-gerde-i cihan ve cihaniyân olan tedâbîr-i hikmet-disâr ve himem ve ikdâmât-ı bedîhiyetü'l-âsâr-ı hazret-i şehinşahîlerinin ilâve-i fâikası olmak üzere bi-mennihî Teâlâ hulûl-i mevsim-i baharda mevkib-i hümâyûn-ı cenâb-ı Padişahîlerinin ibtidâki merkezi Edirne olacağını âmir sahife-pîrâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan mübârek hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhîleri işbu şehr-i Muharremü'l-haram'ın yirmi sekizinci Pazartesi günü akdolunan meclis-i umumîde kemâl-i ta'zîm ve iftihar ile kırâ'at ve mazmûn-ı ma'âlf-nümûn-ı âlîsiyle tenvîr-i mesâmi'-i ubûdiyet kılındıkda mesele-i mevcudenin tedâbîr-i vâkı'asında rûnümâ-yı âyîne-i teyessür olan teshîlât-ı sahiha ve tedarikât-ı cesîme-i askeriye ve techîz-i kuvve-i mükemmele mücerred veli-nimet-i bî-minnetimiz Padişahımız efendimizin semere-i muvaffakiyet-i müstakille ve âsâr-ı himmet ü inâyât-ı celîle-i hazret-i zıllullahîleri olduğunda ferd-i âferîdenin iştibâhı olmadığı ve bunca ibâd ve tebaa-i sâdıka-i şâhâneleri bunun ifâ-yı mehâmid ve teşekkürâtından cümleten âciz ve bî-mecâl bulunduğu hâlde mücerred hamiyet ve salâbet-i Hilâfet-i kübrâ-yı hazret-i şâhâneleri iktizâ-yı âlîsine guzât-ı Müslimîni ez ser-i nev teşvik ve iğrâ ve te'min ve irâha-i sunûf-ı tebaa vü berâyâ niyet-i hayriyesine ma'tûf ve müstenid olmak üzere bu vechile mübarek zât-ı melâik-simât-ı cenâb-ı mülûkânelerine ihtiyâr-ı metâ'ib-i seferiye buyurulması hak bu ki umum dâ'iyân ve bendegân ve sunûf-ı tebaa ve zîr-i destâna nimet-i cihan-kıymet ve herkesin kulûbuna bâ'is-i saâdet ve kuvvet olmasıyla vecîbe-i uhde-i ubûdiyetimiz olduğu vechile füzûnî-i ömr ü şevket ve her hâlde Devlet-i Aliyyelerinin muvaffakiyet ve muzafferiyeti ed'ie-i hayriyesi te'diye ve ifa kılınmış olup bidâyet-i maslahatdan beri bu kadar tehyi'ât ve teşebbüsâtın mebde'-i sahihi irâde-i hayriyet-ifade-i hazret-i Hilâfet-penâhîleri olarak bu defaki niyet-i celîle-i cenâb-ı tacdârîleri dahi bizzat icra buyurulacak himmet-i bülend-rütbet-i hazret-i şehriyârîlerinin

mukaddime-i müteyemminesi olup hususuyla bazı mevâki'de fi'len dahi muharebâta şurû' olunmuş olduğundan bundan böyle nâm-ı nâmî-i cenâb-ı şehriyârîlerinin lafz-ı gazi ile tavsîf kılınması sahih olacağı taraf-ı Meşîhat-penâhîden ve hazır bulunan ulemâ-yı kirâm cânibinden müttehiden beyân kılınmış olduğuna binâen ba'd-ezîn salât-ı şerife-i Cuma arasında bu lafz-ı mübarekin isti'mâline hutabânın me'zuniyeti hususuna müsaade-i seniyye-i hazret-i mülûkâneleri şâyân buyurulması cümle dâ'iyân ve bendegânın niyaz-ı mahsusumuz olmakla her hâlde emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

28 Muharrem sene [12]70

(Mühürler)

*

Atûfetli efendim hazretleri

Hukuk-ı mukaddese-i Saltanat-ı Seniyye'nin muhafazası emrinde meşhûd-ı a'yen-i âlemiyân olan tedâbîr ve ikdâmât-ı celîle-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîye ilâve-i fâika olmak üzere bi-mennihî Teâlâ evvel-i baharda mevkib-i hümâyûnun merkezi Edirne olacağını ve bu husus-ı hayriyet-mansûsa dair tedarikât-ı icabiyeye şimdiden teşebbüs olunmasını emr-i şeref-bahş-ı sahife-i sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn-ı mevhibet-makrûn-ı hazret-i zıllullahî işbu Pazartesi günü akdolunan meclis-i umumîde kemâl-i ta'zîm ile kırâ'at ve mantûk-ı celîli ile tenvîr-i mesâmi'-i ubûdiyet kılınarak ol bâbda şükranıyeti ve suret-i meşru'ası icabınca bundan böyle ünvan-ı celîl-i gazi kırâ'atı zımında hutabâya me'zuniyet i'tâsı niyazını mutazammın kaleme alınan mazbatanın zîri bi'l-iftihar huzzâr tarafından temhîr olunarak manzûr-ı şevket-mevfûr-ı şehinşahî buyurulmak için arz ve takdim kılınmış olmakla bu bâbda şeref-sudûr buyurulacak emr u ferman-ı hazret-i Hilâfet-penâhîye göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 28 Muharrem sene [12]70

Marûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Hilâfet-penâhî buyurulmuş ve teşekkürât-ı vâkı'a mûcib-i mahzûziyet-i seniyye olarak ber-mûceb-i

mazbata hutabâya me'zuniyet i'tâsı şeref-pîrâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî muktezâ-yı münîfiden bulunmuş ve mazbata-i merkûme yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 S. sene [12]70 / [4 Kasım 1853]

HR. SYS, 903/2_44, 65

70

Cenâb-ı Hakk-ı Vedûd zât-ı şevket-simât-ı ma'delet-âyât-ı hazret-i mülkdârîyi serîr-i adalet-masîr-i şâhânelerinde ilâ-yevmi'l-mev'ûd bi'shevketi ve'l-iclâl ber-karar ve devam-nümûd buyursun, âmin. Bundan çend mâh mukaddem Sinob'da vuku' bulan muharebe esnasında zuhur eden ateşden hâne ve dükkânlarımızın ve mal ve eşyalarımızın muhterik olmasına mebnî zât-ı ma'delet-simât-ı mülûkânenin mevhûb ve mütehallık buyuruldukları şîme-i fahîme-i tebaa-perverî ve ma'delet ve seciye-i aliyye-i merhamet-güsterî ve re'fet-i seniyye-i mülûkâneleri iktizâ-yı âlîsi üzere daima ve müstemirren zerre-i mevhûmeden kemter ve mûr-ı nâ-tüvândan ahkar bu abd-i âciz ve mahzun kulları ve kâffe-i tebaa-i Saltanat-ı Seniyyeleri hakkında bâdî-i asayiş ve rahat ve bâ'is-i refah ve istirahat sezâvâr ve şâyân buyurulmakda olan lutf ü himayet ve ihsan ve adl ü dâd ve merhamet-i bî-pâyân-ı şehriyârîlerinin hakkıyla îfâ-yı mahmidet ve teşekküründe âciz ve kâsır bulunmuş ve öteden beri ve kâffe-i hâlde zerrenin şems-i âlemiyâna nisbet ve katrenin bahr-i bî-pâyâna münasebeti misillü mâ-melekimizi ve lâ-siyemmâ e'azz-i aziz olan canımızı uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı hazret-i Padişahîye feda etmiş olduklarımız hâlde kemâl-i lutf u âtîfet-i şehinşahîleri olarak mezkûr ihrâk-zede olan hâne ve dükkânlarımızın ma'mûriyeti ve ziyan olmuş bulunan mal ve eşyalarımızın mükâfatı olmak ve Kastamonu Emvâl Sandığı'ndan tedarik ve i'tâ buyurulmak üzere musâb-ı ahaliye atıyye-i şâhâne buyurulan iki yüz bin kuruş Kastamonu Eyaletimiz Vali-i vâlâ-şânı devletli Hamdi Paşa hazretleri tarafından Sinob Kaymakamı saâdetli Adil Paşa kulları tarafına bu defa irsâl buyurulmuş olduğundan akdemce Sinob Meclisi'nden takdim kılınan defter mücebince her birerlerimizin hisse-i musâbları

akdolunan meclis-i umumîde yegân yegân yedlerimize bi'l-i'tâ cümleciklerimiz âlâ-kadrihî muhterik olan hâne ve dükkânlarımızın emr-i inşa ve levâzımâtlarının tedarikine mübâşeret kılınmış ve vuku'-ı muharebeden beri müşârunileyh Hamdi Paşa hazretleri Sinob'da müddet-i me'muriyetlerinde ve müşârunileyh Adil Paşa bendelerinin bidâyet-i me'muriyetlerinden el-yevm her birerlerimizin ve sancak ahali ve sekene ve fukarâsı kullarının haklarında levâzım-ı ihtiramkârî ve riayet ve lâzımüt-tesviye olan hususlarımızı ber-mûceb-i irâde-i seniyye ru'yet buyurup ez-her cihet muâvenetde kusur olunmamış olduğundan işbu atıyye-i şâhâne ve merhamet ve riayet-i seniyyeyi hakk-ı çâkerânelerimizde başkaca bir nimet ve himayet-i aliyye ve ma'delet-i seniyye bilerek farîza-i zimmet ve muktezâ-yı ubûdiyet ve rikkıyyet-i kâmile-i kemterânemiz üzere müdâvim bi'l-ihlâs buluduklarımız eyyâm-ı ömr ü şevket ve iclâl-i Padişahâneleri ed'ıye-i hayriye-i hâlisası yek-zebân ve bülend-âvâz ile bir kat dahi cümlemiz tarafından an-samimi'l-fuâd yâd ve takdim-i dergâh-ı Cenâb-ı Rabb-i ibâd kılınmış olduğunu arz ve ima ve bu vechile dahi mazhar olmuş olduklarımız ma'delet-i seniyye ve eltâf-ı himayet-ittisâf-ı aliyyenin levâzım-ı teşekkürünü icra ve ifa ma'razında işbu arzuhâl-i umumî-i ubeydânemiz terkîm ve takdimine ictisâr olunmuş olmağın ol bâbda ve kâffe-i hâlde emr u ferman ve lutf u ihsan hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 Za. sene [1]270

(Mühürler)

*

Atûfetli efendim hazretleri

Sinob Muharebesi'nde hâne ve dükkânları muhterik olan ahaliye inâyet ve ihsan buyurulmuş olan atıyye-i seniyye Sinob Meclisi ma'rifetiyle tevzî' ve taksim olunarak ahali-i merkûmenin sâye-i merâhim-vâye-i hazret-i mü-lûkânede ne vechile emlâkini imara teşebbüs eyledikleri ve bu bâbda mazhar oldukları eltâf-ı seniyyeden dolayı ifâ-yı vecîbe-i teşekküre ne suretle mübâderet eylemekte buldukları ifadesini mutazammın vermiş oldukları mahzar-ı umumî ile meclis-i mezkûrun bir kıt'a mazbatası ve ol bâbda Kastamonu valisi devletli paşa hazretlerinin gelen tahrirâtı mücerred manzûr-ı ma'â-

lî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 9 Muharrem sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı ma'rûza manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve yine savb-ı savâb-nümâ-yı Sadâret-penâhîlerine iade ve tesyâr kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 10 Muharrem sene [12]71 / [3 Ekim 1854]

İ. DH, 19646

71

Atûfetli efendim hazretleri

Sivastopol üzerinde olan muharebâtı ve Gözleve'nin muhafazası esbâbını donanma-yı hümayûndan bazılarının bu tarafa irsâline dair verilen kararın beyânını mutazammın saâdetli Ahmed Paşa hazretlerinin vürûd eden şukkaları melfûf kâğıd ve harita ve ol bâbda devletli kapudan paşa hazretlerinin tezkiresi ile meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i hazret-i şehinşahî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Vuku' bulan muharebâtın cümlesinde Rusya-ı münhezim ve perişan olmuş olmasıyla bi-havlihî Teâlâ karîben Sivastopol'un feth u teshîri muntazır bulunmuş olduğundan mefrûz-ı uhde-i rikkiyyetimiz olan da'avât-ı âliye-i hazret-i Padişahî tekrarıyla tezyîn-i lisan-ı ubûdiyet kılındığı ve muvâfık-ı emr u ferman-ı cenâb-ı mülûkâne buyurulduğu hâlde münasibi vechile cevabnâmeler yazılmak üzere mezkûr şukkalar kapudan-ı müşârunileyh hazretlerine iade olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 14 S. sene [12]71

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmile-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı ma'rûza meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i hazret-Hilâfet-penâhî buyurul-

muş ve münasibi vechile cevabnâmeler yazılmak üzere mezkûr şukkaların kapudan-ı müşârunileyh hazretlerine iade olunması şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî icab-ı celîlinden olarak mârru'z-zikr evrak yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine irsâl kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 S. sene [12]71 / [7 Kasım 1854]

İ. DH, 19795

72

Atûfetli efendim hazretleri

Kırım muzafferiyetinden dolayı İngiltere Devleti tarafından tanzim olunacak madalyalardan Kırım'da bulunan asâkir-i hazret-i şâhâneye dahi i'tâsını haşmetli Kraliçe hazretleri arzu etmekte olduğundan bu suretin nezd-i âlî-i hazret-i şehinşahîde rehin-i kabul buyurulacağı ümidinde olduğuna dair İngiltere Devleti Umûr-ı Ecnebiyesi nâzırı tarafından cânib-i sefârete gelen tahrirâtdan çıkarılıp Bâbiâli'ye verilmiş olan bir bendin sureti manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı mülûkâne buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Saltanat-ı Seniyye'nin hukuk-ı âliyesini muhafaza için devam etmekte olan muharebenin böyle bir muzafferiyet-i azîmesi için müttefik bulunan devlet-i müşârunileyhâ cânibinden tanzim ve i'tâ olunacak madalyaların kabulü hüsn-i ittifak ve ittihâd-ı samimîye muvâfık olacağından ve Kraliçe-i müşârunileyhâ hazretlerinin işbu tasavvur ve niyeti levâzım-ı riayetkârîden bulunduğundan ma'al-memnuniye kabul olunacağıının ve müşârunileyhâ hazretlerinin şu niyeti nezd-i âlîde mûcib-i mahzûziyet-i mahsus olduğunun lisan-ı münasib ile cânib-i sefârete tebliğ edilmesi ve bu memnuniyetin Londra Sefâret-i Seniyyesi vasıtasıyla doğrudan doğruya İngiltere vükelâsına dahi tebliğ etdirilmesi muvâfık-ı maslahat gibi görünüyor ise de ol bâbda dahi her ne vechile emr u ferman-ı hazret-i padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi icra olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 15 S. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mârru'l-be-yân suret manzûr-ı ma'âlî-nüşûr-ı cenâb-ı padişâhî buyurulmuş ve zikrolunan madalyaların kabulü hüsn-i ittifak ve ittihâd-ı samimîye muvâfık olacağından istîzân-ı sâmi-i âsafîleri vechile ma'a'l-memnuniye kabul olunacağıının ve müşârunileyhâ hazretlerinin şu niyeti nezd-i âlîde mûcib-i mahzûziyet-i mahsusa olduğunun lisan-ı münasib ile cânib-i sefârete tebliğ edilmesi ve bu memnuniyetin Londra Sefâret-i Seniyyesi vasıtasıyla doğrudan doğruya İngiltere vükelâsına dahi tebliğ etdirilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i cihanbânî muktezâ-yı celîlinden olarak mezkûr suret yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 S. sene [12]72 / [28 Ekim 1855]

İ. HR, 6267

73

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Fransa Devlet-i fahîmesi asâkir-i muâvinesinden Kırım cânibinde bulunan Birinci Ordusu Başkumandanı bulunan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'uş-şân-ı hakânî de Salles, muttasıf olduğu besâlet ve hamiyet-i zâtiye ve ma'lûmât ve mahâret-i kâmileleri iktizâsınca muharebât-ı vâkı'ada cansipârâne ve fedakârâne hareket ve ibrâz-ı me'ser-i şecaat ve gayret etmiş olmasıyla kendisini taltîfen ve hizmet-i vâkı'asını takdiren cânib-i celîlü'l-menâkıb-ı mülûkânemden Mecidiye nişân-ı hümâyûnumun birinci rütbesinden bir kıt'ası i'tâ kılınmış olmakla işbu berât-ı âlîşânım dahi tasdîr kılındı.

Fî evâhir-i Receb sene [12]72 / [6 Nisan 1856]

Bir sureti

Asâkir-i merkûmeden Kırım cânibinde bulunan İkinci Ordusunun muvakkaten kumandanı olup ferik rütbesinde bulunan işbu râfi' Camou evsâf-ı

mezkûre ile ittisâfına mebnî mûmâileyhe dahi rütbe-i mezkûreden bir kıt'a nişân verildiği.

Bir sureti

Asâkir-i merkûmeden Kırım cânibinde bulunan imdad ordusu kumandanı olup ferik rütbesinde bulunan işbu râfi' de Mac Mahon evsâf-ı mezkûre ile ittisâfına mebnî mûmâileyhe dahi rütbe-i mezkûreden bir kıt'a nişân verildiği.

A. DVN. MHM, 16/17

74

Makam-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'ye bin sekiz yüz elli altı senesi Mayıs'ının yirmisi tarihiyle İngiltere Elçisi Lord Stratford tarafından vârid olan bir kıt'a takrîrin tercümesidir.

Taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkânedden Dersaâdet İngiltere hastahanelerinde bulunan asâkire bakmak üzere gelmiş olan İngiliz kadınlarına verilmek üzere bâ-irâde-i seniyye cânib-i sefârete i'tâsına me'mur olmuş olduğunuz bin aded Mecidiye altınının irsâl buyurulduğunu müş'ir şehr-i Mayıs'ın on yedisi tarihiyle tahrir olunan takrîr-i nezâret-penâhîlerini ahz ile kesb-i mefharet eyledim. Zât-ı hazret-i şehinşâhînin bu bâbda şeref-sudûr buyurulan niyyât-ı müşfikânelerinin sür'at-i icrasını ve eltâf-ı mâlâ-nihâye-i hazret-i mülûkâneye bir delil-i cedîd-i alenî daha vermiş olan böyle bir merhamet-i hayırhâhî-i Hilâfet-penâhînin devletim tarafına serî'an beyânını kemâl-i memnuniyetle ifa edeceğimi zât-ı devletlerine te'min ederek zikrolunan eltâf-ı Padişahî ile tefhîr olunmuş olan kadınların bu bâbda olan teşekkürât-ı samimelerinin hâk-i pâ-yı ulyâ-yı cenâb-ı Padişahîye arz ve takdimine vesâtat-ı nezâret-penâhîlerini rica eylerim.

*

Atûfetli efendim hazretleri

İngiltere Devleti'nin Dersaâdet'de bulunan hastagânına bakmak üzere gelmiş olan kadınların nâile oldukları âtîfet-i seniyye-i cenâb-ı Padişahîden dolayı şükranîyetlerinin beyânını ve ol bâbda yazılan takrîrin cevabını mu-tazammın İngiltere sefirinin tevârüd eden takriri tercümesi meşmûl-i nazar-ı

âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındığı ve muvâfık-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihanbânî buyurulduğu hâlde arz olunan şükranîyet nezd-i âlîde bâ'is-i mahzûziyet-i seniyye olduğu sefârete beyân ve tebliğ olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı, efendim.

Fî 6 L. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tercüme manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve istîzân buyurulduğu üzere arz olunan şükranîyet nezd-i âlîde bâ'is-i mahzûziyet-i seniyye olduğu sefârete beyân ve tebliğ olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı tacdârî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mârru'l-beyân tercüme yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 L. sene [12]72 / [11 Haziran 1856]

İ. HR, 6717_2

75

Atûfetli efendim hazretleri

İngiltere Devleti'nin muvakkaten Dersaâdet'de bulunan ordusu hastagânına bakmak üzere gelmiş olan kadınların reisesinin mazhar olduğu âtifet-i seniyye-i hazret-i mülûkânedden dolayı hâk-i pâ-yı âlîye olan şükranîyetinin beyânına dair Lord Stratford tarafından tevârüd eden takririn tercümesi manzûr-ı âlî buyurulmak için arz ve takdim olunduğu ve muvâfık-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî buyurulur ise teşekkürât-ı vâkı'a nezd-i âlîde mûcib-i mahzûziyet-i seniyye olduğu sefârete bildirileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 15 L. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i esâbi'-i tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tercüme manzûr-ı şevket-nüşûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuş ve istî-

zân buyurulduğu vechile teşekkürât-ı mezkûre nezd-i âlîde mûcib-i mahzû-ziyet-i seniyye olduğunun sefârete bildirilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyarî muktezâ-yı münîfînden olarak mârru'z-zikr tercüme yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 L. sene [12]72 / [20 Haziran 1856]

İ. HR, 6744

76

Atûfetli efendim hazretleri

Haşmetli Sardinya Kralı hazretlerine mukaddemce tertib ve irsâl buyurulmuş olan hedâyâ-yı seniyyeden başka bu kere dahi murassa' bir kıt'a nişân-ı âlî irsâl buyurulup mukaddem tastîr buyurulmuş olan nâme-i hümâyûnda yalnız hedâyâ-yı seniyye-i mezkûr olduğuna ve şimdi nişân-ı âlînin dahi ilâvesi iktizâ-yı hâlden bulunduğuna binâen bu yolda olarak müceddeden tasdîr olunan nâme-i hümâyûn sûy-ı vâlâlarına ba's ü tesyîr kılınmış olmakla sebk ü ibaresi muvâfık-ı emr u ferman-ı ma'âlî-nişân-ı cenâb-ı Padişahî olup da iktizâ-yı âlîsinin icrasına müsaade-i seniyye-i hazret-i şehinşahî şâyân buyurulduğu hâlde Kral-ı müşârunileyh hazretlerine teslim olmak üzere Paris sefirî atûfetli beyefendi hazretlerine gönderileceği ve mukaddemce irsâl olunup sefir-i müşârunileyh nezdinde bulunan nâme-i hümâyûnun bu tarafa iadesi kendisine iş'âr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 25 Za. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-zîb-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle mârru'l-beyân nâme-i hümâyûn meşmûl-i nigâh-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmuşdur. Zikrolunan nâme-i hümâyûnun sebk ü ibaresi münasib ve yolunda görüldüğünden iktizâ-yı âlîsi icra buyurulmuş olmasıyla Kral-ı müşârunileyh hazretlerine teslim olunmak üzere sefir-i müşârunileyh hazretle-

rine gönderilmiş ve sefir-i müşârunileyh nezdinde bulunan nâme-i hümâyûnunun bu tarafa iadesinin kendisine iş'âr olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî iktizâ-yı âlîsinden bulunmuş ve nâme-i hümâyûn-ı mezkûr savb-ı âsafânelerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Za. sene [12]72 / [29 Temmuz 1856]

İ. HR, 6829

77

Atüfetli efendim hazretleri

Gözleve Muharebesi'nde şehiden vefat etmiş olan Selim Paşa kabrinin tamir ve tesviyesine dair tevârüd eden tezkire-i behiyye-i Seraskerî evrak-ı melfûfesiyle manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındı. Suret-i iş'âra nazaran merhum-ı müşârunileyh için tanzimi iktizâ eden makbere-i mahsusanın yapırlacak taşı ve nakil ve rekzi masrafı beş-altı bin kuruşla hâsıl olabileceğine ve kendisi ise ferik rütbesini hâiz olduğu misillü muharebe-i mezkûrede dahi ihrâz-ı derece-i şehâdet eylediğine binâen ibkâ-yı nâmı muvâfık-ı şân-ı âlî olacağından ve ol muharebe asâkiri emvâtının muhafaza-i makâbiri konferans müzakerâtı ahkâmına dahil bulunduğundan ber-mûceb-i iş'âr icrâ-yı iktizâsının serasker-i müşârunileyh hazretlerine havalesiyle ba'de't-tanzim masârıf-ı vâkı'asının dahi Hazinece tesviyesi hususunun Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmesi hakkında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı şehinşâhî müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 14 S. sene [12]73

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-zîb-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr tezkire ve evrak manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuş ve husus-ı mezbûrun ber-mûceb-i iş'âr icrâ-yı iktizâsının serasker-i müşârun-

ileyh hazretlerine havalesiyle masârıf-ı mezkûrenin dahi Hazinece tesviyesi-
nin Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyu-
rulan emr u irâde-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfînden olarak mâr-
ru'l-beyân tezkire ve evrak yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış ol-
makla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 S. sene [12]73 / [15 Ekim 1856]

İ. DH, 23565

78

Tezkire-i Sâmiye

Kırım Ordu-yı Hümâyûnu Defterdârı saâdetli Râsih Efendi'nin fevka-
lâde sa'y ü gayret ve fart-ı istikamet ve dirâyeti müşâhede olunmakda oldu-
ğundan suret-i taltifi iltimasına dair serdâr-ı ekrem devletli paşa hazretlerinin
tevârüd eden tahrirâtı meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i şehinşahî buyurulmak
için arz ve takdim kılındı. Efendi-i mûmâileyh müselleme ve mücerreb olan
istikamet ve hamiyet-i zâtîyesi âsârını işbu me'muriyet-i mühimmesinde
doğrusu lâyıkıyla ibrâz ve isbat ile serdâr-ı ekrem-i müşârunileyh hazretle-
rini dahi zâtından ve hizmetinden hoşnud eylemiş ve kendisinin avâtıf-ı ce-
lîleye öteden beri derkâr olan istihkakı bir kat daha ta'ayyün ve te'ekküd et-
miş olmasıyla inhâ ve iltimas olunduğu vechile hâiz olduğu rütbe-i ûlâ
sınıf-ı sâniîsinin sınıf-ı evvele terfî'i ve ikinci rütbeden bir kıt'a nişân-ı zîşân
ihsan buyurulmak üzere keyfiyetin Nişân-ı Hümâyûn Meclisi'ne havalesi
inâyet-i cihan-şümûl-i cenâb-ı veli-nimete şâyân görünüyor ise de ol bâbda
her ne vechile emr u ferman-ı hümâyûn-ı hazret-i Padişahî müte'allik ve
şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi icra olunacağı beyânıyla tezkire.

[1271 / 1855]

A. AMD, 58/31

Atûfetli efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu vechile Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu müşiri devletli paşa hazretlerinin Rusya kumandanı ile hîn-i veda'da mûmâileyh tarafından verildiği misillü müşârunileyh cânibinden dahi ona i'tâ olunmuş olan defterde muharrerü'l-esâmî bazı zabitân ve me'murîne Rusya Devleti tarafından bu kere on beş kıt'a nişan i'tâ kılınmış olduğundan mârru'l-beyân nişanlar cânib-i Sefâret'e gelerek makam-ı Nezâret-i Celîle-i Hariciye'ye teslim olunmakla Rusya elçisinin ol bâbda Sefâret baştercümanının verdiği talimâtın sureti ve nişanların esâmîsini mübeyyin defter tercümeleriyle beraber manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmak için arz ve takdim kılındı.

Zikrolunan nişanların emsali vechile zabitân ve me'murîn-i mûmâileyhim taraflarından kabul ve lede'l-icab ta'lik kılınması ve bu nişanlara muka-beleten kumandan-ı mûmâileyhin ol vakit verdiği defterde muharrerü'l-esâmî Rusya me'murlarına dahi taraf-ı Devlet-i Aliyye'den birer kıt'a nişân-ı zîşân ihsan buyurulması muvâfık-ı şân-ı âlî olacağından icabı ba'dehû kararlaştırılarak hâk-i pâ-yı âlîden başkaca istîzân olunması haklarında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı, efendim.

Fî 13 Ca. sene [12]73

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i esâbi'-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle evrak-ı ma'rûza manzûr-ı şevket-nüşûr-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuş ve istîzân-ı âlî-i âsafâneleri vechile zikrolunan nişanların zabitân ve me'murîn-i mûmâileyhim taraflarından kabul ve lede'l-icab ta'lik kılınması ve mârru'l-beyân Rusya me'murlarına dahi taraf-ı Devlet-i Aliyye'den birer kıt'a nişân-ı âlî i'tâ olunmak üzere icabı ba'dehû kararlaştırılarak başkaca istîzân

olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u ferman-ı hümâyûn-ı hazret-i şehriyarî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve evrak-ı merkûme yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Ca. sene [12]73 / [10 Ocak 1857]

*

Rusya Devleti tarafından Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu müşiri devletli paşa hazretleriyle zabîtan ve me'murîn-i saireye verilen nişanların esâmîsini mübeyyin defterdir.

Esâmî-i Zevât	Rütüb ve Esâmî-i Nişân
Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu Müşiri devletli İsmail Paşa hazretleri	Aigle Blanc nâm nişanın birinci rütbesi
Ordu-yı mezkûr Erkân-ı Harb Mirlivâsi izzetli Hüseyin Ağa	Saint Stanislas nâm nişanın birinci rütbesi
Ordu-yı mezkûr maîyyetinde bulunan Mirlivâ izzetli Hasan Paşa	Nişân-ı mezkûrun ikinci rütbesi
Mîrû'l-ümerâ izzetli Ziya Paşa	Nişân-ı mezkûrun ikinci rütbesi
Dersaadet Ordu Miralayı izzetli İbrahim Bey	Kezâlik nişân-ı mezkûrun ikinci rütbesi
Başbozuk Süvari Miralayı izzetli Hacı Timur Bey	Sainte Anne nâm nişanın ikinci rütbesi
Istabl-ı Âmire Müdürlüğü pâyelilerinden izzetli Madaf Bey	Nişân-ı mezkûrun üçüncü rütbesi
Kezâlik Istabl-ı Âmire Müdürlüğü pâyelilerinden izzetli Mehmed Bey	Kezâlik nişân-ı mezkûrun ikinci rütbesi
Süvari Kaymakamı rif'atli Âsaf Bey	Saint Stanislas'ın üçüncü rütbesi
Piyade Kaymakamı rif'atli Mustafa Bey	Nişân-ı mezkûrun üçüncü rütbesi
Ordu Meclis Kâtibi rütbe-i sâlise ashâbından rifatli Halim Efendi	Nişân-ı mezkûrun üçüncü rütbesi
Ordu Birinci Tercümanı Âgâh Efendi	Sainte Anne'nin üçüncü rütbesi
Müşârunileyh İsmail Paşa hazretlerinin Yâver-i Harb Binbaşı fütüvvetli Osman Ağa	Nişân-ı mezkûrun üçüncü rütbesi
Erkân-ı Harb Kolağası Süleyman Efendi	Nişân-ı mezkûrun üçüncü rütbesi
Paşa-yı müşârunileyhin Yâver-i Harb Kolağası Raif Bey	Saint Stanislas'ın üçüncü rütbesi

Atûfetli efendim hazretleri

Haşmetli Fransa İmparatoru hazretlerinin yâver-i harblerinden olup Sivastopol Muharebesi'nde mecrûhen vefat etmiş olan General de Lourmel'in nâmına olarak te'sis olunacak olan esere iâneten atıyye-i seniyye ih-san buyurulması iltimasına dair Napoleonville şehri müdürüyle muâvinleri tarafından gönderilen mektubun irsâl kılındığını mutazammın Paris Sefîri atûfetli Mehmed Beyefendi hazretlerinin tevârüd eden tahrirâtıyla mektub-ı mezkûrun tercümelere manzûr-ı mekârim-nüşûr-ı hazret-i mülûkâne buyurulmak üzere arz ve takdim kılındı.

General-i mûmâileyh muharebe-i mezkûrede fedâ-yı cân etmiş olduğu cihetle ibkâ-yı nâmı için vatanında te'sis olunacak böyle bir esere taraf-ı zî-şeref-i hazret-i şâhânedan dahi iâne buyurulması şân-ı âlîye muvâfık olacağından atıyye-i seniyye olarak yirmi bin kuruş i'tâsı ve sefir-i müşârunileyh hazretlerine dahi münasibi vechile cevap gönderilmesi hakkında her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı şehriyarî müte'allik buyurulur ise mantûk-ı celfli icra olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 5 N. sene [12]73

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i enmile-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tercümelere manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyarî buyurulmuş ve istîzân-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri vechile sâlifü'z-zikr esere iâneten yirmi bin kuruş i'tâsı ve sefir-i müşârunileyh hazretlerine dahi münasib cevap gönderilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı tacdârî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mârru'l-beyân tercümelere yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 N. sene [12]73 / [30 Nisan 1857]

İ. HR, 7479

Atûfetli efendim hazretleri

Mesele-i mündefi'ada vefat eden İngiliz zabitân ve neferâtının bir eseri olmak üzere inşası musammem olan kilise için Galata Sarayı civarında tahsis ve i'tâ kılınan arsanın kilise-i mezkûrun inşasına Londra'da müteahhid bulunan Cemiyet-i İnciliye nâmına olarak senedinin tanzimi İngiltere Devleti Umûr-ı Hariciyesi nâzırı tarafından iltimas olunduğu ifadesine dair cânib-i Sefâret'den verilen bir kıt'a varaka meşmûl-i nigâh-ı âlî buyurulmak üzere arz ve takdim kılınmış olup bu mahal kilise yapılmak üzere onlara tahsis kılınmış olduğu cihetle i'tâ kılınacak senedin dahi o suretde tanzimi tabiat-ı maslahatdan gibi görünür ise de ol bâbda her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı, efendim.

Fî 23 L. sene [12]73 / [16 Haziran 1857]

A. AMD, 72/37_1

Tezkire-i Sâmiye

Sinop Vak'ası'nda orada bulunan Katolik kilisesi dahi muhterik olduğundan bu defa öteden beriden sadaka olarak verilen akçe ile inşa olunmakta bulunduğuna binâen taraf-ı eşref-i hazret-i şehinşahîden dahi Katolik ahalisine atıyye-i seniyye olarak on beş bin kuruş atıyye-i seniyye ihsan buyurulması münasib gibi görünüyor ise de ol bâbda her ne vechile emr u ferman-ı cenâb-ı şehriyarî müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire.

(1273) / [1857]

A. AMD, 73/41

Atûfetli efendim hazretleri

Muharebe-i sâbıkada Sivastopol ile Balaklava'da vefat etmiş olan zabitân ve asâkir-i şâhânenin defin oldukları mahaller fena hâlde olarak muhtac-ı tamir ve tesviye olduğu Sivastopol Limanı'nda batmış olan Rusya sefâininin ihracına me'zun olan Amerikalı Miralay Mösyö Jean Gaven tarafından ifade ve ihtar olunmasıyla bu tamirâtın icrasıyla beraber asâkir-i şâhânenin bekâ-yı nâmları için masârıfı kendi tarafından tesviye olunmak üzere bir eser inşasına ruhsat i'tâsı iltimasını mutazammın Hocabey Şehbenderi Rafael Heva tarafından vârid olan tahrirâtın tercümesi manzûr-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmak için arz ve takdim olundu. Reviş-i iş'âra nazaran miralay-ı mûmâileyhin zikrolunan medfenin bazı tamirâtını dahi bedeninden icra eylemiş olduğu anlaşılıp bu suretle insaniyete hizmet ve ihtâr-ı keyfiyet eylemesi şâyân-ı takdir olmasıyla bu makûle âsâr-ı insaniyet ibrâz edenlere verilmekte olan madalyalardan kendisine mükâfâten bir kıt'a madalya ihsan buyurulması ve şehbender-i mûmâileyhin ol vechile ibrâz-ı hizmet ve eser-i sadakat eylemesi dahi sezâvâr-ı tahsin görüldüğünden beyân-ı mahzûziyet olunması ve zikrolunan kabristanın hüsn-i muhafazası lâzımeden ve vuku' bulacak masârıfının sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedede Hazine-i Celîle'den tesviyesi umûr-ı tabiiyeden bulunduğundan yine şehbender-i mûmâileyh ma'rifetiyle tamirât-ı mukteziyesi icra etdirilerek ve inşası inhâ olunan eser dahi yapıdırılarak masârıfı defterinin tanzim ve irsâli hususunun dahi iş'âr ve tavsiye kılınması münasib gibi görünüyor ise de ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i şâhâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 23 Ca. sene 1276

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle tercüme-i mezkûre manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i mülûkâne buyurulmuş ve

tensib ve istîzân buyurulduğu vechile miralay-ı mûmâileyhe bir kıt'a madal-ya i'tâsı ve ber-minvâl-i muharrer şebender-i mûmâileyhe beyân-ı mahzû-ziyet olunması ve kabristan-ı mezkûrun muhafazası lâzımeden olmasıyla masârıfı Hazine-i Celfle'den tesviye olunmak üzere şebender-i mûmâileyh ma'rifetiyle tamirât-ı mukteziyesi icra etdirilerek defterinin gönderilmesi hususunun dahi tavsiye kılınması ve inşası inhâ olunan eserin ne suretle olması lâzım gelir ise bu tarafda tanzim olunarak irsâl kılınmak veyahud mahallinde inşa etdirilmek üzere evvel-i emirde icab eden resminin kararlaştırılarak arz ve istîzân olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-be-yân tercüme yine savb-ı sâmi-i âsafilerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 25 Ca. sene [12]76 / [20 Aralık 1859]

İ. HR, 9409

84

**Meclis-i Vükelâ Müzakerâtına
Mahsus Zabıt Varakası**

Hulâsa-i Meâli

Hariciye Nezâreti'nin 5 Nisan sene [1]327 tarihli ve 171 numaralı tezkiresi okundu.

Kararı

Tezkire-i mezkûrede askerî sabit ve seyyar hastahânelerin tertibâtında hidemât-ı mühimmesi sebk eden ve bu kere vefatı vuku' bulan Miss Florence Nightingale nâmındaki kadın nâmına Kırım Muharebesi'nin hatırası olarak Dairly Palace'da bulunan heykelin karşısında rekzi kararlaştırılan ve İngiltere Kralı ve Kraliçesi hazerâtı taraflarından taht-ı himayelerine alınmak suretiyle iştirak olunan heykel için mûmâileyhânın Rusya Muharebesi esnasında asâkir-i Osmaniye'ye vâki' olan hidemât-ı insaniyet-kârânesinden dolayı Hükûmet-i Osmaniyece dahi üç yüz lira kadar bir meblağın tahsisi

No: Subject of Document Page

Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden iş'âr olunduğu ve meblağ-ı mezbûra bedel yüz lira i'tâsı kâfi olacağı beyân olunmuştur.

Mûmâileyhânın asâkir-i Osmaniye'ye sebk eden hidemât-ı insaniyet-kârânesini takdiren zikrolunan heykelin masârifına Hükûmet-i Seniyyece iş-tirak olunması muktezî ve bunun için yüz aded Osmanlı lirası i'tâsı münasibdir. Bu gibi masârif-ı fevkalâde için Hariciye bûdcesinden karşılık olmadığı nezâret-i müşârunileyhânın cümle-i iş'ârından olmasıyla sâlifü'z-zikr yüz liranın Hazine-i Celîlece masârif-ı gayr-i melhûz tertibinden tesviyesi zarurîdir.

Binâen alâ-zâlik meblağ-ı mezbûrun tertib-i mezkûrdan te'diyesi zımında Maliye Nezâreti'ne tebligât ifası ve Hariciye Nezâreti'ne cevaben ma'lûmat i'tâsı tezekkür kılındı.

25 Rebûlâhır 1329 / [25 Nisan 1911]

(İmzalar)

MV, 151/70

No: Subject of Document Page

REFERANSLAR

Bâb-ı Âli Düvel-i Ecnebiye Defterleri (A.DVN. DVE.d)

80/4

Divân-ı Hümâyun Nâme-i Hümâyun Defterleri (A. DVNS. NMH)

A. DVNS. NMH, 12_129

A. DVNS. NMH, 12_157

Hâriciye Nezâreti Mektubî Kalemi (HR. MKT)

HR. MKT, 50/81

HR. MKT, 77/78

HR. MKT, 61/35

HR. MKT, 81/79

HR. MKT, 61/59

HR. MKT, 82/8

Hariciye Nezâreti Siyasi Kalemi (HR. SYS)

HR. SYS, 903/2

HR. SYS, 1190/18

HR. SYS, 903/4

HR. SYS, 1190/20

HR. SYS, 903/5

HR. SYS, 1346/52

HR. SYS, 1189/1

HR. SYS, 1346/85

Hariciye Nezâreti Tercüme Odası (HR. TO)

HR. TO, 52/55

HR. TO, 52/78

İRÂDE DAHİLİYE (İ.DH)

İ.DH, 18184

İ.DH, 21633

İ.DH, 19646

İ.DH, 22622

İ.DH, 19795

İ.DH, 23226

İ.DH, 20797

İ.DH, 23565

İ.DH, 21259

İrâde Hâriciye (İ. HR)

İ. HR, 5133

İ. HR, 6744

İ. HR, 5182

İ. HR, 6829

İ. HR, 5284

İ. HR, 7239

İ. HR, 5320

İ. HR, 7479

İ. HR, 5666

İ. HR, 9409

İ. HR, 5672

İ. HR, 21220

No:	Subject of Document	Page
İ. HR, 5709		İ. HR, 21231
İ. HR, 5799		İ. HR, 21252
İ. HR, 5947		İ. HR, 21254
İ. HR, 6267		İ. HR, 21278
İ. HR, 6537		İ. HR, 21290
İ. HR, 6668		İ. HR, 21300
İ. HR, 6703		İ. HR, 21313
İ. HR, 6717		

İrâde Meclis-i Mahsus (İ. MMS)

İ. MMS, 1/17	İ. MMS, 6/234
İ. MMS, 3/103	İ. MMS, 7/266
İ. MMS, 5/162	

İrâde Eyâlet-i Mümtâze (Mısır) (İ. MTZ. 05)

İ. MTZ. 05, 632

Maliyeden Müdevver Defterler (MAD_d)

11944

Maliye Nezâreti Cerîde Odası Defterleri (ML. CRD_d)

1753

Meclis-i Vükelâ Mazbataları (MV)

151/70

Sadâret Amedî Kalemî Evrakı (A. AMD)

A. AMD, 58/31	A. AMD, 73/41
A. AMD, 72/37	A. AMD, 80/41

Sadâret Mektubî Kalemî Mühimme Evrakı (A. DVN. MHM)

A. DVN. MHM, 16/17

No: Subject of Document Page

**Sadâret Mektubî Kalemî Umum Vilayât Evrakı
(A.MKT.UM)**

A. MKT.UM, 156/47
A. MKT.UM, 197/15

A. MKT. UM, 235/78
A. MKT. UM, 254/6

No: Subject of Document Page

İ N D E K S

No: Subject of Document Page

No:	Subject of Document	Page
A		
Abacı Dimid Çorbacı (Tirebolulu Rum) 202	Abdülmeccid Han (Osmanlı Padişahı) 58, 67, 173, 175	
Abanoszâde Mahmud Ağa (Trabzon'da Meclis Azâsı) 183	Abdülvehhab (Anadolu Ordusu Defterdarı) 108	
Abbas bin Abdullah (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	Abdürrefi bin Genç Akay (Bakış Efendi Cemaati) 267	
Abdi bin İsmail (Begli Hacı Cemaati) 276	Abdüttahir bin Bölük (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	
Abdi oğlu (Akçaabadlı) 197	Âbidin oğlu Hacı Mehmed Reis (Akçaabadlı) 196	
Abdi oğulları (Ofllu) 191	Âbidin oğlu Hüseyin (Akçaabadlı) 198	
Abdi Paşa (Anadolu Ordu-yı Hümâyunu Müşiri) 17, 18, 34, 39, 135	Abir bin Mehmed (Bakış Efendi Cemaati) 266	
Abdullah Bin Cemakay (İmam Salih Efendi Cemaati) 266	Adam oğlu Yor (Trabzon Yomralı Rum) 189	
Abdurrahim bin Abdülkerim (Bilal Efendi Cemaati) 270	Adana Eyaleti 129	
Abdurrahman bin Mustafa (Begli Hacı Cemaati) 276	Adil Paşa (Sinop Kaymakamı) 285, 286	
Abdurrahman Hafız Efendi (Akçaabadlı) 196	Afacan oğlu Osman Reis (Rizeli) 190	
Abdülbari bin Şems (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	Âgâh Efendi (Ordu Birinci Tercümanı) 296	
Abdülcelal bin Hayreddin (Abdülcelâl Cemaati) 274	Agdaz oğlu Serkis (Göreleli Ermeni) 201	
Abdülcelal Cemaati (Başbak Karyesi, Gözleve) 274	Ağlamış oğlu Makdis Agop (Tirebolulu Ermeni) 203	
Abdülhalim bin Abdurrahman (Abdülcelâl Cemaati) 274	Ağun Ali bin Baybörü (İmam Salih Efendi Cemaati) 266	
Abdülhalim bin Bursen (Bakış Efendi Cemaati) 267	Ahışa 106	
Abdülhalim bin Şemseddin (Abdülcelâl Cemaati) 274	Ahmed Arif (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	
Abdülhalim Paşa, Ferik (İsakçı) 122	Ahmed Bey (Miralay, Revan'da) 82	
Abdülhamid bin Abdülgayyar (Bakış Efendi Cemaati) 267	Ahmed bin Abdullah (İmam Salih Efendi Cemaati) 266	
Abdülkadir bin Mevlüdgaži (Begli Hacı Cemaati) 276	Ahmed Efendi (Görele Nâibi) 200	
Abdülkadir Yazıcı (Tirebolulu) 202	Ahmed Efendi (Mümeyyiz-i Sâlis) 237	
Abdülkerim bin Osman (Abdülkerim Cemaati) 274	Ahmed Hâşim (Müderriş, Trabzon) 183, 204	
Abdülkerim bin Yunus (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Ahmed İzzet (Belgrad Muhafızı) 52	
Abdülkerim Cemaati (Yeni Mahalle, Gözleve) 274	Ahmed Kul Ahmed bin Osman (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	
	Ahmed Kul Efendi Cemaati (Dadilcar Karyesi, Gözleve) 271	

No:	Subject of Document	Page
Ahmed oğlu Hacı Süleyman (Sürmeneli)	Ali, Yüzbaşı (Taif Vapuru)	141
193	Ali Bey (Sürmene Kaza Müdürü)	192
Ahmed Paşa	Ali Bey oğlu (Sürmeneli)	194
(Makam-ı Seraskerî'den)	Ali Bey oğlu Mehmed	
259	(Sürmeneli)	194
Ahmed Paşa (Ferik, Donanma-yı	Ali bin Ömer (İmam Salih Efendi	
Hümâyun Kumandanı)	Cemaati)	265
137, 255, 256,	Ali bin Seyyid Mehmed (İmam Kurt Dede	
258, 287	Cemaati)	270
Ahmed Şah bin Murad Şah (Bilal Efendi	Ali Galib	
Cemaati)	(Meclis-i Mahsus Azâsı)	142
270	Ali Molla (Vakfikebirli)	199
Ahmed Vefik Efendi	Âlî Paşa (Sadriazam)	157
(Tahran Sefiri)	Ali Reis (Rizeli)	190
51	Ali Rıza Paşa (Sofya'da toplanan ordunun	
Aho Karyesi (Sürmene)	kumandanı)	130
194	Alitinos Karyesi (Of)	191
Aigle Blanc (Avusturya Nişanı)	Altuparmakzâde Halil Ağa	
68, 69,	(Trabzonlu)	184
296	Amerikalılar	146
Aigle Noir (Prusya Nişanı)	Amiş Ağa (Rizeli)	190
68, 69	Anadolu	15, 16, 17, 102, 108, 137, 144,
Aigle Rouge (Prusya Nişanı)	145, 154, 161, 162, 163, 164, 165, 166,	
67, 70	167, 169, 170	
Ak Mehmed bin İsmail (İmam Salih	Anadolu Ordu-yı Hümâyunu	48, 103,
Efendi Cemaati)	130, 166, 171	
266	— Müşiri	133, 295
Ak Molla bin Şeyh Mehmed (Akmolla	Anaso Karyesi (Of)	191
Cemaati)	Andronik (Akçaabadlı Rum)	199
269	Ankara Eyaleti	129
Akbaş oğlu Ahmed Reis	Annociade (Sardinya Nişanı)	69
(Sürmeneli)	Anton oğlu Dimitri (Akçaabadlı	
193	Rum)	198
Akçaabad Kazası	Anton oğlu Kapudan Kostantin	
195	(Tirebolulu Rum)	202
Akçe (Avrupa'dan istikraz olunan)	Araklı Karyesi (Sürmene)	194
213,	Arap oğlu (Oflu)	191
221, 230	Arap oğlu Avanis (Trabzon Katolik	
Akdem oğlu Lazari	milletinden)	188
(Trabzonlu Rum)	Argalya Karyesi (Akçaabad)	197, 199
186	Ârif (Meclis-i Mahsus Azâsı)	142
Akhisarlı Mehmed Efendi		
(Görelili)		
200		
Akkirman		
75		
Akmolla Cemaati (Şungurcu Karyesi,		
Gözleve)		
269		
Alacazâde Hacı İbrahim Ağa (Görelili)		
200		
Aland adaları (Baltık Denizi)		
79		
Alano Karyesi (Of)		
191		
Alexandre, İkinci		
(Rusya İmparatoru)		
69		
Alexandre Jean Koza (Boğdan		
Voyvodası)		
98		
Alemcan bin Kurt Mehmed (İmam Salih		
Efendi Cemaati)		
266		
Alemdar oğlu Hacı Ahmed (Sürmeneli)		
192		
Alık oğlu (Sürmeneli)		
193		
Ali (Trabzon'da Meclis Azâsı)		
204		

No:	Subject of Document	Page
Ârif bin Hayreddin (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 272	Ayân oğlu Hacı Ali Kapudan (Sürmeneli)	192
Ârif Efendi (Viyana Sefiri) 6, 23, 57	Ayancık 139	
Ârif Efendi Mahallesi (Mecidiye, Balçık) 276	Azamet bin Ali (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	
Arnavud İbrahim Ağa (Trabzonlu tüccar) 184	Azaplar Karyesi (Babadağı) 268	
Arnavudzâde Hacı Mehmed Ağa (Trabzonlu tüccar) 184	Âzerbaycan Eyaleti 49	
Arsin Karyesi (Yomra) 188	Aziz bin Ak Molla (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	
Arslan oğlu Ömer Ağa (Akçaabadlı) 196	Aziz Seyyid Ahmed, Çarkçıbaşı (Taif Vapuru) 141	
Âsaf Bey (Süvari Kaymakamı) 296	B	
Âsım Efendi (Trabzon Meclis Azâsı ve Nüfus Nâzırı) 183	Bâb-ı Seraskerî 224, 227, 251	
Aso	Bâbîâli 6, 17, 18, 30, 31, 32, 41, 64, 102, 118, 119, 126, 156, 163, 224, 225, 228, 230, 288	
—Deresi (Sürmene) 193	Badkendak oğlu Artin (Trabzon'da Katolik milletinden) 188	
—Karyesi (Sürmene) 194, 195	Bağdad 63	
Adam Çorbacı (Tirebolulu Ermeni) 203	Bağdadlızâde Osman Ağa (Akçaabadlı) 196	
Atas oğlu Makdis Karabet ve Ağbab (Trabzonlu Ermeni) 187	Bahçelik Mahallesi (Gözleve) 275	
Atina 47	Bahr-i Sefid 32, 72, 205	
Atmaca oğulları (Of) 192	Bahr-i Siyah 32, 66, 72, 73, 137, 142, 148, 149	
Avir'in oğlu Braşkova (Trabzonlu Rum) 186	Bain (İngiltere Devleti Nişanı) 59, 69	
Avnullah Vapuru 140	Bakış bin Hasan (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272	
Avrupa 16, 30, 32, 43, 47, 56, 70, 145, 152, 155, 173, 213, 216, 246	Bakikapusu Karyesi (Babadağı) 274	
—Bankası 233	Bakiyo Kazası (Boğdan) 83	
—devletleri 5, 25, 40, 41, 43, 73	Bakış bin Kurt (Bilal Efendi Cemaati) 270	
—tüccarı 32	Bakış Efendi bin Kadir Mehmed (Bakış Efendi Cemaati) 266	
Avusturya	Bakış Efendi Cemaati (Gözleve, Karanayman Karyesi) 266	
—Devleti 5, 8, 9, 29, 37, 40, 41, 46, 53, 56, 57, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 78, 81, 83, 116, 173, 206	Balaban Karyesi (Of) 191	
—İmparatoru 67, 68, 69, 71, 78	Balıklava 71, 157, 158, 299	
—kabinetosu 5, 9	Balcı Karyesi (Babadağı'nda) 274, 275	
—konsolosu 121, 123, 125, 145	Balçık iskelesi 256, 257, 259, 260, 265	
—Sefâreti 125	Balek oğlu Hacı Hüseyin (Of) 191	
—sefiri 9	Balek oğlu Hacı Mustafa (Sürmeneli) 193	
Avusturyalı 13, 172		

No:	Subject of Document	Page
Balkan 16	Begli Hacı Cemaati (Gözleve, Bahçecik Mahallesi)	275
Ballack (Prusya Hariciye Müsteşarı) 61, 211	Begli İsa Bin Sultangeldi (Bakış Efendi Cemaati)	267
Baltacı oğulları (Ofllu) 191	Begli Ömer bin Beg Mehmed (Kadı Halim Efendi Cemaati)	268
Bânîzâde Hafız Rifat Efendi (Trabzon'da hanedandan) 183	Begli Ömer bin Salih (Kadı Halim Efendi Cemaati)	268
Barutcubaşı Ohannes (Meclis-i Vâlâ'ya seçilen temsilci) 111	Bekâr oğlu İsmail Ağa (Yomralı)	188
Barutcuzâde Ruşen Ağa (Trabzonlu) 185	Bekirzâde Hacı Mehmed Ağa (Rizeli)	189
Basarabya 75, 81	Bektaşzâde Mustafa Ağa (Keşablı)	191
Basmacızâde Hüseyin Ağa (Akçaabadlı) 196	Belçika	152
Başbak Karyesi (Gözleve) 274	Belgrad	52
Başpınar Karyesi (Babadağı) 273	—muhafızı	52
Batcir oğlu Dimitri (Trabzonlu Rum) 189	Berat Sancağı	80
Batum 34, 133, 135, 144, 145, 162, 166, 167, 168	Berbad oğlu Firar (Sürmeneli)	195
—Ordu-yı Hümâyûnu 181, 182	Berber oğlu Mehmed (Akçaabadlı)	197
Bav Beg bin Abdullah (İmam Kurt Dede Cemaati) 271	Beriyetü'ş-Şam Gümrüğü	59, 211
Bavyera Devleti 74	Berlin Sefâreti	6, 22, 23
Bay Mehmed bin Bakime (İmam Salih Efendi Cemaati) 265	Beşikçi oğlu Hacı Haşim Efendi (Rizeli)	189
Bayezid-i Evvel (Osmanlı Padişahı) 84	Beşike	11, 12
Baylavcık Karyesi (Gözleve) 265	Beşirzâde Hacı Mustafa Ağa (Trabzonlu)	185
Bayram Gazi bin Gül Mehmed (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Beşyani oğlu Yorgi (Trabzonlu Rum)	186
Bayram oğlu Mustafa Ağa (Akçaabadlı) 197	Beyrut Gümrüğü	217, 221
Bazergân Karyesi (Babadağı) 267	Bezi oğlu Yorika (Akçaabadlı Rum)	198
Bazızâde Mehmed Ağa (Sürmeneli) 194	Bıçak oğlu Efitemivil (Trabzonlu Rum)	186
Bazızâde Kibar Ağa (Sürmeneli) 194	Bıdı oğlu İbrahim (Lahnas, Tirebolu)	202
Beg Timur bin Nurlan (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272	Bıraklar Karyesi (Babadağı)	269
Begli Ahmed bin İyvaz (Ömer Cemaati) 275	Bifera Karyesi (Sürmene)	194, 195
Begli Hacı bin Abay (Begli Hacı Cemaati) 275	Bilal Efendi bin Selamet (Bilal Efendi Cemaati)	269
Begli Hacı bin Abdülğani (İmam Kurt Dede Cemaati) 271	Bilal Efendi Cemaati (Gözleve, Karkaz Karyesi)	269
Begli Hacı bin Hayreddin (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 272	Biloveşti	95
	Birinci oğlu Hacı (Ofllu)	192
	Bloomfield, Lord (Berlin'de İngiltere Sefiri)	62

No:	Subject of Document	Page
Boğaz/lar 32, 36, 44, 149, 150	Braşkova oğlu Nikola (Trabzonlu Rum)	186
Boğaziçi 141	Braşkova oğlu Nikola (Trabzonlu Rum)	187
Boğdan	Brunnow, Philippe Baron de (Rusya'nın Cermenya Dükalığı Sefiri, Paris Muâhedesi Murahhası) 69	271
—ahalisi vekilleri 98	Buğdaylı Karyesi (Babadağı) 271	
—Eyaleti 76, 83, 85	Bulgaristan 115, 116	
—kapı kethüdâsı 83	Burnasula Gölü 75	
—kaymakamı 83	Bükreş 76, 95, 116	
—Voyvodalığı, 98	—boyarları 116	
Boğdanlı 86, 89, 92, 93, 94, 95	Büyük Limanlı'nın oğlu Hacı Cevahir Kapudan (Sürmeneli) 193	
Bolgrad Kasabası 75	Büyük Mervanlar Karyesi (Gözleve'de) 269, 271, 272	
Bolos oğlu Seymen (Sürmeneli) 195	Büyük Simon Çorbacı (Görelili Rum) 201	
Bomarsund Kalesi 65		
Bor Ahmed bin Kurt Ahmed (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268		
Bor Mehmed bin Tas Mehmed (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272		
Bor Mehmed bin Yunus (Abdülcelâl Cemaati) 275		
Borakay bin Şemakay (Ömer Cemaati) 275		
Borika (Trabzonlu Rum) 187		
Boul Schauenstein, Charles Ferdinand Comte de (Avusturya Hariciye Nâzırı, Paris Muâhedesi Murahhası) 68		
Bourqueneq, François Adolphe Baron de (Fransa'nın Avusturya Orta Elçisi, Paris Muâhedesi Murahhası) 68		
Boyacı Mazlum Çorbacı (Trabzonlu Ermeni) 187		
Boyacı oğlu Salih (Sürmeneli) 194		
Boyacı Serkis Çorbacı (Tirebolulu Ermeni) 203		
Boz oğlu Ahmed Efendi (Akçaabadlı) 196		
Boztepe İmamzâde Hafız Hasan Efendi (Trabzonlu tüccar) 184		
Böcü oğlu Emin Bölükbaşı (Tirebolulu) 202		
Bölükzâde Veli Ağa (Trabzonlu tüccar) 186		
Brany (İngiltere Baştercümanı) 145, 158		
Braşkova oğlu Banika, Kocabaşı (Trabzonlu Rum) 186		
	C	
	Cafer bin Mehmed (Begli Hacı Cemaati) 275	
	Cahir Sava (Trabzonlu Rum) 186	
	Camou (Fransa'nın Kırım'daki Ordu Komutanı) 289	
	Canekrol Vapuru 250	
	Cavour, Camille Benso Comte de (Sardinya Maliye Nâzırı, Paris Muâhedesi Murahhası) 69	
	Celaleddin bin Gül Mehmed (Bakış Efendi Cemaati) 266	
	Cemiyet-i İnciliye 298	
	Cemakay bin Ehal (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	
	Cemal bin Hayrullah (Abdülcelâl Cemaati) 274	
	Cemaldin bin Abdullah (Bakış Efendi Cemaati) 266	
	Cemaleddin bin Hayrullah (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	
	Cemaleddin bin Hüseyin (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	
	<i>Cerîde-i Havadis</i> 177, 182, 183, 208	
	Cermenya ve Hesse Hükümeti 69	

No:	Subject of Document	Page
Cerrah/lar	146, 147, 152, 153, 154, 155	Çerkesler 107
Çeşkil oğulları	(Keşab Rumları'ndan) 204	Çeşkil oğulları (Keşablı Rum)
Ceyran oğlu Hüseyin Reis	(Keşablı) 203	Çizmecî Andon (Trabzonlu Rum) 187
Ceyran oğlu Mehmed Ağa (Akçaabadlı)	197	Çoban oğlu Makdis (Tirebolulu Ermeni) 203
Ceyranzâde Hacı Cemal Ağa (Keşablı)	203	Çobanoğlu Ağyap Tori (Göreleli Ermeni) 201
Chiffer (Fransa Sefâreti Baştercümanı)	37, 156	Çobanoğlu Todis (Göreleli Rum) 201
Cibil Ömer oğlu Ali (Ofllu) 191		Çobanzâde Hacı Ali Ağa (Göreleli) 200
Cidde Hazinesi 252		Çolak oğlu Osman Efendi (Akçaabadlı) 197
Cimilli Kazancı İbrahim (Rizeli) 190		Çolak oğlu Temel Ağa (Akçaabadlı) 197
Cimşid oğlu (Akçaabadlı) 196		Çolazâde Hacı Ömer Efendi (Tirebolulu) 201
Cin oğlu Osman (Sürmeneli) 194		Çopur oğlu Hakop (Trabzon Katolik milletinden) 188
Civil de Savoie (Sardinya Nişanı) 69		Çufaruksa Karyesi (Of) 191, 192
Clarendon, George Guillaume Frederic Comte de Baron Hyde de Hindon (İngiltere Hariciye Nâzırı, Paris ve İstikrâz Muâhedeleri Murahhası) 45, 46, 47, 48, 56, 59, 63, 64, 65, 68, 69		Çufaruksalı Hacı Mustafa oğulları (Of) 191
Coppel 49		Çukur karyesi (Babadağı) 275
Corci (Meclis-i Vâlâ Temsilcisi) 111		Çulfaszâde Hasan Ağa (Trabzonlu) 185
Corps Législatif (Fransız Millet Meclisi) 59		Çulfaszâde Mehmed Efendi (Trabzon'da tüccar) 184
Couronne de Fer (Avusturya Nişanı) 68		Çürük oğlu Hacı Mehmed Ağa (Yomralı) 188
Cowley, Henri Richard Charles Baron (İngiltere'nin Fransa Elçisi, Paris Muâhedesi Murahhası) 69		
	Ç	
Çakal oğlu Hacı Hasan Ağa (Yomralı) 188		
Çal Mehmed bin Seyyid Ahmed (Bakış Efendi Cemaati) 267		
Çamurlu Karyesi (Babadağı) 273		
Çapa oğlu Ömer Ağa (Akçaabadlı) 196		
Çarşı Müezzinzâde Hacı Reşid Ağa (Trabzonlu) 184		
Çekelek Karyesi (Gözleve) 270		
Çerkesistan 145		
		D
		Dadilcar Karyesi (Gözleve) 271
		Dağistan ümerâsı 132
		Dairly Palace 300
		Dandinzâde İbrahim Ağa (Göreleli) 200
		Danebrog (Danimarka Nişanı) 59
		Danimarka Devleti 59
		Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî 105, 132, 152, 155, 255
		de Bruck, Baron (Avusturya Elçisi) 7
		de La Valette 37
		de Lormel, General (Napolyon'un Yâveri) 297
		de Mac Mahon (Fransa'nın Kırım'daki Ordu Komutanı) 290

No:	Subject of Document	Page
	—eyaletleri 11, 12, 18, 22, 25, 26, 28, 34, 39, 42, 67, 83, 85, 86, 98, 102, 117, 118, 119, 120, 122, 133	Ereğli Vapuru 138, 139
	—memleketleri 9, 35, 54, 105, 119, 133	Erkutu Karyesi (Rize) 190
Eflaklı 86, 89, 93, 94, 95, 116		Ermeni
Eflaklızâde 92		—milleti 42, 104, 111, 187, 201, 203
Efokson oğlu Efokson (Trabzonlu Rum) 187		—Patrikhânesi 213
Eimme-i Hanefiyye 127		Erzurum 130, 161, 164, 166, 167, 169, 170, 251
Ejder oğlu İsmail (Akçaabadlı) 198		—valisi 17, 18
Ekâlîm-i Mısıriyye 109		Esirciler 107
Ekizzâde Osman Ağa (Görelili) 200		Espiye (Tirebolu) 202
Emanetzâde Tufan Ağa (Görelili) 200		Esterbi Bey 42
Emâreteyn, Bkz. Eflak ve Boğdan		Esterlocnir Vapuru 251
Emil Tutay Hatun (İmam Salih Efendi Cemaati) 266		Eşekçi oğulları (Keşablı Rum) 204
Emin bin Seyyid (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268		Etubbâ 152
Emin Bölükbaşı (Espiye Muhtarı, Tirebolu) 202		Etnelop Vapuru 250
Emin oğlu Mehmed (Sürmeneli) 194		Etoile Polaire (İsveç Nişanı) 68
Emir Ahmed (İmam Salih Efendi Cemaati) 265		Eviyananzâde Mustafa Ağa (Trabzonlu göncü esnafı) 185
Emir Ahmed bin Ak Molla (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268		Evlâd-ı fâtiyhân 130
Emir Ahmedzâde Hacı Ahmed Ağa (Rize'de) 189		Eyübzâde Hasan Efendi (Görelili) 200
Emir Beg bin Seyyid Ahmed (İmam Kurt Dede Cemaati) 270		Ezen Ali oğlu Mehmed Ali Ağa (Ofllu) 204
Emir Mehmed bin Hasan (Ömer Cemaati) 275		
Empri Ohani Vapuru 251		F
Emtia gümrüğü emini 205		Faş Nehri 250
Encümen-i Meşveret 214, 231		Fatih Sultan Mehmed Han 25
Er Mehmed bin Abdurrahim (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268		Fâzıl Ali Han, Ferik (İranlı) 49
Er Mehmed bin Genç Ali (İmam Kurt Dede Cemaati) 270		Felemenk Devleti 36
Er Mehmed bin Hoca Ahmed (Abdülcelâl Cemaati) 274		Fethi Paşa
Er Salih bin Kırırç (İmam Salih Efendi Cemaati) 265		(Meclis-i Mahsus Azâsı) 142
Erbâb-ı fesad ve hile 209		Fetvâ-yı şerîfe (Rusya'ya harp ilanı için) 103, 128, 129
		Feyz-i Bârî Vapuru 149
		Fındıklı Yenice Karyesi (Babadığı) 272
		Filburun 71
		Firar Hacı Mehmed Ağa (Yomralı) 188
		Firarzâde Hacı Hafız Efendi (Trabzonlu tüccar) 185
		Florence Nightingale 300
		Fokşani (Eflak-Boğdan) 89, 91
		Foşa Karyesi (Sürmene) 194
		Foşa Karyesi (Yomra) 188

No:	Subject of Document	Page
Fotinos Karyesi (Of)	191, 192	Genç Ali oğlu İbrahim Ağa (Görelili) 200
Fransa	—Devleti 5, 10, 12, 13, 14, 29, 36, 37, 38, 40, 41, 45, 46, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 60, 66, 67, 68, 69, 74, 78, 79, 81, 83, 169, 206, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 228, 237, 243, 255, 258, 289	Gerenci Karyesi (Babadağı) 270
	—donanması 11, 12, 36, 141	Gerze 139
	—Ecnebiye Nezâreti 56	Glavani (Bazergân) 246
	—İmparatoru 37, 46, 58, 59, 60, 67, 68, 69, 70, 71, 78, 176, 297	Golozâde Hacı Ahmed Efendi (Trabzonlu tüccar) 184
	—komiseri 78	Gomad oğlu Molla Hüseyin (Ofllu) 206
	—konsolosu 52	Goçakof, General (Rusya Askerî Kumandanı) 18, 21, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 42, 116, 118, 120, 121, 123, 133, 134, 136
	—maslahatgüzârı 156, 216	Gorgor Karyesi (Sürmene) 195
	—murahhası 56	Gorgor oğlu Stefan (Akçaabadlı Rum) 198
	—ordusu 45, 48, 156, 174	Gorgoras Karyesi (Of) 192
	—Sefâreti 142, 153, 168, 219, 221, 224, 225	Gökçe oğlu Hacı Mehmed Ağa (Görelili) 200
	—sefiri 9, 35, 61, 225, 230	Gölonsa Karyesi (Sürmene) 193, 195
Frenk vilâyet papazları	29	Gölpınar Karyesi (Babadağı) 267
Futuva Kazası (Boğdan)	83	Göneşaralı Hacı Efendi oğlu Ahmed Efendi (Sürmeneli) 193
G		
Gaffar bin Abdurrahman (Şeyh Akay Efendi Cemaati)	273	Göneşaralızâde Ali Ağa (Sürmeneli) 194
Gaffar bin İsmail (Bakış Efendi Cemaati)	267	Görel Kazası 200, 201
Galafka Karyesi (Yomra)	188	Gözleve 71, 159, 160, 168, 169, 255, 256, 257, 258, 259, 265, 287
Galata oğulları (Ofllu)	191	— Muharebesi 293
Galata Sarayı	298	— müftüsü 255
Galinos Karyesi (Akçaabad)	199	Grand Britanya ve İrlanda Kraliçesi ve Padişahı 67, 69, 70, 71
Galos Sancağı	80	Granda oğlu Hacı Mehmed Ağa (Sürmeneli) 192
Garvanı Sağır Karyesi (Babadağı)	265	Guzera Karyesi (Sürmene) 193
Gavril oğlu Braşkova (Trabzonlu Rum)	192	Güherçile fabrikası 251
Gavril oğlu İsmail Ağa (Akçaabadlı)	196	Gül Hacı oğlu Hacı (Ofllu) 191
Gebreyani oğlu Yanika (Akçaabadlı Rum)	198	Gül Mehmed bin Sefer (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271
Genç Ali oğlu Hüseyin (Sürmeneli)	194	Gül Mehmed bin Vani (İmam Salih Efendi Cemaati) 266
		Gümüşhaneli oğlu Panayot (Akçaabadlı Rum) 199
		Gümüşhaneli oğlu Kürkcü Avanis (Trabzon'da Katolik milletinden) 188

No:	Subject of Document	Page
Gürcistan 48, 106, 167, 168, 169, 170 Güveli Hacı Ahmed Ağa (Rizeli) 190	Hacı Eyvad Karyesi (Babadağı) 267 Hacı Feyzi (Ofllu) 191 Hacı Genç Ağa (Rizeli) 189 Hacı Genç Ağa biraderi Hacı İsmail Ağa (Rizeli) 189 Hacı Halil Ağa (Vakfikebirli) 199 Hacı Hamza oğlu Mehmed (Ofllu) 192 Hacı Hasan Ağa (Trabzonlu tüccar) 185 Hacı Hasan Ağa (Vakfikebirli) 199 Hacı Hasan oğlu Hacı Yakub (Sürmeneli) 193 Hacı Hasanzâde Ali Hafız Efendi (Trabzonlu tüccar) 184 Hacı Hattat Efendi (Trabzonlu tüccar) 185 Hacı İbrahimzâde Hacı Ömer Efendi (Tirebolulu) 201 Hacı İslâm Ağa (Trabzon'da kazzâz esnafı) 185 Hacı İslâmzâde Hacı Osman Ağa (Vakfikebirli) 199 Hacı İslâmzâde Hüseyin Ağa (Vakfikebirli) 199 Hacı Kadızâde Halil Ağa (Görelili) 200 Hacı Kadir Efendi bin Hayreddin (İmam Salih Efendi Cemaati) 265 Hacı Keleş oğlu Hacı Ahmed Ağa (Ofllu) 191 Hacı Kumbasar oğlu (Ofllu) 192 Hacı Mahmud oğlu Hacı Ali (Sürmeneli) 194 Hacı Mahmud oğulları (Sürmeneli) 195 Hacı Mahmud'un oğulları Mehmed ve karındaşları (Sürmeneli) 194 Hacı Mahmudzâde Hacı Yahya Ağa (Rizeli) 189 Hacı Mehmed bin Hokan (Begli Hacı Cemaati) 275 Hacı Mehmed bin Hüseyin (İmam Kurt Dede Cemaati) 270 Hacı Mehmed Efendi (Ofllu) 192	
H		
Habbab (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142 Habibullah bin Begli Ömer (Bakış Efendi Cemaati) 266 Habibullah bin Dokuzoğlu, (Akmolla Cemaati) 269 Habibullah bin Ömer (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273 Hacı Abdullah Ağa (Trabzon'da duhâncı esnafı) 186 Hacı Abdurrahman Ağa (Görelili) 200 Hacı Abdülgafurzâde Hafız Hamdi Efendi (Trabzonlu tüccar) 184 Hacı Abdülgani Kapudan (Akçaabadlı) 196 Hacı Abdülhamid Yazıcı (Rizeli) 189 Hacı Ahmed Ağa (Tirebolulu) 202 Hacı Ahmed oğlu Mahmud (Sürmeneli) 194 Hacı Ahmed oğlu Mehmed (Ofllu) 192 Hacı Ahmed'in oğlu Zorba (Sürmeneli) 194 Hacı Ali (Sürmeneli) 194 Hacı Ali oğlu Hacı İbrahim (Sürmeneli) 193 Hacı Alizâde Hacı Muhtar Ağa (Görelili) 200 Hacı Ârif Ağazâde Emin Hilmi Efendi (Trabzonlu tüccar) 184 Hacı Bektaşzâde Mustafa Ağa (Ofllu) 191 Hacı Bilâl Ağa (Yomralı) 188 Hacı bin Cemay (İmam Kurt Dede Cemaati) 271 Hacı Derviş Ağa (Keşablı) 203 Hacı Derviş Ağa (Rizeli) 190 Hacı Derviş Efendi (Akçaabadlı) 197 Hacı Dola Ağa (Ofllu) 191 Hacı Efendi Mehmed Ağa (Vanazit Karyesi Muhtarı, Keşab) 203 Hacı Emin Alemdarzâde Hacı Ahmed Efendi (Trabzonlu tüccar) 184		

No:	Subject of Document	Page
	Hacı Mehmed Han (Tüccar İşleri Me'muru, İran) 49	Hacı Ömerzâde Hacı Hafız Efendi (Akçaabadlı) 195
	Hacı Mehmed oğlu Mahmud Ağa (Sürmeneli) 193	Hacı Ömerzâde Hacı Mustafa Efendi (Trabzonlu tüccar) 184
	Hacı Memişzâde Hacı Ali Ağa (Tirebolulu) 202	Hacı Ömerzâde Hacı Osman Kapudan (Rizeli) 190
	Hacı Mikdat Ağa (Trabzon'da kazzâz esnafı) 185	Hacı Ömerzâde Hacı Tahir Efendi (Rizeli) 189
	Hacı Molla bin Bekir (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Hacı Ömerzâde Hüseyin Yazıcı (Akçaabadlı) 197
	Hacı Molla bin Kurt Dede (Abdülcelâl Cemaati) 275	Hacı Ömerzâde Mehmed Efendi (Akçaabadlı) 195
	Hacı Molla bin Serat (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	Hacı Paşalı oğlu Molla İbrahim (Ofllu) 192
	Hacı Murad bin Akay (İmam Salih Efendi Cemaati) 265	Hacı Pehlivanzâde Osman Ağa (Akçaabadlı) 196
	Hacı Mustafa (Sürmeneli) 194	Hacı Pir Ağa (Tirebolulu tüccar) 201
	Hacı Mustafa oğlu Hacı Ahmed Ağa oğlu Hacı Tahir Kapudan (Sürmeneli) 192	Hacı Polatzâde Şâkir Ağa (Trabzonlu tüccar) 185
	Hacı Mustafa oğlu Hacı İbrahim (Sürmeneli) 193	Hacı Resul oğlu Hüseyin Ağa (Sürmeneli) 194
	Hacı Mustafa oğlu Hacı Yusuf Ağa (Sürmeneli) 192	Hacı Reşid Ağa (Trabzon'da İksirci esnafı) 186
	Hacı oğlu Ahmed Ağa (Sürmeneli) 193	Hacı Salih oğlu Mehmed Ağa (Ofllu) 191
	Hacı oğlu Mustafa Ağa (Akçaabadlı) 196	Hacı Salihzâde Ahmed Ağa (Akçaabadlı) 196
	Hacı oğlu Osman Ağa (Akçaabadlı) 197	Hacı Salihzâde Ali Ağa (Akçaabadlı) 196
	Hacı oğlu Tufan (Akçaabadlı) 197	Hacı Salihzâde Osman Ağa (Akçaabadlı) 195
	Hacı Osman Efendizâde Ali Efendi (Rizeli) 190	Hacı Salihzâde Süleyman Ağa (Trabzon'da meclis azâsı) 183
	Hacı Osman oğulları (Ofllu) 191	Hacı Sarmısak oğulları (Ofllu) 191
	Hacı Osmanzâde Hacı Genç Ağa (Ofllu) 191	Hacı Seyyid Ağa (Trabzon'da kazzâz esnafı) 185
	Hacı Osmanzâde Tufan Ağa (Yomralı) 189	Hacı Süleyman Ağa (Trabzon'da çilingir esnafı) 185
	Hacı Ömer Ağa Hacı Muhsinoğlu (Trabzonlu Bezzâz esnafı) 185	Hacı Süleyman oğlu Hacı Süleyman (Sürmeneli) 193
	Hacı Ömer Bey (Sürmeneli) 194	Hacı Tayyib Efendi (Tirebolulu) 201
	Hacı Ömer bin Önbodin (Abdülcelâl Cemaati) 274	Hacı Temel Ağa (Tirebolulu) 201
	Hacı Ömer oğlu Ali Bey (Ofllu) 191	Hacı Temel Efendi (Trabzon'da duhân gümrük kâtibi) 186
	Hacı Ömer oğulları (Ofllu) 191	Hacı Timur Bey (Başibozuk Süvari Miralayı) 296
	Hacı Ömer'in oğulları (Akçaabadlı) 197	

No:	Subject of Document	Page
	Hacı Tosun oğlu Mehmed Ali Ağa (Akçaabadlı) 196	Halil Efendi (Trabzon'da, hanedandan ve esbak Hazine Kâtibi) 183
	Hacı Yahya oğlu Seyyid Kapudan (Sürmeneli) 193	Halil Rifat Paşa (Hüdavendigâr Valisi) 102
	Hacı Zaîmzâde Mustafa Efendi (Trabzonlu tüccar) 185	Halim Efendi (Ordu Meclis Kâtibi) 296
	Hacıkay bin [E]r Salih (Bakış Efendi Cemaati) 266	Halim Efendi bin Ahmed (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268
	Hacı'nın oğlu Mahmud (Sürmeneli) 194	Hallaczâde Ahmed Ağa (Trabzonlu tüccar) 184
	Hacıoğlupazarı (Dobruca) 257	Halman Karyesi (Of) 192
	Hacızâde Hacı (Tirebolulu) 201	Halt İsmail oğlu Tufan (Yomralı) 188
	Hacızâde Hacı Emin Kapudan (Tirebolulu) 201	Hamalzâde Hacı Mehmed Ağa (Keşablı) 203
	Hacı Braşkova (Tirebolulu Rum) 202	Hammamîzâde Hacı Ahmed Efendi (Trabzonlu) 185
	Hacı İliye (Tirebolulu Rum) 202	Hammamîzâde Mehmed Temel Ağa (Trabzonlu tüccar) 184
	Hacı Kakul (Tirebolulu Rum) 202	Hamandoz Karyesi (Sürmene) 193
	Hacı Kakul oğlu Banika (Trabzonlu Rum) 186	Hamdi Paşa (Kastamonu Valisi) 285, 286
	Hacı Lefter oğlu Yorika (Trabzonlu Rum) 186	Hamza Çebi oğlu Hacı Hasan (Sürmeneli) 193
	Hacı Muiş'in oğulları (Trabzonlu Rum) 186	Hamza Çebi oğlu Hacı Mustafa (Sürmeneli) 193
	Hacı Sava (Tirebolulu Rum) 202	Hamza Çebi oğlu Hacı Süleyman (Sürmeneli) 193
	Hacı Toma oğlu Hacı İliye (Trabzonlu Rum) 186	Hamzazâde Ahmed Ağa (Trabzonlu tüccar) 185
	Hacı Vasil, Kocabaşı (Akçaabadlı Rum) 198	Han Timur bin Hasan (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272
	Hacı Yor (Keşablı Rum) 204	Hanbula Karyesi (Gözleve) 271
	Hacı Yor oğlu Yorika (Akçaabadlı Rum) 198	Hancı oğlu Hacı Mehmed Ağa (Tirebolulu) 202
	Haçık oğlu Hacı Filipo (Trabzonlu Rum) 187	Hancı oğlu Hacı Mehmed Ağa (Tirebolulu) 202
	Hafız Efendi Mahallesi (Mecidiye, Balçık) 275	Hansa Vapuru 250, 251
	Hakkı Paşa (İçel Kaymakamı) 130	Hantal oğlu Mehmed Kapudan (Rizeli) 190
	Haksa Karyesi (Of) 191	Hara Karyesi (Yomra) 188, 189
	Halduz Mahallesi (Rize) 189	Harbiye Komisyonu 237, 241, 242, 244, 245
	Halep Eyaleti 129	Harhaszâde Mustafa Ağa (Trabzonlu tüccar) 186
	Halil Bey (Dağıstan ümerâsından) 132	Hariciye —bütcesi 301
	Halil bin Ahmed (Akmolla Cemaati) 269	
	Halil bin Selamet (Bilal Efendi Cemaati) 269	
	Halil bin Şah (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 272	

No:	Subject of Document	Page
	—nâzırı 118, 119, 123, 156	Hazal Karyesi (Of) 192
	—Nezâreti 7, 9, 10, 21, 24, 25, 32, 33, 35, 38, 63, 106, 144, 149, 150, 153, 161, 211, 216, 219, 222, 226, 290, 300, 301	Hazine 209, 213, 214, 215, 223, 224, 237, 241, 264, 299, 300, 301 —Komisyonu 240 —i Evrak Müdüriyeti 161, 219, 222 —i Hâssa 252 —Kumpanya Vapuru 250
Harikzedegân	146, 147	Hıdır oğlu Mehmed Usta (Göreleli) 201
Harput Eyaleti	130	Hıristiyan/lar 28, 47, 48, 51, 63, 65, 72, 80, 107, 110, 127, 261 —âyini 61 —diyâneti 26, 42 —kiliseleri 28 —mezhebi 93
Hartamaszâde Hacı Derviş Ağa (Trabzonlu)	184	Hızarcı oğlu Pir (Akçaabadlı) 197
Hartamaszâde Mustafa Ağa (Trabzonlu tüccar)	184	Hicaz 250
Haruksa Karyesi (Sürmene) 194	Harun Ağa (Of) 191	Hind 51
Hasan bin İsa Mehmed (Abdülkerim Cemaati) 274	Hasan bin İsmet Osman (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Hobşara Karyesi (Of) 192
Hasan bin İsmet Osman (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Hasan Hakkı Bey (Rumeli Ordusu'nda görevli) 130	Hocabey 44, 45
Hasan Hüseyin oğlu Genç Ağa (Sürmeneli) 194	Hasan Hüseyin oğlu Genç Ağa (Sürmeneli) 194	Hohenzollern Nişanı 70
Hasan Paşa (Anadolu Ordusu Mirlivâsı) 296	Hasatçı Karyesi (Babadağı) 275	Holamana Karyesi (Akçaabad) 197
Hastagân (İngiliz askerleri) 290, 291	Hâssa Ordu-yı Hümâyûnu 117, 118	Holaysa Karyesi (Of) 191
Hastahaneler 156, 300	Hastagân (İngiliz askerleri) 290, 291	Horasi Lando (Banker) 243
Hastikoz Karyesi (Of) 191	Hastahaneler 156, 300	Horos oğlu Molla Mehmed (Sürmeneli) 194
Hatha Hasan Dilsiz (Trabzonlu tüccar) 185	Hastikoz Karyesi (Of) 191	Humarcı oğlu Mardiros (Trabzonlu Ermeni) 187
Hatuk Çorbacı (Tirebolulu Ermeni) 203	Hatha Hasan Dilsiz (Trabzonlu tüccar) 185	Humurgan Karyesi (Sürmene) 195
Hatzfeldt Wildenburg Schauenstein, Maximilien Frederic Charles François Comte de (Prusya'nın Fransa Sefiri, Paris Muâhedesi Murahhası) 70	Hatuk Çorbacı (Tirebolulu Ermeni) 203	Hundez Karyesi (Of) 191
Hayır Mehmed bin Hasan (Ömer Cemaati) 275	Hatzfeldt Wildenburg Schauenstein, Maximilien Frederic Charles François Comte de (Prusya'nın Fransa Sefiri, Paris Muâhedesi Murahhası) 70	Hübner, Joseph Alexandre Baron de (Avusturya'nın Fransa Orta Elçisi, Paris Muâhedesi Murahhası) 68
Hayreddin bin Cemil (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	Hayır Mehmed bin Hasan (Ömer Cemaati) 275	Hükûmet-i Osmaniye 300
Hayreddin bin Kadircan (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	Hayreddin bin Cemil (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	Hüsam oğulları (Of) 191
Hayreddin bin Yunus (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	Hayreddin bin Kadircan (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	Hüseyin Ağa (Anadolu Ordusu Erkân-ı Harb Mirlivâsı) 296
Hayrullah bin Gül Mehmed (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Hayreddin bin Yunus (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	Hüseyin Bey (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142
	Hayrullah bin Gül Mehmed (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Hüseyin bin İvaz (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268
		Hüseyin Efendi (Akçaabad Kaza Müdürü) 195
		Hüseyin Efendi (Mecidiye, Balçık) 275

No:	Subject of Document	Page
Hüseyin Paşa (Sinop'taki Donanma Kumandanı) 138, 139	İmâmecizâde Mustafa Efendi (Trabzon'da hanedandan) 183	
Hüseyin Raif Efendi (Trabzon Emtia Gümrüğü Kâtibi) 184	İmamzâde Hüseyin Kapudan (Görelili) 200	
Hüseyin Reis (Rizeli) 190	İmra oğlu Yorgi (Trabzonlu Rum) 187	
İ	İmtiyaz Nişanı 67	
Irak 63	İmtiyazât-ı Mezhebiye 26, 29, 102, 104	
—Ordu-yı Hümâyunu 154	İncir Kuşoğlu Mustafa Ağa (Görelili) 201	
İsfahan 63	İngiliz	
İstabl-ı Âmire Müdürlüğü 132	—hekimler 151, 152, 155	
İ	—lirası 214	
İbrahim Bey	—zabitânı 298	
(Dağıstan ümerâsından) 132	İngiltere	
İbrahim Bey (Dersaâdet Ordu Miralayı) 296	—Asilzâdegâni Meclisi 59	
İbrahim bin Abdurrahman (Abdülkerim Cemaati) 274	—askeri 45	
İbrahim Efendi'nin oğlu Sadık Efendi (Tirebolulu) 202	—Bankası 60, 247	
İbrahim Efendizâde Ali Yazıcı (Trabzonlu) 185	—Devleti 12, 13, 37, 38, 40, 41, 45, 46, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 68, 69, 74, 78, 81, 83, 157, 158, 163, 168, 169, 206, 211, 216, 217, 219, 224, 225, 228, 230, 237, 243, 288, 291	
İbrail 95, 119, 120, 124	—donanması 11, 12, 36, 141	
İbşir oğlu Ömer Ağa (Yomralı) 189	—hastahaneleri 290	
İftihar Nişanı 70	—konsolosu 158	
İhtisâb nâzırı 235	—Kralı 300	
İhtiyar oğlu (Akçaabadlı) 196	—Kraliçesi 6, 58, 59, 60, 67, 68, 78, 176, 300	
İli Karyesi (Kerç) 267	—maslahatgüzârı 51	
İmam Kızı oğlu Temel Ağa (Akçaabadlı) 196	—Meb'usân-ı Millet Kamarası 211	
İmam Kurt Dede bin Gaffar (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	—murahhası 56	
İmam Kurt Dede Cemaati (Konak Karyesi, Gözleve) 270	—ordusu 162, 166, 174	
İmam oğlu Mustafa Ağa (Akçaabadlı) 196	—Sefâreti 16, 50, 51, 52, 153, 157, 158, 161, 168, 219, 222, 224, 225	
İmam oğlu Süleyman Ağa (Trabzon'da çilingir esnafı) 185	—sefiri 6, 9, 20, 61, 145, 216, 230, 290	
İmam Salih Efendi (İmam Salih Efendi Cemaati) 265	—Umûr-ı Ecnebiyesi nâzırı 288	
İmam Salih Efendi Cemaati (Baylavcık Karyesi, Gözleve) 265	—vükelâsı 24, 65, 288, 289	
	—zabitânı 48	
	İpekçi oğlu Banika (Sürmeneli Rum) 195	

No:	Subject of Document	Page
İran	—Devleti 50, 51, 62, 63 —Hükümeti 49 —sefiri 50, 51, 62	—Muâhedesi (Tasdiknâme-i Hümâyûn) 58
İranlı 49, 51, 63		İsveç 68
İsa bin Zekeriya (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271		İvyan Karyesi (Sürmene) 194
İsakçı 74, 122		İzmir 104, 105, 106 —gümrüğü 59, 211, 217, 221 —valisi 105, 106
İsancari (Banker), 243		İzzet (Yanya ve Tırhala Valisi) 80
İshakzâde Hüseyin Ağa (Trabzonlu tüccar) 184		
İskender oğlu Bekâr Ahmed Ağazâde Hasan Ağa (Yomralı) 188		J
İskenderiye 109		Jarretiere (İngiltere Nişanı) 59, 68
İskenderzâde Osman Ağa (Yomralı) 188		Jean Gaven, Miralay (Amerikalı) 299
İslâm bin Abdülkerim (Bakış Efendi Cemaati) 267		K
İsmail (İzmir Valisi) 105		Kaba Hasan oğulları (Ofllu) 191
İsmail (Taif Vapuru Süvarisi) 141		Kaba oğlu Gorgor (Tirebolulu Rum) 202
İsmail (Trabzon'da hanedandan) 204		Kabas oğlu Ömer'in oğlu Mustafa (Akçaabadlı) 197
İsmail Afif (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142		Kadahor Karyesi (Of) 191, 192
İsmail Dayının oğlu Hasan (Sürmeneli) 193		Kadaol Karyesi (Sürmene) 194
İsmail Efendi Mahallesi (Mecidiye, Balçık) 269, 272, 273		Kadı Halim Efendi bin Ahmed (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268
İsmail Paşa (Anadolu Ordusu Müşiri) 82, 296		Kadı Halim Efendi Cemaati (Direklice Karyesi, Gözleve) 297
İsmail Paşa (Vidin Bölgesi Kumandanı) 116, 117		Kadı Karyesi (Babadağı) 267, 273
İsmail Reiszâde Hacı Osman Ağa (Trabzonlu tüccar) 184		Kadı oğlu Hacı Ali Ağa (Yomralı) 188
İsmail şehri 95		Kadzâde Kara Mustafa Ağa (Gümrük Memuru, Görele) 200
İsmet Beyzâde Ârif Hikmet el-Hüseynî (Şeyhülislâm) 128		Kadzâde Zaim Ağa (Göreleli) 200
İsmet Paşa (Trabzon Valisi) 204		Kadri Bey (Nizamiye Süvarisi) 139
İsperti Bey (Voyvoda) 116		Kadril oğlu İsmail Ağa (Akçaabadlı) 196
İstadvan oğlu Topal Yanika (Sürmeneli Rum) 195		Kadvan oğlu Dimitraki (Trabzonlu Rum) 186
İstikrâz 58, 59, 60, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 219, 220, 221, 223, 225, 226, 228, 230, 231, 234, 236, 239, 240, 241, 246, 250, 251		Kadvan oğlu Yorgi (Trabzonlu Rum) 186
—Komisyonu 241		Kafkasya 164, 167
		Kahveci oğlu Mehmed (Sürmeneli) 194
		Kâhya oğlu Mehmed Ağa (Göreleli) 227
		Kakul oğlu Banika (Trabzonlu Rum) 186

No:	Subject of Document	Page
	Kalafatoğlu Hacı Hasan Ağa (Trabzonlu Sandıkçı Esnafı) 186	Kara Ali oğlu (Ofllu) 191
	Kalafatzâde Hacı Kâmil Kapudan (Trabzonlu) 185	Kara Ali oğlu Mehmed (Sürmeneli) 194
	Kalafatzâde Hasan Kapudan (Trabzonlu) 184	Kara Banika (Sürmeneli Rum) 195
	Kalan oğlu Banika (Akçaabadlı Rum) 198	Kara Hasanzâde Hacı Ali Ağa (Rizeli) 190
	Kalan oğlu Yorgi (Trabzonlu Rum) 186	Kara Hüseyin oğulları (Ofllu) 192
	Kalas 95, 119, 120	Kara Levend'in yeğeni İsmail Ağa (Trabzonlu) 185
	Kalaycızâde Hacı Mehmed Ağa (Trabzonlu tüccar) 185	Kara Osman oğlu Yeğen Ali (Akçaabadlı) 197
	Kalcızâde Ali Ağa (Trabzon Meclisi Azâsı) 183	Kara Sava (Akçaabadlı Rum) 198
	Kalcızâde Hacı Ömer Beyefendi (Trabzon Meclisi Azâsı) 183	Kara Süleyman oğlu Hacı Süleyman (Sürmeneli) 194
	Kalcızâde Mehmed Bey (Trabzon Meclisi Azâsı) 183	Kara Yani oğlu Kaba Sakal (Akçaabadlı Rum) 198
	Kalcızâde Ömer Ağa (Trabzon'da hanedandan) 183	Kara Yanika (Sürmeneli Rum) 213
	Kaleş Kazası (Boğdan) 83	Karaali Karyesi (Babadağı) 270, 272, 273
	Kalmukzâde Ali Ağa (Yomralı) 188	Karabaki Karyesi (Babadağı) 267
	Kalpak Sava (Akçaabadlı Rum) 199	Karabina 247, 249
	Kalpakçı oğlu Yani (Trabzonlu Rum) 187	Karadağ 130
	Kalşoti oğlu Mahmud Ağa (Tirebolulu) 230	Karadeniz 32, 44, 73, 75, 137, 144, 145
	Kalyoncu oğlu Mahmud Ağa (Tirebolulu) 202	Karagöz Çorbacı (Tirebolulu Ermeni) 203
	Kamando (Bâzergân) 246	Karagöz oğlu Hacı Todori (Trabzonlu Rum) 187
	Kamış Şehri 71	Karagöz oğlu Makdis Serkis (Trabzonlu Ermeni) 187
	Kâmil Ağa (Yomralı) 188	Karagöz oğlu Stefan ve Kırkor (Trabzonlu Ermeni) 187
	Kâmilzâde Abdülhamid Ağa (Akçaabadlı) 195	Karahisar-ı Sâhib Sancağı 130
	Kanbur oğlu Yorika (Akçaabadlı Rum) 199	Karakaş oğlu Serkis (Tirebolulu Ermeni) 203
	Kandil oğlu Pandeli (Trabzonlu Rum) 186	Karakaş ve karındaşı (Sürmeneli Rum) 214
	Kanfar Vapuru 250	Karakuşam Karyesi (Babadağı) 269
	Kangal oğlu Bekâr Ağa (Akçaabadlı) 196	Karan Hasan oğlu Salih Kapudan (Tirebolulu) 202
	Kanter Beyoğlu Hasan Reis (Rizeli) 190	Karanayman Karyesi (Gözleve) 266, 267
	Kapudan Yor (Tirebolulu Rum) 202	Karanlık Karyesi (Babadağı) 275
	Kara Ahmed Karyesi (Babadağı) 275	Karantina 34, 120
		Karasu kasabası (Silistre) 276, 278
		Karasulular Karyesi (Babadağı) 270

No:	Subject of Document	Page
Karaşe oğlu Todori (Sürmeneli Rum) 195	Kaya Ali bin Gökşe (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272	
Karayakalı Ömer Yazıcı (Tirebolulu) 202	Kaya bin Kurti (Abdülcelâl Cemaati) 274	
Karbol Karyesi (Gözleve) 275	Kayaklı Karyesi (Babadağı) 268	
Kârhâneci Gorgor (Akçaabadlı Rum) 198	Kaynarca Muâhedesi 25, 26, 28, 29	
Kârhâneci Yani (Akçaabadlı Rum) 198	Kazan 255	
Kârhânecezâde Ömer Kapudan (Tirebolulu) 202	Kazancı Çorbacı (Keşablı Rum) 204	
Kadı Karyesi (Gözleve) 268	Kazancı oğlu Diranadakıl (Akçaabadlı Rum) 199	
Karib oğlu Nikola (Trabzonlu Rum) 186	Kazancızâde Hasan Ağa (Akçaabadlı) 195	
Karkaz Karyesi (Gözleve) 269	Kazzaz oğlu Hüseyin Ağa (Akçaabadlı) 197	
Karlık Karyesi (Akçaabad) 197	Kefeli oğlu Hacı Arif Ağa (Sürmeneli) 193	
Karpuz oğlu Gorgorani (Trabzonlu Rum) 187	Kefeli oğlu Hüseyin (Sürmeneli) 193	
Karpuz oğlu Kostantin (Trabzonlu Rum) 187	Kefeli oğlu Kara Hasan (Sürmeneli) 193	
Kars 61, 62, 71, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170	Kefeli oğlu Mehmed ve karındaşı Paşa (Sürmeneli) 193	
—ordusu 161, 163, 164, 166	Kemahcı oğlu Pir Ağa (Yomralı) 189	
Kart Mehmed bin Selâmi (Akmolla Cemaati) 269	Kemal (Berlin Sefiri) 62, 63	
Karziye Karyesi (Akçaabad) 199	Kerbelâ 49, 63	
Kasaboğlu Hüseyin Ağa (Tirebolulu) 202	Kerç 71, 258, 259	
Kasarıcı Alaca oğlu Yakub Ağa (Rizeli) 190	Kerim bin Mecid (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	
Kasımzâde Hacı Ruşen Ağa (Trabzonlu tüccar) 184	Kerime Hatun (Akmolla Cemaati) 269	
Kasran oğlu Avanis (Trabzon'da Katolik milletinden) 188	Keşab Kazası 203	
Kastamonu	Keşfeddin bin Yunus (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	
—Emvâl Sandığı 285	Keşiş oğlu (Akçaabadlı Rum) 199	
—Eyâleti 285	Keşiş oğlu Dimitri (Trabzonlu Rum) 186	
—Meclisi 143	Keşiş oğlu Panayot (Akçaabadlı Rum) 198	
—valisi 143, 286	Kevo[r] oğlu Stefan Çorbacı (Trabzon'da Katolik milletinden) 188	
Kaşıkçızâde Ömer Ağa (Rize) 189	Kılınçzâde Hacı İsmail Ağa (Göreleli) 200	
Katamori mahalli (Prut) 75	Kırım 156, 162, 163, 165, 166, 168, 175, 260, 261, 264, 265, 276, 278, 288, 289, 290	
Katini Hatuk Çorbacı (Tirebolulu Ermeni) 231	—Muharebesi 300	
Katolik 110, 187, 188, 204, 298	Kiga beyi 42	
—kilisesi 298		
—patriki 213		

No:	Subject of Document	Page
	Kıgalk	130
	Kiliseli Memiş Ağa (Akçaabadlı)	197
	Kireççi oğlu Kehya (Akçaabadlı Rum)	198
	Kirkor oğlu Agop (Tirebolulu Ermeni)	203
	Kirkor oğlu Haçık (Tirebolulu Ermeni)	203
	Kisarna Karyesi (Akçaabad)	197, 199
	Kocabaşı	204
	Koç Ali oğlu Hacı Ali Kapudan (Sürmeneli)	192
	Koç Ali oğlu Hacı Mustafa (Sürmene)	192
	Koçi oğlu (Sürmeneli Rum)	195
	Kodil Karyesi (Yomra)	188
	Kofan oğlu Makiz (Tirebolulu Ermeni)	203
	Kofi oğlu Abdullah Ağa (Oflu)	191
	Kolatlı oğlu Mehmed Ağa (Akçaabadlı)	197
	Komara Karyesi (Yomra)	189
	Konak Karyesi (Gözleve)	270, 271
	Kondu Karyesi (Of)	192
	Kongal oğlu Hacı İliye (Trabzonlu Rum)	187
	Konya	129, 251
	—valisi	130
	Korkud Karyesi (Gözleve)	274
	Kostaki Muzurus Bey (Londra Sefiri)	24, 45, 56, 58, 63, 65, 151, 211
	Kostantin oğlu Kostantin ve karındaşları (Sürmeneli Rum)	195
	Koşul oğlu Ağatonik (Trabzonlu Rum)	186
	Kota'nın oğlu Hacı Hasan Ağa (Rizeli)	189
	Kotur	49
	Kovaro Mahallesi (Rize)	190
	Kömürcüzâde Hasan Ağa (Duhân Gümrüğü Müdürü, Trabzon)	183
	Kömürcüzâde Mustafa Ağa (Trabzon hanedanından)	184
	Köprükoy (Erzurum)	170
	Kör oğlu Kehya (Akçaabadlı Rum)	198
	Kör oğlu Yor Reis (Akçaabadlı Rum)	198
	Köse oğlu İbrahim (Sürmeneli)	194
	Köseler Karyesi (Babadağı)	269
	Krayova şehri	95
	Kucera Karyesi (Sürmene)	194
	Kudalzâde Hacı Ahmed Ağa (Trabzonlu tüccar)	185
	Kudiç oğlu Yani (Trabzonlu Rum)	186
	Kudüs	10, 28, 40, 117
	—Maddesi	25, 37
	—Meselesi	10, 28, 36
	Kuhla Karyesi (Yomra)	188
	Kukudalının oğlu Hacı Mehmed (Sürmeneli)	193
	Kukur oğlu Hacı (Rizeli)	190
	Kul oğlu Hacı Hasan Ağa (Rizeli)	189
	Kul oğlu Vasil (Akçaabadlı Rum)	199
	Kulak oğlu İsmail Ağa (Akçaabadlı)	196
	Kumluk Mahallesi (Gözleve)	267
	Kumuş oğlu Hacı Hasan Ağa (Rizeli)	190
	Kunir oğlu Yorgi (Trabzonlu Rum)	186
	Kurban Ali bin Begli Ömer (İmam Salih Efendi Cemaati)	265
	Kurd oğlu Koca Ağa (Oflu)	192
	Kuristin oğlu Yani (Akçaabadlı Rum)	198
	Kurman bin Ernelat Beg (Bakış Efendi Cemaati)	267
	Kurt Behre bin Hayreddin (Şeyh Akay Efendi Cemaati)	272
	Kurt Dede bin Gaffar (Bakış Efendi Cemaati)	266
	Kurt Dede bin Halil (Ömer Cemaati)	275
	Kurt Dede bin Ömer (Şeyh Akay Efendi Cemaati)	273
	Kurt Mehmed Efendi (Mecidiye, Balçık)	275

No:	Subject of Document	Page
Kurt Mehmed Efendi Mahallesi (Gözleve) 266	Küçük Simon Çorbacı (Görelili Rum) 201	
Kurt Molla bin İbrahim (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Kümbilzâde Mehmed Yazıcı (Görelili) 200	
Kurt Molla Mahallesi (Dobremir-i Bâlâ) 274	Kürhan oğlu Kostantin (Trabzonlu Rum) 187	
Kurt Nasr bin Ulakay (Bakış Efendi Cemaati) 267	Kürkçü oğlu Mehmed Ağa (Akçaabadlı) 197	
Kurt Nazir bin Himmet (Akmolla Cemaati) 269	Kütahya Sancağı 130	
Kurt Ömer bin Ali (Bakış Efendi Cemaati) 266		
Kurt Said bin Hayrullah (Bakış Efendi Cemaati) 267	L	
Kurtkay bin Molladin (Abdülcelâl Cemaati) 275	Lablat Vapuru 250, 251	
Kuruçeşme 7	Ladom Karyesi (Yomra) 188	
Kusa bin Zekeriya (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	Lafcı oğlu Keleş (Sürmeneli) 194	
Kuş oğlu Gavril (Trabzonlu Rum) 186	Lahana'nın oğlu Hacı Hüseyin Ağa (Rizeli) 190	
Kuş oğlu İlya (Trabzonlu Rum) 186	Lahnas Madeni (Tirebolu) 203	
Kuşkaya Karyesi (Keşab) 204	Lakçı oğlu Hacı Mehmed'in oğlu (Sürmeneli) 195	
Kutayis 162, 164, 167	Latin 111	
Kutbeddin bin Abdurrefi (Bakış Efendi Cemaati) 266	Laz oğlu Mehmed Reis (Rizeli) 190	
Kutbeddin bin Şerifüddin (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	Lefter Kapudan (Tirebolulu Rum) 202	
Kutbeddin Mahallesi (Mecidiye, Balçık) 273	Lefter oğlu Yor (Akçaabadlı Rum) 199	
Kuyumcubaşı oğlu Hacı Kostantin (Trabzonlu Rum) 191	Légion d'honneur (Fransa Nişanı) 58, 67, 68, 69	
Kuzen oğlu Hacı Ahmed (Sürmeneli) 193	Lehli ofisyyaller 151	
Küçük Ahmed oğlu Hacı Ahmed (Sürmeneli) 193	Leopold d'Autriche (Avusturya Nişanı) 68	
Küçük Ahmed oğlu Mustafa Reis (Sürmeneli) 194	Lermizâde Musa Efendi (Akçaabad Nüfus Mukayyidi) 195	
Küçük Hacı Amiş Ağa (Rizeli) 190	Lloyd Kumpanyası 45, 57	
Küçük Kaynarca Muâhedeşi 42	Londra 60, 66, 146, 148, 152, 153, 155, 298	
Küçük Müezzinzâde Hacı Emin Efendi (Trabzon'da kazzâz esnafı) 185	—Bankası 243, 244, 245	
	—etibbâsı 152	
	—Kabinetosu 65	
	—Sefâreti 6, 22, 23, 52, 152, 155, 288, 289, 301	
	Louis (İngiliz Parlamenter) 58	
	Luis oğlu Todori (Akçaabadlı Rum) 198	

M

No:	Subject of Document	Page
Ma'şuk Paşa (Liman Memûru) 250, 251	Manlı Karyesi (Rize) 190	
Mâbeyn-i Hümâyun 54, 55	Manol'un karındaşı Yor (Akçaabadlı Rum) 199	
Macar altını 86, 94, 95, 96	Manteuffel, Othon Theodore Baron de (Prusya Hariciye Nâzırı, Paris Muâhedesi Murahhası) 62, 70	
Maçın 120, 122	Maraş 130	
Maçkalı Ali Ağa (Akçaabadlı) 197	Marım oğlu Mıgırdıç (Trabzon Katolik milletinden) 188	
Maçkalı Debbağ İsmail Ağa (Trabzonlu tüccar) 184	Marzuba Karyesi (Sürmene) 194	
Madaf Bey (İstabl-ı Âmire Müdürlüğü Pâyelisi) 296	Masârıf-ı Harbiye Komisyonu 213, 223, 230, 237, 240, 241, 242, 244, 245	
Mahmud (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	Mataracızâde Hacı Mustafa Ağa (Rizeli) 189	
Mahmud (Taif Vapuru'nda Yüzbaşı) 142	Mayındrof (Rusya Sefiri, Viyana) 8	
Mahmud Efendi (Rize Nüfus Mukayyidi) 189	Mazlum Bey (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	
Mahmud Hân-ı Evvel (Osmanlı Padişahı) 172	Mazlûmzâde Süleyman Ağa (Trabzonlu tüccar) 185	
Mahmud Nedim (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	Mecidiye (Balçık) 268	
Mahmud oğlu Emin (Akçaabadlı) 197	Mecidiye	
Mahmud oğlu Hacı Mehmed (Ofu) 192	—altını 290	
Mahmud Yazıcı (Rizeli) 189	—Mahallesi (Balçık) 273	
Mahno (Sürmene) 192	—Nişanı 58, 67, 68, 69, 102, 289	
Mahura Karyesi (Sürmene) 194	Meclis	
Mahya oğlu Mehmed Usta (Görelili) 201	—i Âli-i Tanzimat 218, 219	
Makdis Kirkor (Tirebolulu Ermeni) 203	—i Bahriye 138	
Makdis Kirkor oğulları (Tirebolulu Ermeni) 203	—i Mahsus-ı Meşveret 217	
Maki Karyesi (Of) 191	—i Meşveret 7, 20, 22, 32, 38, 144, 214, 259	
Makranyoz Karyesi (Akçaabad) 199	—i Muvakkat-i Askerî 82	
Malisona Karyesi (Of) 191	—i Umumî (Eflak-Boğdan) 87, 88	
Mâlîye	—i Umumî (İstanbul) 102, 103, 104, 126, 128, 136, 143, 206, 207, 283, 284, 286	
—Hazinesi 208, 213, 218, 233, 234, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 246, 247, 249, 250, 252, 257, 258	—i Vâlâ 110, 205, 218, 219	
—Nezâreti 182, 213, 293, 294, 301	—i Vükelâ 56, 123, 216, 300	
Mamil oğlu Bogos (Trabzon'da Katolik milletinden) 188	Medrese	
Mani' oğlu Hacı Ömer Kapudan (Rizeli) 189	—i Bursa (Trabzon) 204	
Manisa 104, 105, 106	—i Hatuniye (Trabzon) 204	
	Mehmed (Meclis-i Meşveret Azâsı) 258, 259	

No:	Subject of Document	Page
Mehmed (Trabzon'da Meclis Azâsı) 204	Melamen oğulları (Sürmeneli Rum) 195	
Mehmed Ağa (Keşab Kazası Müdürü) 203	Melikzâde Mustafa Efendi (Görelle Nüfus Mukayyidi) 200	
Mehmed Ağa (Veznedâr) 237	Melinos Karyesi (Of) 191	
Mehmed Ali (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	Memâlik-i Şarkıye 43	
Mehmed Ali (Serasker) 106	Memiş Ağa (Rizeli) 202	
Mehmed Ârif (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	Memleketeyn, Bkz. Eflak ve Boğdan	
Mehmed Ârif (Viyana Sefiri) 6	Menahim (Meclis-i Vâlâ'ya temsilci olarak seçilen) 111	
Mehmed Âsım (Trabzon'da Meclis Azâsı) 204	Menarzâde Ahmed Ağa (Görelle) 200	
Mehmed Beşir en-Nazîfî Efendi, Müdüris (Trabzon) 183	Mençikof (Prens) 5, 8, 25, 26, 29, 31, 40, 172, 173	
Mehmed Bey (İstabl-ı Âmire Müdürlüğü Pâyelisi) 296	—müsveddesi 8, 25, 29, 30, 37	
Mehmed Bey (Paris Sefiri) 297	Mervanlar Karyesi (Babadağı) 266, 267	
Mehmed bin Ahmed (Abdülcelâl Cemaati) 275	Merzifonluzâde Hacı Ahmed Kapudan (Rizeli) 190	
Mehmed bin Gül Mehmed (İmam Salih Efendi Cemaati) 266	Mesona Karyesi (Yomra) 188	
Mehmed bin Nur Mehmed (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272	Meto'nun oğlu Ali Ağa (Rizeli) 190	
Mehmed Cemil Bey (Fransa ve Sardinya Sefiri, Paris Muâhedesi Murahhası) 68	Metra Çorbacı (Görelle Ermenileri'nden) 201	
Mehmed Emin Âlî Paşa (Sadriazam, Paris Muâhedesi Murahhası) 68	Metropolid (Eflak-Boğdan) 88, 94	
Mehmed Fuad (Meclis-i Meşveret Azâsı) 258, 259	Meveş oğlu Hacı Salih (Sürmeneli) 193	
Mehmed Hasib (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	Mısır 109, 130, 222	
Mehmed Hayreddin (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	—Hazinesi 250	
Mehmed Paşa (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	—valisi 110, 113	
Mehmed Pir enNazîfî (Trabzon'da müderris) 204	—vergisi 59, 216, 221	
Mehmed Rifat (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	Mısır oğlu Hüseyin Ağa (Akçaabadi) 196	
Mehmed Rüşdü (Kapudan Paşa) 149	Miço Karyesi (Of) 191	
Mehmed Said (Mısır Valisi) 109	Mihail Çorbacı (Tirebolulu Rum) 202	
Mehmed Said (Silistre Valisi) 121	Mihran Bey (Meclis-i Vâlâ'ya temsilci olarak seçilen) 111	
Mehmed-i Sâni (Osmanlı Padişahı) 84	Mir Emin (Dürzî Beyi) 131	
Mekteb-i Harbiye 156	Mir Nasr bin Kurti (Akmolla Cemaati) 269	
Mekteb-i Tıbbiye 152, 154, 155	Miş oğlu Mustafa (Ofu) 192	
	Michel (Fransız tüccar) 251	
	Molla Ali oğlu Hasan Reis (Sürmeneli) 193	
	Molla Durmuş oğlu Mehmed (Akçaabadi) 198	

No:	Subject of Document	Page
	Molla Hasan oğlu el-Hâc Ömer Efendi (Tirebolulu) 202	Mustafa bin Şemseddin (Abdülcelâl Cemaati) 274
	Molla İbrahim oğlu İbrahim Ağa (Akçaabadlı) 196	Mustafa Efendi (Trabzon Müftüsü) 183
	Molla İbrahimzâde Hasan Ağa (Keşablı) 203	Mustafa Nâîlî (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142
	Molla Kadir (Rizeli) 190	Mustafa oğulları (Ofllu) 192
	Molla Mehmed oğlu (Akçaabadlı) 197	Mustafa Paşa (Ferik) 138
	Molla Mustafa oğlu Hasan Ağa (Keşablı) 203	Mustafa Reşid (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142
	Molla Osman oğlu Mustafa Ağa (Akçaabadlı) 196	Mustafa Reşid Paşa 41, 55, 57, 142
	Molla Osmanzâde Süleyman Ağa (Keşablı) 203	Musul Eyaleti 130
	Moniteur 12, 14	Muttalib Karyesi (Babadağı) 268
	Moskov askeri 118	Muvâzene defteri 223
	Moteş Efendi (Gözleve ulemâsından) 258	Mümeyyizüddin bin Hayati (Akmolla Cemaati) 269
	Moyis oğlu Hristo (Trabzonlu Rum) 187	Müslim oğlu Hacı Ahmed Ağa (Sürmeneli) 192
	Muâhede-i Umumiye (Paris) 66, 67	Müslim oğlu Hacı Hasan Efendi (Sürmeneli) 192
	Muâhedenâme Defteri 66	
	Muhterem Efendi (Mecidiye, Balçık) 274	N
	Murad (Trabzon'da hanedan) 204	Na'ıclılar Karyesi (Babadağı) 267
	Murad Hanzâde Murad Bey (Trabzon hanedanından) 183	Nablus Sancağı 130
	Murad Hanzâde Ömer Bey (Trabzon hanedanından) 183	Nakibzâde Numan Kapudan (Tirebolulu) 202
	Murad Şah bin (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271	Namık Paşa 146, 147, 148
	Murtaz bin Kuçay (Akmolla Cemaati) 269	Napoleonville şehri 297
	Murtaza bin Sadullah (Abdülcelâl Cemaati) 274	Napolyon (Fransa İmparatoru) 46, 173
	Musa bin Ali (İmam Kurt Dede Cemaati) 271	Narda
	Musadin bin Merakay (İmam Salih Efendi Cemaati) 265	—Kal'ası 80
	Mustafa (Trabzon'da tüccar) 204	—Sancağı 46, 80
	Mustafa Bey (Piyade Kaymakamı) 204	Nâvek-i Bahrî Gemisi 140
	Mustafa bin Begli Hasan (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Nazir bin Gemekay (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272
	Mustafa bin Murtaza (Ömer Cemaati) 275	Necib Paşa 63
		Nemçe Vapuru 140
		Nemlizâde Hacı Salih Ağa (Trabzon'da tüccar) 183
		Nesselrode, Carl Robert Vasiliyeviç, Kont (Rus Başbakanı) 8, 11, 22, 23, 41
		Nicolas, Birinci (Rusya İmparatoru) 42, 69
		Niğbolu 116

No:	Subject of Document	Page
Niko oğlu Yor (Akçaabadlı Rum)	222	Orloff, Alexis Fyodoroviç Comte (Rus Generali ve Meclis Azası, Paris Muâhedesi Murahhası) 69, 81
Nîm Bıyıkzâde Kâmil Efendi (Trabzonlu tüccar)	184	Orta Karyesi (Görelle) 200
Niş Kal'ası	130	Ortodoks
Nişân-ı Hümâyün Meclisi	294	—kilisesi 42
Nizâmiye		—mezhebi 43
—Hazinesi	218, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 266, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 281	Osman (Taif Vapuru'nda yüzbaşı) 141
—Vapuru	140	Osman (Trabzon'da tüccar) 204
Numan Efendi (Rusçuklu)	257, 260	Osman Ağa (Of Kazası Müdürü) 191
Nur Mehmed bin Mehmed (Begli Hacı Cemaati)	275	Osman Ağa (Anadolu Ordusu Müşiri İsmail Paşa'nın yâveri) 296
Nuri Mehmed bin Muhsin (Ahmed Kul Efendi Cemaati)	272	Osman bin Paşa (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272
Nuri Mehmed bin Vani (İmam Salih Efendi Cemaati)	266	Osman Fakih (Balçık) 276
Nurican oğlu Mıgırdıç (Trabzon Katolik milletinden)	196	Osman oğlu Ali Reis (Keşablı) 203
Nurihan oğlu Mıgırdıç (Trabzon'da Katolik milletinden)	188	Osman oğlu Bilal (Sürmeneli) 194
		Osman Paşa (Donanma Kumandanı) 139
		Osmanlı
		—askeri 112
		—kal'aları (İbrail) 119
		—lirası 301
		—ordusu 165
		—sefineleri 44
		Otay Karyesi (Gözleve) 267
		Ö
Odabaşı oğlu Ahmed Ağa (Akçaabadlı)	196	Öksüz oğlu Asım (Sürmeneli) 193
Odesa	8	Öksüz oğlu Beşe (Sürmeneli) 193
Of Kazası	191	Ömer Ağa (Sürmeneli) 193
Ofluzâde Mustafa Ağa (Trabzonlu tüccar)	184	Ömer bin Emirzak (Akmolla Cemaati) 269
Oğuz Karyesi (Yomra)	188	Ömer bin İsmail (Ömer Cemaati) 275
Oğuzlu oğlu Mehmed Reis (Görelleli)	201	Ömer bin Mehmed (Ömer Cemaati) 275
Ohan Çorbacı (Görelleli Ermeni)	201	Ömer Cemaati (Karböl Karyesi, Gözleve) 275
Ohani oğlu Mavrodiyi (Akçaabadlı Rum)	198	Ömer Lütfi Paşa (Rumeli Ordusu Müşiri) 15, 16, 17, 18, 21, 22, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 40, 43, 54, 118, 120, 123, 124, 135, 136, 293
Ohi Karyesi (Sürmene)	194	Ömer Lütfi (Meclis-i Meşveret Azâsı) 259
Oksi Karyesi (Akçaabad)	197	
Okutu Karyesi (Rizeli)	201	
Ordre Equestre des Seraphins (Fransa Nişanı)	68	

No: Subject of Document Page

Rumeli 47, 102, 129, 137, 144, 145, 154,
166, 168, 260, 261
—Ordu-yı Hümâyunu 103, 116, 130,
162, 262
Rusya 5, 15, 25, 44, 49, 51, 58, 62, 63,
138, 160, 172
—amirali 145
—askeri 13, 15, 20, 21, 22, 26, 30, 71,
82, 102, 118, 161
—Devleti 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18,
22, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 35, 36, 37,
39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 66, 67, 68,
70, 73, 74, 75, 76, 78, 83, 102, 103,
104, 121, 123, 127, 133, 145, 295, 296
—donanması 137
—gemileri 19, 21, 32, 44, 119, 137, 138,
141, 299
—ilânnâmesi 40, 41
—İmparatoru 29, 40, 42, 46, 67, 69, 70,
71, 73, 75, 77, 79, 117, 126, 128
—Kabinetosu 10, 13
—komiseri 78
—konsolosu 25, 49
—kumandanı 159, 295
—kuvve-i bahriyesi 141
—maslahatgüzârı 6
—me'muru 29, 32, 50, 51, 295
—Meclisi 69
—Meselesi 5, 174
—muharebesi 300
—Ordusu 42, 164, 167
—ruhbanları 10
—Sefârethânesi 61, 101
—sefiri 50, 51, 295
Rusyalı 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 20,
21, 36, 38, 44, 48, 51, 52, 53, 62, 64,
102, 106, 107, 115, 116, 117, 121, 127,
141, 142, 145, 147, 160, 161, 162, 164,
165, 166, 167, 168, 170, 169, 170, 171,
172, 173, 174, 255, 259, 287

Russell, John, Lord
(İngiliz Parlamenter)
45, 48, 56

Ruşen Efendi (Trabzonlu attar) 185

S

Sabit bin Mirzakay (İmam Salih Efendi
Cemaati) 266
Sabit bin Seyyid Ali (Şeyh Akay Efendi
Cemaati) 272
Sadâret 11, 18, 27, 53, 56, 57, 81, 106,
123, 129, 134, 135, 148, 150, 153, 155,
157, 158, 171, 215, 228, 229, 231, 277,
287, 289, 292, 295, 297,
Sadık Bey (Saruhan Kaymakamı) 104
Sadi bin Ak Molla (Kadı Halim Efendi
Cemaati) 268
Safvetî (Maliye Nazırı, Meclis-i Mahsus
Azâsı) 142, 256, 257, 258, 259, 277,
278
Said bin Şems (Bakış Efendi Cemaati)
267
Said Paşa (Silistre Valisi) 15, 122, 256,
257, 258
Saint Alexandre Newski (Rusya Nişanı)
68, 69, 70
Saint Andre (Rusya Nişanı) 69
Saint Etienne (Avusturya Nişanı) 67, 69,
70
Saint Jean de Jerusalem (Rusya Nişanı)
68
Saint Stanislas (Rusya Nişanı) 69
Saint Wladimir (Rusya Nişanı) 69
Sainte Anne (Rusya Nişanı) 67,
69, 296
Saints Maurice et Lazare (Sardinya
Nişanı) 58, 59, 68, 69, 70
Salih bin Murad Hâsıl (Begli Hacı
Cemaati) 275
Salihüddin bin Osman (Akmolla Cemaati)
269
Saltalı Keşiş oğlu (Yomralı) 189
Samancı oğlu Hüseyin
(Akçaabadlı) 197
Samayer Karyesi (Sürmene) 194
Sami Paşa (Vidin Valisi) 17
Sandıkdâr 230
Sanikaz oğlu (Akçaabadlı Rum) 199

No:	Subject of Document	Page
Sara oğlu Kaspar (Trabzonlu Ermeni) 187	Serdarzâde Emin Ağa (Akçaabadlı) 195	
Sara oğlu Melkon (Trabzonlu Ermeni) 187	Serdarzâde Reşid Ağa (Akçaabadlı) 195	
Saratsika 75	Setmür oğlu Sava (Trabzonlu Rum) 187	
Saraycık Karyesi (Keşab) 203, 204	Settar bin İbrahim (Bilal Efendi Cemaati) 269	
Sardan oğlu Hasan Ağa (Akçaabadlı) 196	Settar bin Mehmed (Bilal Efendi Cemaati) 269	
Sardinya	Settar bin Mehmed Emin (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	
—Devleti 54, 55, 58, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 78, 83, 152, 173, 225	Sevindik Karyesi (Babadağı) 267	
—Kralı 67, 69, 70, 71, 78, 176, 292	Seyr-i sefâyin maddesi 73	
—Padişahı 54, 67, 70, 71, 78	Seyyazâde Süleyman Ağa (Vakfikebirli) 199	
—Sefâreti 54, 224	Seyyazârde Hacı Osman Ağa (Göreleli) 200	
—sefiri 61	Seyyid Abdullah bin Emir Hasan (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	
Sarı Kostantin (Trabzonlu Rum) 187	Seyyid Ahmed (Hâssa Ordusu Süvari Mirlivası, Gözleve) 159	
Sarı Mehmed oğlu Hacı Mustafa Ağa (Sürmeneli) 192	Seyyid Ahmed bin Hayrullah (Bakşış Efendi Cemaati) 267	
Sarıca Karyesi (Babadağı) 272	Seyyid Ahmed Vefik (İran Sefiri) 51	
Sauveur (Yunan Devleti Nişanı) 58	Seyyid bin Selamet (Abdülcelâl Cemaati) 275	
Sava oğlu Yani (Akçaabadlı Rum) 199	Seyyid Hasan (Şirmend Karyesi, Babadağı) 271	
Savarim 164	Seyyid İbrahim bin Er Mehmed (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	
Sayda Eyaleti 129, 129	Seyyid Mehmed Ali (Meclis-i Meşveret Azâsı) 258, 259	
Sefâret Baştercümanı 156, 157	Seyyid Mehmed bin Bahri (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	
Sefer bin Kerim (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272	Seyyid Süleyman (Trabzon'da hanedandan) 204	
Selame bin Mirakay (Bilal Efendi Cemaati) 270	Sırbistan 46, 77	
Selamet bin Ahmed (Abdülcelâl Cemaati) 275	Sırgancı oğlu Nikola (Trabzonlu Rum) 187	
Selanik 223	Sırlı Mescid Mahallesi (Gözleve) 272	
Seletenzâde Hacı Pir Efendi (Trabzon'da Attar) 185	Sırp Beyliği 77	
Selim Efendi Mahallesi (Balçık) 268, 269, 273	Sikriklizâde Hacı Osman Ağa (Rizeli) 190	
Selim Paşa (Gözleve'de şehit düşen) 293	Silistre 174	
Selim Paşa (Batum'da) 34, 39, 133, 135, 139	—kal'aları 20	
Selim-i Evvel (Osmanlı Padişahı) 84		
Semen Karyesi (Gözleve) 267		
Senat Meclisi (Fransa) 58		
Seraskerî 7, 17, 18, 152, 155, 157, 182, 183		

No:	Subject of Document	Page
	—valisi 14, 18, 123, 260, 261, 264, 276	
	Sinirlizâde Hacı Mustafa Ağa (Göreleli)	
	200	
	Sinop 138, 141, 143, 144, 145, 146, 147,	
	149, 285, 286, 298	
	—Kal'ası 139	
	—kaymakamı 143	
	—Limanı 138, 140, 141, 142, 143	
	—Meclisi 285, 286	
	—Muharebesi 286	
	—Vak'ası 142, 298	
	Sipahizâde Hacı Mustafa Efendi	
	(Trabzonlu tüccar) 183	
	Sipahizâde Murteza Efendi (Trabzonlu	
	tüccar) 184	
	Sivas Eyaleti 130	
	Sivastopol 28, 71, 159, 169, 171, 173,	
	174, 176, 177, 258, 259,	
	287, 299	
	—Kalesi 176	
	—Limanı 299	
	—Muharebesi 297	
	Sofiyani (Trabzonlu Rum) 187	
	Sofya 130	
	Soni oğlu Temel (Akçaabadlı) 197	
	Stavrat oğlu Apostol (Sürmeneli	
	Rum) 195	
	Stavrat oğlu Topal Banika (Sürmeneli	
	Rum) 195	
	Stefanaki Bey (Meclis-i Vâlâ'ya temsilci	
	olarak seçilen) 110	
	Sterlin 209, 210, 212	
	Stratford, Lord (İngiltere Sefiri)	
	290, 291	
	Subaşızâde Abdülaziz Ağa (Trabzonlu)	
	185	
	Suiçmez oğlu Mahmud Ağa (Sürmeneli)	
	194	
	Sukyasızâde Yusuf Ağa (Rizeli) 190	
	Suli 46	
	Suram Boğazı 167	
	Suyabatmaz Hacı Reşid Ağa	
	(Rizeli) 189	
	Süleyman Beşe oğlu Memiş	
	(Ofllu) 192	
	Süleyman Efendi (Dersiâm,	
	Trabzon) 183	
	Süleyman Efendi (Erkân-ı Harb Kolağası)	
	296	
	Süleyman Efendi (Hatuniye Medresesi	
	Müdürrisi, Trabzon) 183	
	Süleyman Kapudan (Sürmeneli) 193	
	Süleyman Razi Efendi (Trabzon Emtia	
	Gümrük Kâtibi) 184	
	Süleyman-ı Sâni (Osmanlı	
	Padişahı) 84	
	Sürmene Kazası 192	
	Sürmeneli Molla Delil (Trabzonlu tüccar)	
	184	
	Ş	
	Şâb oğulları (Ofllu) 191	
	Şabanzâde Hacı Ali Ağa (Rizeli) 190	
	Şabanzâde Hacı Hasan Ağa	
	(Rizeli) 189	
	Şah (İran) 50	
	Şahbazoğlu Hacı Mustafa Ağa	
	(Trabzonlu) 185	
	Şahin oğlu Abdullah (Akçaabadlı) 198	
	Şahin oğlu Ahmed (Akçaabadlı) 198	
	Şahin oğlu Hacı Mustafa (Ofllu) 192	
	Şahin oğlu Halil (Akçaabadlı) 197	
	Şakir Ağa (Görele Kaza Müdürrü) 200	
	Şal oğlu Paşa (Akçaabadlı) 196	
	Şalbur oğlu Temel (Akçaabadlı) 197	
	Şalop Kanoniyer (cenk tekneleri) 119	
	Şam Eyaleti 129	
	Şana Karyesi (Yomra) 189	
	Şark	
	—kilisesi 40	
	—Ordusu 156	
	Şatır oğulları (Sürmeneli) 193	
	Şatırzâde Ahmed Bey (Yomra Kazası	
	Müdürrü) 188	
	Şekvetil (Gürcistan) 106	
	Şeldirek Vapuru 250, 251	
	Şemakay bin Kerim (Ahmed Kul Efendi	
	Cemaati) 272	
	Şemseddin bin Atay (Bakış Efendi	
	Cemaati) 266	

No:	Subject of Document	Page
	Şemseddin bin Yunus (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	Tâhîrzâde Hafız Efendi (Trabzon'da kitapçı) 185
	Şerefüddin bin Yunus (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	Taif
	Şerif oğlu Hacı Yusuf Ağa (Rizeli) 189	—Vapur-ı Hümâyunu 138, 139, 140, 144
	Şevket (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	—kumandanı 141, 142
	Şeyh [A]Kay Efendi (Şeyh Akay Efendi Cemaati) 273	Taka oğlu Ahmed Ağa (Ofllu) 191
	Şeyh [A]kay Efendi Cemaati (Sırlı Mescid Mahallesi, Gözleve) 272	Taka oğlu Hacı Kahraman Ağa (Ofllu) 191
	Şeyh Ahmed bin Ahmed (Akmolla Cemaati) 269	Taka oğlu Hacı Mustafa (Ofllu) 192
	Şeyh Ahmed bin İslâm (İmam Kurt Dede Cemaati) 271	Takoz oğlu Ahmed Ağa (Akçaabadlı) 197
	Şeyh Ahmed bin Karsvişan (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272	<i>Takvim-i Vekâyi</i> 32, 34, 38, 208
	Şeyh Gazi bin Hacı Ömer (İmam Kurt Dede Cemaati) 270	Tamtakır oğlu Mehmed Ağa (Akçaabadlı) 196
	Şeyh İslâm Efendi (Balçık) 275	Tanaş oğlu Sava (Trabzonlu Rum) 187
	Şeyh Seyyid bin Cemay (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268	Tarval Karyesi (Of) 191
	Şeyh Şamil Efendi 132	Taşcı Vasil'in oğulları (Akçaabadlı Rum) 198
	Şeyh Zahid bin Kadir (Akmolla Cemaati) 269	Tat oğlu Hacı Ömer Ağa (Rizeli) 190
	Şimol oğlu Banika (Sürmeneli Rum) 195	Tavacızâde Hafız Abdullah Efendi (Görelili) 200
	Şiran oğlu Bedros (Trabzon Katolik milletinden) 188	Tavil oğlu Ali Ağa (Rizeli) 190
	Şirin Karyesi (Gözleve) 269	Tavşan oğlu (Akçaabadlı) 198
	Şirmerd Karyesi (Babadağı) 271	Tebriç 49
	Şirretzâde Hacı Ali Ağa (Tirebolulu) 201	Tekirderesi Karyesi (Babadağı) 267
	Şumla 118	Tektaşzâde Mustafa Ağa (Keşablı) 203
	Şumnu 16, 34, 115, 117, 118, 257, 258	Temur Kaya bin Yesarca (Bakış Efendi Cemaati) 267
	Şungurcu Karyesi (Gözleve) 269	Temur Şah bin Ak Seyyid (Kadı Halim Efendi Cemaati) 268
	Şur Karyesi (Of) 192	Tersâne-i Âmire 14, 244, 249, 250, 251
	Şükrü Paşa, Mirliva (Trablusgarb) 130	—Divânânesi 255
		—Haddehânesi 250
		—Hazinesi 218, 235, 237, 239, 240, 241, 243, 244, 246, 248
		Terzi Mustafazâde Ali Ağa (Trabzonlu tüccar) 184
		Terzizâde Osman Ağa (Görelili) 200
		Tevfik Paşa (Rumeli Ordusu Müşiri Ömer Lütü Paşa tarafından görevlendirilen) 135
		Thomson (İngiliz Maslahatgüzârı, İran) 50
		Tırhala 223, 233, 241

T

	Tahir Ağazâde Kara Mehmed Ağa (Sürmeneli) 194	
	Tahir bin Abdülkerim (Abdülkerim Cemaati) 274	

No:	Subject of Document	Page
—Eyaleti valisi	79	Türidin oğlu Mehmed (Sürmeneli) 195
—valisi	80	Türk oğlu Melkon (Trabzonlu Ermeni) 187
Tırnova	116	Türk oğlu Tomas (Trabzonlu Ermeni) 187
—kaymakamı	116	Türkistan Padişahı, Bkz. Abdülmecid (Osmanlı Padişahı)
Tiflis	162, 164, 167	Türkler 107
—serdarı	101	Türkmen oğlu Ali (Akçaabadlı) 198
Tirebolu Kazası	201	
Tiryaki oğlu Hacı Hasan Ağa (Yomralı)	188	
Tiryaki oğulları (Ofllu)	191	
Tomas Hepşin (İngiltere Donanması neferi)	251	
Tomas oğlu Serkis (Yomralı)	189	
Tonas oğlu (Akçaabadlı Rum)	199	
Topal İbrahim Efendi (Akçaabadlı)	196	
Topal Osman oğlu Aziz (Akçaabadlı)	197	
Tophâne	241, 244, 249, 251	
—i Âmire	130, 237, 238, 250	
—Hazinesi	236, 239, 240, 241, 244, 248	
—müşiri	130	
Topkapı Kışla-i Hümayûnu	156, 157	
Toskana	152	
Toygarzâde Ali Ağa (Görelili)	200	
Trablusgarb	130	
Trabzon	130, 163, 164, 167, 169, 181, 182, 183, 187, 251	
—müftüsü	204	
—valisi	17, 18, 182	
Trajan Deresi	75	
Triyeste	57	
Tuğlu oğlu Kostantin (Trabzonlu Rum)	187	
Tulcı	116	
Tuna	118, 119	
—Nehri	15, 16, 17, 19, 20, 21, 42, 43, 73, 74, 75, 115, 116, 118, 119, 120, 124, 160, 162, 166, 174	
Tunus Eyaleti	222	
Turumad oğlu Molla Hüseyin (Ofllu)	192	
Tutis Çorbacı (Tirebolulu Rum)	202	
Tuzcuzâde İsmail Ağa (Rizeli)	189	
Türidi oğlu Hasan Reis (Keşablı)	203	
		U
		Umurca Karyesi (Babadağı) 270
		Umûr-ı Ecnebiye Nezâreti 23, 48
		Ustabaşı oğlu Borika (Trabzonlu Rum) 187
		Ustabaşı Yorika (Trabzonlu Rum) 186
		Ustazâde Hacı Ahmed Ağa (Trabzonlu tüccar) 185
		Ustazâde Hacı Ahmed Ağa (Akçaabadlı) 195
		Ustazâde Hafız Efendi (Akçaabad) 196
		Uzun Ali oğlu Mehmed Ali Ağa (Ofllu) 191
		Uzun Hasan oğlu Tufan (Sürmeneli) 194
		Uzun Hüseyin oğlu (Akçaabadlı) 197
		Uzun Mehmed oğlu Ali Ağa (Yomralı) 188
		Uzun Mehmed oğlu Hurşid Ağa (Yomralı) 188
		Uzunzâde Ali Ağa (Vakfikebir Kazası Müdürü) 199
		V
		Vahab oğlu (Ofllu) 192
		Valros (İngiltere Donanması Vapuru) 251
		Vanazid (Keşab) 203
		Vani bin Burun (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 271
		Vanlızâde Memiş Ağa (Trabzonlu tüccar) 185

No:	Subject of Document	Page
Vara Karyesi (Akçaabad) 197	Walewski, Alexandre Comte Colonna	
Varna 34, 39, 116, 134, 135, 157, 158	(Fransa Hariciye Nâzırı, Paris	
—muhafızı 17, 18	Muâhedesi Murahhası) 45,	
Varvara Karyesi (Yomra) 188	48, 68	
Vâsıf Paşa (Anadolu Ordusu	William Main Vapuru 250	
Kumandanı) 170	Wrangel, General (Prusyalı Müşir) 61	
Vasil oğlu Kostantin (Sürmeneli	Württemberg 74	
Rum) 195		
Vasil oğlu Braşkova (Sürmeneli Rum)	Y	
195	Yad Beg bin Yari (Akmolla	
Vela Karyesi (Rize) 190	Cemaati) 269	
Veli Ağazâde Mustafa Ağa (Sürmeneli)	Yahya (Taif Vapuru Süvarisi) 141	
194	Yakavur oğlu Serkis (Trabzonlu Ermeni)	
Veli Bey (Gözleve hanedanından) 258	187	
Veli oğlu Süleyman Ağa	Yakavur oğlu Yakop (Trabzonlu Ermeni)	
(Tirebolulu) 202	187	
Veli Paşa (Paris Sefiri) 7	Yakim oğulları Yani ve Karakaş	
Vesbalt Posta Vapuru 140	(Akçaabadlı Rum) 198	
Victoria (İngiltere Kraliçesi) 173	Yakubcu oğulları (Sürmeneli) 194	
Vidin 115, 116, 118	Yalpuq Nehri 75	
—Eyaleti 115	Yamak'ın Ahmed Ağa	
—Kal'ası 20, 117	(Akçaabadlı) 196	
—valisi 18, 116	Yanya 177, 223	
Villamarina, Salvatore Marquis de	—valisi 79, 80, 130	
(Sardinya'nın Fransa Sefiri, Paris	Yasavul oğlu Pani (Akçaabadlı	
Muâhedesi Murahhası) 69	Rum) 199	
Visera Karyesi (Akçaabad) 197	Yaş şehri 18, 95	
Viyana 5, 8, 31, 33, 35, 56, 64	Yavan Karyesi (Of) 192	
—Kongresi 73	Yazıcı oğlu Hacı Efitemivil (Trabzonlu	
—Muâhedesi 74	Rum) 187	
—Müsveddesi 25, 26, 27, 29, 30, 31, 35,	Yazıcı oğlu Hacı Yano (Trabzonlu Rum)	
37, 41, 126	187	
—Sefâreti 6, 41, 53, 129	Yemşenli Nahiyesi (Balçık) 265, 271	
Vizera Karyesi (Sürmene) 194	Yeni Mahalle (Gözleve) 274	
Von Bruck (Lloyd Kumpanyası Müessisi)	Yenice Karyesi (Babadağı) 272	
57	Yenikale 71	
Voyvoda/lar 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92,	Yerkesek Karyesi (Babadağı) 270	
93	Yığa Karyesi (Of) 191	
—Divânı 94	Yılandı oğlu Hacı Ahmed	
—intihâbı 86, 89, 94	(Rizeli) 190	
—nasbı 86	Yılandı oğlu Mehmed Ağa	
Voyvodalık 86	(Yomralı) 189	
	Yırtık oğlu Hacı'nın oğlu İbrahim	
	(Tirebolulu) 202	
	Yomra Kazası 188	

W

No:	Subject of Document	Page
	Yoran oğlu Evanis (Trabzon'da Katolik milletinden) 188	Ziyadin bin Őerefeddin (Abdűlcelâl Cemaati) 274
	Yordan oğlu Yorika (Trabzonlu Rum) 186	Zuhâf Vapuru 25
	Yunan	
	—Devleti 58	
	—hududu 51	
	—Hűkűmeti 47	
	—Kralı 47	
	—Vak'ası 207, 219, 223	
	Yunanistan 47, 48, 206	
	Yunus Kâmil (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142	
	Yusuf oğlu Mustafa (Akçaabadlı) 197	

Z

Zahid bin Bay Mehmed (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 272
Zahid bin Kurt Dede (Ahmed Kul Efendi Cemaati) 28
Zahire Gűmrűđű 205
Zaim Kapudan (Tirebolulu) 201
Zâlimzâde Ahmed Efendi (Trabzonlu tűccar) 185
Zamanis oğlu Hacı Mehmed Ağa (Vakfikebirli) 199
Zankarya Karyesi (Akçaabad) 197
Zayıf oğlu Yorika (Trabzonlu Rum) 187
Zedezâde Yusuf Ağa (Rizeli) 190
Zekeriya ođlu Mehmed Ađa (Gűreleli) 200
Zenit (Rusya) 151
Zeno Karyesi (Of) 192
Zeybek Karyesi (Babadağı) 270
Zimla Karyesi (Sűrmene) 194
Zin Ali bin Hacıođlu (Bakűiű Efendi Cemaati) 267
Zin Ali bin Zitekay (İmam Salih Efendi Cemaati) 265
Zisino Karyesi (Of) 191
Ziver (Meclis-i Mahsus Azâsı) 142
Ziya Paűa (Anadolu Ordusu'nda Műrű'l-űmerâ) 296

